Universidad de Deusto
Biblioteca

PETRONIO

SATYRICON

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ex libris J. Fr. Chereau
sculptoris. viâ jacobeâ
juxta D. Mathurini aedes

PLUT.

Universidad de Deusto
Biblioteca

62/5

Universidad de Deusto
Biblioteca

Esto Ep.

a 4

PETRONII ARBITRI SATYRICON;

Multis virorum illuſtrium Notis & Obſeruationibus illuſtratum.

EDITIO POSTREMA.

13501

OMNIVM FERE, QVÆ hactenus prodierunt, terſiſſima.

LVGDVNI,
Sumptibus PAVLI FRELLON.
CIↃ. IↃCVIII.

Universidad de Deusto
Biblioteca

VIRO ILLVSTRI IOSEPHO SCALIGERO IVL. CÆSARIS FIL. IOAN. A VVovvveren S. D.

FAMA ſublimis, eruditione nobilis, nobilitate illuſtris Ioſephe Scaliger, Ariſtippum ſaltare coactum in purpurâ dixiſſe ſcribit Laërtius: καὶ γὰρ ἐν βακχεύμασιν οὖσ' ἥ γε σώφρων οὐ διαφθαρήσεται. Putabat nimirum probum & virtuti addictum nullis lenociniis delectari, aut corrumpi poſſe. Quàm vellem hanc vocem preſſiùs aduertiſſent triſtiores

iſti, qui hunc ſcriptorem, quem damus, non tantùm infamem fecerant, ſed perpetuis tenebris æternæque obliuioni damnârant, præpoſtero mehercles pietatis obtẽtu. Atqui vtinam ille ignis intepuiſſet! nunc grauius eſt incendium per omnes regiones ſparſum diffuſúmque, vt nec mare huic exſtinguendo: ſunt enim ſeuerioris notæ homines, quibus ſatis non eſt, ne quidem ad cognitionem hunc ſcriptorem admittere; ſed renatum ex parte, nonnulli monſtrum clamare, more maiorum comburendum, aut diis ſacrandum. alij porrò proſcribere, vinctum in ergaſtulum & carnificinam dare, imo quem euirârant, prorſus occidere, adeò vt plura parata ſupplicia, quàm mẽbra. periiſti, miſer periiſti, vel indicio tuo, vel illorum præiudicio. Iacet præterea atque occiſa libertas. Quis enim quæſo tantis ceruicibus qui contrà tendat? Quis tantis humeris Atlas, qui tot malorum montes ſuſtineat, vt ſaltem tralatitiâ humanitate languentem erigat? Quanquàm præclari viri, poſtquàm conuertiſſent mentem ad Arbitrum omnis elegantiæ, nullum recuſarunt periculum, quod ſalutis ſpem oſtenderet. itaque in carcerem & ergaſtulum datum vindice dextrâ veræ libertati aſſeruerunt, confoſſum togatorum ſpiculis, velut ex inferis reduxerunt. equidem, denuò audere facinus dignum Cenſorum notâ, imò tunicâ moleſtâ merito eſt: nunquàm enim inauditum & indefenſum Petronium diriſſimâ triſtiorum conſpiratione damnari patiar. Itaque vt decretoriis armis pugnem, quid in eo accuſent dicant quæſo clariùs. Opus nouæ ſimplicitatis, ſeu, vt illi malunt, nequitias & accuratam ſpurcitiem? Velim ſanè tam candidè ad mentem admittant, quàm ſimpliciter ab eo ſcriptum ſit, magiſque accuſent libidinem principis, cuius flagitia ſub nomini-

Universidad de Deusto Biblioteca

bus exoletorum fœminarúmque perſcripſit. Demodocus apud Phæacas Martis & Veneris colluſiones cantabat, non quòd vitiis adularetur, ſed vt cauterium adhiberet libidini, ſimilia eorum moribus ingerebat. credo vel ſolo recogitatu improbos mores erubuiſſe. Atqui quid cauſſæ cur Iuuenalem, diligentiſſimum luxuriæ interpretem, non accuſent, qui eadem & ſæpe grauiùs proſecutus? Quid dicam? hunc non ſolùm legi, ſed in ſinu geſtari, ne iraſcuntur quidem. Ariſtophanem, Anacreontem, Catullum, Martialem, totámque illam cohortem publicè proſtitui, tum pueris in ipſis Mineruæ ſacrariis præcantari patiuntur. Quæ ergo dementia eſt huic ſalutem negare, cùm iis vitam concedamus? Sanè neſcio quis fatalis morbus veteres tenuerit, vt pudicitiæ ſacra multoties profanare ipſis ſuaue: taceo quàm frequentes ſcopuli in Poetarum ſcriptis, quos caſtæ mentes facilè declinant,

nant,

nant, improbæ minimè; taceo quàm obuiæ cantiones, haud diſſimiles illis, quas Vlyſſes niſi alligatus præteruehi noluit, ad quas iam olim proborum aures occalluerunt; improbi verò non facilè ſonum iſtum excutiunt, imò proſequitur & diutiùs hæret; haud aliter affecti, quàm ij qui ſymphoniam audierunt, in quorum animis durat illa modulatio, atque ex interuallo recurrit. Solonem petulantes verſus ſcripſiſſe, Platonem amatoriè luſiſſe, D. Hadrianum verſu laſciuum fuiſſe refert Madaurenſis Philoſophus, qui, cùm eiuſdem criminis inſimulatus, aiebat ſe in vita philoſophum, in epigrammatis amatorem. At arguunt & vrgent iudiciorum ſpiculis reum Petronium, eius nequitiam palàm proſtare nudam. facinus mehercles dignum proſcriptione. Sed hoc crimen excuſo, vt ille olim Platonis verſus petulantiores, ſcilicet

Universidad de Deus
Bibliote

tantò pudicitiùs compoſuiſſe, quantò apertiùs; námque id genus omnia occultare peccantis, promulgare ludentis eſt. Quanquàm quid attinet veritatem per interpretem quærere? Si verum amamus, multa in his ſcriptis quæ menti impudicæ proluuium ad omne genus nefandæ libidinis. Sed vt apes ex omnium arborum ſatorúmque floribus liquamen confingunt dulciſſimum, araneæ venenum: ita probis, in quorum animis ne minimum quidem ſui veſtigium relinquit hæc ſcriptio, mel; improbis, quibus inhæret, venenum. Quid vtilitatis ex huiuſmodi ſcriptoribus capiendum, viri ſancti iam olim monuerunt. Viderit ſi fortè qui hîc omninò nudas ineptias putabat, quas proprias Poëtarum affirmat Philoſophia, qui ſolas aurium delicias profitentur, & dulces nectere fabulas ánne fruſtra ſit. Sanè in ſcurrilibus his iocis præcepta ſapientiæ, non

ſolùm in vita vtilia, ſed neceſſaria. Iam verò quis tam ſupercilioſus, quem tot amabiles luſus, ioci, & vrbanitas tota non flectat? Magna pars, ait Plinius, ſtudiorum amœnitates quærimus. Suadeo deduce oculos atque huc diuerte, peream niſi omnia tam venuſte docta, vt non tantùm ingenium alant, ſed infinitam voluptatem & iucundiſſimum adferant oblectamentum. Denique quem non capiet oratio iſta pudica, non maculoſa, non turgida, ſed naturali pulchritudine exſurgens, ornata hoc ipſo, quòd ornamenta neglexerit, quam tam facilem, tam probè temperatam in toto Latio fruſtra quæras, is mihi omninò mortuus, aut elephanti corio circumtectus videtur. Dicam, ne eius manes obmuſſitent. Quàm alti ſublimiſque ſpiritus poëta, ſpecimen reliquit, cupiens probare poſteritati, ſe nouiſſe viam qua iretur ad carmen, imò ſe in Heliconem veniſſe ingenti

flumine literarum inundatum. Sed vt in gemmis & lapidibus ſæpe næui, nec proinde omninò viles: ita in hoc ſcriptore labes haud paucæ, quæ tamen totum minimè deturpant. Bene olim Naſo, qui aiebat decentiorem eſſe faciem, in qua aliquis næuus. Cæterùm dic mihi, quis tam improbæ mentis, qui ſpurcitiem iſtam non palam damnet? ego ſanè hoc aio, hoc teſtor, id potiùs animi cum aliis fuiſſe, elegantiæ & omnis lepôris, non Neronis nequitię Arbitrum edere, tantùm vt omnes religiosè caueant, ne quod deliquium morum integritas ex frequenti huius tractatione patiatur ſeriò hortor. Sed profectò nimis multa oratio eſt. Neoptolemus Ennianus malebat paucis philoſophari. Quidquid ergo eſt, tibi Vir Ill. Ioſephe Scaliger, cuius incomparabilem eruditionem, ingenium ſupra mortales priùs defeſſi ſunt homines laudando (vſurpabo illud Saluſtij ad Cæſarem) quàm ipſe gloriâ digna

digna faciundo, Petronium Arbitrum à me recognitum, & animaduerſionibus illuſtratum dicare libuit. Pompeius, cui ex virtute cognomentum Magni acceſſerat, cùm theatrum, arcem turpitudinum, exſtruxiſſet, veritus memoriæ ſuæ cenſoriam animaduerſionem, Veneris ædem ſuperpoſuit: ita ego illuſtris nominis tui titulo damnatum hoc opus prætexui; atque haud fallit augurium. viuat, viuat diutiùs per æternum hoc nomen. Tu verò Vir Ill. patere exiles quaſdam ſtricturas tui ſplendoris Petron. illuminare: nam & ſol radios ſuos in loca deformia defert, nec inquinatur. Te quidem in excelſo faſtigio generis & eruditionis poſitum, religiosè adiri debere ſcio. Verùm & diis lacte fit, nec putem vlli vitio fuiſſe eos colere, quoquo modo poſſet. Itaq; ne toties ad hoc templum gratis accedam, laborem tenuem & exiguum offero, veri legitimíque mu-

neris obſidem, quod meæ quidem temeritati haud recuſo accedere; tamen ſi non prorſus faſtidias votoriam hãc tabellam nominis tui templo dicatam, in cœlum abire videor. Vale Vir Illuſt. Lugduni Batauorum cIↃ.IↃ.XCV.

Universidad de Deusto Biblioteca

DE

DE PETRONIO, ET EIVS SCRIPTIS.

AVT valdè me coniectura fallit, aut hic ipſe eſt Petronius, de quo Tacitus lib. XVI. Annal. ſic ſcribit:

» C. SVETONIO, L. TELESSINO
» Coſſ. intra paucos dies eodem agmi-
» ne Annæus Mella, Cerialis Anicius,
» Rufus Criſpinus, C. Petron. cecidêre.

Et cùm de ceteris dixiſſet, de Petronio
» ſubiicit: Illi dies per ſomnum, nox offi-
» ciis & oblectamentis vitæ tranſigeba-
» tur, vtque alios induſtria, ita hũc igna-
» uia ad famam protulerat: habebatúr-
» que non ganeo & profligator, vt ple-
» rique ſua haurientium, ſed erudito lu-
» xu. Ac dicta, factáque eius quantò ſo-

lutio

Universidad de Deusto Biblioteca

lutiora, & quandam ſui negligentiam præferentia, tantò gratiùs in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur. Proconſul tamen Bithyniæ, & mox Conſul, vigẽtem ſe ac parem negotiis oſtẽdit: dein reuolutus ad vitia, ſeu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni aſſumptus eſt elegãtiæ ARBITER, dum nihil amœnũ & molle affluentia putat, niſi quod ei Petronius approbauiſſet. Vnde inuidia Tigillini, quaſi aduerſùs æmulum & ſcientia voluptatũ potiorem. Ergo crudelitatẽ Principis, cui cęterę libidines cedebant, adgreditur, amicitiam Sceuini Petronio obiectans, corrupto ad indicium ſeruo, adẽptáque defenſione, & maiore parte familiæ in vincula rapta. Fortè illis diebus Campaniã petiuerat Cæſar, & Cumas vſq; progreſſus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit vltrà timoris aut ſpei moras: neque tamen præceps vitã expulit, ſed inciſas venas, vt libitũ obligatas, à perire rurſus, & alloqui amicos

non

non per ſeria, aut quibus conſtantiæ gloriam peteret. Audiebátque referentes, nihil de immortalitate animæ & ſapientium placitis, ſed leuia carmina & faciles verſus. Seruorum alios largitione, quoſdam verberibus affecit. Iniit & vias, ſomno indulſit, vt quanquam coacta mors, fortuitæ ſimilis eſſet. Ne codicillis quidem (quod plerique pereuntium) Neronem, aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus eſt: ſed flagitia Principis ſub nominibus exoletorum fœminarúmque & nouitate cuiuſque ſtupri perſcripſit, atque obſignata miſit Neroni. fregítque annulum, ne mox vſui eſſet ad facienda pericula. Ambigenti Neroni quónam modo noctium ſuarum ingenia noteſcerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignota, & ipſi ad omnem libidinem adſcita, ac Petronio perquam familiaris. Agitur in exilium, tanquam non ſiluiſſet quæ viderat,

Universidad de Deusto Biblioteca

detæ, pertulerátque, proprio odio. Hactenus Cornelius.

Atqui C. Plinij codices quidam, vt & Plut. in lib. de diſcr. amic. & adulat. Titum vocant. Sic in lib. xxxvij. Nat. hiſt. ſcriptum eſt: T. Petronius Conſularis moriturus, inuidia Neronis principis, vt mẽſam eius exhęredaret, trullam murthinam ccc. H-S. emptam fregit.

Petronius alius, cuius Tacitus idem meminit libris xiiij. & xv. eſt Petronius Turpillianus. Sic enim apud ipſum legendum eſt lib. xv. Ann. ex Plutarcho. Eum verò non ſub Nerone, ſed ſub Galba periiſſe certum eſt ex lib. 1. Hiſt. Petroniorum familia Equeſtris fuit, meminítque Plinius lib. vj. P. Petronij equeſtris ordinis & præfecti Auguſtalis ſub Auguſto ipſo. Ex qua etiam familia fuiſſe veriſimile eſt Petronios, quorum Gennadius presbyter Maſſilienſis honorificè meminit in libro de viris illuſtrib. Sed & Flauium, Sabinum,

num,

num, Probum, Maximum, Primulum, alióſque, quorum non apud ſcriptores modò, ſed in ipſis lapidibus monumẽta reſtant: itémque illum qui iuſſu Caracallæ ante templum Diui Pij occiſus à Spartiano traditur. Sed & Iureconſultum Petronium, ad quem leguntur Sollij Sidonij epiſtolæ plures.

Sanè Petronium Arbitrum Domitiani tempora præceſſiſſe, ex eo etiam intelligetur, quòd eius Terentianus Maurus meminerit: ſi modò Terentianus is eſt, quem ſuo tempore Sienem rexiſſe Martialis teſtatur. Is igitur, quiſquis tandem fuit, Petronij ſic meminit, cùm de dimetro Iambico claudo agit:

Horatium videmus
Verſus tenoris huius
Nuſquàm locaſſe iuges:
At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.

Et paulò pòſt de ſexta tome Hendecaſyllabi:

Nunc

Nunc diuiſio, quam loquemur edet
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces compoſuiſſe cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vſus,
Et plures alij: ſed iſte verſus
Quali compoſitus Tome ſit, edem.
Inuerunt ſegetes meum laborem.

Aurel. Macrobius Theodoſius lib. 1. Commentar. in Somnium Scipionis: Fabulæ, quarum nomen indicat falſi profeſſionem, aut tantùm conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis quoque in bonã frugem repertæ ſunt. Auditum mulcent, velut Comœdiæ, quales Menander eiúſve imitatores agendas dederunt: vel argumenta fictis caſibus amatorum referta, in quibus vel multum eſſe Arbitrum, vel Apuleium nonnunquàm luſiſſe miramur. Hoc totum fabularum genus, quod ſolas aurium delicias profitetur, è ſacrario ſuo in nutricum cunas ſapientię tractatus eliminat.

C. Sidonius Apollinaris Aruerno-

rum

rum Epiſcopus in carmine ad Magnũ Felicem:

Non Licinius hic, Lucretiúſque eſt,
Nõ Turnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniúſque.

Idem in Narbone:

Et te Maſſilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

Vbi illi Maſſilienſium horti (vt hoc obiter dicam) non tam mihi Arbitri patriam ſignificare videntur, quàm mores, qui ex Plautino prouerbio, & Athenæi hiſtoria notati ſunt.

Fabius Planciades Fulgentius lib. 1. Mytholog.

Licèt mulierum verbalibus vndis & cauſidici cedant, nec Grammatici mutiant, Rhetor taceat, & clamorem præco compeſcat, ſola eſt Satyra quæ modum imponit furentibus. Scilicet Petroniana ſubit Albutia: hac enim adludente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Auſo-

nia

nianæ loquacitas deperit, Salluſtianæ-
que Semproniæ, quamuis præſens ſit,
melos rauceſcit.

In veteri libro Defloratorum, qui fuit Ioan. Biturgium Ducis, non vſque adeò vetuſto, Petronij fruſta hanc inſcriptionem habent: *Petronij Arbitri Afranij Satyrici*, quod probare non poſſum. Nã vt quæ de Afranio Quintilianus ſcribit, inquinaſſe eum argumenta fœdis puerorum amoribus mores ſuos faſſum, de hoc quoque Petronio dici poſſe videatur, longè tamen alium ab Afranio fuiſſe certũ eſt.

Sunt & qui de Petronio dictum illud ſcribant:

Laſciuus verſu, mente pudicus erat.

Quod tamen D. Adrianum de Voconio poeta amico ſuo ſcripſiſſe, teſtis eſt Apuleius Apologia. Ceterùm nihil puto ad hunc Petronium pertinere, quod Raphael Volaterr. libr. xviij. Comm. ſic ſcribit:

Petronius Arbiter Poeta, cuius aliqua

cibi, vel, vt Acron ait, lancis genere ex variis rebus condito: à quo & per Satyram aliquid dici vel fieri veteres vſurparunt: quod & Diomedes latiùs perſequitur lib. 11. Ceterùm quod Fabius ait de Satyricis Varronis, ad Menippeas pertinet, de quibus eſt & hic Ciceronis locus lib. 1. Academ. quæſt.
» ſub perſona ipſius Varronis. Et tamen
» in illis veteribus noſtris, quæ Menip-
» pum imitati, non interpretati, quadam
» hilaritate conſperſimus, multa admix-
» ta ex intima philoſophia, multa Dia-
» lecticè dicta: quæ quò faciliùs minùs
» docti intelligerent, iucunditate qua-
» dam ad legendum inuitati, &c. Ex his etiam apparet, falli potuiſſe eos, qui inter veterum Poetarum carmina paſſim retulerunt quæcumque ex Menippeis Varronis à veteribus adducta sũt, fruſtráque alios tentare omnia omninò ad poetices normam exigere.

PETRO

Universidad de Deusto
Biblioteca

PETRONII ARBITRI SATYRICON.

*

* * * *

NVM alio genere furiarum declamatores inquietantur, qui clamant: Hæc vulnera pro libertate publica excepi, hunc oculum pro vobis impendi: date mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos. nam ſucciſi poplites membra non ſuſtinent. Hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloquentiam ituris viam facerent: nunc & rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantùm proficiunt, vt cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos. Et ideò ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex iis quæ in vſu habemus, aut audiunt, aut vident; ſed piratas cum

Universidad de Deusto Biblioteca

catenis in littore ſtantes, & tyrannos edicta ſcribentes, quibus imperent filiis, vt patrum ſuorum capita præcidant, ſed reſponſa in peſtilentiā data, vt virgines tres aut plures immolentur, ſed mellitos verborū globulos, & omnia dicta factáque quaſi papauere & ſeſamo ſparſa. Qui inter hæc nutriuntur, nō magis ſapere poſsūt, quàm bene olere qui in culina habitant. Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnē eloquentiā perdidiſtis. Leuibus enim atque inanibus ſonis ludibria quædam excitando effeciſtis, vt corpus orationis eneruaretur & caderet. Nondum iuuenes declamationibus continebantur, cùm Sophocles aut Euripides inuenerunt verba quibus deberent loqui. Nondum vmbraticus doctor ingenia deleuerat, cùm Pindarus nouémque Lyrici Homericis verſibus canere timuerunt. Et ne Poëtas quidem ad teſtimonium citem, certè neque Platona, neque Demoſthenem ad hoc genus exercitationis acceſſiſſe video. Grandis, &, vt ita dicam pudica oratio non eſt maculoſa, nec turgida, ſed naturali pulchritudine exſurgit. Nuper ventoſa iſthæc & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigrauit, animóſque iuuenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam ſidere afflauit, ſemélque corrupta eloquentiæ regula ſtetit, & obmutuit. Quis poſteà ad ſummam Thucydidis, quis Hyperidis ad famam proceſſit? ac ne carmen quidem ſani coloris enituit: ſed

omnia

omnia quaſi eodem cibo paſta non potuerũt vſque ad ſenectutem caneſcere. Pictura quoque non alium exitum fecit, poſtquàm Ægyptiorum audacia tam magnæ artis compendiariam inuenit. Non eſt paſſus Agamemnon me diutiùs declamare in porticu, quàm ipſe in ſchola ſudauerat: ſed, Adoleſcens, inquit, quoniam ſermonem habes non publici ſaporis, &, quod rariſſimum eſt, amas bonam mentem, non fraudabo te arte ſecreta. Nimirum in his exercitationibus doctores peccant, qui neceſſe habēt cum inſanientibus furere. Nam niſi dixerint quæ adoleſcentuli probent, vt ait Cicero, ſoli in ſcholis relinquentur; ſicut ficti adulatores cùm cœnas diuitum captant, nihil priùs meditantur, quàm quod putant gratiſſimum auditoribus fore (nec enim aliter impetrabunt quod petunt, niſi quaſdam inſidias auribus fecerint) ſic eloquentiæ magiſter, niſi, tanquàm piſcator, eam impoſuerit hamis eſcam, quam ſcierit appetituros eſſe piſculos, ſine ſpe prædæ moratur in ſcopulo. Quid ergo eſt? parentes obiurgatione digni ſunt, qui nolunt liberos ſuos ſeuera lege proficere. Primùm enim ſicut omnia, ſpes quoque ſuas ambitione donant: deinde cùm ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe maius confitentur, pueris induunt adhuc naſcentibus. Quòd ſi paterentur laborum gradus fieri, vt ſtudioſi iuuenes

lectione ſeuera mitigarẽtur, vt ſapientiæ præceptis animos componerent, vt verba atroci ſtylo effoderent, vt quod vellent imitari, diu audirent, ſibi nihil eſſet magnificum quod pueris placeret: iam illa grandis oratio haberet maieſtatis ſuæ pondus. Nũc pueri in ſcholis ludunt, iuuenes ridentur in foro: &, quod vtroq; turpius eſt, quod quiſquis perperã didicit, in ſenectute cõfiteri non vult. Sed ne me putes improbaſſe ſchediũ Lucilianæ humilitatis, quod ſentio & ipſe carmine effingam:

Artis ſeueræ ſi quis amat effectus,
Mentémque magnis applicat, priùs more
Frugalitatis lege polleat exacta:
Nec curet alto regiam trucem vultu,
Cliénſque cœnas impotentium captet:
Nec perditis addictus, obruat vino
Mentis calorem, néve plauſor in ſcena
Sedeat redemptus hiſtrioniæ addictus.
Sed ſiue armigeræ rident Tritonidis arces,
Seu Lacedæmonio tellus habitata colono,
Sirenúmque domus, det primos verſibus annos,
Mæoniúmque bibat felici pectore fontem.
Mox & Socratico plenus grege, mittat habenas
Liber, & ingentis quatiat Demoſthenis arma.
Hũc Romana manus circũfluat, & modò Graio
Exonerata ſono mutet ſuffuſa ſaporem:
Interdum ſubducta foro det pagina curſum,
Et fortuna ſonet celeri diſtincta meatu.
Dent epulas, & bella truci memorata canore:
Grandiáq; indomiti Ciceronis verba minentur.
Hu

His animum ſuccinge bonis. ſic flumine largo
Plenus, Pierio defundes pectore verba.

Dum hæc diligentiùs audio, non notaui mihi Aſcylti fugam: & dum in hoc dictorum æſtu motus incedo, ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, vt apparebat, ab extẽporali declamatione neſcio cuius, qui Agamemnonis ſuaſoriam exceperat. Dum ergo iuuenes ſententias rident, ordinémq; totius dictionis infamant, opportuné ſubduxi me, & curſim Aſcylton perſequi cœpi. Sed nec viam diligẽter tenebam, quia nec quo loco ſtabulum eſſet, ſciebam. Itaque quocunque ieram, eodem reuertebar. donec in curſu fatigatus, & ſudore iam madens, accedo aniculam quandam, quæ agreſte olus vendebat: &, Rogo, inquam, mater, nunquid ſcis vbi ego habitem? Delectata illa vrbanitate tã ſtulta: &, Quidni ſciã? inquit, conſurrexítq; & cœpit me præcedere. Diuinam ego putabã. at ſubinde vt in locum ſecretiorem venimus, centonem anus vrbana reiecit: &, Hìc, inquit, debes habitare. Cùm ego negarem me cognoſcere domum, video quoſdam, inter titulos, nudáſque meretrices furtim ſpatiantes. Tardè, immò iam ſerò intellexi me in fornicem eſſe deductum. execratus itaque aniculæ inſidias, operui caput, & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem: cùm ecce in ipſo aditu occurrit mihi æquè lapſus ac moriens Aſcyltos. putares ab eâdem anicula eſſe deductum. Itaque vt ridẽs

Universidad de Deusto Biblioteca

eum conſalutaui, quid in loco tam deformi faceret, quæſiui. Sudorem ille manibus deterſit: &, Si ſcires, inquit, quæ mihi acciderunt. Quid noui? inquam ego: at ille deficiés, Cùm errarem, inquit, per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco ſtabulum reliquiſſem, acceſſit ad me paterfamilias, & ducé ſe itineris humaniſſime promiſit: per amfractus deinde obſcuriſſimos egreſſus, in hũc locum me perduxit, prolatóque peculio cœpit rogare ſtuprum. Iam pro cella meretrix aſſem exegerat, iam ille mihi iniecerat manum, & niſi valentior fuiſſem, dediſſem pœnas * adeò vbique omnes mihi videbantur ſatyrion bibiſſe * iúctis viribus moleſtum contempſimus * quaſi per caliginem vidi Gytona in crepidine ſemitæ ſtantem, & in eundem locum me conieci. Cùm quærerem numquid nobis in prandium frater paraſſet, conſedit puer ſuper lectum, & manantes lacrymas pollice expreſſit. Perturbatus ergo habitu fratris, quid accidiſſet, quæſiui. at ille tardè quidem & inuitus, ſed poſtquàm precibus & iracundiam miſcui: Tuus, inquit, iſte frater, ſeu comes, paulò antè inconductum accucurrit, cœpitque mihi velle pudorem extorquere. Cùm ego proclamarem, gladium ſtrinxit, &, Si Lucretia es, inquit, Tarquinium inueniſti. Quibus ego auditis, intentaui in oculos Aſcylti manus: &, Quid dicis, inquam, muliebris patiẽtiæ ſcortum, cuius ne ſpiritus purus eſt? Inhorreſcere

ſe finxit Aſcyltos: mox ſublatis fortiùs manibus, longè maiore niſu clamauit: Non taces, inquit, gladiator obſcœne, quem de ruina arena dimiſit? Non taces nocturne percuſſor, qui ne tum quidem, cùm fortiter faceres, cum pura muliere pugnaſti? cuius eâdem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diuerſorio puer eſt? Subduxiſti te, inquam, à præceptoris colloquio. Quid ego homo ſtultiſſime facere debui, cùm fame morerer? an videlicet audirem ſententias, id eſt, vitream fractam, & ſomniorum interpretamenta? Multò me turpior es tu Hercule, qui vt foris cœnares, poëtam laudaſti. Itaque ex turpiſſima lite in riſum diffuſi, pacatiùs ad reliqua ſeceſſimus. * Rurſus in memoriam reuocatus iniuriæ, Aſcylte, inquam, intelligo nobis conuenire non poſſe: itaque communes ſarcinulas partiamur, ac paupertatem noſtram priuatis quæſtibus temptemus expellere. Et tu literas ſcis, & ego, ne quæſtibus tuis obſtem, aliquid aliud promittam. alioqui mille cauſæ nos quotidiè collident, & per totam vrbem rumoribus different. Non recuſauit Aſcyltos, &, Hodiè, inquit, quia tanquàm ſcholaſtici ad cœnam promiſimus, non perdamus noctem. cras autem quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem. Tardum eſt, inquam, differre quod placet. * Hanc tam præcipitem diuiſionem libido faciebat. Iam dudum enim cupiebam

amoliri cuſtodem moleſtum, vt veterem cum Gytone meo rationem diducerem. * Poſtquàm luſtraui oculis totam vrbem, in cellulam redij, oſculiſque tandem bona fide exactis, alligo arctiſſimis complexibus puerum, fruórque votis vſque ad inuidiam felicibus. Nec adhuc quidem omnia erant facta, cùm Aſcyltos furtim ſe foribus admouit, diſcuſſiſque fortiſſimè clauſtris, inuenit me cum fratre ludentem, riſu itaque plauſúque cellulam impleuit, opertum me amiculo euoluit, &, Quid agebas, inquit, frater ſanctiſſime? quid veſti contubernium facis? nec ſe ſolùm intra verba continuit, ſed lorum de pera ſoluit, & me cœpit non perfunctoriè verberare, adiectis etiam petulantibus dictis, Sic diuidere cum fratre nolito. * * *

Veniebamus in forum deficiente iam die, in quo notauimus frequentiam rerũ venalium, non quidem pretioſarum, ſed tamen quarum fidem malè ambulantem obſcuritas tẽporis facillimè tegeret. Cùm ergo & ipſi raptum latrocinio palliũ detuliſſemus, vti occaſione opportuniſſima cœpimus, atq; in quodam angulo laciniam extremam concutere, ſi quem fortè emptorem ſplendida veſtis poſſet adducere. Nec diu moratus ruſticus quidam familiaris, oculis meis cum muliercula comite propiùs acceſſit, ac diligentiùs conſiderare pallium cœpit. inuicem Aſcyltos iniecit contemplationem ſuper humeros ruſtici emptoris,

ris, ac ſubitò exanimatus conticuit, ac ne ipſe quidem ſine aliquo metu hominem cõſpexi. nam videbatur ille mihi eſſe, qui tuniculam in ſolitudine inuenerat. planè is ipſe erat. Sed cùm Aſcyltos timeret fidem oculorũ, nequid temerè faceret, priùs tãquàm emptor propiùs acceſſit, detraxitque humeris laciniam, & diligentiùs tenuit. O luſum Fortunæ mirabilẽ! Nam adhuc nec ſuturæ quidem attulerat ruſticus curioſas manus, ſed tanquàm mendici ſpolium etiam faſtidioſè venditabat. Aſcyltos poſtquàm depoſitum eſſe inuiolatum vidit, & perſonam vendentis cõtemptam, ſeduxit me paululùm à turba: &, Scis, inquit, frater, rediſſe ad nos theſaurum de quo querebar? Illa eſt tunicula adhuc, vt apparet, intactis aureis plena. Quid igitur facimus? aut quo iure rem noſtram vendicamus? Exhilaratus ego, non tantùm quia prædam videbam, ſed etiã quòd fortuna me à turpiſſima ſuſpicione dimiſerat, negaui circuitu agẽdum, ſed planè iure ciuili dimicãdum, vt ſi nollet alienam rem domino reddere, ad interdictum veniret.

Quid faciant leges, vbi ſola pecunia regnat,
Aut vbi paupertas vincere nulla poteſt?
Ipſi qui Cynica traducunt tempora cœna,
Nonnũquàm nummis vendere verba ſolent.
Ergo iudicium nihil eſt niſi publica merces,
Atq; eques in cauſa qui ſedet, empta probat.

Contrà Aſcyltos leges timebat: &, Quis, aiebat, hoc loco nos nouit? aut quis habebit di-

Universidad de Deusto Biblioteca

cõtionis fidem? Mihi planè placet emere, quãuis noſtrum ſit quod agoſcimus, & paruo ære recuperare potius theſaurum, quàm in ambiguam litem deſcendere. Sed præter vnum dipondium, ſicel, lupinóſque, quibus deſtinaueramus mercari, nihil ad manum erat, ne interim præda diſcederet. Itaque vel minoris pallium addicere placuit, vt pretiũ maioris compendij leuiorem faceret iacturam. Cùm primùm ergo explicuimus mercẽ, mulier aperto capite quę cum ruſtico ſteterat, inſpectis diligentiùs ſignis, iniecit vtramque laciniæ manum, magnáque vociferatione, latrones tenere clamuit. Contrà nos perturbati, ne videremur nihil agere, & ipſi ſciſſam & ſordidã tenere cœpimus tunicam, atque eadem inuidia proclamare, noſtra eſſe ſpolia quę illi poſſiderent. Sed nullo genere par erat cauſa noſtra, & conciones quæ ad clamorem confluxerant, noſtram ſcilicet de more ridebant inuidiam, quòd pro illa parte vindicabant pretioſiſſimã veſtem, pro hac panſciam ne centonibus quidem bonis dignam. Hinc Aſcyltos penè riſum diſcuſſit, qui ſilentio facto; Videamus, inquit, ſuam cuique rem eſſe chariſſimam. reddant nobis tunicam noſtram, & pallium ſuum recipiant. Etſi ruſtico mulierique placebat permutatio, aduocati tamen iam penè nocturni, qui volebant pallium lucrifacere, flagitabant vti apud ſe vtraque deponerentur, ac poſtero die iudex querelam inſpiceret. Neque enim

res tan

res tantùm, quę videretur, in cõtrouerſia eſſe, ſed longè aliud quæri, in vtraque parte ſcilicet latrocinij ſuſpicio haberetur. Iam ſequeſtri placebant, & neſcio quis ex concionibus caluus tuberoſiſſimæ frontis, qui ſolebat aliquando & cauſas agere, inuaſerat pallium, exhibiturúmque craſtino die affirmabat. Cæterùm apparebat nihil aliud quæri, niſi vt ſemel depoſita veſtis inter prædones ſtrangularetur, & nos metu criminis non veniremus ad conſtitutum. Idem planè & nos volebamus. Itaque vtriuſque partis votum caſus adiuuit. Indignatus enim ruſticus, quòd nos centonem exhibendum poſtularemus, miſit in faciem Aſcylti tunicam, & liberatos querela iuſſit pallium deponere quod ſolum litem faciebat, * & recuperato vt putabamus theſauro, in diuerſorium præcipites abimus, præcluſiſque foribus ridere acumen non minùs concionum, quàm calumniantium cœpimus, quòd nobis ingenti calliditate pecuniam reddidiſſent.

Nolo quod cupio ſtatim tenere,
Nec victoria mi placet parata.

* *

Sed vt primùm beneficio Gytonis præparata nos impleuimus cœna, oſtiũ non ſatis audaci ſtrepitu impulſum exſonuit. Cùm & ipſi ergo pallidi rogaremus, quis eſſet, Aperi, inquit, iam ſcies. Dum loquimur, ſera ſua ſponte delapſa cecidit, recluſęq; ſubitò fores admiſerũt

Universidad de Deusto
Biblioteca

intrantem. Mulier autem erat operto capite, illa ſcilicet, quæ paulò antè cum ruſtico ſteterat: &, Me deriſiſſe, inquit, vos putabatis. ego ſum ancilla Quartillæ, cuius vos ſacrum antè cryptam turbaſtis. ecce ipſa venit ad ſtabulum, petitque vt vobiſcum liceat loqui, nolite perturbari: nec accuſat errorem veſtrum, nec punit. immò potiùs miratur quis deus iuuenes tam vrbanos in ſuam regionem detulerit. Tacentibus adhuc nobis, & ad neutram partem aſſentionem flectentibus, intrauit ipſa vna comitata virgine, ſedénſq; ſuper thorum meum, diu fleuit, ac ne tunc quidem nos vllum adiecimus verbum, ſed attoniti expectauimus lacrymas ad oſtentationem doloris paratas. Vt ergo tam ambitioſus detonuit imber, retexit ſuperbum pallio caput, & manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritis, Quænam eſt, inquit, hæc audacia; aut vbi fabulas, & anteceſſura latrocinia didiciſtis; miſereor medius fidius veſtri: neque enim impunè quiſquam, quod non licuit, aſpexit. vtique noſtra regio tam præſentibus plena eſt numinibus, vt faciliùs poſſis Deum quàm hominem inuenire. ac ne me putetis vltionis cauſâ huc veniſſe, ætate magis veſtra commoueor, quàm iniuria mea. Imprudentes enim, vt adhuc puto, admiſiſtis inexpiabile ſcelus. Ipſa quidem illa nocte vexata, tam periculoſo inhorrui frigore, vt tertianæ etiam impetum

time

timerem. & ideò medicinam ſomno petij, iuſſáque ſum vos perquirere, atq; impetum morbi monſtrata ſubtilitate lenire. Sed de remedio non tam valdè laboro. maior enim in præcordiis dolor ſæuit, qui me vſque ad neceſſitatẽ mortis deducit, ne ſcilicet iuuenili impulſi licentia, quod in ſacello Priapi vidiſtis, vulgetis, deorúmque conſilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus, petóque & oro, ne nocturnas religiones iocum riſúmque faciatis, néve traducere velitis tot annorum ſecreta, quæ mille vix homines nouerunt. Secundùm hanc deprecationem lacrymas rurſus effudit, gemitibúſque largis concuſſa tota facie ac pectore thorum meum preſſit. Ego eodem tempore & miſericordia turbatus, & metu, bonum animum habere eam iuſſi, & de vtróque eſſe ſecuram. Nam neque ſacra quenquam vulgaturum, & ſi quod præterea aliud remedium ad tertianam Deus illi monſtraſſet, adiuuaturos nos diuinam prouidentiam vel periculo noſtro. Hilarior poſt hanc pollicitationem facta mulier, baſiauit me ſpiſſiùs, & ex lacrymis in riſum mota, deſcendentes ab aure capillos meos tentata manu duxit: &, Facio inquit, inducias vobiſcum, & à conſtituta lite dimitto. Quòd ſi non annuiſſetis de hac medicina quam peto, iam parata erat in craſtinum turba, quæ & iniuriam

meam

Universidad de Deusto Biblioteca

meam vindicarem, & dignitatem.

Contemni, turpe eſt; legem donare, ſuperbum.
Hoc amo, quod poſſum qualibet ire via.
Nam ſanè & ſapiens contemptus iurgia flectit,
Et, qui non iugulat, victor abire ſolet.

Complosis deinde manibus, in tantum repentè riſum effuſa eſt, vt timeremus. idem ex altera parte & ancilla fecit, quæ prior venerat. idem virguncula quæ vnà intrauerat. Omnia mimico riſu exſonuerant, cùm interim nos quæ tam repentina eſſet mutatio animorum facta, ignoraremus, ac modò noſmetipſos, modò mulieres intueremur.

*

Ideò vetui hodiè in hoc diuerſorio quenquam mortalium admitti, vt remedium tertianæ ſine interpellatione à vobis acciperem. Vt hæc dixit Quartilla, Aſcyltos quidem paulisper obſtupuit: ego autem frigidior hyeme Gallica factus, nullum potui verbum emittere. Sed ne quid triſtius expectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculæ, ſi quid vellent conari infirmiſſimæ, ſcilicet contra nos, ſi nil aliud, virilis ſexus eſſet. Et præcincti certè altiùs eramus: immò ego ſic iam paria compoſueram, vt ſi depugnandum foret, ipſe cum Quartilla conſiſterem, Aſcyltos cum ancilla, Gyton cum virgine. *

Tunc verò excidit omnis conſtantia attonitis, & mors non dubia miſerorum oculos

cœpit

cœpit obducere. * Rogo, inquam, domina, ſi quid triſtius paras, celeriùs conſice. neque enim tam magnum facinus admiſimus, vt debeamus torti perire. *

Ancilla quæ Pſyche vocabatur, lodiculam in pauimento diligenter extendit. *

Sollicitauit inguina mea mille iam mortibus frigida. *

Operuerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet, periculoſum alienis interuenire ſecretis, * duas inſtitas ancilla protulit de ſinu: alteráque pedes noſtros alligauit, alteræ manus. * *

Aſcyltos iam deficiente fabularum contextu, Quid ergo, inquit, non ſum dignus qui bibam? Ancilla riſu meo prodita compioſis manus, & appoſuit quidem * adoleſcens ſolus tantùm medicamentum ebibiſti? Itáne eſt, inquit, Quartilla, quicquid Satyrij fuit Encolpius ebibit? * non indecenti riſu latera commouit. * Ac ne Gyton quidem vltimo riſum tenuit, vtique poſtquam virguncula ceruicem eius inuaſit, & non repugnanti puero innumerabilia oſcula dedit. *

Volebamus miſeri exclamare, ſed nec in auxilio erat quiſquã, & hinc Pſyche acu comatoria cupienti mihi inuocare Quiritium fidem malas pungebat, illinc puella penicillo, quod & ipſum Satyreo tinxerat, Aſcylton opprimebat. *

Vltimo cynædus ſuperuenit myrtea ſubornatus

natus

Universidad de Deusto Biblioteca

natus gauſapila, cingulóque ſuccinctus, modò extortis nos clunibus cecidit, modò baſiis olidiſſimis inquinauit, donec Quartilla ballenatiam tenens virgam, altéque ſuccincta, iuſſit infelicibus dari miſſionem. *

Vterque noſtrum religioſiſſimis iurauit verbis, inter duos periturum eſſe tam horribile ſecretum. * *

Intrauerunt palæſtricæ quamplures, & nos legitimo perfuſos oleo refecerunt. Vt cumque igitur laſſitudine abiecta, cœnatoria repetimus, & in proximam cellam ducti ſumus; in qua tres lecti ſtrati erant, & reliquus lautitiarum apparatus ſplendidiſſimè expoſitus. Iuſſi ergo diſcubuimus, & guſtatione mirifica initiati, vino etiam falerno inundamur, excepti etiam pluribus ferculis cùm laberemur in ſomnū, Itáne eſt; inquit Quartilla, etiam dormire vobis in mente eſt, cùm ſciatis Priapi genio peruigilium deberi? Cùm Aſcyltos grauatus tot malis in ſomnum laberetur, illa, quæ iniuria depulſa fuerat, ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricuit, & non ſentientis labra humeróſque ſopitionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti guſtum hauſeram ſomni; idem, & tota intra foriſque familia fecerat: atque alij circa pedes diſcumbentium ſparſi iacebant, alij parietibus appliciti, quidam in ipſo limine coniunctis marcebant capitibus: lucernæ quoque humore

humore defectæ, tenue & extremum lumen ſpargebant, cū duo Syri expilaturi lagenam triclinium intrauerunt: dúmque inter argentum auidiùs rixantur, diductam fregerunt lagenam. cecidit etiam menſa cum argento, & ancillæ ſuper thorum marcentis excuſſum fortè altiùs poculum, caput fregit. ad quem ictum exclamauit illa, pariterque & fures prodidit, & partem ebriorum excitauit. Syri illi qui venerant ad prædam, poſtquàm ſe depræhenſos intellexerunt, pariter ſecūdùm lectum conciderunt, vt putares hoc conueniſſe, & ſtertere tanquàm olim dormientes cœperunt. Iam & Tricliniarches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat, & pueri deterſis pauliſper oculis redierant ad miniſterium; cum intrans cymbaliſtria & concrepans æra, omnes excitauit. Refectum igitur eſt conuiuium, & rurſus Quartilla ad bibendum reuocauit. adiuuit hilaritatem comeſſantis cymbaliſtria. ** Intrat cynædus homo omnium inſulſiſſimus, & planè illa domo dignus, qui vt infractis manibus congemuit, eiuſmodi carmina effudit:

Huc huc conuenite nunc ſpatalocynædi,
Pede tendite, curſum addite, conuolate planta,
Femore facili, clune agili, & manu procaces,
Molles, veteres, Deliaci manu recisi.

Conſumptis verſibus ſuis, immundiſſimo me baſio conſpuit: mox & ſuper lectum venit, atque omni vi detexit recuſantes. Super ingui-

Universidad de Deusto Biblioteca

inguina mea diu multúmque fruſtra moluit. Perfluebant per frontem ſudantis acaciæ riui, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, vt putares detectum parietem nimbo laborare. Non tenui ego diutiùs lacrymas: ſed ad vltimam perductos triſtitiam, Quæſo, inquam, domina, certè Embaſicœtam iuſſeras dari. Compłoſit illa teneriùs manus: &, O, inquit, hominem acutum, atque vrbanitatis vernulæ fontem! Quid, tu non intellexeras cynædum Embaſicœtam vocari? Deinde vt contubernali meo meliùs ſuccederet, Per fidem, inquam, noſtram Aſcyltos in hoc tricilinio ſolus ferias agit; Ita, inquit Quartilla, & Aſcylto Embaſicœtas detur. Ab hac voce equum cynædus mutauit, tranſitúque ad comitem meum facto, clunibus eum baſiíſque diſtriuit. Stabat inter hæc Gyton, & riſu diſſoluebat ilia ſua. Itaque conſpicata eum Quartilla, cuius eſſet puer, diligentiſſima ſciſcitatione quæſiuit. Cùm ego fratrem meum eſſe dixiſſem, Quare ergo, inquit, me non baſiauit; vocatúmque ad ſe in oſculum applicuit: mox manum demiſit in ſinum, & pertractato vaſculo tam rudi, Hoc, inquit, bellè cras in promulſide libidinis noſtræ militabit: hodiè enim poſt aſellum, diaria non ſumo. Cùm hoc diceret, ad aurem eius Pſyche ridens acceſſit, & cùm dixiſſet neſcio quid, Ita, ita, inquit Quartilla, bene admonuiſti: cur non, quia belliſſima occaſio eſt,

eſt, deuirginetur Pannichis noſtra; Continuóque producta eſt puella ſatis bella, & quæ non plus quàm ſeptem annos habere videbatur, & ea ipſa quæ primùm cū Quartilla in cellam venerat noſtram. Plaudentibus ergo vniuerſis, & poſtulantibus, nuptias fecerunt. Obſtupui ego, & nec Gytona verecundiſſimum puerum ſufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellam eius ætatis eſſe, vt muliebris patientiæ legem poſſet accipere. Ita; inquit Quartilla; minor eſt iſta quàm ego fui, cùm primùm virum paſſa ſum; Iunonem meam iratam habeam, ſi vnquàm me meminerim virginem fuiſſe. Nam & infans cum paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeuntibus annis, maioribus me pueris adplicui, donec ad hanc ætatem perueni. Hinc etiam puto prouerbium natum illud, vt dicatur, Poſſe taurum tollere quæ vitulum ſuſtulerit. Igitur ne maiorem iniuriam in ſecreto frater acciperet, conſurrexi ad officium nuptiale. Iam Pſyche puellæ caput inuoluerat flammeo, iam Embaſicœtas præferebat facem, iam ebriæ mulieres longum agmen plaudentes fecerant, thalamúmque inceſta exornauerant veſte: Tum Quartilla iocantium quoque libidine accenſa, & ipſa ſurrexit, correptúmque Gytona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnauerat puer, ac ne puella quidem triſtis expauerat nuptiarum nomen. Itaque, cùm incluſi

Universidad de Deusto Biblioteca

incluſi iacerent, conſedimus ante limen thalami, & inprimis Quartilla per rimam improbè diductam applicuerat oculum curioſum, luſúmque puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia. Me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit, & quia conſiderantium hæſerant vultus, quicquid à ſpectaculo vacabat, commouebat obiter labra, & me tanquàm furtiuis ſubinde oſculis verberabat. *

Abiecti in lectis ſine metu reliquam exegimus noctem. * * *

Videmus ſenem caluum tunica veſtitum ruſſea, inter pueros capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quanquàm erat operæ pretium, ad ſpectaculum duxerant, quàm ipſe paterfamiliæ, qui ſoleatus pila ſparſina exercebatur; nec eam ampliùs repetebat quæ terram cõtigerat, ſed follem plenum habebat ſeruus, ſufficiebátque ludentibus. Notauimus etiam res nouas. Nam duo ſpadones in diuerſa parte circuli ſtabant, quorum alter matellam tenebat argenteam: alter numerabat pilas, non quidem eas, quæ inter manus luxu expellente vibrabant, ſed eas quæ in terram decidebant. Cùm has miraremur lautitias, Trimalcio lautiſſimus homo digitos concrepuit, ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit. Exonerata ille veſica, aquam popoſcit ad manus digitóſque paululum aſperſos, in capite pueri terſit.

Longum erat ſingula excipere. Itaque intrauimus balneum, & ſudore calefacti momento temporis ad frigidam eximus. Iam Trimalcio vnguento perfuſus tergebatur, non linteis, ſed palliis ex molliſſima lana factis. Tres interim iatraliptæ in conſpectu eius falernum bibebãt. Hinc, inuolutus coccina gauſapa, lecticæ impoſitus eſt, præcedentibus faleratis curſoribus IIII. & chiramaxio, in quo deliciæ eius ferebantur. puer vetulus, lippus, domino Trimalcione deformior. Cùm ergo afferretur ad caput eius, cum minimis ſymphoniacis tibiis acceſſit, & tanquàm in aurem aliquid ſecretò diceret, toto itinere cantauit. Sequimur nos iam admiratione ſaturi, & cum Agamemnone ad ianuam peruenimus. In aditu ipſo ſtabat hoſtiarius praſinatus, ceraſino ſuccinctus cingulo, atque in lance argentea ipſum purgabat. Super limen autem cauea pendebat aurea, in qua pica varia intrantes ſalutabat. Cæterùm ego dum omnia ſtupeo, penè reſupinatus crura mea fregi. ad ſiniſtram enim intrantibus non longè ab hoſtiarij cella, canis ingens catena vinctus, in pariete erat pictus, ſupérque quadrata litera ſcriptum, CAVE. CAVE. CANEM. Et collegæ quidem mei riſerunt. Ego autem collecto ſpiritu.non deſtiti totum parietem perſequi. Erat autem venalicium titulis pictum & ipſe Trimalcio capillatus caduceum tenebat,

Universidad de Deusto Biblioteca

bat, Minueráque ducente * tenia intrabat. Hinc quemadmodum ratiocinari didiciſſet, dein diſpenſator factus eſſet omnia diligenter curioſus pictor cum inſcriptione reddiderat. In deficiente verò iam porticu leuatum mento in tribunal excelſum Mercurius rapiebat. Præſtò erat Fortuna cornu abundanti copioſa, & tres Parcæ aurea penſa torquentes. Notaui etiam in porticu gregem curſorum cum magiſtro ſe exercentem. Præterea grande armarium in angulo vidi, in cuius ædicula erant Lares argentei poſiti, Venerìſque ſignum marmoreum, & pixis aurea non puſilla, in qua barbam ipſius conditam eſſe dicebant. Interrogare ego atrienſem cœpi, quas in * medica picturas haberent. Iliada, & Odyſſeam, inquit. Iam ad triclinium veneramus, in cuius parte prima procurator rationes accipiebat: &, quod præcipuè miratus ſum, in poſtibus triclinij faſces erant cum ſecuribus fixi, quorum imam partem quaſi embolum nauis æneum finiebat, in quo erat ſcriptum, G. POMPEIO. TRIMALCIONI. VI. VIRO. AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR. Sub eodem titulo, etiam lucerna bilychnis de camera pendebat, & duæ tabulæ in vtroque poſte defixæ, quarum altera, ſi bene memini, hoc habebat inſcriptum:

III. ET PRIDIE KAL. IAN.
G. NOSTER FORAS CENAT.

altera

altera Lunæ curſum ſtellarúmque VII. imagines pictas, & qui dies boni, quíque incommodi eſſent diſtinguente bulla notabantur. Cæterùm vt mouimus dextros greſſus, ſeruus nobis diſpoliatus procubuit ante pedes, & rogare cœpit vt ſe pœnæ eriperemus: nec magnum eſſe peccatum ſuũ, propter quod periclitaretur. Subducta enim veſtimenta ſibi diſpenſatoris in balneo, quæ vix fuiſſent X. HS. Retulimus ergo dextros pedes, diſpenſatorémque in precario aureos numerãtem deprecati ſumus ſeruo remitteret pœnam. Superbus ille ſuſtulit vultum: &, Non tam iactura me mouet, inquit, quàm negligentia nequiſſimi ſerui. Veſtiméta mea cubitoria perdidit, quæ mihi natali meo donauerat cliens quidam, Tyria, ſine dubio, ſed iam ſemel lota. quicquid ergo eſt dono vobis. Obligati tam grandi beneficio cùm intraſſemus triclinium, occurrit nobis ille idem ſeruus pro quo rogaueramus, & ſpiſſiſſima baſia ſtupentibus impegit, gratias agens humanitati noſtræ. Ad ſummam, ſtatim ſcietis, ait, cui dederitis beneficium. Vinum dominicum miniſtratoris gratia eſt. Tandem ergo diſcubuimus pueris Alexandrinis aquam in manus niuatam infundentibus, aliiſque inſequentibus ad pedes, ac paronychia cum ingẽti ſubtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebant officio, ſed obiter cantabant. Ego experiri

volui,

Universidad de Deusto Biblioteca

rolui, an tota familia cantaret. Itaque potionem popoſci; paratiſſimus puer, non minus me acido cantico excepit: & quiſquis aliquid rogatus erat vt daret. pantomimorum non patrisfamiliæ triclinium crederes. Allata eſt tum guſtatio valdè lauta. Nam iam omnes diſcubuerant præter ipſum Trimalcionem, cui locus nouo more primus ſeruabatur. Cæterùm in promulſidari aſellus erat Corinthius cum biſaccio poſitus, qui habebat oliuas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant aſellum duæ lances, in quarum marginibus nomen Trimalcionis inſcriptum erat, & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati, ſuſtinebant glires melle & papauere ſparſos, fuerunt & tomacula ſupra craticulam feruentia argenteam poſita: infra craticulam, Siriaca pruna cum granis punici mali. In his eramus lauticiis, cùm ipſe Trimalcio ad ſymphoniam allatus eſt, poſitúſque in ceruicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum. Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput, circáque oneratas veſte ceruices laticlauiã immiſerat mappam, fimbriis hinc atque illinc pendentibus. habebat etiam in minimo digito ſiniſtræ manus annulum grandem ſubauratum, extremo verò articulo digiti ſequentis minorem, vt mihi videbatur, totum aureum, ſed planè ferreis velut ſtellis ferruminatum. Et ne has tantùm oſtenderet diuitias, dextrum nudauit la-

uit lacertum armilla aurea cultum, & eboreo circulo lamina ſplendente connexum. Vt deinde ſpina argentea dentes perfodit, Amici, inquit, nòndum mihi ſuaue erat in triclinium venire, ſed ne abſentiuus eſſem, omnem voluptatem mihi negaui. Permittetis tamen finiri luſum. Sequebatur puer cum tabula terebintina & cryſtallinis teſſeris, notauíque rem omnium delicatiſſimam. Pro calculis enim albis, aut nigris, aureos argenteóſque habebat denarios. Interim dum ille omnium * teſtorum inter luſum conſumit, guſtantibus adhuc nobis repoſitorium allatum eſt cum corbe, in qua gallina erat lignea patentibus in orbem alis, quales eſſe ſolent quæ incumbunt oua. Acceſſère continuò duo ſerui, & ſymphonia ſtrepente ſcrutari paleam cœperunt, erutáque ſubinde pauonina oua diuiſère conuiuis. Conuertit ad hanc cœnam vultum Trimalcio: &, Amici, ait, pauonis oua gallinæ iuſſi ſupponi. Et mehercules timeo ne iam concepta ſint: temptemus tamen ſi adhuc ſorbilia ſunt. Accipimus nos cochlearia, non minùs ſex libras pendentia, ouáque ex farina pingui figurata pertundimus. Ego quidem penè proieci partem meam: nam videbatur mihi iam in pullum coiſſe. Deinde vt audiui veterem conuiuam, Hic neſcio quid boni debet eſſe perſecutus putamen manu, pinguiſſimam ficedulam inueni piperato vitellio piperatam. Iam

Universidad de Deusto Biblioteca

Trimalcio eadem omnia luſu intermiſſo popoſcerat fecerátque poteſtatem clara voce, ſi quis noſtrum iterum vellet, mulſum ſumere: cùm ſubitò ſignum ſymphonia datur, & guſtatoria pariter à choro cantante rapiuntur. Cæterùm inter tumultum, cùm fortè parapſis excidiſſet, & puer iacentem ſuſtuliſſet, animaduerit Trimalcio, colaphíſque obiurgare puerum ac proiicere rurſus parapſidem iuſſit. Inſecutúſque eſt lecticarius, argentúmque inter reliqua purgamenta ſcopis cœpit verrere. Laudatus propter elegantias dominus, Equum, inquit, Mars amat: itaque iuſſit ſenex ſuam cuique menſam aſſignari.
* obit ei perdidiſſimi ſerui minorem nobis æſtum ſua frequentia facient. Statim allatæ ſunt amphoræ vitreæ diligenter gipſatæ, quarum in ceruicibus pittacia erant affixa, cum hoc titulo, FALERNVM. OPIMIANVM, ANNORVM CENTVM. Dum titulos perlegimus, comploſit Trimalcio manus, &, Heu, inquit, ergo diutius viuit! verum eſt vinum Opimianum præſtò; heri non tam bonum poſui, & multò honeſtiores cœnabant. Potantibus ergo & accuratiſſimè nobis lautitias mirantibus, laruam argenteam attulit ſeruus ſic aptam, vt articuli eius vertebræque locatæ in omnem partem flecterentur. Hanc cùm ſuper menſam ſemel iterúmq; abiecíſſet, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalcio adiecit,

Heu

Heu, heu nos miſeros, quàm totus homũcio nil eſt!
Sic erimus cuncti poſtquàm nos auferet Orcus.
Ergo viuamus, dum licet eſſe bene.

Laudationem ferculum inſecutum eſt, planè non pro expectatione magnum. Nouitas tamen omnium conuertit oculos. Repoſitorium enim rotundum, xij. habebat ſigna in orbe diſpoſita, ſupérque proprium conuenientémque materiæ ſtructor impoſuerat cibum: ſuper arietem, cicer arietinum: ſuper taurum, bubale fruſtum: ſuper geminos, teſticulos, ac rienes: ſuper cancrum, coronam: ſuper leonem, ficum Africanam: ſuper virginem, ſtericulam: ſuper libram, ſtateram, in cuius altera parte ſcriblita erat, in altera placenta: ſuper ſagittarium, odoperam: ſuper capricornum, locuſtam marinam: ſuper aquarium, anſerem: ſuper piſces, duos mulos. In medio autem ceſpes cum herbis exciſus fauum ſuſtinebat. Circumferebat Ægyptius puer clibano argenteo panem, atque ipſe etiam teterrima voce de Laſerpiciario minio* cãticum extorquet. Nos vt triſtiores ad tam viles acceſſimus cibos, Suadeo, inquit Trimalcio, cœnemus, hoc eſt ius cœnæ. Hæc vt dixit, ad ſymphoniam IIII. tripudiantes procurrerunt, ſuperiorémque partem repoſitorij abſtulerunt, quo facto videmus infrà, ſcilicet in altero ferculo, altilia & ſumina, leporémque in medio pennis ſubornatum, vt Pegaſus videretur. Notauimus etiam circa

angulos repoſitorij Marſyas IIII. ex quorum vtriculis garum piperatum currebat ſuper piſces qui in Euripo natabant. Damus omnes plauſum à familia cœptum, & res electiſſimas ridentes adgredimur. Nó minùs & Trimalcio eiuſmodi methodio lætus, Carpe, inquit. Proceſſit ſtatim ſciſſor, & ad ſymphoniam ita geſticulatus lacerauit obſonium, vt putares Darium hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominùs Trimâlcio lentiſſima voce, Carpe. Ego ſuſpicatus ad aliquam vrbanitatem toties iteratam vocem pertinere, non erubui eum qui ſupra me accumbebat, hoc ipſum interrogare. at ille qui ſæpiùs eiuſmodi ludos ſpectauerat, Vides, inquit, illum qui obſonium carpit; Carpus vocatur. itaque quotieſcumque dicit, Carpe, eodem verbo & vocat, & imperat. Non potui ampliùs quicquam guſtare; ſed conuerſus ad eũ vt plurima exciperem, longè arceſſere fabulas cœpi, ſciſcitarique quæ eſſet illa mulier quę huc atque illuc diſcurreret. Vxor, inquit Trimalcionis, Fortunata appellatur, quæ nũmos modio metitur. Et modò quid fuit? Ignoſcet mihi Genius tuus, noluiſſes de manu eius panem accipere. Nunc nec quid, nec quare, in cœlũ abiit, & Trimalcionis Topanta eſt. ad ſummã, mero meridie ſi dixerit illi tenebras eſſe, credet. * * *

Comprobamus factum, varióque ſermone garrimus, & Poëtarum cœpit eſſe mentio, diúque

diúque ſumma carminis penes Mopſum Thræcem memorata eſt: donec Trimalcio, Rogo, inquit, Magiſter, quid putes inter Ciceronem, & Publium intereſſe. Ego alterum puto diſertiorem fuiſſe, alterum honeſtiorem. Quid enim his meliùs dici poteſt? *

Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia,
Tuo palato clauſus pauo naſcitur,
Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica, tibi Gallus ſpalo:
Ciconia etiam grata, peregrina hoſpita,
Pietati cultrix, gracilipes, crotaliſtria,
Auis exul hyemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.
Quo margarita chara tribacca Indica?
An vt matrona onerata faleris pelagiis
Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo?
Smaragdũ ad quã rẽ viridem, pretioſum vitrũ?
Quo Carchedonios optas ignes lapideos,
Niſi vt ſcintillet? probitas eſt carbunculos:
Aequum eſt induere nuptam ventum textilẽ?
Palàm proſtare nudam in nebula linea?

*** Neque fax vlla in pręſidio erat, quę iter aperiret errantibus, nec ſilentium noctis iam mediæ promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrietas & imprudentia locorum, etiam interdiu obſcura. Itaque cùm hora penè tota, per omnes ſcriptos * gaſtrarúmque eminentium fragmenta traxiſſemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gytonis ſumus. Prudens enim pridie cùm lu-

ne etiam clara timeret errorem, omnes pilas columnáſq; notauerat, certáq; liniamenta euicerunt ſpiſſiſſimam noctẽ, & notabili candore oſtenderunt errantibus viam. Quamuis non minùs ſudoris habuimus etiã poſtquàm ad ſtabulum peruenimus. Anus enim ipſa inter diuerſitores diutiùs ingurgitata, ne ignem quidem admotum ſenſiſſet, & forſitan pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis inueniſſet x. vehiculis diues. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli ianuam effregit, & nos per eandem terram admiſit. * * * *

Qualis nox fuit illa dij deæq;
Quam mollis toro hæſimus calentes.
Et tranſfudimus hinc & hinc labellis
Errantes animas, valete curæ:
Mortalis ego ſic perire cœpi.

Sine cauſa gratulor mihi. Nam cùm ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus, Aſcyltos omnis iniuriæ inuentor ſubduxit mihi nocte puerum, & in lectum tranſtulit ſuum, volutatúſque liberiùs cum fratre non ſuo: ſiue non ſentiente iniuriam, ſiue diſſimulante, indormiuit alienis amplexibus oblitus iuris humani. Itaque ego vt experrectus pertrectaui gaudio deſpoliatum thorum, ſi qua eſt amantibus fides, ego dubitaui an vtrunque traiicerem gladio, ſomnúmq; morti iungerem. Tutius demum ſecutus conſilium, Gytona quidem verberibus excitaui: Aſcylton autem truci intuens vultu: Quoniã, inquam, fidem

fidem ſcelere violaſti, & communem amicitiam, res tuas ocyùs tolle, & alium locum quem polluas, quære. Non repugnauit ille, ſed poſtquàm optima fide partiti manubias ſumus: Age, inquit, nunc & puerum diuidamus. Iocari putabam diſcedẽtem: at ille gladium parricidali manu ſtrinxit, &, Non frueris, inquit, hac præda, ſuper quam ſolus incumbis. Partem meam neceſſe eſt vel hoc gladio contentus abſcindam. Idem ego ex altera parte feci, & intorto circa brachium pallio compoſui ad præliandum gradum. Inter hanc miſerorũ dementiam infeliciſſimus puer tangebat vtriuſq; genua cum fletu, petebátq; ſuppliciter, ne Thebanum par humilis taberna ſpectaret; néve ſanguine mutuo pollueremus familiaritatis clariſſimæ ſacra. Quòd ſi vtique, proclamabat, facinore opus eſt, nudo ecce iugulũ, conuertite huc manus, imprimite mucrones; ego mori debeo, qui amicitiæ ſacramentum deleui. Inhibuimus ferrum poſt has preces, & prior Aſcyltos, Ego, inquit, finem diſcordiæ imponam. Puer ipſe quem vult, ſequatur, vt ſit illi ſaltem in eligendo fratre ſalua libertas. Ego vetuſtiſſimam conſuetudinem putabam in ſanguinis pignus tranſiiſſe; nihil timui, imò conditionem præcipiti feſtinatione rapui, commiſique iudici litem? qui ne deliberauit quidem vt videretur cũctatus, verùm ſtatim ab extrema parte verbi conſurrexit, fratrem Aſcyl-

Universidad de Deusto Biblioteca

tor elegit. Fulminatus hac pronunciatione, ſicut eram ſine gladio, in lectulum decidi, & attuliſſem mihi damnatus manus, ſi non inimici victoriæ inuidiſſem. Egreditur ſuperbus cum præmio Aſcyltos, & paulò ante chariſſimum ſibi commilitonem, fortunæque etiam ſimilitudine parem in loco peregrino deſtituit abiectum.

Nomen amicitia ſi, quatenus expedit, hæret,
Calculus in tabula mobile ducit opus.
Cùm fortuna manet, vultum ſeruatis amici:
Cùm cecidit, turpi vertitis ora fuga.
Grex agit in ſcena mimum, pater ille vocatur,
Filius hic, nomen diuitis ille tenet:
Mox vbi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, diſſimulata perit.

Nec diu tamen lacrymis indulſi, ſed veritus ne Menelaus etiam anteſcholanus inter cætera mala ſolum me in diuerſorio inueniret, collegi ſarcinulas, locúmque ſecretum & proximum litori mœſtus conduxi. Ibi triduo incluſus redeunte in animum ſolitudine atque contemptu, verberabā ægrū planctibus pectus, & inter tot altiſſimos gemitus frequenter etiā proclamabā: Ergo me nō ruina terra potuit haurire? non iratū etiam innocētibus mare? Aufugi iudicium, arenæ impoſui, hoſpitē occidi, vt inter audaciæ nomina mēdicus, exul, in diuerſorio Græcę vrbis iacerē deſertus? Et quis hanc mihi ſolitudinem impoſuit? Adoleſcēs omni libidine impurus,

& ſua

& ſua quoque confeſſione dignus exilio: ſtupro liber, ſtupro ingenuus, cuius anni ad teſſeram venerūt, quem tanquàm puellam cōduxit etiam qui virum putauit. Quid ille alter * die qui tanquàm togæ virilis ſtolam ſumpſit, qui ne vir eſſet à matre perſuaſus eſt, qui opus muliebre in ergaſtulo fecit, qui poſtquàm conturbauit, & libidinis ſuæ ſolum vertit, reliquit veteris amicitiæ nomen, &, proh pudor, tanquàm mulier ſecutuleia, vnius noctis tactu omnia vendidit. Iacent nunc amatores obligati noctibus totis, & forſitan mutuis libidinibus attriti derident ſolitudinem meam. ſed non impunè, nam aut vir ego libérque non ſum, aut noxio ſanguine parentabo iniuriæ meæ. Hæc locutus gladio latus cingor, &, ne infirmitas militiā perderet, cibis excito vires; mox in publicum proſilio, furentíſque more omnes circumeo porticus. Sed dum attonito vultu efferatóque nil aliud quàm cædem & ſanguinem cogito, frequentiúſque manum ad capulum quem deuoueram, refero; notauit me miles, ſiue ille planus fuit, ſiue nocturnus graſſator: &, Quid tu inquit, commilito, ex qua legione es, aut cuius centuriæ? Cùm conſtantiſſimè & centurionem, & legionem eſſem ementitus: Age ergo, inquit ille, in exercitu veſtro phæcaſiati milites ambulant? Cùm deinde vultu atque ipſa trepidatione mendacium prodidiſſem,

ponere iuſſit arma, & malo cauere. Deſpoliatus ergo, immò præciſa vltione, retro ad diuerſorium tendo, paulatimque temeritate laſſata cœpi graſſatoris audaciæ gratias agere.

*

Non bibit inter aquas, poma aut pendentia carpit
Tantalus infelix, quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit omnia cernens
Qui timet & ſicco concoquit ore famem.

* *

Nequaquàm rectè faciet qui citò credit.

*

Nemo cælum putat, nemo iuſiurandum ſeruat, nemo Iouem pluris facit: ſed omnes operris oculis bona ſua computant. *

Quod hodie non eſt, cras erit: ſic vita truditur.

*

Quod non expectas ex tranſuerſo fit, & ſuper nos fortuna negotium curat. *

Apes ideo pungunt, quia vbicunque dulce eſt, ibi & acidum inuenies. * *

Semper hac in re qui vincitur, vincit.

*

Nemo noſtrûm non peccat, homines ſumus, non dij.

*

Non multùm oportet conſilio credere, quia ſuam habet fortuna rationem. * * *

In pinacothecam perueni vario genere tabularum mirabilem, nam & Zeuxidos manus vidi nondum vetuſtatis iniuria victas, &

Pro

Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia, non ſine quodam horrore tractaui. Iam verò Apellis, quem Græci monocremon appellant, etiam adoraui. Tanta enim ſubtilitate extremitates imaginũ erant ad ſimilitudinem præciſæ, vt crederes etiam animorum eſſe picturam. Hinc aquila ferebat cælo ſublimis deum. Illinc candidus Hylas repellebat improbam Naiada. Damnabat Apollo noxias manus, lyrámque reſolutam modo nato flore honorabat. Inter quos etiam pictorum amantium vultus tanquàm in ſolitudine exclamaui, Ergo amor etiam deos tangit? Iuppiter in cælo ſuo non inuenit quod eligeret, & peccaturus in terris, nemini tamen iniuriam fecit. Hylam Nympha prædata, imperaſſet amori ſuo, ſi venturum ad interdictum Herculem crediſſet. Apollo pueri vmbram reuocauit in florem, & hos fabulæ quoque habuerunt ſine æmulo complexus. At ego in ſocietatem recepi hoſpitem Lycurgo crudeliorem. Ecce autem, ego dum cum ventis litigo, intrauit pinacothecam ſenex canus, exercitati vultus, & qui videretur neſcio quid magnum promittere, ſed cultu non proinde ſpecioſus, vt facilè appareret eum hac nota literarum eſſe, quos odiſſe diuites ſolent. Is ergo ad latus conſtitit meum: Ego, inquit, Poëta ſum, &, vt ſpero, non humillimi ſpiritus, ſi modò coronis aliquid credendum eſt,

Universidad de Deusto Biblioteca

quas etiam ad imperios deferre gratia ſolet. Quare ergo, inquis, tam malè veſtitus es? Propter hoc ipſum: amor ingenii neminem vmquàm diuitem fecit.

Qui pelago credit, magno ſe fœnore tollit,
Qui pugnas & caſtra petit, præcingitur auro,
Vilis adulator picto iacet ebrius oſtro,
Et qui ſollicitat nuptas ad præmia peccat:
Sola pruinoſis horret facundia pannis,
Atque inopi lingua deſertas inuocat artes.

Non dubio ita eſt, ſi quis vitiorum omnium inimicus, rectum iter vitæ cœpit inſpicere, primum propter morũ differentiam odium habet (quis enim poteſt probare diuerſa?) deinde, qui ſolas extruere diuitias curant, nihil volunt inter homines meliùs credi, quàm quod ipſi tenent. Iactantur itaque, quacunque ratione poſſunt, literarum amatores, vt videantur illi quoque infra pecuniam poſiti. * Neſcio quo modo bonæ mentis ſoror eſt paupertas.

Vellem tam innocens eſſet frugalitatis meæ hoſtis, vt deliniri poſſet. Nunc veteranus eſt latro, & ipſis lenonibus doctior. *

In Aſiam cùm à Quæſtore eſſem ſtipendio eductus, hoſpitiũ Pergami accepi: vbi cùm libenter habitarẽ, non ſolùm propter cultum ędicularũ, ſed etiam propter hoſpitis formoſiſſimum filiũ, excogitaui rationem, qua non eſſem patrifamiliæ ſuſpectus amator. Quotieſcunq. enim in conuiuio de vſu formoſorum

rum

rum mẽtio facta eſt, tam vehementer excandui, tã ſeuera triſtitia violari aures meas obſcœno ſermone nolui, vt me mater pręcipuè, tanquã vnũ ex Philoſophis, intueretur. Iam ego cœperam ephœbũ in gymnaſium deducere: ego ſtudia eius ordinare, ego docere, ac pręcipere, ne quis prædator corporis admitteretur in domum. * Fortè cùm in triclinio iaceremus, quia dies ſolemnis ludũ arctauerat, pigritiámq; recedendi impoſuerat hilaritas longior, ferè circa mediã noctem intellexi puerum vigilare. Itaque timidiſſimo murmure votũ feci; &, Domina, inquam, Venus, ſi ego hunc puerũ baſiauero, ita vt ille non ſentiat, cras illi par columbarũ donabo. Audito voluptatis pretio, puer ſtertere cœpit. Itaq; adgreſſus ſimulantẽ aliquot baſiolis inuaſi. Contentus hoc principio, bene manè ſurrexit, electúmque par columbarum attuli expectanti, ac me voto exſolui. Proxima nocte, cùm idem liceret, mutaui optionẽ: &, Si hunc, inquam, tractauero improba manu, & ille non ſenſerit, gallos gallinaceos pugnaciſſimos duos donabo patienti. Ad hoc votũ ephœbus vltrò ſe admouit, & puto, vereri cœpit ne ego obdormiiſſem. Induſi ergo ſollicito, totóque corpore citra ſummam voluptatem me ingurgitaui. Deinde, vt dies venit, attuli gaudenti quicquid promiſeram. Vt tertia nox licentiam dedit, conſurrexi ad aurem malè dormientis: Dij, inquam, immortales,

Universidad de Deusto Biblioteca

mortales, ſi ego huic dormienti abſtulero coitum plenũ & optabilem, pro hac felicitate cras puero aſturconem Macedonicũ optimũ donabo, cum hac tamen exceptione, ſi ille non ſenſerit. Nunquam altiore ſomno ephœbus obdormiuit. Itaq; primùm impleui lactẽtibus papillis manus, mox baſio inhæſi, deinde in vnũ omnia vota coniunxi. Manè ſedere in cubiculo cœpit, atque expectare conſuetudinẽ meam. Scis quantò faciliùs ſit colũbas galloſque gallinaceos emere, quàm aſturconẽm: & præter hoc etiam timebam ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatem meã. Ergo aliquot horis ſpatiatus, in hoſpitiũ reuerti, nihilque aliud quàm puerum baſiaui. At ille circumſpiciens, vt ceruicem meam iunxit amplexui, Rogo, inquit, domine, vbi eſt aſturco? * Cùm ob hanc offenſam præcluſiſſem mihi aditum quem feceram, iterum ad licentiam redij. Interpoſitis enim paucis diebus, cùm ſimilis nos caſus in eandem fortunam retuliſſet, vt intellexi ſtertere patrem, rogare cœpi ephœbũ, vt reuerteretur in gratiam mecum, id eſt, vt pateretur ſatis fieri ſibi, & cætera quæ libido diſtenta dictat. At ille planè iratus, nihil aliud dicebat, niſi hoc, Aut dormi, aut ego iam dicam patri. Nihil eſt tã arduũ, quod non improbitas extorqueat. Dum dicit, Patrem excitabo, irrepſi tamen, & malè repugnanti gaudium extorſi. At ille non in-

dele

delectatus nequitia mea, poſtquàm diu queſtus eſt deceptum ſe & deriſum, traductumq; inter condiſcipulos, quibus iactaſſet cenſum meũ, Videris tamen inquit, non ero tui ſimilis. Si quid vis, fac iterum. Ego verò, depoſita omni offenſa, cum puero in gratiam redij, vſúſque beneficio eius in ſomnum delapſus ſum. Sed non fuit cõtentus iteratione ephœbus plenæ maturitatis, & annis ad patiendum geſtientibus. Itaque excitauit me ſopitum: Et, Nunquid vis? inquit. Et non planè iam moleſtum erat munus. Vtcunque igitur inter anhelitus ſudoréſque tritus, quod voluerat, accepit, rurſúſque in ſomnum decidi gaudio laſſus. Interpoſita minùs hora, pungere me manu cœpit, & dicere, Quare non facimus? Tum ego totiens excitatus, planè vehementer excandui, & reddidi illi voces ſuas. Aut dormi, aut ego iam patri dicam. *

Erectus his ſermonibus, conſulere prudentiorem cœpi, ætates tabularum, & quædam argumenta mihi obſcura, ſimúlque cauſam deſidiæ præſentis excutere, cùm pulcherrimæ artes periiſſent, inter quas pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet. Tum ille, Pecuniæ, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit: priſcis enim temporibus, cùm adhuc nuda virtus placeret, vigebant artes ingenuæ, ſummumque certamen inter homines erat, ne quid profuturum ſeculis diu lateret. Itaque * her-

cula

Universidad de Deusto Biblioteca

cula omniũ herbarũ ſuccos Democritus expreſſit: & ne lapidum virgultorumq; vis lateret, ætatem inter experimenta conſumpſit. Eudoxus quidem in cacumine excelſiſſimi mõtis cõſcendit, vt aſtrorum cœlique motus deprehenderet: & Chryſippus, vt ad inuẽtionem ſufficeret, ter helleboro animũ deterſit. Verùm, vt ad plaſtas cõuertar, Lyſippum ſtatuæ vnius lineamẽtis inhærentem inopia extinxit: & Myron, qui penè hominũ animas, ferarũque ære comprehenderat, non inuenit heredẽ. At nos vino ſcortiſque demerſi, ne paratas quidem artes audemus cognoſcere: ſed accuſatores antiquitatis, vitia tantùm docemus, & diſcimus. Vbi eſt dialectica? vbi aſtronomia? vbi ſapientiæ conſultiſſima via? ſi quis vnquã venit in templũ, & votum fecit, ſi ad eloquentiam perueniſſet? quis, ſi Philoſophiæ fontem inueniſſet? ac ne bonã quidem mentẽ, aut bonam valetudinẽ petunt, ſed ſtatim, antequã limen Capitolij tangant, alius donum promittit, ſi propinquũ diuitem extulerit: alius, ſi theſaurum effoderit: alius, ſi ad trecenties H-S. ſaluus peruenerit. Ipſe Senatus, recti boniſque præceptor, mille pondo auri Capitolio promittere ſolet: & ne quis dubitet pecuniã concupiſcere, Iouem quoque peculio exorat. Noli ergo mirari, ſi pictura defecit, cùm omnibus diis hominibuſque formoſior videatur maſſa auri, quàm quicquid Apelles Phidiáſve, Græculi deli-

rantes,

rantes, fecerunt. Sed video totum te in illa hærere tabula, quæ Troiæ haloſin oſtendit: itaque conabor opus verſibus pandere.

Iam decima mœſtos inter ancipites metus
Phrygas obſidebat meſſis, & vatis fides
Calchantis atro dubia pendebat metu:
Cùm, Delio profante, caſi vertices
Idæ trahuntur, ſciſſáque in molem cadunt
Robora, minacem quæ figurarent equum.
Aperitur ingens antrum, & obducti ſpecus,
Qui caſtra caperent. Huc decennis prælio
Irata virtus abditur, ſtipant graues
Equi receſſus Danai, & in voto latent.
O patria! pulſas mille credidimus rates,
Solúmque bella liberum: hoc titulus fero
Inciſus, hoc ad fata compoſitus Sinon
Firmabat, & mendacium in damnum potens.
Iam turba portis libera, ac bello carens
In vota properant, fletibus manant genæ,
Mentíſque pauidæ gaudium lacrymas habet,
Quas metus abegit. námque Neptuno ſacer
Crinem ſolutus omne Laocoon replet
Clamore vulgus: mox reducta cuſpide
Vterum notauit: fata ſed tardant manus,
Ictúſque reſilit, & dolis addit fidem.
Iterum tamen confirmat inualidam manum,
Altáque bipenni latera pertemptat. fremit
Captiua pubes intus, & dum murmurat
Roborea moles ſpirat alieno metu.
Ibat iuuentus capta, dum Troiam capit,
Bellúmque totum fraude ducebat noua.

Ecce

Ecce alia monſtra, celſa qua Tenedos mare
Dorſo repellit, tumida conſurgunt freta,
Vndáque reſultat ſciſſa tranquillo minor.
Qualis ſilenti nocte remorum ſonus
Longè refertur, cùm premunt claſſes mare,
Pulſúmque marmor abiete impoſita gemit.
Reſpicimus, angues orbibus geminis ferunt
Ad ſaxa fluctus: tumida quorum pectora,
Rates vt altæ, lateribus ſpumas agunt:
Dat cauda ſonitum: libera ponto iuba
Conſentiunt luminibus, fulmineum iubar
Incendit æquor, ſibiliſque vnda tremunt.
Stupuêre mentes, infulis ſtabant ſacri
Phrygióque cultu gemina nati pignora
Laoconte, quos repente tergoribus ligant
Angues coruſci: paruulas illi manus
Ad ora referunt: neuter auxilio ſibi,
Vterque fratri tranſtulit pias vices,
Mórſque ipſa miſeros mutuo perdit metu.
Accumulat ecce liberûm funus parens,
Infirmis auxiliator, inuadunt virum
Iam morte paſti, membráque ad terram trahunt.
Iacet ſacerdos inter aras victima,
Terrámque plangit. Sic profanatis ſacris
Peritura Troia perdidit primùm Deos.
Iam plena Phœbe candidum extulerat iubar,
Minora ducens aſtra radianti face,
Cùm inter ſepultos Priamidas nocte & mero
Danai relaxant clauſtra, & effundunt viros,
Temptant in armis ſe duces, ceu vbi ſolet
Nodo remiſſus Theſſali quadrupes iugo
Ceruicem, & altas quatere ad excurſum iubas.

Gladiis

Gladios retractant, commouent orbes manu,
Bellúmque ſumunt. hic graues alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem vltimam
Somnos. ab aris alius accendit faces,
Contráque Troas inuocat Troia ſacra.

* Ex his qui in porticibus ſpatiabantur, lapides in Eumolpũ recitantẽ miſerunt. At ille, qui plauſum ingenij ſui nouerat, operuit caput, extráq; templum profugit. Timui ego ne me Poetam vocaret. Itaq; ſubſecutus fugientẽ ad littus perueni: &, vt primũ extra teli coniectũ licuit cõſiſtere, Rogo, inquã, quid tibi vis cũ iſto morbo? Minùs quàm duabus horis mecũ moraris, & ſæpius poëticè quàm humanè locutus es. Itaq; non miror ſi te populus lapidibus proſequitur. Ego quoq; ſinũ meũ ſaxis onerabo, vt quotieſcunq; cœperis à te exire, ſanguinẽ tibi à capite mittã. Mouit ille vultũ &, O mi, inquit, adoleſcens, non hodie primũ auſpicatus ſum: immò quotiens theatrũ, vt recitẽ aliquid, intraui, hęc me aduẽtitia excipere frequẽtia ſolet. Cæterùm, ne & tecũ quoq; habeã rixamdiũ, toto die me ab hoc cibo abſtinebo. Immò, inquã ego, ſi eiuras hodiernã biliẽ, vnà cœnabimus. * mando ædicularum cuſtodi cœnulæ officium. * *

Video Gytona cum linteis & ſtrigilibus parieti applicitum, triſtem confuſúmque. ſcires non libenter ſeruire. Itaque, vt experimentum oculorum caperem, conuertit ille ſolutum gaudio vultum, & Miſerere, inquit, frater: vbi arma non ſunt, liberè loquor.

Ergo

Universidad de Deusto Biblioteca

Eripe me latroni cruento, & qualibet ſæuitia pœnitentiam iudicis tui puni. Satis magnum erit miſero ſolatium tua voluntate cecidiſſe. Supprimere ego querelam iubeo, ne quis conſilia deprehenderet: relictóque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebroſum & ſordidum egreſſum extraho Gytona, rapiſmq; in hoſpitium meum peruolo. Præcluſis deinde foribus, inuado pectus amplexibus, & perfuſum os lacrymis vultu meo contero. Diu vocem neuter inuenit, nam puer etiam ſingultibus crebris amabile pectus quaſſauerat. O facinus, inquam, indignum quòd amo te quamuis relictus, & in hoc pectore, cùm vulnus ingens fuerit, cicatrix non eſt. Quid dicis peregrini amoris conceſſio? Dignus hac iniuria fui? Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium altius ſuſtulit, nec amoris arbitrium ad alium iudicem tuli. Sed nihil iam queror, nihil iam memini, ſi bona fide pœnitentiam emendas. Hæc cùm inter gemitus lacrymáſque fudiſſem, deterſit ille pallio vultum, &, Quæſo, inquit, Encolpi, fidem memoriæ tuæ appello: Ego te reliqui, an tu prodidiſti? Equidem fateor, & præ me fero cùm duos armatos viderem, ad fortiorem confugi. Exoſculatus pectus ſapientia plenum, inieci ceruicibus manus, & vt facilè intelligeret rediiſſe me in gratiam, & optima fide reuiuiſcentem amicitiam, toto pectore adſtrinxi. Et iam plena

nox

nox erat, muliérque cœnæ mandata curauerat, cùm Eumolpus oſtium pulſat. Interrogo ego, Quot eſtis? obitérque per rimam foris ſpeculari diligentiſſimè cœpi, num Aſcyltos vnà veniſſet. Demum, vt ſolum hoſpitem vidi, momento recepi. Ille vt ſe in grabatum reiecit, viditque Gytona in conſpectu miniſtrantem, mouit caput, &, Laudo, inquit, Ganymedem: oportet hodiè bene ſit. Non delectauit me tam curioſum principium, timuique ne in contubernium recepiſſem Aſcylti partem. Inſtat Eumolpus, & cùm puer illi potionem dediſſet; Malo te, inquit, quàm balneum totum: ſiccatóque auidè poculo, negat ſibi vnquàm acidius fuiſſe: Nam & dum lauor, ait, penè vapulaui, quia conatus ſum circa ſolium ſedentibus carmen recitare. At poſtquàm de balneo tanquàm de theatro eiectus ſum, circuire omnes angulos cœpi, & clara voce Encolpium clamitare. Ex altera parte iuuenis nudus, qui veſtimenta perdiderat, non minore clamoris indignatione Gytona flagitabat. Et me quidem pueri, tanquàm inſanum, imitatione petulantiſſima deriſerunt: illum autem frequentia ingẽs circumuenit cum plauſu, & admiratione timidiſſima. habebat enim inguinum pondus tam grande, vt ipſum hominem laciniam faſcini crederes. O iuuenem laborioſum! puto illum pridie incipere, poſtero die finire. Itaque

Universidad de Deusto Biblioteca

quę ſtatim inuenit auxilium. neſcio quis enim eques Romanus, vt aiebat, infamis ſua veſte errantem circumdedit, ac domum abduxit: credo, vt tam magna fortuna ſolus vteretur. At ego ne mea quidem veſtimenta ab officioſo recepiſſem, niſi notorem dediſſem, tātò magis impedit inguina quàm ingenia fricare. Hæc Eumolpo dicente, mutabam ego frequentiſſimè vultum: iniuriis ſcilicet inimici noſtri hilaris, commodis triſtis. Vtcumque tamen, tanquàm non agnoſcerem fabulam, tacui, & cœnæ ordinem explicui.

* * *

Vile eſt quod licet, & animus errore lentus iniurias diligit.

Ales Phaſiacis petita Colchis,
Atque Afra volucres placent palato,
Quòd non ſunt faciles: at albus anſer
Et pictus anas renouata pennis,
Plebeium ſapit. vltimis ab oris
Attractus Scarus, atque arata Syrtis
Siquid naufragio dedit probatur.
Nullus iam grauis eſt: amica vincit
Vxorem. roſa cinnamum veretur.
Quicquid quæritur, optimum videtur.

Hoc eſt inquam, quod promiſeras, ne quem hodiè verſum faceres. Per fidem, ſaltem nobis parce, qui te nūquàm lapidauimus. Nam ſi aliquis ex his, qui in eodem ſynœcio potant, nomen poetæ olfecerit totam concitabit viciniam, & nos omnes ſub eadem cauſa obruet.

ſa obruet. Miſerere, & aut pinacothecam, aut balneum cogita. Sic me loquentem obiurgauit Gyton mitiſſimus puer, & negauit rectè facere, quòd ſeniori conuitiarer, ſimulque oblitus officij, menſam, quam humanitate poſuiſſem, contumelia tollerem, multáque alia moderationis verecundiæque verba, quæ formam eius egregiè decebant.

* * *

O felicem, inquit, matrem tuam, quæ te talem peperit! Macte virtute eſto. Raram facit mixturam cum ſapientia forma. Itaque, ne putes te tot verba perdidiſſe, amatorem inueniſti. Ego laudes tuas carminibus implebo. Ego pædagogus & cuſtos etiam quò non iuſſeris, ſequar: nec iniuriam Eucolpius accipit, alium amat. Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abſtulit gladium, alioquin quem animum aduerſus Aſcylton ſumpſeram, cum in Eumolpi ſanguinem exercuiſſem. Nec fefellit hoc Gytona. Itaque extra cellam proceſſit, tanquàm aquam peteret, irámque meam prudenti abſentia extinxit. Paulùlum ergo intepeſcente ſæuitia, Eumolpe, inquam, iam malo vel carminibus loquaris, quàm eiuſmodi tibi vota proponas. & ego iracundus ſum, & tu libidinoſus. vide quàm non conueniat his moribus. Puta igitur me furioſum eſſe: cede inſaniæ, id eſt, ocyùs foras exi. Confuſus hac denunciatione Eumol

mol

Eumolpus, non quæſiit iracundiæ cauſam, ſed continuò limen egreſſus, adduxit repente oſtium cellæ, méque nihil tale expectantem incluſit, exemítque raptim clauem, & ad Gytona inueſtigandum cucurrit. Incluſus ergo ſuſpendio vitam finire conſtitui: & iam ſemicinctio ſtanti ad parietem ſpondam iunxeram, ceruicéſque nodo condebam, cùm reſeratis foribus intrat Eumolpus cum Gytone, méque à fatali iam meta reuocauit ad lucem. Gyton præcipuè ex dolore in rabiem efferatus, tollit clamorem, me vtraque manu impulſum præcipitat ſuper lectum. Erras, inquit, Encolpi, ſi putas contingere poſſe vt antè moriaris. Prior cœpi: in Aſcylti hoſpitio gladium quæſiui. Ego ſi te non inueniſſem, periturus per præcipitia fui: & vt ſcias non longè eſſe quærentibus mortem, ſpecta inuicem quod me ſpectare voluiſti. Hæc locutus, mercenario Eumolpi nouaculum rapit, & ſemel iterúmque ceruice percuſſa, ante pedes collabitur noſtros. Exclamo ego attonitus, ſecutúſque labentem, eodem ferramento ad mortem viam quæro. Sed neque Gyton vlla erat ſuſpicione vulneris læſus, neque ego vllum ſentiebam dolorem. Rudis enim nouacula, & in hoc retuſa, vt pueris diſcentibus audaciam tonſoris daret, inſtruxerat thecam. Ideóque nec mercenarius ad ruptum ferramentum expauerat, nec Eumolpus inter-

pella

pellauerat mortem mimicam. Dum hæc fabula inter amantes luditur, diuerſitor cum parte cœnulæ interuenit, contemplatúſque fœdiſſimam iacentium volutationem, Rogo, inquit, ebrij eſtis, an fugitiui, an vtrumque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid ſibi vult tam furtiua molitio? Vos mehercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluiſtis, ſed non impunè, iam enim faxo ſciatis non viduæ hanc inſulam eſſe, ſed M. Mannicij. Exclamat Eumolpus, Etiam minaris? ſimúlque os hominis palma excuſſiſſima pulſat. Ille tot hoſpitum potionibus liber, vrceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus eſt, ſoluítque clamantis frontem, & de cella ſe proripuit. Eumolpus contumeliæ impatiens, rapit ligneum candelabrum, ſequiturq́; abeuntem, & creberrimis ictibus ſupercilium ſuum vindicat. Fit concurſus familiæ, hoſpitúmque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occaſionem vindictæ, Eumolpum excludo; redditáque ſcordalo vice, ſine æmulo ſcilicet, & cella vtor & nocte. Interim coctores inſularíſque mulcant excluſum, & alius veru extis ſtridentibus plenum in oculos eius intentat: alius, furca de carnario rapta, ſtatum prœliantis componit: anus præcipuè lippa ſordidiſſimo linteo præcincta ſoleis ligneis imparibus impoſita canem ingentis magnitudinis catena trahit, inſti-

Universidad de Deusto Biblioteca

gitque in Eumolpum. Sed ille candelabro ſe ab omni periculo vindicabat. Videbamus nos omnia per foramen valuæ, quod pauló antè anſa oſtioli rupta laxauerat, fauebámque ego vapulanti. Gyton autem non oblitus miſericordiæ ſuæ, reſerandum oſtium, ſuccurrendúmq; periclitanti cenſebat. Ego durante adhuc iracundia, non continui manum, ſed caput miſerantis ſtricto acutóque articulo percuſſi, & ille flens quidem conſedit in lecto: ego autem alternos opponebam foramini oculos, iniuriámque Eumolpi aduocationémque commendabam: & veluti quodam cibo me replebam: cùm procurator inſulæ Bargates à cœna excitatus, à duobus lecticariis in mediam rixam perfertur: nam erat etiam pedibus æger. Is, vt rabioſa barbaráque voce in ebrios fugitiuóſque diu perorauit, reſpiciens ad Eumolpum, O Poëtarum, inquit, diſertiſſime, tu eras! & non diſcedunt ocyùs nequiſſimi ſerui, manúſque continent à rixa?

*

Contubernalis mea mihi faſtum facit. Ita ſi me amas, maledic illam verſibus, vt habeat pudorem.

*

Dum Eumolpus cum Bargate in ſecreto loquitur, intrat ſtabulum præco cum ſeruo publico, aliáque ſanè modica frequentia, facémque fumoſam magis quàm lucidam quaſſans, hæc proclamauit: Puer in balneo

paulò

paulò antè aberrauit, annorum circa xvj. criſpus, mollis, formoſus, nomine Gyton. Si quis eum reddere aut commonſtrare voluerit, accipiet nummos mille. Nec longè à præcone Aſcyltos ſtabat amictus diſcolori veſte, atque in lance argentea indicium & fidem præferebat. Imperaui Gytoni vt raptim grabatum ſubiret, annecteretque pedes & manus inſtitis, quibus ſponda culcitam ferebat: ac, ſicut olim Vlyxes pro ariete adhæſiſſet, extentus infra grabatum ſcrutantium eluderet manus. Non eſt moratus Gyton imperium, momentóq; temporis inſeruit vinculo manus, & Vlyxem aſtu ſimillimo vicit. Ego, ne ſuſpicioni relinquerem locum, lectulum veſtimentis impleui, vniúſque hominis veſtigium ad corporis mei menſuram figuraui. Interim Aſcyltos, vt pererrauit omnes cum viatore cellas, venit ad meam: & hoc quidem pleniorem ſpem concepit, quod diligentiùs oppeſſulatas inuenit fores. Publicus verò ſeruus, inſertans commiſſuris ſecures, clauſtrorum infirmitatem laxauit. Ego ad genua Aſcylti procubui, & per memoriam amicitiæ, pérque ſocietatem miſeriarum petij, vt ſaltem oſtēderet fratrem: immò, vt fidem haberent fictæ preces. Scio te, inquam, Aſcylte, ad occidendum me veniſſe: quò enim ſecures attuliſti? Itaque ſatia iracundiam tuam. Præbeo ecce ceruicem, funde ſanguinem, quem

Universidad de Deusto Biblioteca

ſub prætextu quæſtionis petiiſti. Amolitur Aſcyltos inuidiam, &, ſe verò nihil aliud quàm fugitiuum ſuum dixit quærere, mortem nec hominis concupiſſe, nec ſupplicis, vtique eius, quem poſt fatalem rixam habuit chariſſimum. At non ſeruus publicus tam languidè agit, ſed raptam cauponi harundinem ſubter lectum mittit, omniáque etiam foramina parietum ſcrutatur. Subducebat Gyton ab ictu corpus, & reducto timidiſſimè ſpiritu, ipſos ſcyniphes ore tangebat. * Eumolpus autem, quia effractum oſtium cellæ neminem poterat excludere, irrumpit perturbatus, &, Mille, inquit, nummos inueni: iam enim perſequar abeuntem præconem, & in poteſtate ſua eſſe Gytonem meritiſſima propoſitione monſtrabo. Genua ego perſeuerantis amplector, ne morientes vellet occidere: &, Meritò, inquam, excandeſceres, ſi poſſes proditum oſtendere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quò abierit, ſuſpicari poſſum. Per fidem, Eumolpe, reduc puerum, & vel Aſcylto redde. Dum hæc ego iam credenti perſuadeo, Gyton, collectione ſpiritus plenus, continuò ita ſternutauit, vt grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conuerſus, ſaluere Gytona iubet. Remota etiam culcitra, videt Vlyxem, cui vel eſuriens Cyclops potuiſſet parcere. Mox conuerſus ad me, Quid eſt, inquit, latro? Ne deprehenſus quidem auſus

es mihi verum dicere? Immò, ni deus quidam humanarum rerum arbiter pendenti puero excuſſiſſet indicium, cluſus circa popinas errarem. * Gyton longè blandior, quàm ego, primum araneis oleo madentibus vulnus, quod in ſupercilio factum erat, coarctauit, mox palliolo ſuo laceratam mutauit veſtem, amplexúſque iam mitigatum, oſculis tanquàm fomentis adgreſſus eſt: &, In tua, inquit, pater chariſſime, in tua ſumus cuſtodia. Si Gytona tuum amas, incipe velle ſeruare. Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret, vtinam Hiberum inuaderet mare. Ego enim omnium ſcelerum materia; ego cauſa ſum. Si perirem, conueniret inimicis.

* * *

Ego ſic ſemper, & vbique vixi, vt vltimam quamque lucem, tanquàm non redituram conſumerem. * * *

Profuſis ego lacrymis rogo, quæſóque vt mecum quoque redeat in gratiam, neque enim in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem: daturum tamen operam ne aut dicam, aut faciam ampliùs quo poſſit offendi. Tantùm omnem ſcabitudinem animo, tanquàm bonarum artium magiſter, deleret ſine cicatrice. Incultis aſperiſque regionibus diutiùs niues hærent: aſt vbi ea aratro domefacta tellus nitet, dum loqueris, leuis pruina dilabitur. Similiter in pectoribus ira conſidit: feras quidem mentes obſi-

Universidad de Deusto Biblioteca

det, eruditas prælabitur. Vt ſcias, inquit Eumolpus, verum eſſe, quod dicis, ecce etiam oſculo iram finio. Itaque, quod benè eueniat, expeditè ſarcinulas, & vel ſequimini me, vel, ſi mauultis, ducite. Adhuc loquebatur cùm crepuit oſtium impulſum, ſtetitque in limine barbis horrentibus nauta: &, Moraris, inquit, Eumolpe, tanquàm propudium ignores. Haud mora, omnes conſurgimus, & Eumolpus quidem mercenarium ſuum iam olim dormientem exire cum ſarcinis iubet. Ego cum Gytone quicquid erat, in altum compono, & adoratis ſideribus intro nauigium. * * Moleſtum eſt quod puer hoſpiti placet. Quid autem non commune eſt quod natura optimum fecit? Sol omnibus lucet. Luna innumerabilibus comitata ſideribus etiam feras ducit ad pabulum. Quid aquis dici formoſius poteſt? In publico tamen manant. Solus ergo amor furtum potiùs quàm præmium erit. Immò verò nolo habere bona, niſi quibus populus inuiderit. vnus, & ſenex non erit grauis: etiam cùm voluerit aliquid ſumere opus anhelitu perdet. Hoc vt infra fiduciam poſui, fraudauíque animum diſſidentem, cœpi ſomnum obruto tunicula capite mentiri. Sed repentè quaſi deſtruente fortuna conſtantiam meam, eiuſmodi vox ſuper conſtratum puppis congemuit. Ergo me deriſit? At hæc quidem virilis & penè auribus

meis

meis familiaris animum palpitantem percuſſit. Cæterùm eadem indignatione mulier lacerata vlteriùs excanduit, &, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gytona imponeret, quàm bene exulem exciperet. Vterque noſtrûm tam inexpectato ictus ſono amiſerat ſanguinem. Ego præcipuè, quaſi ſomnio quodam turbulento circumamictus diu vocem collegi, tremuliſque manibus Eumolpi iam in ſoporem labentis laciniam duxi, &, Per fidem, inquam, pater, cuius hæc nauis eſt, aut quos vehat, dicere potes; Inquietatus ille moleſtè tulit, &, Hoc erat, inquit, quod placuerat tibi, vt ſuper conſtratum nauis, occuparemus ſecretiſſimũ locum, ne nos patereris requieſcere? Quid porrò ad rem pertinet ſi dixero Licam Tarẽtinum eſſe dominum huiuſce nauigij, qui Tryphænam exulem Tarentum ferat? Intremui poſt hoc fulmen attonitus, iugulóque detecto, Aliquando, inquam, totum me fortuna viciſti. Nam Gyton quidem ſuper meum pectus poſitus diu animam egit, deinde vt effuſus ſudor vtriuſque ſpiritum reuocauit, comprehendi Eumolpi genua, &, Miſerere, inquam morientium, id eſt, pro conſortio ſtudiorum commoda manum. Mors venit, quæ, niſi per te licet, poteſt eſſe pro munere. Inundatus hac Eumolpus inuidia, iurat per deos deáſque ſe neque ſcire quid acciderit, nec vllum dolum malum conſilio ad-

habuiſſe: ſed mente ſimpliciſſima, & vera fide in nauigium comites induxiſſe, quo ipſe iam pridem fuerit vſurus. Quæ autem hic inſidiæ ſunt? inquit, aut quis nobis Hannibal nauigat? Licas Tarentinus homo verecundiſſimus, & non tantùm huius nauigij dominus, quod regit, ſed fundorum etiam aliquot & familiæ negotiantibus, onus deferendum ad mercatum conducit, hic eſt Cyclops ille & archipirata cui vecturam debemus: & præter hunc Tryphæna omnium fœminarum formoſiſſima, quæ voluptatis cauſa huc atque illuc vectitur. Hi ſunt, inquit Gyton, quos fugimus: ſimúlque raptim cauſas odiorum & inſtans periculum trepidanti Eumolpo exponit. Confuſus ille, & conſilij egens iubet quemque ſuam ſententiam promere: &, Fingite, inquit, nos antrum Cyclopis intraſſe. Quærendum eſt aliquod effugium, niſi naufragium ponimus, & omni nos periculo liberamus. Immò, inquit Gyton, perſuade gubernatori vt in aliquem portum nauem deducat, non ſine præmio ſcilicet, & affirma ei impatientem maris fratrem tuum in vltimis eſſe. Poteris hanc ſimulationem & lacrymis & vultus confuſione obumbrare, vt miſericordia permotus gubernator indulgeat tibi. Negauit hoc Eumolpus fieri poſſe, quia magna, inquit, nauigia portibus ſe curuatis inſinuãt, nec tam citò fratrẽ defeciſſe veriſimile erit.

Acce

Accedit his, quòd forſitan Licas officij cauſa viſere languentem deſiderabit. Vides quàm valdè nobis expediat vltrò dominum ad fugientes accedere. Sed finge nauem ab ingenti poſſe curſu deflecti, & Licam non vtique circumiturum ægrorum cubilia; quomodo poſſumus egredi naue, vt non conſpiciamur à cunctis? opertis capitibus, an nudis? opertis. & quis non dare manum languentibus volet? nudis. & quid erit aliud, quàm ſe ipſos proſcribere? Quin potiùs, inquam, ergo ad temeritatem confugimus, & per funem lapſi deſcendimus in ſcapham, præciſóque vinculo, reliqua fortunæ committimus? Nec ego in hoc periculum Eumolpum arceſſo. quid enim attinet innocentem alieno periculo imponere? Contentus ſum ſi nos deſcendentes adiuuerit caſus. Non imprudens conſilium, inquit Eumolpus, ſi aditum haberet. Quis enim non euntes notabit? Vtique gubernator qui peruigil nocte ſiderum quoque motus cuſtodit. Et vtcunque imponi vel dormienti poſſet, ſi per aliam partem nauis fuga quæreretur: nunc per puppim, per ipſa gubernacula dilabendum eſt, à quorum regione funis deſcendit, qui ſcaphæ cuſtodiam tenet. Præterea illud miror, Eucolpi, tibi non ſuccurriſſe, vnum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctúque iacere in ſcapha, nec poſſe inde cuſtodem, niſi aut cæde expelli, aut

præcipitari viribus. Quod an fieri poſſet, interrogate audaciam veſtram. Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuſo periculum quod ſalutis ſpem oſtendit. Nam ſine cauſa quidem ſpiritum tanquàm rem vacuam impendere, nec vos quidem exiſtimo velle. Videte nunquid hoc placeat. Ego vos in duas iam pelles conijciam, vinctóſque loris inter veſtimenta pro ſarcinis habebo, apertis ſcilicet aliquatenus labris, quibus & ſpiritum recipere poſſitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte ſeruos pœnam grauiorem timentes præcipitaſſe ſe in mare: deinde cùm ventum fuerit in portum, ſine vlla ſuſpicione pro ſarcinis vos efferam. Ita verò, inquam ego, tanquàm ſolidos alligaturus, quibus non ſoleat venter iniuriam facere, an tanquàm eos qui ſternutare non ſoleamus, nec ſtertere? an quia hoc genus furti ſemel mea feliciter ceſſit? Sed finge vna die vinctos poſſe durare: quid ergo ſi diutiùs aut tranquillitas nos tenuerit, aut aduerſa tempeſtas? quid facturi ſumus? veſtes quoque diutiùs vinctas ruga conſumit, & chartæ alligatæ mutant figuram. Iuuenes adhuc laboris expertes, ſtatuarum ritu patiemur pannos & vincula? Adhuc aliquod iter ſalutis quærendum eſt. Inſpicite quod ego inueni. Eumolpus tanquàm literarum ſtudioſus vtique atramentum habet. hoc ergo remedio mutemus co-

lores

lores à capillis vſq; ad vngues. Ita tanquàm ſerui Æthiopes, & præſtò tibi erimus ſine tormentorum iniuria hilares: & permutato colore imponemus inimicis. Quid tu, inquit Gyton, & circumcide nos, vt Iudæi videamur: & pertunde aures, vt imitemur Arabes: & increta facies, vt ſuos Gallia ciues putet: tanquàm hic ſolus color figuram poſſit peruertere, & non multa vnà oporteat conſentiant, & non natione mendacium conſtet. Puta infectam medicamine faciem diutiùs durare poſſe: finge nec aquæ aſperginem impoſituram aliquam corpori maculam, nec veſtem atramento adhæſuram, quod frequenter etiam non acerſito ferrumine infigitur: age, nunquid & labra poſſumus tumore teterrimo implere; nunquid & crines calamiſtro conuertere; nunquid & frontes cicatricibus ſcindere? nunquid & crura in orbem pandere? nunquid & talos ad terram deducere? nunquid barbam peregrinatione figurare? Color arte compoſitus inquinat corpus, non mutat. Audite quid timenti ſuccurrerit. Præligemus veſtibus capita, & nos in profundum mergamus. Nec iſtud dij hominéſque patiantur, Eumolpus exclamat, vt vos tam turpi exitu vitam finiatis. Immò potiùs facite quod iubeo. Mercenarius, inquit, meus, vt ex nouacula comperiſtis, tonſor eſt: hic continuò radat vtriuſque non ſolùm capita, ſed etiam ſupercilia.

Universidad de Deusto Biblioteca

ſequar ego, frontes notans inſcriptione ſolerti, vt videamini ſtigmate eſſe puniti. Ita cædem literæ & ſuſpicionem declinabunt quærentium, & vultus vmbra ſupplici tegent. Non eſt dilata fallacia, ſed ad latus nauigij furtim proceſſimus, capitáque cum ſuperciliis denudanda tonſori præbuimus. Impleuit Eumolpus frontes vtriuſq; ingentibus literis, & notum fugitiuorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit. Vnus fortè ex vectoribus, qui acclinatus lateri nauis exonerabat ſtomachum nauſea grauem, notauit ſibi ad lunam tonſorem intempeſtiuo inhærentem miniſterio, execratúſque omen, quod imitaretur naufragorum vltimum votum, in cubile reiectus eſt. Non diſſimulata nauſeantis deuotione, ad ordinem triſtitiæ redimus, ſilentióque compoſito, reliquas noctis horas malè ſoporati conſumpſimus. * * *

Videbatur mihi ſecundùm quietem Priapus dicere, Eucolpion quid quæris? ſcito à me in nauem tuam eſſe perductum. Exhorruit Tryphæna: &, Putes, inquit, vnà nos dormiiſſe: nam & mihi ſimulacrum Neptuni quod * Baiſtor aſcylo notaueram, videbatur dicere, In naui Licæ Gytona inuenies. Hinc ſcies, inquit Eumolpus, Epicurum hominem eſſe diuinum, qui eiuſmodi ludibria facetiſſima ratione condemnat. Cæterùm Licas vt Tryphænæ ſomnium

expia

expiauit, Quis, inquit, prohibet nauigium ſcrutari, ne videamur diuinæ mentis opera damnare? Is qui nocte miſerorum furtum deprehenderat Heſus nomine, ſubitò proclamat, Ergo illi qui ſunt qui nocte ad Lunam radebantur? peſſimo medius fidius exemplo. Audio enim non licere cuiquam mortalium in naui neque vngues neque capillos deponere, niſi cùm pelago ventus iraſcitur. Excanduit Licas hoc ſermone turbatus: &, Itáne, inquit, capillos aliquis in naue præcidit, & hoc nocte intempeſta? attrahite ocyùs nocentes in medium, vt ſciam quorum capitibus debeat nauigium luſtrari. Ego, inquit Eumolpus, hoc iuſſi: nec non eodem futuros nauigio, auſpicium mihi feci: ſed quia nocentes horridus longóſque habebant capillos; ne viderer de naue carcerem facere, iuſſi ſqualorem damnatis auferri: ſimul vt notæ quoque literarum non adumbratæ comarum præſidio totæ ad oculos legentium accederent. Inter cætera apud communem amicam conſumpſerunt pecuniam meam, à qua illos proxima nocte extraxi mero vnguentiſque perfuſos. Ad ſummam, adhuc patrimonij mei reliquias olent. * Itaque vt tutela nauis expiaretur, placuit quadragenas vtriſque plagas imponi. Nulla ergo fit mora. Aggrediuntur nos furentes nautæ cum funibus, tentántque viliſſimo ſanguine tutelam placare. Et ego

qui

Universidad de Deusto Biblioteca

cidiſſe, cùm omnis vector nihil priùs quærat, quàm cuius ſe diligentiæ credat. Flectite ergo mentes ſatisfactione lenitas, & patimini liberos homines ire ſine iniuria quò deſtinant. Sæui quoque implacabilèſque domini crudelitatem ſuam impediunt, ſi quando pœnitentia fugitiuos reduxit, & deditiis hoſtibus parcimus. Quid vltrà petitis? aut, quid vultis? In conſpectu veſtro ſupplices iacent, iuuenes, ingenui, honeſti, &, quod vtroque potentius eſt, familiaritate vobis aliquando coniuncti. Si mehercules interuertiſſent pecuniam veſtram, ſi fidem proditione læſiſſent, ſatiari tamen potuiſſetis hac pœna quam videtis. Seruitia ecce in frontibus cernitis, & vultus ingenuos voluntaria pœnarum lege proſcriptos. Interpellauit deprecationem ſupplicis Licas, &, Noli, inquit, cauſam confundere, ſed impone ſingulis modum. Ac primum omnium, ſi vltrò venerunt, cur nudauêre crinibus capita? vultum enim qui permutat, fraudem parat non ſatisfactionem. Deinde ſi gratiam à legato moliebantur, quid ita omnia feciſti, vt quos tuebaris, abſconderes? Ex quo apparet caſu incidiſſe noxios in plagas, & te artem quæſiſſe, qua noſtræ animaduerſionis impetum eluderes. Nam quòd inuidiam facis nobis, ingenuos honeſtóſque clamando, vide ne deteriorem facias confidentia cauſam. Quid debent læſi facere, vbi rei

ad pœ

ad pœnam confugiunt? At enim amici fuerunt mei: eò maiora meruerunt ſupplicia. Nam qui ignotos lædit, latro appellatur: qui amicos, paulò minùs quàm parricida. Reſoluit Eumolpus tam iniquam declamationem: &, Intelligo, inquit, nihil magis obeſſe iuuenibus miſeris, quàm quòd nocte depoſuerunt capillos: hoc argumento incidiſſe in nauem videntur, non veniſſe. Quod velim tam candidè ad veſtras aures perueniat, quàm ſimpliciter geſtum eſt. Voluerunt enim antequàm conſcenderent, exonerare capita moleſto & ſuperuacuo pondere, ſed celerior ventus diſtulit curationis propoſitum. Nec tamen putauerunt ad rem pertinere vbi inciperent quod placuerat vt fieret: quia nec omen, nec legem nauigantium nouerant. Quid, inquit Licas, attinuit ſupplices radere? niſi fortè miſerabiliores calui ſolent eſſe: quanquàm quid attinet veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ ſola Salamandra ſupercilia tua excuſſit? cui Deo crinem vouiſti? Pharmace, reſponde. Obſtupueram ego ſupplicij metu pauidus, nec quid in re manifeſtiſſima dicerem, inueniebam. Turbatus & deformis præter ſpoliati capitis dedecus, ſuperciliorum etiam æqualis cum fronte caluities, vt nihil nec facere deceret nec dicere. Vt verò ſpongia vda facies plorantis deterſa eſt, & liquefactum per totum os atramentum,

Universidad de Deusto Biblioteca

rum, omnia ſcilicet lineamenta fuliginea nube confudit, in odium ſe ita conuertit. Negat Eumolpus paſſurum ſe vt quiſquam ingenuos contra fas legemque contaminet, interpellátque ſæuientium minas, non ſolùm voce, ſed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & vnus alterque infirmiſſimus vector, ſolatia magis litis quàm virium auxilia. Nec quicquam pro me deprecabar, ſed intentans in oculos Tryphænæ manus, vſurum me viribus meis clara liberáque voce clamaui, ni abſtineret à Gytone iniuriam mulier damnata, & in toto nauigio ſola verberanda. Accenditur audacia mea iratior Licas, indignatúrque quòd ego relicta mea cauſa tantùm pro alio clamo. Nec minùs, Tryphæna contumelia ſæuit accenſa, totiúſque nauigij turbam diducit in partes. Hinc mercenarius tonſor ferramenta ſua nobis, & ipſe armatus, diſtribuit: illinc Tryphænæ familia nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem deſtituit, vno tantùm gubernatore relicturum ſe nauis miniſterium denunciante, ſi non deſinat rabies libidine perditorum collecta. Nihilominùs tamen perſeuerat dimicantium furor; illis pro vltione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo vtrinque ſine morte labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti ex prœlio pedem: nec tamen cuiuſquam ira laxatur.

Tunc

Tunc fortiſſimus Gyton ad virilia ſua admouit nouaculam infeſtam, minatus ſe abſciſſurum tot miſeriarum cauſam: inhibuitque Tryphæna tam grande facinus non diſſimulata miſſione. Sæpiùs ego cultrũ tonſoriũ ſuper iugulũ meum poſui, non magis me occiſurus quàm Gyton quod minabatur, facturus. audaciùs ille tamen tragœdiã implebat. quia ſciebat ſe illã habere nouaculam qua iã ſibi ceruicem præciderat. Stante ergo vtraque acie, cùm appareret futurũ nõ tralatitium bellum, ægrè expugnauit gubernator, vt caduceatoris more Tryphæna inducias faceret. Data ergo acceptáque patrio more fide, protendit ramum oleæ à tutela nauigij raptum, atque in colloquium venire auſa;

Quis furor, exclamat, pacem conuertit in arma?
Quid noſtra meruêre manus? non Troius hoſtis
Hac in claſſe vehit decepti pignus atridæ:
Nec Medea furens fraterno ſanguine pugnat:
Sed contemptus amor vires habet, & mihi fata
Hos inter fluctus quis raptis euocat armis?
Cui non eſt mori vna ſatis? ne vincite pontum,
Gurgitibúſque feris alios immittite fluctus.

Hæc vt turbato clamore mulier effudit, hæſit pauliſper acies, reuocatæque ad pacem manus intermiſêre bellum. Vtitur pœnitentiæ occaſione dux Eumolpus, & caſtigato antè vehementiſſimè Lica, tabulas fœderis ſignat, queis hæc formula erat: Ex tui animi ſententia, vt tu, Tryphæna, neque iniu-

riam

Universidad de Deusto Biblioteca

iniuriam tibi factam à Gytone queraris, neque ſi quid ante hunc diẽ factũ eſt, obiicies, vindicabiſve, aut vllo alio genere perſequendum curabis: vt tu nihil imperabis puero repugnanti, non amplexũ, non oſculum, non coitũ Venere conſtrictum, niſi pro qua re præſentes numeraueris denarios centum. Item Lica ex tui animi ſentẽtia, vt tu Eucolpion nec verbo cõtumelioſo inſequaris, nec vultu, neque quæres vbi nocte dormiat: aut, ſi quæſieris, pro ſingulis iniuriis numerabis præſentes denarios ducentos. In hæc verba fœderibus compoſitis arma deponimus: & ne reſidua in animis etiam poſt iuſiurandũ ira remaneret, præterita aboleri oſculis placet. Exhortantibus vniuerſis odia detumeſcunt, epulæq; ad certamen prolatę conciliant hilaritate conciliũ. Exſonat cantibus totũ nauigium, & quia repentina tranquillitas intermiſerat curſum, alius exultãs quærebat fuſcina piſces: alius hamis blãdientibus cõuellebat prædam repugnãtem. Ecce etiã per antemnã pelagiæ conſederãt volucres, quas textis arundinibus peritus artifex tetigit. Illę viſcatis illigatę viminibus deferebantur ad manus. Tollebat plumas aura volitãtes, pinnáſq; per maria inanis ſpuma torquebat. Iam Licas redire mecum in gratiam cœperat: iam Tryphæna Gytona extrema parte potionis ſpargebat: cùm Eumolpus & ipſe vino ſolutus dicta voluit in caluos ſtigmoſóſq; iaculari, donec conſumpta frigi-

diſſima

diſſima vrbanitate, rediit ad carmina ſua: cœpitque capillorum elegidarion dicere.

Quod ſolum formæ decus eſt, cecidêre capilli:
Vernantéſque comas triſtis abegit hyems.
Nunc vmbra nudata ſua iam tempora mœrent:
Areáque attritis ridet aduſta pilis.
O fallax natura deûm: quæ prima dediſti
Aetati noſtræ gaudia, prima rapis!
Infelix, modò crinibus nitebas
Phœbo pulchrior, & ſorore Phœbi:
At nunc læuior ære, vel rotundo
Horti tubere, quod creauit vnda,
Ridentes fugis & times puellas.
Vt mortem citiùs venire credas,
Scito iam capitis periſſe partem.

Plura volebat proferre, credo & ineptiora præteritis, cùm ancilla Tryphænæ Gytona in partem nauis inferiorem ducit, corymbióque dominæ pueri adornat caput. Immò ſupercilia etiam profert de pyxide, ſcitéque iacturæ lineamenta ſecuta, totam illi formam ſuam reddidit. Agnouit Tryphæna verum Gytona: lacrymiſque turbata, tunc primùm bona fide puero baſium dedit. Ego, etiamſi repoſitum in priſtinum decorem puerum gaudebam, abſcondebam tamen frequentiùs vultum, intelligebámque me non tralatitia deformitate eſſe inſignitum; quem alloquio dignum nec Licas quidem crederet. Sed huic triſtitię eadem illa ſuccurrit ancilla, euocatúmque me non

minùs

Universidad de Deusto Biblioteca

minùs decoro exornauit capillamento: immò cõmendatior vultus enituit, quia * flauorum corymbion erat. * Cæterùm Eumolpus, & periclitantium aduocatus, & præſentis concordiæ auctor, ne ſileret ſine fabulis hilaritas, multa in muliebrem leuitatem cœpit iactare: quàm facilè adamarent: quàm citò etiam filiorum obliuiſcerentur: nullámque eſſe fœminam tam pudicam, quæ non peregrina libidine vſque ad furorem auerteretur. nec ſe tragœdias veteres curare, aut nomina ſæculis nota, ſed rem ſua memoria factam, quam expoſiturum ſe eſſe, ſi vellemus audire. Conuerſis igitur omnium in ſe vultibus auribúſque, ſic orſus eſt: Matrona quædam Epheſi tam notæ erat pudicitiæ, vt vicinarum quoque gentium fœminas ad ſui ſpectaculum euocaret. Hæc ergo cùm virum extuliſſet, non contenta vulgari more funus paſſis proſequi crinibus, aut nudatum pectus in conſpectu frequentiæ plangere, in conditorium etiam proſecuta eſt defunctum, poſitúmque in hypogæo, Græco more, corpus cuſtodire ac flere totis noctibus diebúſque cœpit. Sic afflictantem ſe, ac mortem inedia perſequentem non parentes potuerunt abducere, non propinqui: magiſtratus vltimò repulſi abierunt: comploratáque ſingularis exempli fœmina ab omnibus, quintum iam diem ſine alimento trahebat. Adſidebat ægræ fidiſſi-

ma

ma ancilla, ſimúlque & lacrymas commendabat lugenti, & quotiens defecerat poſitum in monumento lumen renouabat. Vna igitur in tota ciuitate fabula erat; & ſolum illud adfulſiſſe verum pudicitiæ amoríſque exemplum omnis ordinis homines confitebantur: cùm interim Imperator prouinciæ latrones iuſſit crucibus adfigi, ſecundùm illam eandem caſulam, in qua recens cadauer matrona deflebat. Proxima ergo nocte cùm miles, qui cruces aſſeruabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret, notaſſet ſibi & lumen inter monumenta clarius fulgens, & gemitum lugentis audiſſet? vitio gentis humanæ concupiit ſcire, quis aut quid faceret. Deſcendit igitur in conditorium: viſáque pulcherrima muliere, primo quaſi quodam monſtro, inferníſque imaginibus turbatus ſubſtitit: deinde vt & corpus iacentis conſpexit, & lacrymas conſiderauit, faciémque vnguibus ſectam; ratus ſcilicet quod erat, deſiderium extincti non poſſe fœminam pati: attulit in monumentum cœnulam ſuam, cœpítque hortari lugentem, ne perſeueraret in dolore ſuperuacuo, & nihil profuturo gemitu pectus diduceret: omnium eundem exitum eſſe: ſed & idem domicilium: & cætera, quibus exulceratæ mentes ad ſanitatem reuocantur. At illa ignota conſolatione percuſſa, lacerauit vehementiùs pectus, ruptóſque crines ſuper

pectus

Universidad de Deusto Biblioteca

pectus iacentis impoſuit. Non receſſit tamen miles, ſed eadem exhortatione tentauit dare mulierculæ cibum, donec ancilla vini certè ab eo odore corrupta, primùm ipſa porrexit ad humanitatem inuitantis victam manum: deinde refecta potione, & cibo, expugnare dominæ pertinaciam cœpit. &, Quid proderit, inquit, hoc tibi, ſi ſoluta inedia fueris? ſi te viuam ſepelieris? ſi antequàm fata poſcant, indemnatum ſpiritum effuderis?

Id cinerem aut manes credis curare ſepultos?

Vis tu reuiuiſcere reluctantibus fatis extinctum? vis diſcuſſo muliebri errore, quamdiu licuerit, lucis commodis frui, ipſum te iacentis corpus admonere debet, vt viuas. Nemo inuitus audit, cùm cogitur aut cibum ſumere, aut viuere. Itaque mulier aliquot dierum abſtinentia ſicca, paſſa eſt frangi pertinaciam ſuam: nec minùs auidè repleuit ſe cibo, quàm ancilla, quæ prior victa eſt. Cæterùm ſcitis quid tentare plerunque ſoleat humanam ſatietatem. Quibus blanditiis impetrauerat miles vt matrona viuere vellet, iiſdem etiam pudicitiam eius aggreſſus eſt. Nec deformis aut infacundus iuuenis caſtæ videbatur, conciliante gratiam ancilla, ac ſubinde dicente:

Placitóne etiam pugnabis amori?

Nec venit in mentem, quorum conſederis aruis?

Quid diutiùs moror? ne hanc quidem mulier partem corporis abſtinuit, victórque miles

les vtrunque perſuaſit. Iacuerunt ergo vnà, non tantùm illa nocte, qua nuptias fecerunt, ſed poſtero etiam ac tertio die, præcluſis videlicet conditorij foribus: vt quiſque ex notis ignotiſque ad monumentum veniſſet, putaſſet expiraſſe ſuper corpus viri pudiciſſimam vxorem. Ceterùm delectatus miles & forma mulieris & ſecreto, quicquid boni per facultates poterat, coëmebat; & prima ſtatim nocte in monumentum ferebat. Itaque cruciarij vnius parentes, vt viderunt laxatam cuſtodiam, detraxêre nocte pendentem, ſupremóque mandauerunt officio. At miles circunſcriptus dum deſidet, vt poſtero die vidit vnam ſine cadauere crucem: veritus ſupplicium, mulieri quid accidiſſet, exponit: nec ſe expectaturum iudicis ſententiam, ſed gladio ius dicturum ignauiæ ſuæ: commodaret modò illa perituro locum, & fatale conditorium familiari ac viro faceret. Mulier non minùs miſericors quàm pudica: Nec iſtud, inquit, dij ſinant, vt eodem tempore duorum mihi chariſſimorum hominum duo funera ſpectem: malo mortuum impendere, quàm viuum occidere. Secundùm hanc orationem, iubet corpus mariti ſui tolli ex arca, atque illi quæ vacabat, cruci adfigi. Vſus eſt miles ingenio prudentiſſimæ fœminæ: poſteróque die populus miratus eſt, qua ratione mortuus iſſet in crucem. Riſu excepêre fabulam nautæ, cru-

Universidad de Deusto Biblioteca

beſcente non mediocriter Tryphæna, vultumq́; ſuum ſuper ceruicem Gytonis amabiliter ponente. At non Licas riſit, ſed iratum commouens caput, Si iuſtus, inquit, Imperator fuiſſet, debuit patrisfamiliæ corpus in monumentum referre, mulierem affigere cruci. Non dubiè redierat in animum * ele, expilatúmque libidinoſa migratione nauigium. Sed nec fœderis verba permittebant meminiſſe: nec hilaritas, quæ præoccupauerat mentes, dabat iracundiæ locum. Ceterùm Tryphæna in gremio Gytonis poſita, modò implebat oſculis pectus, interdum concinnabat ſpoliatis crinibus vultum. Ego mœſtus & impatiens fœderis noui, non cibum, non potionem capiebam, ſed obliquis trucibúſque oculis vtrunque ſpectabam. Omnia me oſcula vulnerabant, omnes blanditiæ, quaſcunque mulier libidinoſa fingebat: nec tamen adhuc ſciebam verùm, magis puero iraſceretr, quòd amicam mihi auferret, an amicæ, quód puerum corrumperet. Vtraque inimiciſſima oculis meis, & captiuitate præterita triſtiora. Accedebat huc quod neque Tryphæna me alloquebatur tanquàm familiarem, & aliquando gratum ſibi amatorem, nec Gyton me aut tralatitia propinatione dignum iudicabat, aut, quod minimum eſt, ſermone communi vocabat. credo veritus ne inter initia coeuntis gratiæ recentem cicatricē reſcinderet. Inundauère

dauère pectus lacrymæ dolore paratæ, gemitúſque ſuſpirio tectus animam penè ſubmouit * *

In partem voluptatis tentabat admitti, nec domini ſupercilium induebat, ſed amici quærebat obſequium * *

Si quid ingenui ſanguinis habes, non pluris illam facies, quàm ſpórtam. Si vir fueris non ibis ad * ſpuitam. * * *

Me nihil magis pudebat, quàm ne Eumolpus ſenſiſſet quicquid illud fuerat, & homo dicaciſſimus carminibus vindicaret *

Iurat Eumolpus verbis conceptiſſimis *

* * *

Dum hæc taliáque iactamus, inhorruit mare, nubéſque vndique adductæ obruêre tenebris diem. Diſcurrunt nautæ ad officia trepidantes, veláque tempeſtati ſubducunt. Sed nec certos fluctus ventus impulerat: nec quò deſtinaret curſum gubernator ſciebat: Siciliam modò ventus dabat, ſæpiſſime Italici litoris Aquilo poſſeſſor conuertebat huc illuc obnoxiam partem: &, quod omnibus procellis perículoſius erat, tam ſpiſſæ repentè tenebræ lucem ſuppreſſerant, vt ne proram quidem totam gubernator videret. Itaque Hercules poſtquàm * manifeſta conualuit, Licas trepidans ad me ſupinas porrigit manus: &, Tu, inquit, Encolpi, ſuccurre periclitantibus, id eſt, veſtem illam diuinam, ſiſtrúmque redde nauigio. Per

fidem, miſerere quemadmodum quidem ſoles. Et illum quidem vociferantem in mare ventus excuſſit, repetitúmque infeſto gurgite procella circumegit atque hauſit. Tryphænam autem propè iam fideliſſimi rapuerunt ſerui, ſcaphæque impoſitam cum maxima ſarcinarum parte adduxêre certiſſimæ morti. Applicitus cum clamore fleui: &, Hoc, inquam, à dîis meruimus, vt nos ſola morte coniungerent: ſed non crudelis fortuna concedit. Ecce iam ratem fluctus euertet: ecce iam amplexus amantium iratum diuidet mare. Igitur ſi verè Encolpion dilexiſti * ad oſcula dum licet, vltimum hoc gaudium fatis properantibus rape. Hæc vt ego dixi, Gyton veſtem depoſuit, meáque tunica contectus exeruit ad oſculum caput: & ne ſic cohærentes malignior fluctus detraheret, vtrunque zona circumueniens præcinxit: &, Si nihil aliud, certè diutiùs, inquit, iuncta nos mors feret. vel ſi voluerit miſericors ad idem littus expellere, aut prætereiens aliquis tralatitia humanitate lapidabit, aut, quod vltimum eſt, iratis etiam fluctibus, imprudens arena componet. Patior ego vinculum extremum, & veluti lecto funebri aptatus expecto mortem iam non moleſtam. Peragit interim tempeſtas mandata fatorum, omnéſque reliquias nauis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus, ſed qua-

ſi ru

ſi rudis atque infecta materies ibat cum fluctibus *

Percurrere piſcatores paruulis expediti nauigiis ad prædam rapiendam: deinde vt aliquos viderunt, qui ſuas opes defenderent; mutauerunt crudelitatem in auxilium * *

Audimus murmur inſolitum, & ſub diæta magiſtri, quaſi cupientis exire belluæ gemitum. Perſequuti igitur ſonum inuenimus Eumolpum ſedentem, membranæque ingenti verſus ingerentem. Mirati ergo quòd illi vacaret in vicinia mortis poëma facere, extraximus clamantem, iubemúſq; bonam habere mentem. At ille interpellatus excanduit, &, Sinite me, inquit, ſententiam explere: laborat carmen in fine. Iniicio ego phrenetico manum, iubeóque Gytona accedere, & in terram trahere porcam mugientem. *

Hoc opere tandem elaborato caſam piſcatoriam ſubimus mœrentes, cibíſque naufragio corruptis vtcunque curati triſtiſſimam exegimus noctem. Poſtero die cùm poneremus conſilium, cui nos regioni crederemus, repentè video corpus humanum circumactum leui vertice ad littus deferri. Subſtiti ergo triſtis, cœpiq; vientibus oculis maris fidem inſpicere: &, Hunc forſitan, proclamo, in aliqua parte terrarum ſecura expectat vxor: forſitan ignarus tempeſtatis

Universidad de Deusto Biblioteca

filius: aut patrem vtique reliquit aliquem, cui proficiſcens oſculum dedit. Hæc ſunt conſilia mortalium, hæc vota magnarum cogitationum. En homo quemadmodum natat. Adhuc tanquàm ignotum deflebam cùm inuiolatum os fluctus conuertit in terram agnouíque terribilem paulò ante & implacabilem Licam pedibus meis penè ſubiectum. Non tenui igitur diutiùs lacrymas immò percuſſi ſemel iterúmque manu pectus: &, Vbi nunc eſt, inquam, iracundia tua? vbi impotentia tua? nempe piſcibus belluíſque expoſitus es, & qui paulò antè iactabas vires imperij tui, de tam magna naue, ne tabulam quidem naufragus habes. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti, & opes fraudibus captas per mille annos diſponite. Nempe hic proxima luce patrimonij ſui rationes inſpexit: nempe diem etiam quo venturus eſſet in patriam animo ſuo finxit. Dij deæque, quàm longo à deſtinatione ſua iacet! Sed non ſola mortalibus maria hanc fidem præſtant. Illum bellantem arma decipiunt: illum diis vota reddentem penatum ſuorum ruina ſepelit: ille vehiculo lapſus properantem ſpiritum excuſſit. Cibus auidum ſtrangulauit, abſtinentem frugalitas. Si bene calculum ponas, vbique naufragium eſt. At enim fluctibus obruto non contigit ſepultura. Tanquàm interſit periturum corpus

pus quæ ratio conſumat, ignis, an fluctus an mora. Quicquid feceris, omnia hæc eodem ventura ſunt. feræ tamen corpus lacerabunt Tanquàm melius ignis accipiat. Immò hanc pœnam grauiſſimam credimus, vbi ſeruis iraſcimur. Quæ ergo dementia eſt, omnia facere, nequid è nobis relinquat ſepultura? * * *

Et Licam quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat: Eumolpus autem dum Epigramma mortuo facit, oculos ad arceſſendos ſenſus longiùs mittit. * *

Hoc peracto libenter officio, deſtinatum carpimus iter, ac momento temporis in montem ſudantes conſcendimus, ex quo haud procul impoſitum arce ſublimi oppidum cernimus, nec quid eſſet ſciebamus errantes, donec à villico quodam, Crotona eſſe cognouimus, vrbem antiquiſſimam, & aliquando Italiæ primam. Cùm deinde diligentiùs exploraremus qui homines inhabitarent nobile ſolum, quódve genus negotiationis præcipuè probarent poſt attritas bellis frequentibus opes, O mi, inquit, hoſpites, ſi negotiatores eſtis, mutate propoſitum, aliúdque vitæ præſidium quærite. Sin autem vrbanioris notæ homines ſuſtinetis ſemper mentiri, rectà ad lucrum curritis. In hac enim vrbe non literarum ſtudia celebrantur, non eloquentia locum habet, non frugalitas ſanctíque mores laudibus ad

fructum perueniunt, ſed quoſcunque homines in hac vrbe videritis, ſcitote in duas partes eſſe diuiſos. Nam aut captantur, aut captant. In hac vrbe nemo liberos tollit: quia quiſquis ſuos heredes habet, nec ad ſcenas, nec ad ſpectacula admittitur, ſed omnibus prohibetur commodis, inter ignominioſos latitat. Qui verò nec vxores vnquàm duxerunt, nec proximas neceſſitudines habent, ad ſummos honores perueniunt, id eſt, ſoli militares, ſoli fortiſſimi atque etiam innocentes habentur. Videbitis, inquit, oppidum, tanquàm in peſtilentia campos, in quibus nihil aliud eſt niſi cadauera quæ lacerantur, aut corui qui lacerant * Prudentior Eumolpus conuertit ad nouitatem rei mentem, genúſq; diuinationis ſibi non diſplicere confeſſus eſt. Iocari ego ſenem poëtica leuitate credebam, cùm ille, Vtinam quidem ſufficeret largior ſcena, id eſt, veſtis humanior, veſtimentum latius, quod præberet mendacio fidem. Non mehercules pœnam iſtam differrem, ſed continuò vos ad magnas opes ducerem. At quin promitto quicquid exigeret, dummodò placeret veſtis rapinæ comes, & quicquid Lycurgi villa graſſantibus præbuiſſet. Nam nummos in præſentem vſum deûm matrem pro fide ſua reddituram. Quid ergo, inquit Eumolpus, ceſſamus mimum componere? Facite ergo me dominum, ſi negotiatio placet.

Nemo

Nemo auſus eſt artem damnare nihil auferentem. Itaque vt duraret inter omnes tutum mendacium, in verba Eumolpi ſacramentum iurauimus, vri, vinciri, verberari, ferróque necari, & quicquid aliud Eumolpus iuſſiſſet, tanquàm legitimi gladiatores domino corpora animáſque religioſiſſimè addicimus. Poſt peractum ſacramentum ſeruiliter ficti dominum conſalutamus, elatúmque ab Eumolpo filium pariter condicimus, iuuenem ingentis eloquentiæ, & ſpei, ideóque de ciuitate ſua miſerrimum ſenem exiiſſe, ne aut clientes ſodaléſque filij ſui, aut ſepulcrum quotidiè cauſam lacrymarum cerneret. acceſſiſſe huic triſtitiæ proximum naufragium, quo ampliùs vicies ſeſtertiûm amiſerit. nec illum iactura moueri, ſed deſtitutum miniſterio non agnoſcere dignitatem ſuam. Præthereà habere in Africa trecenties ſeſtertiûm fundis nominibúſque depoſitum. Nam familiam quidem tam magnam per agros Numidiæ eſſe ſparſam, vt poſſit vel Carthaginem capere. Secundùm hanc formulam imperamus Eumolpo, vt plurimùm tuſſiat, vt ſit modò ſolutioris ſtomachi, cibóſque omnes palàm damnet, loquatur aurum & argentum, fundóſque mendaces, & perpetuam terrarum ſterilitatem. Sedeat prætereà quotidiè ad rationes, tabuláſque teſtamenti omnibus * renouet, &, ne quid ſcenæ deeſ-

Universidad de Deusto Biblioteca

ſet, quotieſcunque aliquem noſtrum vocare tentaſſet, alium pro alio vocaret, vt facilè appareret dominum etiam eorum meminiſſe, qui præſentes non eſſent. His ita ordinatis, quod bene felicitérque eueniret precati deos, viam ingredimur. Sed neque Gyton ſub inſolito faſce durabat, & mercenarius Corax detrectator miniſterij poſita frequentiùs ſarcina maledicebat properantibus, affirmabátque ſe aut proiecturum ſarcinas, aut cum onere fugiturum. Quid vos, inquit, me iumentum putatis eſſe, aut lapidariam nauem; hominis operas locaui, non caballi, nec minùs liber ſum quàm vos, etſi pauperem pater me reliquit. Nec contentus maledictis, tollebat ſubinde altiùs pedem, & ſtrepitu obſcœno ſimul atque odore viam implebat. Ridebat contumaciam Gyton, & ſingulos ſtrepitus eius pari clamore proſequebatur * * *

Multos, inquit Eumolpus, ô iuuenes, carmen decepit: nam vt quiſque verſum pedibus inſtruxit, ſenſúmque teneriorem verborum ambitu intexuit, putauit ſe continuò in Heliconem veniſſe. ſic forenſibus miniſteriis exercitati, frequenter ad carminis tranquillitatem, tanquàm ad portum faciliorem refugerunt, credẽtes faciliùs poëma extrui poſſe, quàm controuerſiam ſententiolis vibrantibus pictam. Ceterùm neque generoſior ſpiritus vanitatem amat, neque concipere

pere aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine literarum inundata. Effugiendum eſt ab omni verborum, vt ita dicam, vilitate, & ſumendæ voces à plebe ſummotæ, vt fiat, O d i profanum vulgus & arceo. Prætereà curandum eſt, ne ſententiæ emineant extra corpus rationis expreſſæ, ſed intecto veſtibus colore niteant. Homerus teſtis, & Lyrici, Romanúſque Virgilus, & Horatij curioſa felicitas. Ceteri enim aut non viderunt viam qua iretur ad carmen, aut verſum timuerunt calcare. Ecce, belli ciuilis ingens opus quiſquis attigerit, niſi plenus literis, ſub onere labetur. Non enim res geſtæ verſibus comprehendendæ ſunt, quod longè meliùs hiſtorici faciunt, ſed per ambages, deorúmque miniſteria, & fabuloſum ſententiarum tormentum præcipitãdus eſt liber ſpiritus; vt potiùs furentis animi vaticinatio appareat, quàm religioſæ orationis ſub teſtibus fides. * tanquam ſi placet hic impetus, etſi nondum recepit vltimam manum.

Orbem iam totum victor Romanus habebat
Qua mare, qua terra, qua ſidus currit vtrunque,
Nec ſatiatus erat, grauidis freta pulſa carinis
Iam peragrabatur. ſi quis ſinus abditus vltrà,
Si qua foret tellus qua fuluum mitteret aurum,
Hoſtis erat: fatiſque in triſtia bella paratis
Quærebantur opes non vulgo nota placebant
Gaudia non vſu plebeio trita voluptas.
Aſſyria concham laudabat miles in vnda.

Universidad de Deusto Biblioteca

Quaſitus tellure nitor certauerat oſtro.
Hinc Numidæ cruſtas, illinc noua vellera Se-
res,
Atq; Arabum populus ſua deſpoliauerat arua.
Ecce aliæ clades, & læſa vulnera pacis
Quæritur in ſyluis Mauri fera: & vltimus Ammõ
Afrorum excutitur, ne deſit bellua dente
Ad mortes pretioſa ſuas, premit aduena claſſes
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem.
Heu pudet effari, perituráque prodere fata.
Perſarum ritu malè pubeſcentibus annis
Surripuere viros; exſectáque viſcera ferro
In Venerem fregêre: atque vt fuga mobilis æui
Circumſcripta mora properantes differat annos.
Quærit ſe natura, nec inuenit. omnibus ergo
Scorta placent, fractiq; eneruі corpore greſſus.
Et laxi crines, & tot noua nomina veſtis.
Quæq; virum quærunt. Ecce Afris eruta terris
Citrea menſa, greges ſeruorum, oſtrumq; renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurum,
Quæ ſenſum turbat, hoſtile ac mobile lignum
Turba ſepulta mero circumuenit: omniáque er-
bis
Præmia, correptis miles vagus extruit armis.
Ingenioſa gula eſt. Siculo ſcarus æquore mer-
ſus
Ad menſam viuus perducitur, inde Lucrinis
Eruta littoribus vendunt conchylia cœnas,
Vt renouent per damna famem iam Phaſidos vnda
Orbata eſt auibus: mutóque in littore tantum
Sola

Sola deſertis adſpirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor eſt, emptiq; Quirites
Ad prædam ſtrepitúmq; lucri ſuffragia vertunt.
Venalis populus, venalis curia Patrum:
Eſt fauor in pretio, ſenibus quoq; libera virtus
Exciderat, ſparſiſq; opibus conuerſa poteſtas.
Ipſáque maieſtas auro corrupta iacebat.
Pellitur à populo victus Cato: triſtior ille eſt
Qui vicit, faſcéſq; pudet rapuiſſe Catoni.
Namq; hoc dedecus eſt populi, morumq; ruina.
Non homo pulſus erat: ſed in vno victa pote-
ſtas
Romanúmq; decus, quare tam perdita Roma
Ipſa ſui merces erat, & ſine vindice præda.
Præterea gemino deprenſam gurgite prædam
Fœnoris illuuies, vſúſque exederat æris.
Nulla eſt certa domus, nullum ſine pignore
corpus:
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens curis latrantibus errat.
Arma placent miſeris, detritáq; commoda luxu
Vulneribus reparantur, inops audacia tuta eſt.
Hoc merſam cœno Romam, ſomnoq; iacentem
Quæ poterant artes ſana ratione mouere,
Ni furor, & bellum, ferróque excita libido?
Tres tulerat Fortuna duces; quos obruit
omnes
Armorum ſtrue diuerſa feralis Enyo. (gnus:
Craſſum Parthus habet: Libyco iacet æquore Ma-
Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam.
Et, quaſi non poſſet tot Tellus ferre ſepulcra,
Diuiſit

Universidad de Deusto Biblioteca

Diuiſit cineres, hos gloria reddit honores.
Eſt locus exciſo penitus demerſus hiatu,
Parthenopem inter, magnaq́; Dicarchidos arua,
Cocyta perfuſus aqua, nam ſpiritus extra
Qui furit effuſus funeſto ſpargitur æſtu.
Non hæc autumno tellus viret, aut alit herbas
Ceſpite lætus ager: non verno perſona cantu
Mollia diſcordi ſtrepitu virgulta loquuntur:
Sed chaos, & nigro ſqualentia pumice ſaxa
Gaudent ferali circumtumulata cupreſſu.
Has inter ſedes Ditis pater extulit ora,
Buſtorum flammis, & cana ſparſa fauilla,
Ac tali volucrem Fortunam voce laceſſit:
Rerum humanarum, diuinarúmque poteſtas,
Fors, cui nulla placet nimium ſecura poteſtas,
Quæ noua ſemper amas, & mox poſſeſſa relinquis:
Ecquid Romano ſentis te pondere victam?
Nec poſſe vlterius perituram extollere molem?
Ipſa ſuas vires odit Romana iuuentus,
Et quas ſtruxit opes, malè ſuſtinet, aſpice latè
Luxuriam ſpoliorum, & cenſũ in damna furentẽ.
Ædificant auro, ſedéſq; ad ſidera mittunt.
Expelluntur aquæ ſaxis: mare naſcitur aruis:
Et permutata rerum ſtatione rebellant.
En etiam mea regna petunt. perfoſſa dehiſcit
Molibus inſanis tellus. iam montibus hauſtis
Antra gemunt: & dum varios lapis inuenit vſus,
Inferni manes cœlum ſperare iubentur.
Quare age, Fors, muta pacatum in prælia vultũ,
Romanóſq; cie, ac noſtris da funera regnis.

Iam

Iam pridem nullo perfundimus ora cruore,
Nec mea Tiſiphone ſitientes perluit artus,
Ex quo Sullanus bibit enſis: & horrida tellus
Extulit in lucem nutritas ſanguine fruges.
Hæc vbi dicta dedit, dextra coniungere dextram
Conatus, rupto tellurem ſoluit hiatu.
Tunc Fortuna leui defudit pectore voces:
O Genitor, cui Cocyti penetralia parent,
Si modò vera mihi fas eſt impune profari,
Vota tibi cedent. nec enim minor ira rebellat
Pectore in hoc, leuiorq́; exurit flamma medullas.
Omnia, quæ tribui Romanis arcibus odi:
Muneribúſque meis iraſcor: deſtruet iſtas
Idem, qui poſuit, moles Deus. & mihi cordi
Quippe cremare viros, & ſanguine paſcere luxum.
Cerno equidem gemina iam ſtratos Marte Philippos,
Theſſaliæq́; rogos, & funera gentis Iberæ.
Iam fragor armorum trepidantes perſonat aures.
Et Libyæ cerno tua Nile gementia clauſtra
Actiacóſque ſinus, & Apollinis arma timentes.
Pande age terrarum ſitientia regna tuarum,
Atq; animas arceſſe nouas. Vix nauita Porthmeus
Sufficiet ſimulacra virûm traducere cimba.
Claſſe opus eſt. túque ingenti ſatiare ruina
Pallida Tiſiphone, conciſaq́; vulnera mande.
Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.
Vix dum finierat, quum fulgure rupta coruſco
Intremuit nubes, eliſóſque abſcidit ignes.
Subſedit pater vmbrarum, gremioq́; reducto
Telluris, pauitans fraternos palluit ictus.

Conti

Universidad de Deusto Biblioteca

Continuò clades hominum venturaq́; damna
Auſpiciis patuêre deûm. nanque ore cruento
Deformis Titan vultus caligine texit.
Ciuiles acies iam tum ſpirare putares.
Parte alia plenos extinxit Cynthia vultus,
Et lucem ſceleri ſubduxit. rupta tonabant
Verticibus laſſis montis iuga, nec vaga paſſim
Flumina per notas ibant morientia ripas.
Armorũ ſtrepitu cœlum furit, & tuba Martem
Sideribus tranſmiſſa ciet: iamq́; Ætna voratur
Ignibus inſolitis, & in æthera fulmina mittit.
Ecce inter tumulos, atque oſſa carentia buſtis
Vmbrarum facies diro ſtridore minatur.
Fax ſtellis comitata nouis incendia ducit:
Sanguineóq; recens deſcendit Iuppiter imbre.
Hæc oſtenta breui ſoluit Deus. Exuit omnes
Quippe moras Cæſar, vindictæq́; actus amore
Gallica proiecit, ciuilia ſuſtulit arma.
Alpibus aëriis, vbi Graio nomine, pulſa
Deſcendunt rupes, & ſe patiuntur adiri,
Eſt locus Herculeis aris ſacer, hunc niue dura
Claudit hyems, canóq; ad ſidera vertice tollit.
Cœlum illinc cecidiſſe putes: non ſolis adulti
Manſueſcit radiis, non verni temporis auris:
Sed glacie concreta rigent, hyemiſq́; pruinis
Totum ferre poteſt humeris minitantibus orbem.
Hæc vbi calcauit Cæſar iuga milite læto,
Optauitq; locum, ſummo de vertice montis
Heſperiæ campos latè proſpexit, & ambas
Intentans cum voce manus ad ſidera, dixit:
Iuppiter omnipotens, & tu Saturnia Tellus

Armis

Armis læta meis, olimq́; onerata triumphis:
Teſtor ad has acies inuitum arceſſere Martem,
Inuitas me ferre manus, ſed vulnere cogor,
Pulſus ab vrbe mea dum Rhenum ſanguine vinco,
Dum Gallos iterum Capitolia noſtra petentes
Alpibus excludo: vincendo, certior exul:
Sanguine Germano, ſexagintaq́; triumphis,
Eſſe nocens cœpi, quamquam quos gloria terret,
Aut qui ſunt, qui bella volunt? mercedibus empta,
Ac viles operæ, quorum eſt mea Roma nouerca.
Vt reor, haud impunè nec hanc ſine vindice dextram
Vinciet ignauus. victores ite ferentes,
Ite mei comites, & cauſſam dicite, ferro.
Namq́; omnes vnum crimen vocat: omnibus vna
Impendet clades. reddenda eſt gratia vobis:
Non ſolus vici. quare, quia pœna trophæis
Imminet, & ſordes meruit victoria noſtra,
Iudice fortuna cadat alea. ſumite bellum,
Et tentate manus. certè mea cauſſa peracta eſt.
Inter tot fortes armatus neſcio vinci.
Hæc vbi perſonuit, de cœlo Delphicus ales
Omina læta dedit, pepulitq; meatibus auras.
Nec non horrendi nemoris de parte ſiniſtra
Inſolitæ voces flamma ſonuêre ſequenti.
Ipſe nitor Phœbi vulgato latior orbe
Creuit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior ominibus mouit Mauortia ſigna
Cæſar, & inſolito greſſu prior occupat auſus.

Prima

Universidad de Deusto Biblioteca

Prima quidem glacies, & cana iuncta pruina
Non pugnauit humus, mitiq; quieuit honore:
Sed poſtquam turma nimbos fregêre ligatos,
Et pauidus quadrupes undarum vincula rupit,
Incaluêre niues, mox flumina montibus altis
Vndabant modò nata: ſed hæc quoque iuſſa putares:
Stabant, & vincta fluctus ſtupuêre pruina:
Et paulò antè lues iam concidenda iacebat.
Tum verò malefida priùs veſtigia luſit,
Decepitq; pedes, paſſim turmæq; viriq;ue,
Armaq; congeſta ſtrue deplorata iacebant.
Ecce etiam rigido concuſſæ flamine nubes
Exonerabantur, nec rupti turbine venti
Deerant aut tumida confractum grandine cælum:
Ipſæ iam nubes ruptæ ſuper arma cadebant,
Et concreta gelu Ponti velut unda ruebat.
Victa erat ingenti Tellus niue, victáque cæli
Sidera, victa ſuis hærentia flumina ripis:
Nondum Cæſar erat: ſed magnam nixus in haſtam
Horrida ſecuris frangebat greſſibus arua.
Qualis Caucaſea decurrens arduus arce
Amphitryoniades, aut toruo Iuppiter ore,
Quum ſe verticibus magni demiſit Olympi,
Et periturorum diſiecit tela Gigantum.
Dum Cæſar tumidas iratus deprimit arces:
Intereà volucer motu conterrita pennis
Fama volat, ſummiq; petit iuga celſa Palatî:
Atque hoc Romano attonito fert omnia ſigna:
Iam claſſes fluitare mari, totaſq; per Alpes

Feruere Germano perfuſas ſanguine turmas.
Arma, cruor, cædes, incendia, totáque bella
Ante oculos volitant, ergo pulſata tumultu
Pectora per dubias ſcinduntur territa cauſſas.
Huic fuga per terras, illi magis unda probatur,
Et patria eſt Pontus iam tutior. eſt magis, arma
Qui tentata velit, fatiſq; iubentibus aptus.
Quantum quiſque timet, tantum fugit, ocyor ipſe
Hos inter motus populus, miſerabile viſu,
Quò mens icta iubet, deſerta ducitur urbe.
Gaudet Roma fuga, debellatique Quirites
Rumoris ſonitu mœrentia tecta relinquunt.
Ille manu trepida natos tenet: ille penates
Occultat gremio, deploratûmque relinquit
Limen, & abſentem votis interficit hoſtem.
Sunt qui coniugibus mœrentia pectora iungant,
Grandæuoſq; patres, onerisq; ignara iuuentus
Id, pro quo metuit, tantum trahit. omnia ſecum
Hic vehit imprudens, prædamq; in prælia ducit.
Ac velut ex alto quum magnus inhorruit Auſter,
Et pulſas euertit aquas, non arma miniſtris,
Non regimen prodeſt: ligat alter pondera pinus,
Alter tuta ſinu tranquillaq; littora quærit:
Hic dat vela fugæ, Fortunæq; omnia credit.
Quid tam parua queror? gemino cum Conſule Magnus
Ille tremor Ponti, ſæui quoque terror Hydaſpis,
Et piratarum ſcopulus: modò quem ter ouantem
Iuppiter horruerat, quem fracto in gurgite Pontus,

Universidad de Deusto
Biblioteca

Et veneratus erat ſubmiſſa Boſporus vnda,
Prò pudor! Imperij deſerto nomine fugit,
Et Fortuna leuis Magni quoq; terga videret.
Ergo tanta lues diuûm quoq; numina vidit,
Conſenſitque fugæ cœli timor. ecce per orbem
Mitis turba deûm, terras exoſa furentes
Deſerit, atq; hominũ damnatũ auertitur agmen.
Pax prima ante alias, niueos pulſata lacertos
Abſcondit galea victum caput; atq; relicto
Orbe fugax Ditis petit implacabile regnum.
Huic comes it ſincera Fides, & crine ſoluto
Iuſtitia, ac mœrens lacera Concordia palla.
At contrà, ſedes Erebi quà rupta dehiſcit,
Emergit latè Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et Bellona minax, facibúſq; armata Megæra.
Lethumq;, inſidiæq;, & lurida Mortis imago.
Quas inter Furor, abruptis ceu liber habenis
Sanguineum latè tollit caput, oráq; mille
Vulneribus confoſſa cruenta caſſide velat.
Hæret detritus læuæ Mauortius vmbo,
Innumerabilibus telis grauis: atq; flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.
Sentit terra deos, mutatáq; ſidera pondus
Quæſiuere ſuum. nánque omnis Regia cœli
In partes diducta ruit: primúmq; Dione
Cæſaris acta ſui ducit. comes additur illi
Pallas, & ingentem quatiens Mauortius haſtam.
Magnúq; cum Phœbo ſoror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis ſimilis Tirynthius actis.
Infremuere tubæ, ac ſciſſo Diſcordia crine
Extulit ad ſuperos Stygium caput, huius in ore

Con

Concretus ſanguis, contuſáq; lumina flebant.
Stabant ærati ſcabra rubigine dentes:
Tabo lingua fluens, obſeſſa draconibus ora,
Atque intertorto laceratam pectore veſtem
Sanguineam tremula quatiebat lampada dextra.
Hæc vt Cocyti tenebras, & Tartara liquit,
Alta petit gradiens iuga nobilis Appennini,
Vnde omnes terras, atq; omnia littora poſſet
Aſpicere, ac toto fluitantes orbe cateruas,
Atque has erumpit furibundo pectore voces:
Sumite nunc gentes accenſis mentibus arma,
Sumite, & in medias immittite lampades vrbes.
Vincetur quicunque latet, non fœmina ceſſet,
Non puer, aut æuo iam deſolata ſenectus.
Ipſa tremat Tellus, lacerátaq; tecta rebellent.
Tu legem Marcelle tene: tu concute plebem
Curio, tu fortem ne ſupprime Lentule Martem:
Quid porrò tu Diue tuis cunctaris in armis,
Non frangis portas? non muris, oppida ſoluis,
Theſaurosq; rapis? neſcis tu Magne tueri
Romanas acies? Epidauria mœnia quære,
Theſſalicosq; ſinus humano ſanguine tingue,
Factum eſt in terris, quicquid Diſcordia iuſſit.

*

Cùm hæc Eumolpus ingenti volubilitate verborum effudiſſet, tandem Crotona intrauimus: vbi quidem paruo diuerſorio refecti, poſtero die amplioris fortunæ domum quærentes incidimus in turbam heredipetarum, ſciſcitantium quod genus hominum, aut vnde veniremus. Ex præſcripto ergo conſilij

commu

Universidad de Deusto
Biblioteca

communis, exaggerata verborum volubilitate, vnde, aut qui eſſemus, haud dubiè credentibus indicauimus. Qui ſtatim opes ſuas ſummo cum certamine in Eumolpum congeſſerunt: certatim omnes muneribus gratiam Eumolpi ſollicitant * * *

Dum hæc magno tempore Crotonę aguntur, & Eumolpus felicitate plenus prioris fortunæ eſſet oblitus ſtatum, adeò vt ſuis iactaret neminem gratiæ ſuæ ibi poſſe reſiſtere, impunéque ſuos, ſi quid deliquiſſent in ea vrbe, beneficio amicorum laturos. Ceterùm ego etſi quotidie magis magiſque ſuperfluentibus bonis ſaginatum corpus impleueram, putabámque à cuſtodia mei remouiſſe vultum fortunam: tamen ſæpiùs tam conſuetudinem meam cogitabam quàm cauſam, &, Quid, aiebam, ſi callidus captator exploratorem in Africam miſerit, mendaciúmque deprehenderit noſtrum? Quid ſi etiam mercenarius præſenti felicitate laſſus indicium ad amicos detulerit, totámque fallaciam inuidioſa proditione detexerit? Nempe rurſus fugiendum erit, & tandem expugnata paupertas noua mendicitate reuocanda. Dij deæque quàm malè eſt extra legem viuentibus! quicquid meruerunt ſemper expectant.

*

Quia noſti Venerem tuam, ſuperbiam captas, vendíſque amplexus, non commodas. Quo

Quo enim ſpectant flexæ pectine comæ? quò facies medicamine attrita, & oculorum quoque mollis petulentia? quò inceſſus tutè compoſitus; & ne veſtigia quidem pedum extra menſuram aberrantia, niſi quòd formam proſtituis, vt vendas? Vides me? nec auguria noui, nec Mathematicorum cœlum curare ſoleo: ex vultibus tamen hominum mores colligo, & cùm ſpatiantem vidi, quid cogites, ſcio. Siue ergo nobis vendis quod peto, mercator paratus eſt: ſiue, quod humanius eſt, commodas, effice vt beneficium debeam. Nam quod ſeruum te & humilem fateris, accendis deſiderium æſtuantis. Quædam enim fœminæ ſordibus calent, nec libidinem concitant, niſi aut ſeruos viderint, aut ſtatores altiùs cinctos. harena aliquas accendit, aut perfuſus puluere multo, aut hiſtrio ſcenæ oſtentatione traductus. Ex hac nota domina eſt mea. vſque ab orcheſtra quatuordecim tranſilit, & in extrema plebe quærit quod diligat. Itaque oratione blandiſſima plenus, Rogo, inquam, nunquid illa quæ me amat, tu es? Multum riſit ancilla poſt tam frigidum ſcema: &, Nolo, inquit, tibi tam valdè placeas. ego adhuc ſeruo nunquàm ſuccubui, nec hoc dij ſinant, vt amplexus meos in crucem mittam. Viderint matronæ, quæ flagellorum veſtigia oſculantur: ego, etiamſi ancilla ſum, nunquàm tamen niſi in equeſtribus ſedeo.

Mirari

Mirari equidem tam diſcordem libidinem cœpi, atque inter monſtra numerare, quòd ancilla haberet matronæ ſuperbiam, & matrona ancillæ humilitatem. Procedentibus deinde longiùs iocis, rogaui ancillam vt in platanona produceret dominam. Placuit puellæ conſilium. itaque collegit altiùs tunicam, flexitque ſe in eum diphona, qui ambulationi hærebat: nec diu morata, dominam producit è latebris, lateríque applicat meo mulierẽ omnibus ſimulacris emendatiorem. Nulla vox eſt, quæ formam eius poſſit comprehendere? nam quicquid dixero minus erit. Crines ingenio ſuo flexi, per totos ſe humeros effuderant: frons minima, & quæ radices capillorum retrò flexerat: ſupercilia vſque ad malarum ſcripturam currentia, & rurſus confinio luminum penè permixta: oculi clariores ſtellis extra lunam fulgentibus: nares paululùm inflexæ: & oſculum quale Praxiteles habere Dianã credidit. Iam mentum, iam ceruix, iam manus, iam pedum candor intra auri gracile vinculum poſitus, Parium marmor extinxerat. Itaq; tunc primùm Dorida vetus amator contempſi.

Quid factũ eſt quòd tu proiectis Iuppiter armis,
Inter cœlicolas fabula muta taces?
Nunc erat à torua ſummittere cornua fronte,
Nunc pluma canos diſſimulare tuos.
Hæc vera eſt Danaë, tẽta modò tangere corpus,

Iam tua flammi fero membra calore fluent.

*

Delectata illa riſit tam blandum, vt videretur mihi plenum os extra nubem Luna proferre. Mox digitis gubernantibus vocem, Si non faſtidis, inquit, fœminam ornatam, & hoc primum anno virum expertam, concilio tibi, ô iuuenis, ſororem, habes tu quidem & fratrem: neque enim me piguit inquirere: ſed quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio: tu tantùm dignate & meum oſculum, cùm libuerit, agnoſcere. Immò, inquam ego, per formam tuam te rogo, ne faſtidias hominem peregrinum inter cultores admittere: inuenies religioſum, ſi te adorari permiſeris. Ac, ne me iudices ad hoc templum amoris gratis accedere, dono tibi fratrem meum. Quidni, inquit illa, donas mihi eum, ſine quo non potes viuere; ex cuius oſculo pendes: quem ſic tu amas, quemadmodum ego te volo? Hæc ipſa cùm diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam dulcis ſonus pertentatum mulcebat aëra, vt putares inter auras canere Sirenum concordiam. Itaque miranti, & toto mihi cœlo clarius neſcio quid relucente, libuit deæ nomen quærere. Ita, inquit, non dixit tibi ancilla mea, me Circen vocari? non ſum quidem Solis progenies; nec mea mater, dum placet, labentis mundi curſum detinuit: habeo tamen quod cœlo imputem

Universidad de Deusto Biblioteca

ſi nos fata coniunxerint. Imò iam neſcio quid tacitis cogitationibus Deus agit: nec ſine cauſa Polyænon Circe amat. Semper inter hæc nomina magna fax ſurgit. Sume ergo amplexum, ſi placet, neque eſt quod curioſum aliquem extimeſcas: longè ab hoc loco frater eſt. Dixit hæc Circe, implicitúmque me brachiis mollioribus pluma, deduxit in terram vario gramine indutam.

Idæo quales fudit de vertice flores
Terra parens cùm ſe confeſſo iunxit amori
Iuppiter, & toto concepit pectore flammas:
Emicuère roſæ, violæq;, & molle cyperon,
Albáque de viridi riſerunt lilia prato:
Talis humus Venerẽ molles clamauit in herbas,
Candidiórque dies ſecreto fauit amori.

In hoc gramine pariter compoſiti mille oſculis luſimus, quærentes voluptatem robuſtã.

* *

Quid eſt? inquit, nunquid te oſculum meum offendit? nunquid ſpiritus ieiunio macer? nunquid alarum negligens ſudor? Puto, ſi hæc non ſunt, nunquid Gytona times? Perfuſus ego rubore manifeſto, etiamſi quid habueram virium perdidi, totóque corpore velut laxato, Quæſo, inquam, Regina, noli ſugillare miſerias: veneficio contactus ſum.

*

Dic Chryſis, ſed verum, nunquid indecens ſum? nunquid incompta? nunquid ab aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli

noli decipere dominam tuam: neſcio quid peccauimus. Rapuit deinde tacenti ſpeculum, &, poſtquàm omnes vultus tentauit quos ſolet inter amantes riſus frangere, excuſſit vexatam ſolo veſtem, raptímq; ædem Veneris intrauit. Ego contrà damnatus, & quaſi quodam viſu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi an vera voluptate fraudatus eſſem.

Nocte ſoporifera veluti cùm ſomnia ludunt
Errantes oculos, effoſſáque protulit aurum
In lucem tellus, verſat manus improba furtum
Theſauróſque rapit, ſudor quoque perluit ora,
Et mentem timor altus habet, ne fortè grauatũ
Excutiat gremium ſecreti conſcius auri.
Mox vbi fugerunt eluſam gaudia mentem,
Veráq; forma redit, animus quod perdidit optat
Atque in præterita ſe totus imagine verſat.

* *

Itaque hoc nomine tibi gratias ago, quòd me Socratica fide diligis. Non tam intactus Alcibiades in præceptoris ſui lectulo iacuit.

* *

Crede mihi, frater, non intelligo me virum eſſe, non ſentio. funerata eſt pars illa corporis, qua quondam Achilles eram. * *

Veritus puer ne in ſecreto deprehenſus daret ſermonibus locum, proripuit ſe, & in partem ædium interiorem fugit. * * Cubiculum autem meum intrauit Chryſis, codicellóſque mihi dominæ ſuæ reddidit, in

Universidad de Deusto Biblioteca

quibus hæc erant ſcripta: Si libidinoſa eſſem, quæreret decepta: nunc etiam languori tuo gratias ago. In vmbra voluptatis diutiùs luſi, quid tandem agas, quæro, & an tuis pedibus perueneris domum. negant enim medici ſine neruis homines ambulare poſſe. Narrabo tibi adoleſcens, paralyſin caue, nunquàm ego ægrum tam magno periculo vidi. mediusfidius iam periſti. Quòd ſi idem frigus genua manúſque tentauerit tuas, licet ad tubicines mittas. Quid ergo eſt? etiamſi grauem iniuriam accepi, homini tamen miſero non inuideo medicinam. Si vis ſanus eſſe, Gytonem roga: recipies inquam neruos tuos, ſi triduo ſine fratre dormieris. nam quod ad me attinet, non timeo ne quis inueniatur, cui miniùs placeam. nec ſpeculum mihi, nec fama mentitur. Vale ſi potes. Vt intellexit Chryſis me perlegiſſe totum conuitium: Solent, inquit, hæc fieri, & præcipuè in hac ciuitate, in qua mulieres etiam Lunam deducunt.

Itaque huius quoque rei cura agetur: reſcribe modò blandiùs dominæ, animúmque eius candida humanitate reſtitue. verum enim fatendum eſt, ex qua hora iniuriam accepit, apud ſe non eſt. Libenter quidem parui ancillæ, verbáque codicillis talia impoſui: Polienos Circe ſalutem: Fateor me domina ſæpe peccaſſe: nam & homo ſum, & adhuc iuuenis: nunquàm tamen ante hunc diem

diem vſque ad mortem deliqui. Habes confitentem reum: quicquid iuſſeris, merui, proditionem feci. hominem occidi, templum violaui. In hæc facinora quære ſupplicium. Siue occidere placet, ferro meo venio: ſiue verberibus contenta es, curro nudus ad dominam. Illud vnum memento, non me, ſed inſtrumenta peccaſſe. paratus miles arma non habui. quis hoc turbauerit, neſcio: forſitan animus anteceſſit corporis moram. forſitan dum omnia concupiſco, voluptatem tempore conſumpſi. non inuenio quod feci. Paralyſin tamen cauere iubes, tanquàm iam maior fieri poſſit, quæ abſtulit mihi, per quod etiam te habere potui. Summa tamen excuſationis meæ hæc eſt: Placebo tibi, ſi me culpam emendare permiſeris. * Dimiſſa cum eiuſmodi pollicitatione Chryſide: curaui diligentiùs noxioſiſſimum corpus, balneóque præterito modica vnctione vſus, mox cibis validioribus paſtus, id eſt, bulbis, cochlearumque ſine iure ceruicibus, hauſi parcius merum. hinc ante ſomnium leuiſſima ambulatione compoſitus ſine Gytone cubiculum intraui. Tanta erat placandi cura, vt timerem ne latus meum frater conuelleret. Poſtero die, cùm ſine offenſa corporis animíque conſurrexiſſem, in idem platanona deſcendi, etiamſi locum inauſpicatum timebam, cœpíque inter arbores ducem itineris expectare Chry-

ſidem. Nec diu ſpatiatus conſederam, vbi heſterno die fueram, cùm illa interuenit, comitem aniculam trahens. Atque, vt me conſalutauit: Quid eſt, inquit, faſtuoſe, ecquid bonam mentem habere cœpiſti? Illa de ſinu licium protulit varij coloris filis intortum, ceruicémque vinxit meam. Mox turbatum ſputo puluerem medio ſuſtulit digito, frontémque repugnantis ſignauit: hoc peracto carmine, ter me iuſſit expuere, térque lapillos coniicere in ſinum, quos ipſa præcantatos purpura inuoluerat, admotiſque manibus tentare cœpit inguinum vires. Dicto citiùs nerui paruerunt imperio, manúſque aniculæ ingenti motu repleuerunt. At illa gaudio exultans, Vides, inquit Chryſis mea, vides quòd alis leporem excitaui. *

Nobilis æſtiuas platanus diffuderat vmbras.
Et circumtonſa trepidanti vertice pinus,
Et baccis redimita daphne, tremulæq; cupreſſus.
Has inter ludebat aquis errantibus amnis
Spumeus, & querulo verſabat rore lapillos.
Dignus amore locus, teſtis ſylueſtris aëdon,
Atque vrbana Progne: quæ circũ gramina fuſa
Et molles violas, cantu ſua rura colebant.

Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus aureum thorum, myrtóque florenti quietum verberabat. Itaque vt me vidit, paululùm erubuit, heſternæ ſcilicet iniuriæ memor: deinde vt remotis omnibus ſecundùm inuitantem conſedi, ramum ſuper

oculos

oculos meos poſuit, & quaſi pariete interiecto audacior facta, Quid eſt, inquit, paralytice, ecquid hodiè totus veniſti? Rogas, inquam ego, potiùs quàm tentas? totóque corpore in amplexum eius immiſſus, non precantis vſque ad ſatietatem oſculis fruor.

* *

Ipſa corporis pulchritudine me ad ſe vocante trahebat ad Venerem. iam pluribus oſculis colliſa labra crepitabant. iam implicitæ manus omne genus amoris inuenerant: iam alligata mutuo ambitu corpora, animarum quoque mixturam fecerant.

* *

Manifeſtis matrona contumeliis verberata, tandem ad vltionem decurrit, vocátque cubicularios & me iubet catorogare. Nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes quaſillarias, familiæque ſordidiſſimam partem, ac me conſpui iubet. Oppono ego manus oculis meis, nulliſque precibus effuſis, quia ſciebam quid meruiſſem, verberibus ſputiſque extra ianuam eiectus ſum. Eiicitur & Proſelenos. Chryſis vapulat, totáque familia triſtis inter ſe muſſat, quæritque quis dominæ hilaritatem confuderit.

* *

Itaque penſatis vicibus animoſior verberum notas arte contexi, ne aut Eumolpus contumelia mea hilarior fieret, aut triſtior Gyton. Quod ſolum igitur ſaluo pudore po-

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

teram confingere, languorem ſimulare cœpi, conditúſque lectulo, totum ignem furoris in eam conuerti, quæ mihi omnium malorum cauſſa fuerat.

Ter corripui terribilem manu bipennem,
Ter languidior coliculi repentè thyrſo,
Ferrum timui quod trepido malè dabat uſum.
Nec iam poteram, quod modò conficere libebat.
Námque illa metu frigidior rigente bruma
Confugerat in viſcera mille operta rugis.
Ita non potui ſupplicio caput aperire:
Sed furciferæ mortifero timore luſus,
Ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.

Erectus igitur in cubitum, hac ferè oratione contumacem vexaui: Quid dicis, inquam, omnium hominum deorúmque pudor? nam nec nominare quidem te inter res ſerias fas eſt. Hoc de te merui, vt me in cœlo poſitum ad inferos traheres? vt traduceres annos primo florentes vigore, ſenectæque vltimæ mihi laſſitudinem imponeres. Rogo te, mihi apodixin defunctoriam redde. Hæc vt iratus effudi,

Illa ſolo fixos oculos auerſa tenebat:
Nec magis incæpto vultum ſermone mouetur,
Quàm lentæ ſalices, laſſóve papauera collo.

Nec minùs ego tam fœda obiurgatione finita, pœnitentiam agere ſermonis mei cœpi, ſecretóque rubore perfundi, quòd oblitus verecundiæ meæ, cum ea parte corporis verba contulerim, quam ne ad cognitionem quidem

quidem admittere ſeuerioris notæ homines ſolent. Mox perfricata diutiùs fronte, Quid autem ego, inquam, mali feci, ſi dolorem meum naturali conuitio exoneraui? aut quid eſt quod in corpore humano ventri maledicere ſolemus, aut gulæ, capitique etiam cum ſæpiùs dolet? quid? num & Vlyxes cum corde litigat ſuo? Et quidem tragici oculos ſuos tanquàm audientes caſtigant: podagrici pedibus ſuis maledicunt, chiragrici manibus, lippi oculis, & qui offenderunt ſæpe digitos, quicquid doloris habent, in pedes deferunt.

Quid me conſtricta ſpectatis fronte Catones,
Damnatiſque nouæ ſimplicitatis opus?
Sermonis puri non triſtis gratia ridet,
Quódque facit populus, candida lingua refert.
Nam quis concubitus Veneris, quis gaudia neſcit?
Quis petat in tepido membra calere thoro?
Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte
Iuſſit, & hoc vitam dixit habere telos.

Nihil eſt hominum inepta perſuaſione falſius, nec ficta ſeueritate ineptius. Hac declamatione finita Gytona voco, &, Narra mihi, inquam, frater, ſed tua fide? ea nocte, qua te mihi Aſcyltos ſubduxit, vſque in iniuriam vigilauit: an contentus fuit vidua pudicáque nocte? Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque iurauit verbis, ſibi ab Aſcylto nullam vim factam *

* poſitóque in limine genu, ſic

Universidad de Deusto Biblioteca

deprecatus ſum numina verſu:

Nympharū Bacchique comes, quē pulchra Dione
Diuitibus ſyluis numen dedit, inclyta paret
Cui Lesbos, viridiſque Thaſos, quē Lydus adorat
Septifluus, templúmque tuis imponit hypæpis:
Huc ades, & Bacchi tutor, Dryadúmq; voluptas,
Et timidas admitte preces: non ſanguine triſti
Perfuſus venio, non templis impius hoſtis
Admoui dextram: ſed inops, & rebus egenis
Attritus, facinus non toto corpore feci. (quaſo
Quiſquis peccat inops, minor eſt reus. Hac prece
Exonera mentem, culpáq; ignoſce minori.
Et quandoque mihi fortunæ arriſerit hora,
Non ſine honore tuum patiar decus: ibit ad aras
Sancte tuas hircus, pecoris pater ibit ad aras
Corniger, & querula fœtus ſuis, hoſtia lactens.
Spumabit pateris hornus liquor: & ter ouantem
Circa delubrum greſſum feret ebria pubes.

Cùm hæc ago, ſolertíque cura depoſito meo caueo, intrauit delubrum anus laceratis crinibus nigráque veſte deformis, extráque veſtibulum me iniectâ manu duxit. *

Quæ ſtriges comederunt neruos tuos? aut quod purgamentum in nocte calcaſti in triuio aut cadauer? Nec à puero quidem te vindicaſti: ſed mollis, debilis, laſſus, tanquàm caballus in cliuo, & operam, & ſudorem perdidiſti, nec contentus ipſe peccare, mihi deos iratos extricaſti

* ac me iterum in cellam ſacerdotis nihil recuſantem perduxit,

duxit, impuliſque ſuper lectum, & harundinem ab oſtio rapuit: iterúmque nihil reſpondentem mulcauit: ac niſi primo ictu harundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, capútque fregiſſet. Ingemui ego, vtique propter maſcarpionem, lacrymiſque vbertim manantibus obſcuratum dextra caput ſuper puluinum inclinaui. Nec minùs illa fletu confuſa altera parte lectuli ſedit, ætatíſque longæ moram tremulis vocibus cœpit accuſare, donec interuenit ſacerdos: Quid vos, inquit, in cellam meam tanquàm ante recens buſtum veniſtis? vtique die feriarum quo etiam lugentes rident? O, inquit, ô Enothea, hunc adoleſcentem quem vides, malo aſtro natus eſt: nam neque puero, neque puellæ bona ſua vendere poteſt. Nunquàm tu hominem tam infelicem vidiſti: lotum in aqua, non inguina habet. Ad ſummam, qualem putas eſſe, qui de Circes toro ſine volupate ſurrexit? His auditis Enothea, inter vtrunque conſedit, motóque diutiùs capite? iſtum, inquit, morbum ſola ſum quæ emendare ſcio. Et ne puteris perplexè agere, rogo vt adoleſcentulus mecum nocte dormiat, niſi illud tam rigidum reddidero quàm cornu.

Quicquid in orbe vides paret mihi: florida tellus
Cum volo, ſpiſſatis areſcit languida ſulcis:
Cum volo, fūdit opes, ſcopulique atq; horrida ſaxa

Universidad de Deusto Biblioteca

Nubilæ: iaculentur aquas mihi pontus inertes
Summittit fluctus, zephyrique iacentia ponunt
Ante meos ſua flabra pedes. mihi flumina parent,
Hyrcanæque tygres, & iuſſi ſtare dracones.
Quid leuiora loquor? Lunæ deſcendit imago
Carminibus deducta meis, trepidúſque furentes
Flectere Phœbus equos reuoluto cogitur orbe.
Tantum dicta valent. taurorum flamma quieſcit
Virgineis extincta ſacris: Phœbeia Circe
Carminibus magicis ſocios mutauit Vlyxis:
Protheus eſſe ſolet quicquid libet: his ego callens
Artibus Idæos frutices in gurgite ſiſtam,
Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponam.

Inhorrui ego tam fabuloſa pollicitatione conterritus, anúmque inſpicere diligentiùs cœpi. Ergo exclamat, ò Enothea, imperio parete. deterſiſque curioſè manibus, inclinauit ſe in lectulum, ac me ſemel iterúmque baſiauit. Enothea menſam veterem poſuit in medio altari, quam viuis impleuit carbonibus, & camellam etiam vetuſtate ruptam pice temperata refecit. Tum clauum qui detrahentem ſequutus cum camella lignea fuerat, fumoſo parieti reddidit: mox incincta quadrato pallio cucumam ingentem foco appoſuit, ſimúlque pannum de carnario detulit furca, in quo faba erat ad vſum repoſita, & ſincipitis vetuſtiſſima particula mille plagis dolata. Vt ſoluit ergo licio pannum, partem leguminis ſuper menſam effudit, iuſſitque me diligenter purgare. Ser-

uio ego

uio ego imperio, granáque ſordidiſſimis putaminibus veſtita curioſa manu ſegrego. At illa inertiam meam accuſans improba tollit, dentibúſque folliculos pariter ſpoliat, atque in terram veluti muſcarum imagines deſpuit.

Mirabile quidem paupertatis ingenium, ſingularúmque rerum quaſdam artes *

Nō Indum fulgebat ebur, quod inhæſerat auro,
Nec iam calcator radiabat marmore terra
Muneribus deluſa ſuis: ſed crate ſaligna
Impoſitum Cereris vacuæ nemus, & noua terræ
Pocula quæ facili vilis rota finxerat actu.
Hinc molli ſtilla latus, & de caudice lento
Vimineæ lances, maculatáque teſta Lyæo:
At partes circa palea ſatiatus inani,
Fortuitóque luto: clauus numerabat agreſtis,
Et viridi iunco gracilis tendebat arundo.
Prætereà quæ fumoſo ſuſpenſa tigillo
Conſeruabat opes humilis caſa, mitia ſorba
Inter odoratas pendebant texta coronas,
Et tymbra veteres, & preſſis vua racemis.
Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra
Digna ſacris Hecates, quā Muſa loquētib. annis
Battiadæ veteris mirando tradidit æuo.

*

Dum illa carnis etiam paululùm delibat, & coæquale natalium ſuorum, ſinciput in carnarium furca reponit, fracta eſt putris ſella, quæ ſtaturæ altitudinem adiecerat, anúmque ſuo pondere deiectam ſuper foculum

culum

Universidad de Deusto Biblioteca

colum mittit. frangitur ergo ceruix cucumulæ, ignémque modò conualeſcentem extinguit, * vexat cubitum ipſa ſtipite ardenti, faciémque totam excitato cinere perfudit. Conſurrexi equidem turbatus, anúmque non ſine riſu meo erexi: ſtatímq; ne res aliqua ſacrificium moraretur, ad reficiendum ignem in vicinia cucurri. vix ad caſæ hoſtiolum proceſſeram, cùm ecce tres anſeres ſacri, qui, vt puto, medio die ſolebant ab anu diaria exigere, impetum in me faciunt, fœdéque, ac veluti rabioſo ſtridore circumſiſtunt trepidantem: atque alius tunicam meam lacerat, alius vincula calceamentorum reſoluit, ac trahit: vnus etiam, dux ac magiſter ſæuitiæ, non dubitauit crus meum ſerrato vexare morſu. Oblitus itaque nugarum, pedem menſulæ extorſi, cœpíque pugnaciſſimum animal armata elidere manu: nec ſatiatus defunctorio ictu, morte me anſeris vindicaui.

Tales Herculea Stymphalidas arte coactas
Ad cœlum fugiſſe reor penéque fluentes
Harpyias, cum Phineo maduere veneno
Fallaces epulæ tremuit perterritus æther
Planctibus inſolitis, confuſáque regia cœli.

Iam reliqui reuolutam, paſſimque per totum effuſam pauimentum collegeram fabam, orbatíque, vt exiſtimo, duce, redierant in templum, cùm ego præda ſimulátque hac vindicta gaudens, poſt lectum, oc-

ciſum

ciſum anſerem mitto. vulnúſque cruris haud altum aceto diluo. Deinde conuitium verens, abeundi formaui conſilium: collectóque cultu meo ire extra caſam cœpi. Nec dum libaueram cellulæ limen, cùm animaduerto Enotheam cum teſto ignis pleno venientem. Reduxi igitur gradum, proiectáque veſte tanquàm expectarem morantem, in aditu ſteti. Collocauit illa ignem caſſis harundinibus collectum, ingeſtíſque ſuper pluribus lignis excuſare cœpit moram, quòd amica ſe non dimiſiſſet tribus, niſi potionibus è lege ſiccaris. Quid porrò tu, inquit, me abſente feciſti? aut vbi eſt faba? Ego, qui putaueram me rem laude etiam dignam feciſſe, ordine illi totum prælium expoſui, &, ne diutiùs triſtis eſſet, iacturæ penſionem anſerem obtuli. quem anus vt vidit, tam magnum æquè clamorem ſuſtulit, vt putares iterum anſeres limen intraſſe. Confuſus itaque & nouitate facinoris attonitus, quærebam quid excanduiſſet, aut quare anſeris potiùs quàm mei miſereretur. At illa comploſis manibus, Scelerate, inquit, & loqueris? neſcis quàm magnum flagitium admiſeris. Occidiſti Priapi delicias, anſerem omnibus matronis acceptiſſimum. Itaque ne te putes nihil egiſſe, ſi magiſtratus hoc ſcierint, ibis in crucem. Polluiſti ſanguine domicilium meum ante hunc diem inuiolatum, feciſtíque, vt me quiſquis vo-

luerit

Universidad de Deusto Biblioteca

Iuerit inimicus ſacerdotio pellat. Rogo, inquam, noli clamare: ego tibi pro anſere ſtruthiocamelum reddam. Dum hæc me ſtupente in lectulo ſedet, anſeriſque fatum complorat, interim Proſelenos cum impenſa ſacrificij venit, viſóque anſere occiſo, ſciſcitata cauſſam triſtitiæ, & ipſa flere vehementiùs cœpit, meíque miſereri, tanquàm patrem meum, non publicum anſerem occidiſſem. Itaque tædio fatigatus, Rogo, inquam, expiare manus pretio licet, ſi vos prouocaſſem, etiamſi homicidium feciſſem. Ecce duos aureos pono, vnde poſſitis & deos, & anſeres emere. Quos vt vidit Enothea, Ignoſce, inquit, adoleſcens, ſollicita ſum tua cauſſa: amoris eſt hoc argumentum, non malignitatis. Itaque dabimus operam, ne quis hoc ſciat. Tu modò deos roga, vt illi facto tuo ignoſcant.

Quiſquis habet nummos, ſecura nauiget aura,
Fortunámque ſuo temperet arbitrio.
Vxorem ducat Danaëm, ipſúmque licebit
Acriſium iubeat credere, quod Danaëm.
Carmina componat, declamet, concrepet omneis
Et peragat cauſſas ſitque Catone prior.
Iuriſconſultus PARET, NON PARET, *habeto,*
Atque eſto quicquid Seruius & Labeo.
Multa loquor, quiduis nummis præſētibus opta
Et veniet: clauſum poſſidet arca Iouem. *

Infra manus meas camellam vini poſuit, & cùm digitos pariter extenſos porris apióque

Iuſtraſ

luſtraſſet; auellanas nuces cum precatione merſit in vinum: & ſiue in ſummum redierant, ſiue ſubſederant, ex hac coniectum dicebat, nec me fallebat, inanes ſcilicet, ac ſine medulla ventoſas nuces in ſummo humore conſiſtere, graues autem & plenas integro fructu ad ima deferri.

*

Recluſo pectore extraxit fortiſſimum iecur, & inde mihi futura prædixit. Immò, ne quod veſtigium ſceleris ſupereſſet, totum anſerem laceratum verubus confixit, epuláſque etiam lautas paulò antè, vt ipſa dicebat, perituro parauit. Volabant inter hæc potiones meracæ. *

Profert Enothea ſcorteum faſcinum, quod vt oleo & minuto pipere atque vrticæ trito circundedit ſemine, paulatim cœpit inſerere ano meo. Hoc crudeliſſima anus ſpargit ſubinde humore fœmina mea. * Naſturtii ſuccum cum abrotano miſcet, perfuſiſque inguinibus meis viridis vrticæ faſcem comprehendit, omniáque infra vmbilicum cœpit lenta manu cædere *

Aniculæ, quamuis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eandem viam tentant, & per aliquos vicos ſecurè fugientem, Prehende furem, clamant. Euaſi tamen omnibus digitis inter præcipitem decurſum cruentatis. *

Chryſis, quæ priorē fortunā tuā oderat, hanc vel cum periculo capitis perſequi deſtinat *

Quid

Universidad de Deusto Biblioteca

Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda ſimile? quid contra hanc Helene, quid Venus poſſet? Ipſe Paris dearum libidinantium iudex, ſi hanc in comparatione vidiſſet, tam petulantibus oculis, & Helenem huic donaſſet, & deas. Saltem ſi permitteretur oſculum capere, ſi illud cœleſte ac diuinum pectus amplecti, forſitan rediret hoc corpus ad vires, & reſipiſcerent partes veneficio, credo, ſopitæ. Nec me contumeliæ laſſant: Quòd verberatus ſum, neſcio: quòd eiectus ſum, luſum puto; modò redire in gratiam liceat.

*

Torum frequenti tractatione vexaui amoris mei quaſi quandam imaginem *

Non ſolùm me numen, & implacabile fatum
Perſequitur, prius Inachia Tyrinthius ira
Exagitatus, onus cœli tulit: ante profanam
Iunonem Pelias ſenſit: tulit inſcius arma
Laomedon: gemini ſatiauit numinis iram
Telephus: & regnum Neptuni cauit Vlyxes:
Me quoque per terras, per cani Nereos æquor
Helleſpontiaci ſequitur grauis ira Priapi. *

Quærere à Gytone meo cœpi, num aliquis me quæſiſſet. Nemo, inquit, hodiè: ſed heſterno die mulier quædam haud inculta ianuam intrauit: cúmque diu mecum eſſet locuta, & me accerſito ſermone laſſaſſet, vltimò cœpit dicere, te noxam meruiſſe, daturúmque ſeruiles pœnas, ſi læſus in querela perſeueraſſet.

Nondum

Nondum querelam finieram, cùm Chryſis interuenit, amplexúque effuſiſſimo me inuaſit, &, Teneo te, inquit, qualem ſperaueram: tu deſiderium, tu voluptas mea, nunquàm finies hunc ignem, niſi ſanguine extinxeris.

*

Vnus ex nouitiis ſeruulis ſubitò accurrit, & mihi dominum iratiſſimum eſſe affirmauit, quòd biduo iam officio defuiſſem. rectè ergo me facturum, ſi excuſationem aliquam idoneam præparaſſem. Vix enim poſſe fieri, vt rabies iraſcentis ſine verbere conſideret.

*

Matrona inter primas honeſta, Philomela nomine, quæ multas ſæpe hereditates officio ætatis extorſerat, tum anus & floris extincti, filium filiámque ingerebat orbis ſenibus, & per hanc ſucceſſionem artem ſuam perſeuerabat extendere. Ea ergo ad Eumolpum venit, & commendare liberos ſuos eius prudentiæ, bonitatíque credere ſe & vota ſua. Illum eſſe ſolum in toto orbe terrarum, qui præceptis etiam ſalubribus inſtruere iuuenes quotidiè poſſet. Ad ſummam relinquere ſe pueros in domo Eumolpi, vt illum loquentem audirent, quæ ſola poſſet hereditas iuuenibus dari. Nec aliter fecit ac dixerat, filiámque ſpecioſiſſimam cum fratre ephœbo in cubiculo reliquit, ſimulauítque ſe in templum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam frugi erat, vt

illi

Universidad de [illegible] Biblioteca

ſibi etiam ego puer viderer, non diſtulit puellam inuitare ad Pigiciaca ſacra. Sed & podagricum ſe eſſe, lumborúmque ſolutorum omnibus dixerat: & ſi non ſeruaſſet integram ſimulationem, periclitabatur totam penè tragœdiam euertere. Itaque, vt conſtaret mendacio fides, puellam quidem exorauit, vt ſederet ſupra commendatam bonitatem Coraci autem imperauit, vt lectum in quo ipſe iacebat, ſubiret, poſitíſque in pauimento manibus, dominum lumbis ſuis commoueret. Ille lento parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. Cùm ergo res ad effectum ſpectaret, clara Eumolpus voce exhortabatur Coraca, vt ſpiſſaret officium. Sic inter mercenarium amicámque poſitus ſenex, veluti oſcillatione ludebat. Hoc ſemel iterúmque ingenti riſu, etiam ſuo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque, ne deſidia conſuetudinem perderem, dum frater ſororis ſuæ automata per cloſtellum miratur, acceſſi tentaturus an pateretur iniuriam. Nec ſe reiiciebat à blanditiis doctiſſimus puer, ſed me numen inimicum ibi quoque inuenit. *

Dii maiores ſunt, qui me reſtituerunt in integrum. Mercurius enim, qui animas ducere & reducere ſolet, ſuis beneficiis reddidit mihi quod manus irata præciderat, vt ſcias me gratioſiorem eſſe quàm Proteſilaum, aut quemquam alium antiquorum.

Hæc

Hæc locutus ſuſtuli tunicam, Eumolpóque me totum approbaui. At ille primò exhorruit: deinde, vt plurimum crederet, vtraque manu deorum beneficia tractat. *

Socrates deorum hominúmque *

gloriari ſolebat, quòd nunquàm neque in tabernam conſpexerat, nec vllius turbæ frequentioris concilio oculos ſuos crediderat. Adeò nihil eſt commodius, quàm ſemper cum ſapientia loqui. Omnia, inquam, iſta vera ſunt: nec vlli enim celerius homines incidere debent in malam fortunam, quàm qui alienum concupiſcunt. Vnde plani autem, vnde lenatores viuerent, niſi aut locellos, aut ſonantes ære ſacellos pro hamis in turbam mitterent? Sicut muta animalia cibo ineſcantur: ſic homines non caperentur ſpe, niſi aliquid morderent

* * * *

Ex Africa nauis, vt promiſeras, cum pecunia tua, & familia tua non venit. Captatores iam exhauſti liberalitatem imminuerunt. Itaque aut fallor, aut fortuna communis cœpit redire ad pœnitentiam ſuam. * *

Omnes qui in teſtamento meo legata habent, præter liberos meos, hac conditione percipient quæ dedi, ſi corpus meum in partes conciderint, & aſtante populo comederint.

Apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſeruari, vt à propinquis ſuis conſumantur

Universidad de Deusto Biblioteca

mantur defuncti, adeò quidem vt obiurgentur ægri frequenter, quòd carnem ſuam faciant peiorem. His admoneo amicos meos, ne recuſent quæ iubeo, ſed quibus animis deuouerunt ſpiritum meum, eiſdem etiam corpus conſumant. Excœcabat ingens fama oculos, animóſque miſerorum.

Gorgias paratus erat exſequi *

De ſtomachi tui recuſatione non habeo quod timeam. ſequetur imperium, ſi promiſeris illi pro vnius horæ faſtidio multorum bonorum penſationem. Operi modò oculos, & finge te non humana viſcera, ſed centies ſeſtertium comeſſe. Accedet huc, quòd aliqua inueniemus blandimenta, quibus ſaporem mutemus. Neque enim vlla caro per ſe placet, ſed arte quadam corrumpitur, & ſtomacho conciliatur auerſo. Quòd ſi exemplis vis quoque probari conſilium, Saguntini oppreſſi ab Hannibale, humanas edere carnes: nec hæreditatem expectabant * Perauii idem fecerunt in vltima fame, nec quicquam aliud in hac epulatione captabant, niſi tantùm ne eſurirent. Cùm eſſet Numantia à Scipione capta, inuentæ ſunt matres, quæ liberorum ſuorum tenerent ſemeſa in ſinu corpora. *

*

*

*

Ex

EX PETRONIO REFERVNTUR hæc à veteribus quæ in ſuperioris Satyrici fragmentis non extant.

§ *Terētianus Maurus de Dimetro Iambico claudo:*

At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.
Agnoſcere hæc poteſtis
Cantare quæ ſolemus:
„Memphitides puellæ,
„Sacris deum paratæ.
„Tinctus colore noctis
„Manu puer loquaci,
„Ægyptias choreas.

Seruius Honoratus in illud Virg. lib. 3. Æneid. Auri ſacra fames. Sacra, ideſt, execrabilis. Tractus ſermo ex more Gallorum. Nam Maſſilienſes quoties peſtilentia laborabant, vnus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſteà ornatus verbenis & veſtibus ſacris circunducebatur per totam ciuitatem cum exſecrationibus, vt in ipſum reciderent mala ciuitatis, & ſic proijciebatur. Hoc autem in Petronio lectum eſt, *Quæ tamen in quibuſdam vetuſtiſſ. exemplaribus non leguntur.*

Idem in illud lib. xij. Auctor ego audendi. Nomina in, tor, ſi à verbo non veniunt, communia ſunt, vt hic & hæc Senator: hic & hæc balneator: licèt Petronius vſurpauerit, Balneatricem dicens.

Diome

Universidad de Deusto Biblioteca

Diomedes lib. ij. Et illud eſt comma, quod Arbiter fecit, tale:

Anus recocta vino
Trementibus labellis.

Vetus interpres Horat. Epo. v. Petronius, Pollice vſque ad periculum roſo, *ut monſtraret, inquit, furentem.*

Sergius in arte ſecunda: Item Quirites dicit numero tantùm plurali: ſed legimus apud Horatium hunc Quiritem. Vetus nominatiuus hic Quiris. Idem Horat. Quis te Quiritem. Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius. Quadrigas dicit numero tantùm plurali, ſed Varro dicit numero ſingulari. *Pompeius item in arte* Ait Petronius, hic Quirites numero ſingulari.

Marius Victorinus de metris. Anacreontio & apud nos plerique vſi ſunt, inter quos Arbiter Satyricon ita, Triplici vides vt ortu

Triuiæ rotetur ignis,
Volucríque Phœbus axe
Rapidum pererret orbem.

Hieron. in Epiſt. ad Demetr. illud tanquàm Arbitri citat. Non bene olet, qui bene ſemper olet. *Quod apud Martial. lib. ij. Epig. extat. Sed & alia quadam habent hi auctores inter ſe communia, atq; inter cetera hoc quoque:* Ingenioſa gula eſt: *& alia, quæ ſuo quæq; loco notabimus.*

Priſcianus lib. viij & x. Petronius: Animam noſtro amplexã in corpore: *vbi ait,* Amplexam

paſſiuè dictum.

Iſidorus lib. v. Etymolog. c. xxxvij. Dolus eſt mentis calliditas, ab eo, quòd deludat. Aliud enim agit, & aliud ſimulat. Petronius aliter exiſtimat, dicens: Quid eſt, iudices, dolus? Nimirum vbi aliquid factum eſt, quod legi ſolet. Habetis ſolum; accipite nunc malum.

Fulgentius lib. I. *Mythol.* Denique huius rei non immemor Petronius ait:

Primus in orbe Deos fecit timor.

Quod & ex Petronio recitat Placidius Lutátius, qui & Lactantius, Statij interpres: putátque hoc ab ipſo Statio mutuatum Arbitrum, apud quem idem hemiſtichium legitur lib. iij. Thebaid.

Idem in fabula de Coruo: Petronius,

Sic contra rerum naturæ munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.

Epigramma amplius poſthac adſcriptum eſt.

Idem lib. II. *Mytholog. in fabula Promethei.*

Vnde & Petronius Arbiter ait:

Cui vultur iecur intimum pererrat,
Et pectus trahit, intimáſque fibras,
Non eſt quem lepidi vocant Poëtæ:
Sed cordis mala, liuor, atque luxus.

Lib. iij. in fabula Myrrhæ & Adonidis: Ideò Venerem amaſſe Adonin dicunt, quòd hoc genus pigmenti (*de ſucco Myrrhæ loquitur*) ſit valdè feruidum. Vnde & Petronius Arbiter ad libidinis concitamentum Myrrhinum ſe

Universidad de Deusto Biblioteca

poculum bibiſſe refert. Nam & * Furius Comœdiarum ſcriptor inducit Glyconem meretricem dicentem, Myrrhinum mihi adferſ, quo virilibꝰ armis occurſē fortiuncula.

Et poſt paulò in fabula Apollinis & Marſyæ de Mida. Vnde & Petronius Arbiter ait.

Sic cōmiſſa verens auidus reſerare miniſter.

Et cetera quæ integriora adſcribemus ſuo loco, quibus imitatus videtur Petronius Ouidij locum ex lib. ij. Metamorph. Extant & apud Io. Saliſber. lib. iij. Pol. cap. xij.

Idem Fulgentius in libro Cōtinētia Virgilianæ: Tricerberi fabulam iam ſuprà expoſuimus in modum iurgij forenſiſque litigij poſitam: vnde & Petronius in Euſcio ait, Cerberus forenſis erat Cauſidicus.

Idem Fulgent. in expoſitione ſermonum antiquorum ad Calcidium Grammaticum: Ferculum dicitur miſſum carnium: vnde & Petronius: Ferculum allatum eſt.

Valgia ſunt labellorum obtortiones in ſupinatione, ſicut & Petronius ait: Obtorto valgiter labello.

Allucinari dicitur vana ſomniare; tractum ab allucitis, quos nos Conopas dicimus. Petronius, Nam comptum me vernali allucitæ moleſtabant. *

Manubiæ dicuntur ornamenta Regum, vnde & Petronius ait: Tot Regum manubiæ penes fugitiuum repertæ.

Aumatium dicitur locus ſecretus: vnde & Pe

tronius ait, In aumatium memet conieci.

In veteri gloſſario Petri Danielis. Excelſiſſimus dicitur à Petronio in 1. Satyrarum *Et extat locus in hoc noſtro.*

Item, Petronius: Satis conſtaret eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam.

Item, Petronius. Petauróque iubente modò ſuperior.

Et in alio Gloſſ. Suppes ſuppumpis, hoc eſt, ſupinis pedibus. Petron.

Tullia, media vel regia. Petronius.

Citat etiam ex Petronio quædam Pomponius Sabinus Grammaticus Virgilij interpres, quæ in noſtro exemplari extant. Sed plura longè Ioannes Saliſberienſis in libro de nugis Curialium, qui Polycraticus inſcribitur, quæ non adeò facile eſt recognoſcere. Nam nec auctorem ſemper laudat: hæc tamen reſcripſimus. Lib. iij. cap. viij. Totus ferè mundus ex Arbitri noſtri ſententia, mimum videtur implere.

Item: Non duco contentionis funem, dum conſtet inter nos, quòd ferè totus mundus, iuxta Petronium, exerceat hiſtrionem. *Reſpicit fortaſſe ad illud:* Grex agit in ſcena mimum, &c.

Idem lib. iij. cap. v. Narrat Trimalcionis hiſtoriam, & addit quædam ſiue de ſuo, ſiue de integriore exemplari, itémque lib. viij. c. viij.

Vincent. Beluac. lib. xx. Spec. c. xx.

--- ô maxima rerum

Et meritò pietas homini tutiſſima virtus.

Qui verſus & à Iacobo quodam cognomento Magni, in ſophologio lib. iiij. c. x. referuntur. Et alia quædam à Bartholomæo Vicecomite in libro Deſloratorum. Ex Petronij etiam verſibus quædã mutuatus eſt Erricus Benedicti monachus, in libris quos de vita Germani Antiſiodori ad Carolum Franc. Imp. ſcripſit, maximè ex belli ciuilis periculo. Non deſunt verò, qui ex iis, quæ ſuprà retulimus, nonnulla putent eſſe Petronij alterius Grammatici, quo auctore & Claſsica à calando dicta, apud veterem quendam gloſſographum legimus.

Sed &

Sed & hæc quoque viri doctiſſimi inter Petronij Arbitri reliquias retulerunt, quæ vel eorum fide ſuperioribus adiici patiamur: ſed meliora aliquando & emendatiora, quanquàm video in antiquis exemplaribus auctoris nomen pleriſque nullum præferri.

*

Nõ eſt forma ſatis, nec, quæ vult bella videri,
Debet vulgari more placere ſibi.
Dicta, ſales, luſus, ſermonis gratia, riſus,
Vincunt naturæ candidioris opus.
Condit enim formam, quidquid conſumitur artis,
Et, niſi velle ſubeſt, gratia tota perit.

*

Non ſatis eſt, quòd nos mergis furioſa iuuentus:
Tranſuersóſq; rapit fama ſepulta probris?
Anne etiam famuli cognata fæce ſepulti
In teſta merſas luxuriantur opes?
Vilis ſeruus habet regni bona: celláque capti
Deridet feſtram, Romuleámque caſam.
Iccirco virtus medio iacet obruta cœno:
Nequitiæ claſſes candida vela ferunt.

*

Primus in orbe Deos fecit timor: ardua cælo
Fulmina dum caderent, diſcuſſáque mœnia flammis,
Atque ictus flagraret Athos, mox Phœbus ad ortus

Universidad de Deusto Biblioteca

Luſtrata deiectus humo, Lunæque ſenectus,
Et reparatus honos: hinc ſigna effuſa per
orbem.
Et permutatis diſiunctus menſibus annus
Proiecit vitium hoc: atque error iuſſit inanis
Agricolas primos Cereri dare meſſis honores:
Palmitibus plenis Bacchũ vincire, Palémque
Paſtorũ gaudere manu. natat obrutus, omni
Neptunus demerſus aqua: Palláſq; cauernas
Vindicat, & voti reus. & qui vendidit vrbem,
Iam ſibi quiſque deos auido certamine fingit.

*

Nolo ego ſemper idem capiti ſuffundere coſtum:
Nec toto ſtomachum conciliare mero.
Taurus amat gramen mutata carpere valle:
Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſa dies ideò nos grato perluit hauſtu,
Quòd permutatis hora recurrit equis.

*

Vxor legitimus debet quaſi cenſus amari,
Nec cenſum vellem ſemper amare meum.

*

Inueniat quod quiſque velit. non omnibus vnum eſt
Quod placet. hic ſpinas colligit, ille roſas.

*

Nam nihil eſt, quod non mortalibus adferat vſum.

Rebus in aduerſis, quæ iacuere, iuuant.
Sic rate demerſa * vulſam deponderat aurẽ,
Remorũ leuitas naufraga membra vehit:
Cùm ſonuêre tubæ, iugulo ſtat diuite ferrum,
Barbara contemni prælia pannus habet.

*

Linque tuas ſedes, alienáque litora quære,
O iuuenis, maior rerum tibi naſcitur ordo.
Ne ſuccumbe malis, te nouerit vltimus Iſter,
Te Boreas gelidus, ſecuráq; regna Canopi,
Quique renaſcentem Phœbum, cernúntque iacentem.
Maior in externas Ithacus deſcendat arenas.

*

Nam citiùs flãmas mortales ore tenebunt,
Quàm ſecreta tegant. quicquid dimittis in aula,
Effluit, & ſubitis rumoribus oppida pulſat.
Nec ſatis eſt vulgaſſe fidem: ſimulatius exit
Proditionis opus, famámq; onerare laborat.
Sic commiſſa ferens auidus reſerare miniſter
Fodit humũ, Regíſq; latentes prodidit aures.
Excepit nam terra ſonos, calamíq; loquentes
Inuenère Midam, qualem narrauerat index.

*

Fallunt nos oculi, vagíque ſenſus
Oppreſſa ratione mentiuntur.
Nam turris, prope quæ quadrata ſurgit,
Detritis procul angulis rotatur.
Hybleum refugit ſatur liquorem,
Et naris caſiam frequenter odit.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hoc illo magis, aut minùs placere
Non poſſet, niſi lite deſtinata
Pugnarent dubio tenore ſenſus.

*

Somnia, que mentes ludunt volitantibus vmbris.
Non delubra deûm, nec ab æthere numina mittunt,
Sed ſibi quiſque facit. nam quum proſtrata ſopore
Vrguet membra quies, & mens ſine pondere ludit:
Quicquid luce fuit, tenebris agit. oppida bello
Qui quatit, & flammis miſerandas ſæuit in vrbes:
Tela videt, verſáſq; acies, & funera Regum,
Atq; exundantes profuſo ſanguine campos.
Quin cauſſas orare ſolent, legeſq; forúmque,
Et pauidi cernunt incluſum corde tribunal.
Condit auarus opes, defoſſúmque inuenit aurum.
Venator ſaltus canibus quatit. eripit vndis,
Aut premit euerſā periturus nauita puppim.
Scribit amatori meretrix. dat adultera munus.
Et canis in ſomnis leporis veſtigia latrat.
In noctis ſpatium miſerorum vulnera durát.

*

Iam nunc ardentes Autumnus fregerat vmbras,

Atque

Atque hyemem tepidis ſpectabat Phœbus habenis:
Iam platanus iactare comas, iá cœperat vuas
Adnumerare ſuas deſecto palmite vitis:
Ante oculos ſtabat quicquid promiſerat annus.

*

Sic & membra ſolent auras includere venis,
Quæ penitus merſæ, cùm rurſus abire laborent,
Verberibus rimantur iter: nec deſinit antè
Frigidus ſtrictis qui regnat in oſſibꝰ horror,
Quàm tepidus laxo manauit corpore ſudor.

*

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos,
Conſecuitq; genas: oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbꝰ amnis
Cū gelidæ periêre niues, & languidus Auſter
Non patitur glaciem reſoluta viuere terra:
Gurgite ſic pleno facies manauit, & alto
Inſonuit gemitu turbatum murmure pectus.

*

Sic contra rerum naturæ munera nota,
Coruus maturis frugibus oua refert.
Sic format lingua fœtum cùm protulit vrſa,
Et piſcis nullo iunctus amore parit.
Sic Phœbea chelis vinclo reſoluta parentis
Lucinæ tepidis naribus oua fouet.
Sic ſine concubitu textis apis excita ceris
Feruet, & audaci milite caſtra replet.
Non vno contenta valet natura tenore,

Universidad de Deusto Biblioteca

Sed permutatas gaudet habere vices.

*

Naufragus eiecta nudus rate, quærit eodem
Percuſſum telo, cui ſua fata legat.
Grãdine qui ſegetes & totum perdidit annum
In ſimili deflet triſtia fata ſinu.
Funera conciliant miſeros, orbíque parentes
Coniungunt gemitus, & facit hora pares.
Nos quoque cõfuſis feriemus ſidera verbis,
Et fama eſt iunctas fortiùs ire preces.

*

Omnia quæ miſeras poſſunt finire querelas
In promptu voluit candidus eſſe Deus.
Vile olus & duris hærentia mora rubetis
Pugnantis ſtomachi compoſuêre famem.
Flumine vicino ſtultus ſitit, & riget Euro
Cùm calidus tepido conſonat igne rogus.
Lex armata ſedet circum fera limina nuptæ,
Nil metuit licito fuſa puella toro.
Quod ſatiare poteſt, diues natura miniſtrat:
Quod docet infrænis gloria, fine caret.

*

Iudæus licèt & porcinum numen adoret,
Et cœli ſummas aduocet auriculas.
Ni tamen & ferro ſucciderit inguinis oram,
Et niſi nudatum ſoluerit arte caput.
Exemptus populo, Graia migrabit ab vrbe,
Et non ieiuna ſabbata lege premet.
Vna eſt nobilitas argumentúmque coloris
Ingenui, timidas non habuiſſe manus.

*

Candida ſidereis ardeſcunt lumina flãmis,
Fundunt colla roſas, & cedit crinibus aurum,
Mellea purpureum depromunt ora ruborem,
Lacteáq; admixtus ſublimat pectora ſanguis:
Ac totus tibi ſeruit honor, formáq; dearum
Fulges, & Venerem cœleſti corpore vincis.
Argento ſtat facta manus, digitíſque tenellis
Serica fila trahens pretioſo ſtamine ludis,
Planta decẽs modicos neſcit calcare lapillos,
Et dura lædi ſcelus eſt veſtigia terra.
Ipſa tuos cùm ferre velis per lilia greſſus,
Nulli * ſternuntum leuiori pondere flores.
Guttura nunc aliæ magnis monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti: tu ſola placere
Vel ſpoliata potes, Nulli laudabile totum:
In te cuncta probat ſi quiſquã cernere poſſit.
Sirenum cantus, & dulcia plectra Thaliæ.
Ad vocem tacuiſſe reor, qua mella propagas
Dulcia, & in miſeros telum iacularis amoris.
Cor graue vulnus alit, nullo ſanabile ferro.
Sed tua labra meo ſæuum de corde dolorem
Depellãt, morbũq; animæ medicaminis huius
Cura fuget, nec tanta putres violentia neruos
Diſſecet, atq; tuæ moriar pro crimine cauſæ.
Sed ſi hoc grande putas, ſaltẽ cõcede precanti,
Vt iam defunctum niueis ambire lacertis
Digneris, vitámque mihi poſt fata reducas.

Adiecimus hæc vt Petronij, ne quis deſideraret potiùs, quàm quòd eius eſſe viderentur.

Indica purpureo genuit me litore tellus,

Universidad de Deusto Biblioteca

Candidus accenſo qua redit orbe dies.
Hic ego diuinos inter generatus honores,
Mutaui Lario barbara verba ſono.
Iam dimitte tuos, Pæan ô Delphice, cycnos,
Dignior hęc vox eſt quę tua templa colat.

*

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis:
Mittis & hirſutæ munera caſtaneæ.
Omnia grata putē: ſed ſi magis ipſa venires,
Ornares donum pulchra puella tuum:
Tu licèt adportes ſtringentia mala palatum,
Triſtia mandenti eſt melleus ore ſapor.
At ſi diſſimulas multum mihi chara venire,
Oſcula cum pomis mitte, vorabo lubens.

*

Si Phœbi ſoror es, mando tibi Delia cauſam
Scilicet vt fratri quæ peto verba feras:
Marmore Sicanio ſtruxi tibi Delphice, templum,
Et leuibus calamis candida verba dedi.
Nunc, ſi nos audis, atque es diuinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, vnde petat?

*

Militis in galea nidum fecēre columbæ,
Adparet Marti quàm ſit amica Venus.

*

Lecto compoſitus vix prima ſilentia noctis.
Carpebam, & ſomno lumina victa dabam:
Cùm me ſanus Amor prenſum ſurſúmque capillis

Ex

Excitat, & lacerum peruigilare iubet.
Tu famulus meus, inquit, ames cùm mille puellas,
Solus, io ſolus, dure iacere potes?
Exſilio, & pedibus nudis, tunicáque ſoluta,
Omne iter impedio, nullum iter expedio.
Nunc propero, nunc ire piget, rurſúmque redire
Pœnitet, & pudor eſt ſtare via media.
Ecce tacent voces hominum, ſtrepitúſque viarum,
Et volucrum cantus, turbáque fida canum:
Solus ego ex cunctis paueo, ſomnúmque, torúmque,
Et ſequor imperium magne Cupido tuum.

*

Sit nox illa diu nobis dilecta Nealce,
Quæ te prima meo pectore compoſuit.
Sit torus & lecti genius, ſecretáque longa,
Queis tenera in noſtrum veneris arbitriū.
Ergo age duremus, quamuis adoleuerit ætas,
Vtamúrque annis, quos mora parua tenet.
Fas & iura ſinunt veteres extendere amores:
Fac, citò quod cœptum eſt, non citò deſinere.

At videatur illud fortaſſe Eumolpi potiùs de muliebri leuitate.

Crede ratem ventis, animū ne crede puellis,
Námque eſt fœminea tutior vnda fide.
Fœmina nulla bona eſt: vel, ſi bona contigit vlla,

Neſcio

Neſcio quo fato res mala facta bona eſt.

niſi ſit potiùs Porphyrij Poëtæ ſub Conſtantino in exilium miſſi, cuius pleraque video Petronio noſtro vel à Criticis tribui. At Ciceroni tribuitur in veteri Defloratorum exemplari. Sed cur non & iſtud?

Non eſt falleris hæc beata, non eſt,
Quod vos creditis eſſe, vita, non eſt,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut teſtudineo iacere lecto,
Aut pluma latus abdidiſſe molli,
Aut auro bibere, & cubare cocco,
Regales dapibus grauare menſas,
Et quicquid Libyco ſecatur aruo
Non vna poſitum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere caſus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et ſtricto nihil æſtuare ferro:
Hoc quiſquis poterit, licebit illi
Fortunam moueat loco, ſuperbus.

At eſt Pentadij ex Apollodoro magna parte.

Quan-

Quandoquidem video inter eruditos conuenire, ex ijs quæ in Priapum leguntur inter Catalecta veterum Poëtarum, nonnulla huius eſſe Petronij: viſum eſt & ea adijcere, ſimul & alia quædam non diſſimilis argumenti.

LVSVS DIVERSORVM POETARVM IN PRIAPVM.

Ad Lectorem.

CArminis incōpti luſus lecture procaces,
Conueniens Latio pone ſupercilium.
Non ſoror hoc habitat Phœbi, non Veſta ſacello,
Nec quæ de patrio vertice nata Dea eſt:
Sed ruber hortorū cuſtos membroſior æquo,
Qui tectum nullis veſtibus inguen habet.
Aut igitur tunicam parti prætende tegēdæ:
Aut quibus hanc oculis aſpicis, iſta lege.

Ad Priapum.

Ludens hæc ego teſte te, Priape,
Horto carmina digna, non libello,
Scripſi non nimiùm laborioſè
Nec muſas tamen, vt ſolent Poëtæ,
Ad non virgineum locum vocaui.
Nam ſenſus mihi córque defuiſſet,

Caſtas,

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

Caſtas, Pieridum chorum, ſorores
Auſo ducere mentulam ad Priapi.
Ergo quicquid, id eſt, quod otioſus
Templi parietibus tui notaui,
In partem accipias bonam rogamus.

Priapus.

Obſcurè poterã tibi dicere, da mihi, quod tu
Des licèt aſſiduè, nil tamẽ inde perit. (lim,
Da mihi quod cupies fruſtra dare forſitan o-
Dum tenet obſeſſas inuida barba genas.
Quódq; Ioui dederat qui raptus ab alite ſa-
Miſcet amatori pocula grata ſuo. (cra
Quod virgo prima cupido dat nocte marito:
Dum timet alterius vulnus inepta loci.
Simplicius multò eſt, da pædicare. Latino
Dicere, quid faciã craſſa Minerua mea eſt.

Ad Priapum.

Obſcœnis rigido Deo tabellas
Ducens ex Elephantidos libellis
Dat donum Lalage: rogátque tentes,
Si pictas opus edat ad figuras.

De Priapo.

Quam puero legem fertur dixiſſe Priapus,
Verſib⁹ hic infrà ſcripta duobus erit: (bit:
Quod me⁹ hort⁹ habet, ſumas impunè lice-
Si dederis nobis, quod tuus hortus habet.

Priapus.

Quòd ſim ligneus, vt vides, Priapus,
Et falx lignea, ligneúſque penis:
Prendam te tamen, & tenebo prenſam:
Totámque hanc ſine fraude, quantacũq; eſt,
Tormento

Tormento, citharáque tenſiorem,
Ad coſtam tibi ſeptimam recondam.

Priapus.

Cùm loquor, vna mihi peccatur littera: nã T,
P, dico ſemper: blæſáque lingua mea eſt.

Ad Matronas.

Matronæ procul hinc abite caſtæ:
Turpe eſt vos legere impudica verba.
Non aſſis faciunt: eúntque recta:
Nimirum ſapiunt, vidéntque magnam
Matronæ quoque mentulam libenter.

Priapus.

Cur obſcœna mihi pars ſit ſine veſte requiris.
Quæro, tegat nullus cur ſua ſigna deus?
Fulmen habet mundi dominus: tenet illud
apertè:
Nec datur æquoreo fuſcina tecta Deo.
Nec Mauors illũ per quẽ valet, occulit enſẽ:
Nec latet in tepido Palladis haſta ſinu.
Num pudet auratas Phœbũ portare ſagittas?
Clámve ſolet pharetrã ferre Diana ſuam?
Num tegit Alcides nodoſæ robora clauæ?
Sub tunica virgam num deus ales habet?
Quis Bacchũ gracili veſtẽ prætẽdere thyrſo,
Quis te celata cum face vidit Amor?
Nec mihi ſit crimẽ, quòd mẽtula ſẽper aper-
Hoc mihi ſi telũ deſit, inermis ero. (ta eſt.

Ad Puellam.

Inſulſiſſima quid puella rides?
Non me Praxiteles, Scopáſve fecit:
Nec ſum Phidiaca manu politus:

Sed

Universidad de Deusto Biblioteca

Sed lignum rude villicus dolauit:
Et dixit mihi, Tu Priapus eſto.
Spectas me tamen, & ſubinde rides.
Nimirum tibi ſalſa res videtur,
Adſtans inguinibus columna noſtris.

Priapus.

Ne prenſere caue: prenſo nec fuſte nocebo:
Sæua nec incurua vulnera falce dabo.
Traiectus conto ſic extendêre pedali:
Vt culum rugas non habuiſſe putes.

Priapus.

Quædam ſerior Hectoris parente,
Cumeæ ſoror, vt puto, Sibyllæ,
Æqualis tibi, quam domum reuertens
Theſeus repperit in rogo iacentem,
Infirmo ſolet huc gradu venire:
Rugoſáſque manus ad aſtra tollens,
Ne deſit ſibi, mentulam rogare.
Heſterna quoque luce, dum precatur,
Dentem de tribus excreauit vnum.
Tolle, inquam, procul, ac iube latere
Sciſſa ſub tunica, ſtoláque ruſa.
Vt ſemper ſolet, & timere lucem,
Qui tanto patet indecens hiatu,
Barbato macer eminente naſo.
Vt credas Epicuron oſcitari.

Priapus.

Præcidere puer moneo: futuere puella:
Barbatum furem tertia pœna manet.

Priapus.

Huc huc, quiſquis es, in dei ſalacis

Diuerti

Diuerti graue ne puta ſacellum.
Et ſi nocte fuit puella tecum:
Hac te quod metuas adire, non eſt.
Iſtuc cœlitibus datur ſeueris,
Nos vappæ ſumus, & puſilla culti
Ruris numina: nos pudore pulſo
Stamus ſub ioue coleis apertis.
Ergo quilibet huc licebit intret
Nigra fornicis oblitus fauilla.

Priapus.

Commiſſo mihi non ſatis modeſtas
Quicunque attulerit manus agello:
Is me ſentiet eſſe non ſpadonem.
Hic inter frutices loco remoto,
Dicat forſitan hæc ſibi ipſe nemo
Præciſum ſciet eſſe me ſed errat:
Magnis teſtibus iſta res agetur.

Ad Priapum.

Qualibus Hippomenes rapuit Schœneïda pomis:
Qualibus Heſperidum nobilis hortus erat:
Qualia credibile eſt ſpatiãtem rure paterno
Nauſicaam pleno ſæpe tuliſſe ſinu:
Quale fuit malum, quòd littera pinxit Acõti,
Qua lecta, cupido pacta puella viro eſt:
Taliacunque puer dominus florentis agelli
Impoſuit menſæ nude Priape tuæ.

Priapus.

Quid mecum tibi circitor moleſte?
Ad me quid prohibes venire furem?
Accedat ſine: laxior redibit.

Priapus.

Universidad de Deusto Biblioteca

Priapus.

Cómoditas hæc eſt in noſtro maxima pene,
Laxa quòd eſſe mihi fœmina nulla poteſt.

Ad Priapum.

Hic quando Telethuſa circulatrix,
Quæ clunem tunica tegente nulla
Extis aptius, altiúſque motat,
Criſſabit tibi fluctuante lumbo?
Sic vt non modò te Priape poſſet,
Priuignum quoque, ſed mouere Phædræ.

Priapus.

Fulmina ſub Ioue ſunt: Neptuni fuſcina telũ
Enſe potẽs Mars eſt: haſta Minerua tua eſt.
Sutilibus Liber committit prælia thyrſis:
Fertur Apollinea miſſa ſagitta manu.
Herculis armata eſt inuicta dextera claua:
At me terribilem mentula tanta facit.

Ad Priapum.

Copia me perdit: tu ſuffragare rogatus,
Indicio nec me prode, Priape, tuo.
Hæc quæcunque tibi poſui vernacula poma,
De ſacra nulli dixeris eſſe via.

Priapus.

Fœmina ſi furtum faciet mihi, virq; puérque:
Hæc cunnum, caput hic præbeat, ille nates.

Priapus.

Quicunque hic violam, roſámve carpet
Furtiuúmve olus, aut inempta poma,
Defectus puerόque fœmináque,
Hac tentigine, quam videtis in me,
Rumpatur precor vſque, mentuláque,

Ne

Ne quicquam ſibi pulſet vmbilicum.

Priapus.

Hic me cuſtodem fœcundi villicus horti
Mandati curam iuſſit habere loci.
Fur habeas pœnam: licèt indignêre, ferámq;
Propter olus, dicas, hoc ego propter olus?

Priapus.

Hoc ſceptrũ, quod ab arbore vt receiſum eſt,
Nulla iam poterit virere fronde:
Sceptrum, quod pathicæ petunt puellæ:
Quod quidam cupiunt tenere reges:
Cui dant oſcula nobiles cynædi:
Intra viſcera furis ibit vſque
Ad pubem, capulúmque coleorum.

Priapus.

Porrò, nam quis erit modus? Quirites,
Aut præcidite ſeminale membrum,
Quod totis mihi noctibus fatigant
Vicinæ ſine fine prurientes,
Vernis paſſeribus ſalaciores:
Aut rumpar: nec habebitis Priapum.
Ipſi cernitis exfututus vt ſim,
Confectúſque, macérque, pallidúſque,
Qui quondam ruber, & valens ſolebam
Fures cædere, quamlibet valentes.
Defecit latus: & periculoſam
Cum tuſſi miſer expuo ſaliuam.

Ad Priapum.

Deliciæ populi magno notiſſima circo
Quintia, vibratas docta mouere nates:
Cymbala cũ crocalis, pruriginis arma, Priapo
Ponit,

Universidad de Deusto Biblioteca

Ponit,& adducta tympana pulſa manu.
Pro quibꝰ, vt ſēper placeat ſpectantibus, orat:
Tentáque ad exemplum ſit ſua turba dei.

Priapus.

Tu qui non bene cogitas,& ægrè
Carpendo tibi temperas ab horto,
Pædicabere fuſcino pedali.
Quòd ſi tam grauis,& moleſta pœna
Non profecerit:altiora tangam.

Ad Priapum.

Obſcœnis peream, Priape, ſi non
Vti me pudet,improbiſque verbis:
Sed cùm tu poſito deus pudore
Oſtendas mihi coleos patentes?
Cum cunno mihi mentula eſt vocanda.

Ad Priapum.

Falce minax,& parte tui maiore Priape,
Ad fontem, quæſo dic mihi,qua ſit iter.
PR. Vade per has vites, quarum ſi carpſeris vuas,
Cur aliter ſumas,hoſpes habebis aquas.

Priapus.

Donec proterua nil mihi manu carpes,
Licebit ipſa ſis pudicior Veſta
Sin;hæc mei te ventris arma laxabunt,
Exire vt ipſa de tuo queas culo.

Priapus.

Vuis aridior puella paſſis,
Buxo pallidior,nouáque cera,
Collatas ſibi quæ,ſuiſque membris
Formicas facit altiles videri;

Cuius

Cuius viſcera non aperta Tuſcus
Per pellem poterit videre haruſpex.
Quæ ſucco caret: atque petra pumex,
Nemo viderit hanc vt expuentem.
Quam pro ſanguine puluerem,ſcobémque
In venis medici putant habere:
Ad me nocte ſolet venire:& afferre
Pallorem,maciémque laruialem.
Ductor ferreus inſularis,æquè
Lanternæ videor fricare cornu.

Priapus.

Naiadas antiqui , Dryadéſq; habuère Priapi:
Et quo tenta Dei vena ſubiret,erat.
Nunc adeò nihil eſt: adeò mea plena libido,
Vt Nymphas omneis interiiſſe putem.
Turpe quidem factu:ſed ne tentigine rūpar,
Falce manu poſita, fiet amica manus.

Ad Priapum.

Cùm ſacrum fieret deo ſalaci,
Conducta eſt pretio puella paruo,
Communis ſatis omnibus futura,
Quæ quot nocte viros peregit vna,
Tot verpas tibi dedicat ſalignas.

Priapus.

Pædicabere fur ſemel:ſed idem
Si prenſus fueris bis,irrumabo.
Quòd ſi tertia furta molieris:
Vt pœnam patiare & hanc,& illam,
Pædicaberis irrumaberíſque.

Priapus.

Notas habemus quiſque corporis formas:

Phœbus

Universidad de Deusto Biblioteca

Phœbus comoſus: Hercules lacertoſus:
Trahitque Bacchus virginis tener formam:
Minerua flauo lumine eſt: Venus pæto:
Frontem comatos Arcadas vides Faunos:
Habet decenteis nuntius deûm plantas:
Tutela Lemni diſpares mouet greſſus,
Intonſa ſemper Æſculapio barba eſt:
Nemo eſt feroci pectoroſior Marte:
Quòd ſi quis inter hæc locus mihi reſtat,
Deus Priapo mentulatior non eſt.

Voti ſolutio.

Cur pictum memorari ſit in tabella
Membrum quæritis, vnde procreamur.
Cùm penis mihi fortè læſus eſſet:
Chirurgíque manum miſer timerem:
Diis me legitimis, nimíſque magnis,
Vt Phœbo, puta, filióque Phœbi,
Curatum dare mentulam verebar.
Huic dixi, fer opem, Priape, parti,
Cuius tu, pater, ipſe par videris,
Qua ſalua ſine ſectione facta,
Ponetur tibi picta, quam leuaris,
Párque, conſimilíſque, concolórque.
Promiſit fore: mentulámque mouit
Pro nutu deus, & rogata fecit.

Priapus.

Simpliciter tibi me quodcunque eſt, dicere oportet:
Natura eſt quoniam ſemper aperta mihi.
Pædicare volo: tu vis decerpere poma.
Quod peto, ſi dederis: quod petis, accipies.

Priapus.

Priapus.

Forma Mercurius poteſt placere:
Forma conſpiciendus eſt Apollo:
Formoſus quoque pingitur Lyæus:
Formoſiſſimus omnium eſt Cupido:
Me pulchra fateor carere forma:
Verum mentula luculenta noſtra eſt:
Hanc mauult ſibi, quàm deos priores,
Siqua eſt non fatui puella cunni.

Ad Priapum.

Nota Suburanas inter Telethuſa puellas,
Quæ puto de quæſtu libera facta ſuo eſt:
Cingit inaurata penem tibi ſancte corona:
Hũc Pathicæ ſummi numinis inſtar habẽt.

Priapus.

Quiſquis venerit huc, poëta fiat?
Et verſus mihi dedicet iocoſos:
Qui non fecerit, inter eruditos
Ficoſiſſimus ambulet poetas.

Ad Priapum.

Lætus Ariſtagoras natis bene villicus vuis
De cera facta dat tibi poma deus.
At tu ſacrati contentus imagine pomi,
Fac veros fructus ille, Priape, ferat.

Priapus.

Nolite omnia, quæ loquor, putare
Per luſum, mihi, per iocúmque dici:
Deprenſos ego ter, quatérque fures
Omnes, ne dubiteris, irrumabo.

Priapus.

Velle quid hanc dicas, quamuis ſim ligneus, haſtam:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Oſcula dat medio ſiqua puella mihi?
Augure non opus eſt: in me, mihi credite, di-(xit,
Vtetur veris vſibus haſta rudis.

Priapus.

Cùm quendam rigidus deus videret
Feruenti caput vitulare ferro,
Vt Mauræ ſimilis foret puellæ:
Heus, inquit, tibi dicimus cynæde,
Vras te licèt vſque, torqueáſque:
Num tandem prior es puella, quæſo,
Quàm ſunt, mentula quos habet, capilli?

Priapus.

O non candidior puella Mauro,
Sed morboſior omnibus cynædis,
Pygmæo breuior gruem timenti,
Vrſis aſperior, piloſiórque,
Medis laxior, Indicíſque braccis:
Manes hîc licet, vt libenter ires.
Nam quamuis videar ſatis paratus:
Erucarum opus eſt decem maniplis,
Foſſas inguinis vt teram, dolémque
Cunni vermiculos ſcaturientes.

Priapus.

Quicunque veſtrum, qui venitis ad cœnam,
libare nullos ſuſtinet mihi verſus:
Illius vxor, aut amica, riualem
Laſciuiendo languidum precor reddat:
Et ipſe longa nocte dormiat ſolus,
Libidinoſis incitatus erucis.

Priapus.

Quòd partem madidam mei videtis,

Per quam ſignificor Priapus eſſe:
Non ros eſt, mihi crede, nec pruina:
Sed quod ſponte ſua ſolet remitti,
Cùm mens eſt pathicæ memor puellæ.

Priapus.

Tu quicunque vides circa tentoria noſtra
Non nimiùm caſti carmina plena ioci:
Verſibus obſcœnis offendi deſine: non eſt
Mentula ſubducti noſtra ſupercilij.

Ad Priapum.

Quædam, ſi placet hoc tibi, Priape,
Ficoſiſſima me puella ludit:
Et non dat mihi, nec negat daturam:
Cauſáſque inuenit vſque differendi.
Quæ ſi contigerit fruenda nobis:
Totam comparibus, Priape, noſtris
Cingemus tibi mentulam coronis.

Priapus.

Quid hoc negoci eſt? quaue ſuſpicer cauſa
Venire in hortum plurimos meum fures?
Cùm quiſquis in nos incidit, luat pœnas:
Et vſque curuos excauetur ad lumbos:
Non ficus hic eſt præferenda vicinæ,
Vuæque, quales flaua non legit Crete:
Non mala truncis afferenda Picenis,
Pyrúmve, tanto quòd periculo captas,
Magíſque cera luteum noua prunum,
Sorbúmve ventres lubricos moraturum.
Præpingue rami nec mei ferunt morum,
Nucémve longam, quam vocant auellanam,
Amygdalúmve flore purpureo fulgens.

Universidad de Deusto Biblioteca

Non braſſicæ * fero guloſior caules,
Beráſue, quantas hortus educat nullus,
Creſcénſue ſemper in ſuum caput portum:
Nec ſeminoſas ad cucurbitas quenquam,
Ad ocymúmue, cucumeréſue humi fuſos,
Venire crede, ſeſſiléſue lactucas:
Nec vt ſalaces nocte tollat erucas,
Mentámque olentem, cum ſalubribus rutis:
Acréſque cæpas, alliúmque fibratum.
Quæ cũcta, quãuis noſtro habemus in ſepto,
Non pauciora proximi ferunt horti.
Quibus relictis, in mihi laboratum
Locum venitis, improbiſſimi fures.
Nimirum apertam conuolatis ad pœnam:
Et vos hoc ipſum, quod minamur, inuitat.

Priapus.

Heus tu, non bene qui manum rapacem
Mandato mihi contines ab horto:
Iam primùm ſtator hic libidinoſus
Alternis ineundo & exeundo
Porta te faciet patentiorem.
Accedunt duo, qui latus tuentur,
Pulchrè penſilibus peculiati.
Qui cùm te malè foderint iacentem:
Ad partem veniet ſalax aſellus,
Nihilo deterius mutoniatus.
Quare qui ſapiet, malum cauebit,
Cùm tantum hic ſciet eſſe mentularum.

Ad Priapum.

Contẽtus modico Bacchus ſolet eſſe racemo:
Cùm capiant alti vix ſua muſta lacus.

Magna

Magnáq; fœcundis cùm meſſibus area deſit,
In Cereris crines vna corona datur.
Tu quoq; Diue minor maiorũ exẽpla ſecut⁹,
Quamuis pauca damus, cõſule poma boni.

Priapus.

E, D, ſi ſcribas, temonémque inſuper addas:
Qui medium D, vult ſcindere, pictus erit.

Priapus.

Credere quis poſſet, falcẽ quoque (turpe fateri)
De digitis fures ſurripuiſſe meis?
Nec mouet amiſſi tam me iactura, pudórque?
Quàm præbent iuſtos altera tela metus.
Quæ ſi perdidero, patria multabor: & olim
Ille tuus ciuis Lampſace, Gallus ero.

Priapus.

Derides quoque fur: & impudicum
Oſtendis digitum mihi minanti.
Heu heu me miſerum quòd iſta lignum eſt,
Quæ me terribilem facit videri,
Mandabo domino tamen ſalaci,
Vt pro me velit irrumare fures.

Priapus.

Cornix & caries, vetuſque buſtum,
Turba & putrida facta ſeculorum,
Quæ forſan potuiſſet eſſe nutrix
Tithoni, Priamíque, Neſtoriſque,
Illis ni pueris anus fuiſſet?
Ne deſit ſibi, me rogat, fututor.
Quid ſi nunc roget, vt puella fiat?
Si nummos tamen hæc habet, puella eſt.

Universidad de Deusto Biblioteca

Priapus.

Quicunque fur feſellerit fidem noſtram,
Effœminato marceat procul culo.
Quæque hæc proterua carpſerit manu poma
Puella, nullum inueniat futurorem.

Priapus.

Prædictum tibi ne negare poſſis,
Si fur veneris, impudicus ibis.

Ad Priapum.

Si quot habes verſus, tot haberes poma, Pria-(pe:
Eſſes antiquo ditior Alcinoo.

Malus.

Quid fruſtra quereris colone mecum
Quod quondam bene fructuoſa malus,
Autumnis ſterilis duobus adſtem?
Non me prægrauat, vt putas, ſenectus:
Nec ſum grandine verberata dura:
Nec gemmas modo germine exeunteis
Seri frigoris vſtulauit aura:
Nec venti, pluuiæve, ſiccaitaſve.
Quod de ſe quereret, malum dederunt:
Non ſturnus mihi, graculuſve raptor,
Aut cornix anus, aut aquoſus anſer,
Aut coruus nocuit ſiriculoſus:
Sed quod carmina peſſimi poëtæ
Ramis ſuſtineo laborioſis.

Priapus.

Securi dormite canes: cuſtodiat hortum
Cum ſibi dilecta Sirius Erigone.

Priapus.

Parum eſt mihi miſer quòd hic fixi ſedem.
Agen-

Agente terra per Caniculam rimas,
Siticuloſam ſuſtinens diu æſtatem.
Parum, quod imi perfluunt ſinus imbres:
Et in capillos grandines cadunt noſtros:
Rigetque dura barba iuncta cryſtallo.
Parum, quod acta ſub laboribus luce,
Parem diebus peruigil traho noctem.
Huc adde, quod me terribilem deum fuſte *
Manus ſine arte ruſticæ dolauerunt,
Interque cunctos vltimum deos numen
Cucurbitarum ligneus vocor cuſtos.
Accedit iſtis impudentiæ ſignum,
Libidinoſo tenta pyramis neruo:
Ad hanc puella (pene nomen adieci)
Solet venire cum ſuo futurore:
Quæ vt tot figuras, quot Philenis enarrat,
* Non inuenit, puriginoſa diſcedit.

Priapus.

Quidam mollior anſeris medulla
Furatum venit huc amore pœnæ.
Furetur licet vſque, non videbo.

Ad priapum.

Hic tibi, qui roſtro creſcentia lilia merſit,
Cæditur è tepida victima porcus hara.
Ne tamē exanimū facias pecus omne, Priape;
Horti ſit facias ianua clauſa tui.

Priapus.

Tu quæ, ne videas notam virilem.
Hinc auerteris, vt decet pudicam:
Nimirum, niſi quod times videre,
Intra viſcera habere concupiſcis.

Universidad de Deusto Biblioteca

Priapus.

Penelopes primam, Didonis prima ſequatur-
Et primam Cani, ſyllaba prima Remi:
Quódq; ſit ex illis, mihi tu depréſus in horto
Fur dabis: hac pœna culpa luenda tua eſt.

Priapus.

Ruſticus indoctè ſi quid dixiſſe videbor,
Da veniam: libros non lego: poma lego:
Sed rudis hic dominũ toties audire legẽtem
Conſtituique, meras edidicíq; notas. (mus:
Pſoleõ ille vocat, quod nos Pſoloẽnta voca-
Id quod nos culum: coleon ille vocat.
Smerdaleos certè niſi res nõ munda vocatur,
Et pædiconum mentula ſmerdalea eſt.

Priapus.

Quid niſi Tænario placuiſſet Troica cunno
Mentula: quód caneret nõ habuiſſet opus.
Mentula Tantalidæ bene ſi non nota fuiſſet:
Nil ſenior Chryſes quod quereretur, erat.
Hæc eadem ſocium tenera ſpoliauit amica:
Quæque erat Æacidæ, maluit eſſe ſuam.
Ille Pelethroniam cecinit miſerabile carmen
Ad citharam, cithara tenſior ipſe ſua.
Nobilis hinc nata nempe incipit Ilias ira:
Principium ſacri carminis illa fuit.
Altera materia eſt error fallentis Vlyſſei.
Si verũ quæras, hunc quoque mouit amor.
Hinc legitur radix, de qua flos aureus exit;
Quem cùm moly vocat, mẽtula moly fuit.
Hinc legimus Circen, Atlãtiadémq; Calypſo
Grandia Dulichij iuſſa tuliſſe viri.

Huius

Huius & Alcinoi mirata eſt filia membrum
Frondenti ramo vix potuiſſe tegi. (omnis
Ad vetulam tamen ille ſuam properabat: &
Mens erat in cunno Penelopeia tuo.
Quæ ſic caſta manes, vt iam conuiuia viſas:
Vtque fututorum ſit tua plena domus.
E quibus vt ſcires quicunque valentior eſſet:
Hæc es ad arrectos verba locuta procos:
Nemo meo melius neruum tendebat Vlyſſe:
Siue illi laterum, ſeu fuit artis opus.
Qui quoniã periit, modò vos intẽdite: qualẽ
Eſſe virum ſciero, vir ſit vt ille meus.
Hac ego Penelope potui tibi lege placere:
Illo ſed nondum tempore factus eram.

Priapus.

Dum fici tibi ſuauitas ſubibit.
Et iam porrigere huc manum libebit:
Ad me reſpice fur, & æſtimato,
Quot pondo tibi mentula eſt cacanda:

Priapus.

Illuſit mihi pauper inquilinus,
Qui libum dederat, moláque fuſa,
Quare partibus additis in ignem
Sacro protinus hinc abit peracto.
Vicini canis huc ſubinde venit
Nidorem puto proſecuta fumi:
Quæ libamine mentulæ comeſo,
Tota nocte mihi litat rigendo.
At vos amplius hoc loco cauete
Quicquam ponere, ne famelicorum
Ad me turba velit canum venire:

Universidad de Deusto Biblioteca

Ne, dum me colitis, meúmque numen,
Cuſtodes habeatis irrumatos.

Priapus.

Si commiſſa meæ carpes pomaria curæ
Dulcia: quid doleam perdere, doctus eris.

Ad priapum.

Cura Priape diligens pomarium;
Furi rubricato minare mutino.

Priapus.

Quòd moueat non eſt: quia ſi furaberis ipſe
Grandia mala, tibi bracchica mala dabo.

Priapus.

Obliquis pathicæ quid me ſpectatis ocellis?
Nō ſtat in inguinibus mentula tenta meis:
Quæ tamē exanimis nūc eſt, & inutile lignū:
Vtilis hæc, aram ſi dederitis, erit.
Per medios ibit pueros, mediáſque puellas
Mentula: barbatis non niſi ſumma petet.

Ad priapum.

Dodona eſt tibi Iuppiter ſacrata:
Iunoni Samos, & Mycena Diti:
Vndæ Tænaros æquoriſque Regi.
Pallas Cecropias tuetur arces.
Delphos Pythius orbis vmbilicum:
Creten Delia, Cynthióſque colles:
Faunus Mænalon, Arcadúmque Syluas.
Eſt tutela Rhodos beata Solis.
Gades Herculis, humidúmque Tibur.
Cyllene celeri deo niuoſa:
Tardo gratior æſtuoſa Lemnos.
Ætneæ Cererem nurus frequentant:

Raptam

Raptam Cyzicos oſtreoſa Diuam:
Formoſam Venerem Gnidos, Paphóſque:
Mortales tibi Lampſacum dicarunt.

Priapus.

Quòd ſim iam ſenior, meúmque canis
Cum barba caput albicat capillis:
Deprenſos ego perforare poſſum
Tithonum, Priamúmque, Neſtorémque.
Immanem ſtomachum mihi videtis,
Qui denſam facitis ſubinde ſepem;
Et fures prohibetis huc adire.
Hoc eſt lædere, dum iuuatis: hoc eſt
Non admittere ad aucupem volucres.
Obſtructa eſt via: nec licet iacenti
Iactura natis expiare culpam.
Ergo qui priùs vſque & vſque & vſque
Furum ſcindere podices ſolebam,
Per noctes aliquot, diéſque ceſſo:
Pœnas do quoque, quod ſatis ſupérque eſt.
In ſenemque abeo: ſalaxque quondam
Non vitam perago, quis hoc putaret,
Vt luſu citharœdus abſtineret?
At vos ne peream ſitu ſenili,
Quæſo deſinite eſſe diligentes.
Néve imponite fibulam Priapo.

Priapus.

At dij, deæque dentibus tuis eſcas
Negent amicas cunnilinge vicine:
Per quem puella fortis antè, nec mendax,
Et quæ ſolebat impigro celer paſſu
Ad nos venire nunc miſella Landace

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vix poſſe iurat ambulare præ foſſis.

Ad Priapum.

Priape, quod ſis faſcino grauis tento,
Quod exprobrauit hic tibi ſuo verſu
Poëta noſter: erubeſcere hoc noli.
Non eſt poëta ſarcinoſior noſtro.

Priapus.

At nõ longa ſatis, nõ ſtat bene mẽtula craſſa,
Et quam ſi tractes, creſcere poſſe putes.
Me miſerum cupidas fallit menſura puellas:
Non habet hæc aliud mentula maius eo.
Vtilior Tydeus: qui, ſi quid credis Homero,
Ingenio pugnax, corpore paruus erat.
Sed potuit damno nobis nouitáſq; pudórque
Eſſe: repellendus ſæpiùs iſte mihi.

Ad Priapum.

Dum viuis, ſperare decet: tu ruſtice cuſtos
Huc ades, & neruis tente Priape faue.

Ad Priapum.

Villicus, ærarij quondam, nunc cultor agelli,
Hæc tibi Perſpectus templa, Priape, dico.
Pro quibus officiis ſi fas eſt, Sancte, paciſcor,
Aſſiduus cuſtos ruris vt eſſe velis:
Improbus vt ſi quis noſtrum violarit agellũ,
Hũc tu, ſed tento: ſcis puto, quod ſequitur.

Tibullus ad Priapum de Inertia inguinis.

Quid hoc noui eſt? quid ira nuntiat deum?
Silente nocte candidus mihi puer
Tepente cùm iaceret abditus ſinu,
Venus fuit quieta: nec viriliter
Iners ſenile penis extulit caput.

Placet Priape, qui ſub arboris coma
Soles reuinctus ſacrum pampino caput,
Ruber ſedere cum rubente faſcino.
At ô Priape ſæpe floribus nouis
Tuas ſine arte deligauimus comas:
Abegimúſque voce ſæpe, cùm tibi
Senéxue coruus, impigérue graculus
Sacrum feriret ore corneo caput.
Vale Priape: debeo tibi nihil,
Vale nefande deſtitutor inguinum.
Iacebis inter arua ſquallidus ſitu,
Caníſque fœdus vſque immingct, aut tibi
Lutoſa ſus fricabit oblitum latus.
Sceleſte penis, ô cui meum malum
Graui piáque lege noxiam lues,
Licèt querare: nec tibi tener puer
Patebit vllus: ingemente qui toro
Iuuante verſet arte mobilem natem.
Puella nec iocoſa te leui manu
Fouebit, apprimétve lúcidum femur.
Bidens amica Romuli ſenis memor
Paratur: inter atra cuius inguina,
Vacuáque pelle, tectus inguinum gelu
Araneoſus obſidet fores ſitus.
Tibi hæc paratur: vt tuum ter, & quater
Voret profunda foſſa lubricum caput
Licebit æger, aut languentior cubes.
Tereris vſque, donec ah miſer, miſer
Triplex, quadrupléxque compleas ſpecum.
Superbia iſta proderit nihil: ſimul
Vagum ſonante merſeris caput luto

Universidad de Deusto Biblioteca

Quid eſt iners; pigetne lentitudinis?
Licebit hoc inultus auferas ſemel.
Sed ille cùm redibit aureus puer:
Simul ſonanti ſenſeris iter pede,
Repentè neruos excitet libidine,
Et inquietus inguina arrigat tumor:
Neque hinnitare ceſſet, vſque dum mihi
Venus iocoſa molle ruperit latus.

Priapus.

Vere roſa, autumno pomis, æſtate frequentor
Spicis: vna mihi eſt horrida peſtis hyems.
Nā frigus metuo: & vereor, ne ligneus ignem
Hac deus ignatis præbeat agricolis.

C. Valerij catulli Priapus.

Ego hæc, ego arte fabricata ruſtica,
Ego arida, ô viator, ecce populus,
Agellulum hunc, ſiniſtra tute quem vides,
Herique villulam, hortulúmque pauperis,
Tuetor: maláſque furis arceo manus.
Mihi corolla picta vere ponitur:
Mihi rubens ariſta ſole feruido:
Mihi virente dulcis vua pampino:
Mihi glauca duro cocta oliua frigore,
Meis capella delicata paſcuis
In vrbem adulta lacte portat vbera.
Meiſque pinguis agnus ex ouilibus
Grauem domum remittit ære dexteram.
Teneráque matre mugiente vaccula
Deûm profundit ante templa ſanguinem:
Proin viator hunc deum vereberis,
Manúmq; ſurſum habebis, hoc tibi expedit.

Parata

Parata nánque crux eſt arte mentula.
Velim pol, inquis. at pol ecce villicus
Venit: valenti cui reuulſa brachio
Fit iſta mentula apta claua dexteræ.

Eiuſdem Catulli Priapus.

Hunc ego iuuenes locū, villulámq; paluſtrē,
Tectam vimine iunceo, cariciſque maniplis,
Quercus arida, ruſtica conformata ſecuri
Nutriui: magis, & magis vt beata quotannis.
Huius nā domini colunt me, deúmq; ſalutāt,
Pauperis tugurij pater, filiúſque,
Alter aſſidua colens, diligentia, vt herba
Dumoſa, aſperáque à meo ſit remota ſacello:
Alter parua ferēs manu ſēper munera larga,
Florido mihi ponitur picta vere corolla
Primitu, & tenera virens ſpica mollis ariſta:
Luteæ violæ mihi, luteúmque papauer,
Pallentéſq; cucurbitæ, & ſuaue olentia mala,
Vua pampinea rubens educata ſub vmbra.
Sanguine hanc etiam mihi, ſed tacebitis, arata
Barbatꝰ linit hirculꝰ, cornipéſq; capella. (po
Pro queis omnia honoribꝰ hæc neceſſe Pria-
Præſtare, & domini hortulū, vineámq; tueri.
Quare hinc ô pueri malas abſtinete rapinas.
Vicinus propè diues eſt, negligénſq; Priapus.
Inde ſumite, ſemita hæc deinde vos feret ipſa.

Eiuſdem Ad priapum.

Hunc lucum tibi dedico conſecróq; Priape,
Qua domus tua Lāpſaci eſt, quáq; Sylua Pria-
Nā te præcipuè in ſuis vrbibꝰ colit ora (pe:
Helleſpontia, ceteris oſtreoſior oris.

VETE

Universidad de Deusto
Biblioteca

VETERVM QVORVNDAM POETARVM ERRONES VENERII.

Lectori.

QVI mos veteribus cùm deſperatos arte ianuas collocarent, vt vel extremum ſpiritũ redderẽt terræ, vel poſſent à tranſeuntibus fortè curari, idem mihi conſiliũ fuit in deponendis huius poëmatis, ſanè antiqui, ſiue Catulli, ſiue alterius ſit, reliquiis. quarum ego ſalutem commendatam cupio vel Medicorũ pueris, dum qua fide à nobis exhibẽtur de vetuſtiſſimo, ſed vnico exemplari, eadem, vt par eſt, ab omnibus tractentur.

* * *

Cras amet qui nunquàm amauit, quique
amauit cras amet. (eſt.
Ver nouum, ver iam canorũ, ver natas orbis
Vere concordant amores, vere nubent alites.
Et nemus comam reſoluet de maritis imbribus. (rum
Cras amorem copulatrix inter vmbras arbo-
Implicat gazas virentes de flagello myrteo.
Cras Dione iura dicit fulta ſublimi throno.
Cras amet qui nunquam amauit, quique
amauit cras amet. (globo
Tuno quiuore deſuper huc ſpumeo pont' de
Cærulas inter cateruas, inter & bipedes equos
Fecit vndantem Dione de maritis imbribus.

Cras

Cras amet qui nunquàm amauit, quique
amauit cras amet. (ribus.
Ipſa gemmas purpurantem pingit annũ flo-
Ipſa ſurgentis papillas de ſaboni patitu
Vnguet in totos pentes, ipſa roris lucidi
Noctis aura quem relinquit ſpargit vmentis aquas. (pondere
* Et me canat lacryme trementes decadum
Gutta præceps orbe paruo ſuſtinet caſus ſuos.
In pudorem florulentæ prodiderũt purpuræ.
Vmor ille quem ſerenis aſtra rorãt noctibus
Manè virgineas papilla ſoluit vmenti peplo.
* Ipiuſſit manè tuæ virgines nubant roſæ
Fuſa priùs de cruore, déque amoris oculis,
Déq; gẽmis, deq; flãmis, déq; ſolis purpuris.
Cras ruborem qui latebat veſte tectus ignea
Vnica marito nodo non pudent ſoluere.
Cras amet qui nunquàm amauit, quique
amauit cras amet.
Ipſa Nymphas diua loco iuſſit ire myrteo,
Et puer comis puellis. nec tamẽ credi poteſt,
Eſſe amorem feriatum ſi ſagittas vexerit.
Ite Nymphæ, poſuit arma, feriatus eſt Amor,
Iuſſus eſt inermis ire, durus ire iuſſus eſt.
Neu quid arcu, neu ſagitta, neu quid igne læderet. (cher eſt.
Sed tamẽ Nymphæ cauete, quòd Cupido pul-
Tot' eſt inermis idẽ quando nudus eſt Amor.
Cras amet qui nunquàm amauit, quique
amauit cras amet.

Com

Universidad de Deusto Biblioteca

Cōpari Venus pudore mittit ad te virgines.
Vna res eſt quam rogamus, cede virgo Delia,
Vt nemus ſit incruentū de ferinis ſtragibus.
Ipſa vellet vt venires ſi deceret virginem.
Iam tribus choros videres feriatis noctibus
Congreges inter cateruas ire per ſaltus tuos,
Floreas inter coronas, myrteas inter caſas.
Nec Ceres, nec Bacchus abſunt, nec poëta-
rum deus
* Detinent, & tota nox eſt peruigilia cāticis.
Regnet in Syluis Dione, tu recede Delia.
Cras amet qui nunquàm amauit, quíque
amauit cras amet.
Iuſſit Hyblæis tribunal ſtare diua floribus:
Præſes ipſa iura dicit, adſederūt Gratiæ: (lis,
Hybla totos fūde flores quidquid annis adtu-
Hybla florum rumpereſt equant' ethne cāp-
Ruris hic erunt puellæ, vel puellæ montium,
Quæque ſyluas, quæque lucos: quæque mon-
tes incolunt:
Iuſſit omnes adſidere pueri mater alitis,
Iuſſit & nullo puellas nil amori credere.
Cras amet qui nunquàm amauit, quíque
amauit cras amet. (ribus,
* Et rigentibus vergentes ducat vmbras flo-
Cras erit qui prim' æther copulauit nuptias.
Vt pātrotis crearet vernis annum nubibus
In ſinum maritus imber fluctus alma & con-
iugis (pore
Vt fletus immixtus omnis aleret magno cor-
Ipſa venas atque mentem permeante ſpiritu
Intus occultis gubernat procreatrix viribus:
Per

Perque cælū, pérq; terras, pérq; pontum ſubdi-
Peruium ſui tenoré ſeminali tramite (tum,
Inbuit, iuſſitq; mundum noſſe naſcendi vias.
Cras amet qui nunquàm amauit, quíque
amauit cras amet.
Ipſa troianos nepotes in Latino tranſtulit.
Ipſa Laurenté puellam coniugem nato dedit
Móxq; Marti de ſacello dat pudicá virginem.
Romuleas ipſa fecit cum Sabinis nuptias.
Vnde Rames & Quirites, próque prole po-
ſterum (rem,
Romuli matrem crearet & nepotem Cæſa-
Cras amet qui nunquàm amauit, quíque
amauit cras amet. (tiunt:
Rura fœcundat voluptas: rura Venerem ſen-
Ipſe amor puer Dionæ rure natus dicitur.
Hunc ager cùm parturiret ipſa, ſuſcepit ſinu,
Ipſa florum delicatis educauit oſculis.
Cras amet qui nunquàm amauit, quique
amauit cras amet.
Ecce iam ſuper geneſtas explicat Aonii latus.
* Quiſque tuus quo tenetur cōiugali fœdere
Subter vmbras cū maritis ecce balātū gregū:
Et canoras non tacere diua iuſſit alites.
Iam loquaces ore rauco ſtagna cygni per-
ſtrepunt: (puli.
Adſonante aërei puellæ ſubter vmbram po-
Vt putas motus amoris ore dici muſico?
E & neges queri ſororem de marito barbaro?
Illa cātat, nos tacemus, quādo ver venit meū:
* Quando faciā vt celidō vt taceret deſinam
Perdi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Perdidi muſam tacendo, nec me Phœbus
  reſpicit.
Sic Amiclas, cùm tacerent, perdidit ſilentiũ.
  Cras amet qui nunquàm amauit, quique
  amauit cras amet.

Explicit peruigilium Veneris.

Floridi de qualitate vitæ.

*

Bacche vitium repertor plenus adſis viribus
Effluas dulcẽ liquorem cõparandum nectari,
Cõditúmq; fac vetuſtũ ne malignis ſuenulis
Aſperũ dicas ſaporem verſus vſus in alteros.

*

Omnis mulier intra pectus celat virus peſti-
  lens. (noxio.
Dulce de labris loquuntur, corde viuunt

*

Sic Apollo, deinde Liber, ſic videtur ignifer.
Ambo ſunt flammis creati proſatíque ex ig-
  nibus.
Ambo de comis calorem & radio conferunt.
Noctis hic rumpit tenebras, hic tenebras
  pectoris. (piri.

*

Quando ponebam nouellas arbores mali &
Cortici ſummæ notaui nomen ardoris mei.
Nulla fit exinde finis vel quies cupidinis.
Creſcit arbor, gliſcit arbor, ramus implet li-
  (teras.

*

Qui mali ſunt, nõ fuère matris ab aluo mali:
Sed malos faciunt malorũ falſa contubernia.

Sperne

*

Sperne mores tranſmarinos, mille habent of-
  fugia. (ctiùs.
Ciue Romano per orbem nemo viuit re-
Quippe malim vnum Catonem, quàm CCC

* (Socratas.

Tam malum eſt habere nummos, non habe-
  re quàm malum eſt. (ſemper pauere.
Tã malũ eſt audere ſemper, quàm malum eſt,
Tam malũ eſt tacere multùm, quàm malum
  eſt multum loqui. (eſt vxor domi.
Tam malum eſt foris amica, quàm malum
Nemo non hæc vera dicit, nemo non contrà
  (facit.

*

Conſules fiunt quotãnis & noui Proconſules:
Solus aut Rex, aut Poëta non quotannis na-
  (ſcitur.

Valerij Æditui.

Dicere cũ conor curã tibi, Pamphila, cordis;
  Quid mi abs te quæriã, verba labris abeunt:
Per pectus miſerũ manat ſubitò mihi ſudor.
  Si taceo, ſubidus duplo ideò pereo.

Eiuſdem.

Quid faculam præfers, Phileros, qua nil opus
  nobis?
  Ibimus; hoc lucet pectore flamma ſatis.
Iſtam nã poris eſt vis ſæua extinguere venti,
  Aut imber cælo candidũ præcipitans:
At contra hunc ignem Veneris, niſi ſi Venus
  ipſa,
  Nulla eſt, quæ poſſit vis alia opprimere.

Portij Licini.

Custodes

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cuſtodes ouiũ, teneræq; propaginis agnûm.
Quæritis ignem? ite huc. quæritis? ignis
homo eſt.
Si digito attigero, incẽdã ſyluã ſimul omnẽ.
Omne pecus flãma eſt, omnia quæ video.

Q. Catuli.

Conſtiteram exorientem auroram fortè ſalu-(tans,
Cùm ſubitò à læua Roſcius exoritur.
Pace mihi liceat, cæleſtes, dicere veſtra:
Mortalis viſuſt pulchrior eſſe deo.

Eiuſdem.

Aufugit mi animus, credo. vt ſolet, ad Theo-(timum
Deuenit. ſic eſt: perfugium illud habet.
Quòd ſi non interdixem, ne illum fugitiuum
Mitteret ad ſe intrò, ſed magis eiiceret?
Ibimu' quæſitum. verùm ne ipſi teneamur,
Formido. quid ago? da Venu' conſilium.

C. Cæſ. Octauiani Auguſti.

Quod futuit Glaphyren Antonius, hanc mihi
pœnam
Fuluia conſtituit, ſe quoque vti futuam.
Fuluiã ego vt futuã? quid, ſi me Manius oret,
Pædicem, faciam? non puto, ſi ſapiam.
Aut futue, aut pugnemus, ait. quid, ſi mihi
vita
Charior eſt ipſa, mentula? Signa canant.

C. Mæcenatis Cilnij.

Debilem facito manu,
Debilem pede, coxa:
Tuber adſtrue gibberum,
Lubricos quate dentes,

Vita

Vita dum ſupereſt, bene eſt.
Hanc mihi, vel acuta
Si ſedam cruce, ſuſtine.

*

Dum dubitat natura marẽ faceretne puellam,
Factus es, ô pulcher, penè puella puer.

Galieni Imp. Epithalamium.

Ite, agite, ô iuuenes: pariter ſudate medullis
Omnibus inter vos, non murmura veſtra co-
lumbæ,
Brachia non hederæ, nõ vincãt oſcula cõchæ.
Ludite, ſed vigiles nolite extinguere lychnos.
Omnia nocte vident, nil cras meminêre lu-
cernæ.

L. Pomponij.

Ridiculuſt quem te Caſcam tua dicit amica.
Fili potoni ſeſquiſenex puerum.
Dic illam puſam. ſic fiet, Mutua muli.
Nam verè es puſus tu, tua amica ſenex.

In C. Cæſarem.

Vrbani ſeruate vxores, mœchum caluum ad-
ducimus.
Aurũ in Gallia effutuiſti. hinc ſũpſiſti mutuũ.

In eundem.

Gallias Cæſar ſubegit, Nicomedes Cæſarem.
Ecce Cæſar nũc triumphat, qui ſubegit Gal-
lias;
Nicomedes nõ triũphat, qui ſubegit Cæſarẽ.

Aſinij Galli.

Qui caput ad læuam deicit, gloſſemata vobis
Præcipit. os nullum: vel potiùs pugilis.

Semi

*

Semicapri quicunque ſubis ſacraria Fauni,
Hæc lege Romana verba notata manu.
Herſilus hic iaceo, mecum Marulla quieſcit,
Quæ ſoror, & genitrix, & mihi ſponſa fuit.
Vera negas, frontémque trahens ænigmata Sphingos
Credis. ſunt Pythio vera magis tripode.
Me pater ex nata genuit mihi iungitur illa.
Sic ſoror, & coniux, ſic fuit illa parens.

Cupido.

Sol calet igne meo, flagrat Neptun⁹ in vndis,
Penſa dedi Alcidæ, Bacchum ſeruire coëgi,
Quamuis liber erat. * *

*

Cur Otho mentito ſit, quæritis, exul honore?
Vxoris mœchus cœperat eſſe ſuæ.

P. Virgilij Maronis.

Scilicet, hoc ſine fraude, Vari dulciſſime, dicã
Diſpeream niſi me perdidit iſte potus.
Sin autem præcepta vetant me dicere, ſanè
Non dicam: ſed me perdidit iſte puer.

*

* De qua Tucca tibi venit, ſed ſæpe videre
Non licet, occulitur lumine clauſa viri.
* De qua ſæpe tibi, non venit adhuc mihi. nanque (queat.
Si occulitur, longè eſt, tangere quod ne-
Venerit aut tibi, ſed iam iã mihi nuncius iſte
Quid prodeſt? illi dicito quæ rediit.
Socer beate, nec tibi, nec alteri,

Genérque Nocturne putidum caput,
Túque nunc puella talis, hei tuo
Stupore preſſa rus abibit? hei mihi
Vt illi verſus vſquequaque pertinet?
Gener, ſocérque perdidiſtis omnia.

*

Superbe Noctuine putidum caput
Datur tibi puella, quam petis, datur:
Datur ſuperbæ Noctuine quam petis.
Sed ô ſuperbe Noctuine, non vides
Duas habere filias Atillium;
Duas, & hanc, & alteram dari tibi;
Adeſte nunc, adeſte, ducit vt decet,
Superbus ecce Noctuinus Hirneam.

*

Iacere me, quòd alta non poſſim, putas,
Vt antè vectari freta:
Nec ferre durum frigus, aut æſtum pati,
Neque arma victoris ſequi:
Valent, valent mihi ira, & antiquus furor,
Et lingua, quæ adſim adſim tibi,
Hei proſtitutæ turpe contubernium
Sororis, ô quid me incitas?
Quid impudice & improbande Cæſari
Si furta dicantur tua,
Et helluato ſera patrimonio
In fratre parſimonia:
Vel acta puero cum viris conuiuia,
Vdæque per ſomnum nates,
Et inſcio repentè clamatum ſuper
Thalaſſio, Thalaſſio.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

Quid palluiſti, fœmináne an ioci dolent?
An facta cognoſcis tua?
Non me vocabis pulchra per Cotyttria
Ad feriatos faſcinos:
Nec dein mouere lumbos in crocotulam
Prenſis videbo altaribus
Flauum prope Tybrim & olentes nauticum
Vocare: vbi adpulſæ rates
Stant in vadis cœno retentæ ſordido,
Macráque luctantes aqua.
Neque in culinam & vncta compitalia,
Dapéſque ducis ſordidas:
Quibus repletus vt ſaliuoſis aquis
Obeſam ad vxorem redis,
Et æſtuantes nocte ſoluis pantices,
Oſiſque lambis ſuauiis.
Nunc læde, nunc laceſſe, ſi quidquam vales,
En nomen adſcribo tuum.
Cinæde Luci, en, te reliquerunt opes,
Faméque genuini crepant.
Videbo habentem præter ignauos nihil
Fratres, & iratum Iouem,
Sciſſúmque ventrem, & hernioſi patrui
Pedes inedia turgidos.

Incerti.

Copa Syriſca caput Graia redimita mitella,
Criſpum ſub crotalo docta mouere latus:
Ebria famoſa ſaltat laſciua taberna,
Ad cubitum raucos excutiens calamos.
Quid iuuat æſtiuo defeſſum puluere abeſſe?
Quàm potiùs bibulo decubiſſe toro?

Sunt

Sunt cupæ & calibes, cyathi, roſa, tibia, chordæ,
Et trichila vmbroſis frigida arundinibus.
Eſt & Mænalio quæ garrit dulce ſub antro
Ruſtica paſtoris fiſtula in ore ſonans.
Eſt & vappa cado nuper diffuſa picato:
Et ſtrepitans rauco murmure riuus aquæ.
Sunt etiam violæ croceo de flore corollæ,
Sertáque purpurea lutea miſta roſa:
Et quæ virgineo libata Acheolis in amne,
Lilia vimineis attulit in calathis.
Sunt & caſeoli, quos iuncea fiſcina ſiccat:
Sunt autumnali cerea pruna die,
Caſtaneæq; nucéſque & ſuaue rubentia mala:
Eſt hic mūda Ceres, eſt Amor, eſt Bromius.
Sunt & mora cruenta, & lentis vua racemis:
Eſt pendens iunco cæruleus cucumis:
Eſt tuguri cuſtos armatus falce ſaligna:
Sed non & vaſto eſt inguine terribilis,
Huc Alibida veni: feſſus iam ſudat aſellus.
Parce illi. veſtrum delicium eſt aſinus.
Nunc cantu crebro rumpūt arbuſta cicadæ:
Nunc etiam in gelida ſede lacerta latet.
Si ſapis, æſtiuo recubans te prolue vitro,
Seu vis cryſtallo ferre nouos calices.
Hic age pāpinea feſſus requieſce ſub vmbra,
Et grauidum roſeo necte caput ſtrophio,
Formoſus teneræ decerpes ora puellæ.
Ah pereat cui ſunt priſca ſupercilia.
Quid cineri ingrato ſeruas bene olētia ſerta?
Anne coronato vis lapide iſta tegi?

Universidad de Deusto Biblioteca

Pone merum & talos. pereat, qui craſtina curat.
Mors aurem vellens, viuite, ait, venio.

C. Plinij.

Huc mihi vos largo ſpumantia pocula vino,
Vt calefactus Amor peruigilare velit.
Ardenti Baccho ſuccenditur ignis Amoris:
Nam ſunt vnanimi Bacchus Amórque dij.

Eiuſdem.

Quum libros Galli legerē, quibus ille parēti
Auſus de Cicerone dare eſt palmāq; decuſq;
Laſciuum iuueni luſum Ciceronis, & illo
Spectandum genio, quo ſeria condiit, & quo
Humanis ſalibus multo varióque lepóre
Magnorū oſtendit mentes gaudere virorum.
Nam queritur, quòd fraude mala fruſtratus amantem
Paucula cœnato ſibi debita ſauia Tiro (ctis,
Tempore nocturno ſubtraxerit. His lego le-
Cur poſthac, inquā, noſtros celamus amores,
Nullúmque in medium timidi damus? atque fatemur
Tironiſque dolos, Tironis noſce fugaces
Delicias, & furta nouas addentia flammas?

Incerti ex Platone.

Dum ſemihulco ſuauio
Meum puellum ſuauior,
Dulcémque florem ſpiritus
Duco ex aperto tramite:
Anima tunc ægra & ſaucia
Cucurrit ad labias mihi,

Rictum

Rictúmque in oris peruium,
Et labra pueri mollia
Rimata itineri tranſitus,
Vt tranſiliret nititur.
Tum ſi moræ quid pluſculæ
Fuiſſet in coitu oſculi,
Amoris igni percita
Tranſiſſet, & me linqueret:
Et mira prorſum res foret,
Vt ad me fierem mortuus,
Ad puerum vt intus viuerem.

Incerti.

Paſiphaes fabula metrix omnis generis eorum, quæ apud Horatium reperiuntur.

Filia Solis
Æſtuat igne nouo,
Et per prata iuuencum
Mentem perdita quæritat.
Non illam thalami pudor arcet,
Non regalis honos, non magni cura mariti,
Optat in formam bouis
Conuertier vultus ſuos,
Et Prœtides dicit beatas,
Ióque laudat, non quòd Iſis alta eſt,
Sed quòd iuuencæ cornua in fronte eleuat
Si quando miſeræ copia ſuppetit,
Brachiis ambit fera colla tauri,
Floréſque vernos cornibus illigat,
Oráque iungere quærit ori.
Audaces animos efficiunt tela Cupidinis:
Illicitiſque gaudet.

Universidad de Deusto Biblioteca

Corpus includit tabulis efficiens iuuencam
Et amoris pudibundi maleſanis
Obſequitur votis, & procreat, heu nefas, bimembrem,
Cecropides iuuenis, quem perculit fractum manu
Filo reſoluens Cnoſiæ triſtia tecta domus.

L. Apuleij ἀνεχόμενος ex Menandro.

Amare liceat, ſi potiri non licet.
Fruantur alij: non moror, non ſum inuidus:
Nam ſeſe excruciat qui beatis inuidet.
Quos Venus amauit, facit amoris compotes:
Nobis Cupido velle dat. poſſe abnegat.
Olli purpurea delibantes oſcula
Clemente morſu roſea labella vellicent,
Malas odorent ore & ingenuas genas,
Et pupularum nitidas geminas gemmulas:
Quin & cum tenera membra molli lectulo,
Cum pectora ipſa adhærent Veneris glutino,
Libido cum laſciuo inſtinctu ſuſcitat
Sinuare ad Veneris curſum fœmina fœminæ,
Inter gannitus & ſubantis voculas,
Carpant papillas atque amplexus intiment.
Arentque ſulcos molles aruo Venerio,
Thyrſumque pangunt hortulo in Cupidinis,
Dum crebros ictus conniuente lumine,
Trepidante curſu. Venere & anima feſſula,
Eiaculent tepidum rorem niueis laticibus.
Hæc illi faciant queis Venus non inuidet:
At nobis caſſo ſaltem delectamine
Amare liceat, ſi potiri non licet.

Eiuſ

Eiuſdem L. Apuleij.

Florea ſerta, meum mel, & hæc tibi carmina dono.
Carmina dono tibi, ſerta tuo genio.
Carmina, vti Critiæ lux hæc optata creatur,
Quæ bis ſepteno vere tibi remeat.
Serta autem, vt læto tibi tempore tempora vernent:
Ætatis florem floribus vt decores.
Tu mihi da contrà pro verno flore tuum ver,
Vt noſtra exſuperes munera muneribus.
Pro implexis ſertis, cõplexum corpore redde:
Próque roſis, oris ſuauia purpurei.
Quòd ſi animum inſpires, dona iam carmina noſtra
Cedent victa tuo dulciloquo calamo.

Eiuſdem.

Et Critias mea delicia, & ſol alme Catine,
Par in amore meo vita tibi remanet.
Ne metuas ne me ignis & ignis torreat vt vult,
Haſce duas flammas dum potiar, potiar.
Hoc modò ſim vobis vnus ſibi quiſque quod ipſe:
Hoc mihi vos eritis quod duo ſunt oculi.

*

Iam libet ad luſus, laſciuáque furta reuerti.
Ludere, Muſa, iuuat, Muſa ſeuera, vale.
Nunc mihi narretur tumidis Arethuſa capillis,
Nunc adſtricta comas, nũc reſoluta comas,
Et modò nocturno pulſãs mea limina ſigno,
Intrepidos tenebris ponere docta pedes:

Universidad de Deusto Biblioteca

Nunc collo molles circum diffuſa lacertos,
Et flectat niueum ſemiſupina latus.
Inque modos omnes dulces imitata tabellas
Tranſeat, & lecto pendeat ille meo.
Nec pudeat quicquam: ſed me quoque nequior ipſa
Exultet toto non requieta toro.
Non deerit Priamum qui defleat, Hectora narret.
Ludere, Muſa, iuuat. Muſa ſeuera vale.

*

Eſſe tibi videor demens, quod carmina nolim
Scribere patricio digna ſupercilio.
Quòd Telamoniaden non æquo iudice victũ
Præteream, & pugnas, Pentheſilea, tuas:
Quòd non aut magni ſcribam primordia mundi,
Aut pelopis currus, aut Diomedis equos:
Aut vt Achilleis infelix Troia lacertis
Quaſſata, Hectoreo vulnere conciderit.
Vos mare tentetis: vos detis lintea ventis:
Me vehat in tutos parua carina lacus.

*

Inſanus vobis videor, nec deprecor ipſe
Quo minùs hoc videar. Cur tamen hoc videor,
Dicite nunc. Quòd ſemper amas, quòd ſemper amaſti.
Hic furor? hic, ſuperi, ſit mihi perpetuus.

*

Quædã me, ſi credis, amat, ſed diſſilit, ardet:
Non ſic non leuiter: ſed perit & moritur:
Dum

Dum fugiet, gratis quædam ſimul atque rogabit,
Oſtendam quam non ſemper amatus amẽ.

*

Iuratum tibi me cogis promittere, Galla,
Ne narrem. iura rurſus & ipſa mihi,
Ne cui tu dicas. Nimiùm eſt lex dura: remittam,
Præter quam ſi vis dicere, Galla, viro.

*

Neſcio quo ſtimulãte malo pia fœdera rupi.
Non capiunt vires crimina tanta meæ.
Inſtitit, & ſtimulis ardentibus impulit actum,
Siue fuit Fatum, ſeu fuit ille Deus.
Arguimus quid vana deos? vis, Delia verum?
Qui tibi me dederat, idẽ & ademit Amor.

*

Sic me cuſtodi Coſconia, néue ligata
Vincula ſint nimiùm, néue ſoluta nimis.
Effugiam laxata nimis; nimis aſpera rumpam.
Sed neutrum faciam, commoda ſi fueris.

Semper mundicias, ſemper, Baſiliſca, decores,
Semper compoſitas arte decente comas.
Et comptos ſemper cultus, vnguentáque ſemper,
Omnia ſollicita compta videre manu,
Nõ amo. neglectim mihi ſe quæ comit amica,
Sedet, & ornatus ſimplicitate valet.
Vincula ne cures capitis diſcuſſa ſoluti,

Nec ceram in faciem,mel habet illa ſuum.
Fingere ſe ſemper,non eſt confidere amori,
Quid,quòd ſæpe decor, cùm prohibetur, adeſt?

*

Ante dies multos niſi te Baſilica rogaui,
Et niſi præmonui,te dare poſſe negas.
Vt ſubitò creuere, ſolent ex tempore multæ,
Quàm ſcriptæ,meliùs cedere deliciæ.

*

Cur differs,mea lux,rogata ſemper?
Cur longam petis aduocationem?
Primùm hoc artificis ſcelus puellæ eſt.
Deinde eſt difficile & laborioſum
In tentigine tam diu morari.
Nihil eſt prætereà puella,nihil eſt.
Deprenſa mei.

*

Fœda eſt in coitu & breuis voluptas,
Et tædet Veneris ſtatim peractæ.
Non ergo vt pecudes libidinoſæ
Cæci protinus irruamus illuc:
Nam langueſcit amor perítque flamma.
Sed ſic,ſic ſine fine feriati,
Et tecum iaceamus oſculantes.
Hic nullus labor eſt,rubórque nullus.
Hoc iuuit,iuuat,& diu iuuabit.
Hoc non deficit,incipítque ſemper.

*

Quid ſæuis Sybari? domiti modò terga iu-(ueni
Quid premis,& tenerũ currere cogis equũ?

Dum ſtupet ac nouus eſt, & adhuc non nouit amorem.
Parce: premendus erit,cùm veteranus erit.

*

O ſacros vultus Baccho,vel Apolline dignos,
Quos vir,quos tuto fœmina nulla videt.
O digitos,quales pueri vel virginis eſſe,
Vel potiùs credas virginis eſſe deæ.
Felix, ſi qua tuum conrodit fœmina collum.
Felix quæ labris liuida labra facit. (ponit,
Quæque puella tuo cum pectore pectora
Et linguam tenero laſſat in ore ſuam.

*

Garrula quid totis reſonas mihi noctibus, auris?
Neſcio quem dicis nunc meminiſſe mei.
Hic quis ſit quæris? reſonant tibi noctib9 au-
Et reſonant totis.Delia te loquitur. (res,
Non dubiè loquitur me Delia. Mollior aura
Venit,& exili murmure dulce fremit.
Delia non aliter ſecreta ſilentia noctis
Submiſſa,ac tenui rumpere voce ſolet:
Non aliter teneris collum complexa lacertis
Auribus admotis condita verba dare
Agnoui,veræ venit mihi vocis imago.
Blandior arguta tinnit in aure ſonus.
Ne ceſſate precor longos geſtare ſuſurros.
Dũ loquor hæc,iam vos obticuiſſe queror.

*

Accuſare & amare tempore vno,
Ipſi vix fuit Herculi ferendum.

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

Incerti.

Formoſa es,fateor:diues,generoſa,venuſta.
Confitear,ſi vis, omnia, redde vicem.
Nempe parum caſta es : nempe es deprenſa. negabis?
Res venit ad lites,rurſus & illa negem.
Dic potiùs ſed nempe ſemel: ſed nẽpe puella:
Et cùm deprenſa quid niſi frater erat?
Frater erat,nihil eſt.fecit quod Iuppiter.illud
Sed quod non fecit Iuppiter,hoc facitis.

*

Pulchrior & niuei cùm ſit tibi forma coloris,
Cuncta pudicitiæ iura tenere cupis.
Mirandum eſt quali naturam lege gubernes:
Moribus vt Pallas,corpore Cypris eas.
Te neque coniugij liber excepiſſe leuamen,
Sæpiùs exoptans nolle videre mares.
Hæc tamẽ eſt animo quãuis exoſa voluptas,
Nunquid,non mulier,cùm paris,eſſe potes?

*

Me niue candenti petiit modò Iulia.rebar
Igne carere niuem.nix tamen ignis erat.
Quid niue frigidius? noſtrum tamen vrere pectus
Nix potuit manibus,Iulia,miſſa tuis. (tis
Quis locus inſidiis dabitur mihi tutus amo-
Frigore concreta ſi latet ignis aqua?
Iulia,ſola potes noſtras extinguere flammas,
Non niue,non glacie:ſed potes igne pari.

Alcimi.

O blandos oculos & inficetos,

Et quadam propria nota loquaces.
Illic & Venus,& leues amores,
Atque ipſa in medio ſedet voluptas.

Eiuſdem Alcimi.

Lux mea Puniceum miſit mihi Lesbia malũ,
Iam ſurdent animo cetera poma meo.
Sordent velleribus hirſuta Sidonia canis.
Sordent hirſutæ munera caſtaneæ.
Nolo nuces Amarylli tuas,nec cerea pruna.
Ruſticus hæc Corydon munera magna putet.
Horreo ſanguineo malè mora rubẽtia ſucco,
Heu graue funeſti crimen amoris habent.
Miſit dente leui paulum libata placentæ
Munera de labris dulcia mella ſuis. (ipſa
Neſcio quid plus melle ſapit. quod contigit
Spirans Cecropium dulcis odore thymum.

*

Indoctus teneram ſuſcepit calculo pubem,
Quam cogat primus diſcere litterulas.
Sed cùm diſcipulos nullo terrore coërcet,
Et ferulis culpas tollere ceſſat iners.
Proiectis pueri tabulis Floralia ludunt.
Iam nomen ludi ritè magiſter habet.

*

Marcus amans puerũ, natũ mentitur amare,
Vúltque pater dici,neſcius eſſe pater.
Et piatate nefas,& amorem velat amore.
Si pietas vmbram criminis eſſe dolet.
Nate,dies audit:nox & torus audit.Amice:
Et pro temporibus nomina mutat amor.

Universidad de Deusto Biblioteca

Stulte quid iguaro non dicit Cincia fratri
Ne credas noctis digna latere diem.
Qui pater eſt, hic filius eſt, à lumine primo
Filius, à thalamis incipit eſſe pater.

*

Formoſiſſima, Laï, fœminarum,
Dum noctis precium tuæ requiro;
Magnum continuò petis talentum.
Tanti non emo, Laï, pœnitere,

*

Dum ſumit cretam in faciem Sertoria, cretā
Perdidit illa ſimul, perdidit & faciem.

*

Te vigilans oculis, animo te nocte requiro,
Victa iacent ſolo cùm mea membra toro.
Vidi ego me tecum falſa ſub imagine ſomni,
Somnia tu vinces, ſi mihi vera venis.

*

Caballina furens amanda nulli,
Excuſſis modò calcibus fremebat:
Quæ quamuis facie micet rubenti,
Et vibret Parium nitens colorem:
Hirſutis tamen eſt petenda mullis,
Quæ poſſint pariles citare iunctas.

*

Græcule, conſueta lenandi callidus arte,
Cæpiſti adductor coniugis eſſe tuæ.
Et quē fortè procax penitus cōroſerat vxor,
Conſueras patria præcipitare domo.
Sed prætenſa aſtu, deluſit retia quidam,
Têque tuis miſerum depulit è laribus.
Solus vera probas iucundi verba poëtæ:

Cùm

Cùm iugulas hircum, factus es ipſe caper.

*

Quid prodeſt Martis te vel de nomine dictū,
Pruriat infami cùm tibi clune Venus?
Fors fuerat potiꝰ Cypridos vt nomē haberet,
Et natura daret Martia membra tibi.
Nunc vtroque carens ignoti fabula ſexus;
Fœmina cùm non ſis, vir tamen eſſe nequis.

De Calatea in vaſe.

Fulget, & in patinis ludit pulcherrima Naïs,
Prandentum inflammans ora decore ſuo:
Congrua non tardus diffundat iura miniſter,
Vt lateat poſitis tecta libido cibis.

*

Ludere ſueta vadis priuato Nympha natatu,
Exornat menſas membra venuſta mouens:
Coſme has nolo dapes: vacuū mihi pone boletar.
Quod placeat aſpiciā, renuo quod ſaturat.

*

Praxitelis Venerē lapidoſa per oſcula multi
Stuprarunt, quin ſub marmore viua fuit;
At mirū hos gelido è ſaxo prodiſſe calores?
Mirare exuſtos lampade Solis agros.

*

Mitte, aquila, hunc puerum, mitte inquam, ſi ſapis: inquam,
Aut tibi per medium miſſile corpus agam.
Non mittis? ſed nō moueor ſtridoribus vllis.
Quid gemis? At culpæ eſt, ingemis? auctor Amor.
Miſꝰ Amor ſi credibilis volucriſq; hominiſq;

Sed

Universidad de Deusto Biblioteca

Sed quārū, oro, homini cōuenit & volucri?
Et ſi remigio alarum roſtróq; ſuperba es,
O aquila, at omni eſt alite maior homo.
Naturam accuſa, quæ corpus pectore diſpar:
At qui dat diſpar corpore pectus Amor.
Quicquid formoſum eſt penetrat, trahit, arripit ad ſe.
Nēpe eſt de Veneris ſanguine natus Amor.

*

(ra lucis
Quænā hæc forma? dei. Cur verſa eſt? fulgu-
Diuinæ non fert debilis hæc acies.
Quid veró exiſtit tanquam vno è corpore corpus?
(uis eſt.
Hic Amor eſt. Si Amor eſt, cur videt? at Io-
Cur ita complicitis alis? nunquàm euolat. At cur
In ſe conuertit tela? ſui ille amor eſt.
Cur ferro ſine tela gerit? quia vulneris expers
Ille eſt: at veſter vulnerat & cruciat.

*

Sic tua ſit, quamcumq; tuam vis eſſe puellam:
Sic quamcumque voles, mutuus ignis edat:
Sic nunquā dulci careāt tua pectora flamma,
Et ſic læſuro ſemper amore vacent.

*

Vince mero curas, & quicquid fortè remordet
Comprime: déque animo nubila pelle tuo.
Nox curam ſi prendit, alit. malè creditur illi
Cura, niſi à multo marcida facta mero.

*

(ſtra:
Balnea, vina, Venus corrumpūt corpora no-
Et vitam

Et vitam faciunt balnea, vina, Venus.

*

Sanguine ſi noſtro, noſtra ſi morte liceret
Pallentes Orco, prò dolor, eripere:
Et ſi quæ patimur crudeli funere fata,
Hoc ſaltem nobis munere grata forent:
* Tæderet quantos cœli conuexa tueri;
Quantæ ſæuirent in ſua corda manus?
Et tu quæ fuerim ſi noſſes, candide lector,
Nūc animā quoque tu purpureā vomeres,
Viuere quo rurſus poſsē, & ſupereſſe daretur,
Iūgere & innumeras nexa per ora animas.

*

Hic iacet exutis Dionyſia flebilis annis,
Extremum tenui quæ pede rupit iter.
Cuius in octaua laſciuia ſurgere meſſe
Cœperat, & dulces fingere nequitias,
Quòd ſi longa tuæ manſiſſent tempora vitæ,
Doctior in terris nulla puella foret.

*

(aura
Verna puer, puer ô mi verna, quis, ah quis ab
In tenebras rapuit? perditus ah moreter,
Ni tecum aſſiduè loquerer, ni ſæpe iocando
Fallerer, hinc te cùm continuò aſpicio.
Semper ero tecum, & ſi me ſopor occupet, vmbram,
(abs te abeam
Te vmbra petam. ergo vnquàm ne metue

*

(liuor
Forma atque illecebris Veneri vix æmula.
Saxo delicias inuidus occuluit.
Artificis pietate iterum rediuiua placebam,
Ni mo

Ni me vidiſſet Cypria marmoream.

*

Si fructus proprio ſubdit de germine tellus,
Si reparat ſparſis debita ſeminibus,
Naſcêtur tumulo formæ, noua meſſis, honores,
Et lepor, & ſuauis gramina nequitiæ.

*

Iniice, ſi pietas vſquàm eſt, ſuſpiria, & imple
Mecũ hoſpes lacrymis marmoris hoc vacuum.
Nam formæ exemplum periit cùm obiit mea Lyde,
Quam periêre homines, vel periêre dij.

*

Lydia bella puella, candida,
Quæ bene ſuperas lac & lilium,
Albámque ſimul roſam rubidam,
Aut expolitum ebur Indicum,
Pande puella, pande capillulos
Flauos lucentes vt aurum nitidum.
Pande puella collum candidum,
Productum bene candidis humeris.
Pande puella ſtellatos oculos,
Flexáque ſuper nigra cilia.
Pande puella genas roſeas,
Perfuſas rubro purpuræ Tyriæ.
Porrige labra, labra corallina,
Da columbatim mitia baſia:
Sugis amentis partem animi:
Cor mihi penetrant hæc tua baſia.
Quid mihi ſugis viuum ſanguinem?
Conde papillas, conde gemipomas,
Compreſſo lacte quæ modò pullulant.

Sinus

Universidad de Deusto Biblioteca

Sinus expanſa profert cinnama:
Vndique ſurgunt ex te deliciæ.
Conde papillas, quæ me ſauciant
Candore, & luxu niuei pectoris.
Sæua non cernis quod ego langueo?
Sic me deſtituis iam ſemimortuum?

Licinij Calui in Cn. Pompeium.

Magnꝰ, quẽ metuũt omnes, digito caput vno
Scalpit. quid credas hunc ſibi velle? virum.

Regiani de Baijs

Ante bonã Venerem gelidæ per litora Baiæ,
Illa, natare lacus cum lampade iuſſit Amorẽ:
Dũ natat, algẽtes cecidit ſcintilla per vndas:
Hinc vapor vſſit aquas: quicunque natauit, amauit.

De ſigillo Cupidinis aquas fundentis,

Igne ſalutifero Veneris puer omnia flammãs
Pro facibus proprias arte miniſtrat aquas.

Sentij Augurini

Caneo carmina verſibus minutis
His, olim quibus & meus Catullus.
Et Caluus, vetereſque, ſed quid ad me
Vnus Plinius eſt mihi priores.
Mauult verſiculos foro relicto:
Et quærit quod amet, iuuátque amare.
Ille Plinius, ille. quid Catones?
I nunc, qui ſapias amare noli.

*

Parce precor virgo toties mihi culta videri,
Méque tuum forma perdere parce tua.
Parce ſuperuacuo cultu componere membra:

Augeri

Universidad de Deusto Biblioteca

Augeri ſtudio tam bona forma nequit:
Ne tibi ſit tanto caput & coma pexa labore,
Et caput hoc bellum eſt, & coma mixta placet.
Ne ſtringãt rutilos tibi ſerica vincla capillos,
Cùm vincant rutilæ ſerica vincla comæ.
Nec tibi multiplicem crines reuocentur in orbem,
Inculti crines abſque labore placent.
Aurea nec video cur flammea vertice portes:
Aurea nam nudo vertice tota nites.
Vtraq; fert auris aurum, fert vtraq; gemmas,
Vtraque nuda nouis anteferenda roſis.
Ora facis vitreo tibi ſplendidiora nitore,
Cùm tantùm ora vitro ſplẽdidiora geras.
Incendunt niueum lunata monilia collum,
Nec collum ſimplex dedecuiſſe poteſt.
Contegis occulta candentes veſte papillas,
Candida cũ nolit veſte papilla tegi.
Ne toga fluxa volet, reprimit tibi faſcia corpus:
Sat corpus veneror, ſit toga fluxa licèt.
Dic, teretes digitos quare annulus & lapis ambit,
Cùm teretes digiti dent pretium lapidi?
Ornatu nullo potes exornatior eſſe,
Et tantùm ornaris in mea damna nimis.
Ne te plus æquo ſpecies externa perornet,
Cùm ſis plus æquo pulchra decore tuo.
Non ego ſum pro quo te cǒponendo labores,
Nec qui te talem non, niſi cogar, amem.
Pronus amo: non ſum tenero qui pugnet amori,

Nec qui te roſeam vellet amare deam.
Cùm radiis certare Iouis tua lumina poſſent,
Et poſſent radiis vincere ſigna Iouis.
Sole nihil toto meliùs ſplendeſcit in orbe,
Sole tamen meliùs ſplendidiùſque nites.
Sunt tibi colla quidẽ niue candidiora recẽti,
Sed niue: quæ nullo marcida Sole iacet:
Conueniunt tepido tua frons & pectora lacti,
Sed lacti ſaturæ quod poſuêre capræ.
Cedit odora tibi vernantis gloria Syluæ,
Nec tibi quod riguus præferat hortus habet.
Nulla colorati ſpecies tibi proxima prati,
Nec cùm floruerit par tibi campus erit.
Alba liguſtra tuæ nequeunt accedere laudi,
Fixáque ceſpitibus lilia laude premis.
Nulla tuos poſſunt æquare roſaria vultus,
Cùm nec adhuc ſpinis ſit roſa vulſa tuis.
Gratia, quam violæ maturo flore merentur,
Si quod contulerit ſe tibi, vilis erit.
Non Helenæ mater, nec par tibi filia Ledæ:
Quamuis hæc Paridem mouerit, illa Iouẽ.
Compulit illa Iouem cygni latuiſſe ſub alis,
Cǒpulit illa Phrygas ſæua ſub arma duces.
Leda per albentes humeros fluitante capillo
Dùm legit Argiuæ florea ſerta deæ,
Erranti ſuper aſtra Ioui de nube ſuprema
Cognita, plumalem de Ioue fecit auem.
Tuq; puellarũ dũ ludis in agmine princeps,
Inter virgineos lucida ſtella choros,
Si magno cǒſpecta Ioui de nube fuiſſes,

Universidad de Deusto Biblioteca

Depoſuiſſe deum non puduiſſet eum.
Aſt Helenæ facies & opima potentia formæ
Dardanio Paridi per mare præda fuit.
Græcia coniurat repetendam mille carinis,
Iurata hanc ratibus Græcia mille petit.
Te tã conſpicuã Phrygius ſi prædo videret,
Et te vel ratibus, vel rapuiſſet equo.
Annis tracta decẽ ſunt Troica bella, ſed vno,
Si pro te fierent, menſe peracta forent,
Virgine Ledæa me iudice dignior eſſes,
Pro qua Troianas flamma cremaret opes.
Tu poteras Priamo validiſſima cauſa fuiſſe,
Nulla vt cura foret regna perire ſua.
Si ſuccincta togam * riſu pharetrata Dianæ
Venatrix toto crine ſeluta fores:
Si Dryadum comitata choro, ſi nuda lacertos
Arcu fulmineos inſequereris apros:
Te quicumq; deus Syluoſa per antra vagantẽ
Conſpiceret, veram crederet eſſe deam.
De pretio formæ cùm tres certamen iniſſent,
Electúſque Paris arbiter eſſet eis:
Præfecit Venerem Paridis cenſura duabus,
Déque tribus, victæ ſuccubuêre duæ.
Cum tribus ad Paridem ſi quarta probanda venires,
De tribus à Paridi quarta probata fores.
Pomáque ſi formæ potiori danda fuêre,
Hæc potiùs formæ danda fuere tuæ.
Ferrea corda gerit, tua quem cæleſtis imago,
Vel tam purpureæ non tetigêre genæ.
Robore vel ſcopulo, genitum conuincere poſſim,
Quem

Quem tã ſollemnis forma mouere nequit.

*

In cratere meo Tethys eſt coniuncta Lyæo,
Et dea mixta deo: ſed dea maior eo.

*

Blanditur puero Satyrus vultúq;, manúque,
Nolenti ſimilis retrahit ora puer. (fundit
Quę non commoueăt, quamuis de marmore?
Penè preces Satyrus, penè puer lacrymas.

*

Me mihi ſubripuit contraria flãma ſororum,
Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.
Ore Melas, oculiſq; Theis, placuêre, ſubinde:
Pulchra Theis oculis, ore nigelle Melas.
Sed dum nigra Melas ridet ſine voce ſororẽ,
Deſpectã Theidis forma facitq; Melam,
Me mihi reſtituit cõtraria flamma ſororum,
Pulchra Theis oculis, ore nigella Melas.

VARIE

Universidad de Deusto Biblioteca

VARIETAS LECTIONVM IN SATYRICO PETRONII.

PAG. I. v. 4. Num] *Vetus Pariſienſis, uti & Sambuci*: Cùm.
v. 12. & rerum] *al.* verborum.
PAG. 2. v. 2. ſeſamo] V. E. ſanſuco.
4. in culina] *exemplar Autiſ.* incoria. V. E. curia. *Io. Saliſb. lib.* 11. *Polic. c.* x.
14. canere] *al.* tonere.
16. certè.] *al.* certum. *al.* certum eſt.
17. ad hoc genus exercit.] *ex. Biturig. ſic habet* : adſignes exc. exceſſiſſe, & ideò grandis, &, velut ita dicam, pud. o. n. e. maſculoſa, ſed turgida.
26. Thucydidis] *Autiſ.* Thucydides.
P. 3. v. 3. ipſe in ſchola] *Bitur.* ipſe etiam ſcola fundauerat.
7. arte ſecreta] *al.* artis ſecreto.
11. Cicero] *Bit.* Cicio.
13. quàm quod] *Vet.* quàm id quod.
15. niſi quaſdam inſidias a. f.] *al.* ignorant.
19. piſciculos] *Autiſ.* diſcipulos.
ibid. moratur] *Autiſ.* moritur. *Biturig.* moriatur.
25. propellunt] *Autiſ.* impellunt.
29. mitigarentur] *Autiſ.* irrigarentur.
P. 4. v. 2. placeret] *al.* placent.
4. ludunt] V. E. lucent.

ſche

7. ſchedium] *Autiſ.* ſcadium. *al.* ſtudium.
ibid. Lucilianæ] V. E. Lucianæ.
ibid. humilitatis] *v. e.* improbitatis.
9. Artis ſeueræ] *al.* Amat ſeueræ ſi quis artis effectus.
10. more] *al.* moræ. *al.* meræ. *al.* morem.
11. polleat] *vet.* palleat. *al.* pallet.
13. impotentium capter] *vet.* impotentum ne capter.
16. hiſtrioniæ] *vet.* redimitus hiſtrionei. *al.* hiſtrionis add.
17. armigeræ] *Bit.* armigenæ. *al.* crinigeræ arrident.
18. tellus] V. ætellus.
21. mittat] *al.* mutet.
22. & ingentis] *Bit.* ingenuus.
23. hunc Ro.] *Autiſ.* huic.
27. Dent ep.] *al.* Dein.
28. Ciceronis] *tres mſ.* Titionis.
30. defundes] *al.* diffundes.
31. dum hæc] *al.* hunc. V. hoc.
32. in hoc dictorum æſtu] *Autiſ.* in hoc æſtu rerum.
ibid. motus] V. E. in hortis.
P. 5. v. 3. cuius, qui] *v. e.* cur quis.
10. in curſu] *al.* ex curſu. *al.* & curſu.
12. &, Rogo] Te rogo.
15. Biuinam] *al.* ducturam.
17. ſecretiorem] *al.* ſecretum.
18. reiecit] *al.* iniecit.
20. inter titulos] *ſic Autiſ. Biturig.* in teſti-

I

Universidad de Deusto
Biblioteca

culos inuidáſque m.interſpat. *al.* inter ui-
culos. *al.* interticulos. *nullum exemplar* in-
ternuculos.

25.aliam partem] *Autiſ.*alteram.

P.6.v.14.numquid] *al.*num quid.

31.niſu] *al.*riſu.

P.7.v.6.ego] *al.*ergo.

17.quæſtibus temptemus] *al.* queſtionibus
conemur.

21.different] *al.*deferent.

P.8.v.3.felicibus] *al.* feruentibus. *al.*frequen-
tibus

23.ſplendida] *al.* ſplendor

31.metu] *al.* motu.

P.9.v.21.domino] *al.*deeſt

22.quid faciant] *al.* faciunt

23.nulla poteſt] *al.*nuda

24.cena] *al.*cæra

25. verba ſolent emere] *al.* vendere ve-
ſolent

26.Ergo iudicium] *al.*Iam nunc iud. *Io.Sa-*
*lisb.*l.v.c.xv.

27.Atque eques] *al.*atque eques in cera q
probat emta ſedet

P.10.v.3.ſicel] *al.*ſicilicum quibus lupinos

19.inuidiam] *al.*inſcitiam

P.11.v.1.videretur] *al.*viderentur

6.aliquando] *al.*alioqui

20.calumniantium] *al.*criminantium

26.non ſatis] non *videtur abundare*

30.recluſæque] *Bit.*remiſſæque

P.12.v.4.cuius vos] *al.*cur

ibid.ſacram] *al.*ſacrum

11.aſſentionem] *al.*aſſentationem

15.expectauimus] *al.*ſpectauimus

ibid.oſtentationem] *al.*oſtenſionem

16.Vt ergo] *al.* Vt veró

17.retexit] *al.*detexit

18.inter ſe vſque] *al.*interiúſque

19.contritis] *al.*conſtrictis.*al.*ſtrictis

20.hæc audacia] hæc *al.*ignorant.cod.

ibi.fabulas & anteceſſ.] *al.* etiã anteceſſuras

24.noſtra regio] *Bit.*regia

P.13.v.1.timerem] *Autiſ.* timeam. *al.*time-
bam

7.iuuenili impulſi] *al.*iuuenili impulſu li-
centiam,quam in ſ. p.

9.protendo] *al.*obtendo

11.riſúmque faciatis] *al.Samb.*referatis

12.annorum ſecreta] *al.*conſilia ſecreta

13.quæ mille vix] *al.* quæ nulli vix homi-
nes

29.Quòd ſi non] *al.*Si inquit non

ibid.annuiſſetis] *al.*adiuuiſſetis

P.14.v.10.mimico riſu] *al.* nimio

18. Quartilla] *al.* Quadrarilla. *vt apud*
Quintil. Quadrantaria, quæ ob quadrantem
ſui copiam faceret.

25. virilis ſexus eſſet] virilis ſexus.ſed &
præcincti.*al.*at præc.

P.15.v.1.obducere] *al.*abducere

4.totti] *al.* tenti

Universidad de Deusto Biblioteca

10. periculoſum alienis] *al.* periculoſ
eſſe. *al.* peric. intereſſe a. ſ.
11. de ſinu] *Vet. gloſſar.* ſura
18. ſolus tantum] *al.* tamen
21. Ac ne Gyton] *Samb.* ac. n. G. q. vltimu
riſ. t.
26. hinc] *al.* huic
P. 16. v. 1. gauſapila] *al.* gauſapina.
2. extortis] *al.* exrectis
4. ballenatiam] *al.* belluatam. *al.* venat
φαρμακώδη. *al.* balenatam, *è balena*
confectam.
9. palæſtricæ] *al.* paleſtritæ.
v. 10. legitimo] *al.* lecyti
25. ſopitionibus] *al.* ſcriptionibus ſopiti
31. coniunctis marcebant capitibus] *al.*
manebant c.
P. 17. v. 3. dúmque inter] cúmque.
v. 31. recuſantes] *al.* recuſantem
P. 18. v. 2. ſudantis] ſudantes.
7. embaſicœtam] *al.* ἐμβαſικοίτην
10. vernule] *al.* vernilitæ.
23. vocatúmq; ad ſe] *al.* v. a. ſe Gytonem
25. pertractato] *al.* pertracto.
ibid. Hoc, inquit] *al.* Hæc
P. 19. Pannichis] *Bit.* Parrachis. *al.* Pannichi
dis. *al.* Panychis.
3. & quæ] *al.* quia.
11. Ita? inquit] *al.* itaque. *al.* itáne
19. vt dicatur] *al.* prouerb. illud dicatur
21. in ſecreto] *al.* in ſcorto

eod. conſurrexi] *al.* conſurrexit
23. flammeo] *al.* flammeolo embaſico: ætas
præfereb. facem.
27. iocantium] *Bit.* vocantium
P. 20. v. 3. diductam] *al.* deductam. *al.* ductam
5. ſpeculabatur] *al.* ſpectabat.
8. obiter] *al.* valgiter
13. Videmus ſenem] *Io. Saliſb. lib.* VIII. cap.
VII.
25. luxu expellente] *al.* luſu expellentes.
27. Trimalcio] *quaſi* τρὶς μάλακος
29. ludenti] *al.* iubenti
P. 22. v. 2. tenia] V. tema vitabat.
4. pictor] *al.* ſcriptor
19. procurator] v. procurſator rationis.
24. VI. VIRO] v. vito (ſacco.
P. 24. v. 10. biſaccio.] Byzantio *aut* gemino
16. tomacula] v. tumatula. *al.* trimatula. *al.*
trimetalla
P. 25. v. 5. ne abſentiuus eſſem] v. ne diutiùs
a. e.
12. teſtorum] *al.* teſtarum.
14. corbe] *al.* orbe
16. incumbunt] *al.* incubant
P. 26. v. 15. ei perdiſſimi] *al.* & per diſceſſum
P. 27. v. 1. quàm totus] quia t.
11. bubale] *al.* bubulæ
12. coronam] *Nam cùm ſol Cancrum per-*
meat, coronarum frequens eſt vſus.
14. ſtericulam] *al.* ſericulam. *al.* ficedulam
16. ſuper ſagittar.] *deeſt fortaſ. de ſcorpio.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

22.Laſerpiciario minio] *al.*laſerpicio Bit.
*al.*de laſerpicio minio c.c.
P.28.v.2.veticulis]v.inticulis.*al.*interulis
2. garum piperatum] *al.* quarum. *al.* aqua-
rum
6.methodio]*al.*methodo
27.Topanta] *al.*hierophanta
P.29.v.1.Mopſum] *al.* Morſum
4.Publium] *Bit.*Publicum
8.paſcitur] *al.*laurus pauo naſcitur
11.grata hoſpita] *al.*Græca hoſpita
15.tribacca] *Bit.*tibi bacca
16.onerata]*al.* ornata
ibid.pelagiis] *al.* peragiis
20.probitas eſt] *Antiſ.*probita ſe carbun-
21.induere] v. inducere
22.nebula linea] v.lunæ
P.30.v.2.certáque] *al.*creta,quæ l.
10. inueniſſet] *al.* interueniſſet. *al.* vi re-
niſſet
17.Mortalis] *al.*Mortales
28.iungerem] *al.*mortis ingererem
P.31.v.10.contentus] *al.*continuo
P.32.v.9.Nomen amicitiæ] *Io.Salib. Polycr.*
l. III.*c.*VII.*lib.*VIII.*c.*III.
10.mobile] *al.*nobile
18.anteſcholanus] *al.*aut ſcholanus.*al.*ſco-
lanius
19.inueniret] *Antiſ.* inuenire
26.non iratum] *al.* num
27.Aufugi] *al.* effugi

30.ſolitudinem] *al.*ſolicitudinem
P.33.v.3.venerunt] *al.*venierunt
26.cuius centuriæ] v.centuria
P.34.v.6.poma pendentia]*al.*nec p.p.*al.* aut p.
natantia.*al.*nec carpit pendula poma. *al.*
nec poma patentia
8.omnia cernens] *al.* omnia latè Qui te-
net
11.Nequaquàm] *al.*nunquàm
ibid.credit] *al.* reddit
13.nemo iuſiurandum ſeruat] *Benedict.* v.
ex.nemo ieiunium ſeruat. ἀσκητὲ.
30.tabularum] *al.* fabularum
P.35.v.4.monocremon] *al.*monochemeron.
*al.*monochromon
15.in terris] *al.*in cœlis
16.Hylam] *al.* Hylari
18.interdictum] *al.*interceptum
20.hos fabulæ] v.omnes
P.36. v.7. Vilis adulator] *Io. Salib. l.*III.*c.*
XIII.
15.exſtruere] *Bit.*inſtruere
P.39.v.27.inſtituit] *al.* fecit
31.Hercula] *Sic Antiſ.al.*hercule. *al.*hercu-
la. *in quibuſdam deeſt hæc vox. cæterùm*
nullum exemplar habet, Alimmam, *vt eſt*
*ſcriptum apud Mart.Capell. lib.*II.*Satyrici*
de eodem Abderita ſene.
P.40.v.4.Eudoxus] *al.*Eudoxius
ibid.excelſiſſimi] *al.*excellentiſſimi
8.conuertar] *al.*reuertar.

Universidad de Deusto
Biblioteca

11. comprehenderat] *al.*comprehendit
13.audemus] *al.* auemus
17.vnquàm] v.inquam.*al.*quis dudum
19.inueniſſet] *Bit.* attigiſſet.
P.41. v.7.profante] v.præfante.
ibid.cæſi] v.ferro cæſi
9.figurarent] v.figurabant
10.antrum]*al.*caſtrum.*al.*clauſtrum
13.Equi receſſus] *al.*Danai receſſus.
ibid. in voto] *i.e. equo quem voluerant.al.i*
ſuo voto latent.
15.hoc tit.] hic
16.hoc ad fata] *al.*hæc ad f.
17.mendacium in damnum p.] *Autiſ.& m.*
ſemper in damnum. *al.* mendacio in d.
potens.
19.In vota.] *al.*iam vota
24. vterum notauit] *al,* vteri notauit fata
ſ. t. m.
25. Ictúſque reſilit] *al.* lætúſque r. *al.* lentúſque. *al.* tellúſque, *al.* læſúſque
28. dum murmurat] *al.* dum murmurans
Roborea m. ſ. i.
P.42.v.2.repellit] *al.* repleuit.
ibid.conſurgunt] *al.* cùm ſurgunt
10.pontem iubæ] *al.* ponto iubæ.*al.*medio
iubæ.
11.fulmineum] *al.* igneum.
15.Laucontę] *al.* Lacoonte.*al.*Lacoonti
18.vterque] *al.* vtrique
ibid.pias] *al.* pietas.v.pictas

21.iam

21. iam morte paſti] *al.* in morte parci
31.excurſum] *al.*ad excuſſum
P.43.v.5. Troas] *al.* Troiam inuocat Troia ſ.
10.vocaret] *al.*vocarent
24. eiuras]*al.*curas
P.44.v.17.conceſſio]*al.* conceſſor
P.45.v. 12. Aſcylti partem] *al.* Aſcylto partem
19.laciniam] *al.* laſciuiam
P.46.v.14.] lentus]*al.* lenitus
17. Afræ volucres]*al.*Aëriæ vol.
19. anas enouata] *al.* renouata naſſa.*al.* renouata.
21. Syrtis] *al.* ſitis
22. probatur]*al.* probamus
29. ſynæcio] *al.* gynæcio.
P.47.v.27. eiuſmodi]*al.*eius nomine
30. cede inſaniæ, id eſt,] v. redde inſaniæ fidem.*al.* idem
P.48.v.2. adduxit] *al.* obduxit
8. ſpondam iunxeram] *al.* ſpondæ i. *al.* ſpondæ me vinxeram
17. per præcipitia]*al.*præcipitio
P.49. v. 1.mimicam]v. inimicam.
7.quid ſibi vult] vult *in aliis deeſt*
10. iam enim] *Bit.*iamiam
11.Mannicij] *al.* Manucij
14. liber, vrceolum] *al.* liberum vrceolum f.
18.ligneum]*al.* igneum
23.ſcordalo]*ita omnes v.al.*ſcortillo

Universidad de Deusto Biblioteca

25.coctores) *al.* lictores
ibid.mulcant) *al.* mulctant
26.excis) v.aſſis.*al.* eſcis
30. ſoleis ligneis) *deeſt* ligneis *in Bitur.*
eod. præcincta, ſolers impar viribus
P.50.v.4.oſtioli rupta) *al.* oſtij diſrupta
16.rixam) v.noxam
24.Ita) *al.* Itaque
25.illam) *al.* illi
P.51. v.9. ſponda culcitam) v.ſpondam cul-
cita
21.quod dilig.) *al.* quo
23. commiſſuris ſecures) *al.* commiſſuræ
ſecure
24.Aſcylti) *al.* Aſcylto
P.52.v.23.redde puerum) *al.* redue p.
25.continuò ira) *al.* ter conti.
P.53. v.8. amplexúſque iam mitigatum) *al.*
mihi gratum
13.Hiberum) *al.* Hibernum
30.Similiter in pect.) *al.* Simul i.p.
P.54.v.7.barbis horrentibus) *al.* horridu
8.Moraris) *al.* Miraris
9.propudium) *al.* properandum
13.alt.) *al.* altum.*al.* aluram
18.ducit) *al.* mittit
23.vnus & ſenex) *al.* victus
25.infra) *al.* intra
26.fraudauique) *al.* firmauſque
P.55.v.4.manibus) *al.* nauibus
5.exciperet) *al.* exciperem

10.laciniam duxi) *al.* traxi
16.id eſt) *al.* &
P.56.v.9.conducit) *al.* conduxit
P.57.v.3.dominum) *al.* domum
23.vtcunque) *al.* vtique
30.noctúque) *al.* noctiſque
P.58.v.6.impendere) *al.* impenderem
10.mea) *al.* mihi
P.59.v.4.Quid tu) *al.* Quin.*al.* Quidni?
17.tumore) *al.* humore
18.conuertere) *al.* comburere
21.barbam) *al.* barbara
22.peregrinatione) *al.* peregrina ratione
P.60.v.4.ſupplici) *al.* ſimplici.*al.* duplici
22.Eucolpion quid quæris) v.Eucolp.
quod quæris, ſcito.*al.* quem qu.
P.61.v.4.Heſus nomine) *al.* læſus omine
16.auſpicium mihi) *al.* triſte
P.62.v.7.mirabili) *al.* miſerabili
12.Tryphæna) v.c.Triphena, *conſtanter, vt*
& Gyton, *non* Giton.Chriſis, *non* Chry-
ſis, Licas, *non* Lycas.Enothea, *non* OE-
nothea.Pannichis, *non* Pannychis. Po-
liænos *tamen* *&* Bolienos. *quod ſemel*
monuiſſe ſatis eſt.
23.indiciorúmque) *al.* facieſque
P.63.v.7.mimicis) *al.* inimici
11.contumeliarúmque) v.iniuriarúmque
28.Me vtpote) *al.* vt puto
P.65.v.2.fuerunt mei) *al.* noſtri
P.66.v.1. fuliginea nube) *al.* fuliginis con-

Universidad de Deusto
Biblioteca

fuſa redierunt, in iram ſe odium.

P.67.v.2.infertam]*al.*infectam *al.*inſertam.

11. tralatitium] *al.* ſtalatarium. *al.* ſta-
tarium. *al.*ſtatarium. *v. e. hanc vocem*
habet.

18. Troius hoſtis]*al* heros.

20. fraterno ſanguine]*Bit.*ſuperno.

22. quis raptis] *al.*qui

ibid. euocat armis.]*al.* annis

24. immittite fluctus]*Autiſ.*imponite

27. Vtitur]*al.* initæ, *al.*iratus

29 fœderis]*al.*fidei

P. 68. v. 12. denarios ducentos.] *Autiſ.* d
cenos

18. totum]*al.* trium n.

19. tranquillitas] *al.* tranquilitate

20. exultans]*al.* exultantes captabat

23. tectis]*al.*textis

27. ſpuma]*al.* pluma

P. 69. v. 2. capillorum] al. in capillos fa

4. abegit hyems]*al.*ademit.

6. attritis ridet]*al.* extritis luget. *al.*

13. times puellas]*Bit.* paues

P.70.v.2. flauorum]*al.* Flauum.

5. auctor] *al.* actor.

12. ſed rem ſuam .] ſed ſua m. facta q
exp.ſ.e.

16. Matrona.] *Io. Saliſb. Pell. l.* VIII.
XI.

20. funus]*al.*funeris officium

24. cuſtodire]*al.*condire

P.71.v.1. lacrymas]*al.*lacinias

ibid. commendabat lugenti] *al.* commun-
dabat lugentis

4. ſolum illud.]*al.* ſ. videlicet

10. Proxima ergo]*al.*verò

11. aſſeruabat] *al.* ſeruabat

22. ſcilicet quod]*al.*ſ. id quod e.

23. attulit] *al.* contulit

26. & nihil profut.] *al.* profuturo : gemitu
p.deduceret

30. percuſſa] *al.*perculſa.

P. 72. v. 3. certè ab eo] *Saliſb.* incertum
habeo. *Autiſ.* certo ab eo

5. victam]*al.* victa

11. curare] *al.* ſentire

12. reluctantibus fatis extinctum.] *hoc ad-
dit. Io. Saliſb. deeſt in v. exemplaribus om-
nibus.*

22. plerumque] *al.*plurimùm

P.73.v.1. Iacuerunt] *al.*Latuerunt

4. vt quiſque] *al.*quiſquis

5. ignotiſque]*al.* cognatiſque

8. mulieris] *hoc in al. deeſt.*

9. per facultates poterat] *al.* p. f. habere p.

11. cruciarij] *al.* cruciati. *Autiſ.*cruciatiæ

14. circumſcriptus] *al.* circumſpectus. *al.*
circum pectus.

*Ibid.*deſidet]*al.* reſidet.

19. commodaret] *al.* commodet ergo *al.*
commode.

21. faceret]*al.*faciat

P.74.

Universidad de Deusto
Biblioteca

P.74. v.8. ele] *al.* Edile. *al.* hedile. *al.* [illegible]bile

10.præoccupauerat] *al.* occupauerat

14.ſpoliatis crinibus) *al.* ſpoliatum

P.75.v.8.ſportam] *al.* ſpurcam

28.Licas trepidans] *al.* trepidus.

P.76.v.7.parte adduxêre] *al.* abduxêre.[illegible] moni applicitus

19.detraheret] *al.* diſtraheret

P.77.v.19.porcam mug.] *al.* portam.

P.80.v.12.Videbitis,inquit] *Vet.* Audebitis. *al.* adibitis.

26.rapinæ] *al.* rapina

P.81.v.5.ferróque necari] *al.* ſecari

29.ſterilitatem] *al.* fertilitatem, *al.* felicitatem.

P.82.v.30.vibrantibus] al.ymbrantibus

31.concipere] v.conſpici.

P.83.v.2.inundata] *Bit.* inundauerit.

5.vt fiat] *Bit.* itaque f.

7.rationis] *al.* orationis

21.tanquàm] *al.* quanquàm. *al.* iámque.

32.Aſſyria concham] *al.* Heſperia cocc[illegible] *al.* Æſepyrecum. *fortaſſis pro Æs Ep*[illegible]reum. *at Bit. & al.* Ac ſe Pyrecum. [illegible] *dam* piretium. *al.* Æs pyræum. *al.* [illegible] ſpireum.

P.84.v.2. Numidæ cruſtas] *al.* accuſant *al.* [illegible]curant.

5.& læſæ] *al.* eliſæ

6.Mauri) *al.* auro f.

8.pre

8.pretioſa ſuas] *al.* fames

11.perituráque] *al.* parituráque

13.exſectáque] *al.* exactáque

14.æui] *al.* æuo.

20.Citrea] *al.* Aurea

21. Quæ ſenſum turbat] *al.* Quæ ſenſim trahat hoc ſterile ac malè nobile lignum. *Autiſ.* Quæ ſenſum trahat hoſterile. *al.* Quæ turbant ſenſum, hoſtile ac malè nobile lignum.

25.extruit] *al.* eſurit

28.perducitur] deducitur,inde t.

29.vendunt] *al.* condunt.

P.85.v.10.dedecus eſt populi] *al.* dedecori populo. *al.* dedecoris p.

13.perdita] *al.* prodita

15.gurgite prædam] *al.* pridem

16.Fœnoris] *al.* Funeris

20.latrantibus] *al.* lacerantibus

22. reparantur. inops] *al.* reparatur inops. a. t. e.

25.excita] *al.* exciſa. *al.* exſciſſa

P.86.v.4.Cocyta] *al.* Cocytia. *al.* Cocyti

18. varios lapis inu. vſ.] *Autiſ.* vanus l. r. vſum. *al.* varius. l. i. vſum.

29.iubentur] *al.* fatentur.

P.87.v.10.Vota tibi] *al.* mihi cedunt

12.arcibus] v.c.artibus.

16.gemina iam ſtratos morte P.] *al.* gemino iam ſtrictos morte Phil.

23.arceſſe] *Bit.* accreſce. *al.* acceſſe.

24.Pon

Universidad de Deusto
Biblioteca

24. Porthmeus] *al.* Protheus.*al.*prota
31. palluit] *al.* polluit.
P. 88.v.3. Titan]*al.*titubans.
8. morientia] *Bit.* manantia.
10. Sideribus tranſmiſſa] *al.* tremefa
v.armis acta. *al.* tranſacta. *al.* tume
12. tumulos] *al.* cumulos.
ibid. oſſa carentia]*al.*arentia.
23.Solis adulti]*al.*aduſti.
24. Manſueſcit radiis] *al.* Manſueſc
radij
28. Optauitque locum] *al.* Orauitque. *al.*
Intrauitque
P. 89. v. 15. Vinciet] *al.* Incidet
ibid.ferentes]*al.* frequentes.
25. meatibus]*al.* è montibus.
28.vulgato latior]*al.*lætior.
30.Fortior]*al.*Lætior.
31.hauſtus]*al.* auſus.
P.90.v.1. cana iuncta p.]*al.* vincta.
2. mitique quieuit honore] *al.* mitique
horrore quieuit.
6.iuſſa putares]*al.*miſſa p.
8. Stabant , & vincta] *al.* Stantibus
victa
11. paſſim turmæque]*al.*pariter t.
18. vnda ruebat] *al.* vmbra r.
27. tumidas]*al.* timidas.
30. fert omnia]*al.*ferit omnia.
P.91.v.4. per dubias]*al.* pérque duas.
8. Qui tentata] *al.* Qui tentare v.fi. v
14.manu

14.manu trepida,)*al.*pauida.
18. oneriſque ignara)*al.*oneris non gnara.
20.Hic vehit).*al.*Hinc
25. ſæui quoque terror) *al.* ſæuique re-
pertor H.
P.92.v.11. ſincera Fides)*al.* ſummiſſa
20. Mauortius) *al.*Mars obuius
30. Infremuêre)*al.*intremuêre tubæ
P.93.v.2. Stabant ærati)*al.*irati
4. Atque intertorto) *al.* inter toto Epi-
dauria mœnia. *al.* Epidamni m. *al.* Epi-
damni nomina.
25. volubilitate) *al.* bile
P.94.v.31. amplexus , non commodas) *al.*
amplexus non commodos
P. 96. v. 5. longius iocis) iocis *in al.*
deeſt.
6.platanona)*al.*platea noua.
ibid. Placuit puellæ)*al.*ancillæ.
8. in eum diphona) *al.* f. ſe in cadophona,
qui ambitioni h. *al.* adophona. *al.* da-
phnona.
17.ſcripturam)*al.*iuncturam.
20.fulgentibus)*al.*ſurgentibus
24.Parium marmor) *Antiſ.* Planum
30.canos)*al.*crines
P.97.v.11.tu tantum)*al.*tamen
24.inter auras)*al.*intus aures
P.98.v.5.Polyænon *Antiſ.* Belienon , *malè*
Homer.Od.μ.
3.Semper inter hæc)*al.*Sed inter hæc
10.fudit)

Universidad de Deusto
Biblioteca

10.fudit] *al.*fundit.
11.confeſſo] *al.*conceſſo
ibid iunxit] al.vinxit
13.violæque & molle cy.] *al.*ridétq; [illegible]
21.macer] *al.* marcet
22.Puto] *al.*Porrò
P.99.v.12.verſat manus] *al.*non ſit.
13.perluit ora] *al.*proluit *al.*artus
P.100.v.4.quid tandem agas] *al.*tamen
8.ego ægrum] ego *in aliis deeſt*
11.tubicines] *al.*ad tibicines
13.non inuideo] *Vet.*non inuenio
20.hæc fieri] *Bit.*hæc frater
24.animúmque eius] eius *in aliis deeſt*
P.101.v.1.Habes] *al.*Habe
8.paratus miles] *al.*parata
10.corporis] *al.* operis
P.102.v.17.alis leporem] *al.*aliis
19.trepidanti] *al.*crepitanti
21. aquis errantibus] *al.* trepidantibus [illegible] ludentibus
22.verſabat] *al.*vexabat
23.Iaſdon] *Bit.*Yaſdon.*al.*Aëdon.*al.*hiru[illegible] do.*al.*ſylueſtris Aëdon
24.fuſæ] *al.* fuſa
25.ſna ruwa] *Bit. & Aut.*ſuaſura
26.Premebat] *al.*Tremebat
31.conſedi] *al.*reſedi
P.103.v.1.oculos meos] *al.*ſuos
3. ecquid hodiè totus v.] *al.*ecquid ho[illegible] veniſti.*al.*ecquid lotus veniſti

5.precantis] *al.*præcautis
17.catorogare] *al.* κύρτω rogare. *al.*catorygare,κατωπυγή.*al.*catalogare.*al.*catamolidare
P.104.v.1. poteram confingere] *Bit.*poterat contingere,languorem ſ.
ibid.ſimulare cœpi] *al.*ſimulaui
2.lectulo] *al.* lecticulo
5.terribilem] *al.* terribili
7.Ferrum timui] *al.* tremui
10.mille operta] *al.*malè operta quod trepido malè dabat vſum. *al.* q.t.d.mali vſum
11.ita non p.] *al.* Iam non
ibid.ſupplicio] *Bit.*ſupplicit
12.luſus] *al.* luſis
15.incœpto] *al.* incerto
P.105.v.2.perfricata] *al.*perfricta
4.naturali] *al.*natali
7.& Vlyxes] *al.* non exul Vlyxes
18. nam quis concubitus] *al.* Nam quis concubitus,Veneris q.g.n.
19.petat] *al.* petit
20. Ipſe pater veri] *al.* Ipſe p.v.d.E.in arce Iuſſit.& hoc v.d.habere deos.*al.* Ipſe pater vera d.E.in arte.
25.ea nocte] *al.*ſi ea n.
29.conceptiſſimíſque] *al.* conceptíſque iurauit verbis
P.106.v.5.Septifluus] *Autiſ.*ſemper fluuius.
ibid.hypœpis] *al.* Hypæpis

7.Et

Universidad de Deusto
Biblioteca

7. Et timidas) *al.* ſed tim.
15. Sanctè tuas) *ſic Autiſ. niſi quòd de-*
coris , *habet* , *pro* , pecoris , *&c* , felius lin
hoſtia lactens. *in al. totus hic verſus dee*
24. in triuio) *Vet.* in truno.
P. 107. v. 7. maſcarpionem) *al.* mastur-
torem. *al.* maſturratorem.
9. puluinum) *al.* puluinar.
11. longæ moram) *Bit.* nomen
14. vtique die feriatum, quo etiam luge-
tes rident) *hæc in aliis deſunt.*
27. niſi illud) *al.* illum
28. cornu] *al.* coruum. *al.* corium.
30. ſpiſſatis) *al.* ſiccatis.
ibid. ſulcis(*al.* ſuccis.
31. ſcopulſque atque horrida ſaxa) *al.* fu-
dit aquas ſcopulus , atque h. ſ. Niliaca
iacul. aquas.
P. 108. v. 4. & iuſſi ſtare dracones) *al.* iuß
& ſeruire d.
ibid. dracones.) *al.* leones.
12. Idæo frutices) *al.* Idæos. *al.* Id. latices
14. tam fabuloſa) *al.* tali fabulatione
17. parere) *al.* para te
20. viuis) *al.* binis
26. ſimulque pannum) *al.* panarium
P. 109. v. 4. pariter ſpoliat) *al.* perite.
ibid. veluti) *in al. deeſt.*
8. ſingularumque) *al.* ſingulariúmque
ibid. quaſdam) *al.* quædam
9. Non Indum) *al.* Indum non. *al.* niridum
10. calcato

10. calcato) v. falcato
13. acto) *al.* aſtu
14. molli ſtillæ latus) *al.* Hinc mollis
ſcillæ latus. *al.* m. ſtilla lacus. *al.* molli-
ſtillæ. *al.* moliſtilla. *al.* mollis tiliæ
15. Viminex) *al.* Vimineæ
16. At paries) *al.* Et paries circa.
17. Fortuitóque luto] *al.* Fort. luto clauos
n.a.
19. prætereà quæ) *al.* quàm
20. mitia ſorba) *al.* mitia ſeruo
21. pendebant texta) *al.* pendebat. *al.* pen-
debant extra
22. & tymbræ) *Aut.* Et ymbræ. *pro* Et thym-
bræ
24. Hecates) *al.* Hecate. *al.* Hecale
25. Battiadæ veteris) v. Bacchineas veteres
ibid. mirando) *al.* viuendo.
P. 110. v. 1. cucumulæ) *al.* cucumæ.
3. vexat cubitum ipſa ſtipite ardenti.) *De-
ſunt hæc in exemp. Io. Bit. D. non malè.*
5. turbatus , anúmque) *Benedict. ex-
empl.* turbatus animi , & non ſine riſu
me erexi.
8. in vicinia) *al.* in vicineam.
11. arte coactas) *al.* volucres.
13. penéque fluentes) *al.* ſaniéque. *al.* pœ-
náſque luentes. *al.* ferentes. *al.* furen-
tes
24. Phineo) *al.* furtiuo
P. 111. v. 2. conuitium) *al.* concilium.

26. ad

Universidad de Deusto
Biblioteca

26. admiſeris) *al.* admiſiſti
29. ſcierint.) *al.* ſcierit.
P.112.v.14.& deos,& anſeres) *al.* duos anſe...
20. Quiſquis habet) *Io. Saliſb. l. vii. c.* xvi.
22. Danaen) *al.* Daphnen.
27. Seruius & Labeo) *al.* S. vt L.
29. Et veniet) *al.* eueniet
30. Infra) *al.* intra.
P.113.v.9. extraxit) *al.* extrahit
17. Vtticæ) *Vet.* Veticæ.
P.114.v.17. Tyrinthius) *al* Tirneius. *al.* Ti... neius
ibid. ira) *al.* ora
18. prophanam) *al.* prophanus
21. cauit) *v.* pauit
P.115.v.14. Philomela) *al.* Philumene
16. tum) *al.* tamen. *al.* tandem
P.117.v.14. leuatores) *Sic vet. non,* leua... tores, *quos antiq. Gloſſ. guloſos & ...nes interpretantur. al.* lenatores
26. præter liberos) *al.* libertos
P.118.v.22. Petaui) *al.* Peruſij. *al.* Petilini
P.121.v.25. lepidi) *al.* timidi.
P.122.v.7. verens) *al.* ferens
ibid. reſerare) *al.* ſeruare
22. Obtorto.) *al.* abroſo. *al.* abroſa val... labella
26. comptum me) *al.* centum vena... allucitæ. *al.* venales me allu.m.
30. repertæ) *al.* reſtiterant

31. Au...

31. Aumatium) *al.* aumarium
P.125.v.24. hiſtrionem) *al.* hiſtrioniam
P.126.v.6. meſſis honores) *al.* menſis
10. cauernas) *al.* tabernas
P.127.v.13. Maior in externas) *al.* Maior in externa ſita cui deſcendat arenas. *al.* externam ſit qui deſcendit arenam
P.128.v.18. profuſo ſang.) *al.* perfuſo
19. Quin) *al.* Qui
P.129.v.9. Quæ penitus.) *al.* Quæ penitus merſæ. c. r. a. l. Verberibus r. iter: n. d. a. Frigidus ſtrictis qui
P.133.v.30. contigit vlla) *al.* vna
P.134.v.1. bona eſt,) eſt *in al. deeſt.*

IN

Universidad de Deusto
Biblioteca

IN PETRONII ARBITRI SATYRICON Notæ.

PAg. 3. verſu 16. quam id quod putant gr[...] tiſſimum auditoribus fore.) Editio Lu[...] dunẽſis in vetere codice ſcriptum eſſe teſta[...] tur, *auribus*, quod ego emendatius puto qu[...] *auditoribus*.

v. 22. ſine ſpe prædæ moriatur in ſcopul[...] Video ſententiam, *moriatur*, ad mortem v[...] que permaneat. Alteram tamen lectionem[...] *moratur*, improbare nequeo. Ouid. lib. 3. Me[...] tam. (de piſcatore) *Ne ſcopulis hærerem ſemp[...] in iiſdem.*

v. 26. ſpes quoque ſuas ambitione don[...] mihi rectius videtur, *ambitioni*, vt edidit Pi[...] (t[...]

P. 4. v. 15. priùs more.

Frugalitatis lege polleat exacta.) Scribendũ eſt fortaſſe vno verbo, *priùs-mo[...]* hoc eſt, more priſco, & veterum Poëtarum[...] conſuetudine, vt apud Propertium, *priùs-[...] mina, ante-cupidinibus, ante-lino, nunc-dea*, apu[d] Plautum in Truculento.

Vt ante-parta demus poſt-partoribus. apud Terentium, *ſemper-lenitas*, & alia hu[...]

[...]nus trecenta. *Palleat* verò, quod eſt in c. v. magis placet, quàm *polleat*, id enim ſentit; ei qui velit magnum aliquod moliri, & efficere in literis, more veterum exactè colendam eſſe frugalitatem, ita vt eam rem pallor indicet ex ſtudiorum collectus vigiliis. Caſſius Parmenſis de Orpheo:

---- omnis & illuc
Per litus incumbens Muſa pallebat amore.

Tenebricoſus Satyricus:

At te nocturnis iuuat impalleſcere chartis.

Idem,

Iratum Eupolidem vagrandi cum ſene pallet.

P. 5. v. 12. quia nec quo loco] libentiùs legetim *quin nec quo loco*.

v. 14. donec in curſu fatigatus.] alij libri: *donec ex curſu fatigatus*: probo; vt apud Ciceronem: *feſſus de via*. & apud Plautum; *ex curſura anhelitum ducere*. Alteram tamen lectionem, *in curſu fatigatus*, hoc Ciceronis exemplo tueri licet, in Topicis: *Nam & verberibus torti, & in igni fatigati quæ dicunt, ea videtur veritas ipſa dicere.*

P. 12. v. 18. & manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritis] Dicturus eſt p. 17. *qui vt infractis manibus congemuit*. malo tamen, *conſtrictis*: vt in Tholoſ. exemp.

P. 13. v. 26. deſcendentes ab aure capillos meos tentata manu duxit.] Legit vir doctus, *lentata*: ego vna ſyllaba minùs, *lenta*: vt p. 20. me quoque ad idem ſpectaculum *lëta manu traxit*.

Universidad de Deusto Biblioteca

Et, *omniaq́; infra umbilicum cœpit lentum ma[...] cadere.*

p.14.v.5. Et qui non iugulat, victor abire ſolet] Scio quam ex his verbis ſententiam eli[...]ciant alij: neque etiam me latet mutata inter[...]punctione longè diuerſam effici:

Et qui non iugulat victor, obire ſolet.

Nam in editione Plantini legitur, *obire*, quam[...]quàm *abire* idem valere poteſt, vt è Feſto, & aliis notum eſt.

v.18. Quartilla] al. *Quadratilla*, vt apud Quinctil. *Quadrantaria*, quæ ob quadrantem ſui copiam faceret.

p.16.v.4. ballenaciam tenens virgam] Al. *ba[...]luatam*, al. *veninatam*, φαρμακώδη. al. *balenaria[...]* è balenę ſetis confectam. Quid ſi, *Balenariam[...]* Nimirum vt ab arena, arenarius: à verbena verbenarius: ſic à balena, balenarius.

p.18.v.11. Deinde vt contubernali meo me[...]lius ſuccederet] Non eſt aſpernāda v.c. lectio[...] *Contubernali modo*, quia nuper Aſcyltos eta[...] contubernalis fuerat, & eſſe deſierat: ita enim loquitur ipſe Aſcyltos p.7. *Cras autem, quia hoc placet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem.*

p.19.v.10. Igitur ne maiorem iniuriam [...] ſecreto frater acciperet, conſurrexi ad [...]cium nuptiale.] Probabilior eſt lectio qua[m] excudit Plantin. *in ſcorto*: non abſimili ſenten[...]tia, qua ſcripſit Virgil.

Coniugium vocat, hoc prætexit nomine culpam.

Et Ouidius:

Coniugijne vocas, ſpecioſaq́; nomina culpæ Imponis Medea tuæ?

M. Antonius in epiſtola quadā ad Auguſtum: *Quid te mutauit? quòd Reginā ineo? vxor mea eſt. Nunc cœpi, an abhinc annos nouē? Tu deinde ſolam Druſillam inis? ita valeas, vti tu hanc epiſtolam cum leges, non inieris Tertullam, aut Terentillam, aut Ruſillam, aut Saluiam Titiſceniam, aut omnes. An refert vbi, & in quam arrigas?* Hæc leguntur apud Suetonium in Auguſto, ca.69. quibus ſibi ſpecie matrimonij detractam, imponere collegæ ignominiam, & infamiam conatur Antonius. Iniuriam autem vſurpaſſe Petronium apparet pro infamia: nempe genus pro ſpecie, ſi modò rectè definitur iniuria in lib.4. Rhet. ad Herennium: *Iniuria eſt, quæ aut pulſatione corpus, aut conuicio aures, aut aliqua turpitudine vitam cuiuſpiam violat.*

p.22.v.6. Leuatum mento in tribunal excelſum Mercurius capiebat] Fallor? an legendum, *rapiebat*. Quemadmodum enim raptus ab alite ſacro Ganymedes dicitur in obſcœno carmine, ſic Trimalcio raptus à Mercurio dicitur, qui deus ales in eodem carmine vocatur. Sic certè Horat. ſe raptum quoque à Mercurio, & è medio belli periculo ereptum ſignificat his verſiculis:

Sed me per hoſtes Mercurius celer
Denſo pauentem ſuſtulit aëre.

Dictū autem à Petronio, *leuatum rapiebat*, vt à Plauto, Terentio, Virgilio, *rapere ſublimem.*

p.25. v. 15. patentibus in orbem alis, qua- les eſſe ſolent, quæ incumbunt oua] Hæc non damno, ſi Gallinæ incubantes orbicularem referunt figuram. Opinor tamen Petronium ſcripſiſſe: *patentibus in corbem alis*, quoniam ſu- periore dixit verſiculo. *repoſitorium allatum eſt cum corbe.*

v. 19. Conuertit ad hanc cœnam vultum Trimalcio.] An hîc *cœna* eſt pars cœnæ? An potiùs ſcribendum eſt, *ſcenam*? vt p. 80. *Vt tamen quidem ſufficeret largior ſcena*. Eadem illa p. mi- mum interpretatur. *Quid ergo, inquit Eumol- pus, ceſſamus mimum componere?* ludos etiam vocat p. 28. *At ille qui ſæpiùs eiuſmodi ludos ſpe- ctauerat*. Suetonius quoque in Caligula, cap. 15. pro ſpecie & pompa, ſcenam dixit. *Confe- ſtim Paudateriam, & Pontias, ad transferendos matris fratriſque cineres feſtinauit: tempeſtate turbida, quò magis pietas emineret: adiitque vene- rabundus, ac per ſemet in vrnas condidit. Nec mi- nore ſcena boſtiam, præfixo in biremis puppe vexil- lo, & inde Romam Tiberi ſubuectas per ſplendidiſ- ſimum quemque equeſtris ordinis, medio ac fre- quenti die, duobus ferculis Mauſoleo intulit.* Au- ſonius in Protreptico ad nepotem:

Pompa tibi. & vani fugiatur ſcena timoris.

P. 26. v. 23. Verum eſt vinum Opimianum præſtò.] Vellem illud, *præſtò*, abeſſet, vel ea conditione, vt in illius locum, *profectò*, ſuc- cederet.

p. 27. v. 3. Ergo viuamus, dum licet eſſe be- ne.] Miſeret me illorum, qui hunc verſum emendare conari ſunt, mihi quidem perſua- ſum eſt non eſſe Petronij, ſed inepti cuiuſdã verſificatoris, qui falsò putabat non eſſe ab- ſolutam duobus ſuperioribus verſiculis ſen- tentiam.

v. 12. Coronam.] Nam cùm Sol Cancrum permeat, coronarium frequens eſt vſus.

p. 29. v. 1. diúque ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata eſt] Meliùs editio Plantini *commorata eſt*.

v. 7. Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia] Reperio in variis lectionibus, *ritu*; item *luxu- riæ victu*: & poſterius probo, mutata litera, hoc pacto:

Luxuriæ victa Martis marcent mœnia.

v. 8. Tuo palato clauſus pauo naſcitur] Aſtipulatorem me habent qui reponunt, *paſcitur*: loquitur enim de ſaginatione pauo- num, de qua Plinius cap. 20. lib. 10.

P. 30. v. 10. Non diu ergo tumultuatus ſta- bulum ianuam effregit, & nos per eandem ter- ram admiſit. Quæ hæc eſt per terram admiſ- ſio? Parum abeſt, quin audeam legere, *feſtrã*? quod oſtium fuiſſe minuſculum in ſacrario, iam alij ex Macrobio docuerunt: & epitoma Feſti, feneſtram interpretatur. Ab hoc autem non eſt alienus Virgilij locus in libro ſecun- do Æn.

Ipſe inter primos, correpta dura bipenni Limina perrumpit, poſtéſque à cardine vellit

Universidad de Deusto
Biblioteca

Æratoſiámque, exciſa trabe, firma cauauit
Robora, & ingentem lato dedit ore feneſtram.

ead. v. 28. ſomnúmq; morti iungerem] Alij libri: *ſomnúmq; mortis ingererem.* Sed prior lectio confirmatur p. 43.

----hic graues alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem vltimam
Somnos.

p. 32. v. 3. attoliſſem mihi damnatus manus] Legitur etiam, *damnatas*, quæ lectio Propertij verſu comprobatur.

Dicet damnatas ignea teſta manus.

v. 11.

Cùm fortuna manet vultum ſeruatis amici:
Cùm cecidit, turpi vertitis ora fuga.]

Penè affirmarim pro, *cecidit*, legendum videri, *cedit*, hoc eſt, recedit. Iſta enim inter ſe comparantur, manet, cedit: & fortuna venire, manere, abire, redire, recedere ac reuiſere dicitur. Virgil.

Téne, inquit, miſerande puer, cùm læta veniret
Inuidit fortuna mihi?

Horatius (de fortuna:)

Laudo manentem, ſi celeres quatit
Pennas, reſigno quæ dedit.

Idem

Vt redeat miſeris, abeat fortuna ſuperbis.

Virgil.

Illa, vt opes fractæ Teucrûm, & fortuna receſſit.

Idem:

-- multos alterna reuiſens
Luſit, & in ſolido rurſus fortuna locauit.

v. 14. nomen diuitis ille tenet.]

Nomine diuitis inſcriptum fuiſſe mimum, è Seneca intelligere eſt, epiſtola 115. vbi ſuo more Mecœnatem exagitat: *Hunc eſſe qui in tribunali in roſtris, in omni publico cœtu, ſic apparuerit, vt pallio velaretur caput, excluſis vtrinque auribus, non aliter, quàm in mimo Diuitis fugitiui ſolent.*

Ead. v. 27. Aufugi iudicium] Hic ſermo non ſine exemplo. Propertius;

Quiſquis es, aſſiduas aufuge blanditias.

Q. Cicero apud M. Fratrem, libr. 1. de natura deorum.

Andromeda aufugiens aſpectum mœſta parentis.

p. 39. v. 2. traductúmque inter condiſcipulos, quibus iactaſſet ſenſum meum] Senſus hic, opinione quidem mea, ſenſu caret. Proinde arbitror legendum eſſe, *quibus iactaſſet ſenſum meum*, id eſt, apud quos me feciſſet verum beatiorum, vt loquitur Catullus.

p. 41. v. 14. O patria, pulſas mille credidimus faces] Exclamatio hæc, *O patria!* ſumpta è veteri Poëta Ennio, opinor; in Andromacha: *O pater! ô patria! ô Priami domus!* apud Ciceronē in ſecūda diſputatione Tuſculana. quod imitatus etiā Virg. *O patria! ô diuûm domus Ilium!*

p. 43. v. 22. Ceterùm, ne & tecum quoque habeam rixandum, toto die me ab hoc cibo abſtinebo] Vereor ne particula, *dum*, malè adhæſerit verbo, *rixam*, ſitque diuellenda, vt ab ea tertia periodus incipiat, hoc modo:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Cæterùm, ne & tecum quoque habeam rixam,
toto die me ab hoc cibo abſtinebo. Immò, inquam
ego, ſi eiuras hodiernam bilem, vnà cœnabi-
mus. Dum mando ædicularum cuſtodi cœnulæ of-
cium, video Gytona: & quæ ſequuntur. Pro-
fectò, ſic collocata hac particula, *dum*, locus
videtur integer, nec quicquam opus eſt
aſteriſcis. Præterea τὸ *dum*, ſæpe inchoat com-
prehenſionem, & narrationem connectit,
vt: *Dum hæc fabula inter amantes luditur.* & p.
50. *Dũ Eumolpus cũ Bargate in ſecreto loquitur.*

p. 46. v. 26. Hoc eſt, inquam, quod promi-
ſeras, ne quem hodiè verſum faceres] Acrior
& incitatior erit oratio cum interrogatione
faceres? Verùm & ſine interrogatione poteſt
eſſe ἐιρωνία.

p. 49. v. 13. Ille tot hoſpitum potionibus li-
ber, vrceolum fictilem in Eumolpi caput ia-
culatus eſt] Editio Plantini, & Lugdunenſis
liberum, rectiùs: id eſt, vacuum & exhauſtum.

p. 50. v. 12. Iniuriâmque Eumolpi, aduoca-
tionémque commẽdabam.] Auet animus le-
gere, *iniuriâmque Eumolpo, aduocationémque*
commodabam. Commodabat enim iniuriam Eu-
molpo, quia cum excluſerat, quo nomine
competere actionẽ iniuriarũ docet M. Tul-
lius in Oratione pro Cæcinna. Commodabat
aduocationem, quia illi quodammodò ade-
rat ſpectans per foramen, &, vt ipſius verbis
vtar, fauebat vapulanti. Iniuriam autem &
aduocationem alicui commodare ita dictum
vt p. 57.

vt p. 57. *commodare manum*, & p. 73. *commodare*
locum perituro, & p. 92. *commodare amplexus.*
Huc accedit quòd verbũ *commodare*, pulchrè
conuenit aduocationi. Aſconius in Cicero-
nis diuinationem: *Qui defendit alterum in iu-*
dicio, aut patronus, dicitur, ſi orator eſt: aut aduo-
catus, ſi aut ius ſuggerit, aut præſentiam ſuam
amico commodat: aut procurator, ſi negotium (ab-
ſentis) ſuſcipit: aut cognitor, ſi præſentis cauſſam no-
uit, & ſic tuetur vt ſuam.

p. 52. v. 16. Et in poteſtate ſua eſſe Gytonem
meritiſſima propoſitione monſtrabo] Si at-
tenderis quæ ſequuntur, vix dubitabis quin
ita legendum ſit: *Et in poteſtate tua eſſe Gytonẽ*
meritiſſima proditione monſtrabo. Nam ſtatim
dicturus eſt, *meritò, inquam, excandeſceres, ſi*
poſſes proditum oſtendere. Tria hæc, *meritò, pro-*
ditum, oſtendere, tribus illis reſpondent, *meritiſ-*
ſima proditione monſtrabo. Sic p. 92. *totámque*
fallaciam inuidioſa proditione detexerit.

v. 25. Gyton collectione ſpiritus plenus
continuò ita ſternutauit, vt grabatum concu-
teret] Inſerendum aduerbium, *ter*, ex v. c. *ter*
continuò ita ſternutauit.

p. 54. v. 8. Moraris, inquit, Eumolpe, tan-
quam propudium ignores] Verba ſunt nau-
tæ vectores vrgentis, vt nauem properè con-
ſcendant. Quare faceſſat illud, *propudium*,
& in eius locum remigret, *prope diem*; quia
ſignificat non longè abeſſe lucem. Non-
dum enim planè diluxiſſe, proxima hæc ver-

Universidad de Deusto Biblioteca

ba declarant, *& adoratis ſideribus intra na*
uigium.

p. 58. v. 28. adhuc aliquod iter ſalutis quæ
rendum eſt] Malim, *aliud* pro *adhuc*, vt in edi
tione Lugdunenſi.

p. 65. v. 21. Quid dicis tu latro? quæ ſola
ſalamandra ſupercilia tua excuſſit] *tò ſola* vi
detur inducendum, vt natum è repetito tem
rè initio ſequentis verbi. *ſala Salamandra.*

p. 67. v. 1. Gyton ad virilia ſua admouit no
naculam inſertam] libri quidam, *inſertam*, alii
inſectam: veriſimilius eſt, *infeſtam.*

v. 11. Cùm appareret futurum non tralati
tium bellum] Ego quidem *tralatitium* non re
prehendo; ſed tamen v. c. lectio *ſtlatarium* ipſa
vocis nouitate ſe mihi commẽdat. bellumque
ſtlatarium, lentum dici videri poteſt, à ſtlata
genere nauigij, cui latitudo nomen dedit,
auctore Feſto. Ita enim à lembo ſiue ſtlembo
equum grauem, & tardum, pedibus ſtlem
bum Lucilius vocauit. Nec diſſimile illud
Plauti in Pœnulo:

Tardiores quàm corbitæ ſunt in tranquillo mari.

Ac paulò poſt:

Obſecro hercle, operam celocem hanc mihi date
bitam date.

Imò enimuerò cùm cogito, ſtlatariũ bellum
& tralatitium idem ferè eſt, ludicrum videli
cet certamen, vt vis quædam feſtucaria. Nam
in vetere gloſſario, ſtlatarius, exponitur
ἐργολάβος.

v. 21.

v. 15. Hæc vt turbato clamore mulier effu
dit] Mulier ipſa turbata potiùs erat, quàm
turbatus clamor. Itaque magis probarem, *tur*
bata clamore. Nec enim diuerſo ſermonis ge
nere vtetur p. 69. *Agnouit Tryphæna verum*
Gytona: lacrymiſque turbata, tunc primùm bona
fide puero baſium dedit. Nam *&* clamore per ſe
ſtat, idemque valet, ac ſi dixiſſet, *cum clamore.*
Virgil. 1. Æn.

& templum clamore petebant.

Idem 8. Æn.

Diſceſſu mugire boues; atque omne querelis
Impleri nemus, & colles clamore relinqui.

p. 77. v. 3. Percurrère piſcatores] fortaſſe,
procurrère.

p. 83. v. 7. prætereà curandum eſt, ne ſenten
tiæ emineant, extra corpus orationis expreſ
ſæ, ſed intecto veſtibus colore niteant. Editio
Plantini, & Lugdunenſis, & exempl. Autiſ. *in*
texto, quod verius puto. Sic enim hac p. *ſen*
ſuſque teneriorem verborum ambitu intexuit.
Plin. c. 48. lib. 8. *Aurum intexere (veſtibus) in ea*
dem Aſia inuenit Attalus Rex, vnde nomen At
talica. Idem c. 11. lib. 13. *Et tamen adhuc malũt*
Parthi literas veſtibus intexere. Vtitur & M.
Tullius eo ſæpe verbo metaphoricẽs.

v. 10. Cæteri enim aut non viderunt viam,
qua itetur ad carmen, aut verſum timuerunt
calcare] Longè probabiliorem cenſeo lectio
nem v. c. *aut viſam timuerunt calcare.* Calcare
viam, vt Horatius,

Universidad de Deusto Biblioteca

Et calcanda ſemel via lethi.

v. 12. Ecce bellis ciuilis opus quiſquis attigerit] Interpungendus ita videtur locus: Ecce *belli ciuilis ingens opus: quiſquis attigerit.*

v. 21. tanquam ſi placet hic imperat] Tollendum eſſe aſteriſcum puto: nihil enim deeſt, ſed *tanquam*, valet *exempli gratia*: quemadmodum apud Plautum: *velut*, & *ſicut*.

In Aulularia:

--- facinus audax incipit
Qui cum opulento pauper cœpit rem habere aut negotium,
Velut Megadorus tentat me omnibus miſerum modis.

In Pænulo:

Ita me dij ament, tardo amico nihil eſt quicquam iniquius:
Præſertim homini amãti, qui quicquid agit properat omnia,
Sicut ego hos duco aduocatos.

p. 84. v. 6. Quæritur in ſyluis Mauri fera] Ita editio Lugdunenſis. Aliquanto rectius, niſi fallor: vt ſit Enallage numerorum, *in ſyluis Mauri*, pro Maurorum, & Mauritaniæ. Poteſt etiam legi, *Mauro*, tertio caſu, pro quæritur à Mauro venatore. Vel *in ſyluis Mauris*, Mauræ ſyluæ, vt apud Horat. *Maura iacula, Mauri angues*, & *Maura vnda*. Nam de venatione leonum hic Petronium loqui, & quæ de tygride ſubiicit facilè fidem

ſunt. In Mauritania autem multi & magni leones. Vel teſte Horatio.

Quale portentum neque militaris
Daunia in latis alit æſculetis:
Nec Iubæ tellus generat, leonum
Arida nutrix.

p. 86. v. 4. Cocytia perfuſus aqua] Aut duæ vocales in vnam contrahuntur, aut ſecunda ſyllaba huius vocis, *Cocytia*, non conuenit verſiculi modulo. Quare probo quod eſt in aliis editionibus, *Cocyta* pro *Cocytia*, vt *Ceraunum ſaxum*, pro *Ceraunio* dixit Propertius,

Non potuit ſaxo vitam poſuiſſe Cerauno?

Et vt idem dixit *Partham tellurem*, & *Parthos ſinus*: ac Virgilius, *Romulam tellurem.*

v. 28. & dum varios lapis inuenit vſus] Rectius editio Lugdun.

--- ac dum varius lapis inuenit vſum.

Niſi *varios* ſcriptum ſit, ἀρχαϊκῶς, pro, *varius*: vt p. 25. *probitas eſt carbunculos.*

Horat ſat. 4. lib. 2.

Ten' lapides varios lutulenta radere palma?

Et ep. 10. lib. 1.

Nempe inter varias nutritur ſylua columnas.

quibus in locis, *Parios*, & *Parias*, qui reponunt, Parij marmoris ſenſum habent. Varium autem lapidem videtur ſignificaſſe p. 85.

--- ac maculis imitatur vilibus aurum.

Mendosè, vt ſuſpicor. At editio Plantini emendatiùs, *ac maculis mutatur vilibus aurum.* Id eſt, auro emitur vel permutatur varius lapis.

Plinius

Universidad de Deusto
Biblioteca

Plinius cap. 1. lib. 36. *quos ad uſus, quáſue ad voluptates alias, niſi vt inter maculas lapidum [illegible] conar.* Et c. 7. eiuſ. lib. *Differentia vocum eſt ab Ophite, cum ſit illud ſerpentium maculis ſimile.*

P. 87. v. 21. Actia cóſque ſinus & Apollinis arma timentes] Quò referatur illud, *timentes*, non diſpicio. In edit. quidem Lugdun. legitur, *trementeis*, vnde forſitan legendum eſt, *frementis*. frementem enim & iratum hoſtibus Apollinem in Actinea pugna deſcribit Propertius in Eleg. 3. lib. 4.

Non ille attulerat crines in colla ſolutos,
Aut teſtudineæ carmen inerme lyræ.
Sed quali aſpexit Pelopeum Agamemnona vultu,
Egeſſitque auidis Dorica caſtra rogis.
Aut qualis flexos ſoluit Pythona per orbes
Serpentum, imbelles quem timuere lyræ.

Quinetiam eò progredior, vt totum locum illum Petronij hoc modo ac ordine legendum putem:

Cerno equidē gemina iam ſtratos morte Philippos,
Theſſaliæque rogos, & funera gentis Iberæ,
Et Libya cerno, & tua Nile gementia clauſtra.
Iam fragor armorum trepidantes perſonat aures.
Actia. bóſque ſinus, & Apollinis arma timentes.

P. 88. v. 7. *Flumina per notas ibant torrentia ripas*]

Morientibus illis fluminibus opem ferre conabimur, non abſurda protſus opinione ſcriptum fuiſſe à Petronio,

--nec vaga paſſim

Flumina per notas ibant torrentia ripas.

hoc ſenſu: vaga flumina, paſſim torrentia, tūc non ibant per notas ripas, non ampliùs, inquam, alueo ſuo & ripis, flumina continebantur, ſed effuſa per agros & ſyluas omnia ſternebant & rapiebant ſecum. Loquitur enim de prodigiis bellorum ciuilium, de quibus etiam Virgil. lib. 1. Georg.

Proluit inſano contorquens vertice ſyluas
Fluuiorum rex Eridanus, campóſque per omnes
Cum ſtabulis armenta tulit.

Idem in libro 2. Georg.

Nec non & torrentem vndam leuis innatat alnus
Miſſa Pado.

Plinius de eodem Pado, ſiue Eridano cap. 16. lib. 3. *Augetur ad Canis ortus, liquatis niuibus, agris quàm nauibus torrentior*, id eſt rapiditate & impetu nocentior. Vt autem *torrentem* vndam dixit Virgilius, ſic & Seneca in epiſt. 40. *Habeat vires magnas, moderatas tamen, oratio ſit perennis vnda non torrens.*

Idem Virgil. in Eclog. 7.

Hic tantum Boreæ curamus frigora, quantum
Aut numerum lupus, aut torrentia flumina ripas.

Torrentia flumina, vt Homero, χειμάῤῥοι ποταμοὶ, ιλ. δ. Petronius verò *notas ripas* dixit, imitatione Horatij, torrentem amnem deſcribentis, in laudatione Pindari:

Universidad de Deusto Biblioteca

Monte decurrens velut amnis, imbres
Quem ſuper notas aluêre ripas,
Fertur, immenſúſque ruit profundo
Pindarus ore.

p.90.v.5.---- *mox flumina montibus altis*
Vndabant modò nata: ſed hæc quoque iuſſa pu-
tares
Stabant]

Neque lectionem, neque interpunctionem improbo. Hoc enim ſentit, flumina quaſi magico aliquo carmine, iuſſa & coacta, ſteriſſe. Verùm in v. c. Douza legi aſſerit,

--- *ſed hæc quoque iuſta putares,*

quod damnare mihi religio eſt: præſertim cùm v. c. in editione Plantini ſequentia ita concipit,

Vinctáque mox ſtabant.

Flumina, inquit, modò nata, vera & perennia flumina videbantur: eadem tamen mox concreſcebant & conſiſtebant, *Iuſta* verò flumina, dixit Petronius, vt Ouid. in eleg. 5. lib. 3. Amorum, vbi torrentem obiurgat, flumen ligitimum:

Quid ſi legitimum flueres, ſi nobile flumen!

Iuſtum quoque amnem dixit Liuius in libro primo: *Sorte quadam, diuinitùs, ſuper ripas Tiberis effuſus lenibus ſtagnis. nec adiri vſquam ad iuſti curſum poterat amnis.*

v.28. *Intereà volucris motis conterrita pennis*
Fama volat.]

Nunc primùm editũ eſt, *volucris*, cùm anteà legeretur, *volucer*: quod tamen expungi non debuit.

debuit. Ita enim dictũ, *volucer*, genere fœminino, vt *acer hyems*. Ennius apud Priſcianum:

Æſtatem autũnus ſequitur, poſt acer hyems ſit.

quẽ verſum laudat quoque Seruius in 6. Æneid. ſcribítque veteres etiam dixiſſe, *alacer*, tam fœminino, quàm maſculino genere.

P.91.v.27.-- *gemino cum Conſule Magnus*
Ille tremor Ponti, ſæuique repertor Hydaſpis,
Et piratarum ſcopulus]

Repertor Hydaſpis, vocatur Pompeius, quia fabuloſum illum fluuium exiſtimabant; qua ex opinione vulgi ſcripſit Horatius:

-- *vel quæ loca fabuloſus*
Lambit Hydaſpes.

Alij tamen libri, vt editio Lugdunenſis,

-- *ſæui quoque terror Hydaſpis.*

Alij verò, vt editio Steph.

-- *ſæuique repertus Hydaſpis.*

Repertus terror, qui præter opinionem ei terror extitit. Virgil.

Dic age, namq; mihi fallax haud antè repertus
Hoc uno reſponſo animum deluſit Apollo.

Ennius apud Feſtum, in Nauus:

Nauus repertus homo eſt, Graio patre, Graius
homo, rex.

Cæcilius, in Epiſtola, apud Priſcianum:

Nam nouus quidem deus repertus eſt Iouis.

Plautus in Captiuis:

Tu repertus, qui Philocratẽ ſuperes veriuerbio.

Elegãter autem, *ſcopulus piratarum* dictus Põpeius, vt eodem tempore tribunal L. Caſſij, ſcopu

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſcopulus reorum, apud Valer. Max.

p. 93. v. 4. *Atque intertorto laceratā pectore veſtē*
Sanguineā tremula quatiebat lampada dextra.
Editio Lugd. *inter roto*, quo modo legiſſe etiā Lilium Gyraldum apparet. cōmoda & aperta ſententia. Inter veſtem, inquit, toto pectore laceratam, quatiebat lampada. Nam veſtis, vtpote lacera, non obſtabat quò minus per illam vibraret facem. De lacera veſte Diſcordiæ, Virgilius:

Et ſciſſa gaudens vadit Diſcordia palla.

Porrò ſcio, eſſe, qui illud *ſanguineam lampada* concoquere non poſſint, legántque:

Sāguinea tremulam quatiebat lampada dextra.

A quibus diſſentio. Nam *ſanguinea lampas*, cùm ſanguinei coloris flammam, dicitur, vt apud Virgilium:

Non ſecus ac liquida ſi quando nocte cometæ
Sanguinei lugubre rubent.

v. 18.

Quid porrò, tu Diue, tuis cunctaris in armis?
Diue, retineri poteſt κατ᾽ ἀνάλογον. quia Diſcordia, vt dea, futurum diuum ſciebat. magis tamē probo quod eſt in editione Lugdunenſi Die: quoniam Iulo prognatus Cæſar, & à Venere ac ipſo Ioue ducebat originem. Sic eiuſdem gentis Ilia, dia vocatur ab Ennio apud Nonium in Nepos fœminini generis:

Ilia dia nepos quas ærumnas tetuliſti?

Dium, inquit Feſtus, *antiqui appellabant*, *ex Deo ortum.*

v. 20.

v. 20. *neſcis tu Magne tueri*
Romanas arces]
Monui iampridem, & nunc moneo, legendum videri, *Romanas arces*, vt p. 87.

Omnia quæ tribui Romanis arcibus, odi.

Magnificentiùs enim Romanæ arces dicuntur, quàm vrbs Roma: vt Carthaginis arces, quàm Carthago: & Pergameæ arces, quàm Pergama. Virgilius:

Imbellem auertis Romanis arcibus Indum.

Item, *Aſcaniúne pater Romanas inuidet arces.*
Et, *Cùm fera Carthago Romanis arcibus olim*
Exitiū magnū, atque Alpes immittet apertas.

Notiſſimum eſt vt Pompeius, aduentante Cæſare, vrbem reliquerit: quid tamen impedit Ciceronem audire in epiſtola decima lib. 7. ad Atticum: *Per fortunas, quale tibi conſilium Pompeij videtur? Hoc quare, quòd vrbē reliquerit. Ego enim ἀπορῶ. Tum, quid abſurdius? Vrbem tu relinquas? Ergo idem ſi Galli venirēt.* Et in epiſt. 15. lib. 8. ideò vocat Pompeium ἀπολιτικώτατον καὶ ἀστρατηγικώτατον. quibus iſta planè reſpondent. *neſcis tueri Romanas arces.* Et epiſt. 2. eiuſdem libri: *Nihil vlla in gente vnquā, ab vllo auctore Reipub. ac duce turpius factum eſſe videtur, quàm à noſtro amico factū eſt: cuius ego vicem doleo. qui vrbem reliquit, id eſt patriam; pro qua, & in qua mori, præclarum fuit.*

v. 25. Cùm hæc Eumolpus ingenti volubilitate verborum effudiſſet] Temerarium non eſt, quod in v. c. legitur, *ingenti bile*: ſi

quidem

quidem per bilem, inſaniam poëticam intelligit, de qua p. 43. *Imò, inquam, ſi eiuras hodiernam bilem vnà cœnabimus.* Horat. in arte Poëtica:

- - - o ego læuus,
Qui purgo bilem ſub verni temporis horam:
Non alius faceret meliora Poëmata.

Quare illa verba, *volubilitate verborum* inducenda puto, vt quæ huc irrepſerint ex verſu 31. eiuſdem p. *Ex præſcripto ergo conſilij communis, exaggerata verborum volubilitate.*

P. 97. v. 24. vt putares inter auras canere Sirenum concordiam] Variant libri. alij *inter auras*: alij, *inter aures*: quidam, vt editio Plantini, *intus aures*, eámque affirmat eſſe v.c. ſcripturam. Sic tamen locutos eſſe Latinæ linguæ auctores, præſtare non auſim: eò labor potiùs, vt neutrum illud, *auras*. & *aures*, exiſtimem eſſe Petronij. Etenim multò argutius videtur, *intus canere*, multis de cauſis. primum, *intus canere*, id erit, in ipſo quaſi ore & gutture Circes canere. Deinde, valdè peritè & artificioſè canere. Poſtremò furtum quoddam animorum indicabit, & penitus ſubreptos omnes audientium ſenſus ſuauiſſima illa modulatione. Alluſum autẽ ad Græcorum Prouerbium, ἀσπένδιος κιθαρῳδός, de quo ſatis ſit, ad hunc locum adferre, quæ in Ciceronis 3. Verrina ſcribit Aſconius: *Cùm canũt citharistæ, inquit, vtriuſq; manus funguntur officio. Dextra plectro vtitur, & hoc eſt foris canere: Siniſtra digitis chordas carpit: & hoc eſt intus canere. Difficile autẽ quod Aſpendius citharista faciebat, vt nõ vteretur cantu vtraq; manu, ſed omnia, id eſt, vniuerſam cantionẽ intus, & ſiniſtra tantùm manu complecteretur. Vnde omnes quotquot fures erãt, à Græcis Aſpendij citharistæ in Prouerbio dicebantur, quod vt ille carminis, ita iſti furtorum occultatores erant.*

P. 98. v. 10. Quid eſt, inquit: nũquid te oſculum meũ offendit? Nunquid ſpiritus ieiunio macet? Corpus quidem ieiunio maceſſit, ſpiritus vero, anima, & anhelitus qui poteſt? An legendum, *ſpiritus ieiunio acer?* vt acrem ſpiritum grauioris odoris dicat, quomodo dixit Virgilius:

—ſæuámque exhalat opaca Mephitin.

Et Catullus:

Lædit te quædam mala fabula, qua tibi fertur
Valle ſub alarum trux habitare caper.

Item: *Quare aut crudelẽ naſorum interfice peſtẽ.*

Dicitur ſæua Mephitis, trux caper, crudelis naſorũ peſtis, vt acer ſpiritus. Spiritus quoque acer dicitur ab Horatio, quamuis alia notione verbi.

Idcirco quidam, Comœdia, necne Poema
Eſſet, quæſiuere, quòd acer ſpiritus, ac vis
Nec verbis, nec rebus ineſt.

Videri poſſit etiam legendum, *marces*, *putret ac putet*: vt Plinius ait, auis Lagopodis occiſæ corpus ſtatim marceſſere. Ieiunis autem acrior fœtidiórq; ſpiritus. Martialis:

Quod

Universidad de Deusto Biblioteca

Quod ſiccæ redolet palus lacunæ,
Quod ieiunia ſabbatariorum.

Cæcilius Plotio, apud Gellium:

Sed tua moroſane vxor? Quam, rogas?
Qui tandem? tædet mentionis: quæ mihi
Vbi domum adueni ac ſedi, extemplò ſuauium
Datat, ieiuna anima. Nil peccat ſuauio?
Vt deuomas volt, quod foris potaueris.

p. 104. v. 6. Ter languidior coliculi [illegible] pentè thyrſo] Pace grãmaticorũ mihi lice[illegible] ex aduerbio participiũ facere, minima [illegible] tatione, & ſcribere, *tepente thyrſo.* Thyrſu[illegible] nim coliculi vbi intepuit, fit languidior Di[illegible] ſimile autem non illud Catullianum:

Languidior tenera cui pendens ſicula beta.

p. 105. v. 8. Et quidem Tragici oculos ſuo[illegible] tanquàm audientes, caſtigant] Dicere vide[illegible] tur, Tragicos interdum oculos ſuos obiu[illegible] gare, tanquàm oculi verba eorum audian[illegible] Sed fortaſſe ſcriptum fuit *audientes*, pro, *odien*[illegible] *tes*, id eſt, odio habentes, & inuiſos ſibi: [illegible] contrà veteres dixerunt, *Rodus, orum, oricula,* *orata*, pro, *Raudus*, *aurum*, *auricula*, *aurata*. Sic apud ipſum Petronium p. 6. vbi legitur *in conductum accucurrit*, v. c. habet *aucucurrit*, quod poſitum fortaſſe, pro, *occurrit*. Veteres autem dixiſſe *odio odis*, & Feſtus docet. [illegible] *ſunt*, inquit, *ab odio odis declinaſſe antiquos* [illegible] *C. Gracchus*. Inde participium *odientes*. Si[illegible] *odiui*, pro, *odi*, legitur in Antonij epiſtola ad Hirtium & Cæſarem: *Mihi quidem conſtat, nec* [illegible] *meam*

[illegible] contumeliam, nec meorum ferre, nec deſere-re partes, quas Pompeius odiuit.

v. 13. *Damnatiſque noua ſimplicitatis opus.*] Simplicitatem illam nouam non eſſe, ea quæ ſequuntur declarant. Sciunt autem qui in his literis verſantur, b, & v, ſæpe inter ſe commutari. Itaque puto ſcriptum à librario fuiſſe, *bona*, quod poſteà in *noua* deprauatum ſit. Bona verò ſimplicitas, quæ, vt ait Plautus, eſt ſine vlla malitia mala.

v. 10.

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte
Iuſſit, & hoc vitam dixit habere telos.]

Quamuis priori verſiculo ſit opus tibicine, non fulciam tamen, ſed leuiter duntaxat mutabo poſterioris initium, & interpungam, hoc modo:

Ipſe pater veri, doctus Epicurus in arte,
Luſit, & hoc vitam dixit habere telos.

Perſpicua ſententia. Ipſe Epicurus, pater veri, vt ille apud Flaccum, *non ſordidus auctor naturæ verique*: doctus in arte, nimirum voluptaria, & amatoria, luſit. indulſit amori ſcilicet ac Veneri: hoc enim plerumque Latinis eſt Ludere. Liuius Andronicus apud Feſtum, in Adſatim; *Adſatim edi, bibi, luſi*: quod Græci, ἔφαγον, ἔπιον, ἠφροδισίασα: vt in epigrammate Sardanapali apud Athen. lib. 12. ἐγὼ ἐβασίλευσα, & ἄχρι ἑώρων τὸ ἡλίου φῶς, ἔπιον, ἔφαγον, ἠφροδισίασα. Propertius:

Turba

Turba Menandrea fuerat nec Thaidos olim
Tanta, in qua populus luſit Erichthonius.

Catullus in Hymenæo.

Ludite vt lubet, & breui
Liberos date.

Ouid.eleg.8.lib. 1. Amorum:

Ludunt formoſæ: caſta eſt quam nemo rogauit.

Plena exemplorum omnia: ſed vnum duntaxat addam è Nuptiis Pomponij, apud Nonium in Condepſere:

Partem inſipaui, concluſi, indepſui.

Scripſi ego de coniectura, *concluſi*? qu[…] libris Nonij legatur *concluſi*, quod nec ind[…] cior defendi poſſe.

AD IDEM

Universidad de Deusto Biblioteca

AD IDEM

PETRONII ARBITRI SATYRICON

Collectanea.

p.1. v.14. VT cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos] Seneca in prooemio lib.9. Controuerſiarum: *Itaque velut ex umbroſo & obſcuro prodeuntes loco claræ lucis fulgor obcæcat. Sic illos à ſcholis in forum tranſeũtes, omnia tanquàm noua & inuſitata perturbant.*

p.2.v.3. Sed reſponſa in peſtilentiam data] Corn. Tacitus, ſiue quis alius author Dialogi de Oratoribus: *Sic fit vt tyrannicidarum præmia, aut vitiatarum electiones, aut peſtilentiæ remedia, aut inceſta matrum, aut quicquid in ſchola agitur quotidiè, in foro vel rarò vel nunquàm ingentibus verbis perſequantur.*

p.2.v.21. Grandis, &, vt ita dicam, pudica] Idem. *Oratio ſicut corpus hominis ea demùm pulchra eſt, in qua non eminent venæ, nec oſſa numerantur, ſed tẽperatus ac bonus ſanguis implet membra, & exurgit toris: ipſos quoq; neruos robur tegit, & decor cõmẽdat.* Vide Iuuenal. ſat. VIII. Quintilian. lib. II. c. XI. lib. V. c. XII. lib. XII. c. VI.

v.24. Enor. loquacitas] Ful. Myth. *Apud Rhetores verò aliud profuſo & libero curſu effrenata loquacitas, aliud conſtricta virtutis indaganda tortuoſa nexilitas.*

v.27. Semélque corrupta eloquent. reg.]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Vide Vel. Patercul. ſub finem vol. 1.

p. 3. v. 5. Non eſt paſſus Agamemnon.] Iuſſit. *Sed veritus ne Menelaus etiam anteſcholanum* Iunen. --*ſurgis tu pallidus Aiax Dicturus dubia pro libertate.*

v. 30. Quòd ſi paterentur.] Author dialogi de Oratorib. *Nec in Authorib. cognoſcendis, nec in euoluenda antiquitate, nec in notitia vel rerum, vel hominum, vel temporum, ſatis opera inſumitur: ſed expetuntur quos Rhetoras vocant.*

p. 4. v. 10. Schedium Lucillianæ humilitatis.] Apul. apolog. 1. *Omniſariàm noueritis, & iſto, vt ait Lucilius, ſchedio experimini.*

v. 22. Det primos verſibus annos] Seruius in illud Eclog. 4. *At ſimul heroum laudes, & ordine (inquit) primò poëtas, deinde hiſtoricos, deinde philoſophos legendos dicit.*

v. 25. Demoſthenis arma] Propert. *Perſequere aut ſtudium linguæ, Demoſthenis arma.*

v. 31. Grand. verba minentur] Martial. *Loqueris, ſonáque grandibus minax verbis.*

p. 5. v. 2. Plenus Pierio.] Auctor Dialogi de Orator. *Hæc ſibi illa veteres perſuadebant, ad hæc efficienda intelligebant opus eſſe, non vt Rhetorum ſcholis declamarent, nec vt fictis, nec vllo modo ad veritatem accedentibus controuerſiis linguam modò & vocem exercerent: ſed vt iis artibus pectus implerent, in quibus de bonis ac malis, &c.*

p. 5. v. 19. Cœpit me præcedere] genus loquendi frequens Petronio. ſic eadem p. *Cœpi per medium lupanar fugere cœpi.* Et ruſus: *Cœpit ... [illegible]*

pari ſtuprum. p. 6. *cœpitque mihi velle pudorem extorquere.* p. 8. *& me cœpit non perfunctoriè verberare.* ead. p. *Diligentiùs conſiderare pallium cœpit.* & p. 11. *præcluſiſque foribus ridere, acumen non minus concionum, quàm calumniantium cœpimus.*

v. 21. Cẽtonem anus vrb. reiecit] Doſitheus magiſter in arte. ὥσπερ ἀρξάμενοι κέντρωνα ἐπιβάλλει, καὶ ... τοῦ ἀπεσπασμένου ... Virgil. *duplicem ex humeris reiecit amictum.*

v. 27. Operui caput] Alibi. *operuit caput, extráque templum profugit.* Plaut. in Moſtell. *Capite obuoluto vt fugiat cum ſummo metu.* &, *Caue reſpexis, fuge atque operi caput.* Næuius: *Amborum vxores noctu Troia de exibant, capitibus opertis flêtes ambæ, abeuntes lacrymis cum multis.*

p. 6. v. 11. Meretrix aſſem exegerat] Arnob. 5. *Cypriæ Veneris abſtruſa illa initia præterimus, quarum conditor indicatur Cyniras rex fuiſſe: in quibus ſumentes certas ſtipes inferunt vt meretrici.* Clemens, νόμισμα δὲ εἰσφέρουσιν αὐτῇ οἱ μυούμενοι ὡς ἑταίρᾳ ἐρασταί.

v. 12. Niſi valentior fuiſſem] Ouid. *Inſequitur, fugio: fortior ille fuit.*

v. 15. Dediſſem pœnas] Catul. *Nimirum apertam conuolatis ad pœnam.* &, *Furatum venis ... amore pœnæ.* Mart. *Immatura dabant infantum corpora pœnas.*

v. 16. Crepidine ſemitæ] Seruius: *Crepidines ſaxorum, ipſa eminentia dextra ſiniſtráque.*

v. 20. Lacrymas pollice expreſſit] au poti⁹, expreſſit. Ouid. *& lacrymæ vocẽ impediêre loquẽtis,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Quas vbi marmoreo deterſit pollice virgo. Idem:
Eurytidos lacrymas admoto pollice ſiccat Alcmene.
Catull. *--vt terſti lumina ſæpe manu.*

v.21. habitu fratris.] Scholiaſtes Lycoph. [illegible] ξένας ἀδελφὰς [illegible] οἱ [illegible] φωνηταί λέγουσιν, ἀδελφός μου [illegible] ἐστι.

v.31. Cuius ne ſpiritus purus eſt] Sueton. in Neron. *Ex nonnullis comperi, perſuaſiſſimum habuiſſe eum, neminem hominum pudicum, aut vlla parte corporis purum eſſe.*

p.7. v.5. Cum fortiter fac.] Apul. lib. 2. de Aſin. *Abi ergo, ac te compara, tota enim nocte tecum fortiter & ex animo præliabor.* & alio loco: *Præliare, inquit, & fortiter præliare. Nec enim tibi cedam, nec terga vertam.*

v.6. Eadem ratione] Martial. *--heri quid puer Hyle fuiſti, Dic nobis hodie qua ratione vir es.*

v.7. In diuerſorio puer] Seneca, *Tota nocte peruigilat, quam inter ebrietatem domini, ac libidinem diuidit, & in cubiculo vir, in conuiuio puer.*

v.11. Vitream fractam] Xiphil. in Claud. [illegible]

v.24. Rumoribus different] Tacit. *Pars maxima imminentes dominos rumoribus differebant.* Terent. *Nam quod rumore diſtulerunt malo.*

v.25. Tanquam ſcholaſtici] *Scholaſtica lege*, quod alibi à me lectum memini.

v.29. Tardum eſt, inquam, differre quod placet] Seneca, *Affectus non ſuſtinet moram.*

v.30. Diuiſionem libido] *Nec enim bene conſortis regna Veneriſque manent.*

p.8. v.4. Oſculiſque tandem bona fide ex.] Alibi: *Tunc primum bona fide puero baſium dedi.* Item: *Optima fide reuiuiſcentem amicitiam toto pectore aſtrinxi.* Laberius: *Tollet bona fide vos Orcus nudas.* Florus: *P.R. cum bona fide adoleuiſſet.* Plinius: *Optima fide nos reſpiraſſe in hauriendo.*

v.6. Vſque ad inuidiam] Plaut. in Moſtell.

Ph. *Age, accumbe igitur, cedo aquam manibus puer, appone hic menſulam.*
Ph. *Quis inuident, ne vnquam eorum quiſquam inuideant proſſus commodis.*

Catull.

Dein cùm millia multa baſiorum,
Conturbabimus illa, ne ſciamus,
Aut ne quis malus inuidere poſſit,
Cùm tantùm ſciat eſſe baſiorum.

Mart. *Hæc tua ſunt puer Diadumene baſia flagrantia:*
Quid ſi tota dares illa ſine inuidia?

v.7. Nec adhuc quidem omnia erant facta] Alibi: *forſitan dum omnia concupiſco.* Catull. *Hæres ad latus, omnia experiris fruſtrà.* Ouid. epiſt. *Vlteriora pudet narrare, ſed omnia fiunt.*

v.13. Veſti contubernium] ſic, *Veſti-cibaria* Cæſari.

v.16. Sic diuidere] *Diuidere* μέσον eſt. Pompon. *tanquam frater mihi ſis, medium abdomen tecum diuidam.* Plaut. in Aulular.

Universidad de Deusto Biblioteca

v.21 ſidem malè ambulantem] Alluſit fortaſſe ad ambulatores illos, de quibus Martial.

Hoc quod Tranſtiberinus ambulator,
Qui pallentia ſulfurata fractis
Permutat vitreis.

P.9.v.31. Quis hoc loco nos nouit.] Plautus in Pœn.

Quid me hac re facere deceat, egomet mecũ cogito.
Si volo hũc vlciſci, lites in alieno oppido ſequar.

P.10. v.18. Sed nullo genere par erat cauſa noſtra] Iulius Firmicus, *Sed nullo genere matris dolor vincitur.*

v.2 Pannuciam] *Pannucia nuncupata, quod ſit diuerſis pannis obſita.* Iſidor.

v.25. Suam cuique rem eſſe chariſſ.] Plaut. *Meus mihi, ſuus cuique carus eſt.*

v.28. Aduocati iam penè nocturn.] Leucipp. [illegible] Calpurn.

Vt mala nocturni religauit brachia Mopſi
Tityrus, & medio furem ſuſpendit ouili.

Senec. de Breu. Vit. *Non eſt quòd me ſolos putes dicere occupatos quos à Baſilica immiſſi demum canes eiciunt.* ſic leg.

P.11.v.3. Iam ſequeſtri placebant] Plautus in Rudente,

Non probare pernegãdo mihi potis es, niſi pars datur,
Aut ad arbitrum itur, aut ſequeſtri ponitur.

Vide totam ſcenam & cum hac confer.

v.10. Veniemus ad conſtitutũ] Varro, *Alius conuiciatus eſſet, qui tã ſerò veniſſet ad conſtitutum.*

v.17.

v.17. Litẽ faciebat] Curius Fortunat. *Quod prima pars proponit, quæ litem facit.* Fab.7.2.

v.30. Sera ſua ſponte delapſa] Ouid.

Et iam contigerant portam, Saturnia cuius
Dempſerat appoſitas inuidioſa ſeras.

Ibidem: *Tota patet dempta ianua noſtra ſera.*

Nonius: Paribulum, *ſera, qua oſtia occluduntur, quod hac remota valuæ pateant.*

P.12.v.22. Impunè adſpexit.] Ouid.

O ſacros vultus baccho, vel Apolline, dignos,
Quos vir, quos tutò fœmina nulla videt.

P.13.v.1. Medicinam ſomno petij] Suetonius, *E plebe quidam luminibus orbatus, itẽ alius debili crure, ſedentem pro tribunali adierũt, orantes opem valetudini, demonſtratam à Serapide per quietem: reſtituturum oculos, ſi inſpuiſſet.*

v.7. Iuuenili impulſi licentia] Tacit.lib.13. *Quidam per iuuenilem licẽtiam, quæ tunc paſſim exercebatur, inanem motum fecerant.*

v.16. Torum meũ preſſ.] Alibi, *Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus aureũ torũ.* Ouid.

Cum premeret mollem laſſus ab hoſte torum,
Vtq; torum preſſit, ferrum Lucretia mecum eſt.
Item, Cum preſſus prior eſt interiorq́; torus.

P.14. v.6. Comploſis manibus in riſum] Leucipp. [illegible]

v.25. Ideò verui] Simile ferè quiddam Heliodor. [illegible]

v.20. Frigidior hyeme Gallica] Seruius in illud Virgil. & *Frigora Rheni. Quæ amatorẽ* in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

quit) *ſpernis, & Gallicana potas frigora ſuſtinere.*

v.26. Paria compoſueram] Plinius: *Naturam ſpectaculum ſibi ac paria componentem.*

p.16.v.2. Extortis nos clunibus] Arnob. *Laſciuia,* inquit. *deinde luxuriantis adſumpta, huc atque illuc clunes torquent.*

v.4. Ballenatiam tenens virgam] Hygin. *Nõnulli, cùm faciunt caduceos, duos dracones implicitos virgula faciunt: quod initium Mercurio fuerat pacis. Eius exemplo & athleta, & in reliquis huiuſmodi certationibus virgula vtuntur.* Ser. in illud Virg. *Tum virgam capit. Hodièque* (inquit) *tam athletarum quàm gladiatorum certamina, virga dirimuntur: & præfecti gentium Maurorũ cum fiunt, virgam accipiunt & gestas.*

v.5. infelicibus dari miſſionem.] Apul. *Graſſare gnauiter & occide moriturus: hodierna pugna non habet miſſionem.*

v.11. Lucernæ quoque humore def.] Lucernas non extinguebant, ſed eas ſinebant languescere. Plin. Plutar. Galienus Imp. Epithal.

p.17.v.2. Duo Syri.] Martial. *Munera pergrandes octo tulêre Syri.*

v.24. Eiuſmodi carmina effudit.] Plaut. *Suauem cantionem occipito cinædicam, vt perpruriſcamus vſque ex vnguiculis.*

v.28. Molles.] Mart. *Mollem credere te virum volebam, ſed rumor negat te eſſe cinædum.* Vib. Sequeſt. *Salmacis caria, ex quo qui bibit molleſcit, id eſt, obſcœnus fit.*

ibi. Veteres] Mart. *Vrbanus tibi Carili videris. Non es crede mihi. quid ergo? verna es, &c. Quod bucca eſt vetuli dicax cinædi.*

Sed & Ceuetes quidem molles & obſcœni dicuntur, & vetus exẽplar hoc loco habet *Vet, es.*

v.30. Me baſio conſp.] Catullus: *quòd pura impura puella Suauia coniũxit ſpurca ſaliua tua.*

p.18.v.1. fruſtrà moluit.] Hinc *moltus* in illo Catulli ioco,

Moltus homo es Naſo, neque tecũ moltus homo: ſed Deſcendis Naſo. moltus es & Pathicus.

v.3. Tãtũ erat cretæ] Horat. *cùm penè ſolutæ Indomitam properat rabiem ſedare: nec illi Iam manat humida creta, colórque Stercore fucatus crocodili.*

v.7. Embaſicœtam.] Vet. lex. *Embaſicœtas, qui vel quæ frequenter dat baſia.*

v.24. Mox manum demiſit in ſinum.] Lucia. Ἔρωτ. ἡ δεξιὰ κτ̃ κόλπου δύνει. &c.

v.25. Rudi.] Cat. *Sed lignum rude.* &, *Vtetur veris viſibus haſta rudis.*

v.26. In promulſide libidinis.] Apul. *Proluuium libidinis ſuſcitaram.*

v.30. Neſcio quid.] Catull. *Charum neſcio quid lubet vocari.* Max. *Neſcio quid Græco murmure dulce canens.* Mart. *Neſcio quid domina tenerum qui garrit in aurem.*

p.19.v.2. producta eſt puella.] Alibi, *Vt in ſtatumina produceret dominã.* Donatus in illud Terent. *Produxit ac vendidit.*

v.6. Nuptias fecerunt.] Muſæus, ἀλλὰ λίχοισιν ἀμιλλατοπιζόμενον ἐν ὄρφνῃ. Erycius:

Universidad de Deusto
Biblioteca

εἰς γάμον ἐκ ἀνέξομαι. Plautus:
Vterò ibit nuptum, non manebit auſpices.
Idem, *Sed nuptias hodiè quin facimus?*
v.13. Iunonem meam.] Tibull.
Hæc per ſancta tua Iunonis numina iuro,
Quæ ſola ante alios eſt mihi magna deos.
Et: *Etſi perq; ſuos fallax iurauit ocellos,*
Iunonemq; ſuam, perq; ſuam Venerem.
v.19. Poſſe taurum tollere] Ne pueri, ne tam ſpurca à teneris aſſueſcite. Horat.
Nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.
Circa virentes eſt animus tuæ
Campos iuuencæ, nunc fluuiis grauem
Solantis æſtum, nunc in vdo
Ludere cum vitulis ſalicto.
Prægeſtientis.
Taurus etiam Græcis ac Latinis dicitur ἀνδρῶος, ſicut & Vitulus. Nequiter verò meretrix inflectit Prouerbium, *Poſſe aliquem taurum tollere, quem vitulum tulerit.* Phauorin. ταῦρον τινὰ φασὶν μόσχον μικρὸν ἀγκαλίσιν. καὶ τὸν αὐτὸν ἡμέραν πᾶσαν ἀνθηρὸν φέρειν. Lucianus μηδ' ἐλπίδα οὐχ ὅπως ταῦρον ἐπ' ἀγορᾶς διακομίσειν. Quintil. lib. 1. c. 15. *Milo quem vitulum aſſueuerat ferre, taurum ferebat.*
v.22. officium nuptiale] Apul. *Nuptiæ illæ fuerunt, an aliud celebratum officium, an communium tempeſtiuum?* Iuuenal. *— officium cras*
Primo ſole mihi peragendum in valle Quirini.
Quæ cauſa officij? quid quæris? nubit amicus.

p.20.

p.20. v.14. Pueros capillatos] Martial. lib. 5. *Et pædagogo non iubente laſciui, Parere gaudent villica capillati.* Ambroſ. 6. Hexam. *Haud inſcitum extat adagium, comatus nondum cinædus.*
v.17. Soleatus] Martial. *— referet lapſum de puluere follem, Et ſi iam lotus, iam ſoleatus erit.*
Ibid. Pila ſparſina exerceb.] Sidon. Epiſt. *Studeant pila ſenes, alea iuuenes, armis Eunuchi.*
v.22. Circuli] Iſidor. de pila, *dum ex circulo adſtantium ſpectantiumq; emiſſa.*
v.24. Numerab. pilas] Senec. *Si verò pilicrepus ſuperuenerit, & numerare cœperat pilas.*
v.28. Digitos concrepuit: ad quod ſignum matellam] Martial. lib. 14. de matella: *Dum poſcor crepitu digitorum, & verna moratur.*
v.30. Aquam popoſcit ad manus] Alibi, *tanquàm aquam peteret.* Sidon. *Retrorſumq; conuerſus tanquàm manibus aquam peteret.* Caper, *In manus aquam poſcimus. Veteres autem manibus pedibúſque dixerunt.*
p.21. v.4. Trimalcio, fortaſſe ter Malcio ille de quo Val. Martial. Vt Varronis ſeſqui Vlyſſes & Triſmegiſtus, & Triparcus. Plaut. in Perſ. Ad Trimalcionis verò cœnam pertinet Senec. epiſt. 47. & 57.
v.8. præcedētibus faleratis curſ.] Cæſarius: ἐκκαίδεκα μὲν ὁ ... ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ἀμάξης ... φαινομένου τοῦ ... ὁ θεῖος ... ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ... ἐπὶ τῆς πύλης τῶν ... πλατειῶν γίνονται, ἄριστα ...

Universidad de Deusto
Biblioteca

θεῖσθαι ἐπὶ τῶν προπυλαίων ἐγραψεν. μέχρις ἂν μὴ νικήσῃ τῷ βασιλεῖ τὴν αὐτῶν πορφυρίαν.

v.10. Deliciæ.] Cicero: *Amores autem & ii quæ deliciæ appellantur.*

v.17. In aditu ipſo] Athenæus 4. διὸ ἦν τὸ προ-θυεῖς εἰς ἑκάστην οἰκίαν εἰσερχόμενοι μὴ χαιρεῖν-θροι οὐδεὶς ἐπὶ τὸ συμπόσιον χωρεῖν ἀλλὰ τὸ ἀνά-στηρον τῷ φιλοθεάμονι & κατανοήσῃ τῆς οἰκίας οὐδὲ γὰρ τὴν πυρίδα ἑπτὰ ὁ ποιητὴς αὐτῇ δ' εὐτυχὲς θεῖον ἄγαλμα, οἱ δὲ ἰδόντες ἐθαύμαζον.

v.27. Caue, caue canem] Varro Eumenid. *Quod hodiè mea eſt prabitio, in ianua caue canem canem inſcribi iubeo.* Notum illud Caſſij apud M. Sen. 6. contr. *Si canem ad oſtium alligaſſis.*

v.31. Caduceũ tenebat.] Athenæus lib. xii. Sueton. in Calig. *Plerumq; verò aurea barba fulmen tenere aut fuſcinam, aut caduceũ, deorum inſigne, atque etiam Veneris cultu conſpectus eſt.*

p.22. v.13. Pixis aurea n.p. in qua barbam.] Suet. in Neron. *Inter Buthyſia apparatũ barbam primam poſuit, conditámque in auream pyxidem & pretioſiſſimis margaritis adornatam Capitolio conſecrauit.* Xiphilinus.

v.19. Procurator rationes accip.] Plaut. in Pſeudol. *Cõdus, promus ſum, procurator penu. &c. Mihi herclè verò qui dies rationẽ́ſque heri Ballionis curo, argentum accepto, expenſo.*

v.22. embolum nauis] τὸ χάλκωμα τὸ ἀπὸ ἐμβόλου κατὰ τὴν πρῶραν.

v.27. Lucerna bilychnis.] Tertull. *Cur die læto non laureis poſtes adũbramus, nec lucernis diem infringimus? Honeſta res eſt, ſolemnitate publica exigente, inducere domui tuæ habitum alicuius noui lupanaris.* Græco autem ſermone vſus eſt, ne vile aliquid intrò ferretur, vt Virgil. *Pendent lychni laquearibus aureis.*

p.23. v.6. Natali meo.] Martial.

Vt poſſis Clyte munus, exigáſque,
Vno naſceris octies in anno:
Et ſolas puto, tréſve, quatuórve
Non natalitias habes Kalendas.

v.26. pueris Alexandri.] Capit. in Vero: *Adduxerat ſecum & fidicinas & tibicines, & hiſtriones, ſcurráſque mimarios, & præſtigiatores, & omnia mancipiorum genera, quorum Syria & Alexandria paſcitur voluptate.*

v.27. Aquam in ma. niuatam] *Multa niue incluſam, vt rigore*, inquit Seneca, *refrigeraretur aliena.*

v.28. Inſequentibus ad pedes, ac paronyc.] Io. Saliſber. ex antiquo, vt videtur, ſcriptore: *Recumbentis pedes calamiſtratus comatulus excipit, nitorem inuidens meretrici, hiſtrioni habitum, cultum procis, virginibus ornatum, triumphalem quoque Principibus apparatum: & in aliorum conſpectu pedes, & ne plus dicam, teneris manibus tibias tractat.*

p.24. v.11. oliuas in alt. par. albas.] Oliuarum albarum meminêre Plinius & Celſus, nigrarum Diphilus.

v.16. Tomacula ſupra crat. feruentia.] Mart.

Quod fumantia qui tomacla raucus
Circumfert tepidis cocus popinis.

v.20. Ad ſymphoniam allatus eſt.] Sed & ad Symphoniam efferebantur à cœna. Seneca: *Pacuuius, qui Syriam uſu ſuam fecit, cùm vino & illis funebribus epulis ſe ſepeliſſet, quaſi ſibi parentaret, ſic in cubiculum ferebatur à cœna, ut inter plauſus exoletorum hoc ad Symphoniam cantaretur, βεβίωκε, βεβίωκε, nullo non ſe die extulit.*

v.22. Pallio coccino adraſum incluſerat cap.] Idem de Mecœnate, *In omni publico loco ſic apparuit, ut pallio velaretur caput, excluſis utrinque auriculis.*

v.24. Laticlauiam] Sueton. *Etiam cultu notabiliorem ferunt. Uſum enim lato clauo ad manum fimbriato, nec ut unquàm aliter, quàm ut ſuper eum cingeretur.*

v.30. Velut ſtell. ferruminat.] Samothracii.

p.25.v.1. Lacertum armilla] Athen. περὶ δὲ τῶν σαμίων τρυφῆς Δοῦρις ἱστορεῖ παρατιθέμενος Ἀσίου ποιήματα, ὅτι ἐφόρουν χλιδῶνας περὶ τοῖς βραχίοσι.

v.3. ſpina argentea] Penna quoque dentes leuabantur. Martial. ---*ſuggeritq́; ruſtanti*
Pinnas rubentes, cuſpideſq́; lentiſci.
Lentiſcum melius, ſed ſi tibi frondea cuſpis
Defuerit, dentes penna leuare potes.

v.14 Gallina erat lignea] Ariſt. ἀλλὰ καὶ ταῖς δὲ ἀλεκτορίσιν ὑπηνέμια αὐτοῦ τὰ ᾠὰ ἐπωάζουσιν αἱ τρέφοντες.

v.18. Pauonina oua] Athen. ἐπαινεῖται δὲ καὶ ἡ χηναλώπεκος ὁ [illegible], ἐν ἀφαιρέσει [illegible] ἄλλων, φησὶ πρωτεύειν τὰ ᾠὰ τῶν ταῶν.

v.20.

v.20. Amici] Alibi. *Et amici aut pauonis oua [illegible] adſunt.* Vet. lap. *Amici dum viuimus viuamus.* Tiberius apud Senecam, *Amici, inquit, omnia fallūt, niſi illum mullum aut Apicius emeret, aut P. Petauius.* Titus apud Sueton. *Amici diem perdidi.*

v.25. Ouáque ex farina.] Sic & Polluci, κρημνὶς ἐξ ἀλεύρων καὶ μέλιτος ἢ ἐνέκειντο ἀμπελίδες [illegible] ἢ συκαλίδες ὀπταί.

v.30. ficedulam piperato. Martial.
Cerea quæ patulo lucet ficedula lumbo
Cum tibi fortè datur, ſi ſapis, adde piper.

p.26.v.3. Mulſum ſumere.] More antiquo dixit: quia veteribus non in manus dabantur pocula, ſed mēſis apponebātur, ut hodiè apud plures pocula in caniſtris argenteis apponūtur, quæ caniſtra, ſiccaria dicuntur. Seruius.

v.4. Cùm ſubitò ſig. ſymph. datur] Hippolochus de Carani conuiuio: ἐσάλπιγξαν οἱ παῖδες [illegible] σύνηθες ὡς ἐπὶ [illegible] Μακεδονικοῖς δείπνοις σημεῖον. In Romanis etiam caſtris buccina conuiuiū dimittebatur. Tacit.

v.5. Guſtatoria] Cupilla.

v.10. Argentúmq; inter reliqua purgamenta] Agatharchides narrat ὡς οἱ ἑταῖροι Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου τῶν φίλων τῷ μέλλοντι παρατίθεσθαι τῶν τραγημάτων περιεχρύσουν, ὅτε δὲ βούλοιντο ἀναλίσκειν περιελόντες τὸ χρυσίον ἅμα τοῖς λοιποῖς ἐξέβαλλον, ἵνα τὸ μὲν πολυτελείας οἱ φίλοι θεαταὶ γίνοιντο, οἱ δὲ οἰκέται κύριοι.

v.14. Suam cuique menſam] Cicero in Piſon.

ſon. *Nihil apud hunc lautum, nihil elegans, nihil exquiſitum, &c. Graci ſtipati quini in lectulis, ſæpe plures; ipſe ſolus.*

v. 19. Cum hoc titulo] Galienus alicubi: non enim liber ad manum eſt.

ibid. Falernum Opimianum] Cicero, *Vt ſi quis Falerno vino delectetur, ſed eo nec ita nouo, vt proximis Coſſ. natum velit: nec rurſus ita vetere, vt Opimium aut Anitium Conſ. quærat.* Sed cur titulo non admodùm conuenienter additum eſt. ANNORVM CENTVM?

v. 21. Diutiùs viuit] Martial.

--- ſcelus eſt iugulare falernum:
Conuiua meruêre tua fortaſſe perire,
Amphora non meruit tam pretioſa mori.

v. 26. Laruam argẽteam attulit ſeruus] Herodotus de Ægyptiorum inſtitutis: ἐν δὲ τῇσι συνουσίῃσι, τοῖσι εὐδαίμοσι αὐτῶν, ἐπεὰν ἀπὸ δείπνου γένωνται, περιφέρει ἀνὴρ νεκρὸν ἐν σορῷ ξύλινον πεποιημένον, μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα καὶ γραφῇ καὶ ἔργῳ, μέγαθος ὅσον τε πάντῃ πηχυαῖον ἢ δίπηχυν. δεικνὺς δὲ ἑκάστῳ τῶν συμποτέων λέγει· ἐς τοῦτον ὁρέων, πῖνέ τε καὶ τέρπευ. ἔσεαι γὰρ ἀποθανὼν τοιοῦτος.

p. 27. v. 1. Heu, heu nos miſ.] Euripid. φεῦ, βρότειος πημάτων ὅσαις τύχαις.

v. 3. Ergo viuamus] χαίρωμεν ἕως ἔξεστι τὴν ψυχὴν τρέφειν. Sotion.

v. 7. Duodecim habebat ſigna] Alexis.

-- ἀλλὰ περιττὴν
ἔχειν φακῆν, ὄξους τῶν ἀρῶν λοπάς
τε τοῦ πόλου τοῦ παντὸς ἡμισφαίριον

ἅπαντ'

ἅπαντ' ἐν αὐτῷ ἐν τούτῳ καλὰ
ἰχθῦς, ἔριφοι, διέτρεχε τούτων σκορπίος,
ὑπέφαινεν ᾠῶν ἡμίτομα, τοὺς ἀστέρας
ἐπεβάλλομεν τὰς χεῖρας.

v. 9. Structor] Seruius: *Struere, ordinare, componere, vnde & ſtructores dicuntur ferculorum compoſitores.*

v. 10. Cicer ariet.] Meminêre Theophraſt. & Athenæus.

v. 12. Teſticulos ac rienes] καὶ ὄρχεις [illegible], καὶ νέφρες ἐκάλουν. Athen.

v. 19. In medio fauum] Ouid. *Et de purpureis collecta vitibus vua, Cãdidus in medio fauus eſt.* Varro de re ruſtic. *Fauus venit in altaria, & vel ad principia conuiuij, & in ſecundam menſam adminiſtratur.*

v. 20. Circumferebat Ægypt. puer] Zenobius. ἐν τοῖς γάμοις ἔθος ἦν ἀμφιθαλῆ παῖδα ἀκάνθας μετὰ δρυΐνων καρπῶν στέφεσθαι, καὶ λίκνον ἄρτων πλῆρες περιφέροντα λέγειν, ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον.

p. 28. v. 7. Sciſſor] *Scindendi obſonij magiſter.* Senec. Mart. *Vnguentum fateor bonum dediſti*
Conuiuis here, ſed nihil ſcidiſti.

Ibid. ad ſymphoniam] Iuuenal.

Structorem intereà, ne qua indignatio deſit,
Saltantem ſpectes & Chironomonta volanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia, nec minimo ſanè diſcrimine refert
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.

v. 9. Hydraule] Organario.

Nunc

Universidad de Deusto
Biblioteca

Nunc nec quid nec quare. Epigramma ἀγαπητῶν.

τίς ἦ καὶ πῶς, καὶ πῶς ἡ θεὸς οἶδε μόνη. ... ποῖος, ἢ ποτε καὶ πῶς, οὐκ οἶδα.

v.27. Trimalcionis topanta eſt.] Charit. ἐμοὶ γὰρ τί τῆς δεσποίνης τῇ παιδίᾳ. καὶ μόνον ... ἐπεὶ μὲ ... ἀλλὰ ... τοὺς ἱκέτας, ... τυγχάνω. Leucipp. ὁ δὲ ... αὐτῆς ... ἑαυτοῦ γίνεται, δῆμος, βουλὴ, ...
Ouid. *Deſeror amiſſis regno patriaq́; domoq́;*
Coniuge, qui nobis omnia ſolus erat.

p.29.v.7. Luxuriæ rictu.] Vetus Interpres Iuuenalis in illud Sat. xi. *Si laudes ſiliquas.* Ideò, inquit. *ſiliquas poſuit luxuriæ rictu.* Sic habet antiquiſſimum exemplar.

v.12. Crotaliſtria.] Io. Salisber. *Crotacontra muſicum notat inſtrumētum, quod in ſono vocem ciconiæ imitatur. Nam ipſa apud Ægyptios Crotalitre dicitur.*

v.17. Tollat pedes.] Plaut. *Suſtolli ſolent.* Cic. ad Attic.

ibid. in ſtrato] Vet. exemplar. duo, *in Sirato. Sira* in Gloſſ. τὸ αἰδοῖον dicitur.

v.18. Smaragdum ad quem rem.] Varro περὶ φῶ ἀφίκτων. *Ad quam rem nobis conſiliarium ad quam rem vrcarium.*

v.21. Proſt. nudam in neb. lin.] Horat. *Cous tibi cernere penè eſt Vt nudam ---* Dio. ... ἐπὶ τῷ θέατρῳ αὐτοῦ ... αἱ παῖδες ... χιτῶσι ... ἐξηρτημένα ...
Lucia ...
Ouid. *Vellera mollibat, nebulas æquantia tactu.*

p.30.

p.30.v.13. Qualis nox fuit illa. Dij] Apul. *Dij boni qualis ille, quamq́; præclarus apparatus.*

v.15. Et transfudimus hinc &] Phauorin. ... ἄλλο ποιῶσι οἱ τὰ φίλημα τὰ ψυχῆς ... τῆς ψυχῆς. Euſtath. ... ἄλλον ... ἀμείβοντες τοῖς χείλεσι. ... ὅλην ὡς ... κυκνώσαντες ... τῇ ... αὐτῇ ... τὴν φύσιν ...

v.18. ego perire cœpi] Martial. *Sic me viuere, ſic iuuat perire.*

v.24. Indormiuit alien. amplexib.] Horat. Epod.
Indormit vnctis omnium cubilibus Obliuione pellicum.

v.25. Pertrectaui gaud.] Auſon. Ephemeride. --- *totum bene conſcia lectum*
Pertractat ſecura manus, probroſa recedit
Culpa tori.

v.26. Si qua eſt amantibus fides.] Martial. *Si qua fides, vulnus quod feci non dolet,* inquit. Ouid. *Si qua fides. (neque enim ficta mihi gloria voce Quæritur)* &c.

v.28. Somnúmque morti iungerem.] Notum illud Gorgiæ, ἤδη με, ὁ ὕπνος ἄρχεται παραδιδόναι τῷ ἀδελφῷ.

p.31.v.2. Alium locum.] Sunt qui & impurum quid hic notant. Arnob. *Quæ cauſa ratioq́; monſtrabitur, cur inſigniti ſint his locis, quibus ſeueros ſolent libidinum propriarum admonitionibus recognoſcere.*

v.11. Intorto circa brach. pall.] Pacuuius, Chlamy

Universidad de Deusto Biblioteca

Chlamyde contorta clypeat brachium.

p.32. v.13. agit in ſcena mimum.] Ioan. Saliſber. *Ferè totus mundus ex Arbitri noſtri ſententia mimum videtur implere.* Et, *Ferè totus mundus iuxta Petronium exercet hiſtrionē.* Palladas σκηνὴ πᾶς ὁ βίος καὶ παίγνιον. Et altur, [illegible] ὁ βίος θέατρον. Pul. *Beatinus augur dicere ſolitus erat, diuerſarum vrbium honores ſomnialiter for[...] agi vrbicario mimologo, &c. Credo etiam quod ille Theophili Philoſophi ſētētia legerat, [illegible]*

v.15. Ridendas incluſ. pag. partes.] [illegible] *rius apud veteres in fine ludorum intrabat, quo ridiculus foret, vt quicquid lacrymarū atque triſtitiæ coëgiſſent ex Tragicis affectibus, huius ſpectaculi riſus detergeret,* vetus interpres Perſij.

v.16. Vera redit facies] Seneca: *Nemo iſtis, quos purpuratos vides, felix eſt; non magis quam ex illis quibus ſceptrum & chlamydem in ſcena fabulæ aſſignant, cùm præſente populo elati inceſſerunt & cothurnati, ſimul exierunt excalceantur, & ad ſtaturam ſuam redeunt.*

v.18. Anteſcholanus.] *Proſcholus ſiue ſubdoctor*, Auſonio: vnde & *proſcholum* Doſitheus magiſtro καὶ ἐν τῷ σχολείῳ [illegible] βιβλίον καὶ [illegible].

v.29. In diuerſorio Græcæ vrbis.] Tacitus xv. Annal. de Nerone; *Roma incipere ſcenam non auſus, Neapolim quaſi Græcam Vrbem delegit.* [illegible] vet. gloſſ. ex Petronio: *Satis conſtat eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam.* Et hoc eodem Satyrico: *Non Troïus hoſtis*

Hæc in claſſe venit decepti munus Atridæ.

Et alio loco: *Siciliam modò ventus dabat, ſæpiſſimè Italici litoris poſſeſſor Aquilo, &c.*

P.33. v.2. Anni ad teſſeram] Tale ferè illud Leucipp. αὕτη δ' οὐχ ὑπὸ σάλπιγγι μόνον, ἀλλὰ καὶ [illegible] [illegible].

v.4. Quid ille alter] μῖσος Verbum. Ouid. *Tu quoque nomē habes cultos Narciſſe per hortos: Infelix quòd non alter & alter eras.*

v.6. Qui ne vir eſſet] *Fœmina cùm non ſis, vir tamen eſſe nequis.*

v.8. Poſtquàm conturbauit] Plaut. *Hodiè herclè, opinor hic conturbabit pedes.*

v.10. Tanquàm mul. ſecutuleia] quæ amicum ſequitur. Virgil. --- *tua cura Lycoris: Perque niues aliū perque horrida caſtra ſecuta eſt.* Propert. *Et ignotum nonne ſecuta virum eſt?*

v.29. phocaſiati] φαικάσιον, ὑπόδημα [illegible] [illegible].

P.34. v.1. Malo cauere] Plaut. *Omitte Lyde, ac caue malo.* &, *Caue malo, ac tace tu.* Catalect. *Quare qui ſapiet, malo cauebit.*

v.10. Super nos fortuna] Senec. *Sæpe iam fortuna ſupra te fuit.*

v.21. Vbicunque dulce eſt] Antiphon, [illegible] ἡδὺ ἐπὶ [illegible] [illegible] καὶ τὸ λυπηρόν.

v.27. Non multùm oportet] Conuenit cum illo Menandri,

ὁ πάντας [illegible], [illegible]

[illegible] ἂν ὀρθῶς ὑπολαβεῖν τις μοι δοκεῖ.

[illegible] καὶ [illegible] [illegible].

P.35. v.4. Monocremon] Sic vet. non *Monochromo* aut *Monochromada*, quod Hygemoni

cogno

cognomen tribuit Plinius, qui celebriores Apellis tabulas quatuor coloribus continuisse notat.

v.22. Lycurgo crudeliorem] fuerit Lycurgus crudelis Homero, Virgilio, aliis. Hæc tamen potiùs referenda ad illum Lycurgum, de quo poſteà: *Et quicquid Lycurgi villa graſſatoribus præbuiſſet*. quæ narratio deficit.

v.24. exercitati vultus.] Caper, *Exercitatus laboribus, Exercitatus ſtudiis.*

p.36.v.2. Quare ergo tã malè veſtitus es.] Mart. *Túne es, túne, ait ille Martialis?*

Cur ergo, inquit, habes malas lacernas?

alibi, *Inſanis: omnes gelidis quicunq; lacernis*

Sunt tibi, Naſones, Virgiliòſque vides.

v.7. Vilis adulator] Menand.

Ἄνθρωπος ἐὰν ᾖ χρηστὸς, ἀληθινὸς, σφόδρα

ἠγνοημένος, ὐδεὶς φίλος ἐν τῷ νῦν γένει.

πράττει δ' ὁ κόλαξ ἄριστα πάντων.

v.15. Qui ſolas extruere] Io. Salisber. ex hoc loco: *Qui ſolas diuitias cõgerere curãt, nihil vero potiùs credi volunt vita, quam ceteris præualere.*

v.20. Bonæ mentis ſor.] Menander. μακάριος ὅστις οὐσίαν καὶ νοῦν ἔχει.

p.37.v.2. Tam ſeuera triſtitia] Terent. *Triſtis ſeueritas.*

v.7. Prædator corporis] Alibi. *Non fruor, inquit, hac præda.* Achen. τούτοις δὲ τὴν τοῦ σώματος κόσμον ὑπὸ τῶν παθῶν ἐκπεπληγμένοι δὲ συλλαβεῖν ἑαυτοὺς ἀναλώσαντι. Heliodor. πῇ δὲ τὸ ἀναφαίνει νέος ὤν δὲ καλὸς καὶ ἀκμαῖος γυναικὸς ἐρωμένης ...

... ἀπολαύεται καὶ οὐχ ἁρπαζόμενα οὐδὲ ἐρῶσιν ... τὸ πρᾶγμα.

v.13. Domina Venus] δέσποινα ἀφροδίτη. Alciphr. Achill. Alexandr.

v.21. ſi hunc tractauero] Plaut. in Caſin.

Corpuſculum mellitulum. Ol. mea vxorcula.

St. Quid eſt? Ol. inſtitit plantam. St. quaſi tocabo,

Nebula haud eſt mollis atque cutis huius eſt.

Ædepol papillam bellulam! Ol! hei miſero mihi!

St. Quid eſt? Ol. pectus mihi agit nunc hac cubito.

St. Quid tu ergo hanc quæſo tractas tam?

At mihi qui bellè hanc tracto non agit.

Idem in Bacchid. *Vide quæſo ne quis tractet illã indiligens.*

P.38.v.2. Coitum plenum.] Ouid.

---Tunc plena voluptas,

Cum pariter victi, &c.

St. Gaudia ne dominæ pleno ſi corpore ſumes,

Te capiant---

Maximian. *Quæ mihi guſtanti baſia plena daret.*

Tu verò lector quiſquis es, falleris, ſi de ſimplicibus verbis mores noſtros ſpectas, feros quidem iſta obſi-dent, bonos præterlabuntur.

v.6. Impleui lact. papill. manus.] Martial.

Faſcia creſcentes dominæ compeſce papillas,

Vt ſit quod capiat noſtra legátque manus.

Maxim. *Vrebant oculos duræ ſtantéſq; papillæ,*

Et quas adſtringens clauderet vna manus.

Plaut. *Niſi identidem manus ferat ad papillas, labra à labris nuſquàm auferat.*

v.8. Omnia vota coniunxi] Alibi, *Fruórque votis vſque ad inuidiam felicibus.* Ouid.

Gaudet

Universidad de Deusto Biblioteca

Gaudet & à pedibus tracto velamine, tota
Ad ſua felici cœperat ire via.

Idem: *Et potitur votis, ingentiq; implet Achille.*

v. 25. Satis fieri ſibi.] Ouid. --- *qui dicit mala puella,*
Probra ſatisfieri poſtulat ille ſibi.

v. 27. Aut dormi, aut dicam] Non omnino abſimiliter vetus Perſij interpres: *Nutrices infantibus vt dormiant ſolēt dicere ſæpe, Lalla, lalla, Aut dormi, aut lacte.*

v. 19. quod non improbitas extorq.] Ouid.
Qui ſapiens blandis non miſceat oſcula verbis?
Illa licèt non det, non data ſume tamen.
Pugnabit primò fortaſſis, & improbe, dicet,
Pugnando vinci ſe tamen illa volet.

Et: *Quæcunque eſt Veneris ſubita violata rapina,*
Gaudet, & improbitas muneris inſtar habet.

v. 30. Malè repugn.] Tib. ---- *rapias tum cara licebit*
Oſcula, pugnabit, ſed tamen apta dabit.
Rapta dabit primo, poſt offeret ipſa volenti,
Poſt etiam collo ſe implicuiſſe volet.

p. 39. v. 1. Nequitia] Martial. *Nequitias tellus ſcit dare nulla magis.*

Et: *Cuius nequitias vincere nulla poteſt.*

v. 13. Quod voluerat] Idē: *Quod voluit fecit.*

Catullus: *Ibi illa multa tum iocoſa fiebant,*
Quæ tu volebas, nec puella nolebat.

Auſon. *Da fruar, & ſi non quod volo, quod volui.*

v. 15. Gaudio laſſus] Alibi:
Nam quis cōcubitus, Veneris quis gaudia neſcit?

Nemeſian. *Venerisq; immitis vterque*

Tum

Tum primùm dulci carpebant gaudia furto.

Mart. *Addideris ſuper hæc Veneris ſi gaudia vera.*

v. 31. Hercula omn. herbarum] Mart. Capell. lib. 2. Satyrici, *Sed aduersùm illa, quoddam Abderita ſenis alumna, cui multa lapillis ſurculiſq; permixtis herbarum etiam membrorúmque contulerat, præparauit.* Et eſt de hac re epiſtola Hippo. nomine: & apud Plutarch. locus in Symp. 7. ſap. Sed quid ſi legamus *hortulos* Diog. Laert. in Democrit. λέγει δὲ ὅτι τοσοῦτον ἦν φιλόπονος, ὥστε τὸ περὶ κῆπον δωμάτιον ἀποτεμόμενος κατακλειόμενος ἦν.

p. 40. v. 19. Ac ne bonam quidem mentem] Seneca: *Votorum tuorum veterum licèt diis gratias facias, alia de integro ſuſcipe. Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis.* Vide Iuuen. Satyr. de Votis.

v. 26. Capitolio.] Sueto. in Neron. *Barbam adornatam Capitolio conſecrauit.*

p. 43. v. 17. ſaxis onerabo.] Plaut. in Pœnul. *Neque nos populis pro ceritis inſectabit lapidibus.*

v. 24. Si eiuras bil. hodiè cœnab. Mart.
Tolle tuas artes, hodiè cœnabis apud me,
Hac lege vt narres nil Philomuſe noui.

v. 25. vnà cœnabimus. Iuuen. *Vnà ſimus ait.*

p. 44. v. 9. Inuado pectus ampl.] Ouid.
Occupat amplexus, lacrymáſque per oſcula ſiccat.

v. 11. Vultu meo contero.] Alibi, *baſiis diſtruit.* Martial.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fruſtrà blanditiæ venitis ad me
Attritis miſerabiles labellis.
Seneca: *Alius eorum manus oſculis conterit.*

v.11. Diu vocem neuter inu.) Horat. Epod.
- - amantem & languor, & ſilentium
Arguit, & latere petitus imo ſpiritus.
Heliodor. καὶ εἴχοντο ἀλλήλων ἀσπασμῶν [illegible] ἀσιγῆ [illegible] καὶ μικρὸν ἤδη [illegible] τῆς. ἄπνους [illegible] ὁ τῶν χειρῶν [illegible] γεγόνει ἀθρόως πολλάκις, ὁ τῶν ἀδελφῶν τὸ [illegible] ἐπίστασθαι λόγον [illegible].

p.45. v.23. Clamor Gyt. flagitab.] Plaut. in Menæch. *Propterea illius nomen memini fa-* *lius, Quia illam vidi clamore flagitarier.* Idem in Pſeud. *Flagitare ſæpe clamore in foro.*

v.27. Cum plauſu] Martial.
Audieris in quo Flacce balneo plauſum,
Mutonis illic eſſe mentulam ſcito.

v.28. Ing. pondus) Ouid. *Onus inguinis au-*

v.30. Laborioſum) Catul. *Deinde eſt diff-* *& laborioſum.*

v.31. pridie incipere) Idem: *Ibat vt incip-* *longi deus Helleſponti.*

p.46. v.2. Infamis) Fortunatian. *Adul-* *liceat occidere. Infamis fuit quidam in nu-* Quintilianus Declamation. cui titulus de- eſſe, *Infamis in nurum: Torſi*, inquit, *filiū* *Breuiter iud. ratio reddatur, infamem. Quid* *fers an innocentem, ſi aliud omnibus liquet.* vet. ex.

v.6. Niſi notorem dediſſem) Senec. *Qui no-* *torem dat, ignotus eſt.*

p.47. v.4. Seniori conuiciarer) Plaut. in Perſ. *maledicis maiori. P E. prior promeritus perpetiare.*

v.10. O felicem matrem) Muſæus, ὀλβίη [illegible] μήτηρ.

v.16. Etiā quò non iuſſeris ſequar) Epigrām.
εἰ καὶ τηλοτέρω μεροπῆς ποδὶ ἴχνος ἐρείσεις,
πτηνὸς ἔρως πτηνῷ κεῖνο ποδὶ χεῖρα φέρει.
εἰ δὲ ἐς [illegible] ἐλθεῖν ἴξεις [illegible],
[illegible] ἀμειψαμένοις [illegible] ἐν σταδίοις.

v.27. Et ego iracund. ſum, & tu libid.) Plaut. in Menæch. *Tu magnus amator mulierum es* *Meſſenio, Ego autem homo iracundus.*

p.48. v.2. Adduxit rep. oſtiū.) Apul. 1. de Aſ. aureo. *Ego verò adducta fore peſſuliſq; firmatis.*

v.13. Me vtraque manu impulſum.) Habet aliquid ſimile Apuleius. *Accepto*, inquit, *funiculo mortem ſibi nexu laquei comparabat. Nec tamen latuit fidam vxorem caſus extremus mariti, ſed funeſtum nodum violenter inuadens manibus abſtulit.*

p.49. v.2. Cum parte cœnulæ) Apul. *Abi, inquit, fatue, qui in domo funeſta cœnas & partes* [illegible]. Et al. *Caſeum, atque alias prandij partes* [illegible]*erat.*

v.23. Redditáque ſcordalo vice.) Vet. lexic. *Scordalus, ferox.* Seneca epi. 84. *Tullius Cimber* [illegible] *in vino & ſcordalus.*

p.50. v.25. maledic illam verſib.) Plaut. in *Aulular. Bene animo es & benedic, nūc qua reſti-* [illegible] *& gnata tua Bene feliciterq; vortat. Ita diſa-* [illegible] *inquito.* Et in Caſina: *Benedice, diu ſum fre-*

Universidad de Deusto Biblioteca

tus deos ſperauimus. idẽ in Rudente: *Bene equi-*
dem tibi dico, qui vt te digna eueniant, precor.

ibid. Vt habeat pudorem.] Martial.

Facere in Lyciſcam Paulle me iubes verſus,
Quibus illa lectis rubeat, & ſit irata. Catul.
Adeſte Hendecaſyllabi, &c.
Quòd ſi non aliud poteſt, ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.

p. 51. v. 4. Accipiet nummos mille] Apul.
Cedo præmium. mille, inquit, nummi depoſiti ſunt
tibi. Fortunat. *Dixit daturum ſe denarios mille ei,*
qui ad ſe ſeruũ perduxiſſet. Eſt & proclamatio-
nis eiuſmodi exemplum apud M. Senecam
vi. Controu.

v. 17. Vniúſque hominis veſtig.] Propert.

Apparent non vna toro veſtigia preſſo,
Signa voluptatis non iacuiſſe duos.

p. 52. v. 25. Cõtinuo ita ſternut.] Simile quid-
dam Apul. *Intercluſo ſpiritu diffluebat, vt [illegible]*
ingenium viuacis metalli, crebras ei ſternutatio-
nes commouebat, & c. quod cùm putaret ab eo [illegible]
fectum, ſolito ſermone ſalutẽ ei fuerat impreca[tus]

p. 53. v. 3. Eluſus circa popi. err.]

Ego nolo Florus eſſe,
Ambulare per tabernas,
Latitare per popinas,
Culices pati rotundos.

Firmic. *Faciet popinarios. & qui alienarum [illegible]*
luptatum curam ſollicitudinémque ſuſtinent.

v. 13. Hiberum inuad. mare] al. Hibernũ [illegible]
ſeus: [illegible Greek]

Apud Plaut. Arcturus: *Increpui hibernum, &*
fluctus moui maxumos. Gloſſator in illud Per-
ſij *Hibernat, Sæuit, inquit, vel à nauigijs vacat.*

v. 17. Ego ſic ſemper] Horat. 1. Epiſt.
Omnem crede diem tibi diluxiſſe ſupremum.

p. 54. v. 9. Propudium ignor.] Nonnihil ad
iſtum locum facere videtur, quod ex Turpi-
lio refert Iſidorus: *Quaſi*, inquit, *cùm ventus*
fert nauim in mari ſecũdus, ſiquis propedem miſit,
ſi vela ſiniſtrum. Sanè Seruius podia interpre-
tatur funẽ, quo tẽditur velum. ſed quæramus.

v. 13. Adoratis ſideribus] Euſtat. [illegible Greek]
Ζεῦ πάτερ, &c. Leucipp. [illegible Greek]

v. 14. Moleſtum eſt quod p. hoſp. pl.] Mar-
tial. *(ſtrum?*
Quid rogo? quid ſcelus eſt mollem ſpectare mini-
Aſpicimus ſolem, ſidera, templa, deos.

v. 25. opus.] Amph. [illegible Greek]
Martial. *Acceſſi quoties ad opus.*
&, *Poſt opus & ſuas paleſtras.*

p. 55. v. 14. ſuper conſtrat. nauis.] ἐπὶ τῶν [illegible Greek]

v. 22. ſuper meum pectus. Tale illud Leu-
cipp. [illegible Greek] Euſtath. [illegible Greek]

p.56.v.30. Porticibus ſe curuat.) Seneca, [illegible] *litore quod inter Cumas & Seruilij Vatia villam curuatur.* Leucipp. [illegible Greek] ſed & curuum notat Seruius quaſi perpetuum li-torum epithetum.

p.57.v.30. interdiu noctúque.) *Quid* [illegible] *videtur,* apud Varronem.

p.58.v.8. In duas pelles) Segeſtria. Feſtus.

v.18. Iniuriam facere) Non diſſimile illud Plaut. in Pœnulo. Co. *Fores hæ fecerũt magnum flagitium modò.* Ad. *Quid eſt flagitij?* Co. *Con-puerunt clarè.*

p.59.v.1. A capillis vſque ad vngues) Plaut. in Epid. *Contempla Epidice, vſque ab vnguiculo ad capillum ſummum eſt feſtiuiſſima.*

v.5. Circuncide nos) Iſidor. Origin. *Non-nullæ etiam gentes non ſolùm veſtibus, ſed & in cor-poribus aliqua ſibi propria vendicant. Circumcidunt Iudæi præputia, pertundunt aures Arabes, &c. Mauros habet tetra nox corporum, Gallos candida cutis.*

v.18. Crines calamiſtro con.) Tertull. [illegible] *múlque ſe mulieres intellexerunt, capillum* [illegible] *tunt.* Propert.

Quæ mentita ſuas vertit inepta comas.

p.60.v.9. Et notum fugitiuorum epigram-ma) Φ. F.

v.24. putes, inquit, vnà) Simile illud Leu-cipp. [illegible Greek]

v.11. Tryph. ſomnium expiauit] Sueton. *Quinque exterritus luce prima ad expiandum ſomnium, præmiſſis qui rem diuinam appararent, Tuſculum excucurriſſet.*

p.61.v.8. Neque capillos deponere] Liba-nius, [illegible Greek]

v.20. Notæ quo. lit. non adumb. comat. pr.] Diphilus:

[illegible Greek]

p.62.v.7. Forma exarmauerat naut.] [illegible Greek] Sanè [illegible Greek]

v.10. Gyton eſt, Gy.] *Hic hic, quem quærimus hic eſt.*

v.16. Nec faciem meam conſider.] Martial.

-- Aſpicit nihil ſurſum,

Sed ſpectat oculis deuorantibus draucos, &c.

p.63.v.11. quas in Herculis porticu.] Fue-runt & alibi porticus Herculis templi, veluti Tiburi. Suet. *Tibur, vbi etiam in porticibus Her-culis templi perſæpe ius dixit.*

p.64.v.4. Liberos homines ire quò deſti-nant] Plautus;

Liber eſto, atque abito quò voles.

v.22. Vultum qui permutat] Habet ali-quid ſimile Philoſtrat. καὶ πάλιν δεῖ, inquit.

Universidad de Deusto Biblioteca

διαχειρίσειν τῶν φαρμακοπωλῶν [illegible] πανουργίας ἔχειν.

p.65.v.3.qui ignotos lædit.latro] Apul. *Crimine latrocinij in hoſpitem mihi chariſſimum poſtulabar. Quod crimen non modò latrocinij, verùm etiam parricidium quiſq; rectiùs nominaret.*

v.13. ſuperuacuo pondere] Porphy. [illegible] μένοι τῷ σώματος περιττῷ.

v.22.ſalamand.ſupercil.excuſ.] τὰς δ' [illegible] αὐτῆς ψιλοῖ τὰς τρίχας. Scholiaſt. Nicand.

v.23. cui deo crinem vou.] Var. *Ambra*[illegible] *primum capillum puerilem demptum, item*[illegible] *ad Apollinem ponere ſolebant.* Stat.

Accipe laudatos iuuenum Phœbeïe crines,
Quos tibi Cæſareus donat puer, accipe lætus.

ſed & , ἔθος ἦν τοῖς ἀρχαίοις μετὰ τὸ [illegible] τῷ νεότητι, [illegible] ἀποκείρειν [illegible]

v.30. ſpongia vda facies] Athen. [illegible] ἐν σπογγίῳ τις μὴ παραλαβὼν τὸ πρόσωπον [illegible] [illegible] μεμολυσμένον [illegible]

p.67.v.3.tot miſeriarum cauſ.] Tale ferè illud Arnobij: *Et ſub pinu arbore genitalia ſibi diſſecat, dicens: Tibi Acdeſti hæc habe, propter quem motus tantos furialium diſcriminum concitaſti.*

v.11.Tralatic.bell.)al. *ſtalatarium.* Gloſſ. *ſtalatarius*, ἐγχώμενος. quam tamen graphiam non probat Caper: *Stalataris*, inquit, *ſine e litera ſcribendum eſt, à ſtalata rate piratica*,

v.13. caduceatoris more) Heliodor. [illegible] κηρύκειόν τι εἰς εἰρηνικῶν διαλέξεων σύμβολον [illegible] δείξαντα.

v.15.protendit ramum] Virgil.
Et vitta comptos voluit prætendere ramos.

p.68.v.15.Aboleri oſculis.] Plaut. in Pœnul.
Non ſum irata. Ag. *da ergo, vt credam, ſuauium.*

v.29.extrema parte potion.] Epigr.

χεῖλος μοι [illegible] φιλακρήτης [illegible]
[illegible] ἀμφιπλήκοντι [illegible]
ἐκ κυλίκων ἐπέχευεν ὕδωρ, &c.
[illegible] δ' ἐπὶ [illegible] ὑφ' ὕδατος. ἐκ [illegible] [illegible]
λάθρῃ [illegible] κύλιξ πῶς γλυκερῶν στομάτων.

Amoris indicia fuêre, & hæc inter pocula vt ſolerent ai ἐρῶντες, ὑπὲρ τῶν ἀγαπωμένων πλεονας κυάθους ἐπιχέειν, vt Scholiaſt. Theocr. notat, vel vt amatori reſiduum poculum darent. Plaut. Horat. & alij.

p.69.v.3.Formæ decus] Leucipp. [illegible] κεφαλῆς τὸ κάλλος τὴν κουρὰν ὁρᾶς.

4.Vernantéſque comas.] Philoſtrat. κεφαλὴ [illegible] ἀνθοῦσα [illegible] πολὺ [illegible] Ἀδώνιδος φυτῶν. Idẽ: [illegible] ἐπὶ τὰς τρίχας [illegible] ἐξέκοψε.

ibid. Triſtis abegit hyems] Philoſt. [illegible] τὸ ἔαρ ἀπελθεῖν ὅλον καὶ χειμῶνα ἐπιστῆναι, [illegible] [illegible] ἔρωτος τῶν [illegible].

6.Areâque attr.] Martial. --- *nec vllus In longa pilus area notatur.*

v.7.Fallax natura deûm. Tibull.

Crudeles diui: ſerpens nouus exuit annos:
Formæ non vllam fata dedêre moram.
Solis æterna eſt Phœbo Bacchóque iuuenta:
Nam decet intonſus crinis vtrumque deum.

20. Supercilia profert de pyxide.] Mart.

Vt lateas centum condita pyxidibus:
Nec tecum facies tua dormiat, innuis illo,
Quod tibi prolatum eſt mane, ſupercilio.

p.70 v.2. Flaucor. corymbion] Flauum fuiſſe corymbion opinor. Apul. *Flauum & inſ[...]ſtatum capillitiũ.* Et, *flauis crinibus vſquequaque conſpicuus.* Ouid. *Forma placet niueiſque co[...] flauique capilli.* Matronis quidem nunquam flaua coma dabatur, ſed nigra. Interpr. Iuuenal. in illud: *Sed nigrum flauo: Crine* (inquit) *ſuppoſititio rotundo, muliebri capitis tegumento in modum galeæ facto, quo vtebantur meretrices flauo: nam nigro crine matronæ vtebantur.*

v.10. Peregrina libidine] Terentius, *Adeon' eſt demens ex peregrina?* vbi donatus, *Et hem adeo: quia tam demens eſt, quod amat ex peregrina.*

v.24. Corpus cuſtodire] Papinian. *Titio centum relicta ſunt, ita vt à monumento meo non recedat.* Tertullian. de anima, Lucian.

p.71. v.3. Lumen renouabat] Modeſtinus. *Vt monumento meo alternis menſibus lucernam accendant, & ſolemnia mortis peragant.*

v.11. Ne quis ad ſepulturam corp. detrah.] Tacit. lib.5. *Damnati publicatis bonis ſepultura prohibebantur.* Auguſtus tamen corpora damnatorum cognatis ſe non negaſſe libro 10. de vita ſua ſcripſit.

v.12. notaſſet ſibi.] *Ouid. Oculiſque notat ſibi quiſque puellam.*

v.14.

v.14. Vitio gentis humanæ] Sall. hiſtor. 1. *Vitio generis humani.*

p.72. v.12. Reuiuiſcere] Apud Io. Saliſber. additur, *reluctantibus fatis extinctum.*

v.18. abſtinentia ſiccа] Catull.

Atqui corpora ſicciora cornu,
Aut ſi quid magis aridum eſt, habetis,
Sole & frigore & eſuritione.

p.73. v.11. cruciarij vnius par.] Calpurn. Flacc. declamat. 17. *Pædagogus cruciarius.* Et apud M. Senec. 4. Controu. & Apul.

v.14. Dum deſider.] vet. duo exempl. *dum reſidet.* Attius, *Reſidiuus ſomno.*

v.19. Commodaret modo illa perituro locum.] Patercul. vol. 11. *Manum morituro cõmodaret ſibi.*

v.20. Familiari ac viro.] Apul. *Tecum ipſa videris, quem ſine meo conſilio pigrũ & formidoloſum familiarem iſtum ſortita es, qui & amoris languidi deſidia tuos volẽtes amplexus diſcruciat.*

p.74. v.12. in gremio Gyton. poſ.] Sicut & noua nupta, nuptiali conuiuio. Apul. *Accumbebat ſummum thorum maritus, Pſychen gremio ſuo complexus.* Iuuenal. *Sed & gremio iacuit noua nupta mariti.*

v.18. Oſcula vul. omn. blanditiæ.] Alibi, *Nec ſe reiiciebat à blanditiis.* Ouidius:

Quas mihi blanditias, quàm dulcia verba parabat;
Oſcula dij magni qualia quàque dabat!
Et mihi blanditias dixit, &c.

Et quæ præterea publica verba iuuant.

v.27. Tralatitia propinatione] Lucian. καὶ ὁπότε πίνοι, παραδιδοίη τῷ Γανυμήδει τὸ ἔκπωμα, ὁ δὲ ἔπινεν ἐν αὐτῷ ἐκείνῳ πίνει. ἢ λαβὼν ἰδί-μα, ὁδὲ ... φιλεῖ μεταξὺ, καὶ πρὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς προσάγει, καὶ αὖθις ἀφορᾷ ἐς ἐμέ. ταῦτα ἤδη συνίημι ἐρωτικὰ ὄντα.

p.75. v.8. Quam ſportam] Gloſſar. *Sportella*, *rius*, κοπελαίρετς.

ibid. Si vir fueris] Apul. *Comminùs in aſpectum ſi vir es dirige*. Heliodor. ἀλλ' ὅπως ἀνὴρ ἔσῃ καταλάβῃ.

v.15. Inhorruit mare] Pacuuius, *Inhorreſcit mare, tenebræ duplicantur, noctiſque & nimbum occæcat nigror, &c. Vndique omnes venti erumpunt.*

v.24. Tam ſpiſſæ repentè tenebræ] Tale quiddam Leucipp. ἀεὶ τὸν θάνατον προσεδοκῶμεν, καὶ ἦν ὡς εἰκὸς οὐ μακράν. περὶ γὰρ μεσημβρίαν δείλην ὁ μὲν ἥλιος τέλεον ἡρπάζετο. ἑωρῶμεν ἑαυτοὺς ὡς ἐν σελήνῃ.

v.27. Poſtquam manifeſta conual.] Forſitan reponendum, *poſtquàm maris æſtus conualuit*. Pacuuius: *Sæui exiſtunt turbines, feruet æſtu pelagus*. niſi quis legat, *poſtquā tempeſtas conualuit*.

p.76. v.12. ecce iam amplexus] Conuenit cum illo Euſtath. αὐτὸν ἐμβάλω τὴν ὀλίγην ... μηθὲ ... τῆς χειρὸς ἀφαρπάζει με. ... κῦμα θαλάσσης πρὸς ἐρωτικὸν ἐπικλύσῃ ... γαλήνη.

v.14. At oſcula ac vlt. hoc gaudium] Simile illud Heliod. προσεφθέγξατό με καὶ τὰ ἐσχάτως ... περιβαλὼν ἐσχάτων φιλημάτων καὶ ἀσπασμῶν ἀπεστερήθην.

v.16. Mea tunica contextus] Epigramm. ἰδοὺ δὲ καὶ ὁπόταν κρύψῃ μία τοὺς φιλέοντας χλαῖνα. Ouid.

Deripui tunicam, nec multùm rara nocebat,
Pugnabat tunica ſe tamen illa tegi.

v.18. Sic cohærentes] Propert.

Atque vtinam hærentes ſic nos vincire catena
Velles, vt nunquàm ſolueret vna dies.

v.20. Si nihil aliud] Simile quiddam Euſtat. lib. 7. Leucipp. ἀλλ' ἐὰν, ἔφην, δέῃ πάντως ἀποθανεῖν, εἰ δὲ ἡμᾶς ἀποκλείειν θέλεις, μὴ διαφθείρῃς ἡμῶν τὸ πλοῦτον εἰς ἡμᾶς· κοινῇ καλύψατε. εἰ δὲ καὶ θηρίων ἡμᾶς βορὰν πέπρωται γενέσθαι, εἷς ἡμᾶς ἰχθὺς ἀναλωσάτω, ἵνα καὶ ἐν ἰχθύσι κοινῇ ταφῶμεν.

v.23. Tralatitia humanit.] Suet. *Comitiali morbo & conſuetudine correptum, apud conuiuas enecatus poſtero die raptim inter maximos imbres tralatitio extulit funere.*

v.24. Lapidabit.] Dionyſius Halicarnaſſ. ἀλλ' οἱ παρελθόντες αὐτὸν ἐρριμμένον ἐν ᾧ διεχρήσατο χωρίῳ λίθους ἐπιφέροντες καὶ γῆν ἐνέδυσαν ὡς ἄθαπτον ἔρημον κηδεμόνων.

v.25. Arena componet. Tacitus: *Piſonem Verania vxor ac frater Scribonianus T. Iunium Criſpina filia compoſuêre.*

p.77. v.9. Belluæ gemitum] Senec. *Vocem nullius terreſtris animalis, ſed qualis eſſe marinis belluis*

Universidad de Deusto
Biblioteca

belluis ſolet, raucam & implicatam. Doſitheus magiſter: *bellua marina,* κῆτος. Gloſſar. *Bellua* κῆτος κνώδαλον, Feſt. *Balenam belluam marinam ipſam dicunt eſſe piſtricem, ipſã eſſe cetũ.* Gloſſar. κῆτος Piſtrix, *de bellua.*

p.78.v.4. En homo quemadmodum natat] Sumptum ex Plauto, vt & alia plura. *Hui, homunculi quanti eſtis electi, vt natant.*

v.16. Ite nunc] Iuuenal. *I nunc, & ventis animam committe.* Propert. *I nunc, tolle animos.* Virgil. *I nunc, ingratis offer te irriſe periclis.*

v.23. Sed non ſola maria] Philemo: [illegible] πλέουσι τὴν θάλατταν γίνεται μόνοις χειμὼν [illegible] &c.

v.31. Tanquàm interſit] Teles. [illegible] ὑπὸ πυρὸς καταφλεχθῆναι, ἢ ὑπὸ κυνὸς καταβρωθῆναι, ἢ ἐπάνω τῆς γῆς ὄντα ὑπὸ [illegible] κατακλεισθῆναι ὑπὸ σκωλήκων. Seneca de Fortuit. *Quid intereſt, ignis me an fera conſumat, an tempus omnium ſepultura?*

p.79.v.5. Immò hanc pœnam] Senec. *Vide ac ſalubrem temperaturã, non hanc quæ nuper inuenta eſt, ſimilis incendio, adeò quidẽ vt conuictum in aliquo ſcelere ſeruũ, viuũ lauari oporteat. Nihil autem videtur intereſſe, ardeat balneũ an caleat.*

v.15. In montem ſudantes] Tale illud Apul. *Sylvoſi mõtis aſperum permenſi iugum, in vſque tenebrante peruenimus ad quoddam caſtellum.*

v.23. Poſt attrit. bell. ciuil. opes] Alibi, *in regione bello attrita.* Tacit. *mox attritis opibus.* Sic alio loco Petr. *Sed inops & rebus egenis attritis,*

ubi vet. quædam exempl. habent, & *rebus egenis, attritus,* vt alibi *libidinibus attritis.* Tacit. *Popinis & commeſſationibus & principis imitatione deteritur.*

p.80.v.6. omnibus prohibetur commodis] Scæuola lib. 17. Digeſtor. *Idem quæſiit an & cõmoda & principales liberalitates, quas libertus ex eadem tribu vſque in diem mortis ſuæ conſecuturus fuiſſet, &c.*

v.23. Peram iſtam differrem] Martial.
Ne mendica ferat barbati prandia nudi,
Dormiat & tetrico cum cane pera rogat.

p.81.v.4. Vri, vinciri] Sacramentum eſt auctorantium ſe laniſtæ. apud Senec. epiſt. 37. & Tertull.

v.14. Cauſſam lacrymarum cerneret] Martial.

—— ſeruos via perdidit omnes,
Et pecus, & fructus, non amat inde locum,

p.83.v.3. Flum. literar. inund.] Timocles. [illegible] παφλάζων ἥλιος συντόμως ἐπιτηδεύσας ἔχει, μισθωτὸς ἀρδεῖ, μέσα τοῦ διδούμενου.

ibid. Effugiendum eſt ab omni verb. vilitate] Seneca lib. 1. Controuerſ. *De alia re longè recedendum eſt ab omni obſcœnitate verborum, & ſenſuum, quadámque ſatius eſt cum cauſſæ detrimento tacere, quàm cum verecundia dicere.*

v.17. Et fabuloſum ſentent. tormentum] Fabius lib. x. de eodem, vt videtur, Lucano: *Lucanus, inquit, ardẽs & concitatus, & ſententiis clariſſi-*

Universidad de Deusto Biblioteca

clariſſimus,&c. vt dicam quod ſentio,magis orato-ribus quàm poëtis annumerandus. Seruius in 1. Æneidos: *Quod diximus poëtica arte prohibetur, ne apertè ponat hiſtoriam, certum eſt. Luca-nus namque in numero poëtarum eſſe non meru-it, quia videtur hiſtoriam compoſuiſſe, non poëma.*

p.84. v. 9. Tigris & aurata] Pompon. Sabinus in Cirin Virgil. *Tigris velociſſima om-nium quadrupedum eſt. Q. Tuberone. Fabio Ma. Coſſ. primus Romæ Tigrim oſtendit Diuus Augu-ſtus,in dedicatione theatri Marcelli:poſt eum Diuus Claudius quatuor manſuefactas in caueis aureis, in circo:quarum meminit Petronius, cùm ait:*

---& aurata tigris iactatur in aula,
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem.

quod tamen belli illius ciuilis ætati non con-gruit. & priora quidem Plinij ſunt. quæ ſe-quuntur ex Petronio. Sabini illius minorum gentium Grammatici.

v. 13. Surripuêre viros.] Statius 3. Sylu. de Domitiano:

Nondum pulchra ducis clementia cœperat ortu
Intactos ſeruare mares,nunc frangere ſexum
Atque hominem mutare nefas, gauiſáque ſolos
Quos genuit natura videt,nec lege ſiniſtra
Ferre timent famulæ natorum pondera matres.

v. 18. Et tot noua nom. veſt.] Plaut. in Epid. *Quid iſta, quæ veſti quotannis nomina inueniunt noua?*

v.21.

v.21. Et maculis] Tertul. de pallio: *Heu quantis facultatibus æſtimauêre ligneas maculas.* Vide Plin. lib. 13. cap. 15. Plutarch. in Cicer. Lucanus de eadem re lib. 1. *-- menſáſq; priores Aſpernata fames.--* & lib. IX.

In nemus ignotum noſtra venêre ſecures,
Extremóque epulas menſáſque petiuimus orbe.

v.23. omniáque orbis Præmia] Sulpicia. *Omnia bellorum terra quæſita marique Præmia.*

v.26. Ingenioſa gula.] Mart. lib. 13 de galli-na altili: *Paſcitur & tenebris, Ingenioſa gula eſt.*

ibid. Siculo ſcarus æquore merſus.] Fab. lib. 5. Inſt. cap. 10. *Nec helopem noſtro mari, aut ſcarum ducas.* Iuuenal. Saty. 5.

-- quando omne peractum eſt,
Et iam defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus adſiduis.

Vide Plinium l.9.c.17. Columellã lib.8.c.16. A. Gell. lib.7.c.16. Macrob. lib.1.c.16.

p.85. v. 14. Ipſa ſui merces] Florus lib. 3. *Et miſera Reſpubl. in exitium ſuum merces erat.*

v.23. Hoc merſam cœno Rom] Idem Flo-rus: *Illæ opes atque diuitiæ afflixêre ſæculi mores, merſámque vitiis ſuis, quaſi ſentina, Rempublicã perſum dedêre.*

p.86. v.16. Quæ noua ſemper amas] Me-nand.

ταῖς μεταβολαῖς χαίρουσα ποικίλαις τύχη.

p.92. v. 30. intremuere iubæ.] Ex illis Vir-gilianis

Universidad de Deusto
Biblioteca

Virgilianis lib.6. Æneid. *& diſcordia demens*
Vipereum crinem vittis innexa cruentis.
Et VIII. *& ſciſſa gaudens Diſcordia palla,*
Quem conſanguineo ſequitur Bellona flagell

P.93. v.2. ſcabra rubigine dentes] Ouid. *Scabri rubigine dentes.*

v. 20. Epidamni nomina quære.) Fuit hoc nomen ominoſum & infauſtum. ob idque Dyrrachium mutatum, vt Plin. Auctor eſt. Alluſit & Plautus in Menæchmis. *Nemini ... num in Epidamno duas.*

P.94. v.27. Quicquid meruerit expectat.] Senec. *Conſcientia aliud agere non patitur, ac ... inde reſpicere ad ſe cogit. Dat pœnas quiſquis expectat: quiſquis autem meruit, expectat.*

P. 95. v.2. Facies medicamine attrita) Ariſt... [illegible] λαβόντες.

v.3. Inceſſus tute compoſ.) Ariſtænet. [illegible]

v. 5. Formam proſtit. vt vend.) Propert. *Quid iuuat, &c. Teque peregrinis vendere muneribus.* Tibul.
Sit procul à nobis formam cui vendere cura.

v. 6. Nec auguria noui.) Martial. *Non ſ... diuinus. ſed ſcio quid facias.*

v. 12. Beneficium debeam) Non abſimiliter Leucipp. [illegible]

v.17. Aut ſtatores altiùs cinctos. Catal.
Iam primùm ſtator hic libidinoſus, &c.

v. 29. Flagellorum veſtigia.] Vlpian. lib. 1. Regul. *Dedititiorum numero ſũt, quibus veſtigia ſcripta fuerunt.*

v. 31. In equeſtrib. ſed.] Martial. *Hectoreo quoties ſederat vxor equo.* Senec. VIII. de benef. *Equeſtris omnium equitum Romanorum ſedes.*

P.96. v.4. Humilitatem.] Senec. *Si quis nulla ſe amica fecit inſignem, nec alienæ vxori annulum præſtat, hunc matronæ humilem, & ſordidæ libidinis & ancillariolum vocant.*

v.6. Platan. produc] Martial.
Daphnonas platanos, ac aërias cypariſſos,
Et non vnius balnea ſolus habes.

v. 15. Frons minima] Martial.
Audi quem puerum, Flacce, locare velim,
Lumina ſideribus certent, molléſque flagellent.
Colla comæ: tortas non amo, Flacce, comas.
Frons breuis, atque modus breuiter ſit naribus vncis:
Pæſtanis rubeant æmula labra roſis.

Lucian. Ἔρωσ. Arnob. *Imminuerent frontes nimbis.* Sic enim legendum videtur. Iſidorus: *Nimbus eſt faſciola tranſuerſa ex auro aſſuta in linteo, quod eſt in fronte fœminarum.*

v.24. Parium marmor.) Horat. *Vrit me Glyceræ nitor, Splendentis Pario marmore purius.*

P.97. v.4. plenum os luna prof.) Horat.
— ſimul ac vaga luna decorum Protulit os.

v.6.

Universidad de Deusto
Biblioteca

v. 6. Feminam hornam.] Apud Plaut. Philematium lana ſcorto. *Euentus rebus in omnibus, velut in horreo horna meſſis magni ſit.* Lucilius. *Horno abſtuleris te à viro.*

v. 7. Concilio tibi] Plaut. in Milite: *Euenit tibi mea virtute ſuper hac vicina, quod ego concilio tibi.* Feſtus. Seruius.

v. 19. ſine quo non potes viu.] Tale illud Alciph. ζῶ ἢ χαλῶ· ἐκείνου μὴ δύναμαι.

v. 20. Ex cuius oſculo pendes.] Non diſsimilter Leucip. καὶ συνεστάλκειν ὁ κλεινίας [illegible] ἐκ τῆς ἐκείνου ψυχῆς κρεμάμενος.

P. 98. v. 3. Poly. Circ.] Apud Ho. Od. μ. Vlyxes à Sirenibus πολύαινος appellatur. Vid. el. 6. lib. 3. Am.

v. 5. Curioſum aliquem extimeſ.] Martial. *Spectas nos Philomuſe cum lauamur, &c. Pedicant Philomuſe curioſos.*

v. 8. Molliorib. pluma.) Mart. *Vincas mollitie tremente plumas.* Ouid. *Mollior cygni plumis.*

v. 10. Idæos quales) Tale quiddam in Diis Val. Catonis.

v. 17. Mille oſculis luſimus. Catull. *Multa millia ludi.*

v. 16. Regina) Martial.

Quem regem & dominum priùs vocabam.

Et, *Sollicitus donat, dominumque regemque ſalutat.*

Hybrias: [illegible], καὶ βασιλῆα μέγαν φωνεῦντες.

Diogenes quidem, [illegible] τῶν [illegible] ἐκάλει βασιλίσσας [illegible] γὰρ [illegible] ἃ ἂν [illegible] φιλῶσι.

P. 99. v. 5. vexatam veſtem. Martial. *A te vexatas malo tenere roſas.* Iuuenal. *Humida ſuſpectis referens multicia rugis Vexatáſque comas.*

v. 21. Non tam intactus.) Alcib. ἐρωτικὸς [illegible] καὶ ὁ Σωφρονίσκος, καὶ ὑπὸ μίαν Ἀλκιβιάδης αὐτῷ χλαμύδα κληθεὶς οὐκ ἀπῆλθ[illegible] Lucian.

v. 24. Non intelligo me virum.) Tertul. *Simúlque ſe mulieres intellexerunt.*

v. 25. Non ſentio.) Ouid. *Nec iuuenem nec me ſenſit amica virum.*

v. eod. Pars illa corporis.) Alibi, *Cum illa parte corporis.* Ouid. *Quin iſtic pudibunda iaces pars peſſima noſtri.*

v. 30. Chryſis.) *Ouid. Vna miniſtrarum, &c. Nana comes aderat faciendis ſtrenua iuſſis.*

P. 100. v. 1. Si libidinoſa.) Αἴ αἴ ζήλου, exclamat Droſe apud Lucianum, οὐδὲ τὸ χαίρειν [illegible].

v. 11. Ad tubicines mitt.) Mortui ad tubam deducebantur. Perſius Saty. 4. *Hinc tuba candela.*

v. 15. ſi triduo ſine fratre. In Peruigil. Veneris: *Ipſa vellet ut venires, ſi deceret virginem, Iam tribus choros videres feriatos noctibus.*

v. 17. nec ſpeculũ mihi, nec fama.) Theocr. [illegible] οὐδὲ εἶδος ἔχω [illegible], ὥς με λέγοντι, [illegible] πάντων [illegible].

v. 26. Ex qua hora iniur. accep.) Heliodor. [illegible], καὶ φιλάνδροι γυναῖκες [illegible], καὶ βαρυμήνιδες [illegible], καὶ

τὰς

τῆς ὑπεξέλθοι ὡς ὑβρισθεὶς ἐνορῶν ἀπελθόντος.

v.30.& adhuc iuuenis] Epigrammat.

ἀλλήλοις ἤλασε ἡ νεότης.

p.101.v.8.Inſtrumenta] Arnob. *Ergóne deum mater genitalia illa diſſecta cum floribus, ipſa [illegible] ſe mœrens officioſa ſedulitate collegit, ipſa ſanctis manibus, ipſa diuinis contrectauit & ſuſtulit [illegible] gitioſi operis inſtrumenta fœdiq́; abſcondidit etiam mandauit terra.*

ibid. Paratus miles] Catul. *Nam quamuis [illegible] dear ſatis paratus.* Ouid. *At deus obſcœnæ [illegible] nidum quoque parte paratus.*

ibid. Arma non hab.] Priap. *Hæc mei te [illegible] tris arma laxabant.* Sutrius, *Myrrhinum mihi [illegible] fers, quo virilibus armis occurrã fortiuſcula.* N[illegible] (cand[illegible]

--- τὸ ἦν ἐπὶ μείονος εἶδος

ὅπλον βεβριμένα δεικτήλον πεφάνθη.

v.15.per quod te habére potui] Catull. *Quid tum ſi carpunt, tacita quod mente requirunt.*

ibid. Te habere] ἔχειν. Ariſtot.

v.23.hauſi parciùs merum] Martialis

Interponis aquam ſubinde Ruſe,

Nunquid pollicita eſt tibi beatam

Noctem Nania? &c. Ariſt. Proble.

v.30. locum inauſpicatum timeb.] Qu[illegible] omen haberet. Ouid. *Ire per hanc noli, qu[illegible] es, omen habet.*

p.102. v.6. licium var.col.] Ouid. *Sent[illegible] quid gramen quid torto concita rhombo Licia[illegible]*

v.10. Ter me iuſſit expuere] Plin.lib.[illegible]

c.4. *Torporem ſedari quocumque membro inſtupeſcenti, ſi quis in ſinum exſpuat, aut ſi ſuperior palpebra ſaliua tãgatur.* Vet. Interp. in illud Iuuen. *Conſpuiturq́; ſinus: Propter faſcinum, inquit, verborum, ter ſibi in ſinum ſpuunt, & videntur faſcinum arcere.* Scholiaſt. Theocr. ἐπέπτυσαν αἱ γυναῖκες τρὶς ὡς μὴ βασκανθῶσι, εἰς τὸν κόλπον ἐπιπτύουσι τὸ νέμεσιν ἐκτρέπομαι.

v.14. Nerui paruerunt imp.] ἀδὴν δ' ὀλίγου ... ὡς μὴ νεῦρ' ἔχῃς. Ouid. *Quid vetat & neruos magicas torpere per artes?*

v.7.Quod alis lepor.excit.] Vet.Ex. *Aliis.* Ouid. *Credula ſi fueris, aliæ tua gaudia carpent,*

Et lepus hic aliis exagitatus erit.

v.19.Trepidanti vertice pinus] Sept. Seuer. *Pinea brachia cùm trepidant.*

v.27.Myrtóque florenti qui verb.] Sic Calliope ludibundo palmulæ tactu vaporãs Fulgentij pectus poëticæ pruriginis dulcedine ſpargit.

p.103.v.3.Ecquid hodiè totus veniſti] Apul. *Artiſſimè námq; cõplexatum me prorſus, ſed totũ recepit.* Alciphr. καὶ οὐχ ἡγησάμενος ... ἐντυγχάνειν ὑμῖν χάριεν ... ὅλη μοι ἐντυγχάνειν.

v.9.Pluribus oſculis coll.lab.] Poppyſma Iuuenali. Tibull. --- *vt lenis agatur Spiritus, vt ne dent oſcula rapta ſonum.*

v.10.Implicitæ manus] Ariſtænet. καὶ ταῖς ἱκέ... δακτύλοις τοὺς ἑαυτῶν περιπλέξας. Euſtach. ἡ δὲ ἀντεφίλει καὶ κατεφίλει με, καὶ τὴν κεφαλὴν συνείλκυσε, καὶ οὕτως ἡμῶν μυελοὺς περιεχόμενον χάριτος.

v.17.

Universidad de Deusto Biblioteca

v.17. Me iubet catorogare] Id eſt fortaſſe, *me iubet catomis cædi.* Scriptor paſſionis S. Vi- ti: *Tunc iratus Valerianus iuſſit infantem cato- mis cædi.* Et in paſſione S. Afræ: *Catomis te cædi iubeam.* Subſequitur enim, *verberibus ſputiſque eiectus ſum.*

v. 20. Oppono ego manus oculis] Ouid. *Virgineas oculis oppoſuiſſe manus.*

v. 23. Verberibus ſputiſque] Sen. *Cum mo- dò per populi leuatus manus, & obrutus ſputis per forum traheretur.* Muſon πλαγῆναι, ἐμπτυσθῆναι ὡς τὸ χαλεπώτατον πληγή.

v.30. Hilarior fieret aut triſtior] Theo- gnis: μηδέ σύ γ' [illegible] ἐφ' [illegible] [illegible], &c. μηδὲ φίλους [illegible], μηδ' ἐχθροὺς [illegible] ἐχθροῖς.

p. 104. v. 5. Ter corripui] Hippocrates de Scythis in lib. De aëre, aquis, loc.

ibid. Terribilem] Catalect.

Heu heu me miſerum, quod iſta lignum eſt,
Quæ me terribilem facit videri.

Et, *Huc adde quòd me terribilem deum fecit.*

ibid. Bipennem.] Martial.

Drauci natá ſui vocat bipennem.

v. 14. Erectus igitur in cubitum] Fulgent. *Adſtiti propter ego erectus in cubitum, venerans verboſam viraginem.*

v. 22. Apodixin] Apocham.

p.105. v.2. Mox perfricata fronte] [illegible] [illegible] καὶ τρίψας τὸ πρόσωπον.

v.17. Cum corde litigat.] [illegible] ἢ πλήξας ςῆθος [illegible] μῦθον.

v.20. Ipſe pater veri.] Lucretius. *Tu pater & rerum inuentor.* Cicer. de Finibus. *Inuentor ille veritatis.*

v.21. Dixit habere telos] Varro περὶ περι- [illegible]. *Porrò inde ab vnoquoque compito ternæ viæ oriuntur è quibus ſingulæ extima exitum ac telos habent proprium. A primo compito dextrâ viam munit Epicurus.*

v.26. vſque in iniuriam] Sic alibi: *Acceſſi [illegible] an pateretur iniuriam.* Plaut. in Au- lul. *Ego me iniuriam feciſſe filiæ fateor tuæ, Cereris vigiliis per vinum.*

v.27. Vidua pudicáque nocte] Ouid. *Cur ego tot viduas exegi frigida noctes?*

p.106. v.19. Depoſito meo caueo. Ouid. *Neſ- cis [illegible] Fallere depoſitum.*

v.24. In truno aut cadauer] An, *in triuio?* Athenæus, τριόδοι [illegible] [illegible]; ἀληθείαν [illegible] [illegible] πάντων [illegible]. Vnde [illegible] Ἑκάτην ἐν ταῖς τριόδοις. Plutarch. [illegible] [illegible] [illegible] εἰς τριόδους [illegible] [illegible] ἐπέχει [illegible]. Sanè apud Suetonium in Veſpaſiano ſic habet optimus codex: *Prandente eo canis è triuio ma- num humanam intulit, menſæq; ſubiecit.* Auſon.

Abiecta in triuiis inhumatæ glabra iacebat
Teſta hominis, nudum iam cute caluitium.

v.27. Caball. in cliuo] Ouid.

Principio cliui noſter anhelat equus.

p.107. v.14. Die feriarũ quo & lug. rid.] Non

Universidad de Deusto Biblioteca

abſimiliter Tacitus: *Vbi inter ſacra & vota quo tempore etiam profanis abſtinere verbis mos eſt, vincla & laqueos inducat.*

v.16. Hunc adoleſcentem quem vides] Sic vet. ex. & eſt Antiptoſis: vt, *Vrbem quam ſtatuo veſtra eſt.*

v.18. Bona ſua vendere] Tibull.

Quid tenera tibi cõiuge, opus tua ſi bona nemo
Seruare: an fruſtrà clauis ineſt foribus?

Plaut. in Caſin. *Vt ego hodiè Caſinam deſcalcabor, vt mihi bona multa faciam clàm meã vxore.*

v.19. Lorum in aqua non inguina] Martialis:

--madidóque ſimillima loro Inguina ----. Et
Loro cùm ſimilis iacet remiſſus.

v.22. Sine voluptate ſurrexit] Lamprid. in Heliogab. *Mulieribus vteretur & ipſe & amicis cum iureiurãdo, quod efficerẽt voluptatem.* Apul. *& libidinem incitãtes, & voluptatem integram.*

P.108. v.10. Socios mutauit Vlyxis.] Virgil.

Carminibus Circe ſocios mutauit Vlyſſis.

v.17. Inclinauit ſe in lectul.] Apul. *Dolio natam dolio pronam vxorem fabri ſuperincuruatus ſecure dedolabat.*

v.25. Quadrato pallio] Athæneus, τοὺς ἄλλους φαρμακοὺς οἱ μὲν θεῶν ἀγάλματα ἀπὸ τοῦ ... ἀσι, οἱ δὲ λοιποὶ μεταμφιεννύμενοι τετράγωνα ἱμάτια, τοὺς ἐξ ἀρχῆς παραζώνας πάλιν ἐνέζωσαν.

p.109. v.14. Hinc molli ſtilla latus] Lege forſitan, *lacus.*

25. Bacchineas veteres.] Quidam eod. *Baccineas.* Planè hîc mendum eſt, cui purgando forſitan adiumentum feret, quod Σῆμος ὁ Δήλιος ἐν τῇ β̄ Δηλιάδος ἐν τῇ τῆς Ἑκάτης φησὶ νήσῳ τῇ Ἴριδι θύειν Δηλίους τὰς βασύνιας καλουμένας. Εἶναι δ' ἑφθὸν πύραμα σταιτὸς σὺν μέλιτι, Si modò rectè nonus interpres Athenæi ſecutus ferè antiquiorem: *Semus*, inquit, *lib.2. Deliadis ſcribit: Delios in inſula Iride Hecatæ ſacrificare placentas, quas vocant baſynias, ſiunt hæ ex farina triticea aqua ſubacta & cum melle cocta.* Nos nacti emendatiores codices, lectionem reddemus emendatiorem.

v.31. ſuo pondere deiectam] Martial.

Victa eſt pondere cum ſuo repente.

P.110. v.22. Tales Herculea] Eſt hoc ex Pindari ſententia, quam refert Pauſan. lib.8.

v.23. penéque fluentes] Videtur leg. *pennaq́ fluentes Harpyias cum Peneo mad.*

P.111. v.2. Aceto diluo.] Plin. lib.23. c.1.

v.6. Cum teſto ignis pleno] Ouid. *Hic ignem lento fert ruſtica teſto.*

v.12. Tribus niſi potionibus è lege ſiccatis] Cicer. *Iſte enim Prætor ſeuerus ac diligẽs qui populi Romani legibus nunquàm paruiſſet, illis diligenter legib^9 quæ in poculis ponebãtur, obtẽperabat.*

v.24. Comploſis manibus.] Apul. *Suóſque caput grauiter ingemiſcens, depenſis pro prandio lagenis, vacuáſque manus complodens.* Heliod. ἐπεὶ δὲ παιδὸς ἐπὶ τοῦτο ἀνεκρώξεν ὁ Αχαιμένης, τὼ χεῖρε συγκρούσας.

P.112. v.5. Cum impenſa ſacrificij.] Ard.

Quid cum pultibus deo ſit, quid cum libis, quid diuerſis cum fratribus confectionis iure multiplici atque impenſarum varietate conditû

v.28. Quiduis nummis præſentibus opta] Menander:

> ἐγὼ δ᾽ ὑπέλαβον χρησίμους εἶναι θεοὺς
> τὸ ἀργύριον ἡμῖν καὶ τὸ χρυσίον.
> ἱδρυσάμενος τοῦτο· γὰρ εἰς τὴν οἰκίαν
> εὔξαι ὅ,τι βούλει, πάντα σοι γενήσεται,
> ἀγρός, οἰκία, θεράποντες, ἀργυρώματα,
> φίλοι, δικασταί, μάρτυρες· μόνον δίδου.
> αὐτοὺς γὰρ ἕξεις τοὺς θεοὺς ὑπηρέτας.

p.113.v.4. Nec me fallebat.] Non omnino abſimilis mos ille Palicæ apud Stephanum. ἔστι γὰρ ὅρκος ἅγιος αὐτόθι. ὅσα γὰρ ὀμνύει τις, ἐν πινάκιον γράψας βάλλει αὐτὸ εἰς τὸ ὕδωρ. κἂν μὲν ἦν εὐορκῇ, ἐπιπολάζει· ἐὰν δὲ μὴ εὐορκῇ, τὸ μὲν πινάκιον ἀφανίζεται, αὐτὸς δὲ πίμπραται.

v.17. Viticæ trit.] Ouidius:

> *Sunt qui præcipiunt herbas ſatureia nocentes*
> *Sumere, iudiciis iſta venena meis.*
> *Aut piper vrticæ mordacis ſemine miſcent,*
> *Tritáque in annoſo flaua pyretra mero.*

v.21. Cum abrotano] Plinius.

v.23. Infra vmbilicum] Martialis:

> *Et prurit tamen vſque ad vmbilicum.*

v.27. Prehende furem clam.] Leucipp. ἀπόλλυσθε φυλάσσοντες ἐλάνθανον νομίζοντες· λανθάνειν καὶ ἰδόντες τοὺς ἐντυγχάνοντας λάθρα.

p.114.v.5. Tam petulantibus oculis] Rutilius Lupus: *Oculorum quoque mollis petulantia.* Lupus ex Lycurgo: *Cuius omnes corporis partes ad nequitiam ſunt appoſitiſſimæ: oculi ad petulantem laſciuiam.*

v.10. Nec me contumeliæ laſſant] Epigram.

> ὤμοσας ἔρωτος ἔλυσε, μετ᾽ ἔλυσα δὲ μῦθος ἀλᾶται.
> ὤμοσας ἐμὴν ἔριδα μεγάλην ἐξωμολογήθη.

v.14. Totum frequen. tractatione vex.] Auſonius:

> *Deſectos ſic fama viros, vbi caſſa libido*
> *Fœmineos cœtus, & non ſua bella laceſſit,*
> *Irrita vexato conſumere gaudia lecto.*

v.23. Helleſpontiaci] Sidon.

> *Et te Maſſilienſium per hortos*
> *Sacri ſtipitis Arbiter colonum*
> *Helleſpontiaco parem Priapo.*

p.115.v.4. Nunquàm finies hunc ign.] Non diſſimiliter Leucipp. ἀρκεῖ μοι πρὸς μίαν συνουσίαν μικρὰ δὲ οἶμαι φάρμακα πρὸς τηλικοῦτον ἐμπρησμόν μοι ὀλίγον τοῦ πυρός. Euſtath. ἀλλ᾽ ὕδατος ἔρωτος πῦρ οὐ κατέκλυσεν. Zenod. ... πάσχειν ταῦτα τὸ πῦρ ὕδατι.

p.116.v.2. Pigiaca ſacra] Non admodùm diſſimiliter Leucipp. μονοθάλαμος ὤν, ὦ φίλτατε, τῆς Ἀφροδίτης μυστήρια.

v.16. officium] Ouidius:

> *At nuper bis flaua Clide, ter candida Pitho,*
> *Ter Libas officio continuata meo eſt.*

Propert.

> *—— experta puella*
> *Officium tota nocte valere meum.*

v.18. Oſcillatione ludebat] Feſt. Oſcillum

Santra ait dici, quòd oſcillent, id eſt, inclinent, præcipitéque in os ferantur. Oſcillantes, ait Cornificius, ab eo quòd os celare ſint ſoliti perſonis, propter verecundiam, qui eo genere luſus vtebantur. Seruius.

v.21. Automata.] Heſych. [illegible] ἀφ' ἑαυτῶν πράξαντες, αὐτομάτου [illegible] ἀρίς. Senecæ Epiſt. 89. Pegmata.

v.22. Per cloſtellum] Seneca 7. de Benef. Per cloſtrum qua ſe commiſſura laxauerat.

p.117. v.2. At ille pri. exhort.] Claudian.

- - - vinci patiare rogamus:
Sic vxor, ſic mater eris: quid lumina tinguis
Virgo, crede mihi, quem nunc horreſcis, amabis.

v.3. Vtraque manu] Martial.

Hac vtraque manu complexúque adſere totum.

v.14. Leuatores] Nullibi iſtud vocabulum legere memini, nec quod vetus Gloſſarium habet, *Silatarus*, [illegible].

v.16. Sicut muta animalia] Xenoph. [illegible] τῶ γὰρ [illegible] ἐστι, οἷον [illegible] θήρα ἀναγκάζεται [illegible] τῇ κλήσει.

v.17. Non caperentur ſpe] Suprà: *ſic pendet moratur in ſcopulo.* Seneca: *Et fera & piſcis ſpe aliqua oblectante decipitur.*

p.118. v.14. Centies ſeſtertiûm comeſſet] Martialis:

O quanta eſt gula centies comeſſet!

22. v. Petauij] De Perilinis Liuius lib. 23. Polyb. lib. 7. Valer. Max. lib. 6. De Petauris aut Petauſis neſcio quis.

p.127.

p.127. v.26. Fallunt nos oculi] Sext. Empir. ἀπατώμεθα ἢ φαινόμενα φαινομένοις, ἢ νοούμενα νοουμένοις, &c. φαινόμενα μὲν φαινομένοις ὅταν λέγωμεν, ὁ αὐτὸς πύργος πόῤῥωθεν μὲν φαίνεται στρογγύλος, ἐγγύθεν δὲ τετράγωνος.

p.130. v.24. Et cœli ſummas] Quid ſi legas, *Et Cœli ſummas aduoret auriculas.* [illegible] ὄνος: ſomniarunt enim Nationes caput aſininum Deum fuiſſe Iudæorum: quod refutant Ioſephus, Tertullianus.

Universidad de Deusto Biblioteca

VARIORVM IN P. ARBIT[R]RVM OBSERVATIONES.

ANNI ferè XXCIV. poſtquàm renatus Petronius, ſed prô nefas tam raptus, & multifariàm truncatus, vt potiùs informe pecus ex matris viſceribus exciſum, quam legitimus fœtus. Itaque docti viri, publico bono nati, continuò dilaniata & diſperſa eius membra cum cura conquiſiuerunt, fracta & luxata obligarunt: quorum acumen, & felicite[r] curioſas manus expertus Arbiter, vt ſanguis, conuertit corium & æuum. Quam de[n]mus, editio poſtrema eſt, ea vt purior & am[-]plior prodiret, imò ne quid omninò deeſſe[t,] votum & animus mihi fuit. Quidquid igitur emēdationum & explicationū ad Petronium pertinentium, apud noſtri æui præclaros vi[-]ros ſparſum, excerpſimus, digeſſimus, & hoc faſciculo comprehendimus, quo in promptu eſſent, & velut ſub vno oculorum ictu. Sele[-]gimus autem neceſſaria. nam omnia adiicere nec libuit, nec per formam libri licuit.

p.1.v.3. Satyricon] Gloſſæ: *Excelſiſſimus di[-] citur à Petronio in l. Satyrarum.* Vnde ma[ni-] feſtum hoc opus certo librorum ordine [di-] ſtinctum fuiſſe. Douſa.

p.2.v.6. Omnia dicta factáque quaſi papa[-] uere & ſeſamo ſparſa] Plautus in Pœnulo:

Ag. *Obſecro hercle, vt mulſa loquitur.* M I. *Nil niſi laterculos, ſeſamum, papauerémque, triticū, & frictas nuces.* Douſ. Turnebus Aduerſ. l. XIX. c. VI. ad eadem Petron. antiqui videntur operibus dulciarius palati gratia ſeſamum adſperſiſſe Homerus Batrachom. Οὐ δὲ πλακοῦς τανύπεπλος, ἔχων πολλὴν σησαμίδα.

v.8. quā qui in culina hibitant] Gloſſæ Iſidori: *Culina, latrina, ſeceſſum.* Scaliger ad Feſtū.

v.29. quis poſteà ad ſummam Thucydidis] *Summā* vſurpat pro perfectione, conſummatione & abſolutione. Turneb. lib. XIX. c. VI.

p.3.v. 10. Nimirū in his exercitationibus] L. *Minimum in his.* nihil, ait, aut minimum peccare magiſtros, plurimum parentes. Ianus Guil. Plaut. Quæſt.

v.22. moratur in ſcopulo] al. *moritur.* l. *molitur.* Virgilius XII. -- *manibus molitur habenas.* Georg. *moliri inſidias auibus.* Guilel. Pl. Quæſt.

v.26. ambitione donant] L. *ditant.* Gruterus Suſpic. l. 11. c. x.

v.29. pueris induūt adhuc naſcentibus.] L. *laſſentibus,* aut *dentientibus,* aut *vagientibus.* Idē.

p.4.v.2. verba atroci ſtylo effoderēt] Stylo ſcribebant in cerata tabella, cuius ſtyli pars, qua ſcribebatur, acumē dicebatur. Cic. *Omnia quo acumen ſtyli ſubeūt.* Altera pars erat obtuſa, qua in cera quæ non placebant, verba delebant, ac ceram rurſum complanabant, vt eſt in Prudent. περὶ στεφάνων, hymno IX. hinc

Horatius ſat.x.l.1. *Sæpe ſtylum vertas* --- Vetit ſtylum, qui cùm ante eius acumine ſcriberet, vertit, & alteram ad delendum partem adhibet. Turneb.lib.xiv.c.v.xxiv. Idem ergo cum Horat. innuit Petronius. vide Douſ.

v.8. quod quiſquis perperam diſcit] Horat.

Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, du-
cunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, &
Imberbes didicêre, ſenes perdẽda fateri. Douſ.

v.10. Lucillianæ humilitatis] Lucilius in Satyris interdum ſe ad humilitatem iamborũ demittebat. Turn.l.xix.c.vi Scal.Auſon. lect. Douſa. *Licinianæ improbitatis*, à Licinio Caluo, cuius carmina quamuis iocoſa, ingentis animi adſerit Seneca. multis D.

v.12. ſi quis amat adfectus] L. hamat. vt Cicero apud Nonium, *adhamare honores*. Scal. ad Catalecta.

v.13. more Frugalitatis lege polleat exacta] *More*, eſt vitæ quadam honeſta ratione atque inſtituo. Horat. l.4. Od. *Mos, & lex maculoſum edomuit nefas.* Varro apud Macrob. l.3. Satur. *Mos eſt in iudicio animi, quem ſequi debet conſuetudo*, id eſt, cultus moris. Edict. Diocle. & Maximian. Cæſ. *Si cunctos ſub imperio noſtro agẽtes caſtã in omnibus more colere perſeuerem vitã*. Pithoeus ad tit. de nuptiis collat. Moſaic. & Roman. l.1. At Turnebus: *morem Frugalitas lege pellat* --- ita & Scalig. ad Catalecta, & interp. morem luxus, pellat noua frugalitas.

v.16

v.16. impotentium] L. *ne potentium*. Turneb. Douſ. interpr. *valdè potentium*.

v.17. Nec perditis] L. *perditus*. Douſ. interp. *nequam & diſſolutis*.

v.19. hiſtrioniæ addictis] L. *hiſtrionis*. addictus autem vocabulum, non participatio.

v.24. Mox & Socratico] L. *Mox & Socratico plenus immittat habenas*, præceſſit enim: *Mæoniumque bibat fælici pectore fontem*. itaque ἀπὸ κοινοῦ repetitur τὸ *fonte*: mox & Socrat. fonte plenus. Adſcripſerat quidã ad marginẽ Græcè, id abiit in *grege*. Palmerius Spicilegiis.

ibid. Mittere habenas] quod Ouid. *immittere*, aliis *remittere*, i.e. laxare. Dou. Ian. Guilel. l. *mutat habenas*, mutare habenas iubet, & è curriculo poëtarum, in oratorium tráſcendere.

v.26. Hinc Romana manus circumfluat] Ordinem ſtudiorum Petronius hunc facit, vt poëticæ initium ſit; tunc philoſophia; mox oratores Græci; dehinc ad eloquentiam Latinam veniatur; vbi aut verti de Græco, aut controuerſias componi conſet. ea ſententia eſt in his verſibus. tamen ita potiùs l. *Hunc R. m. circum ſtruat*. hoc eſt, Romani coronam faciant. Palm. Spicil.

v.29. Et fortuna ſonet] L. *Et cortina ſ. Cortinam theatri* dixit Seuerus in Ætna. *Cortinam* Tacitus locum in quo dicatur: *cùm vix in cortina quiſquam adſiſtat, quin elementis ſtudiorum imbutus*. Palm.

P.5.v.4. dum in hoc dictorũ æſtu motus in-

Universidad de Deusto
Biblioteca

cedo] Præpoſ. *in* inducenda. Douſa, Palm. L *dam i.h. d. a. r. in incedo*, vt Horat. *Neſcio quid meditans nugarum, totus in illis.*

v.12. quo ſtabulũ eſſet] L. *quo iter ad ſtab.* D.

v.16. & Rogo, inquam mater] v.c. *Te rogo, m.* Formula blandè adeuntium, cùm quid exquiſituri veniunt. Plaut. *Ecquem in angiporto hoc hominem noviſti, Te rogo.*] Guilelm.

v.20. & ſubinde vt in locum] L. *& ſubſequ. inde vt i.l.* Gulielm. Pl. Q.

v.24. inter titulos] Fornices titulis inſcripta. Iuuenal. Satyr. vi. Seneca Controu. Arqui hunc locum ita reſtituendum ex V. C. adſcr[illegible] Pithœus Notis ad tit. de falſo teſtim. coll. [illegible] Moſaicar. & Roman. in al. *internuculus*. quæ vox etiam in Apul. de Deo Socrat. *internu-culos vicinus cognitos*. Turneb. Aduerſ. l. xxi. c. xxviii. L. *internuculos*. & meretricios ſigni-ficari pueros, qui nondum reliquere nuc[illegible] Scaliger ad Priap. *internuculos* interpreta[illegible] intercutitos, impudicatos, ſtupratos. [illegible] ne enim medium nucleum vocabant ve-teres.

v. 27. operui caput] operiebatur caput [illegible] re crepera & ſubita Quinct. l. v. c. D.

v. 30. æquè lapſus ac moriens] L. *lapſus a[illegible] m.* Palm.

p.6.v.10 prolatòque peculio.]Plau. in Pſeud. *Mea quidem herclè habeo omnia, Meo peculio [illegible] ta.* B. *nempe quod fœmina ſumma ſuſtinent.* In vi-ta Heliogab. *bene vaſati, & maioris peculij.* Priap.

Priap. *peculiari*. Scal. ad Priap.

v. 11. iam pro cella meretrix aſſem exegeta] locum liberum deſignat, in quo nequam fiebât. eæ autem à lenis conduci mos erat. In al. *iam pro ſella meretrix*. vnde Briſſ. lib. de iure connub. *iam proſedam*. ex Plauti Pœnulo.

v. 14. ſatyrion bibiſſe] ad libidinem incitatum eſſe dicit è vi illius herbæ. Turneb.

v. 16 per caliginem] quod Plaut. *per nebulam*. D.

p. 7. v. 3. gladiator obſcœne, quẽ de ruina arena dimiſit] Pegmata machinæ è ligno, quib⁹ vſus in Theatris, in quibus varia inuenta, & ſtupendi luſus ingeniorum creſcebât in ſublime: ſubſidebât eadem. quin interdum chasmate & ruina ſubita dehiſcebant, ſiue tota pegmata, ſiue homines, qui impoſiti. de hominib⁹ hic Petronij locus. ſignificat enim apertè, fugitiuum illum in arena damnatum, & cum fœda muliere aliqua commiſſum, ruina pegmatis præter ſpem euaſiſſe. Lipſ. de Amphith. c. xxii. Vide Scal. ad Manil.

v. 6. cum pura muliere] immuni à fœditate morbi Campani. Leſbiis vſurpata antiquitùs. Martialis:

Improbius quiddam ridénſque, rubénſque rogaui,
Pollicita eſt nulla luxurioſa mora.
Sed mihi pura fuit.

v. 11. vitream fractam. L. *vitrea fracta*. D. pro nugis & rebus friuolis dixit Martialis: *Sulphurata fractis Permutat vitreis.* Turneb.

v. 10

Universidad de Deusto Biblioteca

v. 13. vt ſoris cœnares, Poëtam laudat] multis Douſa ex Mart. Horat. Perſ. quẽ vide.

v. 17. intelligo nobis conuenire non poſſe] Modeſt. I.C. D. pro ſocio: *Diſſociamur renunciatione.* Huius formula hîc apud Petronium & Apuleium Mileſiarum x. *Si tibi ſocietas iſta diſplicet, poſſemus omnia quidem [illegible] fratres manere, ab iſto tamen nexu communionis diſcedere.* ſic amicitia renunciabatur, & inimicitiæ denũciabantur. Suetonius in Caligula. Tacitus V. Annalium, Durantius Varia. lib. 11. cap. xi. Liuius lib. xxvi. Suet. in Aug. cap. lxvi. Cic. pro Flac. vide Lipſ. ad Tacit. Annal. l. 11.

v. 22. aliquid aliud promittam] id eſt, aliquam aliam rem pollicebor. Turneb.

v. 28. habitationem proſpiciam] Liuius *ſedem proſpiciunt.* D.

p. 8. v. 9. cum fratre ludentem] Honeſta periphraſis rei turpiculæ. Seneca III. Contr. *cum raptore colludentem.*

v. 15. veſti contubernium] De iis, qui ſub eadem veſte cubant. Turneb. Dou. *Veſtæ contubernium,* vt per irriſum appellet eum, qui longè à Veſtæ caſtimonia abſit.

v. 16. diuidere cum fratre nolito] L. [illegible] latet ſpurcities, addit enim, *petulantibus [illegible]* quod Cic. ep. lib. IX. *In verbis honeſtis obſcœna ponimus; quid enim non honeſtum verbum eſt diuiſio? At ineſt obſcœnum, cui reſpondet intercapedo.* Hinc etiam *diuiſores*, qui pullariam faciunt.

D. Pro

D. Prorſus aliter Ciceronis illa Scal. interpr. quem vide Caſtig. in Catull. Palmerius L. *diuidere fratrem voluiſti.* Spectat id quod præceſſit, ob iniuriam Aſcylti communes cum eo ſarcinulas partiri voluiſſe. Itaque hoc erat, inquit, quod diuidere tu volebas: *diuidere* autem, quod Laber. *cædere billas.*

v. 18. Veniebamus in forum deficiente iam die] Puto rerum furtiuarum forum intelligi, quæ in ſaburra deficiente iã die venales proponerentur. Horat. l. 1. Sat. *Fallacem circum, veſpertinúmq; pererro Sæpe forum.* - - quod interpretes de ſaburra maiore accipiũt, in qua veſperi furtiuæ res venũdabãtur. hinc Plautus *Veſperi ſuo viuere,* pro, furtis ſuis vitã ſibi parare. ea de cauſſa Propert. vigilacem ſaburram dixit. Durant. Var. l. 1. c. v.

v. 25. laciniam extremam] Lacinia, ora ſiue extremum veſtis aut panni, κράσπεδον. Cuiac. Obſeru. l. XII. c. XXIV.

p. 9. v. 13. ad interdictum veniret] Pro, veniret in ius ad prætorem. Turneb.

v. 16. Ipſi qui Cynica traducunt] Eos ſignificari puto, qui miſerè viuunt, vt ſiliquis & leguminibus, quiſque viliſſimis cibariis ſuſtentant: nam talis erat Cynicorum victus. Lucian. dial. mortuorum. Turneb. l. 1. c. xv.

p. 10. v. 4. Sed præter vnum dipondium.] A vilitate, quod penderet drachmas duas, ita per contemtum Dupondij appellari, primo

anno

Universidad de Deusto Biblioteca

anno noui auditores iuris. Hieron. *Quis te ... oro dupondij ſupputabat?* Seneca epiſt. *dupondio ... ſatur*, id eſt, exiguo ſumtu. Cuia. Obſ.l.xII.c. XL. Turneb.l.XIX.c.VII.l. dependiũ ſcilicet.

v.28. aduocati nocturni] *Nocturni*, pro fu... ribus, quòd & noctu graſſantur. hoc autem eò lepidius, quòd iam aduesperauerat, & ambiguitatis ſenſus duplici gratia augeſcat, & aduocatorum nocturnorum, & furum no... cturnorum. Turneb. vid. Scal. ad Catull.

p. 11. v. 1. in controuerſia eſſe] Tur. l. *in controuerſiam*. pro, controuerſum eſſe & liti... gioſum.

v.11. ad conſtitutum] vide P. Pithœi Aduerſ. l.1.c.XIIX.

v.30. ſera iam ſua ſpõte delapſa cecidit] Sic videntur antiquorum ſeræ fores occluſiſſe, vt exẽtiles eſſent, & quoties fores reſerarentur, ſeræ remouerentur liberarentúrque è catena pendentes. Turn.

p. 12. v. 11. aſſentationem flectentibus] l. *aſſentionem*. Guilelmius.

v. 15. ſed attoniti expectauimus lacrymas] l. *aſpectauimus*. Grut. Suſp. l. IIX c. VII.

v. 17. detonuit imber] l. *detumuit*. vt, ... *detumeſcunt*. ſimilitudo à fluminibus. Idem.

v. 18. ad articulorum ſtrepitum contriti] hoc inter alia commoti animi ſigna recenſet Seneca de ira, l.1.c.1.D.

p. 13. v. 10. ſupinas manus] Horat. *Cœlo ſu... pinas ſi tuleris manus*. D.

v.27 tentata manu] l. *dentata*: id eſt, in modum pectinis dentatim formata. Lipſ. Antiquar. lect. lib. 1. c. VIII.

v.29. annuiſſetis de hac medicina] l. *adiuuiſſetis*. Scal. ad Catull.

p.14. v.4. contemptus iurgia flectit] l. *cùm tempus i. ſ.* Turneb. Sambucus l. *plectit*. i. necit, vt Ouid. *nectere iurgia*.

v.5. Et qui non iugulat] Alludere videtur ad morem & diſciplinam gladiatorum, quorum præcipuum ad victoriæ conſecutionem momentum non in iugulando & feriundo, ſed modico corporis inflexu ictus eludendo. vide D.

v.20. frigidior hyeme Gallica] Gallia quæ ad Septentrionem, horridiorem experitur hyemem. Tur.

p.15. v. 11. duas inſtitas] inſtitas dicimus ſegmenta & limbos, ſiue ſint aſſuti veſtibus, ſiue nõ ſint, vt Scribonius Largus dixit, *ventrẽ conſtringẽdam inſtita longa*. & Hieron. *Lazarus inſtitis vinctus iacuerat in ſepulchro*. Cuiac. Obſer. lib. XII. c. XXIIII.

v. 31. mittea ſubornatus gauſapa] Horat. *Myrrheum nodo cohibere crinem*. Porphyr. *colorem mitteum in crinibus hodiè quoque dicũt, qui medius eſt inter flauum & nigrum*. non autem in crinibus ſolùm dicebatur, ſed in aliis quoque rebus. Scalig. ad Catull. Mitteus etiam color in equis, Pallad. l. IV. c. XIII. Iſid. l. XII. c.1. explicat colorẽ preſsũ in purpura. Turn.

Universidad de Deusto
Biblioteca

p.16. v. 2. extortis nos clunibus] L. extrit... Mart. *culus tritior Hadili lacernis*. D.

v. 4. halenatam tenens virgam] quæ è car-tilagine balenæ fit. Turneb.

v. 5. iuſſit infelicibus dari miſſione] Miſſio ad victos gladiatores pertinebat. illius eſſe... ctus, vt ab imminenti periculo, & in eum diem duntaxat liberarentur. Liuius: *gladiato-res dando, modò vulneribus etiam, modò ſine miſ-ſione*. hinc apud Apul. lib. 11. Fotis: *hodierna pugna non habet miſſionem*. In re ſimili. Petro-nius infrà: *Inhibuit Triphana facinus*, ... *diſſimulata miſſione*. Lipſ. Saturn. l. 11. c. xx1. fusè.

v. 7. horribile ſecretum] *Horribile*, id eſt ſacrum, verendum, & quod hominum men-tibus tacitam quandam religionem incutiat. ſic poſteà: *& Protogenis rudimenta non ſine hor-rore tractaui*. id eſt, nō ſine relig. metu, reue-rentia. Sic Lucret. *horrificè*, pro *venerandè*. D.

v. 11. cœnatoria repetimus] Mart. --- *chum-que noctis Cœnatoria mittit aduocato*. Athen. δειπνητικὰ ἐνδύματα. veſtes, quibus in cœna vtebantur. Turnebus.

v. 15. guſtatione mirifica initiati. *Guſtatio* ſeu vt Mart. *guſtus*, quæ aliis *antecœna*. Vide Lipſ. 111. Antiq. lect. Turneb. l. xɪx. c. vɪɪ.

v. 23. totam faciem eius longa fuligine perfricuit] Plaut. in Pœn. *Si tibi illic non os oblu-tum eſt fuligine*? Nonius: *Sublenit*, *ſignificat illu-ſit & pro ridiculo habuit*, *tractum à genere ludi* ...

...*dormientibus ora pinguntur*. Vnde dilucet hoc pigmēti genus iis allini ſolere, quos aliis ridiculos propinare volebāt. D. Budæus in Pād.

v. 25 ſopitionibus pinxit] L. *ſcipionibus*. D. Gruter. Suſp. l. 11. c. 111. *ſopitis titionibus*. vt ſo-pitiones ... contrarij ſint ardentibus.

v. 31. Lucernæ quoque humore defectæ] Eadem narratio de eadem re apud Propert. *Nam neque ſuppletis conſtabat flamma lucernis*, *Decidit inque ſuos menſa ſupina pedes*. Scal. ad Propert.

p. 17. v. 18. concrepans æra] Propert. *Cimba-la Thebano concrepuêre deo*. D.

v. 23. vt infractis manibus congemuit] An-*te manibus interius in articulorum ſtrepitum confractis*. geſtus erat componentium ſe ad di-cendum. Propert. *at illi Pollicibus fragiles incre-puêre manus*. Scal. ad lib. ɪv. Propert.

v. 28. Deliaci manu receſſi] ſpadones. Nam capones Deliaci manu caſtrantur. Deliacus enim pro curatore gallinarum. Plin. lib. x. *Gallinas ſaginare Deliaci cœperunt*. Scaliger ad Varr. de re ruſtica.

p. 18. v. 1. fruſtra moluit] *Molere*, ſubagitare. Horat. *alienas permolere vxores*. Auſonius: *De-glubit*, *fellat*, *moletur per vtramque cauernam*. Lucill.

v. 2. perfluebant per frontē ſudantis] Horat. Epod. *Quis ſudor vietis*, *& quàm malus vndiq; Creſcit odor*. --- nec illi (*membris Iam manet humida creta*, *colórque*

Stet

Universidad de Deusto Biblioteca

Stercore fucatus crocodili, D.

v. 10. vrbanitatis vernulæ fontem] l. *frontem.* ἐξ ... vernula vrbanitas, quæ ... natis intra pomœria conſtat, cui contraria ruſticitas. niſi potiùs ad vernarum dicacitatem alluſum, quibus impuniſſimè etiam in dominos iocularia funditare ius erat. Seneca ii. de Tranq. Mart. l. x vide D.

v. 11. Embaſicœtam] ἐμβασικοίτας aut ... βασικοίτας. à verbo βαίνω, pro quo Latini perambulare. Catul. *Perambulabit omnium cubilia.* Scal. ad Catullum.

v. 13. per fidē, inquam, noſtrā] l. *veſtram.* D.

v. 16. equum cinædus mutauit] metaphora à Vertumnis deſumta. D.

v. 25. & pertractato vaſculo] l. *& pertracto vaſculo.* Tam *rude hoc, inquit, belli.* Vaſculum: ea pars quæ inter res ſerias nominari non debet. Plaut. in Pœn. *Facio quod manifeſti mœchi haud ſolent, Refero vaſa ſalua.* Lipſ. Antiq. lect. l. i. Græcorum imitatio: nam apud medicos ea pars σκεῦος. Scal. ad Priap. Palmerius ... *rude hac inquit, belli eras in p.* Rudis laniſtarum ac gladiatorum eſt, qua illi gladiorum vice ad pugnam exercebantur: ergo vaſculum illud rudem vocat, qua in primo coitu, libido ceu pugna irritaretur.

v. 26. in promulſide libidinis noſtræ militabit.] Significat pueri vaſculum minorem quaſi in antecœnam ſibi fore: ad libidinem robuſtam irritandam. *Promulſis* autem antecœna,

cœna, ideò quòd daretur ante mulſum. Lipſ. iii. Antiq. lect.

v. 27. poſt aſellum diaria non ſumo.] Vide Douſam, & Palm. Spicil.

p. 19. v. 6. nuptias fecerunt.] Alibi, *iacuerunt unà non tantùm illa nocte qua nuptias fecerunt. Nuptias facere,* τὸ συνουσιάζειν. inde Feſto *nuptaverba*, obſcœna. Lipſ. Antiqu. lect. lib iii. c. ix.

p. 20. v. 8. commouebat obiter labra] cōmouet labra, qui laſciui oris motu ad amorem allicit, & ſic conformat os, vt baſiari velit. Turnebus, Palmerius ex Ful. *commoueb. vulgiter labra*: quem vide; vti & Douſam.

17. pila ſpartiua exercebatur.] Vide Hieron. Mercurialis de arte Gymnaſt. l. 2. c. v.

18. digitos concrepuit: ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit] Martialis:

Digiti crepantis ſigna nouit Eunuchus,
Et delicatæ ſuſcitator vrinæ,
Domini bibentis ebrium regit penem.

Idem lib. xiv. diſticho, cui lemma: *matella fictilis*: vide D.

p. 21. v. 5. non linteis, ſed palliis.] A lauatione oleo aut vnguento perfuſos linteis tergere mos erat, non palliis laneis, vnde hoc quoque inter lautitias Trimal. ponit Arb. De linteis Mart. l. x. & alibi. D.

8. Lecticæ impoſitus, de earum vſu, forma, diſcrimine, Lipſ. Elect. lib. 1. c. xix.

v. 9. præcedentibus faleratis curſoribus]

De cur

De curſoribus, qui in comitatu nobilium, faleratis etiã meminit Sueton. in Ner. c.XXX. & Seneca ep.XXXII. *Omnes iam ſic peregrinantur, vt illos Numidarum præcurrat equitatus, vt agmen curſorũ antecedat. Omniũ pædagogia oblita facie vehuntur, ne ſol, ne frigus tenerã cutem lædat.* D.

v.10. chiramaxio] Videtur eſſe genus modici plauſtri, quo homo tantùm geſtari poterat, & à ſeruis, non à mannis trahebatur vnde vocabatur Chiromaxium. Scal. ad Feſt. *Arcuma...*

v.21. pica varia] Plin. l.x.c.XXIX. *picarum genera, quæ longa inſignes cauda, variæ appellantur.*

v.25. canis ingens catena vinctus] More veterum canes ad oſtium non viui modò, ſed & ſculpti, vt in regia Alcinoi:

χρύσειοι δ' ἑκάτερθε καὶ ἀργύρεοι κύνες ἦσαν
δῶμα φυλασσέμεναι ---

vel picti in pariete, vt hic in Petron. Popma ad Varr. vide Caſaubonum ad Theoph. Characteres.

v.27. caue, caue canem] Varro: *In ianua, caue canem, inſcribi iubeo.* & titulus Mænipp. *Caue canem.* hoc vti conueniet, quoties monebimus, cauẽdum ab homine maledico, & obtrectatore, vel ab hoſpite inhumano. Popma.

v.30. Venalitium titulis pictum] venalitium vocat ἀνδρωποπρατήριον. tituli autem non ſolum in venalicio pingi ſoliti, ſed etiam collo apti vendundi mancipij. Propert.

At quorum titulus per barbara colla pependit,
Cælati medio cùm ſaliêre foro. Scal. ad Prop.

p.22. v.20. in poſtibus triclinij faſces cum

ſecuri-

ſecuribus erant fixi, quorum vnam partem] L. *vnam partem.* Faſces, bacilli aliquot teretes loro colligati in modum faſcis. Securis & faſces inſignia magiſtratus, quibus à lictoribus prælatæ. Duumuiris autem, Ædilibus Quinquennalibus, Sex viris (qui magiſtratus municipales) lictores præibant: non cum faſcibus, ſed nudis virgis aut bacillis. ideò miratur adoleſcens, quia inſolens & præter morem. Vide Lipſ. Elect. l.I.c.XXIII.

v.23. G. Põp.] L. CN. Pomp. vt *Gnæus* fiat. D.

p.23. v.15. Veſtimenta mea cubitoria] L. *accubitoria.* Romanis alia veſtis domeſtica, alia forenſis. inter domeſticas cœnatoria, quam non fas videre publicã lucem. Martial. Lemm. Cœnatoria: *Nec fora ſunt nobis, nec ſunt vadimonia nota: Hoc opus eſt, pictis accubuiſſe thoris.* Vide Lipſ. quem vide Saturn. l.I.c.II.

v.16. quæ mihi natali meo donauerat cliens.] Cœnatoria patroni locupletiores à clientulis ſuis quotannis muneri accipiebant diebus natalitiis. Mart. lib. X. *Cœnatoria mittit aduocato.* Plin. lib. IV. Epiſt. *ſola ſe munuſcula dũtaxat natali ſuo accepiſſe, & pleriſque miſiſſe.* D.

v.18. ſed iam ſemel lota] L. *ſed haud. ſ. l.* vt [illegible] ſignificet. Lipſ. Saturn.

p.24. v.9. cæterum in promulſidari] in al. *in promulſide danda.* L. *in promulſidariis.* Vlp. de auro & arg. leg. *promulſidaria vaſa* appellat. Hic *promulſidaria* intelligit cibos, qui in guſtu. Lipſ. ep. quæſt. l.III. ep.II. Palmer. *in promulſidare,* eo exemplo, quo poſteà: *cænemus: hoc eſt,*

in tri

Universidad de Deusto Biblioteca

in ius cœnæ: Græca forma. Gell. l. 1x. c. 11 [illegible] *as ſibi dari εἰς ἄξιυς. Corinthis autem pro* [illegible] Corinthiis, vt ferum, Numidicas, Africanas concreta pro abſtractis dicimus.

v. 21. pallio coccino adraſum incluſerat ca[illegible]put] Græci, Romanique capite intecto [illegible] delicatiores capite incedebant palliolato non ſine ſuſpicione luxus. Seneca de Mæcenate: *Hunc eſſe, qui in omni publico cœtu ſic apparuerit, vt pallio velaretur caput, excluſis* [illegible] *que auribus.* Plutarchus ſuperbiam Deme[illegible] taxans: *Domino ſtante,* inquit, *ipſius accumbebat* [illegible] ἔχει δ' αὐτοῦ [illegible] τὸ κεφαλῆς τὸ ἱμάτιον. Lipſ. Amphith. c. xx.

v. 23. Circáque oneratas veſte ceruices la[illegible]ticlauiam immiſerat mappam, fimbriis hinc atque illinc fluentibus] Claui, quibus hono[illegible]ris cauſſa vtebantur ſenatores, vel tribuni, [illegible] equites, non erãt conſuti veſti, ſed ſupra [illegible] demiſſi in pectus vſque, alij arctiùs, alij la[illegible]tiùs, vt rectè Horatius dixerit; *Latum demiſit pectore clauum.* Acro ad illa verba: *Prætexta*[illegible] *& latum clauum. ... Latum clauum purpur*[illegible] *dicit, quæ in pectore extenditur ſenatorum.* [illegible] *τὸ κολοβίωνα vocant. vſum eius hodiè retinent principes, inicientes veſti à ceruice ad pectus* [illegible] *dumentum ex purpura, vel pellibus pretioſis* [illegible] *pontici, vel aliis, dum regio habitu prodeunt in publicum.* Cuiac. Obſ. l. xii. c. xxxix.

p. 25. v. 1. armilla aurea cultum] armilla[illegible] ſequiori ſexui olim in vſu tantùm [illegible] glia[illegible] luxu[illegible]

[l]uxuria ad virorum ornamenta traductæ. [P]linius lib. xxxiii. c. iii. D.

v. 23. Accipimus nos cochlearia] Cochlea[ri]um vſus quis fuerit, etiam ex Martialis libro 14. lemmate Cochlearis:

Sum cochleis habilis, ſed nec minus vtilis ouis,
Nunquid ſcis potiùs, cur cochleare vocer?

Plin. l. xxxix. c. ii. D.

v. 24. non minùs ſex libras pendentia] L. [ſe]mi[ſ]libram p. Grut. Suſp. l. ii. c. x.

P. 26. v. 2. feceràtque poteſtatem clara vo[ce]] Lautiores domini conuiuis ſuis poteſtatẽ facere ſoliti poſcendi quæ vellent. Martialis:

Reſtam vocatus quum recurrit ad cœnam.
Ter poſcit apri glandulas, quater lumbum,
Nec erubeſcit peierare de turdo. vide D.

v. 8. colaphíſque obiurgare] Perſ. *ſolea obiurgare.* Suet. *ferulis obiurgare.* D.

v. 10. lecticarius] inter tot res conuiuij [ne]ceſſ. lecticario: quis locus? Scrib. *inſecutus ū[n]que eſt ſupellecticarius,* id eſt, is qui ſupellectilem curet. quæ vox in Pand. & Gloſſ. D.

v. 15. minorem nobis æſtum ſua frequen[tia] facient] L. *ſua infrequẽtia.* Gruterus Suſpic. [l. i]v. c. xiii.

v. 26. Laruam argenteam attulit ſeruus ſic [ap]tam] Auſonius: *Simile vt dicas ludicro iſto, quod Græci σκελετόν vocauere, oſcilla ea ſunt. Ad* [illegible] *quatuordecim figuras geometricas habent. Sunt enim æquilatera, vel triquetra, aut rectis angulis vel obliquis: iſoſcele, vel iſopleura: orthogonia*

quoque, vel ſcalena. Harum vertibularum ca-
ris coagmentis ſimulatur ſpecies mille formarum,
&c. Huiuſmodi larux in medium conuiuium
iaciebantur, & ex illis eas figuras Rex conui-
uij exprimebat, vt mutationis & breuitatis
vitę commonefaceret? & propterea bibēdum,
vt nihil de fructu huius vitæ periret. Nam
alioqui ſemper in conuiuiis mortis memoriam
nem iniiciebant, & caput mortui, vbi larua
copia non erat, in menſa apponebant vel, con-
clinio ſuſpendebant, Epigramma Græcum:

[illegible]

quæ ad verbum interpretantur Petronium
Scal. Auſon. lect. l. II. c. XXV.

p. 27. v. 5. viuamus] hoc ſermone laceſſit
lætitiam. Inſcript. *Amici, dum viuimus, viua-*
mus. Lipſ. Sat.

ibid. dum licet eſſe bene] *eſſe bene*, ſigni-
vitam omnem voluptariam complectitur.
Plaut. in Bacch. - - *vbi bene ſit tibi locū lepidum*
dabo: origo formulæ, quòd cui omnia ſecun-
da vellent, ei precarentur bene eſſe. Lip.
Bene. ſit. filiis. filiabus. Guilel. Pl. Q. Dou.
dum licet eſt que bene.

v. 9. ſtructor impoſuerat cibū] Structor
qui fercula puerorum manibus allata com-

modè diſponūt. Iuuen. S. v. *Structorem interea,*
ne qua indignatio deſit, Saltantem ſpectas. - - - &
Sat. XI. *Structor erit cui cedere debeat omnis Per-*
gula. vide Lipſ. Sat. ſerm. l. II. c. II.

p. 28. v. 6. eiuſmodi methodio] metho-
dium, pro methodo, id eſt, fictione, ſeu ludi-
ficatione. D.

v. 7. Proceſſit ſtatim ſciſſor] *Sciſſor*, quem
poſt *Carpum*, Iuuenal. *carptor*, qui, vt Sidonius
eundem *chironomanta* cur dixerit Sat. v.
& chironomanta volanti Cultello, indicat hic
locus Petr. & alter Senecæ lib. Epiſt. v I. *Cùm*
ad cœnandum diſcumbimus, alius ſputa detergit,
alius pretioſas aues per pectus & clunes certis du-
ctibus circunferens eruditam manum in fruſta
excutit. eos ipſos *diribitores*. Apul. l. II. vide
Lipſ. Sat. Serm. l. II. c. II.

v. 11. Carpe] *Carpere* eſt lacerare. vt XII. Tab.
patrem ne carpito. Ouid. *Carpe cibum digitis*. D.

v. 27. in cœlum abiit] Seneca: *ſubſilire in cæ-*
lum ex angulo. D.

ibid. Topanta eſt] Trimalc. τὰ πάντα eſt.
Varro Seſqui Vlyſſe: *Hic omnia erat item ſacer-*
dos, prætor, parochus. Demoſt. πάντ' ἐκεῖνος ἦν αὐ-
τοῖς. Lucia. καὶ εἰ πάντα Κάμβυσος ἦν. Lipſius
Epiſtol. Quæſtion. lib. III. ep. II.

p. 29. v. 1. penes Mopſum Thracem memo-
rata eſt] L. *immorata eſt*. Lipſ.

v. 11. peregrina hoſpita] L. *peregrino h*. D.

v. 12. pietati cultrix] vide Turnebum Ad-
uerſ. lib. VIII. c. XIIX.

Universidad de Deusto Biblioteca

v. 15. margarita] numero plurali poſita, nam margaritum ſingul. Mecœnas: *peruncti da margarita quæro* D.

ibid. tribacca] quæ tribus baccis vnionibúſve inauri inſertis conſtabat. Plin. l. x. & xxxv. *hos digitis ſuſpendere, & binos ac ternos auribus fœminarum gloria eſt.* At baccarum appellatio pro vnionibus vel in illo Virgilij elucelcit: *Colloque monile Baccatum.* Had. Iunius Animad. l. vi. c. xv.

v. 17. Tollat pedes] *tollere pedes,* ... Aristoph. in frag. Attellan. *Mammas tene... pedes extollas, congenues, ſauies.* Cic. ad Attic. *Noli de vno pede ſororis queri, licèt etiam alterum tollas.* D.

v. 19. Carchedonios ignes lapideos] Plin. lib. xxxvii. c. vii. *Carbunculi à ſimilitudine ignium appellati, cùm ipſi non ſentiant ignes, ... à quibuſdam Apyroti vocantur.* D.

v. 21. ventum textilem] veſtem ventoſam & tenuiſſimam, æquantem ſubtilitate ventos. Turneb. l. 1. c. xv.

v. 22. in nebula linea] pro tenui amiculo lineo, quod nec panni crebritatem, nec telæ denſitatem, ſed nebulæ raritatem æmulatur. Turneb.

v. 28. per omnes ſcirpos, gaſtra... eminentium] L. *ſcrupos, glarearúmque em...* terræ petroſæ calculi intell. D.

v. 30. v. 9. ni tabellarius Trim. interueniſſet] L. *interueniſſet.* vehiculis diues] ...

...agris. D.

... alium locum quem polluas quære] *Lo...* hic pro turpi illa corporis parte, in qua ... auerſamque Venerem ſubagitare, in carmine libero: *Dum timet alterius ... contempta loci.* Ex his conſtat locum veteres vſurpaſſe pro muliebri natura. Sammonicus: *Obſcœnos ſi pone locos, noua vulnera carpunt.* Cato de re ruſt. *ſi mulier eo lotio locos fouebit.* Durant. Var. l. ii. c. xi.

p. 32. v. 9. Nomen amicitiæ] Si amicitiam ... potiùs quàm honeſtate metiri volumus, hominum vita ſimilis erit ludo calculorum, & calculi inter ſe amare videbuntur. ... in ludo tabulæ ſic diuiſi ſunt calculi in ... factiones, vt inter ſe quidam velut amici, quidam hoſtes ſint. vnde Martialis: *Geminus iſte tibi miles & hoſtis erit.* Quatenus autem vtile eſt ludo, iſtam calculi amicitiam ... fœderati inter ſe. igitur ſi emolumẽtis amicitiam ponderamus, amicitiam putemus ... calculos in tabula, & eos nobile ... tuendæ amicitiæ ducere. Turneb. Io. Saresb. Policrat. lib. 3. cap. 7 & lib. 8. cap. 3.

v. 13. Grex agit in ſcena mimum] ſententiam totius Epigrammatis expreſſit Lucian. Necyomantia, quem vide D.

v. 16. diſſimulata perit] L. *aſſimulata.* D.

v. 25. ergo me non ruina terra potuit hau... Aufugi, iudicium, arenæ impoſui] L. *...gi iudicium, arenæ i.* Tangit præteritas

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuas hiſtorias. iudicium intelligit de adul-
terio, quia vxorem Lichæ corruperat: arenæ
impoſui, quia damnatus ad ferrum, neſcio
qua fortuita ruina euaſit. de qua anteà: Nos
taces gladiator obſcœne, quem de ruina arena di-
miſit. certè ad hanc terræ ruinam etiam illa
pertinent: Ergo me non ruinat. p. h. Lipſ. Epiſt.
Quæſt l. v. ep. xix.

v. 29. in diuerſorio Græcæ vrbis] peculiari
Græcæ vrbis appellatione inſignita antiqui-
tùs Neapolis. Tacitus lib. xv. Annal. vbi de
Cl. Nerone. *Non tamẽ Romæ incipere ſcenam au-
ſus, Neapolim quaſi Græcam vrbem delegit.* D.

v. 30. & quis hanc mihi ſolitudinem] al. L.
ſolicitudinem.

p. 33. v. 2. dignus exilio] L. *exitio.* D.

v. 4. Quid ille alter? die qui tanquam to-
gæ] L. *Quid ille alter ô dij? qui t. t.* Lipſ. ep.
quæſt. l. v ep. xix. Douſa. L. *qui ipſo tãquam togæ
virilis die ſtolam ſumſit.*

v. 10. mulier ſecutuleia] quæ virum appe-
tat & ſectetur; ſi recta lectio eſt. Quanquam
& reſpectus fortè aliquis ad rem gladiato-
riam, quia hi fugitiui, quos inducit Arbiter,
olim in arena. Lipſ. Sat. Serm. lib. i i. c. vii.
vbi de ſecutore.

v. 29. phocaſiati] L. *phœcaſiati.* Turneb. *mili-
tẽ enim non phœcaſiatũ, ſed caligatũ oportebat.* D.

P. 34. v. 19. ex tranſuerſo fit] Sene. *debilita-
tes, & cætera ex tranſuerſo in vitam humanam
incurrentia.* D.

p. 35. v. 2. naturæ veritate] L. *varietate.* D.

v. 22. Lycurgo crudeliorem] hic ille fuiſſe
videtur, de quo mentio infrà: *& quicquid Ly-
curgo villa graſſantibus exhibuiſſet.* D.

v. 28. quos odiſſe diuites ſolẽt] Plin lib. vii.
epiſtolarum, *Amat ſtudia vt pauperes ſolent.* D.

p. 36. v. 2. Quare ergo, inquit, tam malè
veſtitus es] Martialis, *Cur ergo,* inquit, *habes
malas lacernas?* D.

v. 15. qui ſolas extruere diuitias] Horat.
---- extructis in altum Diuitiis. ---- D.

v. 24. ipſis lenonibus doctior] L. *leonibus.* D.

p. 37. v. 4. Iam ego cœperam] *Iam ergo c.* D.

p. 38. v. 30. malè repugnanti] id eſt, ſi-
mulatè repugnanti. Horatius, *digito malè per-
tinaci.* D.

p. 39. v. 23. cauſſam deſidiæ præſentis ex-
cutere] Plin. l. xxxv. c. ii. *Ita eſt profectò, artes
deſidia perdidit, & quoniam animorum imagines
non ſunt, negliguntur etiam corporum.* D.

v. 27. tropica] id eſt, vmbras rerum atque
imagines tantùm. D.

v. 31. itaque hercule omnium herbarum
ſuccos Democritus expreſſit] num, *è pergula,*
vt à Democrito contemtum patrimonium,
& paupertinam domum ſignificaret. Lucia-
nus quidem in Philopſeude ſcribit, Demo-
critum in monumento clauſum fuiſſe, atque
ibi admiranda illa ſcripſiſſe. Lipſ. Antiqu.
lectio. l. i. c. viii.

p. 40. v. 10. Myron] Symmach. l. i. ep. xxv.

v.25. Senatus recti boniq; præceptor] Vide Fr. Iureti Notas ad Symmachi l. 1. ep. xxvi.

ibid. mille pondo auri Capitolio promittere ſolet] *promittere* in votis, eſt vouere. Tibull. *--- nigras pecudes promittite Diti.* De ſollemni promiſſionis huius ritu, vide D.

p.41. v. 2. Troiæ haloſin.] Suet. in Nerone *Haloſin Ilij*. D.

v.8. ſciſſaque] al. *ſpiſſáque*.

v. 12. Irata virtus] L. *Iurata*. D.

v. 15. 16. hoc titulus fero Inciſus: hoc ad fata cōpoſitus Sinon] vt ſit ſenſus: Hoc titulus equo inſcriptus, hoc & Sinon proditione Troiæ confirmabat. Feros pro equis, Catullus, Virgilius Hippocentauros ſemiferos indigitant, non à feritate, ſed à forma. D.

v.17. & mendaciū] L. *en mēdac*. Stevvech. ad Apul. D. *hei mendacium in damnum potens*. id eſt, damnoſum Ilienſibus. D.

p. 42. v. 15. Lauconte] pro Laocoonte. ſic *lautumia*, non *laotomia*. Seneca. *Laudicea*, pro *Laodicea*. Plin. ep. Scalig. ad Feſt.

v.31. Nudo remiſſ.] L. *Nodo remiſſ*. T. g. ... *Ceruicem*. D.

p. 43. v. 10. poëtam vocaret] L. *vocarent*. D.

v. 14. ſæpiùs poëticè, quàm humanè locutus eſt.] Humanè & poëtice opponit, ad exemplum Horat. *Surge & inhumanæ ſenium depone Camænæ*. *Humanè*, hominum more & ritu. D.

v.22.

v.22. aduenticia excipere freq. ſolet] ad cœnæ præbitionem alluſio, quæ *aduentoria* Mart. *nuncupatur*. D.

v.27. Video Gytona cū linteis & ſtrigilibꝰ] Ergo in balneo Gyton cùm hæc acciderent. Illuſtris ſtrigilum ad fricandum, purgādúmque in balneis vſus. Iuuen. *---- & ſonat vncta ſtrigilibus*. Horat. *--- ſtrigiles Criſpini ad balnea defer*. hinc *deſtringere*, ſtrigilibus detergere. Seneca ep. CXXIII. Plin. ep. *dum deſtringitur, tergitúrque*. D. vid. Turn. libri XXVI. XXI.

p.44. v.5. relictóque Eumolpo. nam in balneo carmen recitabat] Mirifica obſeruatio decori in homine nimis poëta, quem ita recitandi morbus tenet, vt nullo non & loco & tempore hominum auribus moleſtias exhibeat. Quod genus à Flacco in Sat. perſtrictū: *Non recito cuiquam niſi amicis, idque coactus: Non vbiuis, corámve quibuslibet, in medio qui Scripta foro recitēt, ſunt multi, quique lauātes*. Mart. l. III. ep. XLIV. D.

v. 10. os vultu meo contero] ſuprà: *baſio deſtriuit*. Ariſtænetus, κατέτριβέ μου τὰ χείλη. D.

v.16. peregrini amoris conceſſio.] Pro amaſio, qui alteri conceſſus. optio, qui optatus. Pl. in Aſinaria: *Sume Optionem Leonidam*. Sic Bibaculo Orbilius, literarū obliuio, quòd ſcilicet literas oblitus eſſet. Palm. Spicil.

v.17. poſtquàm ſe amari ſenſit, ſupercilium

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſuſtulit] Ariſtænetus; [illegible] Vide Du. F. ad Catull.

P.45. v.11. ne in contubernium recepiſſem Aſcylti parẽ] L. *Aſcylti parem* pro compar... In Diris: *Tuque eris iſte par* - - Sidon. Hoſt... tiaco parem Priapo. Quamuis in Petr. quidem malim: *Aſcylti par.* Sic enim ſolebant, honeſti... lius par dicere, cùm geminum moribus ſignificabant. Plautus in Rud: *Et erat hoſpes par... lius, Siculus ſenex* - - Palm. Spicil.

v.26. Illum autem frequentia ingens] Vide Douſam fusè diſſerentem.

p.46. v.7. tanto magis impedit inguina] *expedit*.

v.18. Quòd non ſunt faciles] id eſt, minoris pretio parabiles. Horat. *parabilem amo Venerem, facilémque*. D.

p.47. v.22. extra cellam proceſſit, tanquam aquam peteret] hoc eſt, tanquàm veſicam exoneraret. Veteres verò honeſtè aquam pro vrina poſuerunt; & veteres dicebant, ſumere ſe aquam, cum ibant ad ſeceſſum. Ovid. *Sumẽda detur cum tibi tempus aquæ.* id eſt, cùm tibi detur tempus ad exonerandam veſicam. Vide Scal. ad Propert. l. 3.

p.48. v.14. ſi putas contingere poſſe.] ... bandũ, *contingere*: nam ſententiæ officit. Palm. periturus per præcipitia. al. *periturus præcip...*

v.28. Vt pueris diſcentibus audaciam ... ſoris daret.] Martialis lib. 1x. *Tonſorem pu... rum* - - D.

P.49. v.23. redditáque ſcortillo vice.] in V.C. *ſcordalo*. Scordalum interpretor, velut ſcorodalum, id eſt, hominem aliatum, & illuuie ſqualloréque fœdum. vide Turnebum Adu. lib. vi. c. iv.

P.50. v.14. velut cibo me replebam] Sæpe Plaut. *iſtuc mihi cibus eſt quod vapulare*. D.

v.16. in mediam rixam perfertur.] L. *in mediam noxam p.* Noxa aliquando notat iurgium ac diſſidium. Auſon. *Sæpe in coniugiis fit noxia, ſi nimia eſt dos*. Noxiam & noxam idem vult eſſe Seru. in Virg. Scalig. in Priap.

v.28. Intrat ſtabulum præco] Furtum quod a lictore aut viatore licio præcincto, ipſo aut alio quolibet comite indicium & fidem lancem præferente, ſiue hoc priuata ſiue publica ex auctoritate magiſtratus perquiſitum inuentúmque eſt, per lancem & licium conceptum videtur. huius rei amiſſæ perquirendæ & concipiendæ ratio etiam apud Plaut. in Mercat.

Certum eſt præconium iubere iam quantũ eſt conducier,
Qui illam inueſtigent, qui inueniant: poſt ad prætorem illicò
Ibo, orabo, ut conquiſitores det mihi in vicis omnibus.

Extant & alia præconij huius exempla apud Lucianum, Senecam lib. v. controu. Apul. l. ... Mileſ. Theoc. idyl. xx1. & Fortunacianum lib. 1. Rhetor. vide Pet. Pithœi Adu. l. 1. c. 11.

pag. 51. v. 5. amictus diſcoloria veſte]

Universidad de Deusto
Biblioteca

Diſcoloriam veſtem, vt Iuris Auctores verſi-coloriam. Vopiſ. *coloriam*. Diſcoloria autem veſte vti ſolitos, qui quid publica auctoritate facerent, teſtimonio Conſtit. Cod. Theod. tit. de habitu quo intra vrbem vti oportet. Pet. Pithœus.

v. 23. clauſtrorum infirmitatem] M S. *firmitatem*. D.

P. 52. v. 7. raptam cauponi harundinem] Harundinem oſtio appenſam intellige. infrà: *& harundinem ab oſtio rapuit*. ea virga Senecæ, *ianitoris geſtamen*, lib. 11. de Trãquil. D.

v. 8. Omniáque etiam foramina parietum ſcrutatur] Solebant veteres in perquiſitione furti, vel minutiſſima, quæque, quamuis obſignata, perſcrutari & excutere Plato de legibus lib. x11. Apul. lib. 1x. *Immiſſis itaque lictoribus cæteriſque publicis miniſtris angulatim cuncta perluſtrari iubent*. Pet. Pithœus Aduerſ. 11. c. x1x.

v. 25. continuò ita ſternutauit, &c. ad quem motum Encolpus Gytona ſaluere iubet. Sternutantibus bene comprecabantur, ac ſalutem ingerebant. Plin. l. xxv111. c. 11. Cur *ſternutamentis ſalutamur*. D.

P. 53. v. 8. amplexúſque iam mitigatũ iã mihi gratũ. L. *amplex. tam mihi iratũ*. Gru.

v. 13. Hiberũ inuaderet mare] L. *hibernum*. D.

P. 54. v. 4. expedire ſarcinulas] Catul. *Attis ſarcinulis & expeditis*. D. F.

v. 25. opus anhelitu perdet] L. *prodet*.

v. 26.

v. 26. animum diſſidentem] L. *diffidentem*. D.

v. 27. obruto tunicula capite] L. *obnupto*. D.

P. 55. v. 8. ſomnio circũamictus] Tibullus: *Et cum te fuſco ſomnus velauit amictu*. D.

v. 21. aliquando totum me fortuna viciſti.] *Aliquando*, pro tandem, vt Plaut. *Aliquando oſculando melius eſt pauſam facere*. D.

P. 56. v. 4. quis nobis Hannibal nauigat?] L. *nobiſcum*.

v. 30. portibus ſe curuatis inſinuant] L. *p. ſ. curuatam*. i. Lipſ. Ep. Quæſt. l. 111. ep. 11.

P. 58. v. 2. nam quod ad meum quidem comitatum attinet] pro ſocietate & communione periculi mei cum veſtro. Cicero: *Societas & comitatus illius*. D.

v. 8. in duas iam pelles coniiciam, vinctóſque loris inter veſtimenta circumferam.] De hoc genere pellium Paullus l. 5. D. de ſupellect. leg. Cuiac. Obſ. lib. x. c. x11. Perſius ſat. v. *Iam pueris pellem ſuccinctus, & œnophorum aptas*. Pellem dicit pro mantica & inuolucro veſtis, aliorúmque vtenſilium. Turneb. Aduerſ. l. xx111. c. x.

P. 59. v. 7. & increta facies, vt ſuos Gallia ciues agnoſcat] Gallos facies incretaſſe indicare videtur: ſed hoc ego ad natiuum potiùs Gallorum candorem referendum cenſeo: ſicut & Gallicos vultus apud Tertull. de veland. virgin. Pithœ. Adu. l. 1. c. x1.

v. 10. crura in orbem pandere] Poplites dimicatos intelligit, infrà coëuntibus talis: vitium

Universidad de Deusto Biblioteca

vitium Æthiopum genti, ad eos ſpectat hæc oratio, proprium talem quendam poëticis coloribus depictum propoſuit. Martial. lib. II.

Cùm ſint crura tibi ſimulent quæ cornua lunæ,
In Rhytio poteras, Phœbe, lauare pedes.

v.24. quid timenti] M.S. *alemepti*.

p.60.v.2. ſtigmate puniti] L. *puncti*. vt Cic. *notis compunctum*. pro ſtigmatico. D.

v.4. vmbra ſupplici] L. *ſupplicij*. D.

v.9. notum fugitiuorum epigramma expreſſit.] Fugitiui compungi ſolent notis, vel literis, quibus dignoſcuntur, & deprehenduntur. l.2. D. de fugit. Quinct. *ſi quis fugitiuo ſtigmata ſcripſerit*. Clemens Alexand. ὡς δραπέταις ἐγχαράσσουσι δούλοισιν. Vide Cuia. Obſeruat. VII.c.XIII.

v.17. Non diſſimulata] L. *Nec diſſ.*

v.22. Eucolpion quid quæris?] L. *Euc. quem quæſito ã*. D.

p.61.v.7. Audio enim non licere cuiquam mortalium in naui neque vngues neque capillos deponere] Propertius lib. IV. *Hunc fluctibus ... vino radicitùs abſtulit vngues*, ad quæ verba Scaliger: Hoc verum eſt naufragis & vngues à cute recedere, & extremitates labeſcere. Quod cùm videret ſuperſtitioſa antiquitas, quæ tanquàm naufragium deprecari vellet, quod ſcilicet ſciebat vngues radicitùs auelli, ſolebat ſibi vngues præſecare, quoties turbaret mare, vt ex Petr. patet. Ergo irato mari capillorum reſectione naufragium deprecabantur,

vt euaderent vnguium præſectionem, ne necarentur in mari.

v.8. neque capillos deponere] Paulò antè: *Notaui ſibi ad lunã tonſorem intempeſtiuo inhærentem miniſterio, execratúſque omẽ quod imitaretur naufragorum vltimum votum.* Gẽtiles vrgente tempeſtate, ac nulla ſalutis ſpe affulgente, capillos ſoliti tondere. Nonius: *Qui liberi fiebant, ea cauſſa calui erãt, quòd tempeſtatẽ ſeruitutis videbãtur effugere, ſicut naufragio liberati ſolẽt.* eã ob cauſſam Iuuenalis Satyra XII.

Tunc ſtagnante ſinu gaudent ibi vertice raſo,
Garrula ſecuri narrare pericula nautæ,

nautam vertice raſo, quem in mari ſæpiſſimè pericula & naufragia inueniſſent. Ad hunc morem videtur alludere Paulus Act. Apoſt. c.XXVII. vbi deiectos metu naufragij vectorum animos conatur erigere, οὐδενὸς γὰρ ὑμῶν θρὶξ ἐκ τῆς κεφαλῆς πεσεῖται. Durant. Variar. lib.II.c.IX.

v.16. auſpicium mihi feci] Horat. *Cui ſi vitioſa libido Fecerit auſpicium*. D.

v.28. quadragenas plagas imponi] Lucill. *Cui ſæpe impoſui mille plagarum in diem*. D.

p.63.v.2. Spartana nobilitate] Nota Spartanorum animi firmitudo ac tolerãtia in ſuſtinendis plagis. vide Senecam de prouid. c.IV. Horat. *nec tam patiens Lacedæmõ*. Douſa. Vide Er. Iureti Notas ad Symmachi l. II. ep. XLVI.

v.21. cùm homo prudentiſſimus] L. *pudẽtiſſimus*: ſuprà: *Licas homo verecundiſſimus*. D.

Universidad de Deusto Biblioteca

P.63.v.9.quia non totam] L. *quia nondum*.D.

v.11. in porticu Herculis.] Ergo hæc in vrbe Roma patrata ab Encolpio. Romæ enim porticus Herculis. D.

v.28. Me vt puto hominem] L. *me vt puto h.* I. Guilel. Plaut. Quæſt.

p.64. v.13. interuertiſſent pecuniam ve-ſtram] In M S. *pecunia*. L. *ſ. vos pecunia, veſtram ſi fidem prod.* D. & Palmerius, tamen Plautus *Interuortere argentum.*

p.65. v.21. quæ ſola ſalamandra ſupercilia tua excuſſit] L. *exuſſit*. Plin l.x.c.LXVII.D.

v.23. Pharmace, reſponde] id eſt, ſacrilege, ſceleſte. Ariſtoph. *βαρεύχις*. D.

p.67.v.21. Sed contemptus amor vires habet] Ex perſona Tryphænæ, ſecundùm illud Virg. *ſpretæque iniuria formæ*. quò pertinet illud, *Ergo me dirifit?*

p.68. v.20. exſultans quærebat faſcina piſces.] *al. exſultãtes*, vt Mart. *Et piſcem tremula ſalientem ducere ſeta*. D.

p.69. v.3. Quod ſolum formæ decus] M S. *Quod ſummum*. id eſt, præcipuum. D.

v.4. abegit hyems] L. *adegit*. D. Pal. *adolevit*.

v.6. ridet aduſta pilis] L. *nidet a. p.* Leuia enim & glabra quæ ſunt, nident. Palm.

v.18. corymbióque dominæ pueri adornat caput] redimiculum muliebrium comarum, vt crobylus virorum, ſcorpius puerorum. Sed hic comæ ſunt appoſititiæ. Turneb. l. IV. c. XIX.

v.20.

v.20. ſupercilia profert de pyxide] Calli-blephara, quibus ſupercilia ad ornatum de-pingant. Iuuenal. *Ille ſupercilium madida fuligine tinctum Obliqua producit acu----*

p.70. v.1. decoro exornauit capillamento] Capillamentum appoſita coma. vt autem corymbion fœminarum, ita capillamentum virorum. Turneb.

v.2. quia flaucorum corymbion] in M S. *flaucor.* L. *glaucum* : niſi fortè Germanicæ cuiuſdam gentis nomen reponendum, putà *Cauchorum*, aut ſimile. D.

p.71. v.8. latrones iuſſit crucibus adfigi] Cruci latrones adfigi ſolitos, Seneca ep. VII. & ſacra hiſtoria, Petrus Faber Semeſter. l. II. c. 2. Apul. lib. III. l. 38. D. de pœnis. Lipſ. de Cruce, lib. I. c. XIII.

v.11. qui cruces aſſeruabat, nequis ad ſepulturam corpora detraheret] Romanorum mos fuit, vt facinoroſos, quorum pœnæ ad exemplum pertinebant, ſupplicio affectos honore ſepulturæ prohiberent: itaque cuſtodes adhibiti, donec putrefacta cadauera. Tacit. Ann. D. Matth. cap. XXVII. Petrus Faber Semeſt. lib. II. c. IX. Lipſ. de Cruce. l. II. c. XVI.

p.73. v.4. vt quiſque ex notis ignotiſque] L. *vt quiſque ex notis agnatiſque*. D.

v.11. Itaque cruciarij vn. p.] *Cruciarius* dicitur is, qui in cruce, vel qui ea dignus. Decla. Calpur. Flacc. *Pædagogus cruciarius, peregrinus cruciarius.* de his qui appenſi iam in cruce,

at qui

Universidad de Deusto
Biblioteca

at qui ea digni, per conuicium ſic nominati. Iſidor. *Cruciarius, eò quòd cruce dignus.* Apud Ammian. Tertull. aliter hac voce vſus? *Fel... per cruciarios exitus erogat hominem,* id eſt, *cru...ciantes.* Lipſ. de Cruce l. I. c. 12.

v. 14. At miles circumſcriptus] al. *circum...ſpectus.* L. *circumpectus. Circumpectere,* eſt de...fraudare, circumuenire. I. Guilelm. ... Quæſt.

p. 74. v. 7. redierat in animum ele...] L. *mœchi...le,* pro *mœchimonio.* vt referatur ad vxorem Licæ corruptam. D.

v. 17. obliquis trucibúſque oculis] Flaccus: *obliquo oculo mea commoda limat.* Ouidius: *Ob...liquo lumine cernit.* D.

p. 75. v. 21. &, quod omnibus procellis pe...riculoſius] V. E *procelloſius.* huic non diſſimile Curtij: *Deinde momento temporis repreſſus eſt im...ber. Ceterùm adeò ſpiſſæ intendêre ſe nubes, vt condèrent lucem: vixque colloquentium inter ſe facies noſcitaretur.* D.

p. 76. v. 5. propè iam fideliſſimi ſerui] L. *pro...peràm.* properè & properàm, vt *promiſcuam* & *promiſcuè.* I. Guilel.

v. 21. iuncta nos mors] al. *iunctos nos m...*

v. 23. aut prætetiens aliquis tralatitia hu...manitate lapidabit] Ex communi humanita...tis iure atque officio terram homini mortuo etiam ignoto ſepeliendi cauſa inijcimus. Quinctil. Declam. v. *Hinc & ille ... ſtus, quòd ignotis cadaueribus humũ congeritur...*

Vbi ſub affectus vel affectionis nomine miſericordia, humanitas, manſuetudo, pietas intelligitur, ſine cuius intentione cadauer alienum nemo funerat. Quam ob rem qui de pietatis generibus ſcripſerunt, primum locum in ſepultura voluerunt. Seruius ad Virg. Val. Maxi. l. v. c. 1. Seneca de benef. l. v. c. xx. Quinct. Declam. v I. Proiecti corporis. *Nobis verò genuit* (rerum natura) *non ſolum miſerationem, ſed etiam religionē: inde ignotis quoque corporibus tranſeuntium viatorū collatitia ſepultura, inde iniecta ab alienis humus.* Lact. lib. vI. c. xII. multis P. Faber Semeſt. lib. II. c. I. quem operæ vidiſſe.

p. 77. v. 8. & ſub diæta magiſtri] *diæta* pro cenatione, an cubili potiùs, in quo nauicularius quieſcit. vnde *Diætarij* apud I. C. qui in nauibus cuſtodiæ cauſa præponuntur. D.

v. 9. quaſi cupiētis exire belluæ.] Vide Douſ.

v. 19. porcam mugientem] L. *phocam.* vt reſpondeat belluæ (quod præceſſerat) generi. D.

p. 78. v. 31. Tanquàm interſit peiturū corpus quæ ratio conſumat.] Minut. Felix: *Execrantur rogos, & damnant ignium ſepulturas, quaſi non omne corpus etſi flammis ſubtrahatur, annis tamen & ætatibus in terram reſoluatur: nec interſit vtrum feræ diripiant, an maria conſumant: an humus contegat, an flāma ſubducat: quū cadaueribus omnis ſepultura, ſi ſentiūt, pœna eſt: ſi non ſentiūt, ipſa conficiendi celeritate medicina.* D.

Universidad de Deusto
Biblioteca

P.79.v.6. Quæ ergo dementia eſt, omnia facere] *Omnia facere*, genus loquendi nō vulgare, quod ferè dicebant de irrito conatu. Cicero: *At verò facere omnia, vt adipiſcamur quæ ſecūdùm naturā ſunt*. Martialis: *Omnia cùm fecit, Thaida Thais olet*. Scalig. ad Virg. Culicē.

v.24. O mi hoſpites] Plaut. in Ciſtell. *Mi homines*.

p. 80. v.6. nec ad ſcenas, nec ad ſpectacula admittitur] L. *nec ad cœnas, nec ad ſ. a.* Bongarſ. Notis ad Iuſtin.

v.17. genúſque diuinationis] V. *diuitionis*. L. *ditationis*. D. Gruterus lib.1. Suſpic. c.xxi. *diuitationis*, à diuite. quo vſus Accius.

v.20. Vtinā quidē ſufficeret largior ſcena] id eſt, veſtis humanior, quæ præberet m. f.] ita legend. Plin. epiſt. l. vii. *Nónne cùm ſurgis ad agēdum, maximè tibi ipſe diffidis? vtique ſi largior ſcena, & corona diffuſior.* Suſpicor de comitatu ſuo loqui Eumolpū, quē ampliorem, tum cultiùs ornatum deſiderare ſe prædicat. vide Duſ. I. Palmer. *largior ſchema, quæ præberet m. f.* Illa: *id eſt, veſtis humanior, veſtimētū latius* manifeſtò ē gloſſa. Ian. Guilelm. L. *largior ſcena id eſt, veſtis h. v. lautius.*

v.22. Non mehercules pœnam iſtam differrem] L. *peram. pera* eſt Græcorum πήρα. Non, inquit, *differrem experiri*. Palm. Spicil.

v.30. ceſſamus mimum componere?] perſeuerat in eadē tralatione, quam cœperat antè: *Vtinam quidem ſufficeret*, &c. Ad hæc verba cùm

cùm Eucolp. reſpōdiſſet adeſſe ſcenā, ſubiicit ſenex, *ergo quid ceſſamus mimicam fabulam componere?* quam illicò componūt, & in Eumolpi verba iurant, & in ſeruilem modum ficti dominū cum ſalutant, tum quæ ipſe proponit de opulentia & orbitate ſua, vt legitima verba mimi, condiſcunt. itaque in illis *relatúmque ab Eumolpo filium condicimus*, L. *condiſcimus*. Ianus Guilelmus Plautinis Quæſtionibus.

p. 81. v.3. in verba Eumolpi ſacramentum iurauimus, vri, vinciri] Duplex genus inter gladiatores, Coacti & voluntarij. Coacti, ſerui, damnati, captiui: voluntarij, liberi, quique pretio ſe addicebant. Hi propriè auctorati. Gloſſ. Auctoratus αὐθαίρετος εἰς δοῦλον ἑαυτὸν βάλλων, ἢ μονόμαχος. Seneca apocolocynt. Manil. l. iv. Aſtron. *Nunc caput in mortem vendunt, & funus arena.* ad quæ verba vide Scalig. De his Tertull. lib. ii. ad Martyres. Calliſtratus l. iii. §. lege. D. de teſtibus. Caſſiodorus lib. v. ep. antepenult. Hi autem quia liberi, iuramento ſolenni interpoſito ſe addicebant, iurabátque nouitius gladiator, ſe omnia paſſurum, auſurúmq; quæ legitimum gladiatorem ius mos eſſet: hoc eſt, vſtionem, verbera, necem. nam in hæc tria iurabant. Iuramenti in auctoratione forma in his Petronij, cuius meminit Horatius: *Quid refert vri, virgis, ferróque necari, Auctoratus eat?* --- Acro: *Gladiatores ita ſe vendunt, & cautiones faciūt, vri flammis, virgis ſecari, ferróque necari.*

Seneca

Universidad de Deusto Biblioteca

Seneca ep.xxxvii.lib.x. Decla.iv. Tibul.lib. i.Eleg.ix. Tertul.de ſpect. Vide Pet.Fabri Se-meſt. lib. ii.c.xi. Pet. Pithœi not. ad tit. ii. coll.ll. Moſaicar. & Roman. B. Briſſ. de for-mul.lib.viii. Lipſ.Satur.Serm.lib.ii.c.v. Tur-neb.Aduerſ.lib.ii.c.xx.qui L.in Petr. *uri, vin-gis ferróque necari*. eius ſententiæ Durant. Va-riar.lib.i.c.iix.

v.21.Familiam quidem, tam magnam] pro-priè *familiam* dicit, neque enim alio nomine cenſi antiquitus ſeruilis conditionis homi-nes, nimirum à famulando, auctoribus I. C. Vnde gladiatorum familiæ apud Cic. Seneca ep.xlvii.d.

v.31. omnibus renouet] videtur deſiderari *horis*, aut tale. d.

p.82.v.16.pari clamore] l. *clangore*.D.

p.83.v.12. verſum timuerunt calcare] pro, *terere*, vt à via trita tranſlatio ducta ſit, quæ eadem calcatur. Nam & Ariſtophan. in Ara-bus. οὐδ᾽ Αἰσχύλου πεπάτηκας, ideſt, *Æſchylum* nec *calcaſti*, quod eſt, non diligẽter peruolutaſti. Turneb.lib.iv.c.xix. Douſa ex M.S. *non viderunt viam q i.a.c.aut viſam t.c.*

ibid. Ecce, belli ciuilis ingens opus] Ad Lucanum Poëtam trahenda hæc digreſſio. D. multis.

v.23. Aſſyriæ concham] al. *Æſopyreon*. l. *Æ-ſeſe pictum miles l.i. v.* Turneb. Palmerius to-tum locum ita emend.

Æs Ephyræum l.miles:in vda

Quæſitus

Quæſitus t.v.c.oſtro.
Hinc Numidæ lapides ----
E.a c.& laſæ v.pacis:
Q.i.ſ.Mauris feræ:& v.h.
Excutitur ----
Ad mortes pretioſa: fames p.a.claſſes.
Tigris & a.g. iactatur in aula,
Pib.----
H.p. effari, paritur áque prodere f.

Æs Ephyreaum, eſt Corinthium. Iuuenal. *Ephyræum*. Virg. *Ephyreium*. Quæritur æs Ephyræum eſſe in amore militi, quod armis non faciat: illud quod faciat, non eſſe. *Numidas lapides*, vocat columnas & marmora Numidica contemtim illud; *H. Numidæ accuſant*; vnde Turneb. *accurant*, alia occaſione ſubpoſuit; cùm ſcriptum eſſet: *Numidæ lapides*, ne quis arbitraretur nominandi caſu eſſe, ſuperſcriptum qui ad oram adſcrib. *accuſat*. eſſe hoc modo: *accuſat*. *Mauras ſyluas*, vt Horat. *Maura vnda*. ---- *fames premit a. claſſes*. Claſſe ex Ægypto Romam commeatus portabatur. At tum eò dementiæ venerant, vt annonaria claſſe feras ac circo arenam peterent. Suet. Nerone, *Paritura fata*, iam pridem fata perniciem parturiebant Rom. nunc paritura.

p.84. v.4. Atque Arabum populus] L. *populi*.D.

v.12. Perſarum ritu malè p. a.] Huius ſententiæ acrimoniam in mente habuit Cyprianus ep. ii. ad Donat. *Videtq; contra fœdus*

ti,ſque

Universidad de Deusto Biblioteca

iiſque naſcendi patientiam inceſtæ turpitudini elaboratã. Euirantur mares, omnis honor & vigor ſexus, euirati corporis dedecore mollitur, pluſque illis placet quiſquis virum in fœminã fregerit. D.

v. 14. atque vt fuga mobilis æui] Hoc pertinet l. 31. C. ad leg. Iul. de adult. *Cùm vir nubit in fœminam viris porrecturam, quid cupiatur, vbi ſexus perdidit locum? vbi Venus mutatur in alteră formam? vbi amor quæritur, nec inuenitur.* D.

v. 18. Et laxi crines] l. *Fluxi*, vel, *Lixi*, i. e. *lixiuio imbuti*. D.

v. 19. Quæque virum quærunt] Quem vi debant mollem victu, ore, veſtitu, de eo dicebant, *Hic virum quærit*. idem olim de Pompeio Magno dictum, qui cùm omni corporis habitu & inceſſu mollitiem præferret, hoc effugere non potuit. ita enim à Cinna poëta perſtrictus fuit:

Faſciola qui crura tegit, digito caput vno
Scalpit: quid credas hunc ſibi velle? virum.

Scalig. Auſ. lect. lib. I. c. XXVII.

v. 29. vendunt conchylia] al. *condunt*.

v. 31. mutóque in littore cantum Solæ] l. *m. i. lit. cantum Solæ d. a. f. a.* lepidè. auræ ſpirant cantum frondibus, vt Lucr. canere Virgilius *loqui ſyluas*. Palmer.

P. 85. v. 5. Eſt fauor] l. *En fauor*. Stewech. ad Apul.

v. 15. Prætereà gemino] l. *P. g. d. gurgite Fœnoris ingluuies, vſúſque exederat ære*. Palmer.

v. 20. curis latrantibus errat] l. *Hiris latrantibus*. Hira

[illegible], inteſtinum ieiunum, quod vt inane ſemper eſt, ita iſtæ gumiæ ſatiabantur nunquam, ſed hiabãt luxu & auaritia ſemper. Ian. Guilelm. Pl. Quæſt.

v. 22. inops audacia tuta eſt] Salluſt. *Odio ſuarum rerum omnia ſtudent mutari: turba atque ſeditionibus aluntur, quoniam egeſtas facile habetur ſine damno*. D.

v. 29. Craſſum Parthus habet.] Martial.

Pompeios iuuenes Aſia atq; Europa, ſed ipſum
Terra tegit Lybiæ, ſi tamen vlla tegit.
Quid mirum toto ſi ſpargitur orbe? iacere
Vno non poterat tanta ruina loco. D.

p. 86. v. 11. Ditis pater] *Ditis* recto caſu in [illegible]. *Ditis pater*, πλούτων. Scalig. in Cirin.

v. 28. ----- & dum varios lapis] l. *& d. Pa*[illegible] *lib. t. v.* Palm.

p. 87. v. 10. Vota tibi cedent] id eſt, *euenient* [illegible]*iſti*. D.

[illegible] minor ira rebellat] l. *rebullat*. Definire [illegible]iſſe videtur iram. Eſt enim ea feruum, [illegible]orem dicunt, ſiue rebullitionem) ſangui[illegible] circa cor. Palm.

v. 14. ---- & mihi cordi] al. *Eſt mihi cordi*.

v. 17. ---- iam ſtratos Marte Philippos] l. [illegible] *morte Phil*. Palmer.

v. 19. Iam fragor armorum] Legendum:

Iam f. a. crepitantûm perſonat auras,
Et Lybien cerno, & tua Nile gemẽtia clauſtra.

[illegible] verò trepidabant aures fortunæ co[illegible] fragore, quæ cum ſibi volenti eſſe

Universidad de Deusto Biblioteca

non diſſimulet. Palm.

p. 88. v. 3. vultus caligine texit] Virgil. *Cùm caput obſcura nigrũ formidine texit.* Lamb. ad Lucret.

v. 7. Verticibus laſsis montis iuga] L. *r. lapſis m. i.* Labes enim ſignificatur & hiatus, quæ ipſa quoque in oſtentis numerata ſunt. Palmer.

p.89.v.2. Teſtor ad has acies] L. *arces.* Maſiliam ſignificat, & ſubiecta Inſubriæ oppida. id poſteà etiam clarum fit : *Dum Cæſar tumidas iratus deprimit arces.* Palmer.

v.4. --- dum Rhenum ſanguine vinco] L. *pingo.* Palm.

v.10. Aut qui ſunt, qui bella volunt?] L. *qui bella iubent?* Bella iubebat P. R. centuriatis comitiis, quem hic Cæſar inuidiosè ex operis mercenariis collectam multitudinem vocat. Ianus Guilel. Pl. Quæſt.

v.18. reddenda eſt gratia vobis] L. *votis.* Votis iam & exſecrationibus inimicorum Cæſariani perierant. Hanc tam impenſam voluntatem negat Cæſar, quin remuneretur. Palmer.

v.22. peracta eſt] h. e. *perorata eſt.* Agere enim ſiue orare cauſſas, gemina D.

v.31. & inſolito greſſu prior occupat auſus] L. *Et i. greſſus p. o. auſu.* D.

p. 90. v. 2. mitique quieuit honore] pro *onere.* Palmer.

v. 9. Et paulò antè lues.] Lues eſt ſoluta aqua, vt cùm niues in tabem quamq; liquatæ ſunt

ſunt ait enim, aquas, quæ paulò antè ſolutæ fluebantur, repentè in pruinam concreuiſſe & glaciem, vt ferro earum rigor frangendus eſſet. Turnebus lib. IV. cap. XIX.

v.14. nec rupti turbine venti] L. *rupto.* vt Virg. --- *ſeu rupto turbine venti.* Palmer.

v.15. confractum grandine cœlum] L. *confuſum.* propter illud, *tumida.* nam alterum [illegible] aptum. Palmer.

v.21. magnam nixus in haſtam] L. *magnùm n. i. h.* aduerbialiter, vt ad Cæſarem ipſum referatur. Palm.

p.91. v.2. totáque bella Ante oculos volitant] L. *notáque belli. M. o. v.* hoc eſt, quæ bellum comitantur. Palm.

v.4. Pectora per dubias] L. *P. pérque duas ſcinduntur tertia partes.* Tertium illud ſequi nollem: ſed enim id per duas ſententias, non eaſdem illas ſcinditur. Quod tertium ſit, præter duæ illæ partes, commemorat : *Huic fugere per terras,* &c. Palmer.

v.16. votis interficit hoſtem] vide Scalig. ad Tibulli lib. IV.

p.92. v.4. Ergo tanta lues] L. *Tergo tanta l. d. q. numina vidit.* hoc vult, deos è terra fugiſſe, belli crudelitate territos, hoc eſt, tergo viſos eſſe. *Tergo videre*, eſt fugientem videre. vnde Catull. de Achill. *Hoſtibus haud tergo, ſed forti pectore notus.* I. Guilel. Pl. Quæſt.

v.23. --- mutatáque ſidera pondus Quæſiuere ſuum] L. *miratáque ſidera.* Abſentibus

Universidad de Deusto
Biblioteca

diis, ait, ſidera inſolitam leuitatem cœli mi- ratu, & onus aſſuetum requiſiſſe. I. Guilel.

p. 93. v. 21. Epidauria mœnia quære] l. *Epidamnia nomina q.* Neſciit Romam tacit Pompeius , atque adeò Italiam vacuam Cæ- ſari occupandam reliquit : atque ita Dyra- chium cum exercitu tramiſit , cui Epidamno nomē vetus mutarant Romani, ominis cau- ſa, vt Plutarch. Plaut. in Menæch. itaque *Epi- damnia nomina* dicit, alludēs ad ſignificationē vocis. neq; non tamen nomen pro re dicunt. Albinoua. --- *nomina magna locorum.* Palmer.

p. 94. v. 17. tam conſuetudinem meam cogitabam] l. *non tam am. c.* D.

p. 95. v. 3. quò inceſſus tutè compoſitus.] l. *arte compoſ.* D.

v. 17. ſtatores] *Statores* ſunt propriè carce- rum aut ædium cuſtodes , nam *ſtare* eſt ver- bum eius rei, apud Manil. lib. v. Sunt & latro- nes, qui priùs laterones, quòd latus tegerent. Scaliger ad Priapeia. Turneb. lib. iv. c. xii. l. *diſcinctos.* Statores , ſerui aut liberti, qui pro- pe herum ſtant , & ei præſtò ſunt. eleganter de muliere, quæ amatoribus plebeis dele- ctatur.

v. 18. perfuſus puluere multo] al. *mulio.*

v. 26. Ego adhuc ſeruo numquàm ſuccu- bui] Licèt ingenuæ, inquit, ac nobiliores ma- tronæ reperiantur, quæ ad explendam libidi- nem cum ſeruis crebrò flagella paſſis, & mox cruci ſuffigendis conſueſcant , ego tamen ancilla ſim , cum equitibus tantùm rem ha- beo.

beo. Petr. Faber.

v. 28. in crucē mittam] Seruilis pœna crux. Iuuenal. *Pone crucem ſeruo.* Horat. lib. i. Saty. iii. Paul. lib. v. ſent. t. 21. Apul. lib. x. Seneca i. de Clem. c. xxxvi. Plaut. in Mil. Act. ii. S. iv. A. ii. S. ii. in Bacch. Act. ii. S. vlt. & innumeri ſcriptores alij. de his omnibus plenè Pet. Fab. Semeſt. lib. ii. c. viii. Lipſ. de Cruce, lib. i. c. xii. Venuſtè verò Crucem ſeruum crucia- tum appellat, qua facie ſermonis ſcelus pro ſcelesto.

v. 31. nunquàm niſi in equeſtribus ſedeo] Id eſt, *nunquàm eſt mihi res niſi cum iis qui ſedēt in quatuordecim ordinibus.* Turneb. Metaph. ab equeſtribus, hoc eſt, locis in ſpectaculo equiti datis. Petr. Faber Semeſt. lib. ii. c. vii. Lipſ. de Amphith. cap. xiiii. Petr. Pith. Ad- uerſ. lib. i. c. xvii.

p. 96. v. 6. vt in platanona produceret do- minam] Paulò pòſt, *flexitq; ſe in eum diphona.* l. *daphnona.* Platanon , & Daphnon loca pla- tanis & lauris conſita. Turn. Aduerſ. lib. xxvi. c. vi.

v. 11. omnibus ſimulacris emendatiorem.] Ennodius : *Qui te vltra emendationem omnium protuliſti.* Plinius ep. Auſon. paneg. *optimus & emendatiſſimus.* Arnob. lib. ii. *emendatiſſimi mo- res.* Iuretus Not. ad Symm. lib. i. ep. xxvi.

v. 13. quicquid dixero minus erit] ibid. Iu- retus. Simile huic illud Tibulli : --- *dictis vt non maiora ſuperſint.* Douſ. F.

Universidad de Deusto Biblioteca

p. 97. v. 5. digitis gubernantibus vocem.] Argutè de geſticulatione digitorum illecebroſa, ac prorſus meretricia, Tibull. --- *digiti cum voce locuti*, D.

v. 7. concilio tibi] *Concilio* propriè in re lenocinij. vnde, *Conciliatrix*, pro lena ſeu ſtupri ſequeſtra. D.

v. 8. habes tu quidem & fratrē] puellæ, quibuſcum ſolitæ, *Fratres* vocabant? contra amatores ſuā comparē, *Sororem*. infrà: *Recipies neruos, ſi triduo ſine fratre dormieris*. Nam Gyton pullipremoni illi pro culcitella. Martialis.

O quàm blandus es Ammiane matri.
Quàm blanda eſt tibi mater Amiane.
Fratrem te vocat, & ſoror vocatur.
Cur vos nomina nequiora tangunt?

Eadem notione apud Tibull. Senec. alios. Lipſ. Antiq. lect. lib. III.

ibid. habes tu quidem & fratrē, neque enim me piguit inquirere.] ex præſcripto diſciplinæ lenoniæ. Plaut. in Menæch.

---- morem hunc meretrices habent.
Ad portum mittunt ſeruolos, ancillulas:
Si qua peregrina nauis in portum aduenit,
Rogant cuiatis ſit, quid ei nomen ſiet.
Pòſt illa extemplò ſe adplicant ----

v. 10. quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio] L. *quid p. e. ſ. adoptare eodem gradu veniat?* Lipſ.

v. 15. inter cultores] *Cultores*, pro amantibus, tralatione verecunda. D.

v. 19

v. 29. non ſum quidem Solis progenies.] Perſem parentem fuiſſe Circes, eámque amatam à Sole habemus Odyſſ. κ. Ouid. IV. Metam. Gruter. Suſp. lib. VI. c. XV.

v. 30. dum placet] L. *cùm placuit*. id eſt, quodcunque viſum, aut complacitum. Tibul.

Cùm libet, hæc triſti depellit nubila cœlo:
Cùm libet, æſtiuo prouocat orbe niues. D.

p. 68. v. 2. nec ſine cauſſa Polyænon Circe amat] Conſtat apud Homerum Odyſſ. μ. à Circe Vlyſſem amatum fuiſſe. Vlyſſes autem πολύαινος appellatur à Sirenibus. Turn. lib. XXVI c. VI.

v. 5. neque eſt quòd curioſum aliquem extimeſcas: longè ab hoc loco frater eſt] Catull.

Tam te baſia multa baſiare
Veſano ſatis & ſuper Catullo eſt,
Quæ nec pernumerare curioſi
Poſſint, nec mala faſcinare lingua.

Superſtitio veterū, qua nimium felicitatis ſucceſſum, certúmque ac præfinitum numerum obnoxium faſcino credebant. itaq; laudātes aut numerātes dicebant, Præfiſcini, quo omnē inuidiam ſe amoliri putabant. Tertull. de velandis virginibus. vide Scalig. ad Catull.

v. 15. Talis humus Venerem molles clamauit in herbas] L. *clinauit in herbas*. vnde *Inclinare*. Lipſ. Antiq. lect. lib. I. cap. VIII.

v. 21. nunquid ſpiritus ieiunio macer: nunquid alarum negligens ſudor, Puto ſi hæc non ſunt] L. *n. ſ. i. macet? n. a. n. ſudor putet? Si*

Universidad de Deusto
Biblioteca

hæc n. ſ. Lipſ. Epiſt. Quæſt. lib. II. ep. II.

v. 24. ſi quid habueram virium, perdidi] Vide Ouid. Amor. lib. III. eleg. V.

p. 99. v. 4. riſus frangere] l. *niſus*. pro eo quod ſuprà, *furtiuam molitionem*. D.

v. 7. & quodam viſu perturbatus] i. *viſo*, pro ſpectro, & ſomnio turbulento. D.

p. 100. v. 11. ad tubicines mittas] id eſt, de te eſt actum, & iam iámque animum agere. venuſtè & cauillatoriè, *ad tubicines mittere*, de mortuo aut iam morituro, pro, accerſere eos qui in funere canant. Turneb.

v. 20. Solent, inquit, hæc fieri] l. *Solent inquit hæc, frater*. vel, *Solent i. hæc, & præcipuè* illud, *fieri*, inculcatum. Palmer.

p. 101. v. 5. Siue occidere placet, ferro meo venio? ſi verberibus] Philoſtratus epiſt. πολλοῖς κέλευσον, ἀποθανεῖν. [illegible] ῥῖψαι τὴν ψυχήν, οὐκ οἶδα. Douſ. Fil. ad Tib.

v. 15. te habere potui] Habere, vt Græci τὸ ἔχειν. Ariſtip. ἔχω Λαΐδα. Terent. -- quis deinde *habuit Chryſidem?*

v. 22. cochlearúmq; ſine iure ceruicibus] l. *ſtruicibus*; voce Plautina. Vulgatam lectionem confirmat Athenæ. lib. III. c. de oſtreis, & experti ceruices eorum oſtendit in cibis, & nominat τραχήλους [illegible]. Lipſ. epiſt. quæſt. lib. III. epiſt. II.

p. 102. v. 5. Illa de ſinu licium protulit varij coloris] In veneficiis licia adhibebantur diſcoloria,

ſcoloria

ſcoloria, non tantùm illigandi, incantandique, vt in Pharmaceutria Virgil.

Terna tibi hæc primùm triplici diuerſa colore
Licia circundo: ſed etiam ſoluendi & expiandi gratiâ. Turnebus lib. XXVI. c. VI.

v. 7. turbatum ſputo puluerem] Sputum fronti illinebatur luſtrale. Perſius Sat. II.

Infami digito & luſtralibus antè ſaliuis
Expiat. Turnebus.

v. 9. hoc peracto carmine] Turnebus videtur legiſſe: *hoc pacto c. t. m. i. e. t. l. c. i. ſ. quæ ipſa præcantans p. i.*

v. 14. manúſq; aniculæ ingenti motu repleuerunt] l. *inquieti motu*. Tibul. *Et inquietus inguina arrigat tumor*. Gruter. lib. IV. c. XII.

v. 26. Premebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus] al. *crinibus*. L. *Premebat illa reſoluta marmoreis clunibus a. t.* Lipſ. Antiqu. lect. lib. I. cap. VIII.

p. 103. v. 5. non precantis] l. *non pernegantis*, vt illam malè pertinacē recuſationem puellarum indicet. Lipſ. Gruterus Suſp. lib. V. cap. XII. *non pugnantis*.

v. 12. alligata mutuo ambitu corpora] Mutuum ambitum, honeſtè vocat inſinuantium ſe amantûm tenaciſſimum complexum. vnde Horat. ambitioſam puellam, agilem in amplectendo pullo ſuo. Odar. I. *Laſciuis hederis ambitioſior*. I. Guilelm. Plaut. Quæſt.

v. 17. & me iubet catorogare] l. *ſcato rigare*. [illegible] cubicularij mulierum maximè eſ-

Universidad de Deusto
Biblioteca

ferunt. I. Guilel. Turneb. *catomo ligare.*

v. 19. omnes quaſillarias.] Tibull. --- *proſ-ſúmque quaſillo Scortum.* quaſillariam ancillam intelligit. & Iuuenal. *Horrida quale facit reſi-dens in codice pellex.* Scalig. ad Tibull.

v. 21. nulliſque precibus effuſis] L. *nulliſ-que precibus e.* D.

v. 24. Eiicitur & Proſelenos, Chryſis vapu-lat] de eadem matronarum impotentia Iu-uen. -*ſi nocte maritus Auerſus iacuit, periit libra-ria, ponunt Coſmetæ tunicas* --- -*hic frangit feru-las, rubet ille flagellis Et ſcutica.*

v. 28. Itaque penſaris vicibus] al. *vibici-bus.* D.

v. 31. poteram confingere] al. *contingere* Palmer. inducit vt alienum.

p. 104. v. 1. languorem ſimulare] L. *infirmu-lare cœpi.* Languor propriè in palæſtra Vene-ris, cùm à lucta neruos paralyſis occupauit. Lipſ. Ant. Lect. lib. 1. cap. IIX.

p. 105. v. 14. conſtricta fronte] id eſt, *ad-ducta, ſeu cõtracta.* Mart. *Et numeras noſtros ad-ſtricta fronte trientes.* D.

v. 16. Sermonis puri non triſtis gratia ri-det] *Purum ſermonem,* pro Latino. *Latina ora-tio,* nuda & obſcœna, quæ nulla circuitione ſpurcas res prætextatis verbis loquatur. Mart. *Latinè loqui licet,* h. e. ſuis nominibus res ap-pellare. Palmer.

v. 19. Quis petat in tepido.] L. *Quis vo-tat i. t.* Palmer.

v. 20. Ipſe pater] L. *Ipſe p. v. doctos E. amare iuſſit.* Guilel. Canterus Nouar. lect. lib. III. c. IV. vti Lambinus quoque, & Douſa.

v. 21. & hoc vitam dixit habere telos] τέ-λος. ita omninò L. Scal. Catalect Douſ. *& hanc vitam d. habere deos.* Stevvich. ad Apu-leium, *dixit auere deos.* Palmer.

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arce
Iuſſit, & hoc vitam dixit habere telos.

Nam deos tollebat Epicurus, aut certè cõ-iugium inter deos. Arx autem Epicuri etiam apud Lucret. & arx philoſophorũ apud Virg. Catal. *Si me iam ſumma ſapientia pangeret arce.*

v. 25. ſed tua fide] L. *tuta fide.* D.

v. 27. v. vidua pudicáq; nocte] Catull. *Nam tamen viduas iacere noctes.* Douſa F. ad Catul.

v. 29. ſibi ab Aſcylto nullam vim factam] quippe cupienti. ſuprà de Ioue: *& peccaturus in terris nemini tamen iniuriam fecit.* D.

p. 106. v. 4. quẽ Lydus adorat Septifluus] L. *Veſtifluus.* veſtes enim Lydorum erant fluxæ, vt ex Herodoto conſtat. *Septifluus* autem Ni-lo cõuenit, nõ Lydo. Turneb. lib. XXVI. c. VI.

v. 5. templúmque tuis imponit hypœpis] al. *Hypeis.* L. *Hypæpis. Hypœpa* eſt Lydiæ oppi-dũ. Ouidius XI. Metã. *Sardibus hinc illinc paruis finitur Hypæpis.* alioqui Dianæ ſacer hymnus Hypæpus. H. Iunius animad. lib. VI. c. XV.

v. 9. & rebus egenis Attritus] L. *& rebus ege-nus Attritis* --- D.

v. 13. fortunæ arriſerit hora] L. *aura,* Scaliger & Lipſius.

v. 23. aut quod purgamentum calcaſti in triuio] Vide Turneb. lib. xxvi. c. vii.

p. 107. v. 13. tanquàm ante recens buſtum] Culinam his verbis circumſcribere videtur h. e. loca quædam ſub vrbe inopum funeribus deſtinata, vbi ſepulcrales epulæ comburi ſo- erat. Quaſi innuat Enothea, Eucolpiũ, & Pro- ſelenon ex hac nota eſuritorum, qui cibum è flamma petere poſſint. D.

v. 27. tam rigidum reddidero quàm cornu] Ouid. *Et tumidum cornu durius inguen erat.* D.

p. 108. v. 16. imperio parere] L. *parare*. D.

v. 21. & camellam vetuſtate] *Camella*, eſt vas. Iterum: *Infra manus meas camellam vini poſuit.* Ouid. v. Faſt. --- *adpoſita veluti cratere camella Lac niueum potes.* - - Turneb. lib. xxvi. c. vii.

v. 25. cucumam ingentem foco appoſuit] Martial. *Cucumã fecit Otacilius.* eius diminutiuũ *cucumion*, quod apud Arrianum Diſſert. Epicteti: δεῖ αὐτὸν ἔχειν κουκούμιον ὅπου θερμὸν ποιήσει τῷ παιδίῳ ἵν' αὐτὸ λούσῃ. Politianus Miſcell. cap. xxx.

p. 109. v. 4. pariter ſpoliat] al. *peritè ſpoliat*. L. *peritè deſpoliat*. Stevvech. ad Apul.

v. 9. Non Indum fulgebat ebur] Horat. *Non ebur, neque aureum Mea renidet in domo lacunar.*

v. 12. Impoſitum Cereris vacuæ nemus] L. *Cereris nemus baca, & n. t. p.* Palmer.

v. 14. Hinc molle ſtillæ latus] L. *Hinc molli tiliæ laus.* Laus enim tiliæ, mollem & ſequacem & lentam eſſe. Tamen, *Et molli ſtillæ latus* non

non reprehendo. Palmer.

v. 16. At paries circa palea.] L.

Et paries circa palea ſatiatus agreſti,
Fortuitóque luto, clauos numerabat & annos.

Tranſmigrarunt cognatorum verſuum vltimæ dictiones. Repoſuimus loco. *inani & annos:* quia ex S. Pomponio didicimus Clauos annales dici, ex quibus numerus colligeretur annorum. *Clauus annalis*, inquit, *appellabatur, qui figebatur in parietibus ſacrarũ ædium, per annos ſingulos, vt per eos numerus colligeretur annorum.* Petron. igitur barbari & inculti ſeculi mores deſcribens, dicit clauis annos numerari ſolitos, quos ſecuta ætas elegantior per Conſules numerauit. Durantius Variat. lib. c. 4. Palmer. *Fortuitóque luto clauos numerabat agreſtes.* Nam in templis quotannis clauus figebatur annorum index. Ita paries ille agreſtis ſacelli, de quo Petr. carmen, numerabat clauos, h. e. per clauos recenſebat annorum numerum. Eadem D. ante Palm.

v. 19. preterea quæ fumoſo] L. *p. quas* D.

v. 24. Digna ſacris Hecates] id eſt, anus mendiciſſima & paupertima, quod cùm in triuio ſoleret adponi viliſſima Hecates cœna, vt eſt apud Ariſtoph. in Pluto, pauperes rapere conſueuerãt pene prius quàm appoſita eſſet. Significatur autem Hecate paupertima, quæ officio cœnæ Theſeum excepit. Turneb. ibid. quam Muſa loquentibus annis Battiadæ

Universidad de Deusto Biblioteca

tiadæ v.m.t.æ.] ita leg. non *Bacchineas veteres*: vt intelligatur poëma Callimachi, Batti filij, quod Hecale inſcriptum erat. Turnebus lib. xxvi. cap. vi. lib. i. cap. xv.

p. 110. v. 23. penéque fluentes] al. *pennaque luentes*. L. *pennáque fluentes* Harp. poëtica phraſi, pro, *volantes*. Lipſ. Ant. Lect.

p. 111. v. 5. libaueram cellulæ limen] i. *ſupra rauerram*. Turnebus. at Ariſtoph. eadem metaphora vſus in Ranis, οὐ μὴ διατρίψῃς, ἀλλὰ γεύσῃ τῆς θύρας. D.

v. 6. cum teſto ignis pleno venientem.] Teſtum genere neutro. ſolebant autem antiqui teſta ignem petere. hinc Cornific. lib. iv. ad Herennium: *Hic de tanto patrimonio tam cito teſtam, qua ſibi petat ignem, non reliquit.* Turnebus lib. xxvi. cap. vii.

v. 12. tribus, niſi potionibus è lege ſiccatis] Auſonius:

Ter bibe, vel totiens ternos, ſic myſtica lex eſt.

Scalig. Auſon. lect. lib. ii. c. xxvi.

v. 27. anſerem omnibus matronis acceptiſſimum] Credo verecundiæ cauſſa. Plin. lib. x. cap. xx. an potiùs, quoniam Iſidi hoc genus peculiariter ſacrum. Sed quum Priapi delicias idem animal appellitet, ſuſpicari poſſit aliquis improbius quid ſub matronalis ſchematis integumento occultari, aut aliò fortè accommodandum, quàm quòd auis huius lingua aſſumta in cibo aut potu fœminarum libidinem concitet. D.

p. 112. v. 31. cùm digitos porris apióque abſtaſſet] quippe impiatos ac pollutos anſerina cæde. D.

p. 113. v. 3. ex hac coniectum dicebat] L. coniecturam *ducebat*. D.

v. 25. ſolutæ mero] ſuprà: *cùm ſolutus mero*. Ouid. *Turpe iacens mulier multo reſoluta Lyæo*. D.

v. 28. euaſi tamen.] *Tamen* eſt *tandem*. Non. Marcellus, Gruterus Suſp. lib. v. cap. x.

p. 114. v. 3. Dearum libidinantium] L. *Litigantium*, vel, *licitantium*. D. Gruter. Suſp. lib. i. cap. xii. *liuidinantium*. vt ſit, dearum æmulantium, & liuore laborantium.

v. 5. tam petulantibus oculis] ſuprà: *oculorum mollis petulantia*.

v. 10. Nec me contumeliæ laſſant] Tibull.

Vltrò contemtus rogat, & peccaſſe fatetur
Læſus, & inuitis ipſe redit pedibus.

Nil ego non patiar. nunquàm me iniuria mutat. Douſa F. ad Tibull.

v. 21. regnum Neptuni cauit Vlyxes] L. *pauit*. D.

p. 115. v. 4. tu deſiderium, tu voluptas] Deſiderium verbum amatorium, quo voluptas & deliciæ ſignificantur. Horat. *O deſiderium & dulce decus meum*. & deſiderij poculum, eſt poculum amatorium. Horat. *Deſideríque temperare poculum*. Turneb. lib. xxvi. cap. vii. vide Fr. Iureti Notas ad Symmachi lib. ix. epiſt. xxiix.

Universidad de Deusto Biblioteca

p. 117. v. 30. Apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſeruari] Solinus cap. 2. v. D.

p. 119. v. 10. Memphitides puellæ, Ægypti choraulæ & crotaliſtriæ in precio erant, quod ex hoc loco patet. *puer manu linguas*, eſt χειρονομῶν χεραύλης: & *anus recocta vino*, eſt crotaliſtria. Idem propè eſt in Epigram.

[illegible] χειρονομοῦσα. Item

[illegible] ----

Scaliger ad Propertij lib. IIII.

p. 120. v. 3. Anus recocta] eodem modo Catull. *Fuſſitio ſeni recocto*. Scaliger.

p. 121. v. 23. cui vultur] L. *Qui vultur*. Douſa F. ad Tibull.

v. 25. Non eſt quem lepidi] L. *Non eſt quem Tytium v. p.* D. & Palm. Douſa F. ad Tibull. *Non e. quem Tityi v. p.* vt liuor & luxus vulturi adſimulentur, quo modo ferè in Epigramm. Græco Anthol. II.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

p. 122. v. 3. Myrrhinũ mihi adfers] L. *adfer*. D.

v. 20. ferculum allatum eſt.] refer ad Trimalcionis conuiuium. D.

v. 26. Nam comptum me] L. *Nam centum me vernæ hallucitæ moleſtabant*. D.

v. 29. Tot Regum manubiæ p. f. t.] Credo Eucolp. vel Aſcylt. ſignificari. nam de amborum manubiis habuimus: *poſtquàm ſpoliorum ſide partiti manubias ſumus*. D.

p. 125. v. 2. Excelſiſſimus] Credo illum locum in animo habuiſſe Gloſſographum: *Eudoxus in cacumine excelſiſſimi montis conſenuit*. D.

v. 22. Non duco contentionis funem] *Ducere contentionis funem*, eſt velitari, altercari. D.

p. 125. v. 22. Deridet feſtam Romuleámque caſam] L. D. *feſtram R. c.* Antonius Gnipho librum ſcripſit de feſtra: quid videlicet feſtra in veterum libris & ſacris ſignificet. In eo libro pleraque omnia exoleta vetuſtatis perſecutus erat, vt ex Macrob. cognoſcimus. Itaque hoc dicit Petr. Feſtram & quicquid antiquitas ſuum habuerit cum Gniphone, cum ſuis omnibus libris rideri. Palmer. Douſa coniecturam probat. Arbitratur autem Petronium ſeculi ſui inſolentiam inceſſere, atque hoc ſignificare; eò iam luxoriæ ventum, vt viliſſimum mancipium non Gniphonis librum de Feſtra, aut rancidas antiquitates, ſed feſtram ipſam potiùs, hoc eſt oſtium illud in ſacrario Romano minuſculum, ac vetuſtiſſ. Romuli regiam, tanquàm caſam præ regilla ſuo faſtidij plenus naſo ſuſpendat adunco, nauſeans ad ſimplicem Reipublicæ priſcæ continentiam. Vide D.

p. 126. v. 5. Proiecit vitium hoc] Vt proiectam libidinem, audaciam, pro effuſa. & immodica: ſic proiicere libidinem, laſciuiam, pro effundere: ergo *proiicere vitium*, cuius

iam

Universidad de Deusto Biblioteca

iam modus nullus eſt. Palmer.

v. 17. Nec toto] L. *Nec noto ſtomachum c.m.* Palm.

p. 127. v. 1. Rebus in aduerſis quæ iacuere] id eſt, quæ deſpicatui nobis, nullóque in honore aut pretio fuerant, tum cùm eorum vſu facilè carere poteramus. D. in Catal.

Iacere me, quòd alta non poſſim, putas,
Vt ante vectari freta.

Et neſcio quis dixit, *iacentem guſtum.* Et Gellius: *Oppidò quàm ſordere ac iacere incipiunt, quæ* Latina *ſunt*. Eſt, quod Græci, ἀδοξεῖν. Scaliger in Catal.

v. 2. Sic rate demerſa] L. *Sic r. d. fuluum deponderat aurum*. D. & Palmerius.

v. 5. Barbara contemni] L. *Barbara contemni prælia pannus habet*. Pannum (quo pannoſam & ſordidatam plebeculam deſignat) barbara prælia habere contemtui, id eſt, bellicorum tumultuum ſecurum degere. D.

v. 15. Nam citiùs flammas mortales ore tenebunt] Tul. II. de Orat. *Dicere aiunt Ennium flammam faciliùs ore in ardente opprimi, quàm bona dicta teneat*. Ennodius: *Faciliùs eſt ignem lingua comprimere*. Symmach. *Faciliùs eſt ardentes fauillas ore comprimere*. Iureti Notæ ad Symm. libro I. epiſtola XXV.

IANI

IANI DOVSÆ FILII IN PETRONII ARBITRI SATYRICON, Spicilegium.

p. 1. v. 12. nunc & rerum tumore] alij, *verborum tumore*. Simile in Seneca lib. 2. de Benef. quamuis diſſimili notione: *Quid opus arrogantia vultus, quid tumore verborum?*

v. 15. & ſentẽtiarũ vaniſſimo ſtrepitu] Quid ſi inaniſſimo legas? ſic poſteà: *Leuibus enim atque inanibus ſonis ludibria quadam excitando*. Auguſtus Cæſar apud Suetonium: *An potiùs Aſiaticorũ oratorum inanibus ſententiis verborũ volubilitas in noſtrum ſermonem transferenda.*

p. 2. v. 18. Et ne poëtas quidem ad teſtimonium citem] Macrob. Saturn. I. cap. 4. *Et vt ipſos quoque Grammaticos in teſtimonium citem.*

p. 5. v. 29. Occurrit mihi æquè lapſus ac moriens Aſcyltos] fortè, *laſſus*.

p. 6. v. 31. cuius nec ſpiritus purus eſt] Cicero v. in Verrem: *Apronium hominem vix liberum, contaminatum, perditum, flagitioſum, qui non modò animum integrum, ſed ne animam quidem puram conſeruare voluiſſet*. Vbi etiam notes hallucinationem viri magni, qui animæ facultatem hic innui exiſtimat animi appellatione. Quod in Tuſculana clarius

dixe

dixerat: *Animis anima continetur.* Etenim longè aliud & flagitioſum quiddam atque ἄῤῥητον intelligitur per animæ impuritatem.

p. 13. v. 13. Quæ mille vix homines nouerunt] alij: *quæ vix nulli homines nouerunt.* Malim, *vix vlli.*

p. 14. v. 10. Omnia nimio riſu exſonuerant] Apuleius Metam. 10. *Interim conuiuium ſummo riſu perſonabat.*

p. 16. v. 31. Lucernæ quoque humore defectæ] Paulus Silentiarius Anthol. 7.

----ὁ δὲ τρίτος ἄρχεται ἤδη
λύχνος ὑποκλάζειν ἦκα μαραινόμενος.

p. 23. v. 13. Superbus ille ſuſtulit vultum] Quid ſi legas: *Superbum?* ſic ſuprà dixerat, [illegible]*xit ſuperbum pallio caput.*

p. 27. v. 16. Super capricornum locuſtam marinam] Locuſtam marinam capricorno ideò videtur aſſignare, quòd id genus aduerſis cornibus inter ſe dimicet arietum modo. Plin. lib. IX. cap. 30. *Locuſtæ reptantium modo fluitant: ſi nullus ingruat metus, rectis meantes cornibus, quæ ſunt propria rotunditate præpilata, ad latera porrectis: iiſdem erectis in pauore, obliquo in latera procedunt. Cornibus inter ſe dimicant.*

p. 30. v. 15. Et transfudimus hinc & hinc labellis Errantes animas] Similis affectus, quamuis à diuerſa cauſa apud Manil. lib. V.

Pernoctéſque patres cupiant extrema ſuorum
Oſcula, & in proprias animam transferre medullas.

Universidad de Deusto Biblioteca

p. 35. v. 1. Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia] Cicero in Bruto: *Quis enim eorum qui hæc minora animaduertunt, non intelligit Canachi ſigna rigidiora eſſe quàm vt imitentur veritatē? Calamidis dura illa quidem, ſed tamen molliora quàm Canachi. Nondum Myronis ſatis ad veritatem adducta, iam tamen quæ non dubites pulchra dicere.*

p. 40. v. 7. ter elleboro animum deterſit] Quod hîc de Chryſippo Petronius, idem de Carneade Academico ſcripturo aduerſus Zenonis Stoici libros, tradunt Gellius lib. XVII. cap. XV. & Valerius Maximus lib. VIII. cap. VII.

p. 40. v. 13. Vbi eſt dialectica? vbi aſtronomia? vbi ſapientiæ conſultiſſima via.] Primum ad Chryſippum, ſecundum ad Eudoxum, tertium ad Democritum refertur, quem magni in philoſophia nominis fuiſſe conſtat, quémque aliis omnibus atque etiam Platoni ipſi in opinione quadam præfert Ariſtoteles lib. I. cap. 2. de Ortu & Interitu.

p. 42. v. 11. Conſentiunt luminibus, fulminantem iubar] Eliſio hæc conſonantium duriùs illius ſæculi auribus atque inſolentior, vt legendum potiùs credam: *igneum iubar*, ſic Virgil. de iiſdem; *Ardentéſque oculos ſuffecti ſanguine & igni.* Theocritus idyll. XXIV. de anguibus Herculi immiſſis: ἀπ' ὀφθαλμῶν δὲ κακὸν πῦρ
ἐρχομένοις λάμπεσκε.

p. 43. v. 3. & continuat in mortem vltimum Somnos.] malim *vltimos*, aut ſanè noctem vl*timam*, quod idem erit cum morte.

p. 47. v. 10. O felicem matrem tuam, quæ te talem peperit.] Homerus: ---

τρὶς μάκαρες μὲν σοί γε πατὴρ καὶ πότνια μήτηρ.

p. 55. v. 19. Intremui poſt hoc fulmen atto-nitus.] Emendandum hinc illud Salluſtij Fragmentum Hiſtor. 1. *Sic verò quaſi formi-dine attonitus, neque animo neque auribus aut lingua competere.* Cùm enim locutio ſit figu-rata, legendum ſanè eſt: *quaſi fulmine.* Apu-leius Metamorph. IIX. *Sed Charite vocem ne-fandam & horruit & deteſtata eſt; & velut graui tonitru procellâque ſideris, vel etiam ipſo Diali fulmine percuſſa, corruit corpus & obnubi-lauit animam.* Latinus Pacatus in Panegyrico: *Hinc reorum vſque ad damnationem metus, po-ſteà attonitus ſtupor.* Cæterùm de animi con-ſternatione ſeorſim habes apud Senecam Natur. Quæſt. lib. 2. cap. 27. De auriu*m* autem ſtupore Ammianus Marcellinus lib. 17. *In Tagetis Thuſci libris legitur Veientis ful-mine tangendos adeò hebetari, vt nec tonitruum maiores audire poſſint fragores.* Item Q. Cur-tius lib. 8. *Erat propè continuus cæli fragor, & paſſim cadentium fulminum ſpecies viſebantur, attonitiſque auribus ſtupens agmen nec progredi nec conſiſtere audebat.*

p. 59. v. 1. à capillis vſq; ad vngues.] Plautus in Epidico: *Vſque ab vnguiculo ad capillũ ſummum* eſt

feſtiuiſſima. Poſidippus Anthol. 7. *Ἐκ τρι-χὸς ἄχρι ποδῶν ἱερὸν θάλος.* Horatius Epiſt. l. 1. *...Talos à vertice pulcher ad imos.* Cicero pro Roſcio Comœdo: *Nónne ab imis vnguibus vſque ad verticem ſummum, ſi quam coniecturam affert hominibus tacita corporis figura, ex fraude, fallaciis, mẽdaciis totus conſtare videtur?* D. Hie-ronymus in quadã præfatione: *Contuli cum eo à vertice, vt aiunt, vſq; ad extremũ vngem.* Apu-leius Metamorph. 3. *Ab imis vnguibus ſeſe to-tam ad vſque ſummos capillos perlinit.* Lucianus in Amoribus: *τοῦτο λαβοῦσα χρίεται ὅλη ἀπὸ τῶν* [illegible] *ἀρξαμένη τῶν κάτω.* Calliſtratus in De-ſcriptionibus: *παῖς δ' ἦν ὁ καιρὸς ἡβῶν ἐκ κεφαλῆς ἐς πόδας ἐπιστίλβων τὸ τῆς ὥρας ἄνθος.*

p. 68. v. 18. Exſonat cantibus totum naui-gium.] Sic ſuprà dixerat: *Omnia nimio riſu ex-ſonabant.*

p. 96. v. 17. Supercilia vſque ad malarum ſcripturam currentia, & rurſus confinio lu-minum penè permixta.] Anacreon:

Τὸ μεσόφρυον δὲ μή μοι
Διάκοπτε, μήτε μίσγε.
Ἐχέτω δ' ὅπως ἐκείνη
Τὸ λεληθότως σύνοφρυν
Βλεφάρων ἴτυν κελαινήν.

Ariſtænetus: *Τὸ δὲ μεσόφρυον ἐμμέτρως τὰς ὀφρῦς διείργει.*

p. 97. v. 24. Vt putares inter auras canere Sirenum concordiam.] idem in Fragmentis. *...cantus & dulcia plectra Thalia Ad vo-cem*

Universidad de Deusto Biblioteca

cem tacuiſſe reor. Agathias Anthol.7.

ἤμυσε τὸ γδ' σὸν φθέγμα ὁμοῖον, ἀλλὰ τὸ φῶς τε

ἄφθογγον, οὐδὲ μοι κ τὸ λάληκε φωνῆς

μᾶλλον τὸ σειρήνων γλυκερώτερον.

id eſt.

Quippe tuo iubare exaquas (diem) at ille ſoni
expers

Iuncta eſt clarori blanda loquela tuo,

Sirenum illa ſua ſuperans dulcedine nectar.

Ariſtenætus: ἡνίκα ᾗ φθέγγεται, βαβαὶ ὅσον τῆς ὁμιλίας αὐτῆς αἱ σειρῆνες. Cæterùm ad Agathiæ verſus alludit & illud quod ſequitur: *Itaque miranti, & toto mihi cœlo clarius neſcio quid relucente.*

p.98.v.10.Idæo quales fudit de vertice flores.] Philoſtratus in epiſtolis: κ τὸ ἐπὶ ἄνθεσι κωνηματα ἐν τῇ ἴδῃ τοῦ ὄρους, αὐτῇ ἡ γῆ ἀνέωκε τὸν ὑάκινθον ἢ κρόκον.

v.17.Mille oſculis luſimus. quærentes voluptatem robuſtam.] Tacitus Annal.14. *Iamque laſciua oſcula, prænuntias flagitij blanditias annotantibus proximis.*

p.100.v.17. Nec ſpeculum mihi, nec fama mentitur.]Lucillius. ψευδῆς ἔσοπτρον ἔχει ἐκ μαθόντες.

p.104.v.18.Hoc de te merui. vt me in cœlo poſitum ad inferos traheres?]Pallades Anthol.7. εἰς τυχλώ. Τὰς δ' ἀπὸ τῶν νεφελῶν ἀίδεω κατάγει.

p.105.v.3. Si dolorem meum naturali conuitio exoneraui] Ariſtenætus: ἅπας γδ ὁ ὑπ' αὐ-

τοῦ ἀδικούμενος τὴν ψυχὴν τὸ λυπηθὲν, ἐπικουφίζει τῷ δακρύειν τὸ βάρος. &, vt Seneca ait; *Omnis aduerſa fortuna habet in querelis leuamentum.*

v. 11. Et hoc vitam dixit habere telos.] Athenæus lib. 12. Ἐπίκουρος ἐν τῷ περὶ τέλους τιμητέον τὸ καλὸν ἢ τὰς ἀρετὰς, ἢ τὰ τοιαῦτα ἐὰν ἡδονὴν παρασκευάζῃ.

v.29. Iurauit verbis ſibi ab Aſcylto nullam vim factã.]Suſpicor hîc inſerendos verſus qui leguntur in Fragmentis: *Naufragus eiecta*, &c. ſed nihil adfirmo.

p.109.v.7. Mirabile quidem paupertatis ingenium] Fortè hîc interponendum Epigramma illud ex Fragmentis: *Omnia quæ miſeras poſſunt finire querelas.*

p.112.v. 1. Inimicus ſacerdotio pellar.] Poſt hæc verba commodiſſimè inſerentur hi verſus: *Hæc ait & tremulo deduxit vertice canos, Conſecuitque genas.* & quæ ſequuntur.

p.114.v. 1. Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda ſimile?] Similis huic locus eſt apud Nicetam Choniatem, qui iam non ſuccurrit.

v.12. Modò redire in gratiam liceat.]Vix dubito, quin & hic interponendi ſint illi verſus è Fragmentis:

Candida ſidereis ardeſcunt lumina flammis.

Nam omninò, idem eos dicere cum eo quod Petronius hîc vult, manifeſtum eſt.

p.115.v.3. Teneo te inquit, qualem ſperaueram.] Apul. Metam. 10. *Teneo te, inquit,*

Universidad de Deusto Biblioteca

teneo meum palumbulum, meum passerem.

p.116.v.8. Vt ſederet ſupra commendatam bonitatem.] lego: *commodatam bonitati.* Quod explicandum ex his duobus locis: *Vendiſque amplexus, non commodas*: quod ſuprà dixerat. Item: *Nam neque puero neque puella bona ſua vendere poteſt.*

p.117.v.14. Vnde lenatores viuerent.] Vetus Poëta:

Gracule conſueta lenandi callidus arte.

p.120.v.19. Triplici vides vt ortu] Videtur eò alludere, quòd Lunaris motus periodus triplex ſit, vnde & Lunaris menſis triplicis generis, dicitur enim aut περιοδικὸς, ſeu μηνὸς ὁ τῆς σελήνης, aut συνοδικὸς, aut φάσεως.

p.121.v.23. Cui vultur iecur vltimum pererrat.] Non abludunt hinc iſta Euſtathij in Odyſſ. α. Μαντεῖαι ὁ ἀλεξανδρεὺς [illegible] τῶν [illegible] τοῦ ἀθλιωτάτου ἔλεγε [illegible] [illegible] φασιν ὅτι [illegible] αὐτοῦ [illegible], ὡς καὶ ζῆν [illegible] μέχρι [illegible] τὸ [illegible] [illegible] φθόνον δηλοῖ, ἢ λύπην, ἢ [illegible] [illegible] παθεῖς. Quæ magis etiam illuſtrando Petronio fecerint, ſi legatur in vltimo verſu: *liuor* [illegible] *luctus*; non *luxus*. Alia quædam ad hunc locum diximus in Notis ad Tibullum.

p.122. v.15. Cerberus forenſis erat Cauſidicus] Lucili. Anth.2.

Οὐ δέχεται [illegible] [illegible] νεκρὸν ὁ Πλούτων,
[illegible], ἀρκεῖ τῷ κέρβερος [illegible].

Varro Attacinus: *latrant fora, claſſica tun- tur.* Tertullianus de Pallio: *Iura non conturbo, cauſſas non elatro.* Hinc *canina facundia* Appio, & Prudentio, *caninum ſtudium*, Columellæ lib. 1. *canina contentio* Firmico lib. 4. dicitur hoc forenſe litigium. Similia quædam habes apud Marcellinum lib.30.

p.127. v.11. cernúntque jacentem.] Fortè, cadentem. Manilius: *Quâque cadit Phœbus.*

v.26. Fallunt nos oculi] Sextus Empiricus in libro contra Mathematicos ſcribens ex opinione Epicuri: Οὔτως [illegible] ψευδεται [illegible] ὄψις, ὅτι ἐκ μακροῦ μὲν διαστήματος μικρὸν ὁρᾷ τὸν πύργον καὶ στρογγύλον, ἐκ δὲ τοῦ σύνεγγυς μείζονα καὶ τετράγωνον, ἀλλὰ μᾶλλον ἀληθεύει ὅτε [illegible] φαίνεται μικρὸν αὐτῇ τὸ αἰσθητὸν καὶ τοιοῦτον [illegible] σχηματιζόμενος (ſ. interponendum ἐστὶ) μικρὸν [illegible] [illegible] τῇ διὰ τοῦ ἀέρος φορᾷ [illegible] τῶν [illegible] τὰ εἴδωλα περάτων. Tertullianus de Anima, cap.17. *Item vt turris habitus eludat, interualli conditio compellit in aperto, æqualitas enim circumfuſi aëris pari luce veſtiens angulos, obliterat lineas.* Similis ferè ratio & à Lucretio redditur lib.v. Meminit verò huius rei idem Empiricus Pyrrhon. Hypotheſ. lib.1. cap. 13. Notandum etiam in Petronio *rotatur* poni pro *rotundatur*.

p.130. v.15. Pugnantis ſtomachi compoſuere famen] lego: *Pungentis.*

p.131. v.12. Nulli ſternuntur] Fortè, *ſternuntur* aut *tanguntur*.

FINIS.

Universidad de Deusto Biblioteca

IN PETRONII ARBITRI SATYRICON ANIMADVERSIONES.

In quibus lenia quæque, aliis intacta aut contemta.

AD

AD LECTOREM.

CVRANTI mihi nouam Petronij editionem, animus principiò fuit haud pauca adiicere, quò noua luce hunc auctorem ſuffunderem, neſcio qua leui ductus inſania? cùm iam laboraret in fine opus, contenderémq; quid alij ante me (nam Pariſienſis Ed. ſerò nimis in manus meas venerat) nihil mihi reſidui, præter exiles quaſdam ineptias, quæ vel cuiuis in facili congerere continuo ſeuera obiurgatione me reprehendens cœpi velle refragari, conſilium mutare, imò prorſus abiicere? tum demum cùm alij inſuſurraſſent; actum me ſcilicet acturum, commentaturus in ſcriptorem tractatum tot tantorumque ingeniis. Equidem fatebor tibi ſimpliciter, ſeriò pœnituit ſtultitiæ meæ, tandem nonnulli inſtantiâ vrgere, exoluerem quod inconſulta pollicitatione promiſiſſem; compulſus denuò adgredi, quod ex deſperatione deſerueram. Itaque quod *adſolet apud prudentes viros eſſe, in operibus elaboratis iudicatio reſtrictior, in ſubitariis venia prolixior:* idem hîc ſpero, totum enim hoc proxima & repentina fœtura natum, quod vereor, monſtrum. Tethys ipſa iurabit haud ablui poſſe omnibus undis. Cæterùm nullius hortamina tantum apud me potuiſſent, vt auderem hoc faci-

nus , niſi dulce cum pleriſque qui ante me
in hoc campo *difficiles habere nugas* ; dicam
quod ſentio ; in quibuſdam illorum vix ri-
ſum , in quibuſdam vix ſomnum teneo : ſa-
tis non fuit illis nihil dicere , ſed etiam lace-
ra pleraque & diſrupta religare , pro neſa
infeliciſſima & fallaci manu ; adtexère præ-
tereà neſcio quas carminum quiſquilias , ce
ineptiſſimis dignas , pro quis mehercles , ſi
in auctione venirent , neque Afranius nauci
daret ; ea Petronij adſeuerare , quid aliud
quis dixerit , quam inſaniam ? tamen parum
abeſt , quin audeant pallidi iſti & ſciolt
concinnatores. Credite , hoc artificium vo-
bis periit. [illegible]
ſcriptionis genus. Pace quorundam liceat
dixiſſe , ſtudij huius dignitatem perdiderunt ;
miris enim artibus ſuis effecerunt , vt totum
eneruaretur & caderet. Primum genus il-
lorum , qui circa literarum apices digla-
diantur , quibus literulæ immutatio trium-
phus , faſtidioſa natio. ſi quid tale etiam alij
in mente , clamant furta , plagia & tot no-
mina criminum grauiorum. ſi quid ſorte
imprudentius exciderit (vt maximè lubet
cum hoc ſcribendi genus , nec ſcio an quis
vnquàm ſine lapſu euaſerit) conqueruntur
vt de vi publica , delictum vſque ad mor-
tem. ſi quid in medio relinquas , ne vel hoc
via offenſam incurras , quòd omnia præ-
puerit

perit , protinus paratum illud Velleij:
Quid aliud quàm nimium occupatum dicam,
quem vel mendum vocis feſellit , aut hoc vel
illo loco ſomnus obrepſit ? Iam tot ambitus
ſermonum per ſententiarum tormenta,
verba ipſa calamiſtrata tam aptè poſita , vt
iurares de ſingulis illos iuiſſe in conſilium.
Dic mihi , ánne fanaticus iſte medicus , qui
dum vrit & ſecat lentis ductibus agit ? ſim-
plex illa munditia , quæ ſine ceruſſa & fu-
co , tum conſtricta breuitas propria huius
materiæ , vbi res contenta doceri. Si qua
nota melior , quanto præfamine illa expri-
mitur , parturiunt quod peperère , *habent*
artificium quo priùs perſuadeant , quàm edo-
ceant ; primò cùm audieris , haud antè gna-
rus quid naſcatur , grande aliquid animo
volutas : at cùm offenderis , Deus bone , ride-
bis illicò faſtum : literulæ mutatio eſt , aut
ſyllabæ tranſpoſitio. Sunt qui diaria te-
nent actuum , qui eloquentiam oſtentant in
alienis laudibus. Porrò in profligandis ad-
uerſariis vſque ad faſtidium & inuidiam ni-
mij , non tanti conſtitit Pompeio victoria.
de ſubattrectatione alienæ ſciétiæ , vt ait Pli-
nius , famam ſibi aucupantur ; quibus inſtar
noctuis ſi videant alibi clarum oriri ſidus,
pleroſque figuratis perſtringunt laudibus:
nouum malitiæ genus , laudare quod accu-
ſes , haud oſtendunt vulnera , ſed infligunt;
ſcriptorem , cui manus commodabunt , ſi

Universidad de Deusto
Biblioteca

alius tangat, iniuriam ſuam putant, cùm
ipſi vix decem annis abortum faciant. mi-
ramur, quod horum libri lectorem inue-
niant. nam legentium contumelia ſunt,
quos putant optimi cuiuſque conuitiis gau-
dere. Reliqua ſino præterfluere, ne in faſti-
dium adducta videantur; ſatiúſque mea te-
gere, quàm aliorum vitia indagare. *Accu-
ſamus ſæpe quod facimus, & contrà nos diſerti
in vitia noſtra inuehimur*, ait D. Hierony-
mus. Sane his moribus medicinas dicere
cum ventis litigare arbitror: Hippocra-
tis potiùs fomentis, quàm monitis aliorum
indigent. Nos exequemur reliqua propoſi-
ti. Pleriſque is morbus familiaris, vt tanta in
operibus ſuis promittant, propter quæ
meritò vadimonium deſeri poſſet. At cùm
intraueris, dij deæque quàm nihil in medio
inuenies. Non eſt quòd te ante rem ſuſpen-
ſum teneam, aut vana ſpe ductem: nihil
damus niſi friuola quæque & leuia, alia
contemta potiùs quàm non viſa. ita ſunt
oportuit poſt tam curioſæ diligentiæ viros,
qui vberem meſſem ex hoc agro collegê-
runt. idem nos voluiſſe, licèt non adſecuti,
abundè pulchrum atque magnificum. omnis
hic triumphus illorum, nos armillis & haſta
donari ſeriò recuſamus. Itaque legendi mo-
dum hic ponas licet, aut huic.

--- exarationi
Diſtrictum bonus applicare theta.

Vulnera

Vulnera coacta prorſus, quæ vt ſcopuli alio-
rum quoque acumina fregerunt, reſcindere
non libuit, ne nouas plagas incuterem. Quæ
ſedulò obſtreperent, lectoríſque intentio-
nem diſpargerent, malui differre, dum ple-
niùs in hunc ſcriptorem, melius nactus ex-
emplar. Itaque fraudi non erit, ſi intacta
multa relinquam. equidem *ſi bonus eſt Le-
ctor, quæ omiſi non oblita nobis, ſed præteri-
ta exiſtimet*. At mihi nunc agreſſuro venia
opus erit (ſæua enim & infeſta virtutibus
tempora) quam vt benignè indulgeas ob-
teſtor. indubiè ſæpius peccaturus, quippe qui
homo & adhuc iuuenis. Cæterùm *placebo tibi,
ſi me culpam emendare permiſeris*. Hoc te rogo
lector.

Universidad de Deusto Biblioteca

IN PETRONII ARBITRI SATYRICON

Animaduerſiones.

p. I. v. 2. Declamatores] *Declamatio iudiciorum imago.* Quinctil. lib. 2. cap. x. *Forenſium actionum meditatio.* lib. IV. cap. II. Eumenius Rhetor: *Neque enim tantùm me aut negligentia aut confidentia tenet, vt neſciam, quanta ſit inter hanc aciem fori & noſtra illa ſecreta ſtudiorum exercitia diuerſitas. Ibi armatur ingenia, hic præliantur? ibi præluſio, hic pugna committitur.* Sec-ca: *Ita arbitratum eſt ſcholam quaſi ludum, forum quaſi arenam eſſe.* Acceſſere ad hoc exercitationis genus perſonæ principes. Suetonius in Nerone, cap. x. Spartian. in Seuero. Capitolinus in Gordiano: *In Athenæo cõtrouerſias declamauit.* Cicero I. Tuſcul. Quæſt. *Declamitabam cauſſas.* lib. IX. epiſt. ad Pætum: *Hirtium & Dolabellam dicendi diſcipulos habeo, cœnandi magiſtros. Puto te audiſſe, illos apud me declamare, me apud illos cœnare,* hos innuit Seneca Controuerſ. proœm. *Potuiſſem audiſſe* (Ciceronem) *in illo atriolo, in quo duos grandes prætextatos ait ſecum declamare ſolitos.* cuius indicium fecit Suetonius lib. de Claris Rhetor. Cicero Bruto:

Commentabar declamitans cum M. Piſone, aut cum aliquo quotidiè. hinc *quotidiana declamatio.* lib. XVI. ep. XXI. *& quotidiana*, commentarij puerorũ in quos ea, quæ aliis declamantibus laudata erant, regerebant, vt ait Quintil. lib. II. Colloquiis priſcis: [illegible]. Serò declamandi exercitatio ad Romanos, prorſus diuerſum iter ad eloquentiam antiquitùs. Auctor dialogi de Oratoribus. Quinctil. lib. II. c. IV. *Fictas ad imitationem fori materias apud Græcos dicere circa Demetriũ Phalerea inſtitutũ. Latinos dicendi præceptores extitiſſe L. Craſſi temporibus cœpiſſe Cicero auctor.* Quem vide lib. III. de Orat. Suetonius de L. Plotio. *Cicero refert: Memoria teneo pueris nobis primum Latinè docere cœpiſſe L. Plotiũ.* Ergo circa Demetrij Phalerei tẽpora in ſcholis frequentari cœperunt exercitationes, poſtea Romanis Cicerone puero vſurpatæ, Cauſſæ, ſeu Controuerſiæ dictæ. Seneca Controuerſ. *Declamabat Cicero non quales nunc controuerſias dicimus; nec tales quidem, quales ante Ciceronẽ, quas Theſes vocabant. Hoc autem genus materiæ, quo nos exercemur, adeo nouum eſt, vt nomen quoque nouum ſit. Controuerſias nos dicimus, Cicero cauſſas vocabat.* Nã veteres ex moralis parte materias petebant, vt virtutum vitiorumque laudes & vituperia. Suetõ. de claris Rhet. *Interdũ Græcorũ ſcripta conuertere, ac viros illuſtres laudare ac vituperare. Quædam ad vſum communis vitæ inſtituta, dum vtilia & neceſſaria,*

Universidad de Deusto
Biblioteca

dum pernicioſa & ſuperuacanea oſtendere. Quod genus θέσεις & ἀνασκευὰς καὶ κατασκευὰς Græci vocant, donec ſenſim ad Controuerſiam ventum eſt. Diagolo de Oratorib. *Ad hæc efficienda veteres intelligebant opus eſſe, non vt fictis controuerſiis linguam modo & vocem exercerent, ſed vt his artibus pectus implerent, in quibus de bonis & malis, de honeſto, & turpi diſputatur.* Seneca lib. II. Cõtrouerſ. III. *Declamabat Naſo controuerſias ethicas. Itaq; aut ex morali parte, veteres controuerſia aut ex hiſtoriis trahebantur, ex veritate aut ex re, ſi qua fortè verè acc idiſſent: eas Græci* [illegible] *vocabant.* Sueton. de claris Rhetor. Poſt ingenia faſtidire conſueta, diuerſa à forenſibus cauſis tractare, imò ad mera nugamenta deflecti; quò pertinet hæc Petronij indignatio. Ridet eandem inſaniam Quinctil. multis locis. Syneſius [illegible] & eius Scholiaſtes. Huius generis verò controuerſiæ Senecæ, Quinctiliani Declamationes, & paſſim apud Rhetores Græcos. Et quamuis recta declamandi ratio ita celebrata, vt pleriſq; ad formandam eloquentiam videretur vel ſola ſufficere; Quinctil. lib. II. c. X. tamen L. Craſſo & Domitio Cenſoribus ludum impudentiæ claudere iuſſi ſunt. Auctor Dialogi de Oratoribus S.C. forma apud Gellium lib. XV. cap. XI. Sueton. de claris Rhetor. Atque hæc illuſtrando huic loco. . . rei.

v. 7. Hæc vulnera pro libertate publ. excepi] Quinctil. lib. VI. cap. I.

v. 12. nunc & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu] p. 7. *an audirem ſentẽtias, id eſt, vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta.* Quinctil. lib. XI. cap. V. *Lumina præcipuè in clauſulis poſita ſententias vocamus. Quæ minus crebra apud antiquos, noſtris temporibus modo carent.* Hieronymus ad Pammach. *More puerorum argutas ſententiolas in clauſulis ſtruis.* Idem ad Nepotianum: *Ne à me quæras pueriles declamationes, ſententiarum floſculos, & per fines capitulorum acuta quædam breuitérque concluſa.* Sueton. in Aug. ca. LXXXVI.

v. 14. Vt cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos] Seneca lib. I. Controu. *Agedum, produc iſtos declamatores à ſchola in forum, cum loco mutabuntur, velut aſſueta claſſe, & dilecta vmbra, corpora ſub dio ſtare non poſſunt. Non enim imbrem ferre, non ſolem ſciunt, vix ſe inueniunt. Aſſueuerũt enim ſuo arbitrio diſerti eſſe. cùm in forum ventum, aut deficiunt aut labant.*

v. 17. Quia nihil ex iis quæ in vſu habemus aut aud. a. vid.] vide Dialogum de Corrupta eloquentia.

v. vlt. Sed piratas cum cat. in lit. ſtantes, & tyrannos edicta ſcribentes.] Huius thematis Controu. IV. apud Senec. lib. IX. alludit Sidonius ep. VIII. ad Lupum.

Nunc flammam Satyræ: & tyrannicarum
Declamatio controuerſiarum.

P. 2.

p.1. v.3. reſpōſa in peſtilentiam data] Illuſt. Scaliger L. reſ. in peſtilentia d. Quinct. lib. 11. cap. x. *Sint ergo & ipſa materia quæ finguntur, quàm ſimillima veritati. Nam magos, & peſtilentia reſponſa, aliáque magis adhuc fabuloſa fruſtra inter ſponſiones & interdicta quæremus.* Ita potiùs ſcribo; non vt vulgò: *& peſtilentiam & reſponſa.*

v.4. Vt virgines tres aut pl. immolentur] Quintilianus Declam. cccxxciv. *in peſtilentia reſponſum eſt virginem immolandam. ſorte ductâ pater virginem negauit, magiſtratus immolauit. non finiebatur peſtilentia. iterum ſortita ſum altera immolata eſt.* vide Declam. cccxxvi.

v.7. ſed mellitos] v. *& mell.*

v.6. ſeſamo ſparſa] rectè. Quidam codices *ſanſuco*, id eſt, ſampſycho. Scal.

v. 9. primi omnem eloquentiam perdidiſtis] Quinctil. lib. 11. cap. x. *Eo quidem res ipſa culpâ docentium recidit, vt inter præcipuas quæ corrumperent eloquentiam cauſſas, licentia atque inſcitia declamantium fuerit.* Ill. Scal. ex V.C.L. *Primi omnium.*

v.10. Leuibus enim atque inan. ſonis] Omninò alluſum ad prouerbium: *Fluctus in ſimpulo excitare.* Scaliger.

v.13. caderet] Seneca Controuerſ. 1x. *Primium pulcherrimæ rei cecidit.* Lactſt. lib. 1v. cap. 1. *in totum ſapientia ceciderat.*

v.14. Cùm Sophoc. aut Eurip. inuen. verba] Vide Cicer. de Orat.

v.16.

Universidad de Deusto Biblioteca

v.16. vmbraticus doctor] *ſcholaſticus.* videntur enim in vmbris eruditi, cùm nunquam in forum procedant. apud Senec. *In exercitationibus ſcholaſticis ingenia tā delicata enutriuntur, vt cœlum pati neſciāt.* Plin. lib. 1x. epiſt. 11. *Volumus ſcholaſticas atque vmbraticas literas mittere.* Iuuenalis Saty. vii. *Ad pugnam qui rhetorica deſcendit ab vmbra.* Seneca apud Tacit. Annal. lib. xiv. *Ego quid aliud adhibere potui, quàm ſtudia, vt ſic dixerim, in vmbra educata.*

v.17. Nouémque Lyrici] Senec. ep. xxvii. In Hygini Mytholog. nudum lemma. *Septem Lyrici*: quod falſum eſt. Auſonius gripho ternarij numeri:

Et Lyrici vates numero ſunt Mnemoſynarum.

v.23. naturali pulchritudine exſurgit] Seneca lib. 1x. Controuerſ. *Omnia vſque ad vitioſum tumorem perducta, vt non extra ſanitatē, ſed extra naturam eſſent.*

v.24. Nuper ventoſa iſtæc & enorm. loq. Athen. ex Aſia comm.] Cicero paſſim lib. Orator. Quinctil. lib. x. c. x. Emporius, aliíque. Iulius Seuerianus: *An ſequēda Atticorum ſtilo, qui breues aſtrictique ſunt & acres. An imitanda nobis Aſianorum licentia, qui vagi, ac fuſi.* Hieron. ad Ruſticum: *Aſianum tumorem Attico ſiccabant ſale.*

v.27. peſtilenti quodam ſidere afflauit] Nonnunquàm quaſi ex ipſis ſtellis ignes decurrunt, qui fulminum modo animalia ferire

ſolent,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſolent & arbuſta, videntur ipſæ ſtellæ deci-
dere aut tranſilire, quod tamen putidum ex-
iſtimare, nam infra iſtas hæc naſcuntur. hoc
ſanè reſpexit Petron. Apuleius Mileſ. VIII.
*Velut graui tonitru procellâque ſideris, vel ipſo
Diali fulmine percuſſa.* Martialis lib. VII. epig.
XCIII.

Hoc opus eſt ſubito fias vt ſidere mutus.

Lib. II. ep. 86. *Sidere percuſſa eſt ſubito tibi Zoile
lingua.* Hi autem, qui perculſi, *ſideroſi* Gloſſ.
Sideroſus ἀστροπλὴξ, ἐπιληπτικός. In arboribus
ſideratio. Plin. lib. VII. cap. XXIV. Auctor ge-
ωπονικῶν, lib. X. ἀστροπλῆξια [illegible]
[illegible] ἀναζέοντι. Quanquàm *ſideratio* etiam
[illegible] τῶν ἀνθρώπων. Firmicus lib. IV. cap. XIII. lib.
VI. cap. XXIX.

ibid. afflauit] de fulminibus propriè. Spar-
tian. in Adriano: *Fulmen decidens hoſtiam &
victimarium afflauit.*

ibid. ſemélque corr. eloq. reg.] L. *ſemélque
cor. el. r. ſtetit & obtinuit.* ſeu: *ſimúlque.* quod
rectum inſequentia probant. Adi Senecam
Controuerſ. l. I. proœm. *eloquentia regula.* &
Martial. lib. VI. ep. II. *regula morum.*

p. 3. v. 2. Vſque ad ſenectutem] ad iuſtam ſe-
nectutem perdurare. apud Cicer. lib. I. de Leg.
Caneſcet ſeclis innumerabilibus.

v. 4. Compendiariam] Gloſſ. *Compendiaria*
συντομία. Varro: *Hoc dico, compendiaria ſine vlla
ſollicitudine ac moleſtia dicendi ad eandem
voluptatem peruenire poſſe.* Seneca ep. XXVIII.
Hanc

Hanc compendiariam inuenit.

v. 6. Quam ipſe in ſchola. L. *Qua ipſe.*

v. 9. amas bonam mentem] Seneca ep. XVII.
proœm. lib. 3. Natural. Quæſt.

v. 13. parentes obiurgatione digni] Taci-
tus de orator. multis.

v. 17. cùm ad vota properant.] Vide Sueton.
in Orbillo Pupillo. Perſ. Saty. 2.

ibid. cruda adhuc ſtudia in forum pro-
pellunt.] Theon Sophiſta: οἱ μὲν πολλοὶ τῶν
[illegible] ἵκοντο δεῖν [illegible] τὸ ῥη-
τορικῆς, [illegible] ἁμαρτήματος [illegible] φιλοσοφίας.
[illegible]
[illegible] τῶν ἐγκυκλίων [illegible]
[illegible] ἐπὶ τὸ λέγειν καὶ
[illegible]
[illegible], ἐπὶ τὰς δικανικὰς καὶ δημηγορι-
κὰς [illegible] ὑποθέσεις.

v. ult. Vt ſtudioſi iuuenes lectione ſeu. mi-
[illegible]tur. Suetianus: *Veteres Oratores legendi
ſunt, & præſentes audiendi. Super hæc frequenter
ſcribendum, agendum & declamandum.* Vide
Tacitum de Orator.

p. 2. v. 8. Quod quiſquis perperàm diſcit,
in ſenec. confiteri non vult.] Claudianus Ma-
mertus lib. 2. de ſtatu animæ: *Tenellis adhuc
infantia quondam ſua perſuaſionibus in ſenectute
[illegible]ſcunt.*

v. 14. Frugalitatis lege p. e.] Iul. Se-
verianus: *Oratoris artibus nemo inſtrui poteſt,
niſi cui ingenium, & frequens ſtudium. Pri-
mum*

Universidad de Deusto Biblioteca

mum animi ſit quadam naturalis potentia. Tum vox, latus, decor, frugalitas, laboris patientia.

v.19. Sedeat redemptus hiſtrion. add.] Tacitus de Orat. *Iam verò propria & peculiaria huius vrbis vitia penè in ipſo vtero matris mihi concipi videntur, hiſtrionalis fauor, & gladiatorum equorúmque ſtudia, quibus occupatus animus quantulum loci bonis artibus relinquit.*

v.22. det primos verſibus annos] Lucianus Lexiph. ἀσκάρθμος [illegible] καὶ τοῖς διδασκάλοις αὐτοῖς ἀναγνούς, [illegible] τοὺς ῥήτορας, καὶ τῇ ἐκείνων φωνῇ συντραφείς, [illegible] τῷ Θουκυδίδῃ, καὶ Πλάτωνος ἐν κύκλῳ μένων. [illegible]uerianus: *Neceſſaria orationum frequens lectio & Hiſtoriarum & Carminum.*

p.5.v.5. ſcholaſticorum turba] p.7. *tanquam ſcholaſtici ad cœnã promiſimus. Scholaſtici* ſunt declamatores, qui & *ſophiſtæ.* Antoninus Imperator lib. de vita ſua [illegible] *Rhetores.* Lucianus Rhetor. præcept. [illegible] *Tacitus de Orator.* Adoleſcentuli noſtri deducuntur in ſcenas ſcholaſticorum, quos Rhetoras vocant. Ideò conting[illegible] Tertull. de pallio: *Primus informator literarum Grammaticus, & Rhetor & ſophiſta.* Marius Victorinus Comment. ad lib. 1. Ciceronis de Inuent. ita definit: *Rhetor eſt, qui docet literas atque artes tradit eloquentiæ: Sophiſta eſt, apud*

quem dicẽdi exercitium diſcitur. Aduocati etiã ſcholaſtici, l. 11. Cod. Theodoſ. de concuſſ. aduoc. l. præter. Cod. de lucr. aduocat. Scholaſticis verò omnis virtus in ſola ſententiarum verborúmque cultura: quod [illegible]ngit Petronius pagina prima: *ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta* [illegible]*que,* &c. adeò, vt communi conuicio *ſcholaſtici,* quibus omnis oratio ſola verborum virtute ſtaret. Suetonius de Albutio: *Declamauit modò, ſplendidè atque ornatè, tum ne vſquequaque ſcholaſticus exiſtimaretur, circumciſè & ſordidè, ac tantùm non triuialibus verbis.* Saluianus lib. 1. *Non id* [illegible] *admiſſi, vt ſalubres* [illegible] *ſed vt ſcholaſtici* [illegible] ad Napori[illegible] *Calentibus adhuc rhetorum doctrinis, quadam ſcholaſtico flore depinximus.* Vegetius de re veterinaria lib. 3. *Collegi, pedeſtrique ſermone in libellũ contuli: cuius erit præcipua felicitas, ſi eum* [illegible] *ſcholaſticus faſtidiat.*

v.6. in porticum venit, vt appareb. ab extemporali declamatione] Quin porticus loco vbi recitabant adiuncta. Plinius lib. xxxvi. ca. v. apertum ex his Martialis lib. iii. Epig. xx.

An otioſus in ſchola Poetarum
Lepore tinctos Attico ſales narrat,
Hinc ſi receſſit porticum terit templi.

Colloquiis puerilibus: [illegible]

Universidad de Deusto Biblioteca

ἀπολυθῶντός μοι παιδαγωγοῦ ἐρθῶς ἀλλ' ἢ φιλ... ἤ τις ἦλθεν εἰς τὴν χώραν. Tertull. aduersus Hermogenem, cap. x i. Petron. p. 43.

v. 8. ſuaſoriam. Auctor Dialogi de Oratorib. *Duo genera materiarum apud Rhetores tractantur, ſuaſoriæ & controuerſiæ: ex his ſuaſoriæ pueris delegantur, controuerſiæ robuſtioribus aſſignentur.*

v. 12. nec quo loco ſtabulum eſſet] p. 6. *quo loco ſtabulum reliquiſſem*: eſt cauponium, ſiue diuerſorium. Apul. Mileſ. I. *Quod ingreſſi primum fuerit ſtabulum.* Cyprian. ad Stephanum. *Stabula in itinere appetunt tutiora.* eâ notione Tertull. Apolog. cap. XLII. Auguſt. lib. XXI. de ciuitate Dei apud D. Lucam cap. 10. ... πανδοχεῖον ... nus: *Duxit eum in ſtabulum.* hinc ſtabularius caupo πανδοχεύς, in Gloſſis. *Stabularij qui cauponam & ſtabulum exercent*, ait Vlp. D. Naut. Caup. ſtab. Seneca de beneficiis, lib. I. cap. XIV. *Nemo ſe ſtabularij hoſpitem indicat.* Apul. Mil. I. *Manſionis pretio ſtabulario perſoluto.* hoc eſt, locario ſoluto. Varro IV. de lingua Latina: *Locarium, quod datur in ſtabulo & taberna vbi conſiſtant.* apud D. Lucam: δύο δηνάρια ... τῷ πανδοχεῖ. Interpr. *Duos denarios dedit ſtabulario.* Stabulum πανδοχεῖον exponunt Gloſſæ, quæ vox cauponis & meretricis domum notat. ergo non οἰκίαν aut ... tantùm, ſed lupanar. ita vſurpat Plautus in Pœnulo: *Quæ tibi olant ſtabulum*

...*in hoſpitiis etiam meritoria.* Gloſſæ Iſidori. *Meritoria, loca tabernarum vbi adulteria committuntur.* nec perperàm ſtabularij: lenones dicuntur. hinc *proſtibulum.* Nonius *Proſtibulum, quòd ante ſtabulum ſtet quæſtus diurni & nocturni gratia.* Scholiaſtes Ariſtoph. in Equitib. Χαμαιτύπαι ... εἰσι, αἱ ἀεὶ ... τῶν οἰκημάτων ἑστῶσαι, ἐπὶ μισθῷ παρέχουσαι τοῖς βουλομένοις. Stabulum ergo, vt ... quòd inibi conſiſtant, vti & ſtatio, & ... rectè de lupis. Horatius: ---- *nullam ... olenti in fornice ſtantem.* apud Senecam controu. *Meretrix vocata es, in communi ... ſtetiſti. ſtetiſti puella in lupanari, ſtetiſti cum meretricibus.* Tertul. Lupanar, conſiſtorium libidinum. III. ad vxorem. *Prodeat de ianua laureata & lucernata, vt de nouo conſiſtorio libidinum publicarum.* Tametſi ... ſemper ſteterint meretrices; interdum enim ſellis inſidebant. vnde Plautus in Pœnulo:

Proſedas, ſeruilicolas, ſordidas,
Quæ tibi olant ſtabulum, ſtatum, ſellam & ſeſſibulum merum.

Vbi vtrumque notari vides: in V. C. leg. ... haud malè. Iuuenalis Saty. III.

Et dubitas alta Chionem deducere ſella.

Comment. *Inde ſellariæ dicuntur. vnam meretricem à ſella ſuâ abducere cunctaris, cùm alij adulteri emant.* Vide Feſtum.

v. 16. Rogo, inquam, mater] ſollemne

videtur

Universidad de Deusto Biblioteca

videtur compellantibus matres ſalutare. Apuleius Mileſ. 1. Plautus in Rudent. alij.

v. 20. Diuinam ego putab.] Fatidicam Martial. *Non ſum diuinus, ſed ſcio quid facias.* Seneca de vita beata, cap. XXVII. *Cùm aliqua per viam gentibus repens vlulat, laurúmque linteatus ſeni præferens clamat iratum aliquem deorum, concurritis, & diuinum eſſe affirmatis.* Apuleius lib. 1. *Parce in fœminam diuinam.*

v. 21. centonem anus vrbana reiecit.] ... *iniecit*, quaſi velit Eucolpium induere le... timum habitum eorum, qui in lupanari ... licet vt intelligat ſe in fornicem deductum. Nam mœchi, & ij qui luſtrabantur, obnupto capite eſſe ex Sueto. in Nerone & Caligul. ... tum. Capitolinus in Vero: *In tantum vitiorum Caianorum & Neronianorũ fuiſſe æmulũ, vt ... garetur nocte per tabernas & lupanaria obtecto capite cucullo vulgari.* C. Fortunatianus lib. ... Rhetor. *Inuenit filius adulterũ obuoluto capite nec eum occidit.* Ex hoc ritu fortè Næuius apud Gellium. lib. VI. cap. IX. ---- *eum ſuus pater cum pallio ab amica abduxit.* Vide Iſidor. lib. ... cap. XXVI. huc reſpexit Seneca de vita beata cap. XIII. *Non timidè nec obſcurè luxuriantem ... etiam inoperto capite.* Imò & meretrices ... nuptæ. Iuuenal. Saty. VI.

Sumere nocturnos meretrix Auguſta cucullos
Sed nigrum flauo crinem abſcondente galero
Intrauit calidum veteri centone lupanar.

Tertul. de cultu fœminarum, cap. XII. ...

...*alla, quia ſe expinxerat, idcirco Iudæ ſuſpicione viſa eſt quæſtui ſedere, adeò quia ſub velamine latebat, habitus qualitate quæſtuariã mentita, &c.* multa Petronij ex hoc ritu exaudienda, quæ tamen interpretes ad alia trahunt.

v. 24. nudáſque meretrices] Tacitus Annal. lib. XV. *Scorta viſebantur nudis corporibus.* Cyprianus de ſpect. cap. VI. *Per proſtitutarum nuda corpora.* Artemidorus lib. II. ἡ δ' ὅλη γυμνὴ (ἀφροδίτη) ἑταίραις καὶ μόναις ἀγαθή, ἐπεὶ ἐργα... πραγματικά. Philemon;

ἑστήκασι περιπεπταμέναι γυμναὶ ... πάντως
... ἅπαντα. ...
... γυμναί. ---

cap. 6. v. 11. cella) οἴκημα, in cuius aditu ſcorta proſtabant, titulis inſcriptum. ideò Martialis: *inſcripta lumina cellæ.* In Senecæ Controu. lib. 1. *Superpoſitus eſt cellæ tuæ titulus.* Tertull. de Pudic. lib. 1. *Sub ipſis libidinum titulis.* Iuuenalis Satyr. VI. *Intrauit --- cellam.* Interpretes: *non ſellam, quoniam in cellis nomina meretricum ſupraſcripta erant.* vnde apparet, quid tituli appellatione notent, nimirum ſtupri precium, & nomen meretricis. Seneca lib. 1. Controu. *Nomen tuum pependit in fronte, pretia [cum] meretricibus.* Inſcriptionũ inſigne exemplum in Hiſtoria Apollonij Tyrii: *Puella proſtrauit ſe ad pedes: Miſerere virginitatis meæ, ne proſtituas hoc corp' ſub tã turpi titulo. Leno vocauit villicũ puellarũ, & ait: Ancilla exornetur, ſcribatur ei titulus: Quicumque Tarſiã deflora*

Universidad de Deusto
Biblioteca

floruerit, mediā librā dabit, poſteà populo patebit
ad ſingulos ſolidos. vide Senec.l. 1. Controuerſ.
11. Πορνεῖα, ſeu, vt Plautus, luſtrales cellæ ar-
cuatæ erant. Iſidorus lib. x. *Fornicatrix eſt cu-*
ius corpus publicum. Hæ ſub arcuatis proſterne-
bantur, quæ loca fornices dicuntur. Gloſſæ: For-
nicaria. πόρνη ἀπὸ καμάρας ἢ ἐργαστηρίου. Hinc
Martial. *monumenta*, quòd adinſtar hypoge-
orum. lib. 1. ep. xxxv.

A Chione ſaltem vel Laide diſce pudorem,
Abſcondunt turpes hæc monumenta lupas.

Quanquàm loca ædilem metuentia recon-
ta & aditus obſcuri. Petron. p. 5. *ac ſubinde vi-*
in locum ſecretiorem venimus. p. 6. *per anfractus*
obſcuriſſimos in hunc locum perduxit. Iſidorus
lib. x. *Ganeo, luxurioſus, & tanquàm in occultis*
locis & ſubterraneis, quæ ganea Græci vocant.

ibid. aſſem exegerat] Iuuenal. Saty. vi.
Excepit blanda intranteis, atque æra popoſcit.
Seneca lib. 1. Controu. *Pretia ſtupri accepiſti.*
Notandum illud Tertull. *Ipſa etiam proſtibula,*
publicæ libidinis hoſtiæ in ſcena proferuntur loco
ſtipes, elogium etiam quibus opus non eſt prædi-
catur.

v. 14. ſatyrion] Heſychius : σατύριον ...
τις συνεργὸς πρὸς τὰς ἀφροδισίους ὁρμάς. Cælius
Aurelianus lib. iii. *Satyriaſis eſt vehemens Ve-*
neris appetentia. Vocatur autem ab herba vir-
quam ſatyrion vocant. Hanc enim accipientes in
Venerem prouocantur, cum tentigine genitalium
partium. Sed antecedētis iſtius paſſionis ſunt
medi-

...camina ob vſum Venereum excitandum, quæ
...rca vocant, quæ ſunt acria atque incentiua, &
...is improba.

v. 15. Quaſi per caliginem] V. C. habet in-
...ctum nomen ENCOLPIVS quaſi quæ
ſequuntur ſint ex perſona Encolpij. Scal.

v. 26. Cùm ego proclamarem] Apul. *Po-*
...ſaltem proclamare ſuppetiatum. Vlp. l. 4. §.
...dem Diuus. ad leg. Corneliam, de ſicar. *Pla-*
...ſi ipſi, qui hanc iniuriam paſſi ſunt proclama-
...erint, audire eos præſes Prouinciæ debet. Atque
...a proclamare *Quiritare* dicitur, h. e. Qui-
...tium fidem innocare, vt Petron. p. 15. Ter-
...ll. aduersùs Valentin. cap. xiv. *Vt etiam*
...clamaris, quaſi Porrò Quirites aut fidem Cæ-
...ris. Lucianus: ἐπεὶ δὲ πολλάκις ὁ Καῖσαρ ... ἐπεβόησεν, ὃ ἐγκώμιον ... τὸ ... ἐβόων, τὸ
Καίσαρος οὐκ ἐπικηλεῖσθαι. Sed hæc vulgatiſſi-
...a. Inde *proquiritare legem*, promulgare ver-
...um decemuirale. Sidonius lib. viii. ep. vi.

v. 29. Intentaui in oculos Aſcylti manus]
Sueton. in Cæſare, c. 14. *Strictos gladios vſque ad*
...tentans. Virgil. iii. Æneid. *Præſentemq; viris*
intentant omnia mortem. Pacuuius Atalanta:
Mortem intentant, regno expellunt, conſan-
guineam me eſſe abdicant. Ita L. apud Nonium
abdicare.

v. 30. muliebris patientiæ ſcortum] Vide
Auſonij epig. cxxiii. Firmicus Aſtr. lib. 3.
c. 7. *Patiantur quæ mulieres pati conſueuerunt,*
præpoſteris libidinum ardoribus.

v.31. Cuius ne ſpiritus purus] Propter fellationem, aut oris ſtuprum, vt loquitur Arnob. l.11. Minut. Oct. *Qui medios viros lambunt, libidinoſo ore, inguinib. inhæreſcunt.* Seneca de ira, l.11. cap 8. *Raptus ad ſtupra, & ne os quidem libidini exceptum.* Petron. pag. 7. *Qui ne tum quidem conformiter faceres, cum pura mulier pugnaſti.* *Non pura mulier*, eſt fellatrix. Catul. *--- pura impura puella Suauia comminxit ſpurca ſaliua tua.* Iuuen. Sat. x. *----quot longa viros exſorbeat vno Maura die.* Comm. *Hanc oſtendit fuiſſe impuram.* eandē innui puto à Firm. lib. c.7. *Erit impurè libidinoſa.* Adde Martialem lib. VII. epigrammate 66.

v.5. fortiter faceres] *Fortiter facere*, pugnare frequens apud Rhetores. Senec. lib.1. Decl. *Qui ter fortiter fecit, militia vacet.* probè vero vt multa à re militari. Apul. *Præbebat fortiter & ex animo:* ergo, *fortiter facere*, ſeu, *fortiter præliari*, ἀφροδισιάζειν.

v.7. viridario.] Viridaria, ἄλση, loca graminibus arbuſtiſque conſita. Pl. l.v. ep. vi. Macr. Saturn. l.1. c.iv. in Pandectis Florentinis L. §.4. D. de vſufruct. virdia. L.79 §. vl. D. de verb. ſignificat. viridia.

v.25. tanquàm ſcholaſtici ad cœnam promiſimus] Declamatores, vt auditorum laudibus, & probationum ſignis diſertiſſimi haberentur, cœnas exhibebant, aut ſportulas, aut nummos dabant. v.6. *cùm fame morerer, ſcilicet audirem ſententias.* Pl. ep. xiv. lib. ii.

Sequun

Sequuntur auditores actoribus ſimiles, conducti & redempti mancipes. conuenitur in media baſilica, vbi tam palàm ſportulæ, quàm in triclinio dantur. Ex iudicio in iudicium pari mercede tranſitur. Inde iam non inurbanè σοφοκλεῖς *vocantur: iiſdem Latinum nomen impoſitum eſt laudiceni. Heri duo nomenclatores mei ternis denariis ad laudandum trahebantur: tanti conſtat, vt ſis diſertiſſimus.* vide integrum locum. Hunc morem etiam poetas tenuiſſe ex Horatio, Martiali, aliiſque notum: quò reſpexit Petronius pagina 110.

Quiſquis habet nummos, ſecura nauiget aura,
Fortunámque ſuo temperet arbitrio.
Carmina componat, declamet, concrepet omneis
Et peragat cauſſas.

Vide Iuu. Sat. VII. eò ventum, vt auditores, & locum conduxerint. Tacitus dial. de Orator.

p.8. v.15.16. adiectis petulantibus dictis. Sic diuidere] *Petulantia dicta*, verba ad omne genus nequitiæ accommodata, quale illud diuidere, quod inter turpia & obſcœna. Pla. in Aul.

ST. *edixit mihi*
Vt diſpartirem obſonium hic bifariàm.
CONG. *Me tu quidem herclè, dicam palàm, non diuides.*
ST. *Bellum & pudicum vero proſtibulū popli.*
Poſt ſi quis vellet te, haud non velles diuidi.
Atq; ego iſtuc Anthrax aliouorſum dixeram.
Non iſtuc quod tu inſimulas.

v.25. laciniam extremam] *Lacinia extre-*

ma, eſt extimum ſeu extrema ora veſtimen-
ti. Gloſſæ: *Lacinia κράσπεδον*. Idem Gloſſa-
rium: *Inſtita ἀκροζώνη*. non *Iſtita*. *Fimbria*,
limbus, *inſtita κράσπεδον*. ergo hæc eadem
certè nihil aliud, quàm faſciæ veſtimenti
adſutæ ad ornatum. at inſtita licèt adſuta ve-
ſti non ſit, rectè faſciola quæuis appellatur,
non autem lamina aut limbus. itaque p. 1
duas inſtitas ancilla protulit de ſinu, alterâque p
des alligauit. in V. Gloſſ. *protulit de ſura*. quo
indubiè rectiꝰ interpretor faſcias crurales, q
eſt apud Vlp. l. 25. §. 4. D. de aur. & arg. leg.
Horat. *Quarum ſubſuta talos tegat inſtita ve-*
ſte. Acro: *Inſtita dicitur περιπόδιον, quod ſto*
ſubnectebatur, qua matronæ vtebantur. erat enim
tenuiſſima faſciola, qua prætexta adſciſcebatur.
Sed & Gloſ. *Limbus περιπόδιον*, inſuitur c
ea parte quæ pedes tangit. vnde Ouid. d
arte amandi, l. 1. *Quæque tegit medios inſtita lo*
pedes. Iſidorus. *Limbus eſt, quam nos ornaturam*
dicimus: faſciola contexta aut ex filis, aut auro, aſ-
ſutaq; extrinſecus in extrema parte veſtimen
Vlp. l. Veſtis. §. 2. D. de auro & arg. leg. *Inſi*
picturæ clauique, quæ veſti inſuuntur. *picturæ*, Iſi-
doro *ornaturæ*, hoc eſt, limbi. Sanè Lutacius a
illa Statij li. vi. Theb. ----*picto diſtinguit p*
ra limbo, *Limbus*, inquit, *faſcia picta dicitur*.
Iſidori Gloſſ. *Limbus, clauus in veſte regia*.
vt limbus, non tantùm quod oræ veſtis, ſed
quod ornatus cauſſa aſſuitur, notet.
v. 27. Familiaris oculis meis] in V. ex
pla

[pl]aci erat, *oculis temnis*. puto: *oculis teneris*. vt
lippum intelligat, & luſcitioſum; qui propte-
rea oculos propiùs admouebat ad inſpicien-
dum pallium. Scalig.
P. 9. v. 16. Intactis aureis] Horat. lib. 3. od.
xxiv. *Intactis opulentior theſauris Arabum*.
v. 21. Iure ciuili] Interdicta non ſunt iuris
ciuilis, ſed iuris prætorij. At Petronius præ-
torium ciuile ius facit, opponens ei ſcilicet
ius naturale vel gentium.
v. 23. Ad interdictum veniret] p. 35. *Si veni-*
ſurum ad interdictum Herculem credidiſſet. Ad
interdictum venire eſt, iure ordinario agere.
Frontinus de limitibus agrorum. *De poſſeſſione*
controuerſia eſt, de qua ad interdictum, hoc eſt, iure
ordinario litigatur.
v. 26. traducunt tempora cœna) V. C. *ſera*.
forſaſſe. *ſecta*. quod valdè placet Scalig.
v. 27. vendere verba ſolent] Mart. lib. v. ep.
17. *Sollicitique velim vendere verba reis*. Seneca
in Herc. Furente:

Hic clamoſi rabioſa fori
Iurgia vendens improbus, iras
Et verba locat.

v. 29. Atque eques in cauſſa qui ſedet]
Conſilium innuit. Vlp. fragm. tit. 1. *In conſi-*
lium adhibentur Romæ quinque ſenatores, &
quinque equites Rom. in prouinciis viginti recu-
peratores. Theoph. Gr. interpr. κριταί ἐκ τῶν
ἱππέων ἀνδρῶν. Recuperatores *quia*
per eos ius ſuum, quiſque recipiebat. propriè ita-

Universidad de Deusto
Biblioteca

que p.11.*recuperato vt putabamus theſauro.* Vide Feſt. Gloſſ. [illegible], *Iudex, recuperator.* Pla. in Bacch. *Prætor recuperatores dedit.*

p.10.v.4. præter vnum dipondium.] Recta lectio aliorum codicum, *præter vnum, dipondium ſicilicum, quibus lupinos.* id eſt, dipondium cum ſicilico. ita loquebantur. vel ſine dubio legendum, *præter dipondium ſicilicumque, quibus lupinos.* Scaliger.

ibid. Dipondium.] Gloſſarium: *Dipondium,* [illegible] χρόνιος, [illegible] *Dipondius. Dupondium.* [illegible] hinc contemtim viliores, *dipondij.* Sen. cont. 1. libr. x. *Iterum peribunt decem iuuenes propter dipondios duos.*

v. eod. Sicel.] Gloſſæ Sicilicum [illegible]. D. Eucherius l. 11. Inſtruct. *Sicel, qui rectè ſiclus, vncia ponderis habet, ſcrupula decem.* Vide Voluſium Metianum.

v.6. Ne interim præda diſcederet.] Optimus codex habebat, *ne viritim.* Luxata autem hæc ſunt ſuo loco. Continuentur igitur cum ſuperioribus ita; *quam in ambiguam litem deſcendere, ne viritim præda diſcederet.* id eſt; ne præda, quæ diuideretur ex euentu litis. Hæc Ill. Scal. quæ quidem certa & indubitata eſſe, quiſquis ſanæ mentis fateatur oportet.

v.8. Addicere] proprium in emptionibus. Sueton. in Iulio, cap. L. *Ampliſſima prædia minimo addixit.* paſſim apud I.C. Firmicus: *Pudorem ſuum quotidiana pecuniæ gratia lenoni addicent.*

v.17. nullo genere] nullo modo, [illegible] Cicer. ad Atticum. *Quod optimo genere facere non licuit.*

v.21. Pannuceam] Perſ. Saty. 1v. *Dum ne deterius ſapiat pannucea Baucis.* Martialis lib. 11. Epigramm. 47.

v.28. Aduocati iam penè nocturni.] Tacitus Quint. de Orat. *Hinc leges aſſiduæ, hinc conciones magiſtratuum penè pernoctantium in roſtris, hinc accuſationes potentium reorum.*

p.11.v.2. in vtraque parte] l. *in vtra parte.*

v.5. Qui ſolebat & cauſſas agere] al. *& ad c. l. ad cauſſas agere.* dictum vt Propertio: *Paterem ad baculum.* Scal.

v.9. Veſtis inter prædones ſtrangul.] l. *veſte, ſicuti pr. ſtran.* Scal.

v.26. Gytonis] Hoc nomen non eſt Græcum. Legend. *Guython.* Γυίθων. Nam ſemper vetus exemplar habet Guiton. Scal.

v.27. Oſtium non ſatis] Videtur negatiua, non, abundare.

p.12. v.1. Mulier erat operto capite, quæ cum ruſtico ſteterat] p.10. *mulier aperto capite, quæ cum ruſtico ſteterat.* aut gloſſema eſt, aut legendum *operto capite.*

v.12. vna comitata virgine] Iuuen. Satyr. 6. *... comite non ampliùs vna:* non prodibont ſine pediſequis. in Plauti Caſina Murthina ait:

Sequimini comites in proximum me huc.

Myton apud Rutilium Lupum: *Ornatus eius rebus abundabat, magnus ancillarum, quæ ſequebantur, comitatus, nunc graui caſu afflicta, vix*

Universidad de Deusto
Biblioteca

mediocris ancilla dignitatem retinet. ne meretrices quidem. Lucianus ἑταιρ. διαλ. [illegible] ἐρῶσι, οἷα ποιεῖσι, χρυσοῦς ἰδόντας [illegible] ἑταίραις [illegible].

v. 17. imber Catull. --- *triſtique imbre madere gena*. Seneca in Troad.

----- irrigat fletus genas
Imbérque victo ſubitus à vultu cadit.

Statius Silu. libro v. --- *oculis vxorius* [illegible]
Imber.

v. 18. manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritis] Videtur moris fuiſſe, vt huiuſmodi ſignis dicturi audientiam pararent. Hieronymus ad Ruſticum: *Teſtudineo Grunnius ad dicendum incedebat gradu, & per interualla quædam vix verba carpebat. Et tamen cum menſa poſita, adducto ſupercilio, contractis naribus, duobus digitulis concrepabat, hoc ſigno ad audiendum diſcipulos prouocans.*

v. 20. aut vbi fabulas] V. C. *Aut vbi fabulas etiam ante ceſſuras latrocinia didiciſtis.* Ita omninò leg. Scalig.

p. 13. v. 1. medicinam ſomnio petij, ſolliciti que ſum vos perquirere] Per quietem à diis monſtrata medicina. Xiphilinus: [illegible] Itaque ægrotantes in templo Æſculapij cubare ſolebant, vbi ſomniantibus medicina indicabatur. Philoſtratus de vita Apollonij Tyan. lib. [illegible] [illegible]

[illegible] τοῦ Ἀπόλλωνος [illegible], [illegible] ἔφατο. Vide Plaut. in Curcul. Sc. [illegible] Migrare, hinc fortaſſis apud Artemid. lib. 1. [illegible] ἀποδοῦναι, δοκεῖν, [illegible]

v. 11. Ne nocturnas religiones iocum riſumque fac.] Græciſmus: [illegible] παιδιὰν. Porro connecte his Horatiana:

Inſultens vt tu riſeris Cocytia
Vulgata, ſacrum liberi Cupidinis. Illuſt. Scal.

v. 13. quæ mille vix homines nouerunt] reſcribo: *quæ myſtæ vix omnes norunt.* Nam licèt initiati, non tamen ſimul omnia ſacra tradebantur, nec arcana promiſcuè omnibus patebant, ſed reducta, & in intimo ſacrario clauſa. Seneca Natur. Quæſt. lib. vii. c. xxxi. *Non ſemel quædam ſacra traduntur. Eleuſina ſeruat, quod oſtendat reuiſentibus.* Tertull. aduerſus Valentin. cap. 1. *Nam & illa Eleuſinia, hæreſis & ipſa Atticæ ſuperſtitionis, quod tacent pudor eſt. Idcirco & aditum priùs cruciant, diutius initiant, quàm conſignant, cùm & portas ante quinquennium inſtituunt, vt opinionem ſuſpendio cognitionis ædificent.* Quæ ſanè vel doctiſſimos non intelligere arbitror, niſi L. *cùm epoptas ante q. inſt.* ita omninò Tertull. ſcripſiſſe contendã. Hoc tu me docuiſti Ill. I. Scal. qui per incomparabilem eruditionem facilius ad quæuis è re nata reſpondes, quàm nos interrogamus. Quid autem ἐποπτεία, & ἐπόπται in ſacris, neminem ignorare puto.

Universidad de Deusto Biblioteca

v.26. deſcendentes ab aure capillos] [illegible] [illegible]. Pollux lib. II. Varro [illegible] [illegible]: *Ante aures modò ex ſubolibus parvuli intorti dimittebantur.* Hieronymus de vitando ſuſpecto contubernio: *Capilli vel in frontem vel in aures defluunt.* Sidonius ep. lib. I. *Aurium legula, ſicut mos eſt gētis, crinium ſuperiacentium flagellis operiuntur.* *Legula* vel *Ligula auriū* ſunt quæ Arnobio *lamna.* lib. II. *laminas* [illegible] *tunderent aurium.* Gloſſar. [illegible] Lam[...]

v.27. tentata manu] L. *lentata manu*, id eſt [illegible] Scal.

p. 14. v. 10. frigidior hyeme Gallica] Ta[...] illud Theocriti:

[illegible]

Eunapius: [illegible] [illegible] [illegible]

v.25. præcincti certè altiùs eramus] Par[...] ti ad pugnam. Seruius ad Virg. IX. Æ. *diſcin-ctos Afros, Diſcinctos, inhabiles militiæ: nam omnes qui militant cincti ſunt.* Feſt. Iſidor. Hora-tius: *Altiùs ac nos præcinctis,* hoc eſt, expe[di-]tioribus. Rufinus: *Militiæ cingulum non [...] niſi immolantibus iuſſit.* h. e. ius militandi: [...] apud Herodianum lib. XXI. vbi milites ex[au-]ctoratione puniuntur, [illegible] [illegible], & paſſim apud eundē; [illegible] exauctorauit. Hieronymus epitaph. Nep[ot.] *Quòd alteri militauerit & ad hoc habuerit [cin-]gulum ut miſeris ſubueniret.* Sanè & Græc[i] [illegible]. ſtrenus &, [illegible] [illegible].

v.26. paria compoſueram] propriè de gla-diatoribus. Horat. lib. I. Sat. VII.

--- *Bruto prætore tenente*
Ditē Aſiam, Rupili & Perſi par pugnat, uti nō
Compoſitus melius cum Bitho Bacchius. ----

Minut. Felix: *Hic eorum paria compoſuit.* Senec. lib. VII. Contr. I. *Componis in domo par.*

p. 15. v. 7. ſollicitauit inguina mea] Mar[t.] *inguina ſaltem Parce fututrici ſollicitare manu.* Ouidius III. Amor. *molliter admota ſollici-tare manu.* Horatius lib. IV. od. 13. --- *Cupidi-nem lentum ſollicitas.*

v.17. & appoſui quidem adoleſ.] L. *& Ap-poſui quidem, adoleſcens: Solus tamen medicamen-tum ebibiſti.* Sine dubio vera lectio. *Appoſui in-quit, potionem, quam tu totam obduxiſti.*

v.26. acu comatoria] Apul. *Acus crinalis*, lib. VIII. Mil. *Acu crinali de capite prompta.* Mar-tiano Capell. *crinalis ſpica.* Varij vſus hæ aci-culæ: nam acu caput ſcalpebant. Feſtus *Cna-ſonas, acus qua mulieres ſcalpunt caput.* Acu [...] fingebant, quæ [illegible]. Iuuenalis Sat. II.

Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu, pingitque trementes
Attollens oculos ---

Vide Ouid. Amor, lib. I. Eleg. 14. In Iſidori Gloſſis: *Acus, calamiſtratorium.* Xiphilinus: [illegible] τελχας [illegible]. Martialis lib. VI. epig. 66.

Vnus de toto peccauerat orbe comarum

Universidad de Deusto
Biblioteca

Annulus incerta non bene fixus acu. Iſidorus lib. XIX. *Acus ſunt quibus in feminis ornandorum crinium compago retinetur, ne laxis fluant*, Lucill. *diſcerniculum.* Tertull. *Cedo acum crinibus diſtinguendis.* Hieronymus aduerſus Rufinum: *Fecerunt hoc & Fuluia in Ciceronem, & Herodias in Ioannem, quia veritatem non poterat audire. & linguam veriloquam acu diſcriminali confodiebant.* ergo acum diſcriminalem innuit Xiphilinus, qui de eadem Fuluia: ταῖς βελόναις, αἷς ἐς τὴν κεφαλὴν ἐχρῆτο, κατεκέντησε. Acus illas gemmis ornabant. Vlp. l. Argumento. §. ornamenta. D. de aur. & arg. leg.

p. 16. v. 2. gauſapila] Gloſſarium: Gauſapa, βαρβαρικὸν πιλίον. Martial. *mappa. Nobilius villoſa tegant tibi gauſapa citrum.* Horat. Sat. [illegible] 2. *Gauſape purpureo menſam pertersit.* Sed hæc pueri norunt.

ibid. cinguloque ſuccinctus] Seneca de breui. vitæ, cap. XII. *Quam diligenter exoletorum ſuorum tunicas ſuccingunt.*

v. 10. legitimo perfuſos oleo refecerunt] Id. *lecyti. L. Lecythino perfuſos oleo*, id eſt, balneari. λήκυθος vas olearium. Gloſſ. Iſidor. *Lecythus ampulla olearia.* Scholiaſtes Theocriti: λήκυθον ἴσως τὴν λήκυθον, τὴν ἔχουσαν τὸ ἔλαιον ᾧ ἐχρῶντο ἐν ταῖς παλαίστραις.

Lecythi iſtæc forma. Hæc figura in veteribus monumentis & lapidibus conſpici, indicium fecit illuſtr. Scaliger. Quod oleo

vncti

vncti dimicaturi, Scholiaſtes Theocriti: λιπαρὰς δὲ λέγει παλαίστρας, ἐπεὶ οἱ παλαίοντες, ἐλαίῳ πρότερον ἠλείφοντο, εἶτα ἐπάλαιον. Huius vnctionis ratio apud Clement. Alex. Pædag. li. II. cap. II. Καὶ τὸ ἔλαιον αὐτὸ ταῖς μελίτταις, καὶ τοῖς ἐντόμοις ἐστὶ πολέμιον ζώοις: ἀνθρώπων δὲ τοὺς μὲν ἀθλητὰς ἐπὶ δὲ τοὺς ἐς μάχην ἐξεγκαλίουσι. καὶ τοὺς πρότερον φίλους ἀλληλιμμένους τὴν ἐν τοῖς γυμνασίοις ἐκτρέπει εἰς τὸ τῆς ἀγωνίας συμπλέκεσθαι. Seruius ineditus ex Annalib. citat. *Confricati oleo, curati, paratique ad arma*, quod Liui. *pranſi, paratique ad pugnam.* Nam pugnaturi cibis vires excitabant. Petron. p. 33. *Ne infirmitas militiam perderet, largioribus cibis excito vires.* Pollio Gallien. *Militare prandium, quod dictum ab eo, quòd milites ad bellum paret.* Iuu. Sat. XI. *Sic veniunt ad miſcellania ludi.* Comment. *Miſcellania cibus gladiatorum, id eſt, vltima cœna.*

v. 15. guſtatione mirifica] Porphyrio ad illud Hor. lib. II. Sat. XI. *Ab ouo vſque ad mala. Ab initio cœnæ ad finem. Quum enim hodie initium cœnæ, quippe cùm in guſtu ſtatim à balneis offeratur.* Apul. lib. IX. *Vt primum antecurſoriam potionem, & inchoatum guſtum extremis labiis contigerat. antecurſoria potio*, vt Ammianus libr. XXII. *libamēta præcurſoria.* eſt autem πρόπομα. Athen. lib. II. πρόπομά τι πρὸ τοῦ δείπνου προσφέρεσθαι ἐν ὥραις τὸ πρόπομα.

v. 20. Priapi genio peruigilium deberi] Peruigiliis deos colebant. Plautus in Curcul. *Venerem peruigilare vouiſti.* in Aulul. *Qui illam ſtu-*

prauit

prauit noctu Veneris peruigiliis. Gell. lib. II. cap. 23. *In peruigilio vitiata eſt.* Suet. in Calig. cap. XV. Arnobius lib. V.

v. 29. iacebant) Varro apud Seruium ineditum: *In lecto temulentos iacere, ebrios cubare conſueſcere.*

p. 17. v. 3. dúmque inter argentum auid. rixantur] id eſt, inter argentea vaſa. Horat. *Hunc capit argenti ſplendor.* Interp. *argentea vaſa delectant.* Cicero in Verrem IV. *Expoſitum multum argentum, non pauca pocula ex auro.* Auctor Rhet. ad Herenn. lib. IV. l. Quæſitum. §. 28. D. de inſt. vel inſt. leg.

v. 5. cecidit etiam menſa cum argento] Menſæ, quæ abaci, poſitæ, in quibus omnis generis, præclariſque artificij vaſa, aurea, argentea, cryſtallina expoſita, ad vſum ſimul & ſplendorem. Lucianus Lexiph. ποτήρια δ' ἔκειτο παντοῖα ἐπὶ τῆς δελφινίδος τραπέζης, &c. Sidonius ep. lib. I. *Non ibi impolitam congeriem liuentis argenti menſis ſedentibus ſuſpirioſus miniſter imponit.* Quæ in Ms. ita leg. *Non ibi polita c. l. a. m. cedentibus.* Hæ menſæ delphicæ dicebantur. Martialis l. XII. ep. 69.

Aurum atque argentum non ſimplex delphica portat. Gloſſæ: *Abaci, delphica,* μονοτράπεζαι ἢ ὑποτράπεζος. In iiſdẽ alibi: *Delura* μονοτράπεζον. L. *Delphica.* Iuuenalis ſaty. III. --- *vrceoli ſex Ornamentum abaci.* Comment. *Quod nos delphicam dicimus.* Horatius: --- *& lapis albus Pocula*

Pocula cum cyathis duo ſuſtinet. Acro: *Lapis albus menſa marmorea, quam nos delphicam dicimus.* Paul. lib. III. Sent. §. inſtructa domo. t. de ſuppel. leg. Procopius: ἐν παλατίῳ τῷ ἐπὶ Ῥώμης, ἔνθα κεῖσθαι στιβάδας τὰς βασιλέως εἴωθε, τρίποδα ἐν παλατίῳ ἕστηκεν, ἐφ' οὗ δὴ τὰς κύλικας οἱ βασιλέως οἰνοχόοι ἐτίθεντο. Δελφικὴν δὲ τὴν τράπεζαν καλοῦσι Ῥωμαῖοι, ἐπεὶ πρῶτόν γε ἐν Δελφοῖς ἐγένετο. Quem locum ſuggeſſit mihi Ill. Scaliger, vir per omnia diis, quàm hominibus ſimilior.

v. 14. Tricliniarches] Δ[illegible].

V. inſcriptio: M. VLPIO. AVG. LIB. DIVI. TRAIANI. AVG. A. POTIONE. ITEM. A. LACVNA. TRICLINIARCH.

v. 16. pueri deterſis oculis red. ad miniſt.] Apul. lib. II. Mil. *Perfrictis oculis, & obarmatis ad vigilias.* Cleomedes lib. II. ἔσθ' ὅτι καὶ τὰ ὄμματα ἐκτετριμμένος.

v. 21. Intrat cinædus homo omnium inſ.] Clemẽs Pæd. lib. II. ἀνδρογύνων συνουσίαι. ἤδη δὲ καὶ παρεισρέουσιν ἤδη κιναίδων ὄχλοι ἀθυρόγλωσσοι, μιαροὶ δὲ τὰ φθέγματα, εἰς ὑπηρεσίας ἀσελγείας κωδωνίζοντες, μοιχείας διάκονοι, κιχλίζοντες καὶ ψιθυρίζοντες, καὶ τὸ πορνικὸν ἀναιδῶς εἰς ἀσέλγειαν διὰ ῥινῶν ἐπιψοφοῦντες, καταχαρίσματα, ἀκολάστοις ῥήμασι καὶ σχήμασι τέρπειν πειρώμενοι, καὶ εἰς γέλωτας ἀναγκαζόμενοι προπετεῖς παρασκευαζόμενοι, &c. Quæ mirificè hæc Petronij illuſtrant.

v. 23. qui vt infractis manibus congemuit].

Scio

Universidad de Deusto Biblioteca

Scio hoc trahi ad habitum componentium ſe ad dicendum, quanquàm in conuiuiis digitis crepantes luſerint. Lucianus Lexiph. ὁ δὲ καὶ ἐπὶ τὴν κυντήλιφα ἀναῤῥιχησάμενος ἐπωρχεῖτο, ἰζύγιζε, καὶ ἀκκιζόμενος ἐπεμίζεν. ἄλλος ἐῤῥικνοῦτο γέλωτα τὴν σοφήν. Quid innuat τὸ congemuit, ex Clement. verbis hauriendum.

v. 24. eiuſmodi carmina effudit] Introducebant cinædos aut alia mancipia huic operi deſtinata, qui laſciuis carminibus impudico corporis motu, Venerem excitarent, aut pſaltrias, quæ numeris obſcœnis motibus reſpondebant. Arnobius lib. II. *Vt ſymphoniaca agerent & fiſtulatorias artes, cantionibus ut perſtreperent obſcœnis numeroſiter, & ſcabillorum concrepationibus ſonoris, quibus animarum alia laſciuiens multitudo incompoſitos corporum diſſolueretur in motus, & ad ultimum clunibus & coxendicibus ſubleuatis lumborum criſpitudine fluctuaret.* Sed hæc propriè de laſciuia mimorum. Iuuen. Sat. XI.

----- ut Gaditana canoro
Incipiant prurire choro, plauſuque probatæ
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ
Irritamentum Veneris languentis.

v. 25. ſpatalo cinædi] Gloſſæ: *Delicatus*, σπάταλος, ἀπὸ τοῦ σπαθᾶν, unde & ſpathalium. Tertull. *manus ſpathalio circumdari ſolita ſpatalocinædi.* qua licentia Lucill. *mæchocinædi.*

v. 27. clune agili.] Arnobius lib. II. *Laſciuia deinde luxuriantis adſumpta, huc atque illuc clunem*

clunem torquet. Iuuen. Sat. II. *Et de virtute locuti Clunem agitant.* Comm. *Ad paticum ſtuprum.*

v. 28. Molles] Gloſſæ. *Mollis effœminatus, qui barbam non habet.* Iuuen. Sat. 6. *Medullinæ criſſantis.* Interp. *Criſſare mulierum, ceuere virorum eſt. Hinc Ceuetes molles, & obſcœni vocantur.* Tertull. aduerſ. Valent. c. XV. *Et Salmacis unde ſe ſoluerit, quæ maſculos molles facit.* Vitruu. lib. II. cap. VIII. *Salmacidis fons putatur Venereo morbo implicare eos, qui ex eo biberunt, &c. Non enim molles & impudicos ex ea fieri aqua.*

ibid. Veteres] Exoleti. Vide Lamprid. in Heliogab.

v. 30. baſio conſpuit] Lucret. lib. V. *Adfigunt auidè corpus, iunguntque ſaliuas Oris.*

p. 18. v. 2. Perſlueb. per frontem ſudantis acaciæ riui] Eubulus apud Athen. lib. XIII.

Μὰ Δί᾿ οὐ γὰρ ἀλλὰ πεπλασμέναι ψιμυθίοις,
ἀλλ᾿ ὥσπερ ὑμεῖς συγκεχριμέναι τὰς γνάθους κιχρυσωμέναι,
κἂν ἐξίῃς τοῦ θέρους, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑδροῤῥόοι
δύο ῥέουσι μέλανος, ἐκ δὲ τῶν γνάθων
ἱδρὼς ἐπὶ τὸν τράχηλον ἄλοκα μιλτώδη ποιεῖ.

Vide Xenophont. Oeconom.

v. 3. tantum erat cretæ.] Mulieres terra Chia ſe incruſtabant. Plin. lib. 35. c. 16.

v. 4. detectum parietem] tectorio ſolutum. Quod fit cùm nimbo perpluit. *Tectoria*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ria, [illegible], τῶν τειχῶν [illegible] [illegible] eſt, fiebat calce macerata. Vitruu. lib. vi. cap. ii. iii. Plin. lib. xxxvi. cap. xxiv. At tecto[illegible]rum etiam parietes incruſtare, imò quodam[illegible]que ad politionem perficere. Vitruu. l. vi. c. ii. ix. VI. l. Si ſeruus. D. ad leg. Aquil. hoc opus albarium dicitur. Vitruu. l. 5. c. x. Palladius l. i. c. xiv. & *album opus*. Vitruu l. 8. c. 3. [illegible] [illegible], *Albini*. l. Architecti. C. de exc. artif. & *albarij tectores*. Tertull. *Scit albarius tector & tecta ſarcire, & tectoria inducere, & ciſternam liare, & cymatia diſtendere, & multa alia ornamenta parietibus incruſtare*. Fortè L. *ciſternam litare*. niſi quod in Apicij lib. v. c. i. *permiſces & liat, vt quaſi ſuccus videatur*. [illegible] [illegible] [illegible] Heſychius.

v. 9. Vrbanitatis vernulæ] L. *vernilis*. Vernilius, vernilis, vulgarius, vulgaris. Scal.

v. 26. in promulſide libidinis militabi[illegible] Apul. lib. ii. Mil. *Gladiatoria Veneris antece[illegible]nia*. Seneca Controu. *pararium libidinis*.

p. 19. v. i. deuirginetur] Gloſſæ: *Deuirginare*, [illegible]. Hyginus Mytholog. *Mi[illegible] deam noctu in antro deuirginauit*. Paul. l. vlt. D. de offi. præſid. Laberius *depudicauit*. Gell. lib. xvi. cap. vii. Pollux lib. iii. [illegible] [illegible] ἀφέλιας [illegible] λέγουσι, & [illegible] [illegible] [illegible]. Homerus Il. λ. λῦσε [illegible] [illegible] ζώνην. Gloſſæ [illegible] [illegible] [illegible] timè. nam zonam qua præcincta noua nupta ſolue[illegible]

[illegible]bat maritus. Catull. Feſt. Varro apud [illegible]. *Virgini vxori zona ſoluitur*. Plutarch. [illegible] ζώνην ὁ νυμφίος. quod Theocrit. [illegible] λῦσε [illegible]. vt Muſcus: [illegible] [illegible]. Interpres Hiſtoriæ, quæ Apolon. [illegible] contigerunt, vertit, *nodum virginitatis* [illegible].

[illegible] producta eſt puella] p. 94. *rogaui vt in* [illegible] *produceret dominam*. Iuuenalis Saty. [illegible] *Filiolam turpi vetula producere*. Comm. [illegible] *producere meretricem*. hinc *productor*, [illegible] Gloſſ. [illegible], *Lenocinator*. [illegible]onius in iii. contra Verr. *Lenones ſunt* [illegible]*rum, perductores etiam inuitarum perſona*[illegible], *& in quibus ſtupra exercita legibus vindi*[illegible]. Tertull. Apolog. cap. xliii. *Lenones, perductores, aquarioli*. Itaque perductores, aut productores dicas rectum eſt, nam *per* & *pro*, [illegible] Græci [illegible] & [illegible], vtuntur.

v. 12. cùm primum virum paſſa ſum] Tertull. exhort. ad caſtit. cap. xiii. *Inuita alium* [illegible]*rum paſſa eſt*.

v. 21. conſurrexi ad officium nuptiale] Frequens huic rei verbum. Suetonius in Calig. cap. xxv. *Liuiam Oreſtillam L. Piſoni nubentem* [illegible] *ad officium & ipſe veniſſet, ad ſe deduci im*[illegible]. Apull. vi. Metam. *Speciosus adoleſcens* [illegible] *frequenti cognatorum ſtipatus, ædibus pu*[illegible] *nuptias parabat*.

v. 23. inuoluerat flammeo] Scholiaſtes [illegible]nalis Saty. vi. *Flammeum genus amicti*, [illegible] *ſe cooperiūt mulieres die nuptiarum. Eſt enim*

ſangui

Universidad de Deusto Biblioteca

ſanguineum propter ruborem cuſtodiendum. Ter-
tull. aduerſus Valentin. cap. xxxvi. Feſtus
Plinius, lib. xxi. cap. ix. Gloſſæ: *Flammeum*
mauorta virginale. Maſorte poſterior ...
quoduis operimentum capitum mulierum
vocat. Gloſſæ Iſidori: *Mauorte operimentum*
capitis muliebris. In geſtis Collat. Cęcilij & Fe-
lic. *Tunica muliebres* xxcii. *maforrea* xxxviii.
Nonius: *Ricinium, quod nunc mafortiũ dicimus.*

ibid. Embaſicœtas præferebat facem] Pli-
nius lib. xvi. cap. 18. Apuleius l. ix. Mileſia-
rum: *Faces nuptiales ſuos illuminarunt thalamos.*
lib. x. *Velut nuptiales epulas obitura* ...
prælucebant facibus. Seneca libro vii. Contro-
uerſia vi. *Cum infelici face ad dotalem ſuum* ...
ma nupta deduceretur. Heliodorus libro ii. ...
δᾳδὸς, ἀεὶ τὸ γαμήλιον ἐκλάμψασης φῶς, &c. Fa-
ces præferebant patrimi pueri, qui ἀμφιθα-
λεῖς, hoc eſt, intepr. Zoſimo hiſtor. lib. ii.
ἀμφιθαλεῖς τοὺς γονεῖς ἔχοντες ... vti & Si-
bylla apud eundem, & Heſychius. Sed apud
Græcos nubentium matres. Apollonius Ar-
gonaut. lib. iv.

...... αὐτὴ δὲ σέλας χείρεσσιν ἀνέσχεν
νυμφίδιον, κλυτὰς ὑμεναιοφαντ᾽ ...

Scholiaſtes: ἐπεὶ ... τὰς μητέρας ...
μένους ἐν τοῖς γάμοις δᾳδουχεῖν, ... Εὐ-
ριπίδης ἐν Φοινίσσαις φησίν: Ἐγὼ δὲ οὔτε σοι πυ-
ρὸς ἀνῆψα φῶς νόμιμον ἐν γάμοις, ὡς πρέπει ...
μακαρίᾳ. Plutarchus Quæſt. Rom. ii. ...
ctor quinque faces præferri ſolitas. reperio
tamen

... nonnunquàm quatuor adhibitas. La-
... Patauinus:

... AVG. PVBL. CLAVD. QVAES.
... ANTONINAM. VOLVMNIAM.
VIRGINEM. VOLENT. AVSPI. E.
... ENT. SVIS COEMIT. ET. IIII.
FAC. IN. DO. DVXIT.

v. 15. longum agmen plaudentes fece-
runt] Artemid. lib. ii. καὶ γὰρ τὰ αὐτὰ ἀμφοτέ-
ροις συμβαίνει, τῷ τε γαμοῦντι καὶ ἀποθνήσκοντι,
... προπομπαὶ φίλων ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν.
Hieronymus ad Demetriadem: *Quam habi-*
tura pronubam, quo deducenda comitatu? Stridor
... lingua procacia tibi Feſcennina cantabit.

ibid. thalamúmque] Scholiaſtes Pindari:
θάλαμος κυρίως ἐστὶν οἶκος, ἐν ᾧ κατακλείονται αἱ
... Lucianus Æthiop. θάλαμος ἐστι
..., καὶ κλίνη νυμφική. Ambroſius. lib.
de Viduis: *Cum accenſis funalibus nox ducitur,*
... pompa funebris exequias magis putat, quã
thalamum præparari? θάλαμος Latinis lectus
Genialis. Seneca lib. vi. Controu. vi. *Verſa*
ſunt in exequias nuptia, genialiſque lectus muta-
tus in funebrem. Iuuenalis Satyra x.

...... Sedet illa parato Flãmeolo, Tyriiſque palàm
Genialis in herbis Sternitur. Struebatur autem
in atrio exaduerſum ianuæ, vnde *lectus ad-*
uerſus Propertio, hinc quæ ſternunt thorum
Ianitrices, Græcis θαλαμηπόλοι. Pollux lib.
iii. Gloſſæ: *Ianitrices* δύο ἀδελφῶν γυναῖκες
... probè verò. nam horum munus
ſterne

ſternere lectum genialem. Non auſculto I[illegible] doro lib. I X. *Duorum inter ſe fratrum vxores* [illegible] *nitrices vocantur, quaſi eandem ianuam* [illegible] *vel per eandem ianuam iter habentes.* quod [illegible] ridiculum.

v. 26. inceſta exornauerant veſte] Ill. Scal. [illegible] *ingeſta.* Lucanus: *Stat chorus, & picto veſte* [illegible] *ſcriminat auro.* Arnob. lib. I I. *Cùm in matrim*[illegible] *nium conuenitis, toga ſternitis lectulos.*

v. 31. Itaque, cùm incluſi iacerent] Nup[illegible] facientes includebantur, vt reſtinctus om[illegible] pudor, quem fortè præſentia aliorum inc[illegible] ret. Apul. lib. x. *Nec domina voluptates diu*[illegible] *ſua præſentia morati, clauſis cubiculi foribus* [illegible] *ceſſunt.* Itaque & diligentes cellarum fores [illegible] cludebant. Seneca lib. I. controu. I I. de ſac[illegible] dote proſtituta. *Quid incluſa feceris nec qu*[illegible] *debemus, nec ſcire poſſumus.* vide Martialem [illegible] x I. epig. x L v I.

p. 10. v. I. conſedimus ante limen thala[illegible] An ex more veteri, quo receptum vt qu[illegible] ſpiam ex ſponſi amicis conſideret, qui co[illegible] peſceret mulieres nouæ nuptæ conclamant[illegible] Pollux lib. I I I. καλεῖται δὲ τις τῶν νυμφίου [illegible] λων ὁ θυρωρὸς, ὁ ταῖς θύραις ἐφεστηκὼς, [illegible] τὰς γυναῖκας βοηθούσας τῇ νύμφῃ βοώσας. Ideo [illegible] tem acclamabant, ne nouæ nuptæ patien[illegible] vox audiretur. Scholiaſtes Theocriti: τὸ δ' [illegible] θαλάμιον ᾄδουσιν αἱ παρθένοι, [illegible] ἵνα ἡ τῆς παρθένου βιαζομένης φωνὴ [illegible] ἀνδρὸς [illegible] μὴ ἐξακούηται.

v. 3. oculum curioſum] Apul. libr. I I. Mil. [illegible] *curioſis oculis arbitrabar.* & paſſim alij.

v. 8. commouebat obiter labra] al. *valgiter* [illegible] quod non improbo. Quid autem ſit *val*[illegible] *oſculari*, exprimit Lucianus [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] atque ita valgiter oſculantes colliſio[illegible] linguarum ludebant. Apul. Mileſ. v I. *Acce*[illegible] *ab ipſa Venere ſeptem ſauia, & vnum blan*[illegible] *lingua adpulſum longè mellitum.* Idem [illegible] *Artius eam complexus cœpi ſuauiari, iám*[illegible] *parentis oris inhalatu cinnameo, & occurſan*[illegible] *lingua illiſu nectareo prona cupidine adlubeſ*[illegible] Tibullus: *Et dare anhelanti pugnantibus* [illegible] *linguis Oſcula* --- hoc graphicè Cn. [illegible] *Columbatiq́, labra conſerens labris.* vnde [illegible]: *Siquis fœmina cirro criſpata labris co*[illegible]

v. 13. Videmus ſenẽ] Io. Sariſb. lib. v I I I. c. v I I. [illegible] tunica veſt. ruſſea] vide Chariſiũ lib. I.

v. 14. inter puer. capil. ludentem pila] Hiſt. [illegible] Tyrij: *Cùm rex ludum ſphæræ cum ſeruis* [illegible]

v. 17. pila ſparſina] Artemidorus lib. I V. [illegible]

v. 21. In diuerſa parte circuli] Plinius ep. lib. [illegible] *apodyterio ſuperpoſitum ſphæriſterium, quod* [illegible] *genera exercitationis, pluréſque circulos* [illegible]

v.23. Matellam argenteã] Abominanda lu-
xuries, quam meritò ridet Clemens Paed.
lib.II.c.III. χλόιῃ δὲ, κὴ γέλως, πλατῆν ἀμίδας
χρυσᾶς ἀργυρᾶς, καὶ ἀμίδας ὑελᾶς ἐπιφέρεσθαι
ἀνδρας.

v.27. Trimalcio.] Quaſi τρὶς μαλακὸς.
Vetus inſcriptio: C. ASINIVS MALCHIO
CONIVGI. Martialis lib. III. ep. XXC.

Hos Malchionis patimur improbi faſtus.

Malchio, eſt mollis. Gloſſæ: *Malchio*, ...
Trimalcio, vt tricorpor, triparcus.

v.28. matellam ſuppoſuit.] Hi dicebantur
laſanophori, à laſano vaſculo. Horat. lib. I.
Saty. VI. ---- *quinque ſequuntur Te pueri laſa-
num portantes œnophorúmque.* Putabatur autem
ſordidum & vile hoc miniſterium. Arrian.
Diſſert. Epict. l.I.c.3. Epicrates: τί γὰρ ἔχω ...
παῖ παῖ κελεύθῳ πυεὶ πόνοις, καὶ τὴν ἀμίδα
φέρειν----

ibid. digitos concrepuit] Tibullus: Et ...
ces ad digiti me taciturna ſonum. Clemens Paed.
lib.II. ποππυσμοὶ δὲ οἱ συριγμοὶ, κὴ οἱ διὰ
δακτύλων ψόφοι τῶν οἰκετῶν οἱ προσκλητικοί,
ἄλογα σημεῖα ὄντα, λογικοῖς ἀνθρώποις ἐκκλι-

v. 30. aquam popoſcit ad manus.] La-
manus lauaturi, aquam in manus dicebant,
vti & Græci; Ariſtoph. in Veſpis: ὕδωρ κατὰ χει-
ρὸς μετὰ τραπεζας ἐσφέρειν. Plutarchus li. ...
πς διακρίνεις τὸν κόλακα τοῦ φίλου. Ἀλλὰ μὴ ...
αὐτολημύθους τούτους λιχνοτρόφους, καὶ τραπε...
καὶ μετὰ τὸ κατὰ χεῖρας ὕδωρ ἀκουομένους ...

...μένων. Athen. lib. IX. παρὰ γὰρ τοῖς παλαιοῖς
... ἄριστον κὴ δεῖπνον λέγουσι κατὰ χειρὸς, τὸ δὲ
... ἀπονίψασθαι.

p.21. v.1. Itaque intrauimus balneum.] An-
tiqui poſtquàm ſe exercuiſſent, ad balnea.
Plaut. in Sticho: *Poſteà ibo lauatum in pila.* à bal-
neis ad cœnas, quæ impreſſe ingerit Petr. Ar-
temidorus: νῦν δὲ οἱ μὲν ἐν γυμνασίῳ ἐσθίουσιν, οἱ μὲ
... οἱ δὲ, καὶ ἐμφαγόντες, οὕτω δὴ λούονται
... δειπνήσοντες. ἔστι νῦν τὸ βαλανεῖον ὁδὸν
... ἡ ὁδὸς ἐπὶ τροφήν.

v.2. ſudore calefacti ad frigidam eximus]
Inſolens locutio, niſi leg. *madefacti.* pag. 3. *ſudo-
re madens.* Tres ædes ſeu cellæ in balneis; pri-
ma eſt caldaria, τὸ λακωνικόν. Vitruu. l.5. c.X.
Dioni. lib. LIII. πυριατήριον. Senec. *ſudatoriũ,*
quum ſicco calore in eo ſudorem eliciebant.
Secunda eſt media, quæ & tepidaria. Tertia eſt
frigidaria. num ergo Petr. à ſudatoriis ſtatim
ad frigidaria exiiſſe, an potiùs prouocato tan-
tum ſudore frigidâ perfuſos? Seneca epiſt.
LXXXIV. *Ab hac fatigatione in frigidam deſcendi.*
Nam frigida κατ᾽ ἐξοχὴν, frigida aqua. Seneca
Nat. Quæſt. lib. IV. *Animo relictos frigida ſpar-
gimus.* Plin. ep. *poſt Solem frigida lauabatur.* Ita-
que lucem ei pete ex Celſi lib. I. c. IV.

v.4. Trimalcio vnguento perfuſus] ἠλείφ-
οντο οἱ λουσάμενοι. Nonnunquam vncti la-
uabantur. Plaut. in Pœn. Sc. Iam iſtuc: *Quid
multa verba faciam, vbi tu laueris, ibi vt bal-
neator faciat vnguentariam.* Celſus lib. I. ca. II.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Exercitationem rectè ſequitur, modò unctio, modò balneum.

ibid. tergebatur non linteis] Apul. lib. M... *oleum unctui, lintea terſui, profer.* Iuuenal. Satyra III. --- *iam ſonat unctis Strigilibus & pleno componit lintea gutto.* Vide Lucian. Lexiph.

v. 6. iatraliptæ] Plinius lib. xxxIx. cap. ... vertit, *unctores medicorum.* puto deſignari ... ctores Trimalcionis. nam homo lautus ... adhibuit, qui cum curâ & ex arte. alioqui ... vngēdi officio ſerui fuucti, qui Aliptæ Seneca ... Iuuenal. Saty. 6.

v. 9. faleratis curſoribus] Antiqui in co... mitatu curſores ſeruos habuerunt. Martial. lib. III.

Hac feriatus ibat ante carrucam,
Sed tuta fæno curſor oua portabat.

ibid. chiramaxio] χειραμάξιον, quod ma... ducebatur. proprium pueri geſtatorium.

v. 10. in quo deliciæ eius fer.] Plutarch. in Anton. ὁ δὲ σπεργμάφορος ... τῶν ... ἀγελῶν, ἃ δηλίκια ῥωμαῖοι καλοῦσι. Seneca ... XII. *Ego ſum Philoſiti villici filius deliciolum ... factum.* Virgil. *Alexin Delicias domini.* ---

v. 11. puer vetulus] *Exoletus,* vide Seneca ... XCVI. hi *Catulaſtri* dicebantur. Gloſſ. *Cat... ſter,* βόσκας, à catuliendo. Catulire, incitari ... Venerē, oſtēdere ſe velle maritari. Varro ... II. de re ruſt. ... παῖδες καλοῦσι ... ... τὰς κύνας. Ariſtoph. κυνομάζειν, ἄλλως ... μίζειν αὐτῶν.

v. 13. cum minimis ſymph. tibiis acceſſit] Cicero pro Milone: *Milo qui nunquàm tum ... pueros ſymphoniacos ſecum ducebat & ancil... larum greges, ille qui ſemper ſecum ſcorta, ſemper exoletos ducebat, tum neminem.*

v. 21. pica varia] Quam Galli Gaium, Itali Picam glandariam vocant.

ibid. Intrantes ſalutabat] Martial. lib. 7. ep. ... *Pica ſalutatrix ſi tibi Lauſe placet.* lib. 9. ep. ... Et in diſtichis:

Pica loquax certa dominum te voce ſaluto.

De hac picis accipiendum illud Perſij:

Quis pſittaco expediuit ſuum χαῖρε,
Picaſque docuit verba noſtra conari?

v. 24. hoſtiarij] Seruus qui ad limen obſer... bat Ianitor, aut oſtiarius: is erat in catenis. Columella lib. I. *An putem fortunatius à cate... nato repulſum iri ianitore?* Sueton. L. Otacilius ... *dicitur, atque etiam hoſtiarius in catena ...* idque priſco inſtituto, quod ex Ouid. ... l. claret. ille apud Plautum in Trinum. ... oſtiarium alloquitur: *heus ecquis foribus tute... geris?* hoc enim eius munus, quod Oui... dius: --- *egreſſus introitúſque videt.* Idem oſtiar. ... lib. III. Amor.

Excubui clauſam ſeruus ut ante domum.

ibid. hoſtiarij cella] πυλώριον, οἴκημα πυ... λωρεῖον. Poll. lib. I.

v. 25. canis ingēs catena vinctus] Antipater: ... θυρωρὸς. Ἐν ποσὶν αὐτῶν κύων ... huiuſmodi canes, Senecæ de Ira, lib.

Universidad de Deusto
Biblioteca

III.c.XXXVII. *catenarii canes Græcis δεσμῖοι.* Artemidorus lib. III. τῶν μὲν κυνῶν οἱ μὲν ἐπὶ θήραν τρέφονται, οἱ δὲ ἐπὶ φυλακῇ τῶν κτημάτων οἰκουροὶ ἢ δέσμιοι λέγονται.

v.26 Quadrata littera] Quadratas literas vulgò capitales vocamus. Sed illis priſcis ſeculis nullæ aliæ erant literæ, præter quas vocamus capitales. Quas ergo quadratas literas vocat, quæramus. Scalig.

p.22.v.1. Mineruáque duc. tenia * intrad. Fortè L. *M.à teniâ intr.* inducto aſteriſco. V. demus delicatiores præhenſis laciniis duc.

v.4. curioſus pictor reddiderat cum inſcriptione] Is mos erat vt adiicerent, quid pictura notaret, maximè rudi & impolito ſeculo. Ælianus lib x. var. ὅτι ὑπῆρχεν ἡ γραφικὴ τέχνη ... οὕτως ἄρα ἀπέχρως εἴκαζον τὰ ζῷα, ὡς ... αὐτοῖς τοὺς γραφέας, τοῦτο βοῦς, ἐκεῖνο ...

v.8. Parcæ aurea penſa torquentes] Sid. Apoll. ---*aurea Voluebant bona fata colu.*---

v.11. ædicula] θήκη simulacri. Tertull. Idol. cap. VIII. *Nec enim differt an extruas, an exornes, ſi aram, ſi templum, ſi ædiculam ... ſtruxeris.*

v.14 pixis aurea non puſil. in qua b. e. con. Lucianus de dea Syria. ... ἱερὸν ἐν χρυσῷ ... τὰς ... ἐν τῷ ... χρύσεα ... πολλὰ δὲ χρύσεα ἐν τῷ ... λέουσιν, ... , ... ἀνακείμενα.

v.26. quas in medica pict. hab.] L. *quas in media p. hab.* Gloſſæ. *Tullia media vel regia.* hoc eſt, aula vel atrium, in quo tabulæ pictæ exponebantur; ideò ex atrienſe quærit. Vesum III. Scaliger Medicam vocari putat porticum inſtar ςοᾶς ποικίλης Athenis, quæ ſic potuit vocari à pictura Mœdorum, id eſt, pictis Perſis à Miltiade diuictis --- *braccatis ... Mœdis Porticus.*---

v.27. Iliada & Odyſſ.] vide Philoſtr. Icon. Scamandri.

v.2. embolum] Scholiaſtes Pindari: ἔμβολον δέ φησι τὸ ξύλον ᾧ ἀναδεσμοῦσι τὴν ἄγκυραν. Gloſſarium: *Roſtra,* ἔμβολαι. Falſus Gyraldus, qui libello de re Nautica, cap. XI. arbitratur embolum l. x. C. de ſacroſ. Eccl. eſſe genus nauis velociſſimæ, cùm ſit ſtata illatio ſpecierum, cuius ſit mentio in Edict. Iuſt. 13. c. 7. & de nauib. non excuſ. Nouell. 165.

v.24. VĪ VIRO AVG.] Sæpe in Inſcriptionibus.

PVBLIVS ANTHVS
VĪ VIR AVGVSTALIS.
FAVSTVS.
VĪVIR ET AVGVSTALIS.
QVI INTER PRIMOS
AVGVSTALES
A DECVRIONIBVS
AVGVSTALIS FACTVS EST.

v.27. lucerna de camera pendebat] Quia lucernæ ſuſpenſæ. In Geſtis purgationis Cæ-

Universidad de Deusto Biblioteca

cil:ani & Felicis: *Lucernæ vndecim cum catenis ſuis*. has catenas innuit Statius Thebaid. lib. ...

Aſt alij tenebras, & opacam vincere noctem
Aggreſſi, tendunt auratis vincula lychnis.

Arrian. diſſ. Epict. ἔρχεται εἰς οἶκον, ... λύχνους ἀπηρτημένους.

pag. 13. verſu 3. diſtinguente bulla notab.] Bullatos clauos intelligit, quibus portæ configuntur, vnde bullæ oſtiorum apud Plautum. Clauis autem in oſtio fixis annos & dies notari ſolitos teſtis obſeruatio antiquitatis de Dictatoribus clauo pangendo creandis.

v. 6. rogare cœpit vt ſe pœnæ eriperent.] Inter legitimos modos, quibus ſerui pœna liberabantur, is fuit, nempe ſi alij intercederent, vt remitteretur eis pœna, qui deprecatores. Teren. *Nec tu aram tibi, nec precatorem parâris*. l. Bouem. §. 7. D. de æd. edict. Tertull. Apolog. cap. XL. *deprecatores Dei ... cœperunt*.

v. 8. ſubducta ſibi veſtimenta in balneo] Quia mirè frequentes in balneis fures, qui veſtimenta ſubripiebãt. Plautus in Rud. --- *qui it lauatum in balneas, ibi cum ſedulò ſua veſtimenta ſeruat, Tamen ſurripiuntur*. --- Hi fures balnearij. Gloſſ. *Fur balnearius*. βαλανοκλέπτης. Tertul. de fuga in perſec. *Inter tabernarios & fures balneariorum*. Apolog. cap. XLIV. *Quis illic ſicarius, manticularius, aut lauantium prædo*. Vide D. de fur. baln. ideò adducebant ſeruos, qui veſtes ſeruarent, Græcis ἱματιοφύλακας

... cui muneri inſeruit hic diſpoliatus. Lucian. Hippia: τί ἂν σοὶ τὰ ἐπὶ τούτῳ λέγοιμι, ... καὶ τοὺς κοιτῶνας τῶν ἱματιοφυλακούντων ... Latinis *Capſarij*. Paul. l. 3. de off. præf. vigil. Quos nonnunquàm mercede conducebant. nec capſarij tantùm veſtimenta ſeruant, ſed variis balneaticis muneribus funguntur: putà, fricant & vngunt, ſi vera ſunt quæ ſcribit Comm. in Iuuen. Saty. III. *... ab eo quia guttã, mittit, quos habẽt capſarij*.

v. 11. diſpenſatorémque] Inſcriptio: CN. CORNELIO. CAPITOLINO. NEPOTI. DVLCISS. AVG. N. VER. DISP. VIX. AN. VI. M. VI. D. VI. Diſpenſator ... ait Græcus interpres Inſt. lib. III. tit. de Mandato. Cicero Hortenſ. *Cùm rationem accipis à diſpenſatore*. Suet. in Galba: *Diſpenſatori breuiarium rationum offerenti*. Macrob. Saturn. libro II. c. III. Gloſſæ Iſidori: *Arcarius, diſpenſator*, quod verum exiſtimo. Gloſſarium: *Arcaria*, τραπεζιτική. V. Inſcrib. D. FABIO. D. F. ARCARIO. l. Thais. §. 17. D. de fideicom. libert. *Stichus arcarius probante domino nomina fecit*. ex quibus rectè interpretationem Theoph. liquet. nam & Petron. *aureos numerantem diſp*. adeò vt minimè putem diſpenſatoris munus his finibus concluſum fuiſſe, ſeruis cibaria mandare, quod tamen aſſerit Clariſſ. I. C. Actores verò in multis eiuſdẽ functionis, ſed digniores. Theophiles

Universidad de Deusto
Biblioteca

actorem, διοικητὴν πάσης ἀρχῆς. h. e. vt Plaut. in Aſinar. *cui omnium rerum herus ſummam* [illegible] *dedit.* Arcarij verò etiam [illegible] Gloſſæ: *Arcarius,* [illegible]. Fortaſſe: [illegible]

v. 11. in precario] L. *pratorio.* Auſon. *alternas comunt pratoria ripas*: quod me monuit Ill. Scaliger. Tertull. de Idoll. *Voluptati deſeruientia pratoria,* ad Scapul. cap. III. & paſſim apud I.C. Gloſſæ: *Pratoria, domuncula in* [illegible]

v. 14. Non tam iactura me mouet] Catull.

Quod me non mouet æſtimatione,
Verum eſt mnemoſynum mei ſodalis.

v. 17. Tyria ſine dubio, ſed iam ſemel lota] Quaſi tanti non æſtimet ac ſi dibapha: ideo facilius culpæ ignoſci. ea mens ſcriptoris. ſe- mel lota, vt notet dibapham non eſſe, de qua Virgil. in Culice.

Si non Aſſyrio fuerint bis tincta colore.

Plin. lib. IX. c. XXXIX.

v. 26. Pueris Alexandrinis] Deliciæ veterum. Lucianus περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων: [illegible] ξυνόντων, Ἀλεξανδρεωτικὸς ἀνδράποδος.

ibid. puer Alexandr. aquam in man. [illegible] natam, inf.] Delecti huic muneri ætate [illegible] diores, ſed καλοῦνται παῖδες οἱ δοῦλοι καὶ [illegible] πρεσβύτεροι, ait Pollux. Miniſtratores [illegible] deſcribit Philo περὶ βίου θεωρητ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

[illegible] Quæ commodùm illuſtrant illa pag. 20. *inter pueros capillatos.* Impendio enim curabant, vt haberent calamiſtratos in miniſterio. Seneca epiſt. CXX. *Si pertinere ad te iudices, quam crinitus puer poculum tibi porrigat.* Hieronymus ad Salu[illegible]: *Non ambulet iuxta te calamiſtratus pro-* [illegible]. Apuleius de deo Socratis: *Familias calamiſtratas.* Quod præter. Iuuen. Lucian. Apul. Hor. quoque lib. II. Saty. VIII. --- *vt omnes præcincti pueri rectè comtique miniſtrent.* Cæterum quod Petr. p. 20. *Nec tam pueri nos, quan-* [illegible] *erat operæ pretiū, ad ſpectaculum duxerāt.* Iulianus Miſop. [illegible] Alebāt enim [illegible] cœtus puerorum, quos Pædagogia dicebant. Vlp. l. Quæſitum. §. 32. D. de inſt. vel [illegible]rum. leg. Deligebant elegantes & eximia ſpecie; ſanè quàm ſollicitè eos habuerint, Seneca epiſt. CXXIII. quanta cura culti, idem epiſt. CXI. *Hinc puerorum perſpicuos cultu at-* [illegible] *forma greges.* De vita beata: *Quare pæda-* [illegible] *pretioſa veſte ſuccingitur.* vide de Tranq. [illegible] lib. 1. cap. 1. epiſt. CXX. XCVI. Apul. Mil. [illegible] I. Erant autem deliciæ dominorum, ad [illegible] miniſteria, imò illicita. Pædagogiani [illegible] etiam miniſtratores. Vlp. dict. l. Cice-

Universidad de Deusto Biblioteca

ro 11. de Finibus: *Adſint etiam formoſi pueri qui* [illegible] *miniſtrent.* Lucianus in Aſino: [illegible] οἰνοχόος [illegible]. Gel. lib. xi. c. [illegible] Clem. Alexand. Pædag. lib. III. c. IV. Iuuen. [illegible] ry. IX. --- *puerum te Et pulchrum & dignum* [illegible] *athe---* Tertull. de ieiun. c. IX. *Fratres* [illegible] *tum præferentes œnophoris regiis, atque* [illegible] *formoſiores, ne qui de ſpecie quoque corpuſculi* [illegible] *tuat.* Legimus & puellas miniſtraſſe. Ap[illegible] Mil. II. *puellæ ſcitulæ miniſtrantes.* Hieron. [illegible] Ruſtic. *Simul inire conuiuia, ancillas* [illegible] *bere in miniſterio.* Pherecrates:

[illegible]

v. 28. aliiſque inſequ. ad pedes] Veteres [illegible] cubituri manus pedéſque lauabant. Fab. [illegible] Ctot: *Aquam manibus pedibúſque date.* [illegible] hic factum Petron. innuit, nam pedibus & [illegible] pedes, vt manibus & ad manus aquam da[illegible] dicebant veteres.

ibid. paronychia] Gloſſarium: [illegible] *redubia.* Vide Feſt.

p. 24. v. 4 pantomimorum non patriſſam[illegible] Antiquorum epulis varia adhibita obl[illegible] menta, vt cantorum, ludionum, & id ge[illegible] Manilius:

Ille dabit cantus inter conuiuia lætos.

Seneca de vit. beata. cap. XI. de Apicij & N[illegible] mentani luxu: *Vides hos è ſuis lectis ſpectantes popinam ſuam, aures vocum ſono, ſpectaculis ocu*[illegible] *oblectantes.* Idem ep. *In commeſſationibus no*[illegible] *plus cantorum eſt, quàm in theatris ſpectato*[illegible] lib. IX. Controu. II. *Si tribunal conſcende*[illegible] *conuiuiali veſte, ſi cùm claſſicum canere debet, ſymphoniam canere iuſſit.* Sidonius lib. I. ep. II. de Theodorici conuiuiis: *Sic tamen quòd illic* [illegible] *organa hydraulica ſonent, nec ſub phonaſco vocalium concentus meditatũ acroama intonat. Nullus ibi lyriſtes,* &c. L. ex. v. c. *vocalium concẽ*[illegible] *meditatum.* In hoc cõuiuio nihil niſi ſym[illegible]phonia ſtrepente agitur. Serui cantores, *ſym*[illegible]*phoniaci.* Macrob. lib. II. c. IV. *Delectatus inter* [illegible] *pueris ſymphoniacis.* Cicero in Piſon. Ludionum verò varia genera. Capitol. in Vero: *Adduxerat ſecum & fidicines, & tibicines, & hiſtriones, ſcurráſq; mimarios, & preſtigiatores, & omnia mancipiorum genera, quorum Syria & Alexandria paſcitur voluptate.* Sidonius ep. II. libro I. *Sanè intromittuntur inter cœnandum mimici ſales, ita vt nullus conuiua* [illegible] *lingua felle feriatur.* Clemens Pæd. lib. III. cap. IV. Καὶ [illegible] [illegible Greek] γελῶντ. Therſiten appellat mancipium, quòd ſcommatis & dicteriis ludebat. nam Pæd. lib. II. c. VI. [illegible Greek] Ὁ δυστυχής. Nec tantum dicaces ſerui adhibiti, ſed etiam

Universidad de Deusto Biblioteca

alij, quorum ars mordaci ſale ludere. Seneca ep. cxxiii. *Varius eques Romanus, cœnarum bonarum aſſectator, quas improbitate linguæ merebatur.* talis ille apud Iuuen. Saty. ii. --- *comiter ioco mordente facetus, Et ſalibus vehemens.* --- Huiuſmodi autem cœnarum aſſectatores, *Aſſeculæ.* Iuuen. Sat. ix. Gloſſ. Iſidori: *Aſſecula, buccellarius.* Iuuen. Saty. iii. *bucca.*

Perpetui comites, notaque per oppida buccæ. Iſidorus in gloſſ.] *Scurra, paraſitus, buccellarius.* At Orig. lib. x. *I ſcurra, qui cauſſa cibi quemlibet conſectatur.* Græcis τρέβαξ. vide Heſych.

v. 8. cui locus nouo more primus] Vide Plutarc. l. 1. Quæſt. Conu. Quæſt. iii.

v. 9. in promulſidari] *promulſidario.* Gloſſ. Iſidori: *Pranſorium, promulſidarium.*

ibid. Aſellus erat Corinthius] Aſellus vt apparet, geſtans promulſidem, ſiue guſtationem. De quo ſuprà, *poſt aſellum diaria non ſumo.* id eſt, poſt opiparam guſtationem non opus eſt mihi cibariis ſeruilibus. Scaliger.

v. 11. oliuas in altera par. alb. in altera nig.] Ouidius 1. Metam.

Ponitur hic bicolor ſincera bacca Mineruæ.

Varro de re ruſt. lib. 1. c. 66.

v. 13. in quarum margin. nomē Trim. inſc.] Luciā. in Hermotimo, Plaut. in Rud. *Nam hæc (vrna) literata eſt ab ſe cantat cuia ſiet.* ita & pocula literata Græcis γραμματικὰ ποτήρια vt Athenæus tradit.

v. 15. glires] Ammian. Marcell. lib. xxviii. Var. de re ruſt. libro iii. cap. 15. Apicius de re culinar.

v. 16. melle & papauere ſparſ.] Vide Athen. lib. iii.

ibid. tomacula) Iuuen. Saty. x. *tomacula porci.* Comm. *pinguia viſcera.*

v. 17. craticulam argent.] Clemens Pæd. libro ii. cap. iii.

v. 22. pallio coccino adraſ. incl. caput] Nonnunquàm palliati accubuêre. Spartianus in Hadrian. *Aut pallio tectus diſcubuit, aut toga ſubmiſſa.* in Seuero: *Cùm rogatus ad cœnam Imperatoriam palliatus veniſſet, quò togatus venire debuerat.*

v. 26. habebat in minimo digito grandem] Mirum, quòd in minimo digito grandem habuerit, cùm Pollux ſcribat lib. v. περὶ δὲ τῷ μικρῷ δακτύλῳ ἐφόρουν, ὃ ἀκρεῖς ἐκάλουν διὰ μικρότητα. ſed ideò tribuit, quia notat hominem lautiſſimè diuitem: nam & Lucianus de huiuſmodi ἐν ἀλεκτ. εἶχε δὲ καὶ αὐτὸς παμμεγέθη δακτύλιον ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ μέγιστον, πολύγωνον, καὶ ψῆφος ἐνεβέβλητο τῶν τετραχρώμων, ἐρυθρὰ δὲ ὡς ἐπιπολῆς.

v. 27. extremo verò articulo] Clemens Pæd. l. 3. cap. 11. ἀλλὰ δὲ καὶ τὸν δακτύλιον οὐκ ἐπ᾽ ἄρθρῳ φορητέον τοῖς ἀνδράσι. γυναικεῖον γὰρ τοῦτο. ἀλλ᾽ ἐς τὸν μικρὸν δάκτυλον καὶ τοῦτο εἰς τὴν ἐσχάτην καθιέσθω. *Multitudo annulorum*, inquit Acro ad illa Horatij Sat. lib. 2. *ſæpe notatus Cum tribus*

Universidad de Deusto
Biblioteca

bus anellis, *erat vitioſa.* Seneca Nat. *Quæſt.* lib.7.c 31. *Exornamus annulis digitos, & in omni articulo gemma diſponitur.*

v.30. ferreis velut ſtellis] Vide Plin. lib. 33. cap. 1. Eiuſcemodi annulos aureos ſtellis ferreis ferruminatos in manib⁹ Abrah. Gorlæi Vltraiecti, item Maſſiliæ aliquot vidiſſe ſe teſtatur Ill. Scalig. Stellis autẽ ornatus cauſa etiam alia inſigniri ſolita, hinc apud Trebell. Poll. in Galie. *Aureos conſtellatóſque balteos rapuiſſe dicitur.*

p. 25. v. 1. lacertum armilla aur. cul.] hinc arbitror in Gloſſ. ψίλιον ἀνδρὸς, *Brachionare.*

ibid. eboreo circulo lamina ſpl.] Tertull. de habitu mul. cap. 11. *Circulos ex auro, quibus brachia arctantur.*

v. 3. ſpino argentea dente perf.] Omnia hîc ad luxum comparata, nam alij lentiſco aut penna dentes leuabant. Martialis diſt. Lemmate, *Dentiſcalpium.*

v.13. repoſitorium allatum eſt] Vide Fauorinum apud Gell. lib. 15. c. 8.

v.21. pauonis oua gall. iuſſi ſupponi] Achil. lib. 11. Plin. lib. x. c. LIX.

v.26. proieci partem meam] Sueton. in Calig. c. 18. *Equiti Romano auidiùs veſcenti, partes ſuas miſit.* Apul. lib. VII. Mil. *Partéſque ſubreptas & pragustatas portiones offerebat.* ita Græci μοίρας. Homerus Odyſſ. θ. Οἱ δ' ἤδη μοίρας τ' ἔνεμον, κερόωντό τε οἶνον.

p. 26. v. 3. ſi quis noſtrum iterum vellet mul-

ſum ſumere] In Antecœna mulſum, aut mel cum vino ad conficiendum mulſum ponitur, deinde etiam in menſa ſecunda: ideò adiecit *iterum*. Cato: *Nũc in conuiuiis poni vides ſal & mel.* Varro de re ruſt. lib. III. *Mel ad principia conuiuij, & in ſecundam menſam adminiſtratur.*

v. 4. cùm ſubitò ſignum datur] Seneca: *Adeſt miniſtrorũ turba linteis ſuccincta, per quos ſigno dato ad inferendam cœnam haud obſtrepenter diſcurritur.* vide ep. XCVI. de breu. vitæ, cap. XII.

v. 5. à choro cantante rapiuntur] Ad ſymphoniam quoque illata cœna. Serenus Sammonicus apud Macrob. Saturn. l. 3. c. 16. *Quippe qui dignatione veſtra cùm interſum conuiuio ſacro, animaduertam hunc piſcem à coronatis miniſtris cum tibicine introferri.*

v. 8. Colaphis obiurgare] Cicero libro II. epiſt. 1. ad Attic. *molli brachio obiurgare.* Suetonius in Calig. cap. 11. *Niſi ferulis obiurgari maluiſſent.* in Othon. cap. 11. *Vt ſæpe flagris obiurgaretur.* Mira ſæuities dominorum in ſeruos miniſtrantes impolitè. Plutarchus περὶ ἀοργησίας. Seneca de Ira, libro. II. cap. XXV. *Nec contenti colaphis obiurgaſſe: in aquam præcipitârunt.* Lucian. Saturna. καὶ διακονουμένων τοὺς μὲν ἄλλους ὑπὸ δυοῖν ἐμμενεῖν, τὸν γὰρ νόμον πλείω τ' ἀνδρὶ εἰ διακονίας.

v. 11. ſcopis cœpit verrere] Huic miniſterio inſeruientes propriè *ſcoparij*, h. e. μετανυλα σαρῶντες.

Universidad de Deusto Biblioteca

σαρῶντες. vt interpr. Græci. vide l.8.D.de inſt. vel. inſtr.leg.

v.12. Laudatus propter eleg. dominus] *Laudationem ferculum inſecutum.* Seneca de breu. vitæ, c.12. *Quanta arte ſcindantur aues in fruſta non enormia, quàm curioſè infelices pueri ebriorum ſputa detergant. Ex his elegantia, lautitiaq; fama captatur, & vſque adeo in omnes vitæ receſſus mala ſua illos ſequuntur, vt nec edant nec bibant ſine ambitione.* Plin. lib.11. ep.v. *Nam & in ratione conuiuiorũ, quamuis à pleriſque cibis ſinguli temperemus, tamen cœnã omnes laudare ſolemus.* Philo περὶ βίου θεωρ. multis. Lucianum περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντ. & Saturn.

v.17. amphoræ vitreæ] Horat. 1. Sat. ---- *aſtat Echinus vilis.* Interpres. *Echinum dicit vas ſalis in modum echini marini, alij ampullam vitream, alij lignum dicũt cum vncinis in quo ponuntur calices. alij ampullam ſcorteam, iuxta illud Lucilij: Echinus cinnabarĩ infectus L. Echinus cinnabari infectus.* Diuerſa vaſa effigiata fuere in formam echini, vnde & paſſim *echini*, vaſcula varij vſus; ita vaſa in quæ ἀσφαλιζόμενοι ... ciebãtur ἐχῖνοι. Ariſtoph. in Veſpos: — μὴ φύγῃ ἐν συμφορᾷ γενήσεται Κατὰ τὸν ἐχῖνον. Scholiaſtes: ἄγγος τι χαλκοῦν, ἢ ἐν ᾧ κατετίθεντο οἱ δικάζοντες διαιτηταὶ τὰ γραμματεῖα τῶν μαρτυριῶν. ἀπὸ ... ἐμαρτύρησαν, &c. quæ etiam in Suida legimus, & ſæpe in Demoſthene, vt in Orat. πρὸς Ὀλυμπιόδωρον: τὰ δὲ ἀντίγραφα ἐμβαλλόμενοι εἰς ἐχῖνον. Moſchopulus: ἐχῖνος σκεῦος τι ...

... χαλκοῦν τὸ δικαστικὸν ... ἐν ᾧ τὰ μαρτύρια ἀπετίθεντο. Heſychius verò σκεῦος ... : quem vide. Scorteas ampullas pilaſcas vocabat poſterior ætas. Iſidori Gloſſæ *Pilaſca, vas vinarium ex corio.* Græcis ἀσκός. Scholiaſtes Theocr. Pharm. ὄλπη κυλίχνη, ἡ δερματίνη λήκυθος. Hinc lucem do Plauto in Rud. Sc. *Exi è fano:*

Niſi erit tam ſincerum, vt quiuis dicat ampullarium
Optimum eſſe operi faciundo corium ---

Varro apud Non. Cupas. *Antiquiſſimi in conuiuiis vtres vini primò, poſteà tinas ponebant.* L. Lucill. apud Non. Cuia, *terginus calix*, non ... D. Matth. cap. IX. οὐδὲ βάλλουσιν οἶνον νέον εἰς ἀσκοὺς παλαιούς. Apul. l. 7. Mil. *vinarios vtres ferentes.* Artemidorus lib. v. ... ὁ ἀσκὸς γίνεται, καὶ ὁ χοῦς ἐστὶ ... & Polluci ἀσκός inter vaſa vini conditoria, tametſi ſacco vſi ad eliquanda ſeu percolanda vina.

ibid. diligenter gypſatæ] Gypſo vaſa illita. Auctor γεωπονικῶν. Horat. Carm. l.1. od.20. --- *Græca quod ego ipſe teſta Conditum leui.* Porphyrion: *Dicit hoc vinum per ſemet ipſũ inueteratum. Leuiſſe ergo ſe gypſo vtique vult intelligi.* Marcellus de medicam. *Operculo ſuperpoſito & clauſo, vel gypſato diligenter de argilla.*

v.18. pittacia erant affixa] Gloſſæ: πιττάκιον, *Pittacium, Breuis.* Gloſſæ Iſidori: *Pittacia, epiſtola breuis & modica*, quid verò breuis, ex-

preſſit

preſſit Iuuenal. Sat. VII. -- *magno cōites in faſce libelli.* Com. *Breues, intellegit.* *Pittacis* Lam- pryd. in Alex. Seuer. λευκώματα. *album* Se[illegible] necæ. Petron. ſcedium affixum ampullis, cu[illegible] inſcripta ætas vini. Horat. *notas* vocat, lib. I. Sat. X. *Vt Chio nota ſi miſta Falerni eſt.* Acro. *Nota. Ideò quòd aut vina notantur in lagœnis aut conſules.* Plautus appellat literatas epiſtolas in Pœnulo: Sc. *Satis ſpectatum.*

Ibi tu videas literatas fictiles epiſtolas
Pice ſignatas, nomina inſũt cubitũ lõgis literis.
Ita vinariorum habemus noſtra delectũ domi.

v. 20. Dum titulos perleg.] Iuue. Sat. v.
Cras bibet Albanis aliquid de montibus, aut de
Setinis, cuius patriam titulúmque ſenectus
Deleuit, multa veteris fuligine teſta.

v. 23. Verum eſt vinum Opimianum præ- ſto] L. *Verum eſſe v. o. praſtò.* id eſt. ἐγγυῶμαι. Scaliger.

ibid. heri non tam bonum poſui] Mar- tialis:

Potaui modò conſulare vinum.
Quæris quàm vetus atque liberale?
Ipſo conſule conditum, ſed ipſe
Qui ponebat erat Seuere conſul.

v. 26. laruam argenteam] Plutarchus in conu. ſept. ſap. ὁ δὲ Αἰγύπτιος σκελετὸς ὃν [illegible] εἰσφέροντες εἰς τὰ συμπόσια [illegible] [illegible] μεμνῆσθαι ταχὺ [illegible] [illegible] ἄχαρις, καὶ ἄωρος ἐπίκωμος [illegible] [illegible] καιρὸν, εἰ μὴ πρὸς τὸ πίνειν, καὶ [illegible]

[illegible] φιλίαν [illegible], καὶ παρακαλεῖ τὸ [illegible] βίον βραχὺν ὄντα, πράγμασι κακοῖς [illegible] τείνειν. Quæ vnicè Petr. illuſtrant. [illegible]:

[illegible] Ἡρώδης ὁ παῖς ὁ τοῦ [illegible]
[illegible] ἱερεὺς δεῖπνον [illegible] τόδε.
[illegible] ξύλινον νεκρὸν [illegible] δείπνοις [illegible].
[illegible] συμπιόντας [illegible] πᾶς [illegible]
[illegible] τοῦτον βλέποντες, ὃ [illegible] καὶ
[illegible].

[illegible] hoc ritu Lucianus περὶ πενθ. vbi de vario [illegible]do ſepeliendi: ταριχεύει δὲ ὁ Αἰγύπτιος, οὗτος [illegible] λέγω δὲ ἰδὼν, ξηράνας τὸν νεκρὸν, σύνδει- [illegible] καὶ συμπότην ἐποιήσατο.

p. 27. v. 9. ſtructor] Lamprid. in Elag. *Vt qua- [illegible] coqui de diuerſis edulijs exhibuiſſent, vel [illegible]ctores, vel pomarij, illi de lactariis exhiberent.* [illegible]uen. Sat. v I I. -- *qui fercula doctè Componat* -- Comm. *Structura, vt cocus.* hinc Plauto, [illegible] *patinaris.* Lucill. *exſtructa menſa.* Colu- [illegible]l. libr. I. *fercula ſtruentes.* Structor Athen. [illegible]ζοκόμος, Clementi & Polluci τραπεζο- [illegible], nam vt idē Pollux τραπέζας ἐκόσμει καὶ [illegible] τὰ ἐπ' αὐτῶν τιθέμενα. vti & Latinis, in [illegible] III. Æneid *abſumere menſas.* Heſychius [illegible] τραπεζοποιὸς, οὐχ ὁ μάγειρος, ἀλλ' ὁ τῆς [illegible] τὰ συμπόσια [illegible] ἐπιμελούμενος.

v. 11. bubale fruſtum] L. *bubula fr.* Scali.

v. 13. ſuper virginem ſtericulam] Etſi va- [illegible] adduci poſſent coniecturæ, vt deſperatiſ- [illegible] loco mederetur, veluti ſi L. *ruſticulam:*

quæ

Universidad de Deusto
Biblioteca

quæ ex perdicum genere. Martial. Diſtich. vel quod in gloſſ. Iſidori: *Suerſculum, edulum,* vel *hiſtriculum*, quia de virgine ſermo. notat adoleſcentem puerum grandiorem. tamen deliperem, puto his ſomniis veram lectionem quærere, erui poteſt ope MS. Satius eſt illud quoque ignorare, *ſuperſagittarium odopetam*, ne nihil agam, L. *otopetam*. Gloſſæ: *Auritus*, ὠτοπέτης, vt canem venaticũ innuat. quia is competens ſagittario. ſed per fidem nugæ & inquinamentæ meræ.

p. 16. Super capricornum locuſtam marinam] Gloſſæ: *Locuſta marina* κάραβος. Cur autem locuſta marina capricorno conueniens eſt apud Ariſtotelem de hiſtoria Animal. lib. VIII. ca. II. μάχονται δ' οἱ κάραβοι αὑτοῖς ἀλλήλοις ὥσπερ οἱ κριοὶ κέρασιν, ἐξαίροντες καὶ τύπτοντες· ὁρῶνται δὲ μετ' ἀλλήλων πολλάκις ὥσπερ ἀγέλη.

v. 18. duos mulos] L. *mullos*.

v. 20. Ægyptius puer.] Æthiops. Feſtus *Ægyptiacos*, *Æthiopas*. Pueri Aethiopes veteribus in deliciis. Autor ad Herenn. *Vt ab auunculo rogetur Æthiops, qui ad balneas veniat*. Athenæus: παῖς δὲ λαμπροφεγγὴς ... Αἰγύπτιος παρέστω. Mart. lib. 4. ep. 42.

v. 21. clibano arg.] Moſchopulus: Κλίβανος, σκεῦος ἐκ σιδήρου, ἐφ' ᾧ τοὺς ἄρτους ὀπτῶσιν, ὑποκρύπτοντες καὶ περικαλύπτοντες αὐτόν.

v. 22. *teterrima voce*] L. *tenerrima*. nã Ægyptiaci pueri ſuauitate cantionum commendantur.

dantur. Martial. *Cantica qui Nili, qui Gaditana ſuſurret.*

v. 23. minio canticum extorquet] L. *mimo* ... al. ex V.C.

p. 28. v. 1. Marſyas quatuor ex quorum ... ticulis] Puto intelligendum de perſonis ſeu ſigillis, quorum mentio apud Vlp. l. ... fundi. §. Item conſtat. D. de action. emp. & vend. Quæ perſonæ ſeu ſigilla, ex quorum roſtris aut alia parte corporis aqua ſalire ſolet, variè efficta. Aut enim Marſyas fingeb. vt hic, aut Satyros, vnde in Gloſſ. *Siluanus*, ... *tubus*. Feſtus *Silanus* ſcribit quem vide in *Tullios*. & Celſ. l. 2. c. 19. aut Atlantes, de quib. eſt apud Martial. lib. 6. epig. 79. aut Chimæræ, de quibus Iuuen. Saty. 3. aut Hermas. Cicero ſæpe epiſt. ad Attic. Iuuen. Saty. 8. L. ... tem in petronio, *ex quorum veretillis*, aut *ventriculis*. Nam ſigilla in fontibus & puteis, quæ putealia apell. ita fieri videmus, vt ex quorum roſtris aut verendis aqua fluat. Huiuſmodi ſigna in theatro fuiſſe ad ſparſiones croci, colligere eſt ex his Lucani lib. IX.

Vtque ſolet pariter totis ſe effundere ſignis
Corycij preſſura croci. --

Niſi quiſpiam aſſerat Marſyas in modum ſcalarum effigiatos fuiſſe.

v. 2. garum] Quid garum, diuidiæ inter ſcriptores. Strabo lib. 3. Dioſcor. l. 2. c. 31. Artemidor. lib. 1. ἔστι γὰρ οὐδὲν ἄλλο ὁ γάρος, ἢ σηπεδών. probè verò Manil. lib. V.

Universidad de Deusto Biblioteca

Hinc ſanies pretioſa fluit, florémque cruoris

Euomit, & miſto guſtum ſale temperat oris.

Seneca epiſt. xcv i. *Garum, pretioſam malorum piſcium ſaniem.* Cur pretioſam ſaniem vocarint, Plinius docet libro xxxi. ca. vii. [illegible] Martialis, *nobile garum & faſtoſum.* garum [illegible] tem piperatum; quia condiri ſolitum [illegible] maris aliiſque pro ratione cibi videtur. [illegible] in Gloſſario legitur ἐλαιόγαρον. *Oleum & liquamen.*

v. 2. ſuper piſces] Garo piſces condiri. [illegible] cian. in Aſin. λοπάδας, ἰχθῦς. τὰς μὲν [illegible] ἐλαίῳ κατακεχυμένας. Horat. Sat. 8. l. 2.

Affertur ſquillas inter muræna natantes,

His miſtum ius eſt oleo, quod prima Venafri

Preſſit cella, garo de ſuccis piſcis Iberi.

addo & oua. Martial. ---- *ſcombri temperet [illegible] liquor.*

v. 3. in Euripo] de Euripo & eius fluxu [illegible] Strabo, alij. ab eo quemuis riuum Euripum vocat Plin. epiſt. *nam & lacus ſeu foſſa, [illegible] ad munimentum arena circumdata, Euripi. [illegible]* in Cæſ. c. 39. Tertull. aduersùs Hermog. [illegible] *tas exſtruxit theatrum, ſcena erat talis. & [illegible] ſuper Euripum*, &c. Ita feſtiuè Petr. Euripum appellauit, latiorem repoſitorij ſeu [illegible] fundum.

v. 5. res electiſſimas.] Apul. *Partes electiſſimas [illegible] ſurripuit.* Idem: *Partes electibiles comparent [illegible] quàm.* Plaut. in Moſtell.

Vino & victu probo, piſcatu electili.

[illegible] eadem fabulâ Sc. Exi. *Neque tam facetis [illegible] vnus victibus*, repono ex V. C. Flo[illegible]: *Neque tam ſelectis.*

[illegible] eiuſmodi methodio] L. *metodio.* [illegible], [illegible] interiecto cantico.

v. 7. Proceſſit ſtatim ſciſſor] Clemens Pæd. [illegible] [illegible]

[illegible] Lucianus: [illegible] Vbi perperàm vertunt *ſtructorem.*

v. 16. Carpus. Iuuen. Sat. 9. ---- *archimagiri, [illegible]* Comm. *Inſertores, qui inlata car-* [illegible]

v. 24. Nummos modio metitur.] Prouerb. [illegible] Lucianus: [illegible] Horat. lib. 1. Sat. 1. ---- *diues Vt metiretur nummos.* quod Plaut. *aris aceruos ruit*, imi[illegible] Horat. l. 2. Sat. 5. *Tu protinus vnde Diui[illegible] ruam dic augur aceruos.*

v. 27. Topanta.] Quinctil. *Principes in Cæſa[illegible] agunt, fuerúntque cuncta.* Lucianus: [illegible] Προφήτης καὶ ξυνα[illegible] [illegible] ἐγώ.

v. 30. poëtarum cœpit eſſe mentio] Vide [illegible] Sat. 11.

[illegible] v. 3. Rogo, inquit, Magiſter.] Alloquitur

Universidad de Deusto
Biblioteca

Grammaticum , aut cenſorem quendam
poëtarum. nam & Eumolpum compellant
Eucolp. p. 53. *Omn. ſcabit. animo, tanquam bo-*
narum artium magiſter deleret ſine cicatrices.
βασιλία ſeu *συμποσίαρχον*, qui Varr. *modimper-*
tor: nam & is *magiſter*. Lamprid. Elagab. *Pr-*
fectum vrbi ad bibendum vocabat, adhibitis
præfectis prætorio, vt ſi recuſarent Magiſtri
gerent. Martial. lib. XII. *magiſter cœnæ.*

v. 9. Plumato am. aur. Babylonico] Tert.
de pallio: *Pauo pluma veſtis, & quidem*
clitis, imò omni conchylio depreſſior, qua colla
rent, & omni patagio inauratior, qua terga
gent. propriè igitur cùm de aue. At de
tioribus etiam veſtes ex variis plumis
textæ. Senec. epiſt. XCI. *Non auium plumæ*
vſum veſtis conſeruantur. & graphicè Prud.
Hamartig.

---- hunc videas laſciuas prepete curſu
Venantem tunicas auium quoque verſicolorum
Indumenta nouis texentem plumea pennis.

hinc ipſi textores *Plumarij*. Varro de
educ. *Nulla, quæ non didicit pingere, poteſt*
care quid ſit bene pictum à plumario. Firm.
3. Aſtron. *Linteones aut Plumarii, vel*
uentores. c. 13. *Linteones, vel tunicarum*
tum plumarios. & Conſtant. Imp. in l. 1.
excuſ. artif. Quanquàm aliter Gloſſæ
marius, *ποικιλοβάφος*.

ibid. Babylonico] Gloſſæ: *Babylonica*
ψιλὴ πολύμιτος. Martial. *Babylonica pi*

texta. Nobiles enim hoc artificio Ba-
lonij. Tertull. de habitu mulier. *Phryges in-*
erent, & Babylonij intexerent. Clem. Alex.
lib. 12. c. X. *aureo Babyl. quia auro picta va-*
opera. Hieron. ad Lætam. *in quibus non*
& pellis Babylonica vermiculata pictura.
parchus Comicus: --- *ἐμπίδιον ἐκ ἀγάπης τοῦ*
Πέρσης ἔχων, καὶ χιτῶνας --- vnde
--- *Alexandrina belluata conſutáque ta-*

v. 10. Gallina Numid. Mart. lib. 3. epig. 58.
ſpado, capo. Mart. ibid. & epig. 63.
v. 11. Ciconia etiam] Plin. lib. X. cap. XXIII.
lib. 11. Sat. 11.
v. eod. hoſpita] ita Varro apud Arnob. lib.
undines *hoſpitas* vocat.
v. 12. pietati cultrix] Plin. Cicero, aliſque
res. multis Philo *περὶ τῶν ἀλόγων λόγων*.
de hiſtor. Anim. l. 6. c. 13.
v. 13. Auis exul hyemis] Plin. lib. X. c. XIII.
de hiſt. Anim. l. VIII. c. 15.
v. 14 Nequitiæ] Luxuriæ.
ibid. cacabo] Gloſ. *Cacabum*, *χύτρον*. Vas
igni appoſitum. hoc ex multis Scribo-
Largi locis colligere eſt. hinc lucet. vnde
Tertull. de Ieiuniis: *Apud te agape in cacabis*
fides in culinis calet. Paul. L. 18. D. de in-
vel inſtrument. leg. *Nec multum refert*
cacabos & aënum quod ſupra focum pendet:
aqua ad potandum calefit, in illis pulmenta-
quitur, ex quis verum eius vſum hauri-

Universidad de Deusto
Biblioteca

mus. Iſid. *Enulum, caldarium.* Gloſſ. *Æneum*
χάλκος. L. *Aënum.* Ad eandem rem miliario v
Athen. τέρας λιάρχαν κρλημμινος ὑπὸ φ
ἀς θερμοῦ ὕδατος κατεσκευασμένον
νον. Gloſſ. *Miliariū* θερμηρὸν. & alibi
L. θέρμαστρον. Comm. Iuuen. Cacabum
interpretatur, & Satyr. xi. *baſcaudas*, vaſa
calices lauabantur, & cacabos. minùs rect
v. 15. tribacca Indica] L. *cara tibi, bacca*
dica. Scalig. *Bacca, vnio.* Horat. l. 2. Sat. 3.
inſignem baccam.
v. 17. Tollat pedes] Mart. l. 11. ep. 72.
Protinus accedunt medici, medicaq́; rec
Tolluntúrque pedes: ò medicina gra
v. 19. ignes lapideos] Manil. ---- F
certantia lumina flammis, Gemmarúmq
radiantes lucibus ignes. Claud. panæg.
Hon. Conſ.
Quis iunxit lapides aſtro? quis miſcuit
Sidonij rubrique maris? ---
Hieron. ad Demetriad. *Ardentes gem*
duntur ſcriniis.
v. 20. probitas eſt carbunculus] vt T
gonerus: σοφία δὲ κρύσταλλος. & ipſe
Frugalitas eſt inſerta fama bona. nam
ἔμβλημα. emblemata verò, quæ ex
gemmis argento infixa, vt apud Xiph
in Tiberio: καὶ ἀργυρέῳ χρυσῶν τι ἐμβλημ
τα. Paulus libro 7. Sententia. tit. 6.
v. 21. Æquum eſt induere nupt. ven
Quia id meretricum. Horat. libr. 1.

tera nil obſtat; Cois tibi penè videre eſt Vt nu-
--- Propert. lib. 4. eleg. 2.
Indue me Cois, fiam non dura puella.
um verò pro *tenui veſte*, etiam Tibull. li-
3. Eleg. 2.
Poſſhac carbaſeis humorem tollere ventis.
v. 22. nudam in neb. lin.] Plinius lib. xi. de
Vt denudet fœminas veſtis. Hieron. ad Læ-
Veſtimenta paret, quibus pellatur frigus, non
veſtita corpora nudentur. ad Heluid. *In-*
duuntur expoſita libidinum victima, & tenui-
veſtium nuda oculis ingeruntur: meminit
m in Marcellæ vid. epitaph. Seneca 2.
6. *Veſtem nihil in matrona tecturam con-*
controu. 8. *Vt tenui veſte perſpicua ſit.*
emon apud Clement. Alex. ἱμάτια δια-
Tibul. Senec. *pellucida.* Tertull. de
Textu pellucido tegendo nudauit.
in nebula linea] Fulgentius Mythol.
Aſtiterant itaque ſyrmate nebuloſo lucidæ
viragines.
v. 28. per omnes ſcripos gaſtrarúmque] L.
omnes ſcrupos gaſtrorúmque eminent frag.
vas fictile rotundum. Ariſtoph. *gaſte-*
30. v. 16. --- valete curæ Mortalis.] Ita
gue.
26. Si qua eſt amantibus fides. dubitaui
qt.] Arell. Fuſcus apud Senec. v11. Con-
Cum traditus eſſet mihi frater, impera-
que vt ſumerem ſupplicium, ſi qua eſt fides,

Universidad de Deusto
Biblioteca

tentari me putaui, an facerem parricidium.
P.31.v.2. locum] Putant innui partem h
honeſtiorem Cæl. Aurel. acut. paſſionum li
3. *Indecenter ipſa in loca manus mittunt, præ*
tibus verendis. Tertull. de Anima. *Fætus in*
cis matris tumultuatur.
v.11. intorto circa brachium pallio.] Liuius
lib. xxv. *Paludamento circum læuum brach*
intorto in hoſtes impetum fecit.
v.12. compoſ. ad prœliandum gradum.]
49. *ſtatum prœliantis componit.* Pugnaturi
conſtituebant, ne aduerſarius ſtatum con
bare poſſet. Sene. Conſ. ad Polyb. *Vtrùmne*
cuſſus arma ſubmiſeris, an in ſtatu & gradu
ris. alluſit Hieron. ad Demetr. *Quaſi in pr*
ctu & acie ſtemus ſemper ad pugnam.
loco mouere hoſtis, & de gradu decedere, ſed
danda ſunt veſtigia. Lucifer. Caralit. *Hæc*
taſti de gradu pellere, hoc proſternere.
Voumus Chriſtiani nec proſperis nec aduer
gradu dimoueri. vt Laber. mouere pot
ſtatu. Sen. l.1. de tranq. vitæ. cap. 9. *Satis*
cura fuit in gradu conſtare, vt contenderet
eundem obtinere locum. Plaut. in Amphitr.
Quiſque vti ſteterat iacet obtinétque
Sall. coniur. Catil. *Quém quiſque viu*
gnandi locum ceperat, cum amiſſa anima
tegebat.
p.32. v.1. Fulminatus hæc pronun.] H
dotus lib. vi. ἄνωτε βέλει ... ἐρρωμένη
v.15. ridendas incluſ. pag. p.] In fine fab

mimi riſum mouebant ſalibus & face-
tiiſque dicteria, *exodia* dicebantur: ſcurra
intrabat, vt ridiculus foret *exodiarius.* Iu-

urbicus exodio riſum mouet Attellanæ.
Apul. Florid. l.11. *Si mimus eſt, riſeris: ſi comœ-*
diam, meris. ergo ridendas partes, extremas. Gloſſ.
Iſidori: Exodium cantio in theatris ludicra &
ridic. at in aliis Gloſſ. *Exodium, officium,*
Exodiarius, impoſitor officij. de quis hercle im-
prudentiarum ampliandum cenſeo.
Ibid. pagina.] Scena. Rufinus de metris
Terent: *Eſt in Eunucho Terentij ſtatim in prima*
ſcena hic verſus trimetrus: Excluſit, reuocat, re-
deam? &c.
v.16. partes.] Aſconius ad illa Cic. in Verr.
illum, qui eſt ſecundarum, & tertiarum par-
tium. Comœdia quinque actus habet. Eſt ergo per-
ſona primarum partium, quæ ſæpiùs de actis re-
uertitur. & quæ ſubnectit. Varro de re ruſt. lib.
Cum accepiſſem conditionem, vt meæ partes
eſſent primæ. Horat. *Partes mimum tractare ſe-*
cundas. Iuuen. ſat. 1v. *eſt mihi ſæpe vocandus ad*
partes. Comm. *Metaphora à Comœdia, quia*
ad partes ſuas ſolent reuocari.
v.19. Græcæ vrbis.] Iuuen. non poſſum fer-
re Quirites Græcam vrbem.
p.33. v.5. die qui tanqu. togæ virilis ſtolam
ſumpſit.] Qui eo die, quo adoleſcentes præ-
textam ponunt, pro toga ſtolam induit, vt
naturam concuteret, & cum ſexu luctaretur.
T 5

v.6.qui ne vir eſſet à matre perſuaſus] Al-luſit ad fabulam Achill. Notum Achill. ſuaſu & ſollicitudine matris in virginem mutat...

v. 7. Qui opus muliebre in ergaſt.fecit] Vt Hercules captus amore Omphales qu... alluſit.

v.8.poſtquàm conturbauit] Conturbare decoquere. *Serui, qui dominorum pecuniam ... teruertunt, conturbare dicuntur.* L. 5. §. idem la-beo. D. inſtitor. L. 16. D. de in rem verſo. ... apud Mart. *Conturbator Aper.* hinc ducta ... cutio.

v. 11. Iacent] Propert. *Nunc iacet alterius ... lici nixa lacerto.*

v. 15. Nam aut vir ego] Apul. lib. v. Met... *Nec ſum mulier ego, nec omninò ſpiro, ni... peſſum de tantis opibus deiecero.*

v. 24. ſiue ille planus, ſiue nocturn. gra... tor] *Planus*, qui diſcurrit ſine noxa alicu... *Graſſator*, qui cædem molitur vel ex lubid... vel propter præmia. vnde propriè, præd... nocturni, præmiatores. Nonius. de his Ma... lib. 1 v.

Sed pecorum membris media graſſentur in ... be,

Et laceros artus ſuſpendant fronte taberna...

Luxuriaq; parent cædem, morteſq; lucren...

Vide Plautum in Amphitr. Sc. 1. Arnob... Apul. Mil. libro 2.

p. 34. v. 16. ſic vita truditur] Inſcriptio...

VIXI. VT. VIVIS. M...

MORIERIS. VT SVM: MORTVVS.

SIC. VITA. TRVDITVR.

v. 27. Non oportet conſil. cred.] Salluſt. ad ... *ſæpe praua magis, quàm bona conſilia pro-ſperè eueniunt, quia pleraſq; res fortuna ex conſi-... agitat.*

v. 29. In Pinacothecam] Pinacotheca ſeu ...linum, locus vbi tabulæ pictæ poſitæ. Var-ro de re ruſt. libro 1. cap. 2. *Cùm ſpectatum ... eunt villas, vt videant pinacothecas.* vide ...

v. 30. Nam & Zeuxidos manus vidi] Syne-... epiſt. CLIV. ...

p. 35. v. 1. cum naturæ veritate.] Plin. lib. 35. ... *ceſſit ars picturæ. Didicit homo naturam pro-...are.* Cicero lib. II. de Inuent. *Præbere ex ... formoſiſſimas, dum pingo quod pollicitus ſum ... , vt mutum in ſimulacrum ex animali ... exempla veritas transferatur.*

v. 3. Quem Græci monocremon.] L. *mono-...* Vt intelligatur pictura Apellis, in qua ... , id eſt, pictura ... longè corruptiſſ. locum, rectè emendat ... Scaliger.

v. 13. cum ventis litigo.] Haud abſimile ... Paulum ad Corinth. cap. 14. ... Lucret. lib. 4. *---- ne ventis verba pro-...dam.* Propert. libro 1. Eleg. 16. *At mea ne-... verba cadunt Zephyro.*

v. 24. exercitati vultus.] Vide comm. Iu-

Universidad de Deusto
Biblioteca

uen. Sat. VII. *Vt dignus venias hederis & imagine macra.*

v. 26. promittere] [illegible] Iuuen. Sat. VI. ---- *dura per brachia ſeta Promittunt atrocem animum.*

ibid. culto.] veſtitu. Plaut. *Exerce vocem, quam viuis, & colis.* Lucanus x. Pharſ.

Diuitias Cleopatra gerit, cultúque laborat.

Tertull. de pallio: *Scytalo ſagitti pelliger ille, qui totam epitheti ſui ſortem cum muliebri cultu compenſauit.*

v. 31. ſi quid coronis credendum] *Sueton.* in Nero. cap. XII. *Inſtituit & quinquennale certamen primus omnium Romæ more Græco triplex, Muſicum, Gymnicum, Equeſtre.* In iis certaminibus oratores, poëtæ, & omne genus artificum de coronis contendebat, vti & in agonibus Capitolinis, qui exemplo ludorum Olympicorum à Domitiano inſtituti. Sueton. cap. IV. Vetus Inſcriptio: L. VALERIO PVDENT. HIC. CVM. ESSET. ANNORVM. XIII. ROMAE. CERTAMINE IOVIS. CAPITOLINI. LVSTRO. SEXTO. CLARITATE. INGENII. CORONATVS. EST. INTER. POETAS. LATINOS. OMNIBVS SENTENTIIS IVDICVM. Tacitus Annal. XVI. *Senatus, propinquo iam luſtrali certamine, vt dedecus auerteret, offert Imperatori victoriam cantus, adiicit facundiæ coronam, qua ludicra deformitas velaretur.* Idem refert Sueton. in Neron. cap. XII.

[illegible] fortè ille morſus: *Quas nonnunquam ad* [illegible]*rites gratia deferre ſolet.*

v. 28. Quos odiſſe diuites ſolent] Horatius [illegible] Sat. IV.

[illegible]56. v. 7. Vilis adulator] Lucianus de Para[illegible] [illegible] τῶν φιλοσόφων.

v. 12. rectum iter vitæ] Firmic. lib. 3. c. I. *Vt* [illegible] *iter vitæ mortalitas ingreſſa.*

[illegible]ſpicere] inſiſtere.

[illegible]57. v. 12. timidiſſimo murmure votum] Superſtitio veterũ, qua ſemper taciti aut [illegible]urantes vota faciebant. Iuuen. Sat. X.

[illegible]rmam optat modico pueris, maiore puellis
[illegible]rmure, cùm Veneris fanum videt anxia mater.

[illegible] Satyra 2.

[illegible] cuiuis promptum eſt murmur tacitóſque ſuſurros
Tollere de templis, & aperto viuere voto.

[illegible] Senec. ep. X.

[illegible]3. Domina Venus] apud Lucian. Amori[illegible] [illegible] Ἀφροδίτη. Ouid. lib. 1. de Arte [illegible]ndi.

[illegible]5. audito volupt. pretio] Confer Iuuen. [illegible]ra V.

[illegible]3. Gallos pugnaciſſimos] Varro de re [illegible] *in certamine pertinaces, & ad pugnandum* [illegible] *idonei.* Philo [illegible] Οἱ γὰρ ἀλεκτρυόνες [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

[illegible] quem ſi lubet vide Plin. lib. x. c. xxi. Ælian. Variar. hiſt. libro [illegible]

p. 38. v. 1. Aſturconem] Mart. diſtich. Plin. l. 8. c. 41. Suet. in Ner. c. 46.

v. 6. primum impl. lact. papillis manus.] [illegible] eptiæ amantium. Ouid. 1 Amor. *Forma papillarum quæ fuit apta premi.* Lucian. [illegible] eadem Plaut. coniungit in Pſeud.

Teneris labellis molles morſiunculæ,
Papillarum horridularum oppreſſiunculæ.

v. 7. Lactentibus papillis] Catull. *lactentes vincta papillas.*

v. 26. libido diſtenta] tumens, nam tumor [illegible] Tibull. ὀργᾷν. & tumor: *Et inquietus inguinum adriget tumor.* Horat. l. ii. Sat. ii. *tument tibi cum inguina.* Interpr. *libidine inflammantur.* apud eundem, *nolis tentigine rumpi.* Interpr. *tentigine, id eſt, diſtentione membri virilis.*

p. 39. v. 9. Plenæ maturitatis. [illegible]

v. 9. annis ad patiend. geſtientibus. [illegible] Geſtire ad patiendum, [illegible], Latinis [illegible] bare. Horat. xii. Epod. *— ſubando Tenta cubilia, tectaq; rumpit.* Hieron. lib. 2. aduerſus Iouinian. *Subantem in hortulis inter adoleſcentulos.* Ipſi verò ἔφηβοι, hoc eſt, [illegible] Hirquitalli, ſeu *Irquei*, vt auctor Gloſſarij [illegible] quod Ariſtoteles τραγίζειν, antiqui *hirquitallire* [illegible]

[illegible] Cenſorinus de die Natali cap. xiv. Feſt. *Hirquitallus.*

Ibid. ad patiendum.] Acceſſit tentaturus an [illegible] pateretur iniuriam. Firmicus lib. 3. *Patiantur, [illegible] mulieres pati conſueuerunt.* Seneca Natur. [illegible] 1. cap. 16. *Toto corpore patiente ſpectabat [illegible]* Idem: *Obſcœnitas mea patientiam ſuam [illegible]* omninò frequens in hac re ſcriptoribus.

v. 16. Quare non facimus.] Iuuenal. Satyra [illegible] *Et lateri parcas.* Commentator: *Si parum ſe[illegible], non iraſcitur vt vxor.*

p. 40. v. 1. Itaque hercule Democritus.] Lucian. Philop. Laërtius in eius vitâ.

v. 4. Eudoxus in cacumine excelſi montis. Strabo Geograph. li. xvii. [illegible]

v. 10. Myron] Cicer. Bruto. Lucianus Her[illegible] Strabo lib. xiv.

v. 12. At nos vino ſcortiſque demerſi.] Sen. Nat. Quæſt. lib. 7. c. 32. Plin. lib. 25. c. 1.

v. 19. Ac ne bonam quidem mentem.] Omnino ſententia Perſij.

Haud cuiuis promtum eſt murmur, humileſq; ſuſurros
Tollere de templis, & aperto viuere voto.
Mens bona, fama, fides, hæc clarè & vt audiat hoſpes
Illa ſibi introrſum, & ſub lingua murmurat: ô ſi

Universidad de Deusto
Biblioteca

Ebullit patrui præclarum funus: & ô ſi
Sub raſtro crepet argenti mihi ſeria dextro
Hercule: pupillúve utinã, quẽ proximus hæres
Impello, expungam.----

Iuuen. Saty. x. *Prima ferè vota*----- *Diuitiæ creſ-cant & opes.*----

p. 41. v. 4. Iam decuma mæſtos] Virgil. --- *tot iam labentibus annis Inſtar montis equum* ---- *Ædificant.* ----

v. 7. cæſi vertices Idæ] Statius: ---- *vertice ſacro Dindymon, & caſis decreuit frondibus Ida.*

v. 10. Aperitur ingens antrum] Ingens om-ninò moles fuit equi Duratei, vnde, Qui ca-ſtra caperent. nam Scholiaſt. Lycophr. Δούρειος ἵππος πεντήκοντα, ὁ τρισχίλιος, ... ἑκατὸν κγ. ἄνδρας ἔλαβεν τοὺς Ἕλληνας ἀνάξιον. Pe-tron. *Roborea moles.* Homer. μέγαν ἵππον. Vir-gil. *Et molem mirantur equi* --- *immenſam* ... *tollere molem.*

Seneca. *dona molis immenſa.*

v. 12. Irata virtus] Ipſi Achiui. fortè, vt Ho-rat. *Virtus Catonis. Virtus Scipiada & mitis ſa-pientia Lali.* Virgil. *Huc delecta virûm ſortiti corpora furtim Includunt cæco lateri.* --- Home-rus:

Δουρατέου μέγαν ἵππον, ὅθ' εἵατο πάντες ἄριστοι Ἀργείων.

ibid. ſtipant graues equi receſſus] h. e. gra-uidos. Virgil. *ſcandit fatalis machina muros Fœ-ta armis* --- Ouidius III. Faſt. *Iacet ipſa grauis* ... Gratius: *vtróque grauis, ſuccedere Tygri* ... *catulos* ...

... *maiore tulit de ſanguine fœtum.*

v. 15. fero] Manil. *Quadrupedum medicas ar-tes in membra ferorum Nouerit* --- innuit mu-lo-medicum. Arnob. lib. 11. *Saturnus in adulte-rio comprehenſus, induit formam feri.*

v. 18. Iam turba portis libera] Virg. *Nos abiiſſe rati.* -- *Ergo omnis ſoluit ſe Teucria luctu. Panduntur portæ: iuuat ire* ---

v. 21. Neptuno ſacer] Virgil. *Laocoon, ductus Neptuno ſorte ſacerdos.*

v. 30. iuuentus capta] Horat. *Græcia capta ferum victorem cepit.*

p. 42. v. 2. Dorſo repellit] Stat. *Iſthmos, & à terra maria inclinata repellit.*

v. 6. Pulsúmque marmor] Mare. Virgil. I. Georg. *Et quando infidum remis impellere mar-mor Conueniat.*

v. 7. angues orbibus geminis] Virg. *immen-ſis orbibus angues.*

v. 10. liberæ pontem iubæ] L. *libera mento* ... Scalig.

v. 13. infulis ſtab. ſacri] vide Feſtum.

v. 14. Phrygione cultu] Tutulati. Fulg. de priſco ſerm.

v. 14. gemina nati pignora] Statius: *gemino* ... *pignore fultus.*

v. 21. Infirmus auxiliator] Virg. *Poſt ipſum auxilio ſubeuntem, ac tela ferentem, Corripiunt.*

v. 26. Iam plena Phœbe] Senec. in Agam. ... *patriam ruentem nocte funeſta.* Virgil. *Vertitur intereà cœlum, ruit Oceano nox, &c.*

v. 28.

Universidad de Deusto Biblioteca

v.28.ſepultos nocte & mero]Virgil. *Inua-*
dunt vrbem ſomno, vinóque ſepultam.

v.29. relaxant clauſtra] Virg. *Laxat clau-*
ſtra Sinon.

v.30.Tentant in armis ſe duces] πείραζε-
ἔταξις.

v.31.Nudo remiſſus]V.*Duror.*

p.43.v.6. Ex his qui in porticib. ſpatiab.]
Vide,ſi tanti,quæ prius adduximus.

v.7. lapides in Eumolp. recitant.conieceꝛ-
runt.] An id moris obtinuit recitantes inie-
ctari lapidibus, ſi quid parum probè, aut ad
mentem audientium? apud Senec.111. Con-
trou. *Pueri ſcholas frequentant; hi Ciceronis Con-*
ſtium præferrent, niſi lapides timerent. An conſu-
lapidibus obruebant, vt hunc poëtam, quem ꝥ
exiſſe putabant?

v.17. Vt quotieſc.cœp.à te exire ſang.] cap.
mittam]Quia furentibus vena incidi ſolet,
docet Celſus,& Iuuenal.Saty.v.

v.21.aduentitia.] Sueton.in Vitell. *Fam-*
ſiſſima ſuper cæteras cœna ei data aduentitia
fratre.

v.25.Vnà cœnabimus] Martial. *Octaua*
poteris ſeruare:cœnabimus vnà.

v.27.Strigilibus.]His vſi ad fricandum
teres, vnde nata vox diſtringendi Seneca
88.ad Marcell.de medicam.*Cùm locum fo-*
ueris,citò deſtringas. Comment.Iuuen.Sat.
Strigil eſt, quem Xyſtra dicunt, quo oleum
ritur. ita hunc locum legimus.Strigilem

---

cè deſcribit Apul. Floridorum lib. 11. ſeu
lib. 1. *Nam, vt in tranſcurſu moneam, in*
librorum diſtinctione peccatum. ſanè ini-
lib. 11. annectendam lib. 1. in facili co-
ſcere vel ex ipſa orationis ἀκολουθίᾳ. ita-
ſcribo, & diſtinguo : Plura enim extant
am Camœnis, quàm Hippiæ in opificiis
ibus)induco,vt ſpurcum. *Quid iſtud ſit*
attendaris, diligentiùs & accuratiùs di-
bo. Hippias è numero ſophiſtarum. & quæ
untur. Exordium lib. 11. *Sol qui micantem*
do curru ---
gileculam, recta faſtigatione clauſulæ,
tubulatione ligulę,vt & in manu capulo
retur, & ſudor ex ea riuulo laberetur.
giles autem, & reliqua veſtilia;ſerui ali-
ad balneas deferebant, quod ex Luci.Le-
aliiſque clares. Spartianus in Hadriano:
& cum omnibus lauit, cùm verò vete-
quendam dorſum, & cæteram corporis par-
diſſet ſibi atterere, percontans cur ſe mar-
deſtringendum daret, vbi hoc idcirco au-
ferret quòd ſeruum non haberet, & ſeruis eum
& ſumtibus. Sciendum huic miniſte-
addictum Gytona. hinc Artemid. lib. 1.
γγίδας, ἢ ξύςρα, ἢ χειρομάκτρα, δι' ἐξυπη-
ρετούμενον.

44.v.17. Poſtquàm amari ſe ſenſit, ſu-
ſtulit.] Lucian. ἑταιρ. διάλ. πολλὰ ἀλ-
καὶ πάλιν ... εἰπεῖν, οὐ διέφθειρας με τ
... , ἢ νῦν ἐμφαίνεσαι. ἐχέλω δὲ
μὴ

Universidad de Deusto
Biblioteca

μὴ πάνυ ἀσθὲν ζηλῶν. ὑπερζέονται γὰρ [illegible] μεναι γίγνονται.

v.18.ſupercilium ſuſtulit] Pollux libro 2. ὀφρῦς αἴρων ὁ ὑπερήφανος.

p.45.v.15.ſiccatoque auidè poculo] ita loquitur Martialis l.6.ep.91.lib.7.ep.70.

v.24.Et me quidem pueri imit.petulantiſſ. deriſerunt.] Artemidorus lib.111. [illegible] ἀγαθὸν τοῖς παιδεύειν βουλομένοις, ἐπειδὴ [illegible] παῖδες τοῖς μανθανομένοις ἀκολουθοῦσι.

p.47.v.6. ab officioſo] Malim ex Paul. l. [illegible] D.de præf.vig.§. vlt. capſarium interpretari, quàm ex Seneca impudicum. ſanè quemuis miniſtrum officioſum indigitari poſſe nihil prohibet.Interp. hiſtoriæ Apollonij: *Accepto ceromate doctâ manu circumleuit ei, deinde in ſolio fouit, & exeunte rege ab officio diſceſſit. Rex verò reſpiciens ad famulum ait: Iuuenis ille qui mihi officium fecit, vide quis ſit.*

v.12,cœnæ ordinem explicui.] Dominus conuiuij prænũciare ſolebat ordinem cœnæ, hoc eſt, quæ, quo ordine, & quid vltimum coquus miſſurus. Hæc propter domino exhibitum ſcedium, quòd deſcripta ordine ob[illegible] nia haberet.apud Athen.legimus. Cùm ita [illegible] ordinem cœnæ explicuiſſet, reſpondet [illegible] molp.

v.16.Ales Phaſiacis.Manilius:
Quomodo militia Numidarum paſcimur [illegible]
Phaſidos & damnis, arceſſitur inde macellum.
Vnde aurata nouo conuecta eſt æquore [illegible]

[illegible] Pædag.lib.2.cap.1. ὄρτυξ ἐπὶ τούτοις [illegible] τῆς ἀπὸ φάσιδος, ἀτταγᾶς αἰγυπτίας. [illegible] ad Saluinam: *Procul ſint à conuiuis [illegible] Phaſidos aues, Attegem Ionicus.*Martial.l.7. [illegible]

[illegible] Afræ volucres.] Horat.Epod.Carm.2.
[illegible] Afra auis deſcendat in ventrem meum,
[illegible] Attagen Ionicus.
[illegible] *Afra auis: gallina Numidica.*

[illegible] vltimis ab oris Attractus Scarus, at[illegible]rata Syrtis.] Horat.
[illegible] me Lucrinis iuuerint conchylia,
Magisve Rhombus, aut Scari,
[illegible] quos Eois intonata fluctibus,
[illegible] ad hoc vehat mare.
[illegible] *Syrtis*, vt Virgil. Æneid.3. ---- *nullum [illegible] æquor arandum.*

[illegible] Quicquid quæritur.] Lucian.Cynico: [illegible] ἀξιοῦντες. καὶ τοῖς ἀπαντῶσι μὴ [illegible] ὑμῖν μόνον, ἢ γῆν ἢ θάλασσαν τὴν καθ' [illegible] αὐτάρκη νομίζοντες, ἀλλ' ἀπὸ περάτων γῆς [illegible] τὰς ἡδονάς, καὶ τὰ ξενικὰ τῶν ἐπιχω[illegible] προτιμῶντες, καὶ τὰ πολυτελῆ τῶν εὐτε[illegible] καὶ τὰ δυσπόριστα τῶν εὐπορίστων. Seneca [illegible]

[illegible] ſub eadem cauſſa.] Elogio.ſeu titulo.
[illegible]47.v.15.Ego pædag. & cuſtos, etiam quo [illegible]ſſeris,ſequar.] Pædagogi ſequebantur [illegible]. Horat.Saty.lib.1.
--- veſtem, ſeruóſque ſequenteis
[illegible] magno populo ſi quis vidiſſet, auita

Ex

Universidad de Deusto Biblioteca

Ex re præberi ſumtus mihi crederet illos,
Ipſe mihi cuſtos incorruptiſſimus omnes
Circum doctores aderat. ---

Manilius -- *teneros etiam qui nutriet annos,*
Et Dominum dominus prætextâ lege ſequatur. Colle de Vlp. l. 15. §. Comitē. D. de iniuriis. Comes quis pueril. μετὰ ταῦτα γραφικὸν ἐπιζητοῦσι ... ὑπομνήματα, καὶ ταῦτα περιδήσας αὐτῷ ... μαθητὴς ὢν εἰς πάντα συνῆλθεν ... μοι παιδαγωγῷ. παῖδα, dicit capſarium, qui eũti ad ſcholam libros portabat. Iuuen. ...
ſequitur cuſtos anguſtæ vernula capſæ.

v. 29. Puta igitur me furioſum eſſe, cede inſaniæ] dixerat: *ego iracundus ſum.* Seneca ... quoquaque iram inſaniã eſſe diſputat. Hor. ... *furor.* lib. 1. de Ira. c. 1 *Hoc totus concitatus, ... impetu eſt doloris, armorum, ſanguinis, ſuppliciorum minimè humana furens cupiditate.* L. ex ... C. *furens cupid. Furit,* inquit, *minimè humana cupiditate.* idem Seneca adſerit, iram ſpeciem eſſe furoris minimi. Philemo: μαινόμεθα πάντες ὁπόταν ὀργιζώμεθα. Apollonius Macedo ... τὸ ἀξυθυμίας ... ἄχθος μανία. vide Cicer. lib. ... Tuſc. Quæſt.

p. 48. v. 7. ſemicinctio ſtanti] Locus deſperatus, quales cõplures in hoc ſcriptore, ... vt in ſingulis trepidemus, nec magis certi ponere pedem, quàm ij qui in tenebris. Fateor multa intacta nobis abiiſſe, quorum tamen tam ardua difficultas, vt aliorum quoque acumina hebetarint.

p. 49. v. 2. diuerſitor] πανδοχεύς. *Diuorſorius.* Gloſſ.

v. 3. ne mercedem cellæ.] ἐνοίκιον, ſeu ... Poll. lib. 1.

v. 18. ligneum candelabrum.] Cæcilius: *Me ... ſibi candelabrum ligneum ardentem.* Matt. ... ophor.

v. 25. Inſulariiſque.] L. 203. L. 166. D. de verb. ſignif.

v. 27. carnario.] *Carnarium* κρεμάστρα. ... de Non. verb. Dolia.

v. 30. ſoleis ligneis] Autor Rhet. ad Heren. ... *ſoleæ ligneæ inductæ ſunt.* Gloſſ. *Solea* ... Item: σανδάλιον *Gallicula*: quæ vox ... in Gloſſ. Iſidori: *Calces galliceæ militum.* ... Gloſſarium. *Gallicula* ... Heſych. ... αἱ σανδάλια ... ita ... hunc locum. Soleæ igitur ligneæ, ſunt, Gallicæ, aut ſculponeæ. nam & ita rectè appellantur, licèt aliter Fulgentius exponat, vtrumque vocabulum retinent Vaſcones. à gallicula, Gallicularius. Gloſſæ Iſidori: Gallicularius, ... do. etſi minùs proprium hoc interpretatum.

p. 50. v. 9 ſtricto acutóque articulo percuſſi.] ... hoc eſt, κονδύλοις ... Suidas. ... Capella lib. 1. *Iiſdémque quibus fuerat ... ictibus crebris verticem complicatiſque condylos digitis vulnerabat.*

v. 12. iniuriámque Eumolpi aduocation. ...] Locus ſine dubio corruptus. Fortaſſe:

Univerſidad de Deuſto Biblioteca

taſſe : *Iniuriaq́; Eumolpi aduocationem commendabam.* Id eſt, *fauebam.* Sequentia declamat Scaliger.

v.24. Contubernalis] Quippe Bargates ſeruus. inter ſeruos autem matrimonium non eſt, ſed contubernium. L. Quæſitam. §.33. D. de inſtr. vel inſtrum. leg. Contubernales quoque ſeruorum, id eſt, vxores. Vlp. l.14. §. Seruiles. D. de ritu nupt. & fragm. tit. de Tutel.

ibid. faſtum facit.] id eſt, *deſpicit & repellit. Faſtus*, repulſa Propert. lib. II. Eleg. XIV.

Nec mihi iam faſtus opponere quærit iniqua,
Nec mihi ploranti lenta ſedere poteſt.

Nemeſianus : *Quiſquis amat pueros, ferro præcordia duret, Perferat & faſtus.* - - -

v.15. maledic illam] Vide Martial. libro 4. epig. 17.

v.18. cum ſeruo publico.] Artemid. lib. v. Iuliano in epiſt. δοῦλος δημόσιος. Frontinus de Aquæductibus: *Lictores binos, & ſeruos publicos, & ſcribas habeant.* Plinius lib. x. Epiſt. *Quidam vel in opus damnati vel in ludum, publicorum ſeruorum officio funguntur.*

v.3. hæc proclamauit.] Is eſt legitimus ritus fugitiuos perquirendi, Græci verò ... πτυσα admouerunt. Apollodorus lib. III. de deor. orig. [illegible]

ex hoc ritu interpretor Artemid lib. I. [illegible]

... ἤ τινας τῶν οἰκετῶν.

p.52. v.6. indicium.] Apul. lib. IX. *Indicinæ præmium*, μήνυτρον, ἐυρετρον.

v.9. inſtitis, quibus ſponda culcitam fereb.] *... funibus tenti.* Martial. lib. V. ep. LXIII.

Nulla tegit fractos, nec inanis culcita lectos,
Putris & abrupta faſcia reſte iacet.

Faſciæ quibus lectus tenditur, *inſtita.* Gloſſ. Iſidori: Inſtitæ, grabati reſticulæ. Horat. Epod. 12.

- *támque ſubando*
Tenta cubilia, tectáque rumpit.

Comment. *Cubilia*: lectum intortis funibus, aut faſciolis tentum: *tectáque*, coopertoria lecti, ſtragula. Iuuen. *Cadurcum* nominat & inſtitam. Locus eſt Satyra 6.

Magnáque debetur violato pœna cadurco.

In commento *Membrum mulieris* intelligitur, vel quod ſit membri velamen, vel, vt alij, eſt inſtita qua lectus intenditur. Vnde ait Sulpitia:

Ne me cadurcis deſtitutam faſciis
Nudam Caleno concubantem proferat.

... idem Scholiaſtes Saty. VII. *Cadurcum dicunt cucullum candidum : propter hyemes ... comparatum, alij tabernaculum, aut ...rſum, quibus merces protegere conſueuerunt.*

v.19. cum viatore.] Columella libro I. *Illis temporibus proceres ciuitatis in agris morabantur, & cum conſilium publicum deſiderabatur, à villis arceſſebantur in Senatum. Ex quo qui eos euocabant viatores nominati ſunt. Sunt ferè iidem*

cum

Universidad de Deusto
Biblioteca

cum lictoribus. Lat. Pacatus: *Nec otioſa viatorū manus plebem verbere ſubmouebat. Sanè ſubmo-uendi munus lictorum notum.* Lego in V. ſcript. etiam *Viatrices* fuiſſe.

v.22. Publicus verò ſeruus inſertũs comm.] Notanda ſunt illa in geſtis Collat. Curator Reip. Boui ſeruo publico dixit, Intra, quare ne plus habent. Seruus publicus dixit, Quæ-ſiui & non inueni.

v.29. Quo enim ſecures attul.] Seneca lib. 4. Contr. 7. *Tulit ſecum gladium, ſic enim occi-ri veniunt.*

p.52.v.11. ſcyniphes.] Ea vox Exodi VIII. Origenes muſcas minutas, ſed acerbiſſimas terebrantes ſtimulo ait, vti & Eucherius lib. 2. Inſtruct. culicum genus aculeis permoleſtum. Fortè Petr. nomen animalis effigiat in lecto. Quid ſi L. ipſos ſcimpodes. Heſych. σκίμπωες, κράβατοι. Schol. Ariſtoph. ... βατα σκίμποδας λέγουσιν Ἀττικοί. Quanquam alij σκιμπόδιον, lectum tricliniarem, vt apud Gell. lib. 19. cap. 10. & Heſyc. σκιμπόδιον ... λις κλινίδιον. alij *lecticam.*

p.53.v.5. araneis oleo madentibus.] Serenus Sammon.

Si verò caput infeſtus colliſerit ictus,
Ex oleo necti veſtis debebit Arachnes.
Neſciet hæc illic niſi cùm ſanarit abire.

Quod exſcripſit Marcellus de medicam. c. ... *Fracto capiti tela aranei ex oleo & aceto im-ta non recedit, niſi ſanauerit.*

p.54.v.13. in altum compono.] V. ſced. m. S. *in altum comporto.*

ibid. adoratis ſideribus intro nauigium] Intelligo Caſtorem & Pollucem. Propertius nauigaturus deos maris inuocat. lib. 3. Eleg. 19.

Ergo ego nunc rudis Adriaci vehar æquoris hoſpes,
Cogar & vndiſonos nunc prece adire deos.

Plaut. in Trin. Sc. Salſipotenti: apud Apoll. Argon. lib. 1. ingreſſuri mare Apollini Embaſio ... ant. vide Schol. Immò & fluctibus ipſis ... bant. Cicero III. de Natura deorum. *Noſtri duces mare ingredientes immolare fluctibus hoſtiam conſueuerunt.*

v.27. Sol omnibus lucet.] Ouidius VI. Metam. —— *Vſus communis aquarum eſt. Nec ſolem proprium natura nec aëra fecit, Nec tenues vndas* ——.

v.34. ſumere. inter verba nequitiæ.] Martial. lib. X. epiſt. XVIII.

Cum duo veniſſent ad Phyllida mane fututum,
Et nudam cuperet ſumere vterque prior.

... *ſic gaudia ſumet.*

v.30. conſtratum nauis] ... Fulgent. de ... ſermone. hinc Cicer. in Verr. *nauis conſtrata, quæ Cæſari tecta,* in Gloſſ. *Caſana*, σκηνή ...

p.55.19. poſt hoc fulmen attonitus.] Florus ... c.11. *Regem attonitum tanquàm ſubito ... ſtupentem.* Celſus lib. III. c. XXVI. *Attonitos quoque videmus quorũ corpus & mẽs ſtupet.*

Universidad de Deusto
Biblioteca

Fit interdum ictu fulminis interdum morbo [illegible] vide Senec. Natur. Quæſt. lib. 2. c. 27. Gloſſ. *Attonitus* ἐμβροντητός. ἐμβροντηθείς. *Attonitus* ἐμβροντηθεὶς. ἀγελαρχους. locus corruptus [illegible] *egregiarius* forte ἀγελάρχης. Gloſſa: ἀγελάρχης *armentarius, gregarius, dux gregis.* tranſpoſita vox, nam verbum *attonitus*, minimè interpretatur. Xenophon ἑλληνικῶν IV. πίπτει κεραυνὸς εἰς τὸ στρατόπεδον, καὶ οἱ μέν τινες πληγέντες, οἱ δὲ ἐμβροντηθέντες ἀπέθανον.

p. 56. v. 10. Vecturam.] Varro lib. IV. de Lingua Lat. *Hinc vectura quas ſoluebant* [illegible] *tibus tranſibant.* Plaut. in Moſtell. Sc. [illegible] *Tris minas pro illis duobus præter vecturam* [illegible]

v. 25. in vltimis eſſe] Seneca l. 2. contr. [illegible] *Cùm ſubitò nunciatum eſt in vltimis eſſe* [illegible] Saluianus ad eccleſiam: *Vel moriens & in vltimis ſitus.*

v. 30. portibus ſe grauatim inſin.] Seneca epiſt. LIV.

p. 57. v. 21. Vtique gubernator, qui per [illegible] Saluianus lib. 1. *Gubernator & auras captans* [illegible] *ſaxa vitans, & aſtra ſuſpiciens.* Theon. κυβερνήτου δὲ ἡ τῆς νεὼς ἀρχὴ βλέπειν [illegible] τὰ ἄστρα. Idem de gubernatore: [illegible] ἀκριβῶς ὁρῶν τὰ ἄστρα.

v. 26. funis deſcendit, qui ſcaphæ [illegible] gerit] Maioribus nauigiis ſcaphæ, & id [illegible] minora alligata, quæ hinc ἐφόλκια. Heſych. ἐφόλκιον, μικρὸν κυμβίον, παρὰ τὸ ἕλκ[illegible] τῶν μεγάλων πλοίων, idem tradit Scholiaſtes Ariſtoph.

p. 58. v. 2. interrogate audaciam] Seneca contr. 8. libro 2. *An exhauſtis viribus perierit, interrogate rumorem.*

v. eod. Nam quod ad meum quidem comitatum] Fortaſ. *conatum.* Scal.

v. 5. ſpiritum impendere] Seneca lib. 11. [illegible] *Faciliùs potes carere eo qui ſpiritum* [illegible] *quàm eo qui impendit.*

v. 16. ſolidos] id eſt, πυκνούς. Plinius concretos [illegible] contrarium vacuo. Scal.

v. 17. quibus non ſoleat venter iniur. f.] V. C. [illegible] *venter*, rectè. Scal.

v. 20. ſemel mea] τὸ *Mea*, redundat. Scal.

v. 26. ſtatuarum ritu patiem. pannos & vinc.] [illegible] laminibus & pannis ſimulacra induta. Lactant. lib. 2. c. 4. *His peplos & indumẽta pretioſa,* [illegible] *vſus velaminis nullus eſt.* Comm. ad Iuuen. Sat. X. Tunicam Iouis togam palmatam [illegible] auro confectam. hinc in Firm. Aſtron. [illegible] c. 11. Prophetas, & veſtitores diuinorum ſimulacrorum. Verum quod Artemid. lib. IV. [illegible] δόξας χαλκῷ ἱμάτια περικεῖσθαι, [illegible] ἐν γὰρ αὐτῶν τοῖς [illegible] ἀναθή[illegible] τοῖς ἀγάλμασι περιτίθεται. Quia ſæpe [illegible] aut argẽtea, vel ærea auro inducta hæc [illegible] cula. Lactant. *Cùm Ioui Olympio aureum* [illegible] *lum detraxiſſet, laneum iuſſit imponi.* Iuu. Sat. XI. --- *nullo violatus Iuppiter auro.* In [illegible] *Cùm nec dum auro tectus eſſet, ſed tota ſi* [illegible] *compago.*

p. 59. v. 6. pertunde aures] Arnob. *laminas*

Universidad de Deusto Biblioteca

pertunderent aurium.h.e.perforarent.Famili[a]-
re Iudæis, Pœnis, aliiſque qui Romanis bar-
bari,aures perforare ; vnde Plautus in Pœnu-
lo:*incedunt cum annulatis auribus*.Ceterum hoc
proprium inſigne Arabum fuiſſe quis vete-
rum tradat , adhuc quæro : nam quod apud
Iſidor.legitur,ex Petr.deſcriptum.

v.7.increta fac.]Amm.Marcell lib.xvi.*Can-
didi penè Galli ſunt omnes*. D.Eucher. Inſtruct.
lib.2.cap.4.*Galli à candore corporis primùm Ga-
latæ appellati.*

v.16.nunquid & labra] Auctor Moreti:
Afra genus tota patriam teſtante figura,
Torta comam,labróque tumens,& fuſca colore,
Pectore latè iacens mammis,compreſſior aluo,
Cruribus exilis,ſpatioſa prodiga planta.

V.18.crines calam.conuert.] Quippe Æ-
thiopes ſunt criſpis capillis. Vel vt Martia[l.]
retorto crine.Ariſtot. de hiſto.Animal.li.5.c.
Αἰθίοπες οἱ ἐν τοῖς θερμοῖς, οὐλότριχες· ξηροὶ γὰρ
οἱ ἐγκέφαλοι, καὶ ὁ ἀὴρ ὁ περιέχων.

v.20.crura in orbem pandere] Ariſtoteles
Problem.Sect.14.Quæſt.4.Διὰ τί Αἰθίοπες καὶ
οἱ Αἰγύπτιοι βλαισοί εἰσιν, ἢ διότι ὑπὸ θερμοῦ
ὥσπερ καὶ τὰ ξύλα διαστρέφεται, ξηραινόμενα,
καὶ τὰ τῶν ζώων σώματα, δηλοῖ δὲ καὶ αἱ τρίχες
τέρας γὰρ ἔχουσιν, ἡ δὲ οὐλότης ἐστὶν, ὥσπερ βλαι-
σότης τῶν τριχῶν.

v.24.præligemus veſtibus capita.] Hora[t.]
l.11.Sat.111.

Nam malare geſta,cùm vellem mittere operto

Me capite in flumen.

Capitibus velatis mori conſueuiſſe videtur,
[in m]orte violenta aut voluntaria. Lucanus de
Pompeio:---- *vbi vidit comminùs enſes,*
Inuoluit vultus,atque indignatus apertum
Fortunæ præbere caput.----

Quod etiam Plutarch.in Pompeio.vide Sue-
ton.in Iulio,c.xxcii.

v.30. radat vtriuſque non ſolùm capita]
[...]iores ſeruos per ignominiam ſemiraſos
habebant. Apul. lib.9. de iis qui in piſtrinis:
*[fr]ontes literati , & capillum ſemiraſi , & pedes
[an]nulati*.ex hoc ritu capio Iuuen.licèt interpr.
[ali]ter viſum , Sat. v.--- *pulſandum vertice raſo
[Pr]æbebit quandoque caput, nec dura timebis Fla-
[gra pa]ti*.--- Noui equidē ex Plauti Amphitr.
[ſer]uos dum manumitterentur capita raſos
[ge]ſſe,immò & mento raſo.Lucianus dial.qui
[Ti]mon: ὁ κομήτης οἰκέτης ἐκ παιδικῶν π-
[...] ἀποξυράμενος ἐπὶ τὴν γνάθον. & loquitur
[de] ſeruo cui libertas teſtamento data. Ton-
[deri] certè & radi apud pleraſque gentes igno-
[mini]oſum. Philoſtratus de vita Apoll. Tyan.
[lib.]VII. ἄρχεται γὰρ ἐνθένδε τῆς ἐς τὸν ἄνδρα ὕβρεως,
[...] τε διελὼν αὐτὸν, καὶ χαίτης, ἐν τε τοῖς
[...] ἀνδραπόδοις δήσας. adeò vt κουρὰ,ſeu ἀποκαρ-
[σις] pœnæ nomine adhibita , potiſſimùm in
[his] quæ ad ignominiam. Nicolaus Damaſce-
[nus] [...] δὲ μέγιστα ἀδικήσωσιν, ὁ βασιλεὺς κε-
[λεύει] κείρεσθαι, ὡς ἐσχάτης οὔσης ἀτιμίας. Har-
[meno]pulus lib.6.tit.6.§.18. τυπτόμενος καὶ

Universidad de Deusto Biblioteca

κυρινόμενος ἐξορκιζέσθω. ti.5. §.18. tit.7. §.10. tit.8.§.7. & paſſim. Hæc pœna etiam adulterij. Harmen, libro 6. tit.2. §.20. οἱ μοιχοὶ ... μενοι, καὶ κυρινόμενοι ῥινοκοπείσθωσαν. §.15. γυνὴ μοιχευθεῖσα τυπτομένη καὶ κυρινομένη. &c. Hoc etiam in Taciti German. Cedreno, LL. Langobard. aliiſque lectum.

v.31. ſed etiam ſupercilia] Non tantum caput vult radi, contentus vulgari ignominia, ſed etiam ſupercilia, vt viderentur grauius puniti. Nam & hoc cumprimis ignominioſum. Herodianus lib. VIII. γυμνοὺς ἐξελαύνει ... τὰς ὀφρῦς ... καὶ ἀποκείραντες ... πανηγυρικοῖς, ... Supercilia in luctu raſa Artemidorus auctor lib. 1. ἔθος παλαιὸν ἐπὶ πένθει τὰς ὀφρῦας ψιλοῦν.

p.60. v.1. Frontes notans inſcript.] Iuuen. ... *inſcripta ergaſtula.* Plin. lib. 18. c.3. *inſcripti vultus.* rectè autem, *notans*: nam notæ, ſeu, vt Caius I.C. indicia, ſunt σίγματα. Auſon. ep. ... *Ergo notas ſcripto toleraſti Pergame vultu.* notare igitur inſcriptione, γράφειν σίγματα.

v.8. Impleuit frontes ing. literis] Valer. Max. lib. 6. c.8. *Seruus ab eo vinculorum pœna coërcitus, inexpiabilique literarum nota per ſummam oris contumeliam inuſtus.* Scribon. Largus. *Ponemus quo ſtigmata tolluntur. In ergaſtulo deprenſum, & literas habentem.* Quid autem illæ literæ continerent, docet ipſe Petr. *notum fugitiuorum epigramma per totam faciem liberali manu duxit.* verè, *totam faciem*: inſcriptæ enim literæ & verba toti vultui. I. Lipſius, amor & delicium generis humani, cuius feliciter cuncta doctrina, & politè accurata diligentia nihil nobis reſidui in hac re fecit, ex Zonaræ Annal. III. docet Elect. 1. Theophilum facies Monachorum compunxiſſe, & Iambicos verſus atramento infuſo expreſſiſſe. Non falsò igitur epigramma liberali manu duxiſſe ait, ... Suidas: πάντα τὰ ἐπιγραφέντα ... οἱ μέτριοι ... ἐπιγράμματα λέγεται. Solenni itaque ritu inſcriptæ literæ, verba, quæ cauſſam criménque oſtenderent compunctionis. Columella Hortulo:

Deletura diu fronti data ſigna fugarum.

Signa fugarum. h. e. fugitiuorum epigramma. Sic vir magnus L. *focorum*, doctiſſ. ſanè interpretatione. Plato de LL. libro 8. ὃς δ' ἂν ἱεροσυλῶν ληφθῇ, ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ταῖς χερσὶ γραφεὶς τὴν συμφορὰν, καὶ μαστιγωθεὶς, &c.

v.26. quod Baiſtor aſylo notau.] Puto, *quod ... cestro ac ſtylo notaueram.* Scaliger.

v.28. Epicurum hominem diuinum.] Tertull. de anima, cap. XLVI. *Vana in totum ſomnia Epicurus iudicauit, liberans à negotiis diuinitatem.* Vide Lucian. Pſeudom.

v.31. Tryphænæ ſomnium expiauit] Varia ſuperſtitio expiandi ſomnia. Rem diuinam faciebant. Tibull.

Ipſe procuraui ne poſſent ſæua nocere
Somnia, ter ſancta deueneranda mola.

Universidad de Deusto
Biblioteca

----omnia noctis Farre pio placant.
Aqua lauabant. Perſ. Sat. 2.--- *& noctem flumi-*
ne purgas. Propert. l. 4.

Sæpe illa immerita cauſſata eſt omina luna,
Et ſibi tingendas dixit in amne comas.

Plutarch. idem tradit περὶ δεισιδαιμονίας.
Non autem omnia tantùm aqua expiabant,
ſed omni luſtrationi adhibebant. Dion. l. 59.
ὥσπερ τι ὕδωρ ἀφικνεῖσθαι, καὶ λαμβάνειν πρ...
...σφῶν ποιεῖσθαι. Seruius ineditus Æn. lib.
XII. *Pura veſtis, qua vti conſueuerant ad ſacrifi-*
candum. Ea autem purpurea. Purpura enim marin...
vicem ad expiandum præbet. Sanè quæuis ſed...
aqua expiabant. Varro Rer. humanar. lib. x.
Iuxta Rhegium fluuij ſunt continui ſeptem, in his
à matris nece dicitur purgatus Oreſtes. Idem Ca...
to refert Orig. III. apud Prob. ad Virg. Vide
Tertull. de Baptiſ. cap. 5. Virg. Æneid. VI. &
inibi Seru. Lact. l. v. c. 20. Sene. in Herc. Furen.
Apul. Mil. lib. VI. Dion. lib. 48. Eurip. Taur. Sed
& luſtratio quæ per aquam, varia forma, mo-
dóq; peracta; aut enim parte aliqua immer...
aut aſperſi tantum. Cùm parte aliqua, aut ca-
put, aut manus abluebant. Quòd caput Perſ.
Sat. 2. Iuu. S. 6. Apul. lib. x. Mil. Fulg. libro 2.
Mythol. Theoph. Char. περὶ δεισιδαιμονίας.
Quòd manus, Scholiaſtes Sop. ...
...λαμνεῖς. ὅτι ὁ φόνον αὐθρώπινον, ἢ ἄλλως σφαγ...
ἐποίουν ἀπονίπτειν τὰς χεῖρας εἰς καθαρμὸν...
μιάσματος. Mat. cap. 27. λαβὼν ὕδωρ ἀπενίψατο
τὰς χεῖρας, λέγων, ἀθῶός εἰμι ἀπὸ τοῦ αἵματος ... Quo...
δικαίου.

Quò fortè illud quod Heſychius: χερνίβωνται
...σθαι, δι' ὕδατος ἴχοντος κρίτας ἢ ἅλας.
...è dignum quòd farris & ſalis iniectione
...m piatricem pararint. Menander: ὕδατι
...ψάμενος, ἐμβαλὼν ἅλας φακούς. vide Cle-
...m. Alexandr. Stromat. lib. 7. Cur ſalem ad-
...erint, ratio in procliui; nam Proclus in
...on. auctor, aquam marinam purificare
...opter igneam portionem, tantò igitur ma-
...s ignis, quod verum eſt, idcirco veteribus
...quens in omni luſtratione. Varro apud
...aſſ. *Fax adhibetur propter purgationem.* Vide
...ndem apud interp. Perſij Sat. 1. Diphil. apud
...em. Alex. lib. 7. Strom. Et quia ſacra niſi
...e tractari non poterant, lauabant manus
...quàm facerent. Tibull.

Caſta placent ſuperis, pura cum veſte venite,
Et manibus puris ſumite fontis aquam.

...hic locus diſting. Plaut. Amph. *Inuocat deos*
--- Manibus puris --- Pol. l. 1. Sed de his la-
...alibi. Pompon. in Haruſpice: *Fac puriter*
... vel pectore ruſtico, Vti tractes laui iam du-
dum manus. Emendo.

Fac puriter vacca, vel pectore ruſtico
...acto, laui iam dudum manus.

...uſpex hortatur vt faciat, ſe iam dudum
...atum. Facere vacca. Virgil. Eccl. 3. *Cùm fa-*
...m vitula pro frugibus. Vacca autem Proſer-
...e ſacra fiebant. Virg. Æneid. VI. --- *ſteri-*
...que tibi Proſerpina vaccam. Atqui vt hic
...ectam *pectore* pro *pecore*, ita quoque apud

Varro. *pecora* pro *pectora*. Non. Pull. Varro ſeſquiulyſſe. *Vbi nitidè Phœbi veſte pulla candidè modeſtè amictus paſcunt pectore.* L. Vbin. Ph[illegible] p.c. *Modeſtè amicti paſcunt pecora. Intacto* pecore, puro, *impolluto*. Quare huiuſmodi victimas poſtularint, abundè Philo. περὶ ζώων τῶν εἰς θυσίας, ἢ ποῖα τῶν θυσιῶν εἴδη. Virg. vi. Æneid. *Nunc grege de intacto ſeptem mactare iuuencos Præſtiterit.* -- Siue potiùs: *intactum pecus*, quod iugum non ſenſit. Fulgent. Mineruæ iniuges boues ſacrificari, id eſt, iugum nunquàm ferentes, qui cauſſam addit. vide Feſt. hinc lucem do Senec. in Agamem. ----- *ad tua coniux Candida tauri delubra cadit, Neſcia aratri [illegible] collum ſubacta iugo.* Silius lib. 13. *Caditur Æ[illegible] caſta ceruice Mineruæ.* Caſta ceruice, iniugi, intacta. Virg. Georg. iv. *intacta totidem ceruice iuuencas.* Niſi potiùs in Pompon. L. *fac....* [illegible] *eo vti mactes.* Denique quod nonnunquã [illegible] aſpergine vſi: Cicero 11. de LL. *Incaſtum aquæ aſperſione tolli.*

p. 61. v. 7 Non licere in naui neq; vngues [illegible] Ad vitandum videlicet omen, nam ſalſugo maris vngues conſumit, quod ex Solino colligere eſt, Polyhiſt. ca. 4. *Cum ſalſiores eſſent [illegible] grauida, vnguiculis caret partus.*

v. 8. neque capillos, niſi cùm pelago ventus iraſcitur] p. 60. *naufragorum vltimum votum*, quod verum eſſe Lucian. περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. καθάπερ ναυαγόν τινα, [illegible] ἀπογεγράφθαι. οἷα εἰσὶν οἱ περὶ [illegible] [illegible]

[illegible] τὰς κεφαλὰς Hermotimo: δοκῶ δέ μοι [illegible] [illegible] ξυρήσασθαι τὴν κεφαλήν, ὥσπερ οἱ [illegible] ναυαγίου ἀποσωθέντες. Radebant autem caput, non vt mortem effugerent, ſed naufragium. ξυρᾶσθαι δὲ δοκεῖν τὴν κεφαλήν, [illegible] σημαίνει. [illegible] ἐκ ἀποθανεῖν. ναυαγήσαντας [illegible], ἢ ἐκ μεγάλης σωθέντας νόσου; ξυ[illegible]

v. 17 horridos nocentéſque capillos] Sordidus & paſſus capillus reorum. Plin. l. 7. epiſt. [illegible] *Reis moris eſt ſubmittere capillum.* Idem Panegyr. Iuuen. Comm. *Cùm rei tenemur, capillos ſubmittimus.* Gell. l. 3. cap. 4. Prudent. 1. aduerſ. Symmach. *Nec tantùm rei ſordidi, h. e. ſolito cultu reorum, capillo nimirum promiſſo & veſte obſoleta.* Cicer. pro Cluent. *ſed etiam eorum propinqui.* Mart. lib. 1.

[illegible] det iniqua tibi triſtem fortuna reatum,
Squallidior barbo, pallidiórque reo.

Quinct. lib. 8. *Imò ipſi accuſatores, ſordidati, [illegible] habitu inuidiam facerent, & faciliùs iudicem flecterentur.* Cic. in Verr. *Aſpicite ſquallorem [illegible] ſæpe inſperſus crinis, quò miſerabiliores.* Apul. lib. 7. *Ambabus manibus trahens cineroſam canitiem.* Mileſ. l. x. & ix. Virg. Æn. x. obuium [illegible] Scriptura. Tertull. de ieiuniis, c. 16. *Cùm [illegible] cælum & aret annus, ritu annuo ſaccis ve[illegible] & cinere conſperſi idolis inuidiam ſupplicem [illegible]* Apol. c. xx.

v. 17. tutela nauis] Nauium proris effigia[illegible] picta deorum, quibus ſe mancipabant

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſigna impoſita, idque tutela Latinis. Gloſ. Tutela, [illegible] τῆ [illegible]. rectè, nam & naui-gio nomen imponebat. Lucian. Naug. [illegible] τὸ [illegible] ἔχουσι, τὴν [illegible]. Statius Thebaid. 8.

----*ſolus ſtat puppe magiſter.*

Peruigil: inſcriptáque deus qui nauigat alu. Lutacius: *Tutelam nauis intelligimus cum gu-bernatore nauigare: habent enim pictos pra[illegible] quorum nominibus nuncupantur & naues.* [illegible] in Europa. *Obſeruo non ſemper deorum ſigna im-poſita, ſed etiam animalium.* Lactant. libro [illegible] xi. *Nauis in qua impoſitus tutelam habuit [illegible] aquilæ figuratam de anſeris effigie.* Lucian. [illegible] Æne. x. *arata princeps ſecat æquora Tygri.* [illegible] uius: *Cuius roſtrum erat in ſimilitudinem [illegible] gridis; námque ſolent naues nomina accipere à [illegible] telarum pictura.* quæ verba valdè corrupt[illegible] guntur. Licæ nauis tutelam fortè habuit e[illegible] giem Palladis manu ramum oleæ tenent[illegible] quod ex ſequent. p. 64 claret. nam [illegible] τῇ Ἀθηνᾷ [illegible]. Artemid. libro v.

v. 28. quadragenas vtriſque plagas imp[illegible] Nota quòd plagas numerarint. Paulus [illegible] Corinthios capite 11. ἐν κόποις [illegible] ἐν πληγαῖς [illegible], ὑπὸ Ἰουδαίων [illegible] [illegible] μίαν ἔλαβον. Zon[illegible] Tom. 3. [illegible] λοιποῖς [illegible] [illegible] [illegible] ſæpe in LL. Georg. tit. [illegible]

[illegible] μάστιγας. & ibid. λαμβάνων μάστιγας ιβ. ver-[illegible] LL. Boioariorum tit. 18. *Si quis mulieri [illegible] dederit, vt abortum faceret, ſi ancilla [illegible] flagella ſuſcipiat.*

v. 31. viliſſimo ſanguine] Seruili. ita capio [illegible] Senec. de Clem. lib. 1. c. 1.

p. 62. v. 1. tres plagas Spartana nobilit. con-[illegible]] Cur Spartana nobilitate? Tertull. ad [Ma]rtyras. c. 4. *Nam quæ hodiè apud Lacedemo-[illegible] ſollennitas eſt maxima,* διαμαστίγωσις, id eſt, *[fl]agellatio, non latet. In quo ſacro ante aram nobi-[illegible] adoleſcentes flagellis adfliguntur.*

v. 7. mirabili forma exarmau. nautas] Planè [illegible] illud ex Helena Euripi. ---- [illegible] Heliod. lib. v. [illegible] [illegible] ὡς [illegible], ὁ δὲ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] lib. vi. [illegible]

[illegible] exarmauerat] arma excuſſerat. Lamp. [He]liogab. *Exarmati leones.* Paul. l. 2. § 1. D. ad L. [Rh]od. *Nauis ſi quid exarmauerit.* Seneca Cõtr. [illegible] *nauis.* ep. 30. *Etſi exarmauit, tamen [illegible] nauigij aptat ad curſum.* Sic dearmare. [Ap]ul. libro v. Metam. *Pharetras explicet, & ſa-[illegible] dearmet.* L. *phar. expilet.*

[illegible] Deflectit aures ſua ſponte cred.] Op-[illegible] expreſſit adfectum amantis. ὁ γὰρ [illegible]-

Universidad de Deusto Biblioteca

μοῦ ψυχὴ καὶ πιστεύειν φιλεῖ. vt ait Heliodor.

v.22.confuſis lineamentis] Calp. Flaccus Decl.7. *Ita confuſis lineamentis premit inſiſ... ne pater agnoſceret.*

v.26.ſtigmata credeb.impreſſa] Caius In-ſtit.lib.1.tit.1. *Dedititij qui poſt admiſſa crimina ſupplicijs ſubditi, & publicè pro criminibus ... ſunt: aut in quorum facie quæcunque indicia ... igne aut ferro impreſſa ſunt, & ita impreſſa ſunt, vt deleri non poſſint.*

v.30.in ſupplic.duraſſent]Quinct.decl.... *Non omnium animos durare ad ſanguinem.*

pag. 64. v.7. deditit. hoſtibus parcim...] Grat. *O quiſquis miſero fas vnquàm in ſuppl... fregit.*

p.65. v.5. Reſoluit] Verbum Rhetorum. Quinct.libro 5.cap 13. *Reſoluere diuerſa ... difficile.*

v.22.Salamandra ſupercil.excuſſit] Proba lectio. Sammonicus:

Seu Salamandra potens, nulliſque obnoxia flammis

Eximium capitis tactu deiecit honorem.

v.15.cui Deo crinem vouiſti]Capillum ... conſecrabant aut fluminibus.Pollux ... δέ τινες κόμην ποταμοῖς ἢ θεοῖς. Diis Herculi & Apollini. Herculi vulgus Athenienſium ... ex Heſych.eruditiſſ.Caſaub.docuit. Apol... ſortis maioris. Plutarchus in Theſ. ... γοντες ἐκ παίδων ἐλθόντες εἰς Δελφοὺς ἀπαρχ... τῷ θεῷ τῆς κόμης. Callim. εἰς Δῆλον. Quòd ...

...minibus. Scholiaſtes Pindari: ἔθος μὲν γὰρ ... τὰς κόμας ταῖς ποταμοῖς ἀποκείροντας, συμβαλὲν ... ὡς ἀνδρῶν ἤδη πάντων τῶν ἀσκήσεις. Homerus Iliad. ψ. eiúſque interpr. Vouebant autem ſacrum crinem prima conſtitutione infantis ſuper terram, aut cùm nomina imponebãtur. Lucian.de dea Syria: τοῖσι δὲ νέοισι, πλοκάμους ... ἐκ γενετῆς ἀπιᾶσι. Tertull. de Anima, c. ... quem ſuadeo videas. Seruius ad Virg. Æn. ... Stat. Thebaid.lib vi. Quin addo in nuptialibus ſacris comarum primitias Iunoni, & Dianæ obtuliſſe virgines. Pollux lib.III. Καὶ κόμας δὲ τότε ἀπήρχοντο ταῖς θεαῖς αἱ κόραι. Nec virgines tantùm, ſed iuuenes quoque. Lucianus de Syria dea: τῇσι παρθένοισι καὶ νέοισι ... νόμος ἐπιτελέουσι μὴ μὲν ἄλλως γάμον ... ἢν μὴ πρότερον κόμας κείρωνται.

p.66.v.29.ſine morte]V.C *ſemimortui.*

p.67.v.13.Caduceatoris more] Caduceator κῆρυξ ὑπὲρ εἰρήνης ἀποστελλόμενος, καὶ τὸ κηρύκειον φέρων.

v.15.protendit ramum oleæ] Hic habitus ſupplicum & pacem rogantium. hinc Stat. Theb.lib.12. *ſupplicis arbor oliua.* & ---- *ramos ... vittáſque precantis.* Tradit Virg. Æn.xi. *...lati ramis oleæ, veniámque rogantes.* l.12. *Paciferáque manu ramum prætendit oliuæ.* Liuius ... Legati *Locrenſium ramos oleæ velamentáſque ſupplicum porrigentes.* Idem lib.4.dec.5. Apul.Mil. 3. Heliodor.lib.9. ἀθροίσαντες ἐκ πάσης ἡλικίας ... κλάδους εἰς ἱκετηρίαν ἀναλαβόντες, κόρας τε καὶ ... ἀψαύστους.

Universidad de Deusto
Biblioteca

v. 21. contemptus amor vires habet] Propert:

Irritata venit quando contemnitur ipſa.

Nec meminit iuſtas ponere læſa minas.

p. 68. v. 23. tectis arundin.] Martialis lib. 9. ep. 9. 56.

v. 29. extrema parte potionis] Sanè & προπίνειν antiquitus amatium, auctor Athen. lib. x. & prægustata vina exhibere aut reliquum poculum. Heliod. lib. καὶ τὴν φιάλην [illegible] ἐκπίνουσα. ἀλλὰ σὺν τέχνῃ καὶ [illegible] τὸ λείψανον τῆς [illegible] [illegible].

v. 30. Dicta] ioca. Martial. lib. 1. ep. Ad Arteriam *dictis nec pudet eſſe ducem.* Cic. ad Att. lib. 11. *Hominem petulantem modeſtum reddidi non ſolùm grauitate orationis, ſed hoc genere dictorum. Itaque cum ipſo cauillor & iocor.* diligentius fortaſſe an leg. dicta voluit in caluos dicta iocularia. Lactant. lib. 2. *Sacrilegia ſua iocularibus dictis proſequebatur.* apud Sueton. in Ner. cap. 42. *Iocularia carmina, laſciuéque modulata.*

P. 69. v. 2. capillorũ elegidarion] Synes. [illegible] [illegible] ἐπὶ τῇ κεφαλῇ.

v. 3. Quod ſolum formæ decus] Clemens Alexand. τρίχες κόσμος [illegible] [illegible]. & caluos [illegible] [illegible], teste Polluce libro 11. Latè hoc persequitur Apuleius Mileſiarum 2.

v. 14. Vt mortem citiùs venire credas. Scito iam capit. per. p.] Verticem eorum qui in vicinia mortis, credebant veteres radi à Proſerpina. Ad hanc ſuperſtitionem alluſit hic [illegible]. Virgilius Æneidos IV. difficiles [illegible] Didonis, quia

Non dum illi flauum Proſerpina vertice crinem
Abſtulerat, Stygióque caput damnauerat Orco.
Ergo Iris croceis per cœlum roſcida pennis
Deuolat, & ſupra caput aſtitit, hunc ego Diti
Sacrum iuſſa fero; téque iſto corpore ſoluo.
Sic ait, & dextra crinem ſecat.-----

[illegible]: *Traxit hoc de Alceſte Euripidis, qui in[illegible] Mercurium comam ſecantem, quia fato per[illegible] mariti.* Cui ſuffragatur Macrob. Sat. lib. v. [illegible] *Quanquàm is Orcum non Mercurium ab [Eu]ripide inducit auctor.* verba Euripidis.

[illegible] γὰρ [illegible] τῶν κατὰ χθονὸς θεῶν.
[illegible] ἔγχος κρατὸς ἁγνίσει τρίχα.

[Scho]liaſtes, ὡς ἔθος ὄντος τῶν θανατῶν [illegible] [illegible] τὴν κόμην τέμνειν. Stat. 11. Syluar. [illegible] Glaucia, quæ in confinio mortis. *Iam com[illegible] manu crinem tenet infera Iuno.* Notãdum [illegible] Apul. cadauer hominis mortui ita de[illegible] Mileſ. 11. *Et cum dicto iuuenem quen[illegible] linteis amiculis intectum, & adusque men[illegible] deraſo capite producit in medium.*

v. 20. ſupercilia profert] Artemid. lib. 1. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] τὰς ὀφρύας. Tertull. de habitu mul. [illegible] 11. *Nigrum puluerem, quo oculorum [exor]dia producuntur.* de cultu fœmin. cap. v. [illegible] *fuligine collinunt.* Menander τὰς ὀφθαλμοὺς

Universidad de Deusto Biblioteca

[illegible]. Alexis apud Ath. lib. [illegible] [illegible] vide Clem. Alexand. Pæd. lib. 2. ca. x. Cyprian. de bono pudicit. c. x1.

v. eod. de pyxide] Pyxides in mundo mu-liebri. Paul. lib. Sent. t. 6.

p. 70. v. 1. decoro exornauit capillamento] Solebant crinem faſtigiare, ſeu in ſummum verticem adſtringere in modum galeri, aut turris, vnde Iuuenal. Saty. 6. --- *tot adhuc com-pagibus altum Ædificat caput.* -- conuoluti crines ad verticem capitis, tutuli Romanis. Varro 4. de ling. Lat. Feſt. hoc appellauit Ter-tull. de Pall. *comam ſtruere.* & lib. de cultu fœm. *ſtructores capillaturæ.* Hieron. ep. ad De-metriad. *Ornare crinem, & alienis capillis tur-ritum verticem ſtruere.* vt Lucanus: *Turritam-* [illegible] *gerens frontem.* --- & Nazianz. [illegible] Ex quibus haurimus, adſcitos crines inſuiſſe, quibus promiſſi non erant. Quod verum eſt. Apul. lib. x1. Mil. *Adtextis capite crinibus fœmi-* [illegible] *mentiebatur.* Habebāt inſuper adulterinorum crinium ſutiles quaſdam formas, has capiti vt veras adponebant; idque capillamentum. Sueton. in Calig. c. x1. Græcis [illegible]. Scho-liaſt. Ariſt. [illegible] id. Pſeudoman. [illegible]

[illegible] cura ſui vultus, frontiſque decore,
Semper erit, tortiſque implexum ponere crines,
Aut nodis reuocare, & rurſus vertice denſo
Fingere, & appoſitis caput emutare capillis.

[illegible] Aſtr. l. 8. c. 7. *Appoſitis alienis crinibus ſi-*[illegible] *pulchritudinem mentiantur.* Tertull. de [illegible] fœm. *Adfigitis neſcio quas enormitates ſu-*[illegible] *capillamentorum, nunc in galeri modum,* [illegible] *in ceruicem retrò ſuggeſtum.* Interp. Iuue-[illegible] *Crine ſuppoſititio rotundo in modum galea* [illegible] Artemid. lib. 1. [illegible] Clem. Alex. Pæd. l. 2. c. x1. [illegible] &c. Xiphil. in Neron. & [illegible] 24. eadem refert de quodam Nectareo.

[illegible] 2. quia flauorum erat corymb.] Corym-[illegible] flauum, & ideò commendatior vultus. [illegible] enim capillitium commendat Apul. [illegible] Milef. 11. Tibull. in amica ſua Eleg. [illegible] Valer. Flac. lib. v. *Tum nouus impleuit* [illegible] *honor, ac ſua flauis Reddita cura comis* [illegible] adeò, vt quibus ingenio flaui crines non [illegible] arte acquirerēt. Tertull. de cultu fœm. *Video quaſdam capillum croco vertere.* Hie-[illegible] ad Lætam: *Ne capillum irrufes.* Menand. [illegible] Clem. Alex. --- [illegible] hoc inuentum Plin. Galliarum adſerit. [illegible] quin auri ramentis illuminabant. Ca-[illegible] in Vero: *Dicitur tantam habuiſſe curam* [illegible] *flauorum, vt capiti auri ramenta in-*[illegible] *, quò magis coma illuminata flaueſceret.* [illegible] prid. in Commodo. *Matronarum tamen*

capil.

capillitium nigrum. Virgil. *Nondum illi flauum* […]
Proſerpina crinem. Seruius: *Matronis nunquam* […] *flaua coma dabatur, ſed nigra.* Didoni ergo […] vt turpi. Quid ſi L. Fabiorum erat corym[…] Gloſſarium Fabius [illegible]. Schol. Thucyd[…] κρώβυλος εἶδος πλέγματος τῶν τριχῶν […] ἢ τῶν μὲν ἀνδρῶν κρώβυλος, τῶν δὲ γυναικῶν κόρυμβος, τῶν δὲ παίδων σκόρπιος. igitur corymbion non eſt puerorum. Sanè Heſychius Κρώβυλος, ὁ πλόκαμος τῶν παίδων. Cum itaque variè exponant, liquet indiſcriminatim […] priores vſurpaſſe. Pollux: ἐκαλεῖτο δὲ κορυμβ[…] πηνίκη καὶ προκόμιον προσθετόν, οὐ γυναικῶν […] ἀλλὰ καὶ ἀνδρῶν, &c. hoc ſtabilimētum lectionis noſtræ ergo corymbion eſt capillamentum, h. e. προκόμιον προσθετόν.

v. 19. extuliſſet] Donatus in Terent. And. A. 1. S. 1. *Efferri propriè cadauera mortuorum* […] *cuntur.* Quinct. l. 8. ca. 5. *Infeliciſſima* […] *nondum extuliſti filium, & iam oſſa legiſti.* […] ad Alb. cap 2. Petron. p. 81. Senec. de mo[rte] Claud. *Mathematici, poſtquàm principem* […] *cum ſingulis menſibus efferunt.*

v. 21. nudatum pectus in conſp. freq. […] gere] Planctus dicitur omnis colliſio: […] tatins. Eſt autem hic geſtus acriter […] Q. Sulpit.

Mœret, & ad cineres plangit ſua pectora […]
mis.

Apul. Mil. 4. *Quid caniciem ſcinditis, quid pe[cto]ra tunditis?* l. 7. *eiulans tunſis uberibus.* […]

[…] Lucian […] [illegible] ἐπὶ ταῖς κόμαις, καὶ [illegible], καὶ [illegible]. Virgilius Æneid. […] *tunſæ pectora palmis.* Firm. *Qui do[…] capue plangant, & pectora pugnis ob[…]* Martial. l. 2. ep. 63. *At quod ait nuda* […] *pectus.* Propert. --- *plangas pectora nuda.* […] l. 4. *Faſt. Et feriunt mœſta pectora nuda ma[…]* […] innuiſſe puto Silium l. 12. --- *ſparſiſque* […] *Crinibus exululant matres atque vbera* […] Iuuen. *laceratis ipſa capillis Nuda humeros, nudiſque papillis.*

[…] poſitúmque in hypogæo, Græco more] […] equidem cur Græco more: nam ex […] alijſque conſtat, Gręcos combuſſiſſe […], & expreſſè Lucianus [illegible] […]. Obtinuiſſe tamen hunc mo[rem] […] ſepeliendi, cognoſcere eſt ex Phlegonte […] θαυμασίων καὶ μακροβίων: [illegible] […] ἡμῶν τῆς [illegible] ἐν ᾗ πάντες οἱ [illegible] […] ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων [illegible] […] τὰ [illegible], τῶν δὲ παλαιοτέρων [illegible] […] τὰ ὀστᾶ.

[v.] 24. Corpus cuſtodire.] Vlp. L. 14. D. de re[ligioſis et] ſumpt. Firmicus lib. 3. c. 9. *Pollinctores* […]*rios, mortuorum cadauerum cuſtodes, ac* […] *faciet ianitores.* lib. c. 26. *Monumen[torum]* […] *faciet cuſtodes, veſpillones.*

[v.] 26. mortem inediâ perſequentem] Lu[…] cibis abſtinebant Lucianus: καὶ [illegible] […], καὶ [illegible], ὡς οὐκ [illegible] […] αὐτοὺς ἀναγκάζομεν, ἀλλ' ἤδη [illegible]

Universidad de Deusto
Biblioteca

λιμῷ τριῶν ἐξῆς ἡμερῶν ἀπηνδημένων. Eurip. in Medea. Act. 1. Sc. 1.

κεῖται δ' ἄσιτος, σῶμ' ὑφεῖσ' ἀλγηδόσι
τὸν πάντα συντήκουσα δακρύοις χρόνον.

Vide Apul. Metam. lib. 11. & VII. Homer... Iliad. Ω.

v. 28. propinqui] Luciano περιέποντες ... πένθ. καὶ παρόντες οἱ περιέποντες, καὶ τὸν ... παραμυθοῦνται τὸν τελευτηκότα. Cicer. ... Lactant. lib. 6. c. 12. *Non patiemur figuram ... iacere feris in prædam, ſed reddamus id terræ ... quamuis in homine ignoto neceſſariorum ... implebimus.* Horum lugentes amicos conſ... ri. Seneca de Conſol. ad Mart. *Fatigata ... tiones amicorum, auctoritates affinium tibi ... rum.* nam alloqui παραμυθεῖν Seneca: -- *... rentes alloqui in luctu decet.*

p. 71. v. 1. lacrymas commend. lugent ... tarchus. παραμυθητικῷ πρὸς τὴν ἰδίαν γυναῖκα ... οὐκ ἂν φοβηθείην γυναικῶν εἰσόδους, καὶ φωνὰς ... συναπολοφύρονται, αἷς ἐντρίβουσι καὶ παρο... τὴν λύπην.

v. 2. poſitum in monum. lumen renou. ... Sat. 111. *Hinc tuba, candelæ: tandemque beat... alto Compoſitus lecto --* Modeſtinus Ba... XLVIII. t. 3. *Serui mei ſint liberi, ſi in monum... to meo ſollemnia manere fecerint.* V. Interp... *cus ſeruus meus, & Irene & Eutychia ... meæ, omnes ſub hac conditione liberi ſiunto, ut ... numento meo alternis menſibus lucernam ... dant, & quæ fieri conſueuerunt peragant.*

... pudicitiæ exemplum] Inſcript.

FOEMINAE. RARISSIMAE.
SINGVLARIS. EXEMPLI.
PVDICITIAE.
... GRAXIAE. ALEXANDRIAE. INSIGNIS.
... EMPLI. AC. PVDICITIAE.

... Imperator prouinciæ] Cic. in Piſonem: *...latus eſt hic Vulturius, ſi dis placet, Impera... prouinciæ.* Sic rector prouinciæ, l. 5. C. in ... cauſ. pig. vel hypoth. tac. cont. ita ſem... geſtis Collat. inter Catholicos & Do... coram Marcellino.

... latrones crucibus adfigi] Latrones in ... acti. Firmicus l. 6. c. 31. *Homicidam, la... efficiet: iſtis facinoribus comprehenſus pa... ſuffixus in crucem crudeliter erigitur.* l. 8. ... *Latrones faciet crudeliter feritate graſſan... in crucem tollantur.*

... d. ſecundùm illam eandem caſulam, in ... recens cadauer matr. deſ.] Caſulas & ... monumentis ſuperponi præter hunc ... expreſſè indicat V. Inſcr. M. AVRELIVS. ... ANVS. ET. ANTISTIA CHRE... VXOR. EIVS. FECERVNT. ... LIBERTIS. SVIS. POSTE... QVE. EORVM. MONVMENTVM. AEDIFICIO. SVPER POSITO. ... licitur præterea ex l. libertis §. vlt. D. de ... leg. & l. Titio centum §. 10. D. de condit. ... monſtr.

... 5. vitio gentis humanæ concup. ſcire]

Apu-

Apu.Flor.4 *propiùs acceſſit, vt etiam cognoſcere*
more ingenij humani quiſnam eſſet.

v.21. faciémque vnguib.ſectam] Artem
lib.1. ἐν ὕβεις πένθεσι, λαβόντας τὰς
ἄνθρωποι. Gloſſæ: Præfica ... ἀπὸ τοῦ
τῇ ἐμφερῶς ... Æn.XII.--- *flauos Lau*
nia crines. Et roſeas lacerata genas ---
gil. Æneid.3. *Inferimus tepido ſpumantia cym*
lacte, Sanguinis & ſacri --- Seruius ined
Varro dicit mulieres in exequiis & luctu ideò
litas ora lacerare, vt ſanguine oſtenſo inferis
tisfaciant, quare etiam inſtitutum eſt, vt
ſepulcra victimæ cædantur. hoc Varr.fragm
cum apud Lutac. quoque ſi rectè leg. Sta
Theb.VI.--- *mollem fœminarum brachia*
ctum. Lutac. *Non percuſſionem manuum*
cat. Planctus enim dicitur omnis colliſio. Varro
opinione. Ideò mulieres ſolitas in luctu ora lacera
re, vt ſanguine oſtenſo inferis ſatisfiat. Diſting
Planctus e.d.o. colliſio. reliqua annecte
verbis, quæ præcedunt v.8. hoc modo.
Statij, in quibus imitatus Vir.

Spumantéſque mero pateræ verguntur, &
Sanguinis: & rapti gratiſſima cymbia lactis.

Lutac. *Et atri ſanguinis duas res mittit.*
quæ nutrit animam, id eſt, lac: alteram, quæ
ſtat, id eſt, ſanguis. Nec mirandum quia
nem ad inferos placandos intulerit: nam ſan
propriè videtur eſſe animæ poſſeſſio, vnde ex
mortuos dicimus. Varronis opinione ideò mu
ſolitæ in luctu ora, &c.

v.2

v.22. deſiderium extincti] Cice. *Ipſe amore*
... confirmabat quod deſiderium tui diſſidij
... non poſſet.

v.30. lacerauit vehement. pectus] Artemid.
... ἐν πένθει τὰς μάζους λαβόντας.

v.31. ruptóſque crines ſuper pectus iacen-
tis poſ.] τρίχες δὲ πάντας ... ὡς
... — Statius Thebaid. l.VI.
--- *tergóque & pectore fuſam*
Cæſariem ferro minuit, ſectíſque iacentis
Obnubit tenuia ora comis ---

... 75. v.11. cruciarij] Seneca Contr.III. libro
... ſe ſimilem ſeruis, ſororem raptis, libertum
... ariis.

v.13. ſupremóque mand. officio] Curt. libr.
... Apparatum funerum quo Perſæ ſuprema of-
ficia celebrarent. Hieron. epitaph. Paulæ: *Sacri-*
legium putabat, qui non tali fœminæ vltimum
... reddiſſet officium. Apul. l.8. Mil. *officia feralia.*
... peractis feralibus officiis tradunt ſepulturæ.

v.27. tolli ex arca] Gloſſæ: *Arca & Arcela*
... σορός, κάμψα, λάρναξ. L. *Arca & ar-*
... κάμψα. vide Heſych. Frontin. de li-
mit. agr. l.1. *In campis ſtatuerunt terminos qua-*
... & interiectis locis arcas & monumenta.

... 75. v.15. inhorruit mare] Seneca l.8. Cõtr.
... ſubitò fluctibus inhorruit mare, ac diſcordes
... in perniciem noſtram flauêre venti. Dimiſſa eſt
... cælo, & tantùm fulminibus dies redditur.
... eund. libro 7. cõtrouerſ.1. Senec. in Aga-
memnone.

v.17.

Universidad de Deusto
Biblioteca

v.17. Diſcurrunt nautæ ad offic. trepidan-
tes] Seneca in Agam. ---- *omnis officio ſtup*
Nauta relicto ----

v.20. quò deſtinaret curſum guberna
ſciebat] Lucanus: ---- *neſcitque magiſter*
frangat, cui cedat aqua. --- Seneca: *Ni*
nec vſus audet, ars ceſſit malis.

p.76. v.15. fatis properantibus] Propert
Quod ſi fortè tibi properarent fata quietem.
piſcus in Probo: *Fatalē properauit neceſſi*

v.23. tralatic. humanitate lapid.] Sacr
execrabile, cadauer hominis mortui pr
di, nec ſepelire. Hieron. ad Sabin. *Foſſam*
mum lapidibus conſtruentes, ex more tu
parant.

v.26. imprudens arena comp.] Seneca C
4. l. 9. *Omnibus natura ſepulturam dedi*
gos idem fluctus qui expulit ſepelit.

ibid. Componat] Horat. l. 1. Sat. 9. ---
mihi quiſquam Omnes compoſui. Acro.
condidi, & ſepeliui. Tacit. de Vita Agric.
cioribus hominum lacrymis compoſitus es.

p.77. v.8. Audimus murmur] Fulge
Allegor. librorum Virgil. *Quales viat*
gines eſſe ſolent, dum adſumtis ad opus
dum tabulis, ſtupida fronte arcanum
latranti intrinſecus tractu ſubmurmurant.
Sylu. 3. ad Vxorem:

> ---- *tu procurrentia primis*
> *Carmina noſtra ſonis totaſque in murmur*
> *ctes Aure rapis vigili.* ---

Ibid. diæta] Diæta habitatio in hortis. Plin.
l. v. *Contra mediam ferè porticum zeta rece-*
quæ quatuor platanis inumbratur. l. 55. §. li-
D. de leg. 111. Diætæ ſunt hypocauſta,
vaporaria. Diæta eſt quæ aliis cœnatio.
Ex triclinio in diætam ſiue cœnatiuncu-
tranſitus. Seruius ad Virg. Æneid. 1. ---
que per ampla volutant Atria ---- ex
ne adſerit veteres in atrio epulari ſoli-
atrienſes, principes ſerui tricliniares.
In Pſeud. *Condus promus procurator peni.*
Quaſi te dicas atrienſem. P S. *Ego immo ego*
imperio. hinc liquet cur in Gloſſis,
ſis διαιτάρχος, διαιτάρχης. diætar. me-
Vlp. l. Quæſitum. §. idem. D. de inſtr. vel
leg. Paulo, Sent. lib. 3. t. de Legat. ze-
vt Plin. zeta & zetula, diæta, diætul. In
hallucinatus vir doctus, qui adſerit ze-
ἀπὸ τοῦ ζῆν, vt diætam ἀπὸ τοῦ διαιτᾶν. Nihil
aliud, niſi ſcriptionis mutatio. vt apud
adium contra Arrian. in principio: *Niſi*
bolicæ ſubtilitatis fraudem viderem. pro,
Ergo omnis manſio appellari poteſt
Petron. [illegible]. hinc
diætarij. Vlpian. l. 1. §. 3. D. Nautæ, caup.
vt rec. teſt. *qui cuſtodiæ gratia nauibus*
ntur.

magiſtri] Gloſſ. *Magiſter, gubernator.*
Magiſter ἐπιστάτης. Heſych. Gloſſ.
nauis, κυβερνήτης. l. 3. de naufr. l. 37. de
C. Theod. Virgil. Æn. v. Val. Flac. l. 8.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Puppe procul ſumma vigilis poſt terga magiſtri.

ibid.belluæ]Suet.in Ner.cap.12. *Exhibuit naumachiam marinis aquis innantibus belluis.*

v.19.porcam mugientem] Optimus codex *portam mugientem.* L.*porcam mugientem.*Scal.

v.29.maris fidem] Hiſtor. Apoll. Intuens mare tranquillum, ait: *O maris fides! ad...* interpt.Tertull.de Pall. *Sic & maris fides infa- mis, & flabris aquè mutantibus, de tranquillo pro- bum, de fluctris temperatum, & extemplo de ... cumanis inquietat.*

p.78.v.2.cui proficiſc. oſculum dedit] Sueton. in Ner.c.37. *Neque proficiſcens quemquam oſculo impertiuit.*Stat. Theb.l.12. *Iam nec ... iugibus ſuprema, nec oſcula natu Iungit.* ... Plaut.in Mercat. libr. III. Regum cap. xix. Ouid.Triſt.1.

v.12.nempe piſc.belluiſque expoſ.] Plaut. *Piſcibus in alto credo præbent pabulū.*Apul.lib.v. *Per ſaxa cautium membris iactatis, alitibus beſtiiſque obuium ferens pabulum.* Marcius vates apud Li.l.25. *Piſcibus feriſque ſiat eſca caro tua.*

v.23.Sed non ſola mortal.maria hanc fidem præſt.]Seneca lib.7.Controu.1. *Multas ... natura mortis vias aperuit, & hæc eſt conditio ... neris humani, quòd naſcimur vno modo, multis morimur. laqueus, gladius, præceps locus, venenum, naufragium. mille aliæ mortes inſidiantur ... huic animæ.* Firmic.Aſtron.l.1.c.4. *Quid... mortium (l. mortalium) vario exitu dicemus ... cogente fato ſuſpenditur laqueo: at ille gladio per...*

...titur, ille mari fluminibúſque ſubmergitur, ille ...tibus flammis ignique traditus in cinerem ...láſque conuertitur: ille per præcipitia iacta- tur, ille cadentium tectorum ruina comprimitur, & quæ ſequuntur. Vide locum. Simonides, Anacreon apud Stobæum, Stat. Theb.lib.ix.

v.31. Tanquàm interſit] Lucifer Caralit. ... Moriendum eſſe pro Dei filio. *Quantùm ad exitum nihil intereſt, clauo an lancea mo- ...*, &c.

p.79.v.5 Immò hanc pœnam grauiſſ.cred. ... ſæuis iraſc.] l. Capitalium. §. igni cre- ...tur. D. de pœnis. rectè autem pœnam grauiſſimam. Summa ſupplicia ſunt, crux, cre- ...tio, decollatio. Mediocrium delictorum pœnæ, metallum, ludus, deportatio. Mini- ..., relegatio, exilium, opus publ. vincula, ... Paul. Sent. lib. v. de abolit. quos gra- ... pœnarum conſtituit etiam Calliſtr. l. Capitalium. D. de pœnis. At inter ſummas ... grauiſſima viui crematio. Paul. lib. v, ... Ad l.Cornel. de ſicar. & veneſ. Magicæ ... conſcios ſummo ſupplicio affici pla- ... id eſt, beſtiis obiici aut cruci ſuffigi. Ipſi ... magi viui exuruntur. Grauius crimen ...gum eſſe, quàm magicæ artis conſcium. ... magi grauiſſima pœna puniuntur, nem- ...ne, vti & aruſpices. l. Nullus, C.de Ma- ... & Math. At magicæ artis conſcij ſummo ...dem ſupplicio afficiuntur, id eſt, beſtiis ...iciuntur, aut cruci ſuffiguntur, ſed non

Universidad de Deusto Biblioteca

grauiſſimo, id eſt, vt Tertull. de anima, viui-comburio. Petron. p. 38. *Conclamabo ſeruos pœnam grauiorem timentes præcipitaſſe ſe in mare.* Per pœnam grauiorem, aut crucis, aut ignis, aut beſtiarum ſupplicium innuit.

v. 7. omnia facere] Græci, ἄπρακτα δρᾷν, de irrito conatu, vt docuit Ill. Scal. Martial. lib. 1. ep. 14. *Omnia cùm fecit, ſed renuente deo.* Idem: *Vt peccare velis cùm feceris omnia, falli Non poteris* --- Seneca ep. cxxv. *Quid formam colis? Cùm omnia feceris, à multis animalibus vinceris.*

v. 11. dum Epigramma mortuo facit] Lucia. περὶ πένθ. [illegible] Id. Dipſad. Athen. l. 2. Iuuenal. Sat. 3. tituli. - *titulo res digna ſepulcri.* ita ſemper V. inſcript.

v. 13. Hoc peracto officio] Lact. l. 7. cap. 12. *Vltimum & maximum pietatis officium eſt, peregrinorum & pauperum ſepulturam.*

v. 18. Crotona, vrbem antiquiſſ.] Strabo Geogr. lib. vi. Cicero lib. 11. de Inuent. *Crotoniatæ quondam, cùm florerent omnibus copiis, & in Italia imprimis beati numerarentur.* Iuſtinus lib. xx.

p. 80. v. 8. Qui verò nec vxores vnquam duxerunt.] Ammianus Marcell. lib. 14. *Vilia omnia exiſtimant præter orbos & cœlibes, nec credi poteſt qua obſequiorum diuerſitate colantur homines ſine liberis.*

v. 30. mimum componere] Sueton. in Othon. 3. *Ne pœna acrior omnem mimum diuulgaret.* Ita paſſim apud ſcriptores.

p. 81. v. 6. tanquàm legitimi gladiatores domino corpora animáſq; religioſiſſ. addicimus] Legitimus gladiator eſt auctoratus, ideſt, αὐτόματος εἰς δοῦλον ἑαυτὸν [illegible]. erant enim liberi: itaque cùm ſponte libertatem penitus vendidiſſent, ſeruili hoc ſacramento obſtringebantur, corpora animáſque addicentes. Aptè igitur Petron. cùm ſeruiliter hic omnia ſingantur. alioquin damnati ad ludum auctoramento non obſtricti, nec qui beſtias depugnare locabant, aut ſponte in arenam deſcendebant. nam quòd beſtiis conficiendis operas ſuas locabant, deſperata quidem audacia quæſtus gratia manus arenæ locab. tātùm, auctorati ſeruiliter, totos ſe ludo vendebant.

Gloſſæ Iſidori: *Auctoratio, venditio. nam ſub auctoratione ſunt gladiatores qui ſe vendunt.* Manil. --- *caput in mortem vendunt, & funus arena.* vide Comm. Iuuen. ad Sat. xi. *Scripturus leges & regia verba laniſtæ.* Itaque & Vlp. apud Ruffinum. Collat. t. 1. Moſaïc. & Roman. t. 8. *ſi depugnandi*, inquit, *cauſſa auctoratus erit, ſiue beſtias depugnare locauerit:* diſtinguit auctoratum ab eo qui beſtias depugnare locauerit: quorum mentio l. Siue ingenua. §. Qui operas, D. ad S C. Tertyll. L. Teſtium fides. §. D. de teſtib. Ergo deſtinati arenæ, damnati, ſerui, captiui. & liberi. Qui dānati ad beſtias, vt Tertull. de ſpect. cap. x. ad ludum ſerui

Universidad de Deusto
Biblioteca

pœnæ efficiebantur. Tertull. Apol. c. xli. Sen
ep. 10.71 ἐπιθανάτιοι. Paulo 1. ad Corinth. c. 4.
vt docuit Ill. Scaliger προσδοκίμοι & ἀπὸ
νόσ, ait Suidas. De Seruitiis & Captiuis no-
tum; dati enim ad ludum libidine impp. & do-
minorum. Tert. de ſpect. c. 10. *Liberi aut pretio*
inducti, aut ſola libidine pugnandi. Qui pretio
inducti. h. e. οἱ διὰ μισθὸν εἰς ἀγῶνα κατα-
vt Græcus interpr. ſunt auctorati, aut qui ma-
nus arenæ locant tantùm, de quibus diximus
rectè ergo Firmicus lib. ſeptimo. *Gladiatores*
efficiet, ſed qui damnati ad hoc exitium tranſfe-
rantur. diſtinguit damnatos ad beſtias, ab
qui ſe vendunt, aut locant manus arenæ,
ſponte pugnant. Idem Firm. l. 8. cap. 15. *Qui*
ob aliena gratia voluntatem nundinali ſangui-
iactura ad mortis ſpectaculum vendant. Si vero
Saturnus hic fuerit, in ludum ſententia iudic-
tis adducuntur. Quanquàm hæc de aliis etiam
intelligi poſſe, haud nego. De ingenuis
adfectatione pugnandi in arenam, Tertull.
Cyprian. alij complures. Aſin. Pollio ad Ci-
cer. *Qui cum ludum bis gratis depugnaſſet.*
Quæ quidem à me huic fini adducta, vt
nè Petron. caperemus; haud inficior quæ
aliis tacta, non tamen, vt ait ille, omnia
gata.

v. 20. nominibus] h. e. poſitis in fœnore
Aſcon. *Tituli debitorum nomina dicuntur,*
ſertim in ijs debitis in quibus hominum nomina
ſcripta ſunt, quibus pecunia commodata. Nomina
igitur

...ſunt debitorum tabulis inſcripta. hinc Apul.
...bulis flagitari. Apollo. *Pater eius plurimis cre-*
...toribus defœneratus dum vndique tabulis fla-
...retur.

v. 25. vt plurimùm tuſſiat] Hoc potentio-
...m erat, vti & procul ſpuere. vide Caſaub. ad
Theoph. Char. περὶ ἀνχιγείας.

v. 31. ſcenæ] Apul. l. 8. *Omnémque ſcenam*
...eris illuminat. ſcena feralium nuptiarum
...ſim alij.

p. 81. v. 1. quotieſcunque aliquem noſtr.
...vellet, &c.] Auctor Rhet. ad Heren. lib. 4.
...tatione oſtentatoris pecunioſi: *Cùm pue-*
...m reſpicit hunc vnum quem ego noui, vos non
...bitror noviſſe, alio nomine appellat, deinde alio
...que alio. heus tu, inquit Sannio, ne quid iſti bar-
... perturbent, vt ignoti qui audient vnum pu-
...elegi de multis. Seneca de breuit. vitæ, c. 17.
Horat. lib. 1. Sat. 3.

v. 8. Corax detrectator miniſterij] Antiqui-
...mos fuit, vt iter facientes ſeruum comi-
...m ſecum traherent, qui ſarcinas ſeu φορτία
... ὀδοιπορικὰ ferret. Sarcinæ autem vin-
... conſtrictæ. Catull. *Aptis ſarcinulis.* Feſtus
...e: *comprendere vinculo antiqui apere dice-*
... Proba igitur lectio Apul. de Mundo: *Sa-*
... cōpage ſimulac totius incolumitas interiret.
... hoc inſtar Mundi ſalutem tuetur Deus,
... & reuincta ſui numinis poteſtate. En-
... ---- *ſi quādo vinclis venatica velox Apta*
... canis ---- Petron. p. 76. *Patior vinculum,*

ac veluti lecto funebri aptatus. hinc Græcis ſar-
cinæ φορμαγγοδόρημα. ea inuoluta ſtragul-
aut pellibus. Petr. p. 58. *Ego vos in duas pel-*
conijciam, vinctóſque loris pro ſarcinis circumf-
ram. De ſeruo qui ſarcinas ferebat Apul.
Mil. 1. *Theſſaliam ex negotio petebã, puero vnico*
ſequente. Dixi etiam vaſa reficiundo corpori ne-
ceſſaria circumtuliſſe. Apul. 1. Mileſ. *Ac ſum-*
profer oleum vnctui, linteum terſui, & cætera
huic vſui. Nihil rerum iſtarum, inquam, quæ
que itineris nos comitantur, &c. adi locum. Hi
liquet hos ſeruos ab officio ἀκολούθους appel-
laſſe. Huic miniſterio inſeruit Corax. Vide
Petronium pag. 54.

v. 17. ſtrepitu obſcœno] honeſta locutio.
Strepitus obſcœnus eſt πορδή. Gloſſæ: *Pedit*
peditum, πορδή.

v. 22. Vt quiſque verſum pedibus inſtrux
Hieron. ad Euſtoch. ex Fabio: *Poëtam non po-*
teſt noſſe, niſi qui verſum poteſt ſtruere. ſic, po
extrui poſſe.

v. 26. ad carminis tranquillitatem
Iuuen. Sat. 7.

Sed vatem egregium, cui non ſit publica
Qui nihil expoſitum ſoleat deducere, nec qui
Communi feriat carmen triuiale moneta.

p. 83. v. 22. etſi nondum recepit vltim
manum] Quinctil. lib. 1. *ſummam eloquen*
manum imponerent. Auſon. Paulino. *Quam*
per te ſumma manus contigerit. hinc Seneca ep.
12. *Deditos vino potatio extrema delectat,*
ebrietati

ebrietati ſummam manum imponit. Inſcriptio
...:Ad ſummam manum perduxerunt per-
...ſiones.

v. 23. Orbem iam totum] Florus in eadem
... *Iam penè toto orbe pacato, maius erat impe-*
rium Romanum, quàm vt illis externis viribus
... poſſet.

v. 28. ſi qua foret tellus] Galgacus apud
Tacit. Vita Iul. Agric. *Romani raptores orbis*
poſtquàm cuncta vaſtantibus defuêre terræ, &
mare ſcrutantur: ſi locuples hoſtis eſt, auari: ſi pau-
per, ambitioſi.

p. 84. v. 2. Humidæ cruſtas] Seneca ep. 87.
Pauper ſibi videtur ac ſordidus, niſi parietes ma-
gnis & pretioſis orbibus refulſerint, niſi Alexandri-
na marmora Numidicis cruſtis diſtincta ſint, niſi
illis vndique operoſa & in modum picturæ varie-
gata circumlitio prætexatur.

Ibid. noua vellera Seres] Plin. lib. 6. c. 17.

v. 5. Ecce aliæ clades] Seneca: O fata, victus
Herculem peremit Lycus: Ecce alia clades,
Hercules perimit Lycum.

v. 6. Quæritur in ſyluis Mauri fera] Saluia-
nus l. 1. *In ſpectaculis primum deliciarum genus*
eſt mori homines, impleri ferarum aluos humanis
viſceribus cum circumſtantium voluptate, & con-
ſpicientium lætitia. Atque vt hoc fiat orbis im-
penſum eſt. Adeuntur loca abdita, luſtrantur
inuii ſaltus, peragrantur ſyluæ inexplicabiles: &
vt deuorari poſſint homines, non licet naturam re-
rum habere aliquid ſecretum.

Universidad de Deusto
Biblioteca

v.12.Perſatū ritu malè p.a.] Claudianus:

... ſeu prima Semiramis aſtu
Aſſyriis mentita virum, ne vocis acutæ
Mollities, leuéſque genæ ſe prodere poſſent,
Hos ſibi coniunxit ſimiles: ſeu Perſica ferro
Luxuries vetuit naſci lanuginis vmbram.

v.13.Surripuêre viros] Arnob.l.1. *Attys ſpo-liatum viro*, lib.v. *Attys virum ſibi abſtulit.* Græcis ..., & ἀνδρετιμωντας, cuirare.

v.17. fractiſque eneruì corpore greſſus] Manil.l.v.

Fœminea veſtes nexa ſine tegmine plantis
Et ſpecies ſictique placent ad mollia greſſus.

v.19.Ecce Afris eruta terris] Stringit ... nam luxuriam Romanorum. Sunt autem ... aliquantiſper turbata, & fortè manca. Qu... vſus oſtri ad has menſas quæro. χειρ... poſuiſſe coccoclauata, ex Vopiſ. Tacito ... quet: Lāprid. in Alex. Seuero: *Conuiuium ... mi nitoris fuit, ita tamen vt pura mantilia ... terentur ſæpe coccoclauata.* an obliquè petit ... xum inſtruēdis lectis tricliniaribus. illi ... magnificè picti & conchyliati. Virgil. *Ar... ſuper diſcumbitur oſtro.* rectè verò, *ac ma... imitatur vilibus aurū.* Plin. l.13. c.15. *Atlas ... peculiari proditur ſylua. Confines ei Mauri ... quibus plurima arbor cedri, & mēſarum inſania ... quas fœmina maritis contra margaritas regerunt.*

v.21.maculis] Senec. de Tranq. c.1. *Pl... minuſter incultus, & menſa non varietate ma... larum conſpicua.*

v.21. Quæ ſenſum turbat] Mirè variat ſcri-ptio. L. *Quæ turbant cenſum, hoſtile ac malè no-bile lignum.* h.e. Quæ exhauriunt & lancinant facultates, ſeu, vt Tacit. opes proluunt. Quid autem turbare, oſtendimus. *malè nobile*, vt Te-rent. in Eunuch. *malè conciliate.* Donat. *Malè ſi-gniſ. magno.* Plaut. in Amph. *Scorto cōducto malè.* ... Pſeud. *malè habiti, malè conciliati.*

ibid. lignum] Seneca de Benef. *Video iſtic menſas, ac lignum æſtimatum ſenatorio cenſu.* Tertull. de Pall. *ligneas maculas.*

p.86. v.10. ferali cupreſſu] Ouid. *ferali cincta cupreſſu.* Sammon. --- *feralis fronde cu-preſſi.* Horat. -- *cupreſſus funebris.* Acro: *Inferis conſecratas & funeri aptas, quia funeribus adhi-bentur: nam vt cupreſſus reciſa nunquàm re-pullulat, ita mortui non redeunt ad vitam.* hinc ... 4. Theb. *cupreſſus Intexit plorata latus.* Lu-tatius: *Apollo miſertus Cypariſſi, vertit eum in arborem ſui nominis*, de qua Virgil. *Funeſta fronde coronat.* Hæc cauſſa eſt quare cupreſ-ſus diuitum funeribus adhibetur. Lucanus: *... non plebeios luctus teſtata cupreſſus.* Quia in-... ſtatas familias Romani hac notabant. Qui-dam volunt ad hoc electam arborem, quia ... luctuoſa aptà defunctis, vel quòd in tutela dixerint inferorum. L. funeſtatas famil. ... quod inceſt. fam. eà notarint, nullibi ... Seruius ad Virg. 4. Æn. --- *fronde coronat Funerea.* Seru. Roman. moris fuit, ... potiſſimùm cupreſſus, quæ exciſa reuaſci

Universidad de Deusto
Biblioteca

non ſolet, in veſtibulo mortui poneretur, ne quis ſacram rem facturus imprudẽs domum introëat. Antiquiſſimus cupreſſi vſus in funerib. ſed apud alias gentes diuerſus. Legimus arcas confeciſſe ex cupreſſu.

v.23. Ædificant auro] Manil.

--- triclinia templi
Concertant, tectique auro iam veſcimur auro.
Ac ne materies tali ſub munere deſit,
Quærere ſub terris aurum, furtóque latentem
Naturam eruere omnem, orbémque inuertere
prædæ Imperat --- Apul. de Deo Socrat.

ibid. ſedéſque ad ſidera mittunt] Seneca lib. 2. Controu. *Sedes ipſas in tantum extruximus, vt domus ad vſum, & munimentum parata ſint, nunc periculo non præſidio: tanta altitudo ædificiorum eſt, tantaq́ue viarum anguſtia, vt neque aduerſus ignem præſidium, neque ex ruinis vllum effugium ſit, ad delicias dementis, luxuriæ lapis omnis eruitur, caduntúrque gentium ſyluæ: æris ferrique vſus, iam auri in extruendis domibus.*

p.88. v.10. iámque Ætna voratur Ignibus inſolitis] Hoc inter portenta citat Xiphilin. καὶ τῷ τ᾿ Αἴτνης πῦρ πλεῖστον ῥυῆν, καὶ πόλεις λυμήνατον.

v.12. Ecce inter tumulos] Lactant. l. 2. c. 2. *Vulgus exiſtimat mortuorum animas circum tumulos, & corporum ſuorum reliquias oberrare.* Sed eadem inter oſtenta numerat Ouid. 1. Faſt.

p.91. v.15. Et Bellona minax] Virgil. Æneid. lib. 8.

lib. 8. Stat. Theb. 1. Seneca de ira, lib. 2. c. 35.

p.93. v.16. Tu legem Marcelle tene] Suet. Iul. c. 28. Dion. lib. 40.

v.17. Curio] Hic C. Curio violentiſſimus tribunorum pleb. quem ſibi inimicum ingenti mercede Cæſar defenſorem parauit. De huius ſeditionibus & turbis Suet. in Iul. Dion. lib. 40.

v.29. hæredipetarum] Heredipetæ κλήρων θηρεῦντες.

p.94. v.3. opes ſuas in Eumolp. congeſſere] Hoc Mart. appellat mittere munera in hamo. Vide lib. 6. epig. 36.

v.30. Quia noſti Venerem tuam] τὴν ἀφροδίτην αὐτῆς σὺ ἔχειν.

p.95. v.2. medicamine attrita] Iuuenal. --- *inducitur atque fouetur Tot medicaminibus.* Tertull. *Cutem medicaminibus vngunt.* Antiphanes ψιμυθίῳ τὰς παρειὰς ἐντετριβόμεναι. Ariſtænet. l. 1. ἰδοὺ κατακεχρισμένον τὸ πρόσωπον, ὥσπερ φυκίοις.

v.3. quò inceſſus compoſitus, & ne veſt.] Senecæ inceſſus compoſitus, qui Ambroſ. 3. de virg. *ſobrius*. Vetus inſcript. *inceſſus commodus*. Sen. ep. 67. *modeſtus inceſſus ac compoſitus, ac probus gradus*. At Petr. *fictus ad mollitiem*. Apul. Mil. *ſuppreſſo inceſſum fœminam mentiebatur*. Hiero. ad Euſtoch. *ſolutis genibus fractus inceſſus*. aduerſ. Heluid. *greſſum frangere*. Idem: *ludentibus paſſibus incedunt*. Seneca Natu. Quæſt. l. 7. c. 31. *tenero & molli inceſſu ſuſpendimus gradum*.

Fir.

Universidad de Deusto Biblioteca

Fir.l.8.ca.7. *Molliter ambulant, veſtigia ſua cum delicata quadam moderatione ſuſpendunt.* Sen. ep.15. Clem. Alex. Pæd. l.2.c.11. Philo, ... μισθώματα πόρνης εἰς τὸ ἱερὸν μὴ προσδέχεσθαι.

v.7. Mathemat.] Gellius lib.1 cap.9. *Vulgus quos gentilitio vocabulo Chaldæos dicere oportet, Mathematicos dicit.*

v.17. ſtatores] Puto innui ſeruos, qui præſentes dominis ad cuſtodias, eorúmque ... tus & iuſſa exſequendos: atqui vt apparitores ab apparendo, ita ſtatores à ſtando. Certè Ciceroni ſunt magiſtratuum nuncij. Epiſt. l. 11. epiſt. XVII. *Literas à te mihi ſtator tuus reddidit.* Plancus lib. 10. ep. 21. *Statores ſerui qui* ... *trones*, quod, vt ait Varro VI. de lingua Latina, circum latera erant regum, aut quòd ad latera habebant ferrum. hoc expreſſit Ouid. *Quando non fixus lateri ſpatiantis adhæſit, Iſte tuus cuſtos.* ----- Senec. epiſt. 22. *Nullum* ... *latus? incomitata lectica?* hinc liquet cur ... λεύειν laterare. hos poſteà ſtipatores à ſtipando appellatos idem Varro auctor. Horat. ---- *nec te quiſquam ſtipator ſectabitur.* Gloſ. *Stipator, Satelles,* ... δορυφόρος. Sidonius l. 1. epiſt. *Circumſiſtit ſellam comes armiger, pellitorum turba ſatellitum ne abſit admittitur, ne obſtrepat eliminatur.* L. ex M. S. ... *abſit adm.* & Apul. interpr. *Ante fores viri fortes ſtipatoréſque regalium laterum tutela perua*... *cuſtodiam per vices ſortium ſuſtinebant.* Erant *inter iſtos diuiſa officia in comitatu regio armigeri.*

... &c. Plaut. in Caſ. quem mox armigerum ... ſcutigerulum vocat. Sidonius quoque & pleríque eius ætatis ſcriptores, qui eoſdem ... Tacit. excubitores, armatos regiæ domus ... epiſt. l.1. *Armati regia domus adſiſtunt ad*... *, quibus hora primi ſoporis vigilabuntur.* ... mico dicuntur ſcutarij. Aſtron. l.5. cap.4. ... *ſcutarios vel imperatorum protectores, vel* ... *proprio excubitu principibus ſalutem ſeruent.* ... ton. ſpeculatores in Claud. cap. 34. *Neque* ... *ntia inire auſus, niſi vt ſpeculatores cum lan*... *circumſtarent.* At qui Ammiano lib. 14. ... atiorum rector, fortè is poſterioribus ... *ſcitur.*

... id. altiùs cinctos] ſuccinctos, h.e. velocio... , magis expeditis, vt Acro ad Hor. *Serui* ... *rum cincti.*

v.18. aut perfuſus puluere multo] h.e. lu... tor. Palæſtricę puluere ſe aſpergebant, poſt ... ctionem; vt firmiùs lubricos alioquin ar... tenerent.

Tertull. de pall. *Studia palæſtra malè ſen*... *tia, & lutea vnctio, & puluerea volutatio.* Apul. lib.9. Mil. *In modum pugilum qui pului*... *perſperſi dimicant.* Iſid. Orig. l.15.c.2.

v.19. aut hiſtrio] Iuuenalis Sat.9.

v.29. flagellorum veſtigia] σημεῖα τῶν πλη... Tertull. de Pall. *Veſtigia ceſtuum vtria* ... *.* Ouid. 3. Amor. *Cerne cicatrices veteris veſtigia pugnæ.*

p.96. v.5. Rogaui ancillam, vt produceret domi

Universidad de Deusto Biblioteca

dominam] Has ancillas honeſtiùs habebant, vtpote conſcias non ſolùm libidinum, ſed conſiliorum & mentis dominæ: dicebantur autem Fabiæ Gloſſ. Fabia *παιδίσκη*. Talis illa apud Plautum in Milite:

Quaſiq́; hunc annulum Famoſæ ancilla dederit, ea porrò mihi
Militi vt darem.

Ita V. E. Florentina. L. *Quaſiq́; hunc anſ... ſua* d. apud Iuuenal. Sat. 6. -- *& flauam ... mandata puellam.* Fortaſſis leg. *& Fabiam ... d. m. p.*

v. 12. Nulla vox eſt, quæ formam eius p... compr.] Heliod. *ὥστε οὐκ ἔστιν ὃ ...βουλῶ, οὐ δὲ αὐτῆς δυνατὸν εἶναι τῷ λόγῳ ... ζειν.*

v. 13. Quicquid dixero minus erit] Hieron. epitaph. Nepotia. *Vincitur ſermo rei magnitud... & minus eſt omne quod dicimus.*

v. 14. ingenio] Gloſſ. Ingenium *εὐφυΐα* ... *eus*. Næuius: *Ingenio arbuſta conſita.* Salluſt. *In... genium loci.* Tertull. de habitu mul. c. 2. *Herba... rum ingenia traduxerãt.* ita ingenuus ... vt Auſon. *ingenui fontes.* Crines ingenio flexi ... ſponte aut natura flexi. Apul. inaffectatum capillitium.

ibid. flexi] Firm. *Quorum inflexi crines ... queantur in oſtro. Flectebant autem calamiſtr...* Varro iv. de ling. Latin. *Calamiſtri quod his calefacteis in cinere capillus ornatur.* fortè ... *tur.* Hieron. ad Euſtoch. *Crines Calamiſtro ...*

...gio rotantur. hinc finxit Iuuenal. Sat. 6. -- *...rea punit Continuò flexi crimen facinúſque ...pilli.*

v. 15. per totos ſe humeros effuderant] Apul. ... *Crines ſenſim intorti per colla paſſim di...ſi.* multis hoc in Fotide deſcribit libr. 11. Tertull. de cultu fœmin. 6.

v. 20. oſculum] Ouid. 1. Metam. -- *videt igne ...antes Sideribus ſimiles oculos, videt oſcula, ...non Eſt vidiſſe ſatis.*

v. 23. pedum candor intra auri gracile vinc.] *...σφυρίδιον.* Manil. *Et pedibus niueis fulſerunt ...rea vincla.* Plin. lib. 13. c. 3. *Habeant fœmina ...rum) in armillis.* L. *armis, digitiſque totis, collo, ...ibus, ſpiris: diſcurrant catenæ per latera & in... margaritarum pondera è collo dominarum ...deant: etiámne pedibus induitur? Catena an... ſi in collo, monilia & torques: ſi in lacertis, vi... armillæ, & brachionaria: ſi in cruribus peri...lides.* Gloſſæ: *Periſcelides, ornamenta vel cir... aures crurum muliebrium.* Tert. de cultu ... *Neſcio an crus de periſcelio in neruũ ſe pa...tur artari.* Senec. in Hippol. *Crura diſtincto ...uit auro.* Cypr. de habitu virg. cap. 16. *Nec ...chia includat aut colla de armillis & monili... catena pretioſa: ſint à compedibus aureis pe... liberi.* F. rectiùs *ex veſtigiis.* V. ſcript. *Nec b... ...dantur armillis, nec colla monilibus, catena ...oſa* ſ. a. c. *aureis p. liberi.* &c. Ariſtoph. etiam ... *χρυσῆς.* verbatim Cypr. *compedes aureas.*

v. 24. Parium marmor] Schol. Pindari. *πα-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

εἶδος ἢ λίθος, ὁ κυλλὸν ἀμφὸς λύγδινος. Hunc candidiſſimum Seruius ait ad Virg. Æneid. 1. hinc Anacr. λύγδινος λευκὸς ὥλος. Arnob. lib. 6. *Vlnarum niues marmoreique candores.*

p.97.v.7. virum expertam] Horat. l.3. od. 14.--- *& puella iam virum experta.*

p.98. v.12. nunquid alarum negligens ſudor?] V. *ſudoris.* Gloſſæ: *Ala* ἀξίδος, Εὐάγκη, Σχάλη, Πτέρυξ ὄρνιθος. L. Ala ἀξίδος, ὀρθο-μασχάλη π.α.ιιε: Μάλη ἀνθρώπου *Subraro, Subala.* L. Μάλαι α. *Subbrachia, Subale.* Iſidor. lib. 11. c.1. *Ala ſubbrachia ſunt.* &c. Fœtor ſub alis naſcitur, qua parte pilant, iis quîs per ætatem licet cum mulieribus rem habere, grauiolentus ſæpius, ſi corpore ſudoro. fœtor iſte Græcis τράγος, Latinis hircus. Horat. 12. Epod.--- *hirſutis cubet hircus in alis.* apud Plaut. in Pœn. *Sine pennis volare haud facile eſt, meæ alæ pennas non habent.* M I. *Nolito edepol deuelli: iam duobus menſibus Volucres tibi erunt hirtæ.* Firmicus l.6.cap.31. *Quorum corpora hirci odoris triſtem eluuiem, deſudatis grauibus ſudoribus euaporent.* Gloſſæ: *Hircoſus quòd ſit ore & corpore fœtido.* Marcell. de medicam. *Ad hircos & alas fœtentes remedium.* Itaque φιλόκαλοι vt odorem abigerent vellebant alas pice aut reſina, quod Clemens Pæd. lib.3 c.2. πιττοῦν. Martial. lib.2. *Et ſplendent vulſo brachia trita pilo.* Tertull. de Pal. *Vnde apud hirtos & hirſutos tam rapax ab ala reſina, tam furax à mento volſella.* Iuuen. Sat. xi. Capitol. in Pertin.

Vaſa

ſa calefactandæ reſinæ diuellendis hominibus. Inc δρωπακιζόμενοι, *reſinati.* Iuuen. *reſinata iuuentus.* Volſi leuigabantur pumicib. vnde κισσηρίζομενοι, qui Senecæ *volſi & expoliti*, Plinio *pumicati.* Manil. *Pumicibus cauis horrentia membra polire.* Horat. Epod. *Horrens capillus*: Apul. Apo. *Capillus horrore implexus.* & horripilare, h. e. ὀρθοτριχεῖν, quæ vox in ... & Apuleio, Iſidoro in Gloſſ. Horripilat, horret. Vegetius l.1.ca.111. de Mulomed. *Fit gracilis horrentib. pilis.* apud eundem: *pilus erectus & horridus.* Feſt. *Hircipili duorum generum homines.* l. Horripili. φριξότριχες. id ὀρθοῦντες τὰς τρίχας, vt Suid. interpr. vel ...: *Hircipili duorum.* p. h. Plin. libr. 11. *a cute exeunt craſſa hirti.* nam quod ingenio de hircorum ſetis, ſententia eſt. Hirtus, hirſutus, hiſpidus, αὐχμηρὸς. ergo Iuuen. hiſpida membra, δασεῖα. Sanè ὦν μασχάλας θηρία καὶ δασείας ἔχειν ἄχρι ἐπὶ πολὺ τῶν ..., inter ſigna τῆς δυσχερείας, à Theophr. ...tur.

p.99.v.9 Dic Chryſis, nunquid indecens ſum?) Ancillas habuerunt in miniſterio tum ornatrices, tum quæ velut à conſiliis formæ; quod oſtendit Iuuenal. Sat.67.

Eſt in conſilio materna, admotaq́; lanis
Emerita quæ ceſſat acu, ſententia prima
Huius erit, poſt hanc ætate atque arte minores
Cenſebunt, tanquàm famæ diſcrimen agatur,
Aut animæ: tanta eſt quærendi cura decoris.

Hieron.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Hieron. *Crines diſponebant ancillæ.* edoctæ au-
tem certis magiſtris ad hoc miniſterium, ve-
lut ad artificium. L. 65. §. Ornatricibus. D.
leg. 111. Dicebantur ornatrices ab officio,
& Græcis κομμώτριαι.
Iuuen. S. 6. ----- *ponunt Coſmetæ tunicas.*
terpr. Eos dicit qui ornamentis præſunt,
tamen & ornatrices. Ergo propriè ornatrices
quæ crines diſponebant. Sueton. in Claud.
40. *Hæc matris meæ ornatrix fuit.* V. Inſcr.
CINERIBVS. HAMILLAE. AL
NIAE. QVINTAE. ORNATRI
FESTVS. M. SEPTIMI. GA
DISPEN. CONTVBERNALI. B.M.
Iuuenal. *Ornatrici nomen Pſecas ab arte im*
nam ψεκάζειν Græci dicunt, quando
tum ſiue rarum pluit. Ornatrices igitur
ponentes rarum ac paruum aquæ ſolent
tare, ac velut ψεκάζειν. vt eſt apud
Gloſſæ: κομμώτρια ornatrix. Item: *Cin*
ornatrices. Acro ad orat. l. 1. Sat. 2. *Ciniflones*
cinerarij, eadem ſignificatione apud veteres
bantur ab officio calamiſtrorum, qui acus
vnta flando calefaciebant, quibus matronæ
los criſpabant. Varro 4. de ling. Lat. *Qui*
miſtros calefactos in cinere miniſtrabat,
Cinerarius eſt appellatus. Gloſſæ. *Cinerarius*
λ☉ ἰξάγαγ. Chariſ. l. *A Cinere cinerarius*
liebre miniſterium. Cato in Orig. *Mulieres*
pillum cinere vngebant, vt rutilus eſſet crinis.
ſanè quia diuerſum eorum munus,

Senec. de Tranq. Vitæ, ca. 14. Tertull. 2.
Gloſſæ: Cinifo. ἐμπλόκτης. Item, γυ-
ναικῶν κομμωτὴς Cimnifo. L. Cinifo. Plaut. in
Sc. *Narraui amicis. Caupones, patagiarij,*
L. omnino vt V. E. Florent. *Ciniflo-*
1. Sciendum itaque Ornatrices puellas,
compoſuêre capillum, Ciniflones & ci-
narios, qui acus calefactas ſubminiſtrarunt
ornatricib. quamuis Gloſſ. penè confundant.
99. v. 2. rapuit tacenti ſpeculum] Proper-

Deliciæq; meæ Latris, cui nomen ab vſu eſt,
Nec ſpeculum dominæ porrigat illa noua.
100. v. 11. licèt ad tubicines mittas] id eſt,
de exequiis. nam tibicines in funeri-
canebant. Statius Thebaid. v. *Cùm ſignum*
cornu graue mugit adunco Tibia ----&c.
Lutacium. Seneca de morte Claud. *Et*
omnium formoſiſſimum Claudij funus, vt
deum efferri, cornicinum, tibicinum tanta
Reſpondebant autem planctu præficæ aliæq;
mulieres lamẽtabili tubæ clangori. Non.
Dicuntur autem θυμβαύλαι, qui
Flor. 11. monumentarij ceraulæ. propriè
quòd apud ſitos canere ſoliti, h. e.
functos & ſepultos. Gell. l. 20. cap. 2. D.
c. 7.
7. nec ſpeculum mentitur] Tertull. de
mul. c. 1. *Iam & ſpeculo tantum mentiri*

101. v. 1. Habes conſit. reum] Ambroſ. l. 5.
epiſt.

Universidad de Deusto Biblioteca

epiſt. 19. ad Theod. *Quid mandas in abſentia indicium? Habes præſentem, habes conſtuprare reum.*

v. 8. arma] Propert. *Oſculáque admota ſumere & arma manu.*

v. 15. te habere potui] Lucian. ἐταιρ. διαλ. Κρωβύλη δύο τάλαντά με αἰτήσαντα ἐκβάλλεται ... ἔχειν αὐτήν. Terentius in Adelph. 1. Scen. Diſperij. Ebo an domi eſt habiturus. Donat. Habere mulieri vxor (L.) & vir dicitur & habere mulierem cum coit. Ariſtot. λέγεται δὲ καὶ ὁ ἀνὴρ γυναῖκα ἔχειν, καὶ ἡ γυνὴ ἄνδρα. Idem Donatus: Habere ſtuprare intelligimus.

v. 23. hauſique parcius merum] Samm. *Languidus antiquo curatur penis Iaccho.*

p. 102. v. 2. comitem aniculam trahens] Græci. Heliod. lib. 1. συνεφέλκοντο τὸ ... οικος.

v. 6. licium var. col. filis intortum] Licio vſus ad magica nobilis poëtarum locis. Virg. Pharm. Ceiri. Nemeſian.

Hæc eadem nobis, quæ verſicoloria fila
Et mille ignotas Mycale circumtulit herbas.

Quanquàm inguinum morbos ligaturis c... rarint. Plin. l. 28. c. 4.

v. 7. turbarum ſputo pulu. &c.] Proper. *Nomas arcanas tollat verſuta ſaliuas.* Plin. l. ... cap. 11. cap. 4.

v. 10. Ter me iuſſit expuere] Tib. *Ter ... ter dictis deſpue carminibus.* Sanè latiſſimè ... hæc ſuperſtitio. *Terna deſpuere deprecat...*

... *omni medicina mos eſt*, ait Plin. Marcell. de ... *cam. Varulis remedium tale facies. Annu- ... digitis eximes, & digitis tribus oculum cir- ... tenebis, & ter deſpues.* Idem: *Quum hæc di- ... tribus digitis terram tanges, & deſpues, idq;* ... Ad cædes expiandas ter deſpuebant. ... llon. Argon. IV.

... δ᾽ αἰσυλίδης ἐξάργματα ... ... δ᾽ ἀπέλειξε φόνου, τρὶς δ᾽ ἐξ ἄγος ἔπτυσ᾽ ὀδόντων,

... ὡς θέμις αὐθέντας δολοκτασίας ἱλάεσθαι.

... Scholiaſtes, quem vide.

Quod verò, Iuuen. interpr. *Propter faſcinum ... rum ter ſibi in ſinum ſpuunt.* Theocr. Idyll. 6. eiúſque Scholiaſt. item Idyll. VII. ... ἐπιφθύσδοισα, τὰ μὴ κακὰ ... ; etiam Callim. τὸ κόλπωισιν ἐπι... ...

Hanc vim ſputi etiam ex Æliano Hauri- ... qui de columbis, lib. 1. c. 15. ἐκ διαδοχῆς ... τῶν νεοττῶν ... ὁ ἄρρην ἐμπτύει αὐτοῖς, ἀπελαύνων ... τὸν φθόνον, ἵνα μὴ βασκανθῶσι.

... tantùm ad faſcinum arcendum, ſed ... omina expuere familiare, quò fortè al... Senec. Conſol. ad Marc. cap. 9. *Quis non ſi ... natur vt de ſuis cogitet, tanquàm dirum ... reſpuat, & in capita inimicorum abire illa* ... imò ad omnia quæque dira, horribilia ... aſpernanda, vt ſi rabioſum, ſi comitiali ... correptum vidiſſent. Theophy. Char.

[illegible Greek] Plin. l. 28. ca. [illegible] [illegible Greek] *Deſpuimus comitiales morbos, hoc eſt, contagia regerimus.* Plautus in Capt. Sc. *Quo illum* [illegible]

v. 27. aureum thorum] [illegible Greek]. Vt Virg. [illegible] *Venus.*

P. 103. v. 16. ad vltionem decurrit, voc[illegible] cubicularios] Lucian. in Aſino, [illegible Greek] Nam [illegible] turbarat dominæ hilaritatem.

v. 17. catorogare] al. *catamolidiare.* [illegible] *midiare.* h. e. ludi. Spart. in Hadriano. *Poſ*[illegible] *vel alio modo ſanare hanc vomicam, ſed* [illegible] *optimum. nam huiuſmodi deſperatiſſ. locis* [illegible] *lum coniecturis quærere, Andabatarum more* [illegible] *gladiari arbitror.*

v. 23. Verberibus ſputiſque eiectus [illegible] Summum contumeliæ genus verberari [illegible] conſpui.

D. Marcus ca. 14. [illegible Greek] cap. 15. [illegible Greek] Lucian. [illegible Greek] Conuiu. ſeu Lapith. [illegible Greek] Idem [illegible] Aſino: [illegible Greek] &c.

Seneca libro, Quòd in ſap. non cadat in[illegible] l. 3. de Ira, c. 1. 38. Xiphil. in Auguſto.

P. 104. v. 5. terribilem] Columella lib. [illegible] *Arboris antiquæ numen venerare Ithyphalli Terribilis membri.*

Ibid. bipennem] Iuuenal. Sat. 6.

Hoc tantùm refert, quòd Tyndaris illa bipennē Inſulſam & fatuam dextra læuáq; tenebat.

v. 6. coliculi] Gloſſ. *Coliculus,* [illegible Greek]

v. 14 Erectus igitur in cubitum.] Luc. [illegible Greek]

v. 22. apodixin defunctoriam.] [illegible Greek], eſt [illegible] proteſtari: & [illegible Greek], eſt [illegible] ſeu cautio receptæ pecuniæ. Apodixis [illegible]ctoria, libellus quo oſtendit quiſpiam [illegible] defunctum eſſe; quod eſt, profiteri defun[illegible].

v. 24. Illa ſolo fix.----] *illa metu frig.* Arnob. [illegible] *circumferentem res illas prælsorum ex*[illegible] *paratas.* Catull.

---- vnde foret neruoſius illud.

v. 30. cum ea parte corporis] Cæl. Aurel. [illegible] paſſ. l. 3. *Pati eas partes, quarum vſu con*[illegible] *Venerius celebratur.* Ouid. II. de Arte [illegible] *Inuenient digiti quod agant in partibus* [illegible] *In quibus occultè ſpicula tingit amor.* Ar[illegible] l. v. *Partem illam corporis, per quam ſexus* [illegible] *ſobolem ſolet prodere.*

v. 32. quam ne ad cogn. quidem admittere [illegible] Arnob. lib. v. *Propudioſa corporum* [illegible] *obſcœnitas, obiectanturq; partes illæ,* [illegible] *pudor communis abſcondere: quas naturalis*

Universidad de Deusto
Biblioteca

verecundia lex iubet: quas inter aures caſtas, ſine venia nefas eſt , ac ſine honoribus appellare ...fatis.

p.105.v.2.Mox perfricata diut. fronte] ... Lucia. quiſpiam de re ſimili verba facturus ὁ δὲ δεξιᾷ τὸ μέτωπον ἀνατρίψας, ἐπειχῇ ... μακρὰν ἐπιτυχὼν, ἄρχεται δ' ἤτοι ἡ δύστηνα ... δίτη, &c.

v.18.gaudia]Lucret.l.4. *Denique cùm membris collatis flore fruuntur Ætatis , iam cùm præ ... ſenſit gaudia corpus.* Catull. Nupt. Manl. C... Dit.& alij.

p.106. v.18. Spumabit pateris hornus ... quor]Hieron.ad Heliod. *Non eſt tantùm in ... ſeruitus idoli , ſi quis duobus digitulis thura ... buſtum aræ iaciat, aut hauſtum pateræ poculo ... dat merum.* Varro 4.de ling.Lat.

ibid. & ter ouantem circa del.g.f.ebria ... Herodian.lib.v. Virg. vii. Æn. Callima... Δῆλον.

v.20.intrauit anus laceratis crinibus, ... que veſte deformis] *Hic habitus miſeri...* vt loquitur Arnob. apud Cic.3. Tuſc. ... *ſcindens dolore identidem intonſam comam ...* Mil.2. *Genialem canitiem reuellens ſenex.* ... obuium paſſim. Sed de veſte, quæ luctu... miſerias veſtit, haud mediocres diuidiæ ... ſcriptores, de quis plenè I.Lipſius , ille ... nij , & omnis politioris doctrinæ princ... comm. ad Annal. Taciti l.2. Apul. M... Matronam flebilem fuſca veſte contecta...

Macrob.l.3. *Mortuam atratus tanquàm filiam ...* ...Græcos atratos in luctu minùs ambigi... Xenophon de Athenienſ. qui parentes ...gebant μέλανα ἱμάτια ἔχειν.
Eurip. in Iphig. Aulid. vbi moritura ad matrē:
Μήτ' οὖν γε τὸν σὸν πλόκαμον ἐκτέμῃς τριχός,
Μήτ' ἀμφὶ σῶμα μέλανας ἀμπίσχῃ πέπλους.
Artemid.lib.1. τὸ δὲ μέλαν ἱμάτιον σωτηρίαν ...σημαίνει. οὐ γὰρ οἱ ἀποθανόντες, ἀλλ' οἱ πεν...θοῦντες τοὺς ἀποθνήσκοντας τοιούτοις χρῶνται. At ...cianus obtendit Philoſ. κινυρικῶς ἐσθῆτα ... Pollux verò libr.4. οἱ δὲ ἐν δυστυχίαις ... ἡ λευκὴ ἐσθὴς ἔχοι, μάλιστα οἱ φυγά... μέλαινα, ἢ γλαύκινα.

v.24 Quod purgam. calcaſti in triuio] καθάρματα , in triuia proiecta aut fluenta. ...das : ὀξυθυμία , ὅταν καθαίροντες τὰς οἰκίας ... , τύχωσι ἔθος ἔχειν ἐν ταῖς τριόδοις, quem vide , & Heſych. Sed & ἐν τῇ ... Ἑκάτης δεῖπνον κείμενον, vt ait Lucian. ...tuorum dial. Schol. Ariſtoph. in Pluto: ... ἐνομίζουν οἱ πλούσιοι ἔπεμπον δεῖπνον ... ὡς θυσίαν τῇ Ἑκάτῃ ἐν ταῖς τριόδοις: ... γὰρ τὴν Ἑκάτην ἐν ταῖς τριόδοις, ὅτι ... καθαρμάτων καὶ μιασμάτων ἡ θεός, ait Scholiaſtes Theocriti: & ὅρκος ... κόλχοις, ... ταῖς φαρμακίσι, ἐφορὸς γὰρ τῶν φαρμάκων ἡ θεός , ait Scholiaſtes Apollonij. ... pertinet quod Burcardus Decret. libr. ...c.11. *Perſcrutandum eſt ſi aliquis ſubulcus, ... venator vel cæteri huiuſmodi , dicant diabo-*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſica carmina ſuper panem aut ſuper herbas, aut ſuper quadam nefaria ligamenta & hæc aut in arbore abſcondat, aut in biuio aut in triuio proijciat, vt ſua animalia liberet à peſte & clade, & alterius perdat. Vide Horat. libro 1. Sat. VIII. Quod in fluenta Homerus: -- καὶ εἰς ἅλα βάλλ' ἔβαλλον. Nemeſianus:

Quid prodeſt quòd me pagani mater Amyntæ
Ter vitiis, ter fronde ſacra, ter thure vaporo
Luſtrauit, ciueréſque meos effudit in amnem,
Incendens viuo crepitantes ſulfure lauros.

Claudianus:

Trans caput auerſis manibus iaculatur in altum
Secum rapturas cantata piacula tadas.

Vide locum. pleniſſ. verò Theocritus Idyll. XXV. quem operæ inſpexiſſe.

v. 25. aut cadauer] An δημοσίους φαρμακοὺς intelligit? δημοσίους δὲ τοὺς λεγομένους φαρμακούς, οἵπερ καθαίρουσι τὰς πόλεις τῷ ἑαυτῶν φόνῳ, ἢ τοὺς δημοσίῳ, καὶ ὑπὸ τῆς πόλεως τρεφομένους ἔτρεφον γὰρ τινὰς ἀθηναῖοι λίαν ἀγεννεῖς καὶ ἀχρείους. καὶ ἐν καιρῷ συμφορᾶς τινὸς ἐπελθούσης τῇ πόλει, λοιμοῦ λέγω ἢ τοιούτου τινός, ἔθυον τούτους ἕνεκα τοῦ καθαρθῆναι τοῦ μιάσματος, ὃς ἐκάλουν καθάρματα. Schol. Ariſtoph. in Equit. Quæ illuſtrant illa pa. 117. *Maſſilienſes quoties peſtilentia laborabant, &c.* Quanquàm omninò ſum mortuum tãgere, imò domum funeſtam ingredi, adeò vt mirum quàm formidarent buſta aut ſepulcra. Theoph. Char. περὶ δεισιδαιμονίας. καὶ οὔτε ἐπιβῆναι μνήματι, οὔτε ἐπὶ νεκρὸν ἐλθεῖν. Gellius l. X. c. XV. *Locum in quo buſtum eſt nunquàm ingreditur, mortuum nunquàm attingit.* Apul. Apolog. *omnia noctium occurſacula, omnia buſtorum formidamina, omnia ſepulcrorum terriculamenta.* Ammian. lib. 31.

v. 29. deos iratos extricaſti] L. *excitaſti.*

p. 107. v. 14. die feriarum, quo & l. r.] Plut. περὶ εὐθυμίας: παίζων καὶ γελῶν, ὥσπερ ἐν ἑορτῇ ... ἐπιλέγει.

v. 17. malo aſtro natus] Iſidorus lib. X. ca. 1. *Diſaſtrus ab aſtro dictus, quaſi malo ſidere natus.*

v. 20. lotum in aqua] Mart. lib. 1. epig. 61. l. 7. ep. 19. l. 10. ep. 55.

v. 27. niſi illud tam rigidum redd. quàm cornu] Cæl. Aurel. acut. paſſ. l. 3. *Tenſionem autem veretri fuiſſe nimiam, vt cornu putaretur.*

v. 29. Quicquid in orbe vides] Prorſus his carmina apud Tibul. l. 1. eleg. 2.

p. 108. v. 3. mihi flumina parent] Apoll. Arg. lib. 3. de Maga:

καὶ ποταμοὺς ἵστησιν ἄφαρ κελαδεινὰ ῥέοντας,
ἄστρά τε καὶ μήνης ἱερῆς ἐπέδησε κελεύθους.

v. 5. Lunæ deſcendit imago Carm. d. m.] Lucian. Philopſeud. καὶ τὴν σελήνην ἐνεχθῆναι καθαιροῦσαν τὴν σελήνην κατασπῶν. Horat. v. Epod. Apul. Mil. 11. Stat. --- *Theſſala victrix Ridet anhelantes audito carmine bigas.* Τινὰς δὲ τοὺς ἐκλείψεις ἡλίου καὶ σελήνης καθαιρέσεις ἐκάλουν ..., τὸ παλαιὸν ὥσπερ αἱ φαρμακίδες τὴν σελήνην καθαιρεῖν. Cleomedes: ὁ πόντον ἐκλείπτει

Universidad de Deusto Biblioteca

ἡ σελήνη ἐστὶ φαρμακίδες εἶναι αἱ καθαιροῦσαι αὐτήν. Ideò tinnitu æris & clamoribus defe-
ctum lunæ adiuuabant. Oui.

Et quamuis aliquis Themeſæa remouerit ara,
Numquàm luna ſuis excutietur equis.

Seneca in Hippol.

At nos ſollicitis lumine turbido,
Tractam Theſſalicis carminibus rati.
Tinnitus dedimus, tu fueras labor.

Quia multis in locis Græcorum vetuſtiſſimi, æris ſonos tanquam rem validiſſimam adhibere ſoliti. Macr. Saturn. li. v. ca. 19. quem vide.

v. 12. Idæo frutices in gurg. ſiſt.] Nemeſia-
nus:

Cantāt quod luna timet, quo rumpitur anguis,
Quo currūt ſcopuli, migrāt ſata, vellitur arbos.

Claud. lib. 1. in Ruf. Virg. Æn. 4. Lucan. lib. 6. Manil. l. 1.

v. 19. menſam veterem] ἐσχάραν. Tibull.

-- feſtas extruet altè Ceſpitibus menſas --

Luſit Ouid. de arte amand. *Tango manu menſam, tangunt quo more precantes.* optimè Feſtus quem vide. Ariſtoph. ἄγαγε τὴν ἐσχάραν ... θύραζε καὶ τὴν φρυγίδα. Scholiaſtes: ἐσχάραν ... καὶ χαμαιζήλων ἀγυιαῖον. Prudent: contra Sym-
mach.

Omnibus ante pedes poſita eſt ſua cuiq; vetuſta
Arula --

Vocatur & altarium. Gloſſæ, Altarium ἐσχάριον. Auſon. Ephem.

Focculúmque viui ceſpitis
Vanis relinquo altaribus.

... am & foci ἐσχάραι, vt Gloſſæ exponunt.
Ouid. l. 4. Metam. *-- focos totidem de ceſpite po-*
... Stat. 4. Theb. *ara profunda Erigitur Cereri.*
... tacius: *Tria ſunt in ſacrificiis loca per quæ pia-*
... facimus. Scrobiculo facto inferis aris tri-
... ſacrificamus, cœleſtibus, extructis focis, vnde
... nominata ſunt altaria, ad quæ ſacrificantes
... porrigimus in altum L. *Scrob. f. inferis, aris*
... ſtribus ſacrificamus, cœlitibus e. f. hæc vera
... lectio, quam nos eruimus. Feſtus: *Altaria*
ab altitudine dicta ſunt, quòd antiqui diis ſupe-
... in ædificiis à terra exaltatis ſacra faciebant,
... terreſtribus in terra, diis infernalibus in effoſ-
... terra. Sanè hoc veteres ſollicitè ſeruaſſe ex
... nero apparet. Heliod. lib. 9. Lucian. Ne-
... mant. Apul. Mil. lib. 1. *Deuotionibus ſe-*
... alibus in ſcrobem procuratis. l. 12. de Pag.
... C. Theod. *Redimita vittis arbore vel ere-*
... ſſis ara ceſpitibus. Iuuen. Sat. 12. Horat.
... lib. 1. Satyra. 8.

v. 25. camella lignea] Sacrificiis lignea va-
... adhibita, vel hinc lucet, tum quod Feſtus:
... ella *vaſa picata ſacrificiis apta.* Frequens
... vaſorum Samiorum in ſacris. Plaut. in
... at ea non tantùm operis figlini, ſed li-
... Cic. ad Q. Fr.

v. 35. quadrato pallio] Tertul. de pall. c. 1.
... calcare radiab. marin. terra.] Senec. epiſt.
... terram marmorib. abſcondas, nec tantùm
... tibi liceat, ſed calcare diuitias.

p.109.v.14. Hinc molli ſtilla latus] Non li-
bet meminiſſe quid alij dixere. reſtituo ex
veſtigiis veteris ſcripturæ: *Hinc mollis ſtilla la-
cus.* Varro 4. de ling. Lat. *Lacus, lacuna magna
vbi aqua contineri poteſt.* Gloſſæ: λακκός, *lacus*, ...
lacus, ciſterna. hinc *laccarij*, [illegible], qui ...
iiſdem Gloſ. *lacunarij.* Innuit Pet. priſca ætat...
non foſſis inducta fuiſſe maria, nec tantis im-
penſis piſcinas habuiſſe, ſed contentos lacun...
qualem ſtillæ confluuia fecerant. Incredibil...
quanta luxuria piſcinas habuerint, quem lu-
xum feſtiuè increpat Seneca lib.2. Contro...

v.16. At paries circa pal. ſat. inani] Vere...
ne fruſtra ſint, qui hîc ſubtile acumen cre...
cent. Vitruuius lib.2.c.1. vbi de priſcorum ho-
minum vita: *Furcis erectis & virgulteis interpo-
ſitis, luto parietes texuerunt. Alij lutum glebas
areſacientes, ſtruebant parietes, materia eas iugu-
mentantes, vitandóque imbres & æſtus, tegebant
arundinibus & fronde.* Plin. l.35.c.14. *Quid? non ...
dem crates parietum luto, & lateribus crudis ex-
ſtrui quis ignorat?* Seneca epiſt. xcii. ...
cratem texuerunt manu, & vili obleuerunt luto.

v.17. clauus numerabat agreſtis] Si ...
aduertas, proba etiam hæc lectio. In V.C. *Cla-
uis numer. agr.*

v.18. Et viridi iunco gr.p.ar.] Priſca ...
tecta arundinea aut ſtraminea. Seneca ...
*aliiſq; ſylueſtribus, operuere faſtigium, & pluuia
per deuexa labentibus, hyemem tranſiere ſecur...
Pendebat.* Seneca ep.91. *Vt lacunaria pend...*

p.110.

p.110.v.9. tres anſeres ſacri] p.111. *Occidiſti
Priapi delicias, anſerem omnibus matronis acce-
ptiſſimum.* Lando, quæ alij curioſè indagarunt
... interpr. ſed fallor, aut nouam facem præ-
... ex Artemid. lib.4. γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα,
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

v.14. vincula calceamentorum.] Faſciæ,
... in calceatu vtebantur. Plin. lib.9.c.57.
... libro 2. Menander apud Theodore-
... Serm. 6.
[illegible]
[illegible]
...tarch. ſympoſ. προβλήμ. [illegible]
[illegible]

p.111.v.12. tribus, niſi potionibus è lege
...] Horat. l.2. Sat. *Siccat inæquales calices
... ſolutus legibus inſanis.* Plutarch. Symp.
lib.3. quæſt.9. [illegible] Διονύσου [illegible]
[illegible] συμφωνίας [illegible]
[illegible]
[illegible]
... Heſych. [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] ex his claret cur Auſonius hâc
... legem myſticam dixerit.

Universidad de Deusto Biblioteca

v.24. At illa comploſis manibus. Comple-dere manus ſolent, quos ira poſſidet. Seneca de Ira. l. 1. c. 1. *Articulorum ſeipſos torquentium ſonitus, comploſæ ſæpius manus, & pulſata humus pedibus.*

p. 112. v. 11. expiare manus pret. licet, etiã ſi homic. feciſſ.] Tertull. c. v. de Baptiſmo. *Penes veteres quiſquis ſe homicidio infecerat, purgatrices aqua ſe expiabat.* Seneca in Herc. fur. *Et tota Thetis per meas currat manus, Hærebit altum facinus* -- vide, ſi tanti, quæ pag. 341.

v. 10. Quiſquis habet nummos] Horat. lib. 2. Satyr. -- *omnis enim res,*

Virtus, fama, decus diuina humanaq́ue pulchris
Diuitiis parent: quas qui conſtruxerit, ille
Clarus erit, fortis, iuſtus, ſapiénſue etiã, & rex,
Et quicquid volet. --

p. 113. v. 9. extraxit iecur] Notiſſimum, ex iecoris forma diuinaſſe. Iuuen. Sat. v. Plin. l. c. 22. Apul. Mil. 2. Cicero 1. de diuinat.

v. 16. ſcorteum faſcinum] φαλλὸς. Suidas. φαλλοί. μόρια διεγερμένα. αἰδοῖον σκύτινον [illegible] ἐν δὲ σκ. διεγερμένον ἐρυθρῶν.

v. 17. vrticæ] Iuuen. Sat. xi. *Irritamentum Veneris languentis, & acres Diuitis vrticæ* -- hinc Sat. 2. *Hæc tetigit Gradiue tuos vrtica ne-potes,* id eſt, hæc prurigo.

p. 114. v. 11. Quòd verberatus ſum, neſcio] Ouid. 2. de arte amandi: *Nec maledicta puta, nec verbera ferre puellæ Turpe* --

v. 14. frequẽti tractatione] Mart. l. xi. c. [illegible]

p. 115. v. 3. Teneo te, inquit, qualem ſperaueram] Totidem propè verbis Heliodor. [illegible] τι τῷ Θεαγένει, ὦ ἀνυχέν⸗ ἐξερ-[illegible] ἡμῖν, ἔχωνι Θεαγένη. Apul. Mil. libr. 8. *[illegible]tem non tenebis, non frueris nuptiis.* l. 2. Ne-*[illegible] tenere Fotidem.*

v. 4. Tu deſiderium, tu voluptas.] D. Hie-ron. ad Nepotianum: *Mel meum, lumen meum, meum deſiderium, omnes delicias & lepôres, & riſu digna vrbanitates, & cæteras ineptias amatorum, in comœdiis erubeſcimus, in ſeculi hominibus deteſtamur.*

v. 16. anus floris extincti] Apul. Apol. *Noua nupta flore exoleto.* Philo Iud. [illegible] [illegible] τῶν ἀνθῶν τ ἀκμῆς.

p. 116. v. 2. Pigiciaca] Πυγιακά.

v. 18. oſcillatione ludeb.] Seru. ad Virg. Georg. 2. *Erat autem luſus, quo impoſiti, tranſ-uerſo ligno de arbore ſuſpenſo, alternis ſe mutuò [illegible]mittebant.* hinc Tertull. de Pall. *oſcillum [illegible] impetus.* Græcis αἰώρα. Heſych. Hyginus Mytholog. c. cxxx.

v. 21. ſororis ſuæ automata] Automata [illegible] confixa, aut confixiles machinæ, vt A-[illegible] quæ ſua ſponte mouentur. vel, vt Sene-[illegible] ambulata per ſe ſurgentia. Dioni ἰκρία. Pe-[illegible] hunc motum puellæ automata indigi-[illegible] quia dum eam mercenarius commouen-[illegible] ſubleuat, αὐτομάτως, h. e. ſua ſponte & per [illegible] videtur ſurgere. Sanè αὐτόματα, quæcunque [illegible]nte & per ſe facta. vt αὐτομάτως [illegible] ἀφ'

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἰαυτῶν πεάξαντες. & [illegible], [illegible]. Philo. Iconum libro 11. [illegible] ἀνθρώπων ἁγῆ σφίσιν [illegible].

v.21. tentaturus] vt in illo Tibul. *Illic Iuno-nem tentare Ixionis auſi*, &c.

v.26. Dij maiores] Seru. ad illa Virg. lib. 3. Æn. *Cum ſocio, natoq;, & magnis dis.* Macrob. Satur. lib. 3. cap. 4. Schol. Apollon. Arg. lib. 1. Sect. 15. Sed de his aliàs.

v.27. Mercurius, qui animas duc. & red. [illegible] let.] Hora. de Merc. *Tu pias lætis animas repo[nis] Sedib.* Hinc Græcis πομπαῖος, apud Eurip. Aiax, vbi ſe interimere geſtit: [illegible] πομπαῖον Ἑρμῆν χθόνιον [illegible] Art. lib. 2. [illegible], Ἑρμῆς [illegible] [illegible] Luc. dial. mortuor. Lutac. ad Stat. Theb. 4. Phornutus lib. 4.

p.117. v.17. homines non caperentur [illegible] Tibull. lib. 2. Eleg. 6.

v.30. Apud quaſdam gentes] Tertul. Apo-log. c. 9. *Aiunt apud quaſdam gentiles Scythiarum defunctum quemque à ſuis comedi.* Lucian. [illegible] Solin. Similis immanitas Maſſagetarum. Tertull. lib. 2. aduerſùs Marcionem. Hieron. aduerſùs Iouinian. 2. *Maſſagetæ miſerrimos [...] rant, qui ægrotatione moriantur, & parentes [...] gnatos, propinquos cùm ad ſenectam venerint, [...] gulatos deuorant.* Theodoretus Sermone 12. qui eſt de LL. Strabo lib. 2. Solinus c. 15.

p.118. v.20. Saguntini] Seneca Contro[v.] *Neceſſitas magnum humanæ imbecillitatis patro-cinium eſt. Hæc excuſat Saguntinos quòd patres occiderint.* Iuuen. Sat. 15. eiúſque interpres.

p.119. v.12. Tinctus colore noctis] Ægy-ptius tibicen, qui in deliciis. Iuuen. Sat. 15. *[...] virorum Saltatus nigro tibicine.* Apul. libro Florid. de Indis: *In corpore color eſt noctis.*

v.13. Manu puer loquaci] Luc. περὶ ὀρχήσεως. [illegible] ἄνθρωπε, ἃ ποιεῖς, οὐχ ὁρῶ μόνον, ἀλλὰ μοι [illegible] ταῖς χερσὶν αὐταῖς λαλεῖν. Cyprianus de [Spe]ct. *Loqui digitis elaborat.*

v.20. ornatus verbenis] Harum vſus vulga-tus in ſacris. Apul. Apol. *Si poſueris domum ali-quid, ſi ſacrificaueris, ſi verbenam ſumſeris.* Eurip. in Alceſt.

v.21. veſtibus ſacris] Infulis. nam eæ & ho-norum & ſacerdotum. Feſt. Gloſſæ Iſid. *In-fula, ſacerdotalis vitta.* in iiſdem: *Infulat, propi-tiat.* Emporius de loco communi: *Inſpiciendi [...] perſonarum habitus, vt ſacerdotis vitta & infula.* hinc Senecæ in Agam. *Sacrata infula.* [Ta]citus lib. 4. *Quæ omnia velut infula in deſti-natam morti victimam congerebantur.* Sueton. in Calig. c. 27. *Alterum qui ſe periturum pro ſa-lute ſua vouerat, cunctantem pueris tradidit, ver-benatum infulatúmque, qui votum repoſcentes [per] vicos agerent, quoad præcipitaretur ex aggere.*

p.120. v.24. Non bene olet, qui bene ſem-per olet] Cic. ad Attic. *Mulieres ideò bene olere, quia nihil olent.* ita ſæpe ludunt, vt Varro: *Bel-laria maximè mellita, quæ mellita non ſunt.*

p.123. v.6. cryptam Neapolitanam] Seneca

Universidad de Deusto
Biblioteca

ep.lviii. *A ceromate nos aptè excepit in crypta Neapolitana. Nihil illo carcere longius, nihil illis faucibus obſcurius, quæ nobis præſtant, non vt per tenebras videamus, ſed vt ipſas.*

v.8. Petauróque iubente modò ſuperior] Optimè interpr. Manil. lib. v.

Corpora, quæ valido ſaliunt excuſſa petauro,
Alternóſque cient motus, elatus & ille
Nunc iacet, atque huius caſu ſuſpenditur ille.

p.125.v.21. Romuleámque caſam] Vitruu. *Item in Capitolio commonefacere poteſt, & ſignificare mores vetuſtatis Romuli caſa in arce ſacrorum ſtramentis tecta.*

p.127.v.28. Nam turris, propè quæ quadrata ſurgit] Lucret. lib. iv.

Quadrataſque procul turres cũ cernimus vrbis,
Propterea fit, vti videantur ſæpe rotundæ,
Angulus obtuſus quia longè cernitur omnis.

Iſidor. Orig. lib. 15. c. 2. *Turres quamuis quadratæ aut latæ conſtruantur, procul tamen videntur rotundæ exiſtimantur, ideò quia omne cuiuſque anguli ſimulacrum per longum aëris ſpatium euaneſcit atque conſumitur, & rotundum videtur.*

p.128.v.9. Quicquid luce fuit, tenebris agit] πεϕύκασι γάρ πως αἱ καθ' ὕπνον ϕαντασίαι πολλὰ ἀπηχήματα ἔχειν τῶν μεθημερινῶν ϕροντίδων. ὁποῖα γὰρ ἂν ᾖ τὰ κατὰ τὸν βίον ἡμῶν διαθέματα, τοιαῦτα ἀνάγκη εἶναι καὶ τὰ ἐνύπνια.

p.40.v.25. Mille pondo auri Capitolio promittere ſolet] Vide Lipſ. ad Tacit. An. l. xv.

FINIS.

IN VETERVM POETARVM CATALECTA Annotationes.

Pag. 135. v. 11.

CArminis incompti] Hinc Auſonius accepit illud proœmium: *Carminis incompti tenuem lectare libellum Pone ... citum.*

... 136. v. 7. Obſcurè poteram] Eſt Ouidij hoc ...grammma, vt ex Seneca colligimus, qui il... verſiculum ex eo citat:

Dum timet alterius vulnus inepta loci.

... ſenſum ita quoque expreſſit Plautus in ...na:

... haud verbum facit, & ſepit veſte id, qui eſtis.
... illum ſaltum video obſeptum, rogo, vt altero ſinat ire.

...nè dicere etiam. Martialis Latinè loqui ..., vnamquanque rem non circuitione, ... ſimpliciter nominare, & Romanè loqui.

Abſoluis lepidos nimirum, Auguſte libellos,
Quis ſcis Romana ſimplicitate loqui.

... v. 16. Quid faciam?] τί πάθω, ἀχρεῖος καὶ ἀεργὸς ὤν;

Universidad de Deusto Biblioteca

ἀγροικὸς εἰμι. Ariſtoph.

--- ἄγροικός εἰμι. τὴν σκάφην, σκάφην λέγω.

Vnde iocus maximi Principis, Philippi Macedonis. Quum ij, qui prodiderant Olynthum Philippo, conqueſtum, & expoſtulaturi ad eum veniſſent, quòd iniurioſè nimis vocarentur proditores ab aliis Macedonibus; ad Μακεδόνας, inquit, ἀμαθεῖς κὴ ἄγροικοί εἰσι, τὴν σκάφην, σκάφην λέγουσι.

v.19. Elephantidos] quæ ſcripſit σχήματα συνουσιῶν.

v.21. Si pictas opus] In veteri Epigrãmate:

Inq; modos omnes, dulces imitata tabellas
Tranſeat: & lecto pendeat illa meo.

v.26. Quod tuus hortus] κῆπος pro obſcœna mulierum parte apud Diogenem. quod & annotat eruditus P. Victorius. Hic verò pro puerili. Heſychius quoque, κῆπος, τὸ ἰσθμιον γυναικεῖον. & poteſt illud prouerbiale huc alludere: γλυκεῖ ἀπώρα, φύλακος ἐκλελοιπότος. Ariſtophanes quoque πεδίον nomine:

-- νὴ δί' ὦ βοιωτία
καλόν γ' ἔχουσα τὸ πεδίον. Λ. ὦ νὴ Δία
κομψότατα τὴν βληχῶ γε παρατετιλμένη.

Vbi ſimul alluſum ad pulegium, quo abundant Bœotij: & ad ipſos quoque Bœotios, qui hortorum culturæ valdè dediti erant. Euripides quoque Cyclope λειμῶνα vocat.

ἵν' ἐςὶ τουτὶ τ' ὀρθὸν ἐξανιςάναι,
μαστοῦ τε δραγμὸς, κὴ παρεσκευασμένου
ψαῦσαι χεροῖν λειμῶνος.

p.137.

p.137.v.1. Tormento citharáque] Tormentum eſt funis tenſus, vt in Ergatarum ſuculis, & aliis eiuſcemodi: quin ſimpliciter funis. Nam funem torquere eſt σχοῖνον πλέκειν. Propert. *Dignior, obliquo funem qui torqueat Ocno.* Tormentum itaque funis. Et rectè in Apuleio: *Capillus ipſe, quem iſti aperto mendacio ad ...mum decoris promiſſum dixêre, vides quàm ... ſit amœnus, ac delicatus, horrore impexus, atque impeditus, ſtuppeo tormento aſſimilis*, &c. Neque quicquam mutandum. Sed pro eo, quod hodie legitur, *honore implexus*, lego, *horrore impexus*, & ſanè verum eſt.

v.13. Cur obſcœna] Puto eſſe Ouidij.

p.138.v.15. Theſeus repperit] Eſt Hecale. Petronius:

Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra
Digna ſacris Ecale: quam Muſa loquentibus annis
Battiadæ veteris viuendo tradidit æuo.

v.31. Huc huc, quiſquis es] Veteres concubitu abſtinebant rem diuinam facturi. quod plenè dicebãt. *Purè habere*, vt Græcè, ἁγνεύειν, ... ἔχειν. Plautus in Aſinaria:

... fortè purè velle habere dixerit,
... reddat ſpurcas, quot puras habuerit.

Priapus ait, vt ad ſuum ſacellum diuertant prætereuntes, non eis opus eſſe, puras noctes habuiſſe.

p.139.v.5. Nos vappæ] vappas, τοὺς ἀχρήστους, homines nihili vocant Latini. Catullus:

ſatine

Universidad de Deusto
Biblioteca

- ſatine cum iſto
Vappa frigora, & famem tuliſtis?

Græci quoque ὀξίνην ad eam rem vſurpant. Nam ὀξίνας vappa. Ariſtoph. ἱππεῦσι.

ἄνθρωπ᾽ μοχθηρὸν πολίτην ὀξίνην, ἐκ ἱερόβολον.

vbi ſanè nugatur interpres.

v.9. Nigra fornicis] Catullus quoque meretricē vocat. *Obſtitū lupanar.* Sic C. Cæſar *Bithynicus fornix, & ſtabulū Nicomedis.* dict⁹ fuit.

v.17. Magnis teſtibus] Teſtis, ὁ μάρτυς, ex antiqua lingua Græca θέμιψ: & μάρτυρας ... τοὺς διδύμους verò (quos eleganter Pares vocat Plinius) ita nominarunt, quòd & ipſi μάρτυρές τῆς ἀρρενότητος. Idcirco ambiguè luſit Plautus in Amphitruone:

AL. *Mihi quoque aſſunt teſtes: qui illud, quod ego dicam aſſentiant.*

AM. *Qui teſtes?* AL. *Teſtes.* AM. *Quid teſticulare?* Nam, vt erat mos veterū, verbum formauit ex re, quam non intelligebat: ex teſte, Teſticulari. vt Ariſtophanes θεσμοφοριαζούσαις.

- ἐχθὲς ἔφασκον κόρδακας.

κλδ. τὸ κορδακίζειν. At dedita opera teſticulari dixit, pro eo, quod Græci ὀρχιπεδίζειν. Ariſtophanes:

οὐκ ἴλλωπας, οὐ σπαθώματα, οὐ σπερμολόγον,
οὐκ ὀρχιπεδίζοντας.-- Sicut & κλειτοριάζειν dicebant, à pudendo muliebri, quod Laberius, vt ego puto, puellitari interpretatus eſt:

Quænam vos dementia ſuppoſitores facit
Cum cano eugio puellitariori

Nam

m Eugium (quod & Græcum ipſum quo-
e eſt, εὔλημον) eſt τὸ κλειτορίζειν. Vnde Colei
ernini Ciceroni. quia videntur alludere
ad Cliternum oppidum Italiæ, ſed ad
ρίζειν. Nam ſicut ab alio oppido Lanu-
Lanuuinorum Coleorum familia erat: at
ita à Cliterno Cliternini. Quin & nomē
æ Lanuuinos fuiſſe ex eo colligo, quòd
ſarius Terentij Lanuuinus nominaba-
Alij apud Donatum legunt, *Lanuinus.* At
um, & *Lanuuinum*, idem.

9. Circitor] Cuſtodem, qui hortum fre-
ter obit, ne fures intrent, Circitorem vo-
Eodem modo ex vigilibus, qui Græcè di-
ur περιπόλαρχοι, Circitores ad verbum
nt dici: quos & Fraxatores vocatos eſſe
annotauimus.

140. v. 5. Hic quando] Lege, *Ecquando.* Por-
hic, & in Martiale perperā ſcribitur *Te-*
Aut enim θηλύθουσα, aut τηλέθουσα. Vi-
autē idem auctor illius carminis fuiſſe:
Suburranas inter Telethuſa puellas, &c.

Criſſabit] Propriè prurire. Verbum Ta-
um, κνισσᾶν, & κνισιᾶν. Non à κνίσσα,
quod alij dicunt, κνιζᾶν, ipſi, κνισιᾶν, vel
vt ἐπιχαρεσιᾶν, ἀντὶ τοῦ ἐπιχαρίζεσθαι.
Criſſare. ν, in r, vt ῥοιὰ, *mora.* φονᾶν,
φονᾶν, *furere.* κνίφας, *Crepus, crepuſculum.*
Criſpus. Γνῶμα, *Groma.* γνωματικός.
ariens.

1. De ſacra nulli] Ouidius:

Dum

Universidad de Deusto Biblioteca

Dum bene diues ager, dum rami pondere nu-
tant:
Afferat in calatho ruſtica dona puer.
Rure ſuburbano poteris tibi dicere miſſa
Illa, vel in Sacra ſint licèt empta via.

p.141.v.6.Propter olus] Omninò muta-
tum ex Leonida.

Ἀλλ' ὡς ἐντέταμαι, φεῦξ', ἱμαβλεπτ, ...
ἐρωτάς,
Τὰν ὀλίγων λαχάνων εἵνεκα; τ᾽ ὀλίγων.

v.8.Hoc ſceptrum]Feſtiuiſſimè ...
ex Homero:

Ναὶ μὰ τόδε σκῆπτρον, τὸ μὲν οὔποτε φύλλα κ
ὄζυς
Φύσει, ἐπειδὴ πρῶτα τ... ἐν ὄρεσσι λέλοιπ...

Virgilius:

Vt ſceptrum hoc (dextra ſceptrum nam fort
gerebat)
Nunquam fronde leui fundet virgulta, neque
vmbram
Quum ſemel in ſyluis imo de ſtirpe reciſum
Matre caret, poſuitque comas, & brachia ferro.

Sed & Val. quoque Flaccus idem imitatus
eſt:quod tamen, ne in hac re nimius ſim, non
ponam.

v.14.Ad pubem capulúmque] Plau.in Ca-
ſina:

Gladium ne haberet, metui:occœpi quærere,
Dum gladium quæro ne habeat, arripio capu-

Caplum, pro, *Capulum*.

v.16. Porrò, nam quis]Exclamatio quir-
tantium

...tium, *Porrò Quirites*, vt illud Laberij. *Porrò*
...rites, libertatem perdimus. Et *Quiritare* ver-
...m. Vnde vulgò dicunt, *Cridar* Italicè. Hi-
...nicè, & Gallicè. Quare quum princeps Iu-
...coſſ. omníque humanitatis genere præſtā-
...nus Iac. Cujacius id olim Turnebo indi-
...ſſet ex optimo ſcriptore Tertulliano, vix
...dem homini perſuaſit. At ego ſemper il-
...d Laberij in illam partem interpretatus
...

v.18. Quod totis mihi] Aut flagitioſa ine-
...atio mulierum : vt Mutuni Titinij apud
...um, & Arnobium: aut eſt id, quod alibi di-
...*oſcula dat medio ſi qua puella mihi*.

p.142.v.18.Ad fontem]Solent aduenæ, qui
...aturi eunt, ſciſcitari obuios de fonte. Vn-
... Cicero prouerbialiter dicit, *Digitum ad*
...em intendere: pro eo, quod eſt, δεικτικῶς, &,
... Æſchylus loquitur, δακτυλοδείκτως, & quaſi
...u ad aliquid ducere. Idcirco ita intelli-
...dus inſignis locus Iuuenalis:

...c monſtrare vias eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos.

...it: *Moſes vetuit niſi ſacra eadem colentes, hoc*
...ſt Iudaicum ad myſteria illa admitti: vt qui
... doctrinam quærunt, excludantur, niſi eam-
... legem colant. Vnde apparet Grammaticos
...ectam ad fabuloſum fontem Cor. Taciti
...retuliſſe: quum ſit prouerbium, *Quærere*
...em. Hic verò non eſt prouerbium, ſed
...plex ſenſus: *Quur autem ignotus & ignarus*
viarum

Universidad de Deusto
Biblioteca

uiarum à Priapo quærit viam ad fontem, quum
Priapus in septis hortorum eſſet? Sciendum Pri-
pos, & Hermas, vel Hermulas & Mar
etiam in compitis, triuiis, & quadriuiis po
ſolitos, cum virga in manu, quæ monſtrar
iter ad fontem. Et quantum ad deos vial
vt vocat Plautus, nihil intererat, Mercurii
Priapi eſſent. Quin & Mercuriis ipſis & Te
minis vialibus veretra longa, & immania, v
Priapis attribuebantur. Quod & ego Rom
in ædibus Cardinalis de Cæſiis vidi, & para
ex dicto Philoſophi, qui in guloſum & lib
dinoſum adoleſcentem tempeſtiuè luſit, qu
ſimilis eſſet τοῖς ἑρμαῖς, qui nihil niſi caput,
penem haberet. Ergo Priapi, ſeu Herma
viales, qui & digitum intendebāt ad fonte
In numiſmate argenteo ab vna parte Merc
rius petaſatus, ab altera viator cum pedo
cane inſculptus eſt. Quare hic Priapus, qu
interrogat viator, non magis eſt cuſtos
tium, quàm viarum, vel potiùs vtrorúmque.

v.21. Cur aliter ſumas] eodem reci
alia lectio, *Quas aliter ſumas, hoſpes, hab*
aquas. Minatur illi τὴν ἀρρητοποιΐαν. Qu
re opus ei lotione ad os. Iccirco Martialis
Qua tibi parte opus eſt, Gellia, ſumis aquam.
Nam & illa quoque τὸ στόμα ἐμόλυνε,
ἐσχίαζε. Igitur, aliter ſumes aquā, quàm
tueras. Nam quæ tibi ad bibendum, ea
eluendum os opus erit. Non ignoro quo
do alij interpretati ſint. Ego ſanè ita ſim
citer malo.

v.24. Sis pudicior Veſta] Pudica matrona,
quæ marito contenta eſt. At hîc pudica, quæ
omninò virum ignorat. Plautus:
Tam à me pudica eſt, quàm ſi ſoror ſiet.
Signatam virginem in eum ſenſum dixit
ilius, *illæſam, inuiolatam*. Terentius dixit
integram à viro. Cui reſpondet contrarium,
imminuta virgo. Imminuere virginem διακ-
ορεύειν. Apuleius: *Coràm virginem immi-*
nuiſſet parata conſtantia. & Plautus: *Imminuere*
pudorem, vtitur & Arnobius ſcriptor eruditiſ-
ſimus.

v.28. Vuis aridior] etiam Græci hominem
ſiccum ἀσταφίδα vocant. Lucilius *paſſos ſe-*
nes dixit, Perſius *apricos*.

v.29. Buxo pallidior] etiam Græci τοὺς
ὠχροὺς πυξίνους vocant.

ibid. nouáque cera] aliter Catull. *Hoſpes in-*
aurata pallidior ſtatua.

p.143. v.1. Cuius viſcera] A Plauto accepit:
Quin exta inſpicere in Sole etiam viuo licet.
Ita ſi pellucet, quaſi laterna Pœnica.
erta viſcera intelligit, quum apertus eſt
er. Nam alioqui rimari exta, hoc eſt,
, vocabant Fiſſiculare, à fiſſo ieco-
vt à miſſo Miſſiculare. Apuleius de Dæ-
monio Socratis: vel ſomniis confirmandis,
extis fiſſiculandis. Martianus: *fiſſiculatis*
um profectis. Idem alibi: *Hæc aruſpicio exta*
alant admonentia quædam. Dolendum au-
in vtroque ſcriptore falsò *Phyſiculare*
ſcriptum

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſcriptum eſſe, tanquam ὑπὲρ τὴν φύσιν eſſe.
Porrò *Fiſſiculare* Græci vocarunt χορδοκοπεῖν:
& χορδοκοπίαν *Fiſſiculationem*.

v.5. Atque petra pumex] Petras ipſas & to-
phos, pumices vocabant, vt patet ex lectione
Poëtarum, qui antra ſubinde deſcribunt to-
pho laqueata, ac pumice viuo. Vt autem dici-
mus eleganter, *Amo te atque fratrem germa-
num*: ſic hic, *Qua ſucco caret, atque petra pumex*.
Eſt autem petita ὑπερβολὴ ex eodem Plauto:
Pumex non æquè eſt aridus, atque hic eſt ſenex.

v.8. Laruiale] Sic lego cum doctiſſimo
Turnebo. Eſt enim ἐπένθεσις Poëtica, vt apud
Ennium,

Hoſtem qui feriet, mihi erit Carthaginienſis.

Nam analogia, & vſus poſtulat *Carthaginenſis*.
Quare errat Priſcianus & qui eum ſecuti,
ſemper *Carthaginienſem*, non *Carthaginenſem*
ex illo Ennij verſu dicendum eſſe colligunt.

v.9. Ductor ferreus] Ducere ἐλαύνειν. In-
ſularis quia in inſulis multa metalla, ad quæ
deportabantur damnati ad opus in metallis
faciundum. Igitur tanquam χαλκουργὸς
videor mihi ferrum ducere: aut tanquam la-
ternæ fricare cornu. Eſt autem Eclipſis in
vtroque verſu. Nam *ductor ferreus*, intellige,
videor mihi fricare ferrum, &, *Laterna*
fricare cornu, ſubaudi, *Laternarius*, aut *laternæ*
opifex, videor mihi fricare laternæ cornu.

v. 10. Fricare cornu] Nam laterna
cornu. & Plautus de cornea laterna

Totus pellucet, quaſi laterna Punica.

v.13. Vena ſubiret] Vena ἡ ψωλή. Perſius:
Quum moroſa vago ſingultiet inguine vena.
In Epigrammate: ---ἀλλ' ἀπὸ τηλοῦ
φαρμάσσει μὴ κλαίουσα τὴν φλέβα δεξάμενος.

v.22. Viros peregit] Martialis:
--*Et quæ te faciet prima puella virum.*

P.144. v.4. Frontem comatos] In veterib.
editionibus: *Frontem cripitos*. Sed neque ver-
ſus conſtat, neque Fauni criniti pingebantur:
neque hic *frons* pro parte, ſed pro tota facie:
...ωπον. Lego: *Frontem cruentos Arcadas*
Faunos, id eſt, *rubentes*, vt, *mora cruenta*.
...quòd rubenti facie pingeretur Pan,
...rectè docet Seruius. Virgilius quoque, ſed
...ἀλλ' ἠνιγμένως alluſit:
Pan deus Arcadiæ venit, quem vidimus ipſi
Sanguineis ebuli baccis, minióque rubentem.
..., vt dixi, Fauni, & Sileni nunquam cri-
niti pingebantur, ſed φάλακροι, καὶ σιλλοί. Et
...vnicuique deo ſuum habitum attri-
...quare non diſtinxiſſet Bacchi formam à
...is, & Faunis, ſi verum erat Faunos, &
Bacchum comoſos eſſe? Sed Fauni ſemper
.... Quocirca Panes, Siluani, Satyri ſemper
pingebantur manum obtendentes fronti pro
umbraculo ad arcendum calorem Solis, quod
non facerent, ſi comati eſſent. Gloſſarius He-
ſychius id teſtatur his verbis: ὑποσκοπεῖν χεῖρα.
...ὥσπερ οἱ ἀποσκοπεύοντες, ἤτοι καλύπ-
τοντες τὴν χεῖρα, ὥσπερ οἱ τοὺς πᾶνας ποιοῦσι.

σχῆμα δ' ἐστὶν ὀρχηστικὸν ὁ σκώψ. Vbi Heſychius non ἀποσκοπεύοντα ἀπὸ τοῦ σκωπὸς deducit, ſed innuit τὸ σχῆμα, quod vocabatur σκώψ, fieri manibus fronti obtentis: vel, manus fronti obtendere, id dici σκῶπαι. Iccirco pro σκοπ... bene in Heſychio correximus σκώψ. Sic alibi σκοπευμάτων. σχῆμα τῆς χειρὸς ἐπὶ τὸ μέτωπον τεθειμένης, ὥσπερ ἀποσκοπεύοντος. Quod & Ariſtotel. indicat loquens περὶ τοῦ σκωπός. Silius Italicus de Pane:

Obtendénſque manum, Solem inferueſcere fronti
Arcet, & umbrato perluſtrat paſcua viſu.

Inde lux affertur Plinio, qui ait *Antiphilum pictorem celebratum nobiliſſimo Satyro cum p...*
Pantherina, quem ἀποσκοπεύοντα appellant.

v.10. Cuius tu pater] Interpungendum ...
Cuius tu, pater, ipſe par videris. Par, ...
Ennius:

Corpore Tartarino prognata paluda Virago,
Quoi par imber, & ignis ſpiritus, & grauis terra.

Sidonius: *Helleſpontiaco parem Priapo.*
Græcanicum eſt. Nam illi dicunt alicui ... συγγενῆ eſſe, cui maximè quis adhæret. Sic ... Ariſtophanis Equitibus, ἄνδρες συγγενεῖς τριωβόλου, quòd trioboli valdè ſtudioſi eſſent.

v.23. Párque conſimilíſque] Lege, *Compárque conſimilíſque.*

v.29. Natura eſt quoniam] Etiam Græci ... eam partem accipiunt. Et in eo dicto Mimi ... ita accipiendum:

Hircus vetulus naturam capreis ligurit.

Universidad de Deusto Biblioteca

P.145.v.22. De cera facta] Lego, *de cera fa-...* Tibullus: -- *de facili compoſitúſque luto.*

P.146.v.6. Feruenti caput] Feruens ferrum, Calamiſtrum, quod, vt inquit Varro, calfaciebatur in cinere, quo torqueretur capillus. ... apud Arnobium optimum & eruditiſſimum ſcriptorem mendum eſt libro ſecũdo, ... verbis: *Nec in formas erubeſcerent maſculorum Calamiſtris vibrare cæſariem.* Legendum ...: *Nec iis formis erubeſcerent, Calamiſtris maſculorum vibrare cæſariem. Formis Calamiſtris*, vt hîc, *Feruenti ferro.* Nam veteribus *Formi... Caledus* & *Formucapes*, quæ poſteà *Forcipes*, quòd forma, id eſt, calida caperent: οἱ πυ... Qui in cinere calfaciebant calamiſtra, Ciniſlones & Cinerarij dicti.

v.11. Quàm ſunt, m. quos habet] In manuſcripto infimæ notæ libro legebatur, *Qua ſũt, quàm ſunt. An prior*, inquit, *es puella*, id eſt, melior, *ea parte, qua pili ſunt?* Stultus, qui ex illa partis depilatione videri vellet puella melior. Horatius:

...niſi cœna prior, potiórque puella Sabinum
Detinet, aſſumam -- Perſius etiam pro aliis ... capillos vſurpat.

-- *& poſitis bicolor membrana capillis.*

v.18. Manes hîc licet] Lege: *Mandes his licet, lubenter ires.* hoc ſenſu: *Si iſtis Statoribus, & ...toribus, qui latus meum tuentur, vt fures arceam, mandare vis te lubenter ituram, ſi illis con...re, & condicere vis, per me quidẽ eis clunem*

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſubmittas licet. Nam mihi quidem non ſatis vi-rium ſuppetit ad explendam libidinem tuam. *Mantes*, quod hîc comminiſcitur Alciatus, nequaquam mihi placet: neque illa expoſitio, *vt lubenter ires*, pro, *me lubente ires.* Non enim ita Latinè loqui conſueuimus.

v.29. Erucis] Non fruſtrà accipiendum de erucis, non ſolum propter vim herbæ, quod notiſſimum eſt: ſed quia ipſa herba ei deo dicata erat, & propter eum ferebatur. Columella:

Et quæ frugifero ſeritur vicina Priapo,
Excitet vt Veneri tardos Eruca maritos.

Illud verò, *ſatis paratus*, ita accipiendum, vt in Proper.

Nec te decipiat, quòd ſit ſatis illa parata.

p.147.v.1. Per quam ſignificor] Et Varro ita loquitur: *Per id, quod diſcernitur homo, mas an fœmina ſit.* Ita Plautus in Caſina.

Illa haud verbũ facit, & ſæpit veſte id, qui eſt
Loquitur enim mulieri ſeruus, & de muliere.

v.3. Sed quod ſponte] *Sponte ſua*, Heſychius, αὐθαιρέτως, αὐτέρρηγα ἀνδρὸς. Arnobius lib. v. *Tunc ſancta & feruentia Numina vim* [illegible] *Lucillij.* Vbi *vim*, αὐθαιρέτως illam intelligit, quam voluit exprimere ad verbum Græcum [illegible]. Nam etiam [illegible] eſt vis, & inde [illegible] violentus. Et Nonnus Dionyſiacis ita αὐθαιρέτως illam diſertim deſcribit.

ἢ τότε [illegible] ἐπιμήσατο κυανοχαίτης
ἐν πεδίων [illegible] γονὴν [illegible] ἀφρῷ.

[illegible]

[illegible] ἀφρὸν ἐρώτων.
...ngua Africana ſemen humanum in terram ...fuſum, cuiuſmodi fuit Vulcani ἀκρασία, ...m colluctatur cum Minerua renitente, ...bis, aut Bilbil vocabatur, vt ſcribit Sex. Pompeius. Quod ſanè qui ſciunt Syriacè, intelligunt Bilbul eſſe, hoc eſt, fœditatem, & confuſionem.

v.6. Circa tentoria] Scribo, *tectoria*. Tectorium κονίαμα. Nam parietibus templorum ...api, quicunque intrabant, pro ſymbola ...ſque carbone Epigramma exarabat, vt ...am denotatur illis verbis:

Ergo quicquid id eſt, quod otioſus
Templi parietibus tui notaui. Tectorium ergo hic τοῖχος κεκονιαμένος.

v.16. Totam comparibus] Lege, *cum paribus*, ...ἡλικιώτοις.

v.24. Flaua non legit Crete] Lege ex veteribus excuſis, *Arete.*

v.27. Pyrúmue, tanto] Ad eum modum Catullus:

—quandoquidem meos amores
Cum longa voluiſti amare pœna.

v.30. Quam vocant auellanam] Nam auellanarum duo genera, alterum rotundum, alterum longum: auctores Geoponicon commentarij. Theophraſtus de auellana: γένη δὲ ... ἀμφοῖν. αἱ μὲν γὰρ στρογγύλον, αἱ δὲ πρόμηκες φέρουσι τὸ κάρυον. Sed ſuſpecta eſt mihi ...ctio, propter veteres editiones, quarum

Universidad de Deusto Biblioteca

pars habent, *quæ vocatur alua; pars, quæ vocatur Alana.* An legẽdum *Albana*, vt eadem ſit cum Albẽſi apud Plinium? Sanè in veteribus Gloſſis legi: *Albana*, nuces Prænestinæ. An--*quæ vocatur & calua*: caluam nucem, βασιλικὴν, alii πολλικὴν interpretatur vetus Gloſſarius noſter. ea lectio mihi penitus reſpuenda non videtur.

verſ. 31. Flore purpureo] Hic ſit συζεύξις, vt --*villo ſpectabilis aureo*. Amygdalum flore purpureo, ἀμύγδαλος πορφυρανθής.

p. 148. v. 1. Non braſſicæ fero] Vetus editio

Non braſſicarum fero gloris ſior caules.

Ego cenſeo reponendum:

Non braſſicarum, ferculum prius caules.

Nam ex vitioſa hac ſcribendi conſuetudine *fergolom pries*, conformarunt illud monſtrum lectionis.

v. 10. Quæ cuncta, quamuis] Corruptum hunc locum eſſe ſatis conuicerit vetus lectio aliter in exeuſis concepta:

--*Quæ cuncta noſtrè, vt habeamus in ſepto.*

Minima licentia legerim:

Quæ cuncta noſtro vt ambiamus in ſepto.

Quæ quanquàm ambiantur in noſtro ſepto, incluſa ſint in noſtro ſepto.

v. 19. Stator] Quem ſuprà *Circitorem* vocauit. *Statores* propriè ſunt carcerum, aut ardium cuſtodes, quos vulgò *Ianclarios* corruptè pro *Ianicularios* vocamus. Nam *Stare* eſt verbum eius rei. Manilius lib. 5.

--*immitis veniet, pœnæque miniſter,*

Carceris

Carceris & duri cuſtos, quo ſtante ſuperba
Proſtrata iaceant miſerorum in limine matres.

...rgo optiones, & mancipes carceris deſignat, ...ui & vltimis tẽporibus *Commentarienſes* di...cãtur. Hîc verò tãtùm ſunt cuſtodes, quos, ...t & admonui, ſuprà *Circitores* vocauer...

...uod ſequitur: *Accedunt duo, qui latus tuētur.* ...hil aliud quàm Latrones eo deſignãtur: qui ...ius *Laterones*, quòd latus tegerẽt. Hi & *Sta*...*tores* quoq; ipſi ſunt. Petronius: *Quædam enim ...mina ſordibus calent: nec libidinẽ concitant, niſi ...ut ſeruos viderint, aut Statores altiùs cinctos.* Ita ...im habet manuſcriptus codex: non, vt ille, ...em citat Turnebus, *diutiùs cinctos*. Qui ta...en codex, quo vſus eſt Turnebus, ex eo ipſo ...xẽplari veteri, quod hodiè eſt in manib⁹ Cla...iſſ. Iuriſcõſulti D. Iac. Cujacij deſcriptus fuit.

...v. 23. Penſilibus peculiati] Peculium etiam ...d eam rem vſurpatur à Plauto in Pſeudolo:

Quid domino? quid ſomniatis? mea quidem ...cle habeo omnia (ma ſuſtinent.
Meo peculio empta. BA. *Nẽpe quod femina ſum*

...tronius arbiter: *Prolatoq; peculio ſtuprũ rega...cepit.* Lãpryd. in vita Heliogabali: *Homines ...os vaſatos & maioris peculij.* Vaſa quoque in ...m partẽ dicebant. vnde vaſati Lãprydio, qui ...c bene peculiari. Plautus alluſit in Pœnulo,

...acia quod manifeſtò haud mœchi ſolent.
MI. Quid eſt? SY. Refero vaſa ſalua.

...ræcorum imitatio. Nam apud Medicos ea ...ro τῶν σκευῶν vocatur. Dicebãt & *Res*. Atno-

Universidad de Deusto
Biblioteca

bius lib. v. *Artiſi-ȳ euras tum rebus adhibuiſſe perituris:* id eſt, *genitalibus.* In eodem: *Oriculam imperauiſſe captiua, vt intelligeres & cognoſceret, quid ſibi res vellent.* Loquitur de illis rerris, quæ in foco à Tanaquile, aut Tanaquilis ancilla inuenta fuerant. Idem in verſione Orphei carminum:

Obiérēque oculis formatas inguinibus res.

Etiam in Gallia vulgò ita loquimur, honeſtè rem fœdam circumloquentes.

v.26. Nihilo deterius] Horat. *Nihilo deterius dominæ ius eſſe.* Poſtremus verſus παρῳδίζεται ex Catullo:

Quum tantum ſciet eſſe baſiorum.

P.149.v.15. Gallus ero] Martialis; *Gallo turpius eſt nihil Priapo.* (βαζάζειν

v.24. Verúſque buſtū] Ita etiam Græci ...

p.150.v.3. Effœminato] Effœminatos vocabant, quos Salluſtius *muliebria patientes.* Deinde lego vltimum verſiculum, *Puella nulli tenuat, Ne quæſtum faciat apud vllum.* Ne ſtupro lucrum mereat Ouidius:

Stat meretrix certo cuiuis mercabilis ære.

Potes & legere:

Puella nullum inuenerit, &c. Sed prior lectio magis arridet.

v.8. Impudicus ibis] Impudicū vocat, quem paulò anteà effœminatum. Feſtus, *Impudicatus, ſtupratus, impudicus factus.* Alio nomine dicebatur *flagitatus.* Apuleius: *Nudatum, ſupinatúmq; in ventrē exeträdis vredinibus flagitabant.*

... Cato, *Intercutibus ſtupris flagitati.* Dicebantur & *intercutiti*, itē *internunculi.* Omne ... medium, nucleū vocabant veteres: vt apud Vitruuium. Cætera dicere vetat pudor.

v.13. Aquoſus anſer] aquoſus, φιλυδρ@. ... *mulieroſus,* φιλογύναιος, γυναιμανής. *vino-* ... φλυξ. Ouidius de Thetide:

... per numina matris aquoſæ. Alioqui *aquoſus*, eſt ...ώδης. Mirum autem hoc epigramma, quod Priapeium non eſt, huc alieno loco immiſſum eſſe: vt & illud:

Securi dormite canes: Cuſtodiat hortum, &c.

... tametſi eſt κωμῳδικὸν, tamen non κη... hoc eſt, πελάγω.

v.31. Parum eſt] Puto legendum:

Parum eſt amici, fixerim quòd hic ſedem.

P.151.v.3. Parum, quòd imi] Repono ex antiquis excuſis:

Parúmne quòd ſuperfluunt ſinus imbres.

v.8. Quòd me terribilem] Puto priùs fuiſſe, *Me terribilem.* Corrigo igitur, -- *fuſte de rudi ...lem.* hoc eſt, ... iambico ſenario.

v.16. Quot Philænis] Scripſit hæc libros περὶ ... ἀφροδισίων. ſicut & Elephā... & Cyrene, quæ ... dicta fuit, ... Aſtyanaſſa quędam, vt ait Heſychius. De Philænidis libris Athenæus lib. viij.

v.19. Quidam mollior] Ex Catullo:

Cinæde Thalle mollior cuniculi capillo,
Vel anſeris medullula, vel hinnula tenella.

P.152.v.5. Hac pœna] Pœna hîc ἀντὶ λύτρων

Universidad de Deusto
Biblioteca

πινὰ. vnde ἄπινα. ſic in Ciri. *Et dictam Veneri*
votorum auerti re pœnam. λύτρον. veteres La-
vocabãt luſtra. Nam Tragœdiã ἕκτορ@ λύτρ
quũ verteret Ennius, inſcripſit, *Hectoris luſtr*
Ita enim habent omnes Nonij Marcelli
ſcripti, quàm antiquitùs excuſi codices. Ego
λύτρον, *luſtra.* & ſanè ratio eſt apud Varronem
qui ait luſtrum dictum à luẽdo: & propter
ſtrum, quod pẽdebatur quinto quoque ann
luſtrum à luendo: vt à fluendo fluſtrum,
λάστης μαλακία. & fruſtrum à frio. & trãſtrum
à trãſeo. monſtrum à moneo, roſtrum à ro
ploſtrum à plodenda terra, &c.

v.7. Ruſticus] Ruſticum vocant veteres
ἀφυῆ. Martialis:

—ſi neſcis, Ruſtice, redde pilam.

& Græci : ἄχρειος ὤν, τὴν σκάφην
λέγω. Suſpicor Ouidij eſſe hoc Epigramma.

v.10. Conſtiti mericas] Lego, *Inſtiti.*
mericas videbisque notas. Inſtiti Catullus.

Et qui principio ſub terra frangere venas
Inſtitit, & ferri frangere duritiem. Afranius
Iccirco hæc agere tecum ſecretò inſtiti.

Græcũ eſt. Ariſtophanes.
ἐνεχείρησε. Dicitur & in alium ſenſum, vt
re merces. Nonius Atellana:

Inſtat mercaturam. Credo rem faciat frug
homo. Inde Inſtitores. Nec longè ab hac
Virgilius:

Parte alia Marti currúmque, rotáſque volantes
Inſtabant —

v.11. Pſoleon] Nam ψωλεὸς, & ψωλὸς ver-
, & ψωλὸς verpa παρὰ τὸ ψᾶν. Cui αἰδοῖον
ψωμένον, ἢ ἀποκαλυμμένον. Inuenio & δρίλ-
vocari.

v.12. Coleon] κολεὸς, vagina. Et ſanè pars
in nobis, quæ honeſtè nominari non po-
, & quæ hic intelligitur, inde dicta eſt. Et
detur Plautus alludere in Pſeudolo.
Conueniebátne in vaginam tuã machæra militũ?

v.13. ſmerdaleos] σμερδαλέος dictũ cenſeo
παρὰ τὸ σμερδεῖν. Quod idem eſt cum ἀμέρδειν,
μέρδειν. Itaque plus erit σμερδαλέος, quàm
, quum tamen cathedræ Grammatico-
fere omnes φοβερὸν tantùm interpreten-
. Non obſcurum, quid ipſe velit. Vt autem
, bouis, muris ſtercus, ſucerda, bucerda,
cerda, ſic hominis priùs homerda dicta
. Porrò rotundiora ſtercora vulgò ſtrun-
vocamus. Idque in peroptimo Gloſſario
Latinè dictum, *Struntus*, σπίλαθος.

v.26. Error fallentis] *Fallentis*, ἀλωμένου.
mauis Palantis, πλανωμένης, ὃς μάλα πολ-
λὰ πλάγχθη.

v.28. De qua flos aureus] Poterat dixiſſe
cum Homero,
μέν μάλα ἰσκε, χάλκεια δὲ ἄλλος ἄνθος
ἦ μιν κυλίνδει θεοί. — Sed aureum dixit
em, quomodo χρυσῆ ἀφροδίτη dicitur: &
aliter purpureum, & aureum Poëtæ vſur-
pro pulchro, vt *nix purpurea* Albinona-
, & *Cycni purpurei* Horatio.

Universidad de Deusto
Biblioteca

p.153.v.18.Ad me reſpice fur] Sic & Gr[...] canicus Priapus in Epigrammate:

ἀλλ' ὡς ἐντέθακα θύρῃ ἴμβλεπε.—

v.22.molâque fuſa.] Scribe, *molámque fuſam*. Quod expreſſit ἀλουχύταις, quę ſunt ordea toſta. Quid autem mola ordeum ſignificet, docet & Varro: *Grunnit lepido lacte ſatur, mola mactatus p[...]cus. Mola mactatus*, eſt auctus ordeo, hoc eſt κριθῶν.

v.13. Quare partib.]Partes vocat in lib[...] quæ propriè in victima proſecta, & proſi[...] dicerentur.

p.154.v.7.Cura Pr.)Hæc ita digerantur:

Pomarij tutela diligens rubro
Priape furibus minare mutino.

Mutinum enim ſecundam producere con[...] quàm huius ætatis literatores putarunt, p[...]batur ex his Lucillij verſibus:

Nā quid mœtino, ſubiectoq; eſt huic opus ſig[...]
Vt lurcaretur lardum, & carnaria fartim
Patrum conficeret ? Mœtinum enim in Lu[...]cillio, ſeu Mutinum, eſt σφραγὶς vel φ[...] κτήσεως. Nam pudenda pro amuletis ſuſpen[...]di è collo pueris, auctor Varro. Ex Lucil[...] verò cognoſcimus etiam ſignis notam ve[...]tri apponi velut αἰδοῖα σκάνης quoddam. In veteri Gloſſario legitur, *Mutoniū*, αἰδοῖα[...] ζῷον, ὡς λυκίσκος. vt manifeſtè appareat [...] in animo hunc locum Lucillij habuiſſe. [...] Lucillio tamen non eſt *Mutonium*, ſed *Mu*[...]*tinum*.

v.10.

v.10. Quòd moueat non eſt] Hoc Epigramma ego ſanè non intelligo. Nam quod nonnulli legendum cenſent, *μακρὰ βραχεῖα dabo*: quis mediocriter Græcè doctus βραχεῖα pro βραχέα probet? Itaque potiùs legendum erat *μακρὰ dabo βραχέα*. verum eſto: grandis opponitúrne τὸ βραχύ? Nam ſanè grande hic conſtituit argutiam Epigrammatis, quæcunque illa eſt. Quare non ſolet deus ſalax interminari furibus hoc modo: quos potiùs libidine aliqua, quàm malo cruciatu accipere ſolet. Itaque aliud neſcio quid hîc potiùs innuitur. Sanè grandia poma ruſtici vocabant τὰ ἁδρὰ. vt Virgilius grandes fruges, hoc eſt ἁδρὰς. Æſchylo, & ἁδρὸς σῖτος. Contra vegrandes meſſes: quæ, vt inquit Ouidius, malè creuerunt. Ruſticus apud Plautum in Caſina manifeſtò docet, quid ſit grande:

-- profectò herclè non fuit
Quicquā olerum: niſi quicquid erat, calamitas
Profectò attigerat nūquàm: ita quicquid erat, grande erat. Ergo grandia mala, τὰ ἁδρὰ, vt contrà macra, γλισχρά. Inde ergo captanda fuit argutia. Sed quid dicā, neſcio. Nam quid oppones grandi, niſi vegrande, & macrum? In multis veteribus editionibus diſertim excuſum eſt braccica macra. An ita genus agreſtiū malorum ridiculè vocatum eſt braccicum, à braccis Gallorum: ſub quibus neſcio quid μακρὸν ſubintelligatur? An legendum Bacchica macra dabo? Nam mala Bacchi, vel μῆλα Διονύσου,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ἐδιανύστου, videtur eſſe genus minutorum ma-lorum: fortaſſis quas nos vulgò in Aquitania *Auarras* dicimus. Ea in amoribus tantum va-lere putabant, vt iis ad concubitum pellicere poſſe ſperarent. & coronæ ex illis ſtatuæ Bac-chi imponebantur. Philetas:

μᾶλα φέρων κόλποισι, τὰ οἱ ποτε κύπρις ἔδωκεν
δῶρα Διωνύσου δῶκεν ἀπὸ κροτάφων.

Et Theocritus. *μᾶλα μὲν ἐν κόλποισι Διω-νύσοιο φυλάσσων.* Et quum ſcribat Arnobius Nanam Nymphăm mala tenentem in mani-bus concepiſſe: videntur fuiſſe Bacchi mala hæc. De qua re puto accipiendum illum ver-ſiculum ex Annalibus Attij poëtæ.

Mala manu retinens grauida concepit in alu.

Citát Nonius & Priſcianus. Quin etiam ma-lorum nomine aliquid *αἰσχρὸν* ſubintelligi apud veteres ſolitum, auctor Seruius in illud:

Ipſe ego cana legam tenera lanugine mala.

Hic igitur ſtuprum interminatur cinædo deus hortorum. quia ſub illorum malorum nomine, vt dixi, tale quid intelligeretur. Mala dixi, nihil tamen dixi. Quare verbum non ampliùs addam.

v.17. Per medios ibit] Hoc diſtichon eſt Epigramma ſingulare. Itaque à ſuperioribus eſt diſtinguendum.

p.155. v.7. Perforare poſſim] τὸ ἀφεῖναι. Nam flagitioſum verbum fuiſſe docemur à Plauto: *Me quidem herclè non inforabis.* Taren-tini, & Syracuſani, vt alibi annotauimos, hoc

μα Mul-

…ειν vocabant, hoc eſt, ſuere. Vnde *Mullare,* …πτύειν & *Muller,* calcei.

v.20. Saláxque quondam] Græciſmos eſt. …hoc eſt, *non pergo eſſe ſalax.* Ariſtophanes γρα-ῦν ἐκπιλοῦσι φασὶν ἐπιπορδὲς. hoc eſt, φασὶν …παλαιὰς ἐπαγγέλλειν. Ergo *ſalax quondam non …am perago*, eſt, πάλαι μὲν παιγνίως λαγνευό-μενος ὁ νῦν ἀπαγορεύω, ἢ πάλαι μὲν συνουσιαστικῶς …ἀλλὰ παντὸς ἤδη τοιαῦτα τελευτῶ. Et ita Perſius:

Vare, regustatum digito terebrare ſalinum
Contentus perages.

v.22. Vt luſu citharœdus] Videtur prouer-bium fuiſſe: *Abſtinerem autem meliùs, quàm ab-…erer.* Elegantiùs enim, ſi in ſe transferat …ouerbium.

v.31. Miſella Landace] Lego, *Labdace.* λαβ-…ακε. De induſtria finxit nomen de ea, quæ …λαικάζει, hoc eſt, μολύνει τὸ ςόμα. Dictum à …ambda litera, quæ prima eſt in λείχειν, vel …βιάζειν. Quia Lesbij ea infamia flagrarunt. …Auſonius quoque alluſit: *Cui ipſe linguā quum …at ſuam, Labda eſt.* Huiuſcemodi quoque …teſtandæ libidinis homines Labdas vocat …tio Margopoli περὶ αἰσχρῶν,

Depſiſtis, dicite Labdas
Victos contemnite viui: an-
ticipate, atque addite calcar.
…ltos contēnite docti. Vt Lesbij, ita Campani …quoque malè de hac re audiebant. Auſon.

Et quam Nolanis capitalis luxus inuſſit.

…ico ita locus Horatij exponendus.

Campa

Cāpanum in morbum, in faciē permulta lacunas. Id veteres Latini vocabant, *offendere buccam.* Varro Marcipore: *Deinde mittit virile veretrum in frumen: offendit buccam Volumnio.* hoc eſt, μολύνει τὸ σῶμα. *Illudere ori* dixit Suetonius.

p.156. v.1. Ambulare præ foſſis.] vt ſup. *Foſſas inguinis vt teram?* & in Iambo: *Voret pro-funda foſſa lubricum caput.* laxam ſignificat. & Iuuen.

Inter Socraticos notiſſima foſſa Cynædos.

τὴν λακκόπρωκτον expreſſit. Nam λάκκος foſſa. Pluraliter dixit *foſſas*: quòd, vt loquitur Auſo. per vtranque cauernam moleretur. Lyſias Orator: ἀνοσίῳ πόρνῃ ἐκ ἀμφοῖν τοῖς ἑαυτῆς μίξει χρωμένῃ. Sed quod Auſonius addidit, non contentam duabus illis foſſis, etiam ore abu-ſam, hoc mordaciter ἐν τῷ τῶν νικώντων obiec-tum: ... ἐργάζεσθαι τὴν ἐργασίαν. At de viro, qui, vt de Heliogabalo dixit Lampri-dius, libidinem per omnia caua corporis ex-ceptaret, dictum apud Ciceronem: *Si tu & ad-uerſus, & auerſus impudicus es.* Quod de Aga-thocle Siculo iactatum fuit: hoc enim voluit quiſquis in eum dixit: πάντων τῶν βουλομένων ... ἐπιτήδειος ...

v.6 Non eſt poëta] Scribo: *Non es Poëta fa-ſcinoſior noſtro.* Quam coniecturam meam ve-teres editiones confirmant.

v.8. At non longa] Antiquæ editiones me-liùs: *Vt non longa ſatis bene, non ſtat m...* Co-per ſimile Eryci poëtæ in Epigrammate ad Pria-

apum: ὡς βαρὺ τῶν πλέον, ἐ οὐ ... ὅπλον, &c.

v.17. Dum viuis] Hoc diſtichon eſt ſingu-lare Epigramma, & ſeorſim ſeparandum eſt. Neque dubito, quin ex Satyrico Menippæo Petronij acceptum fuerit. Nam alia ad huius intelligentiam opus ſunt, quæ, vt veriſimile eſt, in proſa ſua tractabat Petronius.

v.20. Villicus, ærarij.] Quidam nomine Per-fectus, qui ærarij dominici primùm cuſtos, hoc eſt, diſpenſator, poſteà ruſticationi operā dabat, hoc Epigramma fecit Priapo. Quod nomine Tibulli in antiquis Tibulli codici-bus inueniri, & alij in editionibus ſuis admo-nuerunt, & nos inter opera Tibulliana in optima ſcheda reperimus. Dicunt tamen non-nulli repertum in agro Patauino literis vetu-ſtate penè conſumptis. Quod tamen non im-pedit quin Tibulli eſſe poſſit. Primus verſus diuerſè concipitur in editionibus. nam aliæ,

Ærari quondam cuſtos, nunc cultor agelli. aliæ,

Ruſticus ærarij quōdā, nunc ruſticus horti. aliç,

Villicus ærarij quondam, nunc cultor agelli.

Sed hæc vltima vera lectio. villicus enim eſt cuſtos. Iuuenalis.

Pegaſus attonitæ poſitus modò villicus vrbi.

v. 25. Hunc tu, ſed tento] Veteres excuſi, item & optima ſcheda Tibulli habent, *Hunc tu ſed taceo.* & meliùs ſanè.

v.27. Quid hoc noui eſt.] In veteribus ex-cuſis Tibulli nomine editur hoc politiſſimū

poëma

Universidad de Deusto Biblioteca

poëmatium: itémque in veteri membrana Ti-
bulliana, quæ eſt penes te, Iacobe Cuiaci, vir
erudítiſſime, totúmq; ex puris Iambis cõſtat,
& ſanè multum ſpirat illam venuſtatem, quæ
hodiè percipitur in Elegiis illius ſuauiſſimi
Poëtæ. Quod ne cui mirũ videatur, Tibullum
Priapeia cõſcripſiſſe, iam puto ſatis cõfirmaui
ſuperiore Epigrãmate. Sed & clarius Martial.

Quam qui compoſitos metro Tibulli
In Stellæ recitat domo libellos.

p. 157. v. 1. Placet Priape] *Itáne Priape?* Ele-
gãs loquendi modus: vt in illa exclamatione,
Placet hoc ergo? & leges diligẽtiſſimæ pudoris
cuſtodes decumas vxorib. dari, quantas mere-
tricib. iubẽt? Græcis eſt, ἄλληθες. Ariſt. ἄλληθες
πίν πανηι Martialis. *Hoc Labulle verum eſt?*
v. 2. Reuinctus Pãpino] Claudicat verſus. Le-
gendum vocandi caſu. -- *reuincte pãpino caput.*
Et ita non raro veteres loquuntur. Tibullus
ad Bacchum:

Huc venias hodierne, tibi dum thuris honores
Libáque Mopſopio dulcia melle feram. hodier-
nus enim dicendum erat. Albinouanus in Epi-
cedio Mecænatis:

Impiger Alcide multo defuncte labore.
Te memorant curas ſic poſuiſſe tuas. Nam di-
cendũ erat *defunctum.* Plautus in Curculione:
Haud malè meditate malè locutus es. Theocr.
ὄλβιε κῶρε γένοιο. Debuit enim ὄλβιος. Perſius:

Stemmate quòd Tuſco ramum milleſime ducis,
Cenſorémque tuum, vel quod trabeate ſalutas.

Auſonius: *Diſtinctas interne vias mirere domo-*
rum, hoc eſt, *internus.* Propertius: *Sic mihi te re-*
ferunt leuis. Nam *leuem* dicere debuit.
v. 4. At ô Priape] In illa optima ſcheda liqui-
dò exaratũ erat: *At ô Triphalle.* hoc eſt, τρίφαλ-
λε. Nam τρίφαλλος, & ἰθύφαλλος, cognomina
Priapi. Quin & Triphallus περὶ ἀρρενοτοκίας in-
ſcripta fuit Menippea Varronis. de genera-
tione ſcilicet licèt aliter vir doctiſſimus in-
terpretatus ſit. Ergo, *At ô Triphalle,* reponen-
dum eſt. In veteri Gloſſario, *Tripallis,* πρίαπος.
v. 6. Abegimúſque] Ille Horatianus Priapus,
ſciens fallit. imprecatur ſibi hæc -- *merdiſq;*
inquiner albis Coruorum -- Iccirco μηνίσκοι
imponebantur ſtatuis, ne ab auibus conſpur-
carentur. Ariſtophanes in Auibus:

εἰ μὴ κρίνετε, χαλκεύεσθε μηνίσκους φορεῖν
ὥσπερ ἀνδριάντες· ὡς ὑμῶν ὃς ἂν μὴ μηνίσκον ἔχῃ,
ὅταν ἔχητε χλανίδα λευκήν, τότε μάλισθ' ὡς τισό-
μενοι

πᾶς ὑμῖν πᾶσι τοῖς ὄρνισι κατατιλώμενος.

μηνίσκοι adhuc, hodiéque in tẽplis Chri-
ſtianorum imponuntur capitibus ſtatuarum.
Cuius tamen rei cauſſam ignorãtes pictores,
quam putant honoris cauſſa imponi debere,
non ſolùm nõ omnibus ſtatuis imponunt: ſed
etiam imaginibus quoque pictis adhibuerunt:
quæ tamen illis opus non habent, vt ſtatuæ.
v. 11. Iacebis inter arua] In Græcia proie-
ctis ſimulacris ita inſultabãt, vt ea ſcillis her-
barum peterent. Theocritus Thalyſiis:

Universidad de Deusto
Biblioteca

κἀν μέρει ἕτερον ... ἡδέως ἂν παρ' ὑμῖν φίλοι, μή ποτε ... ἀμαθῶς καὶ ... ὑπὸ ... τι ... τινὰ ... ἐπὶ ... τοῦ ...

Ita enim ſolebant exigere ... μαγεύς. Hipponax.

Βάλλοντες ἐν χειμῶνι ... ἀπολίζοντες

Κραδίης, καὶ ... ὥσπερ φαρμακόν.

ibid. Squallidus ſitu] In membrana. *Pallidus ſitu.* Nam etiam pallor pro ſquallore vel carie. Lucilius: *pallor tineæ omnia caedunt.*

v. 12. Canis aut tibi] In quibuſdam ſchedis mediæ vetuſtatis, quas nobis amicus noſter P. Pithoeus commodauit, quæque habebant hoc ſolum Epigramma exaratum, ita legebatur iſte, & alter verſiculus:

Caniſve ſanus vſque imminget, aut tibi
Fricabit oblitum latus aper lutoſus.

Ex quibus deprauatis hanc lectionem eruimus:

Caniſve ſanus vſque minget, aut tibi
Aper fricabit oblitum latus luto.

Sed in alia longè melioris notæ ſcheda aliter concepta erat lectio:

Caniſque ſæuas vſque ligneo tibi
Lutoſus affricabit oblitum latus.

Non magni negotij erit illa corrigere:

Caniſque ſæua, ſuſque ligneo tibi, &c.

Horatianus ille Priapus ſibi imprecatur: *... me veniat mictum, atque cacatum Quicquid ... rum eſt.* At apud Ariſtophanem de ſtatua Lyci Herois, iudiciorum præſidis, loquitur

... quidam. κ' οὐ μή ποτε ... παρ' ... ... In contemptum ... immingebant in ſtatuas vel deorum, ... Magnatum Iuuenalis:

Effigiemque deæ longis ſiphonibus implent.

...: *Cuius ad effigiem tantum non meiere fas ... ibi tantùm* non eſt ...

v. 14. O cui meum malum] In ſcheda Pithoei:

... meum malum graue licèt querare.

Theocritus:

... ἐμὸν ... ἀ τυ ...

In illa altera optima ſcheda interiiciebatur verſiculus, qui & in quibuſdam excuſis reperitur: *Graui, pœnà, lege noxiam lues.* Noxiam, noxã idem eſſe vult Seruius in Virgilium. ... annotandum, quod hodiè in Gallia iurgium vocatur *noiſe*, id à noxia detortum eſſe: ... aliquando notat iurgium, ac diſſidium. ...on. *in mediam noxam perfertur.*

... in coniugiis fit noxia, ſi nimia eſt dos.

v. 20. Lucidum femur] In iiſdem ſchedis P. Pithoei, *lubricum femur*, hoc eſt, λεῖον. Martialis:

Dum puer es, redeas: dum vultus lubricus.

Horatius:

Et vultus nimium lubricus aſpici.

v. 23. Vacuáque pelle] Lego, *vagáque pelle.* ...tius: *Quum moroſa vago ſingultiet, &c.* Error ...natus, quod illi imperiti librarij ſcripſerunt *vaguáque pelle.* In altera peroptima

membra

Universidad de Deusto
Biblioteca

membrana præcedebat hunc verſiculus iſte:

- inter atra cuius inguina,

Latet iacente pancie abditus ſpecu. &c.

Ego nullo labore lego:

Latet iacente pantice abditus ſpecus:

A pantice, vulgò ventrem vocamus panciam. Niſi ſit à pane, quaſi paniciam: quod facile credo.

ibid. Tectus inguinũ] In optima mẽbrana -*tectus annuo gelu*. Perſiſtit in metaphora. de locis Septentrionalibus, aut montibus tiſſimis dicimus eos annua niue dãnatos. Vt ſanè horum verſuum lepor, & elegantia ſatis commendari à me non poſſit.

v. 27. Aut languentior] Legeram olim iam dudum, *angue lentior*. quam coniecturam gaudeo cõfirmari manu ſcripta lectione, extat in ſcheda illa optima. Lentus flexibilis, vt lentum vimen, & lentare remum Virgilius, κάμπτεται, & lẽta membra γυναικός μαλθακά. pulchre angue lentiorem. Talis enim anguis gradiens. & priùs Ariſtophanes accepit pro pudendo remiſſo, in Concionatricibus.

ἀπέθανε σὺ τὸ πέος

Τὸ, τί ἐπικρεμάμενον ἀποβάλλεις

βυλομένη πεδέσθαι.

κάτω τῆς κλίνης ἐφεστήκοις. Nam niſi ἀμφιβόλως accipias, refrixerit omnis lepos huius ſententiæ.

p. 158. v. 5. Neruos excitet] Neruos ἀρχαϊκῶς pro *neruus* recto caſu. *Excitet* verò vt V...

Varro, mutat mare. & Catullus,

- - tantùm abhorret, ac mutat.

mutat, vt in vulgatis. Item Gellius lib. 2. 23. *Quantum ſtupere, ac frigere, quantúmque mutare à Menandro Cæcilius viſus eſt.* At editiones hodiernæ perperã habẽt *nutare*. Hic verò *neruus excitet*, eſt ἐντείνῃ. At membrana illa veteriſſima habebat: *Rigens neruus excubet inguine*. quæ vera eſt lectio. *in excubiis ſit*. Sic ergò Galli, *ſoit aux aguets*. Non potuit elegantiùs dici.

v. 10. Æſtate frequẽtor] Priapo quoque, vt Cereri corona è ſpicis imponebatur. Quare & Columella frugiferum nominat:

Et quæ frugifero ſeritur vicina Priapo.

v. 12. Ne ligneus ignem] Lego, *igne*, pro *igni*. Ouid.

Noctis Dea Noctu criſtatus caditur ales. Prop.

Non temerè anguineo creditur ore manus. Lu.

Et rapiente Leoni ex ore exculpere prædam.

Quod autem veretur Priapus, idem ei minatur & Martialis:

Tu ſyluam domini focis reſerues.

Si defecerit hæc, & ipſe lignum es.

v. 31. Hoc tibi expedit] Attici dicunt: ἐς τὸ ... Vnde Eurip. in Telepho, ἄξιον τὸ ἰκνῇ. Quod in legationibus ſemper apponi, & con... ſolebat. Saluſtius in Iugurthino: *Cenſere ab armis diſcedere. ita ſe que illiſque dignum ... in principiis edictorum dicebant, Bonum ... eſt.*

Universidad de Deusto Biblioteca

p.159.v.1.Parata nanque] Secuti ſumus le-ctionem Mureti: *crux ſine arte.* Vertimus enim ἀσκέπαρνον. Ita enim vocant Græci, non qui-dem quod omninò ſine aſcia factum eſt, ſed rude, & impolitum. Columella in eandem ſententiam:

ſed truncum fortè dolatum
Arboris antiquæ numen venerare Ithyphalli.
truncum fortè dolatum, αὐτόεργον, αὐτοσχέδιον.

v.6. Hunc ego] Hoc quoque Ithyphalli-cum Catulli eſſe placet doctis hominibus, cum proptèr ſtyli affinitatem, tum quòd eum tali carmine luſiſſe in Priapum auctor eſt Maurus Terentianus. Ithyphallicum quoque metrum à magiſtris Priapeum vocari, idem politiſſimus, & eruditiſſimus Grammaticus docet nos, quemadmodum & φαλλικὰ ἄσματα (nam differunt ab Ithyphallicis) Priapo quæ-que canebantur. Scholiaſtes Ariſtoph. ἄσματα λέγεται φαλλικὰ τὰ ἐπὶ τῷ φαλλῷ ἀδόμενα ... ἐπὶ ... εἰς διόνυσον, ἢ εἰς ἄλλο κρῆπον. Lege, ... τι εἰς πρίαπον.

v.9. Nutriui : magis] Hæc non ſunt ... Lego. *Nunc tuor magis.* Deinde ſequente verſum puto ita explendum:

Pauperis tuguri pater, filiúſque coloni.

p.160.v.16. Cras amet] De hoc poëmate Deſ. Eraſm. prou. cent. viij. *Meminit auguſti ... Amyclarum ſilentio & Catullus, niſi fallit in-ſcriptio carminis de Vere, quod nuper nobis Aldus Man. noſter exhibuit, repertum in antiquiſſi-ma quadam*

...dã Galliæ bibliotheca. Sed & poſt Eraſmum Lilius Gyraldus dial. x. de Poëtis: *Aldum Ma-nutium memini dicere, ſe Catulli poëma habere, quod Ver inſcribitur.* Idem & Eraſ. fatetur : nec-dum tamen mihi illud videre contigit. De utroq; vni Eraſ. facilè credimus, qui magnam veterum Romanorum ſcriptorum partem Galliæ bibliothecis pridem deberi ſcimus : & tamen potuit bonos viros de altero fefelliſſe exemplar, quandoquidem & in illo ſanè vetu-ſtiſſimo & fidei multæ, ex quo hæc primùm edita ſunt, non longo interuallo præcedit Epithalamium Q. Valerij Catulli, cuius eſſe agnoſcas quod Peruigilij auctor huius in ... arum gratiam cecinit. Et illa tamen æta-... arguunt, maiorem omninò quàm quòd ... hoc ipſo poëmate verſus quoſdam ſacrifi-... ſuo carmini inſeruit. Fulgëtius Afer lib. 1. Mytholog. quaſi παρῳδῶν, ita,

Vbi guttas florulentæ manè rorant purpuræ.
Humor algens quem ſerenis aſtra ſudãt noctib.

... carminis vt illud Tiberiani.

Aureos ſubducit ignes ſurdus ora Lucifer.

... ſcriptio ipſa præfert dictum non Veri, ſed ... eri, quam Plautus facetè Noctuuigilam ... llauit. peruigilio triduano: quale fuiſſe & ... Priapi veriſimile eſt, cuius magna pars ... Arbitrum deſideratur. Sed hæc commē-... ſunt, non inſtituti huius.

... 18. Ver natas orb.] Fortaſſis meliùs, *Vere ... orbis eſt.* Nam hæc fuit non Iudæorum

modò, ſed cæterarum ferè gentium, quæ quidem mundo natalem tribuerunt, ſententia: niſi quis magis figuratè ſcriptum malit, *iuuentus orbis eſt*, aut, *ver renatus orbis eſt.*

v. 22. Cras amorem copul.] Perſpicuè legendum, *amorum.*

v. 23. Gazas vit.] Meliùs, *caſas.* Tibullus,

Ludit, & ex virgis extruit arte caſas.

v. 24. Subl. throno] Sunt qui malint, ſed & in vetuſto epigrammate de Augusti cœna δωδεκαθέου meminimus ſcriptum,

Fugit & auratos Iuppiter ipſe thronos.

v. 27. Tunc quiuore deſuper] An potiùs, *Tunc liquore de ſuperno, ſpumeo ponti è globo [...] rulas inter cæruleas, inter & bipedes equos [...] vndantem Dionem de maritis imbribus.* [...] ſunt epigrammata veterum εἰς ἀφροδίτην ἀναδυομένην ἀπὸ θαλάττης. & in fragmento Polyhiſtoris Pontici, quod Iulio Solino in veteribus libris adſcriptum reperimus, de Venere legas. *- quæ femine cæli*

Parturiente ſalo diuini germinis æſtu

Spumea purpureis dum ſanguinat vnda profundis,

Naſceris è pelago, placido dea proſata mundo.

P. 161. v. 4. Ipſa ſurgentis pap.] Rectiùs [...] taſſis.

Ipſa turgentis papillas de Fauoni ſpiritu

Vrguet in toros ſtupentes.

v. 11. Prodiderunt purpuræ] Videtur legendum, *prodierunt*, nec abs re ſuſpicetur quis hæc, & alia quædam in hoc carmine ∫

non ſuo loco poſita.

v. 13. Manè virgineas papilla] Placet coniectura,

Manè virgines papillas ſoluit humenti peplo:

Ipſa iuſſit manè vt vdo virgines nubant roſa

Faſa aprino de cruore, déque amoris oſculis,

Déque gemmis, deq; flammis, deq; Solis purpuris.

v. 18. Vnica marito nodo] An potiùs,

Vnico marite nodo non pudebit ſoluere.

Varro apud Nonium, *Nouus maritus tacitulus taxim vxoris ſoluebat cingulum.*

v. 21. Ipſa nymphas] Meliùs,

Ipſa nymphas diua luco iuſſit ire myrteo:

It puer comes puellis.

Et paulò pòſt, *nudas ire iuſſus eſt.* Sic eſt infrà, *Iuſſi & nudo puellas nil amori credere.*

v. 29. Totus eſt inermis] Lege, *in armis.*

Pa. 162. v. 4. Si deceret virginem] Auctor epigrammatij de Herone & Leandro,

ἀμφότεροι ἐκ ἐπέεσσιν ὑπεδέξατο ἀφροδίτη.

καὶ ἔπειθ' ὁ κόσμος ἐν αὐτῇ.

v. 5. Feriatis noctibus] Meliùs, *feriatos.* Eſt & peruigilij triduani exemplum apud Liuium [...] ſed hoc Veneris in Sylua, aut nemore ante diem [...] ſtiuarum.

v. 10. Peruigilia canticis] An potiùs, *peruigilare*, vt apud Co. Tacitum, *peruigilata nox conuiuiis.*

v. 16. Annis adt.] Omninò leg. *annus* vel, [...]mnus, vt apud Arnobium lib. 5. vet. exemp. [...] in altera fabula Ennade nemus.

v. 17. Hybla flor. rumpe veſt.] An, *Hybla florum rumpe veſtes quantus Ætna campus eſt*, vt veſtium nomine ſignificet thecas & vagi- nas florum & campi planitiem, ad radices montis Ætnæ, fontibus floribúſque amœniſ- ſimam? niſi quis malit, *Hybla florum rumpe ve- ſtes quantus Aenna campus eſt.* Nam & ſic Pli- nius alijj teſtes dixit, & in nemore Aennenſi flores legens Proſerpina rapta dicitur.

v.21. Alitis] Id eſt, Amoris, ſiue Cupidinis.

v.16. Iuſſit & nullo] Suprà monuimus legen- dum, *nudo*, id eſt, ſine armis.

v.25. Et rigentibus vergentes] Fortaſſis re- ctiùs legatur,

Et recentibus virentes ducat umbras floribus.
Cras erit quiprimis æther copulabit nuptias.
Vt pater roris crearet vernus annum nubibus
In ſinum maritus imber fluxit alma coniugis,
Vt fœtus immiſtus omnes aleret magno corpore
Ipſa venas atque mentem permeante ſpiritu
tus, &c.

Euripides non apud Ariſtot. modò lib. 8. Eth. ſed & apud Athenæum lib. 13. & Stobæum Phyſic.

ἐρᾷ μὲν ὄμβρου γαῖ', ὅταν ξηρὸν πέδον
ἄκαρπον αὐχμῷ, νοτίδος ἐνδεῶς ἔχει·
ἐρᾷ δ' ὁ σεμνὸς οὐρανὸς πληρούμενος
ὄμβρου πεσεῖν εἰς γαῖαν Ἀφροδίτης ὕπο,
ὅταν δὲ συμμιχθῆτον ἐς ταὐτὸν δύο,
τίκτουσιν ἡμῖν πάντα, καὶ τρέφουσ' ἅμα.

Hic etiã confer Virgiliana illa lib. 11. Geor.

um pater omnipotens fœcundis imbribus æther
oniugis in gremium lætæ deſcendit, & omnes
agnus alit magno commixtus corpore fœtus.

ater igitur roris Iupiter, vel eſt æther. vt n. lib. 5. vt Lucretio 1. de natura rerum, vnde lla virgiliana expreſſa videntur,

--- pereunt imbres vbi eos pater æther
n gremium matris terraï præcipitauit.

vernus, vt Iuuenal. Sat. 5.

emeret ſæua cum grandine vernus Iuppiter.

ec alludunt illa Solini ex Pontico, quæ uprà.

P. 163. v. 6. In Latino tranſtulit] Meliùs, in atinos.

v. 9. Romuleas] Verſus ratio exigit vt ſcri- atur, *Remuleas*, & paulò pòſt,

nde Ramnes & Quirites: próque prole poſt,
omuli, patrem creauit & nepotem Cæſarem.

v. 17. Suſcepit ſinu] Virgilius,

- tellure cadentem
Excepi, fouique ſinu.

v. 21. Ecce iam ſuper geneſtas] Meliùs for- ſitan, *Quiſque cœtus continetur coniugali fœdere.*
cce iam ſuper geneſtas explicant tauri latus,
bter umbram cum maritis ecce balantum gre- gem.

alpurnius Egl. 1. iiſdem ferè verbis.

ernis vt ecce pater quas tradidit Ornite vacca,
olle ſub hirſuta latus explicuêre geneſta.

v. 27. Adſonante aërei] ſcribe potiùs, ac di- ſtingue ſic:

Universidad de Deusto
Biblioteca

Adſonant Terei puellæ ſupter umbram populi,
Vt putes motus amoris ore dici muſico.
Et neges queri ſororem de marito barbaro.
Illa cantat, nos tacemus quando ver venit m[illegible]
Quando fiet muta chelidon, & tacere deſinam?

p.164.v.9. plenus adſis viribus] An potiùs
- leuis adſis viribus,
Et pluas dulcem liquorem.

v.11. Ne malignis ſuenulis] fortaſſis meliùs
-- ne malignis venulis
Aſperum ducat ſaporem verſum in vſus alteros.

v.21. Ambo de comis] Videtur repeten-dum illud, *ambo*, & legendum:
Ambo de comis calorem, & ambo radios con[illegible]-riunt.

v. 27. Gliſcit arbor] Meliùs, *gliſcit ardor*. & hîc facilè agnoſcas Virgiliana illa ex Theo-crito,
-- teneriſque meos incidere amores
Arboribus: creſcent illæ, creſcetis amores.

v.29. Qui mali ſunt, &c.] Verſus ratio poſtu-lat vt legamus, *abs aluo*, vel potius, *ex aluo*. Ex-preſſit verò Theognidis illud ad verbum.
Οἱ κακοὶ οὐ πάντως κακοὶ, ἐκ γαστρὸς γεγόνασιν·
Ἀλλ' ἄνδρεσσι κακοῖς συνθέμενοι φιλίην.

p.165.v.2. Mille offugia] Emenda *Offucia*, id eſt, vt Sext. Pompeius interpretatur, *fallacia*. Aul. Gell. lib.14. Noct. de Chaldæis ad locum. *Sed id præſtigiarum atque offuciarum genus* [illegible] *mentos eſſe homines aruſcatores*. Plautus Ca-ptiui.

Ita demùm antiquus eſt adoleſcens moribus,
Quei nunquàm vultum tranquillauit Gratus,
Condignè eſt pater eius moratus moribus.

v.15. Nemo non hæc vera dicit] Expreſſit & illud veteris poëtæ Græci, ὡς φάμεν:
Οὐκ ἔστι γήραος οὐδεὶς ὃ χρόνος ἄσται
Δάκρυον πάντες, καὶ γαμοῦσιν εἰδότες.

p.168.v.24. De qua Tucca] Corruptiſſimum Epigramma, quod ita nobis legendum vide-tur: *Delia ſæpe tibi venit, ſed Tucca videre*
Non licet, occultur limine clauſa viri.
Delia ſæpe tibi venit, neque adhuc mihi, namq;
Si occultur, longè eſt tangere, quod nequeas.
Venerit aut iam iam tibi: ſed mihi nuncius iſte
Quid prodeſt? illi dicito quæ rediit.

Salſiſſimum, & argutiſſimum epigrammatiū. Nam quam non videbat, vtpote quæ dura ma-riti cuſtodia aſſeruaretur, fruſtra eam veniſſe dicebat, tanquàm rem factam haberet, & iam iam complexibus eius fruiturus eſſet. Venit quidem quantùm tu dicis: ſed non ego credu-lus, nam longè eſt quod tangere non potes. Eſto: venerit credo. At quid mihi prodeſt hæc ſortes? ipſi potiùs Deliæ gratulare præſenti ob reditum. Hic eſt totum ſal Epigrammatis. Nam ſi exagitat eum quod quam rediſſe gau-debat, eam videre quam non videbat? Quaſi dicat inſultans: *I nunc, alloquere eam*. impor-tunè ſanè, quæ diligenter à marito aſſerua-retur.

Pag.169.v.2. Túque nunc] Lege,

Tuóne nunc puella talis, heu tuo
Stupore preſſa rus abibit? hei mihi.
Vt ille verſus vſquequaque conuenit.
Stuporem vocat Noctuinum, vt & Catullus ipſe.
Talis hic meus ſtupor. nil videt, nihil audit.

Sic *ſtolonem* pro *ſtolido* dixit Auſonius. Vnde *ſtolidus* & *ſtolitus*, qui poſteà *Stoltus, ſtultus.*

v. 3. Rus abibit] Quia ære alieno obruti. Idcirco illud Catullianum ſubiunxit:

Gener, ſocérque perdidiſtis omnia.

Significat Noctuinum inquilinum cogi emigrare rus ex ædibus conductitiis, quod, vnde pro penſione ſolueret, nō haberet. quæ migratio fiebat Cal. Quintilib. quia is erat conductionum dies. Martialis,

O Iuliarum dedecus Calendarum,
Vidi, Vacerra, ſarcinas tuas, vidi.
Quas non retentas penſione pro bima
Portabat vxor.

v. 5. Gener, ſocérque] Notiſſimus verſiculus Catullianus:

*Eóne nomine Vrbis**
Gener, ſocérque perdidiſtis omnia;

Nam quod Correctorum audacia, qui illā lacunam explere conati ſunt, ſuccēturiatum eſt, *Vrbis opulētiſſima*: id neq; modulo verſuum horum, qui omnes conſtant ex Iambis puris, atque ſententiæ, quæ, ſi ita legatur, nulla eſt, conuenire poteſt. Quid ergo? Ego puto aliquod conuicium hic deeſſe, *Vt vrbis ô hirudines*: aut, *Vrbis ô vragines.* Cicero in piſonem: *Túne etiam, atq; adeò vos geminæ voragines, ſcopulique Reipubl. vos meam fortunā deprimitis?* Omninò quid tale deſiderari putem.

v. 14. Hirneam] Non ſolùm hic, ſed & in multis aliorū auctorum manuſcriptis exemplaribus ita exaratū perperam pro *hernia* vidi. Laſciuia quadam herniæ nomen παρὰ τὸ ἔρνος …marūt, vt & *Ramicis.* Vtrumque enim quod … inteſtinum incipit in ſcrotum decidere, videtur ramum facere. Dicitur autē in hoc iam… duas habere filias Atillius: nempe filiam, ſponſam Noctuini, & Herniam. Ergo vterque …dus Noctuino, ſocer herniofus, & filia, …or ipſius Noctuini. Et videtur tritū in communi ſermonis laſciuia fuiſſe. Nam & Atellana Pōponij inſcripta fuit, *Hernia ſponſa Pappi.* …eriores Hirneā, vt vulgò excuſum eſt, intelle… de ebrioſa filia Atillij: quæ, vt eſt ſimile … Epigrāmate Græco, nunquàm à ſe amphoram ſemouebat, adeò vt ipſam ſororem ſuam …caret. Ergo duæ filiæ, ipſa, & eius ſoror, …rnea. Hirnea, vel potiùs Irnea, vt apud …tum in Amphitruone, eſt genus vaſis vinarij. Antiquitùs Erneum, vnde & ita genus … ei ſimile, aut ad eius formam fictum, vocatur: παρὰ τὸ ὄρνεον. quod auis figuram haberet, vt quod Muſculi formam, μυόβαρβον. …de Myobarbum Auſon. Nam βάρβιτον, vaſis …t. Sic quod ſcarabæi κάνθαροι, & ſimilia. …eum potiùs, quam Orneum dixiſſe non …abitur, qui meminerit & Apollinē, Elera.

hemonem quoque vſurpaſſe.

v.16. Iacere] eadem mente, qua & in Epigrammatio Petronij:

Rebus in aduerſis quæ iacuere iuuant.

Et neſcio quis dixit, *iacentem guſtum*. Et Gellius: *Oppidò quam iacere, ac ſordere incipiunt, quæ* Latina ſunt. Eſt, quod Græci ἀκμεῖν.

v.21. Et lingua, qua] L. *& lingua, qua ſat ſim tibi, h. e. qua tibi ſufficiam, qua tibi ſuperſim.*

v.26. Et helluato] Alluſum ad Heſiodium

δεινὴ δ' εὐνὶ ἀνδράσι φέρει.

v.30. Et inſcio repètè] Vt de liberto impuro impuri Neronis, quē in fœminę naturam mutare volebat herus: & ei Epithalamium accinere iuſſit. Forſan ille verſus Anacreōtis apud Ammonium de talibus nuptiis accipiendus eſt: καὶ θαλάμους, ἐν ᾧ κεῖνος οὐκ ἔγημεν, ἀλλ' ἐγήματο. Niſi ſēſit Anacreon de vxorio homine. Nam qui ſub vxoris imperio viuebant, eos nubere dicebant. Pompon. Attellan.

Herus meus nupſit quodā̄ vetula varicoſa Aſia.

Thalaſſio, hīc bis repetitū eſt, vt in quodā epigrāmate Iambico ter repetiſſe Virgili. auctor Mar. Victor. *Thalaſſio, Thalaſſio, Thalaſſio.*

p.170. v.3. Pulchra per Cotyttia] Corintho Romam inuecta hæc. Eiſque ſolæ fœminę intererant, adeò vt conqueratur Canidia Horatium ea in vulgus extuliſſe.

Inultus vt tu riſeris Cotyttia

Vulgatū, ſacrum liberi Cupidinis.

Eorū præſes erat Cotytto dea impudicitiæ. Cuius

Cuius & non abſimilis alia nomine Cicinnia, quæ in veteri Gloſſar. exponitur θεὰ κιναίδων. ab eo puto, quia cinædi cinninati. Vnde prouerbium: οὐδεὶς κομήτης, ὅστις οὐ ψηνίζεται. Apud Horatium tamen vetus interpres Porphyrio legit *Cocytia*, accipitque pro infernis ſacris, quæ ſolebant facere maleficæ mulieres ad amorem conciliandum. Quæ nos in Ciri, Stygialia dici annotamus.

v.4. Ad feriatos] Etiam vetuſtioribus temporibus. Romæ Mutuno Titinio inequitabāt fœminæ. Vide Feſtum, Arnobium, Auguſtinū: quorum ſanè me pudet, pigétque.

v.11. Neque in culina] Quem in ſenſum accipienda ſit culina hoc loco, docet Sex. Pompe. *Culina*, inquit, *vocatur locus, in quo epulæ in funere comburuntur*. Agg. Vrb. de agrorum controu. *Culinæ vocantur in ſuburbiis loca pauperum funeribus deſtin. vnde inquilini.* eæ, ni fallor, ſunt, quas ὀφθαλμούς Ariſtophanes ἱκταπέδοις vocat. Puto & κρυνέρας ab Artemidoro dici: γυναῖκι ἢ ἑταίραις ταῖς ἐπὶ καμινείοις ἑστώσαις μηδὲν λαμβανούσαις, ὃ βραχὺ ἀνάλωμα σημαίνει. Nimirum ſentit Artemidorus eas, quas Catullus ait in ſepulcretis, aut in vſtrinis ipſo rapere è rogo cœnum. Nihil autem intelligitur per culinam, quam ὄρχον. Erant in ædiculis Herculis culinæ, ad quas peregrè profecturi ſacrificabant, vt patet hac inſcriptione:

HERCVLI SAXANO SACRVM SER.

SVLP. TROPHINVS ÆDEM, ZOTHECAM, CVLINAM PECVNIA SVA A SOLO RESTITVIT. IDEMQVE DEDICAVIT K. DECEMB. L. TVRPILIO DEXTRO M. MAECIO RVFO COSS. EVTVCHIVS SER. PERIGRINANTIBVS CVRAVIT.

Certum eſt enim peregrè profecturos Herculi ſacrificare ſolitos: quod dicebãt propter viam ſacrificare: hoc eſt, quod Græcis hiſtoricis ſubinde dicitur, τὰ ἐξιτήρια θύειν. Et inde iocus Catonis apud Macrobium de eo, qui, poſtquam bona comederat, domum ſuam incenderat. Nam in culinis Herculis quicquid ex polluctа dape reliquum erat, igne abſumebatur.

ibid. Et vncta compitalia] In compitalibus enim culinæ illæ erant, ad quas epulum Laribus ponebatur, quod à pauperibus diripiebatur. Talis ἑκάτης δεῖπνα apud Græcos.

v. 15. Pantices] Pantices ſunt, quod vulgò vocamus *farcin*, corruptè à farcimine. Nam ita vocat Vegetius. Plaut. in Pſeudolo:

- improbæ vino modo cupidæ eſtis,
Et vos, veſtróſque pantices madefacitis.

Et Martialis:

Qui cum panticibus laxis, & cum pede grandi
Et rubro pulmone vetus.

Vbi pulmonum φθίσει hominem laborantem intelligere, nihil vetat. Sed ego puto pulmonem ibi, & pantices idem eſſe, quẽadmodum & pul-

pulmunculum apud Vegetium de re Veterinaria. quod pantices pulmonum ruborem ...rant. Itaque ſic locus Plauti in Epidico ...ipiendus eſt:

- pedibus pulmoneis
Qui perhibetur, priùs veniſſet, quam tu aduenisti mihi.

...pedes pulmoneos intelligat, qui pãticibus ...roſi ſunt. niſi referatur ad prouerbium ...μων, de ſtupido, vel potiùs dixerit pedes ...lmoneos, tumidos. ſicuti Plinius pulmonea ...dã poma vocata ait, id eſt, vt ipſe interpretatur, ſtolidè tumentia. In veteri Gloſſario ...tices, ἕλκη ἐπὶ τραχήλῳ τῶν κτηνῶν, exponitur.

v. 16. Sauiis] Sauia enim ſunt labra, vt Pl. ...*lgis ductant ſauiis.* Valga ſauia, labra di...ta. Ita enim labris conformatis ridebant ...item. Nam ibi ſauia, labra, ne, ſi oſcula interpretaris, ſit, quod Græci σιμωτὸν φίλημα vo...Heſych. σιμωτὸν, φίλημα τι ποιὸν ἢ σκολιόν.

v. 17. Nunc læde] Manifeſtò hæc oſtendũt ...eriora per inſultationẽ dicta eſſe, quaſi ab ...robrante, & per interrogationẽ efferenda ...e ita: *Non me vocabis pulchra per Cotyttia*
Ad feriatos faſcinos?
Mouere lumbos nec dein, crocotula
Prenſis videbo alaribus?
Pallum ad Priapi turbulenti neutiquàm
Vocare, vbi adpulſæ rates.
Stant in vadis cæno retentæ ſordido,

Macrá

Universidad de Deusto Biblioteca

Macráque luctantes aquas
Neque in culinam, & uncta compitalia
Dapéſque duces ſordidas:

v.18. En nomen adſcribo] Legendum, *Et nomen adſcribito tuum.* improbè enim ap[illegible] uit, cùm cinædum dixit.

v.20. Faméque genuini] Vt famelicis can[illegible] bus crepare ſolent. Plautus in Milite:

Venter creat omnes has ærumnas: auribus
Peraudienda ſunt, ne dentes dentiant.

Græci id dicunt μυλιᾶν. Vt Heſiodus: [illegible] μυλιόωντε. In eadem ſignificatione, Dent[illegible] Varr. ἴσως περὶ αὐτὸν ὀργᾶν, vt & Plauto:

Teges ruina ne iacentem ſub Deo
Ambeſſet algus dentientem frigore.

Hipponax βαμβακύζειν.

δὶς χλαῖναν ἐνπνέοντι. κἀρίζω γὰρ ῥιγῶν,
καὶ βαμβακύζω. Ad quos verſus Hipponac[illegible]
alluſit Ariſtophanes ὄρνισι.

ἄνθρωπος, οὐ μὲν ἔχει σπολάδα. & χιτῶν ἔχει.
λαβὲ δή. καὶ δὸς τῷ ποιητῇ τῷ σοφῷ.
ἔχε τὴν σπολάδα. πάντως δέ μοι ῥιγῶν δοκ[illegible]

Quod tamen Scholiaſtes aſſecutus non e[illegible]

v.23. Sciſſúq; ventrem] ſcindere ventr[illegible] αἰσχρῶς dictum eſt Lab. *Puero noſtro billas c[illegible]* Idem intellexit Plautus in Caſina:

Effodere hic volt, credo, veſicam villico. Sic [illegible] piendus iocus Mar. *Aluum dixit habere ſe [illegible] tam.* In quem enim ſenſum Martial. dixi[illegible] *uum ſolutam,* in eundem noſter poëta, *ſc[illegible] ventrem.*

v.24. Pedes inedia] Hoc fit, quia humores deorſum deſcēdunt, quum in cerebro ſiſti non poſſunt. Heſiodus fragmento μεγάλων ἠοίων [illegible] γυιοπαγῆ idem αἰνιγματικῶς intelligit:

πὰρ δ' ἀχλὺς ἐστήκει ἐπισμυγερή τε, καὶ αἰνὴ,
χλωρὴ, αὐσταλέη, λιμῷ καταπεπτηυῖα,
γουνοπαγής. eodem ænigmate:

λιπαρῇ ἡ παχὺν πόδα χειρὶ πιέζοις. Hoc [illegible], *ne fame pereas.* Sed τὸ γυιοπαγὲς in Fame [e]leganter Ouidius deſcribit: *genuúmq; tume[ba]nt Orbes, & immodicè prodibant tubere tali.*

v.26. Copa Syriſca] Copam monuimus eſſe καπηλίδα, ſiue à Græco dictū eſt, ſiue à copi[o]ſis rebus. Illi veteres, vt, *cludā, claudam:* ſic & [c]opam, *caupam,* &, *cupam* dicebant Sic in Piſo[ni]ana quod eſt. *Panis, & vinū de propola, & de [c]upa:* ibi *cupam* admonuimus eſſe τὴν καπηλί[δα], vt & *propolam,* τὸν μεταβολέα. Neque rectè [ſe]ntiunt, qui pro cuppa ingēti vaſe vinario accipiunt. Porro, vt illud admoneam, *Syriſca* po[tius], quàm quomodo multi codices habent, *[Sy]riſſa,* mihi legendum videtur. Sic Auſonio *[Sy]riſcus.* Sic Iulio Capitolino, *Theriſcus*: Θη[ρί]σκος.

ibid. Graia redimita] Per hoc ſignificat anū [eſ]ſe. Nam proprium vetularum erat mitra. [A]ntipater Sidonius:

[illegible] ἀεὶ πολύμυθον ἀεὶ λάλον, ὦ ξένε, κίσσα
φάσκε. [illegible] μίτρας συντρόφου οὔδει κόλιξ.
[illegible] ἠρίστιον ἡ τὸ γένει. τὰ δ' ὀστέα ζῶν φιλέργον,
ἄνθρωπος μοι δ' οὐ μίτρας τὰς πολιακροτάφων.

Propertius in anum:

Exequiæ fuerant rari furtiua capilli
Vincula, & immundo pallida mitra ſitu.

Ouid.

- Simularat anum, mitráque capillos Preſſerat.

Alibi:

Illa modò mitra canos intincta capillos
Fingebat tremula ruſtica liba manu.

v.27.Criſpum ſub crotalo] Crotalum quid ſit diſce ex Apuleio. Nam pauci animaduertêre: *Nam dextra*, inquit, *ferebat æneum crepitaculum: cuius per anguſtam laminam in modum balthei recuruatam traiectæ mediæ paucæ virgulæ, criſpante brachio tergeminos ictus, reddebant argutum ſonum. Sed & ex arundine ſciſſa fiebant, quum quateretur digitis, ſonus ederetur.* Itaque legitur in Commentariis Græcorum, [illegible] Sed non de hoc nunc accipiendum. Teſtulæ quoque, & oſſicula vſum crotali præſtabant, quæ vocabãtur Crumata. Martial.

Edere laſciuos ad Bætica crumata geſtus,
Et Gaditanis ludere docta modis.

Quod & apud ipſos Gaditanos, & Cantabros hodiè in vſu eſt. Meminit & Iuuenalis:

-audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans
Fornice mancipium quibus abſtinet-

Ariſtophanes βατράχοις:

- πῶ

[illegible] ἢ τοῖς ὀστράκοις [illegible];

que aliud intellexit Arnobius per ſcabillorum crepitus. Quam vocem hodiè Hiſpani Aquitani retinent pro ſimilibus crepitaculis. Dicunt enim paulò deprauatiore inflexu, *Scabillos.*

v.29.Ad cubitum raucos] Intelligit vtrem flare. Vtricularij erant ἀσκαῦλαι. Qui igitur at vtrem, & retinet manu calamos, per orum foramina moduli diſtinguuntur, preſſum vtrẽ,& inſtigatũ exanimat, quaſi cubito, ita vt calami vibrentur ex vexatione aſſidua. Vide quæ περὶ ἀσκαυλῶν, & [illegible] in Ætnam annotamus. Non enim incunda, neque inutilia eſſe ſpero. Porrò Copa iſta, quum Syra ſit, id quod nomen Syriſcæ conuincit, non malè Ambubaia dici poteſt. Nam Syriacè ambubaia, ἡ αὐλητρίς.

v.30.Quid iuuat] Campeſtrẽ exercitationẽ intelligit, & aſſum Solẽ, vt vocat Cicero: qui nil aliud eſt, quàm ille torridus Solis feruor meridie: ad quẽ exercebant in cãpo. Aſſare, [illegible], & aſſus [illegible]. Vt igitur aſſus Sol Ciceroni, ita etiam [illegible] Platoni in Phædro, ſi bene memini. [illegible], inquit, [illegible]; Sed & quoque Solem potuit vocare in cãpeſtribus exercitationibus, pro eo, quod dixit Plato [illegible] in Phædro, quum [illegible]. In dialogo Epicteti, & Adriani imp. id eſt, aſſa

perſe

Universidad de Deusto Biblioteca

Universidad de Deusto Biblioteca

perferentaria. *Quid igitur*, inquit Copa, *vin*[...] *uat potiùs feſſos ad ſolem exercere, quàm hunc* [...] *uerſorio ſuccedere?* Ita etiam loquuntur tem[...] lenti iuuenes in oratione C. Titij apud Ma[...] crob. *Euntes in conſilium hæc eſt oratio: Quid* [...] *negotij eſt cũ iſtis nugatoribus, quàm potiùs p*[...] *mus mulſum miſtum vino Græco?*

v. 31. Quam potiùs] Quam potiùs vete[...] Latini dicebant pro *potiùs quam*; vt in exe[...] plo C. Titij paulò antè à nobis citato. item [...] Propert. lib. 1. eleg. 18.

Illum ſæpè ſuis decedens fouit in vlnis,
Quàm priùs abiunctos ſedula lauit equos.

Atticum eſt ἢ πρὶν, pro πρὶν ἤ. Ariſtophanes [...]
ἢ πρίν γε τὸ μονθυλεύειν ὑμῖν τεχνᾶν.

Et ſanè apud Plaut. in Trinũmo malim le[...] re *quàm priùs*, non, *quin priùs*, vt vulgò leg[...]

lacrumas hæc mihi, quum video,
Eliciunt: quia ego ad hoc genus hominum du[...]
quàm priùs me ad plures penetraui: Tolera[...] quidem vulgata lectio, *quin priùs*, non tam[...] vt vera putem.

ibid. Bibulo] Bibulum torum vocat, in [...] plurimùm biberetur. At contra Ariſtopha[...] πότην λύχνον, qui multum olini conſu[...] ret.

P. 171. v. 1. Sunt cupæ] Cupæ quidem [...] vinaria, ſed quæ muſtũ è torculari excipi[...] non quibus ad bibendum vtimur: quanq[...] hodiè in vulgari ſermone nomen cuppa[...] in generibus cyathorum vſurpamus. Qu[...]

ét

[...]m. vt iam olim hanc lectionem ſuſpectam [ſe]mper habuerim, donec incidi in quaſdam [ſch]edas, quarum copiã nobis fecit P. Pithœus [...]ter: in illis exaratum fuit: *Sunt tophi calibes*. [...]alia ſcheda, quam nobis videre contigit: [...] *topia & calibes*. Quę ſanè ego amplector, [li]bẽter probo. Nam topia, vel topos vocat, [niſi] fallor, non topiarium opus, ſed Syrorum [ty]mpana: quæ ita eorum lingua vocantur: *Tup* [...]m vocant. Vnde Græcum τύμπανον, & ver[...]m τύπτω. Non mirum eſt, mulierem Syriſ[...] patrium tympanum pulſare. Quo ne ve[...]n quidem ipſum verius eſt, ne cui videatur [...]um vt de Ambubaia. Certiſſimum eſt ve[...]m, eduliorum, inſtrumẽtorum muſicorum [ge]nera ſimul cum ipſo nomine in alias natio[nes] inuecta eſſe. Sic Hiſpani tympanum cro[...]ſticum, quod ab Arabibus vel Mauris ac[ce]perint Mauritana voce Atabal vocant. Sic [...]ab Arabibus magnum item tympanum al[...]bor ſimul cum ipſa Arabica appellatione [ac]ceperunt. Calibes ſunt ęra ad crotala & cre[p]acula: quorum quam fuerint ſtudioſi Oriẽ[ta]les illi populi, ſatis nouit qui in veterum le[cti]one diligenter verſatus ſit. Ea ſunt quæ [H]ebræi, niſi fallor, vocant *tzeltzalim*, h. eſt, vt [eg]o interpretor, σεῖστρα, quæ & πλαταγὰς vo[ca]bant. Sine tibicine autem & crotalis nun[qu]am ferè tabernæ erant, vt apud Prop. in tab. [...]*letus tibicen erat crotaliſtria Phillis*.

v. 3. Et trichila] Trichilæ nomine intelligit

pergu

Universidad de Deusto
Biblioteca

pergulas, quæ & vmbellæ & vmbracula voca-
bantur. σκιάδες Theocrito Syracuſijs Colu-
mella : *At qui ſub trichila manantem repetat*
vndam. Apud Cæſarem III. de bello Ciuili
idem vocabulum inueniri in vetuſtis exem-
plaribus indicauit mihi Obertus Giſanius vir
eruditiſ. Vbi .n. hodiè legitur, *triclinia menſis*
inſtrato, quæ abſurdiſſimam ſententiam effi-
ciunt, ibi liquidò & diſertim manuſcripta le-
ctio exaratum habet, *trichila menſis inſtrata.*
Quin & Cœlius Rhodiginus eandem lectio-
nem agnoſcit: ſed perperam ſtragulum ſubti-
liſſimum interpretatur. Egnatius verò Tri-
cleum poculum. Eſt ergo trichila vitium aut
cucurbitarum iugamentum aut cucumerum
compluuiata pergula. Quam vocem nos, quam-
quàm aliquantum detorta pronunciatione
hodiè in Gal. retinemus: trillas enim dicimus.
Apud eundem Columellam quod vulgò legi-
tur:

Tum modò dependens trichili, modò more che-
lydri

Intortus cucumis- non intelligitur de trichila,
ſed legendum *trochili*. Ita enim vocatur toro-
lus in apophyſibus columnarum. Itaque lon-
gum, & teretem cucumerem dixit ſimilé to-
rulo columnarum, & colubro ſerpenti. Tri-
chilam autem Græcam eſſe vocem ſi nihil
aliud, certè *ch* aſpiratum demonſtrat dicta
à denſitate foliorum, quaſi trichina *n* in *l*. vt
nympha, linfa. τρίχινον Tarentini dicebât pro
ſpiſſo,

ſſo, à pilis. Varro, *Quòd trichinus quæſtus*
ſit, nunc etiam vberrimus. Trichinum quæſtũ
vocat ſpiſſum. Spiſſum enim veteribus erat
tardum. Vnde ſpiſſi gradiſſimi ſenes, & ſpiſſe
venire, hoc eſt, βραδέως, Plauto. & multa præ-
tereà talia. Significat iis Varro quæſtum tar-
dum, & ſerò veniſſe. Ergo τρίχινος ſpiſſus. &
trichina, pôſteà Trichila, ἡ δασύφυλλος. Non
eſt dubium, quin ea ſit ἐτυμολογία.

v. 6. Eſt & vappa] Vappa non ſolùm οἶνος
ἐξεστηκὼς, ſed & quoduis ὀξὺ τὶ vinum dice-
batur. ſiquidem hic ita accipiendum. Apud
Suidam, ὀξύνης, κηκίς. Corrige, ὀξίνης, κηκίς.
ὀξίνης eſt vappa, κηκὶς, Galla atramentaria.
Nam Galla etiam pro acro, & aſpero vino.
Lucill.

Quæ Gallam bibere, ac rugas conducere ventri
Farre aceroſo, oleo decumano, pane coegit
Cumano,- Ergo vinum aſperum, quod Gal-
læ ex qua fit atramentum, ſimilitudinem re-
ferat, Gallam vocauit Lucillius. Talia hodiè
in Longobardia, & Hetruria bibuntur; quæ
eadem ſunt, quę Crucia vocauit idem Lucillius.
Vappa igitur οἶνος ἐξεστηκὼς. At languidum &
ἐξαλυμένον vinum ſubleſtum vocabant. Su-
bleſta pictura eſt, tantùm primis lineamentis
informata, ac nullis coloribus adumbrata.
Quæque Græcè dicitur μονόγραμμος. Liſta eſt
γραμμὴ, teſte illo vetere Gloſſario. Sic &
hodiè lineam vulgò vocamus. Dicta liſta, à
λιστὴ, p. in ſt vt, σπάδιον, στάδιον, ſpatium. σπουδὴ,
ſtudium,

Universidad de Deusto
Biblioteca

ſtudium, hinc ὑπόλιαστοι picturæ primum, ho[c] eſt, ad verbum, ſublectæ. Inde ad alia tranſla[t]um, ſumitur pro euanido, tenui, languido. V[...] vinum, de quo iam ſatis diximus, ſublect[...] Erat & καπνίας οἶνος, improbum vinum. Vnd[e] puto, Mart. peſſima vina Maſſiliæ, fumos Ma[...] ſilitanos vocauit. niſi intellexerit de vini[s] quæ vt vitium exuerent, ebibere inſtitueba[n]tur fumum in loco, quem vocat Nebular[ium] Col. At non ſanè noſtratia, quæ naſcuntur [...] Biturigib. Vibiſcis, alium fumum ebibu[nt] quàm temperatiſſimam illius cœli coctura[m]. Ex qua potiùs ipſa fumum bonum emittu[nt] quàm malum deſiderant. Inuenio & Græ[c...] infimæ vetuſtatis fugiens vinum ὀμφακί[...] dictum. hoc eſt, ἐξίτηλος, & euanidum. Ta[...] igitur vocarunt vappam Latini, Æolica vo[...] Nam vt Æoles pro ὄρμενοι dicebant ἄσπαι[...] vt ego puto, pro βάρμενοι βάππαι. quod ita c[...] carent, quicquid non merum, ſed dilutú e[...] Vnde vinum ſpurcum & fugiens eo nom[ine] Latinis dicitur. Quod autem vappam fœm[i]nino genere dixerunt, eſt eadem ratio, qu[a] ſchemam eodem genere declinarunt. Plau[tus:] *Cum ſeruile ſchema.* Sic ſyrma fœminino gen[e]re apud Turpilium. Schema verò, vt Plau[tus] vſurpat, eſt penulæ ſeruilis genus. Id & in Sy[]racuſana lingua inuenitur. Theocritus:

[illegible]
[illegible]

ibid. Diffuſa] Lego, *defuſa*. Vinum defuſ[um] pate[...]

[...]is. Sed & tibi de hac re ſatisfaciet doctiſſ. [Ru]binus noſter in commẽtariis ſuis in Ho[ra]tium.

[...]20. Huc Alibida] Ita vocat Silenum. In [pro]logo Bacchid. Plauti, ita Silenus de ſe ait: [...]dam me Ionij vocitant greges. Greges au[tem] Ionij ſunt hiſtriones. vt alterutrum ſit le[gen]dum *Aſibidam* an *Alibidam*, planè ignora[re]tur, niſi ſubiunxiſſet:

[...] *aſino vehar ſenex veturio.* Legẽdum enim [...]*ida*. Priùs enim dictus *Aſiuehida*, forma [patr]onymica, qualia multa componit Plautus [...]s, vt *Rapacida*, *Plagipatida*. Hoc ex imi[tati]one Æolûm, qui ferè epitheta patronymi[ca] formant, vt ἀπὸ τοῦ ... Aſiniuehida au[...] ratio etymi poſtulabat. Sed conſultum eſt [eup]honiæ, vt σπαλόγος, pro σπανολόγος. ἀμφι[λό]γος, pro ἀμφιβολολόγος. Veturium in prologo eſt τοῦ ὀχήτου, quaſi vehiterium, [A]ſiuida, pro *Aſiuehida*. Inde veterinaria [ani]malia. Ergo Aſiuida Silen. ἀναβάτης.

[...]31. Anne coron.] Lapides inſcriptos, qui [...]lis imponebantur, item & cippos coro[nis] honorari adeò notum eſt, vt exẽplis opus ſit.

F I N I S.

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca

Universidad de Deusto
Biblioteca